

स्वर्गवासी साधुचरित श्रीमान् टालचन्दजी सिंघी

जन्म

वृ. स. १९२१ माघ वदि ६

स्वर्गवास

वि. स. १९८४ पौष सुदि ६

सिंधी जैन ग्रन्थमाला

०—ॐ—ॐ—ॐ—त्रयोदश (१३) मणि—ॐ—ॐ—ॐ

श्रीप्रभाचन्द्राचार्यविरचित

प्रभावक चरित

सिंधी जैन ग्रन्थमाला

जैन आगमिक, दार्शनिक, साहित्यिक, ऐतिहासिक, कथात्मक - इत्यादि विविधविषयगुम्फित
प्राकृत, संस्कृत, अपभ्रंश, प्राचीनगूर्जर, राजस्थानी आदि नामा भाषाविविध
बहु उपयुक्त पुरातनवाङ्मय तथा नवीन संशोधनरम्य
साहित्यप्रकाशितो जैन ग्रन्थावलि ।

कच्छकचानिवासी सर्वज्ञ श्रीमद् डालचन्दजी सिंधी की पुण्यस्मृतिनिमित्त
तत्पुत्र श्रीमान् चहादुरसिंहजी सिंधी कर्तृक
संस्थापित तथा प्रकाशित

सम्पादक तथा साहायक

जिन विजय मुनि

[सम्मान्य समासद-भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर पुना, तथा गुजरात साहित्यसभा अहमदाबाद,
भूतपूर्वोच्चार्य-गुजरात पुरातनमन्दिर अहमदाबाद, जैनवाङ्मयसम्पादक-विश्वभास्ती, शान्तिनिकेतन,
प्राकृतभाषादि-प्रधानाध्यापक-भारतीय विद्या मन्दन, बम्बई, तथा, जैन साहित्यसंशोधक ग्रन्थावलि-
पुरातत्त्वमन्दिर ग्रन्थावलि-भारतीय विद्या ग्रन्थावलि-प्रकाशित संस्कृत-प्राकृत-पाली-
अपभ्रंश-प्राचीनगूर्जर-हिन्दी-भाषासमय अनेकानेक ग्रन्थ संशोधक-सम्पादक ।]

ग्रन्थांक १३

प्राप्तिस्थान

व्यवस्थापक - सिंधी जैन ग्रन्थमाला

ज ने कान्ठ विहार,
९, शान्तिनगर, पो० सावरमती, } { ४८, गरियाहाट रोड; पो० घालीगंज,
अहमदाबाद } { कलकत्ता

श्रीप्रभाचन्द्राचार्यविरचित
प्रभावक चरित

विविध पाठान्तर तथा परिशिष्ट—प्रस्तावनादि समलंकित

सम्पादक

जिन विजय मुनि

[प्राकृतभाषादि-प्रधानाध्यापक—भारतीय विद्या भवन, बरह]

प्रथम भाग — मूल ग्रन्थ

विशेषनामानुक्रम—समुद्धृतपद्यानुक्रमादियुक्त

प्रकाशन-कर्ता

संचालक—सिंधी जैन ग्रन्थमाला

अहमदाबाद—कलकत्ता

॥ सिंधीजैनग्रन्थमालासंस्थापकप्रशस्तिः ॥

अस्ति चङ्गाभिषे देशे सुप्रसिद्धा मनोरमा । मुनिदावाद इत्याख्या पुरी वैभवशालिनी ॥
 निवसन्त्यनेके तत्र जैना उक्तेश्वरं राजाः । धनाढ्या नृपसदृशा धर्मकर्मपरायणाः ॥
 श्रीडालचन्द इत्यासीत् तेष्वेको बहुभाग्यवान् । साधुवत् सचरित्रो यः सिंधीकुलप्रभाकरः ॥
 बाल्य एवागतो यो हि कर्तुं व्यापारविस्तृतिम् । कलिकातामहापुर्यां धृतधर्मार्थनिश्चयः ॥
 कुशाग्रया स्वबुद्ध्यैव सद्गत्या च सुनिष्ठया । उपाज्यं विपुलां लक्ष्मीं जातो कोट्यधिपो हि सः ॥
 तस्य मनुकुमारीति सन्नारीकुलमण्डना । पतिव्रता प्रिया जाता शीलसौभाग्यभूषणा ॥
 श्रीवहादुरसिंहाख्यः सद्गुणी सुपुत्रस्तयोः । अस्त्येव सुकृती दानी धर्मप्रियो धिर्वा निधिः ॥
 प्राप्ता पुण्यवताञ्जने प्रिया तिलकसुन्दरी । यस्याः सौभाग्यदीपेन प्रदीप्तं यद्गृहान्नगम् ॥
 श्रीमान् राजेन्द्रसिंहोऽस्ति ज्येष्ठपुत्रः सुशिक्षितः । यः सर्वकार्यदक्षत्वात् बाहुर्भस्य हि दक्षिणः ॥
 नरेन्द्रसिंह इत्याख्यस्तेजस्वी मध्यमः सुतः । सुतुर्वीरेन्द्रसिंहश्च कनिष्ठः सौम्यदर्शनः ॥
 सन्ति त्रयोऽपि सत्पुत्रा आश्रमक्तिपरायणाः । विनीताः सरला भव्याः पितुर्भार्तातुगामिनः ॥
 अन्येऽपि बहवश्चास्य सन्ति स्वसाधिवान्धवाः । धर्मेर्जनैः समृद्धोऽयं ततो राजेव राजते ॥

अन्य-

सरस्वत्यां सदासक्तो मूल्या लक्ष्मीप्रियोऽन्यथम् । तत्राप्येव सदाचारी तच्चित्रं विदुषां खलु ॥
 न गर्वो नाप्यहंकारो न विलासो न दुष्कृतिः । दृश्यतेऽस्य गृहे क्वापि सतां तद् विस्मयास्पदम् ॥
 भक्तो गुरुजनानां यो विनीतः सन्नान् प्रति । धन्धुजनेऽनुरक्तोऽस्ति प्रीतः पोष्यगणेष्वपि ॥
 देश-कालस्थितिज्ञोऽयं विद्या-विज्ञानपूजकः । इतिहासादिसाहित्य-संस्कृति-सत्कलाप्रियः ॥
 समुन्नतं समाजस्य धर्मसौलभ्यहेतवे । प्रचारार्थं सुशिक्षाया व्ययत्वेप घनं घनम् ॥
 गत्वा सभा-समित्यादौ भूत्वाऽप्यक्षपदाङ्कितः । दत्त्वा दानं यथायोग्यं श्रोताहृषति कर्मज्ञान् ॥
 एवं धनेन देहेन ज्ञानेन शुभनिष्ठया । करोत्ययं यथाशक्ति सत्कर्माणि सदाशयः ॥
 अथान्यदा प्रसङ्गेन स्वपितुः स्मृतिहेतवे । कर्तुं किञ्चिद् विशिष्टं यः कार्यं मनस्यचिन्तयत् ॥
 पूज्यः पिता सदैवासीत् सम्यग्-ज्ञानरुचिः परम् । तस्मात्तज्ज्ञानवृद्धार्थं यतनीयं मया वरम् ॥
 विचार्यैवं स्वयं चित्ते पुनः प्राप्य सुसम्पत्तिम् । श्रद्धास्पदस्वमित्राणां विदुषां चापि तादृशम् ॥
 जैनज्ञानप्रसारार्थं स्थाने शान्तिनिकेतने । सिंधीपदाङ्कितं जैनज्ञानपीठमतीष्ठयत् ॥
 श्रीजिनविजयो विज्ञो तस्याधिष्ठातृसत्तदम् । स्वीकर्तुं प्रार्थितोऽनेन शास्त्रोद्धाराभिलाषिणा ॥
 अस्य सौजन्य-सौहार्द-स्वयं दार्यादिसद्गुणैः । कशीभूयाति मुदा येन स्वीकृतं तत्तदं वरम् ॥
 तस्यैव प्रेरणां प्राप्य श्रीसिंधीकुलकेतुना । स्वपितृश्रेयसे चैषा ग्रन्थमाला प्रकाश्यते ॥
 विद्वज्जनकृताल्हादा सच्चिदानन्ददा सदा । चिरं नन्दत्वयं लोके जिनविजयभारती ॥

॥ सिंधीजैनग्रन्थमालासम्पादकप्रशस्तिः ॥

स्वस्ति श्रीमदपायस्यो देवो भारतविश्रुतः । रूपाहेलीति सन्नप्सो पुरिका तत्र सुखिता ॥
सदाचार-विचारान्यां प्राचीनवृत्तेः समः । श्रीमच्चतुरसिंहोऽन राठोडान्वयभूमिपः ॥
तत्र श्रीवृद्धिसिंहोऽभूत् राजपुत्रः प्रसिद्धिमान् । क्षात्रधर्मधनो यश्च परमारकुलाग्रणीः ॥
सुख-भोजसुखा भूषा जाता यस्मिन्महाकुले । किं वर्ण्यते कुलीनत्वं तत्कुलजातजन्मनः ॥
पत्नी राजकुमारीति तस्याभूद् गुणसंहिता । चातुर्य-रूप-लावण्य-सुवाक्यसौजन्यमूर्तिता ॥
क्षत्रियाणीप्रभाषणां शौर्यदीप्तसुखाकृतिम् । यां दृष्ट्वैव जनो मेने राजन्यकुलजा त्वियम् ॥
सन्तुः किमनसिहास्यो जातस्तयोरतिप्रियः । रणमल्ल इति ह्यन्यद् यन्नाम जननीकृतम् ॥
श्रीदेवीहंसनामात्र राजपूज्यो यतीश्वरः । ज्योतिर्मयज्यविद्यानां पारगामी जनप्रियः ॥
अष्टोत्तरशतान्दानामासुर्यस्य महामतेः । स चासीद् वृद्धिसिंहस्य प्रीति-श्रद्धास्पदं परम् ॥
तेनाथाप्रतिभेप्रेम्णा स तत्सन्तुः स्वसन्निधौ । रक्षितः, शिक्षितः सम्पक्, क्रुतो जैनमार्गादुगः ॥
दीर्घाभ्यासच्छिष्योर्वात्ये गुरु-तातौ दिवंगतौ । विमृष्टेन ततस्तेन त्वत्कं सर्वं गृहादिकम् ॥

तथा च-

परिश्रम्याथ देशेषु ससेव्य च बहून् नरान् । दीक्षितो मुण्डितो भूत्वा कल्याणचारान् सुदुष्करान् ॥
जातान्धनेकशास्त्राणि नानाधर्ममतानि च । मध्यस्थवृत्तिना तेन तत्वातत्त्वमवेपिणा ॥
अधीता विविधा भाषा भारतीया सुरोपजाः । अनेका लिपयोऽप्येवं प्रह-नूतनकालिकाः ॥
येन प्रकाशिता नैका ग्रन्था विद्वत्प्रशंसिताः । लिखिता बहवो लेखा ऐतिह्यतथ्यगुम्फिताः ॥
यो बहुभिः सुविद्वद्भिस्तन्मण्डलैश्च सङ्कृतः । जातः स्वान्यसमाजेषु माननीयो मनीषिणाम् ॥
यस्य तां विधुर्ति ज्ञात्वा श्रीमद्गान्धीमहात्मना । आहूतः सादरं पुण्यपत्तनात् स्वयमन्यदा ॥
पुरं चाहम्मादाधदे राष्ट्रीयशिक्षणालयः । विद्यापीठ इतिख्यातः प्रतिष्ठितो यदाऽभवत् ॥
आचार्यत्वेन तत्रोच्चैर्नियुक्तो यो महात्मना । विद्वज्जनकृतश्चापे पुरातत्त्वाख्यमन्दिरे ॥
वर्षोणामष्टकं यावत् सम्भूष्य तत्पदं ततः । गत्वा जर्मनराष्ट्रे यस्तत्संस्कृतिमधीतवान् ॥
तत् आगत्य सैलमो राष्ट्रकार्ये च सक्रियम् । कारावासोऽपि सम्प्राप्तो येन स्वराज्यपर्वणि ॥
कमात्तस्माद् निगिर्मुक्तः प्राप्तः शान्तिनिकेतने । निश्चयवन्द्यकरीन्द्रश्रीरवीन्द्रनाथभूषिते ॥
सिंधीपदसुतं जैनज्ञानपीठं यदाश्रितम् । स्थापितं तत्र सिंधीश्रीडालचन्द्रम्य सन्तुना ॥
श्रीपद्मासिंहिन दानवीरेण धीमता । स्मृत्यर्थं निजतातस्य जैनज्ञानप्रसारकम् ॥
प्रतिष्ठितश्च यत्सस्य पदेऽधिष्ठानसञ्ज्ञके । अध्यापयन् वरान् शिष्यान् शोधयन् जैनब्राह्मणम् ॥
तत्सर्वं प्रेरणां प्राप्य श्रीसिंधीकुलकेतुना । स्वपितृश्रेयसे चैषा ग्रन्थमाला प्रकाश्यते ॥
विद्वज्जनश्रुताह्लादा सच्चिदानन्ददा सदा । चिरं नन्दत्वयि लोके जिननिजयभारती ॥

समर्पणम् -

प्रभाचन्द्रमुनीन्द्रवद् यः सत्साहित्यनिर्मितौ ।
मनोवाक्काययोगेन सततं सुप्रयत्नवान् ॥

प्रद्युम्नसूरिवच्चापि बहूनां विदुषामसौ ।
शास्त्राणां शोधनं कुर्वन् परमादरतां गतः ॥

आविद्याध्ययनाद् यावद् ग्रन्थसंशोधनादिषु ।
पुस्तकादिप्रदानेन यो ममापि सहायकृत् ॥

तस्मै पुण्यप्रतिष्ठाय ज्ञानदानपरात्मने ।
श्रीपुण्यविजयाख्याय मुनये सौम्यमूर्तये ॥

तत्सौहार्दगुणाकृष्टो हृष्टो हार्दिकभावतः ।
करोम्यहं कृतेरस्याः समर्पणं स्वतर्पणम् ॥

-जिन विजयः

प्रास्ताविक वक्तव्य ।

✽

प्रस्तुत ग्रन्थमालामें प्रकाशित विविधतीर्थकल्प नामक ग्रन्थकी प्रस्तावनाकी अन्तिम कण्डिकामें हमने लिखा था कि—“विस्तृत जैन इतिहासकी रचनाके लिये, जिन ग्रन्थोंमेंसे विशिष्ट सामग्री प्राप्त हो सकती है उनमें— (१) प्रभावकचरित्र, (२) प्रबन्धचिन्तामणिका, (३) प्रबन्धकोष, और (४) विविधतीर्थकल्प—ये ४ ग्रन्थ मुख्य हैं । ये चारों ग्रन्थ परस्पर बहुत कुछ समान-विषयक हैं और एक दूसरेकी पूर्ति करनेवाले हैं । जैन धर्मके ऐतिहासिक प्रभावको प्रकट करनेवाली, प्राचीन-कालीन प्रायः सभी प्रसिद्ध प्रसिद्ध व्यक्तियोंका थोड़ा बहुत परिचय इन ४ चारों ग्रन्थोंके संकलित अवलोकन और अनुसन्धान द्वारा हो सकता है । इसलिये हमने इन चारों ग्रन्थोंको, एक साथ, एक ही रूपमें, एक ही आकारमें, और एक ही पद्धतिसे संपादित और विवेचित कर, इस ग्रन्थ-माला द्वारा प्रकाशित करनेका आयोजन किया है । इनमेंसे, प्रबन्धचिन्तामणिका मूल ग्रन्थात्मक पहला भाग, गत वर्ष (सन् १९८९) में प्रकट हो चुका है और उसका संपूर्ण पुरातनप्रबन्धसंग्रह नामका दूसरा भाग, इस ग्रन्थके (विविधतीर्थकल्पके) साथ ही प्रकट हो रहा है । प्रबन्धकोष मूल ग्रन्थात्मक पहला भाग भी इसका सहगामी है । प्रभावकचरित्र अभी प्रेसमें है, सो भी थोड़े ही समयमें, अपने इन समवयस्कोंके साथ, विद्वानोंके करकमलोंमें इतस्ततः सञ्चरमाण दिखाई देगा ।”

इस संकलित आयोजनानुसार, आज यह प्रभावकचरित्र विद्वानोंके सम्मुख उपस्थित किया जा रहा है । उपरि निर्दिष्ट इन चारों ग्रन्थोंमें, रचनाक्रम और वस्तुविस्तारकी दृष्टिसे प्रभावकचरित्रका स्थान पहला होने पर भी, इसका प्रकाशन जो सबसे पीछे हो रहा है, और सो भी अपेक्षाकृत कुछ अधिक विडंबनेके साथ, इसमें कारण केवल ग्रन्थ-मालाके अन्यान्य प्रकाशनोंकी कार्यसंकीर्णता ही है । एक साथ छोटे बड़े कई ग्रन्थ छपते रहनेके कारण इसने प्रकाशनमें कुछ विशेष विलम्ब हो गया है ।

पर इसके साथ ही, इसी विषयकी सामग्रीके साधनभूत, कुमारपालचरितसंग्रह, जैनग्रन्थप्रशस्तिरसंग्रह, सारतरंगच्छगुर्वानली आदि कई महत्त्वके और और ग्रन्थ भी तैयार हो कर, प्रसिद्धि प्राप्त कर रहे हैं, और कई अन्य छप भी रहे हैं । प्रबन्धचिन्तामणिका हिन्दी अनुवाद भी इसके साथ ही प्रसिद्ध हो रहा है । विद्वत्त मुनिर श्रीपुष्पनिजपतीजी पुष्पछपासे, महामाल वस्तुपाल-तैवपालके पुष्पकीर्तनोंका प्रकाश करनेवाला धर्माभ्युदय नामक महाग्रन्थ, जो सुद उन महापुरुषोंके धर्मगुरुका बनाया हुआ है और जिसके साथ अन्यान्य कई अद्वैत ऐतिहासिक प्रशस्तिवा आदि संग्रह भी गई हैं, इन ग्रन्थोंके साथ-ही-साथ विद्वानोंके करकमलोंमें सुशोभित होनेको तैयार हो रहा है ।

प्रस्तुत ग्रन्थका प्रथम मुद्रण, कम्बईके सुप्रसिद्ध निर्णयसागर प्रेसने, सन् १९०९ में किया था, जिसका संपादन हमारे गान्ध मित्र और वर्तमानमें बड़ोदाके राजकीय पुरातन विभागके मुख्य नियामक, ज्ञानप्रज्ञ डॉ० हीरानन्द शास्त्री, एम. ए. एम. एल्. ओ. डी. लिट्. (रिटायर्ड गवर्नमेंट एजिप्रिस्ट) ने किया था । एक तो शास्त्री महारायका यह सायद प्रथम ही प्रथम संपादन कार्य था और दूसरा यह कि उनको जो हस्तलिखित प्रतियां संशोधनार्थ उपलब्ध हुई थी वे प्रायः अशुद्धिबहुल थीं; इसलिये उस आश्चर्यमें अशुद्धियोंकी खूब भरमार रह गई । तो भी शास्त्री महारायके उस प्रयासने यह प्रभावकचरित्र कथेष्ट प्रसिद्धिमें आ गया और सनंसाधारण अम्मासियोंके लिये बड़ा उपयोगी सिद्ध हुआ । सन् १९३०-३१ में, शास्त्रीजी स्वर्ण पुनरावृत्ति निरावृत्तके उद्योग करने लगे;

और मुख्यपाद प्रवर्तक श्रीमान् कान्तिविजयजी महाराज द्वारा, पाटणके मण्डारोंमेंसे इसकी पुरातन प्रतियां मंगवा कर, ग्रन्थका पुनः संशोधन काने लगे। प्रायः इसी समय, हमने भी इस 'सिंधी जैन ग्रन्थमाला' का कार्य प्रारंभ किया और इसमें प्रबन्धचिन्तामणि आदि सभी प्रधान प्रधान जैन ऐतिहासिक ग्रन्थोंका, अपने ढंगसे उत्तम प्रकारका, प्रकाशन करनेका आयोजन किया। डॉ० महोदयने हमारे इस आयोजनकी खबर पा कर अपना कार्य स्थगित कर दिया; और हमारी प्रार्थना पर, पाटणके मण्डारकी वे हस्तलिखित प्रतियां, विद्वत्त मुनिवर श्रीपुण्यविजयजी महाराजकी सूचनानुसार, हमारे पास भेज दीं। यहां पर हम अपने इन सौहार्दशील शास्त्री महाशयके अनन्य सौजन्यके प्रति, बड़ी कृतज्ञताके साथ, हार्दिक आभारभाव प्रदर्शित करना अपना कर्तव्य समझते हैं।

ॐ

प्रस्तुत आवृत्तिके संपादनमें हमने मुख्यतया निम्न लिखित प्रतियोंका उपयोग किया है—

A संज्ञक प्रति—यह प्रति पाटणके संघके मण्डारकी है। इसकी पत्र संख्या १७३ है जिनमेंसे बीचमेंके दो-एक पत्र छुट हो गये हैं। यद्यपि यह कागज-ही-की प्रति, तथापि इसके पत्रोंका रंग-ढंग ताड़पत्रके पत्रोंका-सा है। इसका कागज खुरदरा और कुछ मोटा है। इसके पत्रोंकी लंबाई प्रायः १४ इंच और चौड़ाई ३½ इंच जितनी है। पत्रके प्रत्येक पार्श्व पर ११-११ पंक्तियां लिखी हुई हैं। प्रथम पत्रके दूसरे पार्श्वसे लिखान प्रारंभ किया गया है। इसमें दाहिने भागकी तरफ, २३ + ३३ इंच जितनी जगह कोरी छोड़ रखी है जिसमें किसी तीर्थंकरकी प्रतिवृत्ति—जैसी की अन्य दूसरी प्रति B में उपलब्ध है—चित्रित करनेकी कल्पना होगी। इसी तरह दूसरे पत्र के प्रथम पार्श्वमें भी दाहिने भागकी ओर, उतनी ही जगह, किसी अन्य—आचार्य वगैरहकी—प्रतिवृत्तिके लिये कोरी रखी गई है। माध्यम होता है तत्काल कोई चित्रकार न मिलनेसे इसमें वे चित्र अंकित नहीं किये गये। प्रतिके अन्तमें लिपिकार वगैरहका कोई नाम निर्देश नहीं है इसलिये यह ठीक ठीक तो नहीं कहा जा सकता कि यह कबकी लिखी हुई है। परंतु इसकी लिखावट और कागज आदिकी स्थितिकी देखते हुए, अनुमान किया जा सकता है कि यह वि० सं० १४०० के पूर्व, २५-५० वर्षके अरसेमें लिखी हुई होनी चाहिए। और इस दृष्टिसे यह, हमें प्राप्त सब प्रतियोंमें प्राचीनतम है। इसकी वाचना प्रायः शुद्ध है। शायद लिपिकारको, उस पुरातन आदर्शका कोई कोई अक्षर समझमें नहीं आया है जिसके ऊपरसे उसने अपनी इस प्रतिकी नकल की है, इसलिये उसने बीच बीचमें कोई कोई पंक्तिमें, उस अक्षरके लिये—“ऐसी खाली धिरोरेखा दे कर कोरी जगह छोड़ दी है। पीछेसे किसी विद्वान्ने इस प्रतिकी कुछ संशोधन भी किया है और जो कोई अशुद्धि उसकी समझमें आई उसे सुधार भी है।

B संज्ञक प्रति—यह प्रति भी पाटणके संघके ही मण्डारकी है। इसकी पत्र संख्या १११ है। इसका कागज कुछ मुलायम और कुछ पतला है। इसके पत्रोंकी लंबाई १०½ इंच और चौड़ाई ४½ इंच जितनी है। पत्रके प्रत्येक पार्श्व पर १७-१७ पंक्तियां लिखी हुई हैं। लिपि सुन्दर है पर वाचना वैसी शुद्ध नहीं है। पाठ-अशुद्धि बहुत उपलब्ध होती है। यह संवत् १५५६ में, गंगीरपुरमें, आगमगण्डके यति अमरसागरके हाथकी लिखी हुई है। यद्यपि अमर-सागरने अपने नामको उपा० (उपाध्याय) के बड़े विशेषणसे निभूषित किया है, परंतु उस शब्दके पहले 'सिध्वातु-त्रिप' के बदले लिखे हुए 'शम्भानुशाय' और 'लिखित' के बदले 'छलित' शब्द लिखा हुआ देख कर मानना पड़ता है कि लिपिकारको संस्कृतका कुछ भी ज्ञान नहीं था। और इसलिये उसने प्रतिलिपि करनेमें बहुतसी अशुद्धियां लिख डाली हैं। लिपिकारने अपने समय आदिका परिचय कराने काया निम्न लिखित अन्तिम प्रमाण-रेख लिखा है—

“शतु-वाण-वाण-चंद्रे वर्षे पोपे च बहुलप्रतिपत्तौ शुक्रवार पुन्य पंड्रे गंगीरपुरे च इद-मलिपत् ॥ ॥ स्वस्ति श्री संवत् १५५६ वर्षे शाके १४२१ प्रवर्तमाने पोसमासे अस्तिपक्षे

प्रतिपत्तिधौ शुक्लासरे पंद्रहोमे गंभीरपुरे श्री श्री आगमगच्छे श्रीमहोपाध्याय श्रीमुनि-
सागर शम्भालुशम्भ लपा० अमरसागरेण श्रीप्रद्युम्नसूरिकृतं प्रभावकचरितं महोद्यमेन
लखितमिदं ॥ यत्नेन पाठनीयं ॥ शुभं नृपात् ॥”

संस्कृतका ज्ञान न होनेसे लिपिकारने ग्रन्थकारका नाम भी ठीक नहीं समझ पाया और इससे ‘प्रभावचन्द्रकृत’ के बदले
इसको ‘प्रद्युम्नसूरिकृत’ लिख दिया है। शायद ग्रन्थके अन्तमें, सबसे पीछे ‘श्रीप्रद्युम्नसुनीन्दुना विशदितः’ यह
वाक्य आया हुआ देख कर प्रद्युम्नसूरि-ही-को इसका कर्ता उसने समझ लिया है।

इस प्रतिमें ग्रन्थकारकी अन्तिम ग्रन्थ-प्रशस्ति नहीं लिखी गई है। इस प्रतिके ४१ से ६० तकके २० पत्र किसी
दूसरे लेखकके हाथके लिखे हुए हैं। इससे माह्न्य देता है कि शायद पीछेसे ये २० पत्र खोये गये हैं, इसलिये
किसी दूसरेने फ़िरसे लिख कर प्रतिमें रख दिये हैं और इस तरह त्रुटित प्रतिकी पूर्ति की गई है। इस प्रतिका भी
किसी विद्वाने कुछ संशोधन किया है और कुछ पदच्छेद आदि धरनेका प्रयत्न किया है। कहीं कहीं हासियोंमें
संस्कृत शब्दोंका गुजराती अर्थ भी लिखा है और कहीं कहीं प्रसंगोचित सुभाषित भी उद्धृत कर दिये हैं। इन सबको
हमने यथास्थान, पृष्ठगत अवस्थान पाठभेदोंके साथ, उद्धृत कर दी है। प्रतिके प्रथम पत्र और द्वितीय पत्रमें दो चित्र
चित्रित किये हुए हैं जिनमें पहला चित्र तीर्थंकर—महावीरदेव—का है, और दूसरा, शायद ग्रन्थकारके संबंधका है
जिसमें वह अपना ग्रन्थ साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका रूप चतुर्विध संबन्धकी व्याख्यान-सभामें श्रोताश्रोतों सुनाता
हुआ बताया गया है। इन पत्रोंका हाफटोन ब्लाफ बनवा कर भी इसके साथ दिया गया है जिससे पाठकोंको
चित्रना ठीक वास्तविक दर्शन हो सकेगा।

○ नामक प्रति—यह प्रति भी पाठणके उसी भण्डारमेंकी है। यह अपूर्ण है। इसमें वष्पभट्टिसूरि चरितके ४२१
श्लोक (मुद्रित पृ० ९७, पंक्ति ५) तकका भाग उपलब्ध है। श्राव्य यह पूरी प्रतिकर आधा भाग है। माह्न्य देता
है भण्डारमेंसे किसीने कभी इस प्रतिका उत्तर भाग बाचने-पढ़नेके लिये लिया होगा; जो चाहे जिस कारणसे, कि
वापस नहीं किया गया और उससे यह प्रति इस भण्डारमें आधी ही रह गई है। कई ग्रन्थ-भण्डारोंमें यह रिवाज है,
कि जिस किसीको, भण्डारमेंके ग्रन्थकी जरूरत होती है, तो उसे उसकी आधी ही प्रति दी जाती है। उस आधी
प्रतिके छेदा देने पर फिर उसका दूसरा आधा हिस्सा दिया जाता है। ऐसी स्थितिमें, यदि किसी कारणवश, दिया
हुआ ग्रन्थभाग वापस नहीं आया, तो फिर वह ग्रन्थ उस तरह त्रुटित दशामें पड़ा रहता है। पुराने भण्डारोंमें जो
ऐसे अखण्ड ग्रन्थ त्रुटित दशामें उपलब्ध होते हैं, उसका यही कारण होता है। इस प्रतिके कुछ ८१ पत्र विद्यमान
हैं। पत्रोंकी संख्या १०३ ईश और चौथाई ४३ ईश जितनी है। पत्रेति प्रलेख बाजपुर १३-१३ पंक्तियां लिखी
हई हैं। अधर अष्टे हैं किन्तु पाठ बड़ा अशुद्ध है। इस का उपयोग हमने कहीं कहीं—विशेष आन्तिगत पाठोंको
ठीक करने की लिये—किया है और कोई विशेष उपयोग इसका नहीं हुआ।

D नामक प्रति—यह प्रति पूर्यपाद श्रीमान् प्रवर्तक श्रीरामनिबन्धजी महाराजके निजी संग्रहकी है। यह
प्रति भी अपूर्ण है। लेकिन, उपरवाली C प्रतिमें जब उत्तर भाग नहीं है, तब इसमें पूर्ण भाग नहीं है। इसके पूर्व
भागके १०१ पत्रे उपलब्ध हैं। उक्त उत्तर भागमें पत्रसंख्या १०२ से ले कर १९९ तक विद्यमान है। इसका
प्रारंभ ठीक मातृसूरिके चरितसे होता है। इससे माह्न्य देता है, कि शायद निबन्धकारने इस प्रतिने लिखा है
दो पत्रोंमें होगा। इससे इसने पूर्व छठमें, कोई चरित, जैसा कि उपरवाली C प्रतिमें मित्रा है, चण्डित नहीं

१ ग्रन्थकारके नाम निबन्धकी ऐसी भी भूल तो निबन्धकार की छपी हुई आशुतिके मुखपृष्ठ पर भी छपी हुई है। उद्यमे प्रसाधन
एवमे वरदे कर्माक नाम चन्द्रप्रभ एवमिदं है जो बाजपुर ग्रन्थकारके मुख भाग है।

मिलता। यह प्रति भी A संवत् प्रतिके समान ताडपत्रके पन्नोंके दंगकी है। इसका कागज है तो कुछ मोटा ही—लेकिन कुछ मुलायम है। इसके पन्नोंकी लंबाई ११ इंच और चौड़ाई ३ $\frac{1}{2}$ इंच जितनी है। पन्नेके प्रत्येक पार्श्वपर ११-११ पंक्तियां लिखी हुई हैं। इसकी लिपि बहुत ही सुन्दर है और वाचना भी प्रायः शुद्धतर है। इसके पन्नोंके मध्य भागमें, चतुष्कोणाकारमें कुछ जगह बिनालिखी छोड़ी गई है जिसमें गेरूले रंगका गोल चन्द्रक बनाया गया है और उसके ठीक मध्यमें छेद कर दिया गया है। इस छेदमें सब पन्नोंको एकसाथ बान्ध रखनेके लिये सूतकी डोरी पिरोई जाती थी।

प्रायः तेरहवीं शताब्दीमें जब इस देशमें कागजका प्रचार शुरू हुआ, तब ताडके पत्तोंके बदले कागजके पन्नों पर ग्रन्थ लिखने शुरू हुए। लेकिन ये कागजके पन्ने उसी आकार और नापके बनाए जाते थे जैसे ताडके पत्ते होते थे। यानि लंबाईमें अधिक और चौड़ाईमें कम। इससे पन्नेमें लिखान कम समता था और इसलिये बड़े ग्रन्थोंके लिये सी दो-सी और उससे भी अधिक संख्याके पन्नोंकी आवश्यकता होती थी। किसी किसी बृहत्काय ग्रन्थके लिये तो ५००-७०० जितने पन्ने भी पर्याप्त नहीं होते थे। इन अधिक संख्यावाले पन्नोंकी पोथीको ठीक दंगसे बान्ध रखनेके लिये, पन्नोंके मध्यमें छेद कर, उसमें सूतकी डोरी पिरोई जाती थी। पन्नोंकी रक्षाके लिये उनको ऊपर और नीचेकी ओर उसी नापकी एक-एक छकड़ीकी पतलीसी पट्टी रखी जाती थी और उन पट्टियोंके समेत, उस डोरीसे उस पुस्तकको बान्ध दी जाती थी। ताडपत्रकी पुस्तकोंको इस प्रकार डोरीमें बान्धे बिना व्यवस्थित रखना कठीन रहता है। पत्ते चिकने होनेसे और चौड़ाईमें छोटे होनेसे, अधिक संख्यामें, वे एक साथ सरलतासे जम कर नहीं रह सकते और इधर-उधर खिसकाते रहते हैं। इसलिये उनको जमा कर व्यवस्थित रूपमें रखनेके लिये इस प्रकार उनको डोरीमें बान्ध रखना अत्यन्त आवश्यक होता है। कागजके पन्ने भी प्रारम्भमें जब, जैसा कि ऊपर कहा गया है, उन ताडके पत्तोंके जैसे ही लंबाई-चौड़ाईवाले बनाये गये तब उनको भी उसी प्रकार डोरीमें बान्ध रखना आवश्यक रहा। पर, पीछेसे अनुभवसे मादूम हुआ कि कागजके पन्ने तो और और आकारमें भी बनाये जा सकते हैं और वैसा करनेसे पुस्तकोंके लिखनेमें तथा रखनेमें भी कहीं अधिक सुविधा हो सकती है। तब फिर कागजके पन्नोंकी लंबाई-चौड़ाईमें परिवर्तन किया जाने लगा। यानि लंबाई कम की गई और चौड़ाई बढ़ाई गई। बहुत बरों तक इसका कोई निश्चित और व्यवस्थित परिमाण नहीं रहा। जिसको जो आकार और नाप अच्छा लगता वह उस तरहके पन्ने बना लेता। यही सबन है कि प्रस्तुत ग्रन्थकी A प्रतिके पन्नोंकी लंबाई जब १४ इंच और चौड़ाई ३ $\frac{1}{2}$ इंच है, तब D प्रति की लंबाई ११ इंच और चौड़ाई ३ $\frac{1}{2}$ इंच है। पर चोरे चोरे यह नाप स्थिर होने लगा और प्रायः १५ वीं शताब्दीमें अधिक व्यवस्थित और निश्चित रूपमें व्यवहृत होने लगा। यह नाप प्रायः ऐसा रहा है—लंबाईमें १० से ११ इंच और चौड़ाईमें ४ से ५ इंच। १५ वीं शताब्दीके कुछ ग्रन्थोद्धारकोंने, प्रथम कुछ इससे भी बड़े आकारको पसन्द किया मादूम देता है। उस समयके भण्डारोंमें जो ग्रन्थ लिखाये गये उनमेंसे प्रायः बहुतांका आकार लंबाईमें ११ से १२ इंच तकका और चौड़ाईमें ५ से ६ इंच तकका है। पर पीछेसे यह आकार कुछ असुविधाजनक मादूम दिया, और इसलिये बादमें प्रायः लंबाई-चौड़ाईमें, जैसा कि ऊपर बताया गया है, एक-एक इंच कम कर दिया गया। १५ वीं शताब्दीके बादके लिखे हुए जो हजारों पुस्तक जैन ग्रन्थ-भण्डारोंमें उपलब्ध होते हैं, उनका अधिकांश प्रायः इसी आकारका है। यह आकार जैन साधुओंके हस्तना अधिक पसन्द आ गया है कि, अब इस मुद्रणकलाके जमानेमें भी, उपयोगिता-अनुपयोगिताका कुछ अधिक विचार न कर, वे प्रायः इसी आकारमें, अपना ग्रन्थ-श्रवण-कार्य करते रहते हैं। आलु।

इस D प्रतिके पन्नोंके अंशोंमें एक विशेषता है, और यह यह कि इसके प्रत्येक पन्ने पर दो तरहसे अक्षर लिखे गये हैं। पन्नेके दाहिने हासिये पर, ठीक मध्य भागमें, अन्यान्य पोथियोंकी तरह ही, देवनागरीके चाट्ट अक्षर, जैसे—

१०१-१०२-१०३ इत्यादि, लिखे गये हैं। पर हासियेके बायें पार्श्व पर, ताडपत्रकी पुरानी मोपियोंके दंग-पर, सकितिक अंक भी लिखे हुए हैं। जैसा कि

१०२ के अंकके लिये रु। १०३ के लिये रु। १०५ के लिये रु। और ११० के लिये रु।

3

17

2

50

ऐसे संकेत हैं। ताड़पत्र पर लिखे हुए ग्रन्थोंके पत्रोंपर प्रायः इसी तरहके, चाद और साकेतिक, दोनों प्रकारके चक्र लिखे रहते हैं।

इस प्रतिके अंतर्गते लिखनेवालेका नाम और समयादिका निर्देशक उल्लेख कोई नहीं मिलता, इसलिये इसका ठीक समय ज्ञात नहीं हो सकता; तो भी इन सार्वजनिक अक्षरोंके व्यवहारेकसे और प्रतिकी स्थितिकी देखनेसे मान्य होवा है कि यह भी प्रायः, वि० सं० १४०० के पूर्व-ही-की लिखी हुई होगी चाहिए। हमारे पासकी प्रतियोंमें, A के बाद, प्राचीनताकी दृष्टिसे इसका दूसरा स्थान है। इसके अन्तर्गत भी ग्रन्थकारकी प्रशस्ति विद्यमान है।

N संकेत - निर्णयसागर प्रेस द्वारा प्रकाशित, डॉ० शिवानन्द शास्त्रीजी उक्त सुदृढ़ आधुनिको हमने, निर्णयसागरके नाम पर N अक्षरसे संकेतित किया है। इसके उपरान्त, मुख्यतया ऊपर बतलाई हुई इन ४ पुरानी पोथियोंमें आधार पर, प्रस्तुत आधुनिकीय संशोधन और संपादन किया गया है। इनके अतिरिक्त, पूनाके भाण्डारकर जोरिएन्टल रिसर्च इंस्टीटयूटमें संरक्षित राजकीय ग्रन्थसंग्रहकी १ प्रति, तथा अष्टमदाबादके डेलोके उपग्रन्थाले जैन ग्रन्थमण्डलाकी १ प्रति भी मंगवाई गई थी, किन्तु उनकी अनुपयोगिता देख कर, उनका कुछ उपयोग नहीं किया गया और इसलिये उनके कोई संकेत नहीं दिये गये। इस प्रकार इन ग्रन्थमण्डारोंमेंसे, हमें जो ये प्राचीन पोथियां प्राप्त हुईं और उनसे इस ग्रन्थके संपादनमें जो निश्चित सहायता प्राप्त हुई, इसलिये हम यहाँ पर इन प्रतिबंधोंके प्रेषक सज्जनोंका शार्दिक आभार मानते हैं और तदर्थ अपनी कृतज्ञता प्रकट करते हैं।

यह प्रभावक चरित्र, एक बड़े महत्त्वका ऐतिहासिक ग्रन्थ है। विक्रमकी १ वीं शताब्दीसे लेकर १३ वीं शताब्दीके पूर्वनाग तकके, प्रायः साढ़े बारह सौ वर्षमें, होनेवाले जैन श्रोतोंपर संप्रदायके सबसे बड़े महान् प्रभावक, संरक्षक और शासक आचार्योंके कार्य कलाप और गुण-गौरवका इस ग्रन्थमें बहुत अच्छा संकलन किया गया है। प्रत्येकार्थको अपने ग्रन्थके निर्माण करनेमें मुख्य प्रेरणा मित्र है कलिनाथ सर्वज्ञ हेमचन्द्र सूरि की कृतिते। हेमचन्द्र सूरिने त्रिपट्टिशलाकापुरुषचरित्रकी रचना की, और फिर उसके परिशिष्ट रूपमें, भगवान् महावीर देवके बाद होनेवाले वज्र-स्नातित्तने आचार्योंके चरित्रका वर्णन करनेवाले स्वयिरावलिचरित्रके नामसे एक परिशिष्टपूर्वकी भी रचना की। हेमचन्द्र सूरिके इस परिशिष्टपूर्वको देख कर प्रभावचन्द्र कविको कल्पना हुई कि—जहासे हेमचन्द्र सूरिने पूर्वोक्तार्थका चरित्रवर्णन बाकी छोड़ दिया है, वहासे प्रारंभ कर, यदि हेमचन्द्र सूरि तकके आचार्योंके चरित्रवर्णनका एक ग्रन्थ बनाया जाय तो वह जैन इतिहासके दर्शनमें बड़ा उपयुक्त होगा। यह सोच कर कवि प्रभावचन्द्र इस प्रभावक चरित्रकी रचना की; और कहना चाहिए कि उन्होंने अपने उद्देशमें संपूर्ण सफलता प्राप्त की। ग्रन्थकार कहते हैं कि—उन्होंने अपने ग्रन्थमें जो इतिवृत्त (इतिहास) का वर्णन किया है वह, कुछ तो प्राचीन ग्रन्थोंके आधार परसे लिया गया है और कुछ बहुवृत्त विद्वान् सुनियोंके पाससे सुना गया है। इसमें प्रमित किया हुआ यह इतिवृत्त कितना विशुद्ध, कितना उपयुक्त और कितना विस्तृत है इसकी विशेष चर्चा तो इस ग्रन्थका जो हिन्दी मापांतर प्रकट किया जायगा उसमें की जायगी।

इस ग्रन्थमें न केवल जैन आचार्योंका ही इतिवृत्त प्रथित है, परंतु साथमें तत्कालीन अनेकों राजाओं, प्रधानों, विद्वानों, कवियों और अन्यग्रन्थ महा जनोके भी प्रसंगोपात् कितने ही महत्त्वके उल्लेख और ऐतिहासिक तथ्य अन्तर्निहित हैं। चक्रवर्ती सम्राट् हर्षवर्द्धन, प्रतिहार सम्राट् अमराज (नागावलोके), विद्याविलासी परमार तुषति भोजदेव, चालुक्य चक्रवर्ती भीमदेव, सिद्धराज जयसिंह और परमार्हत राजर्षि कुमारपाल आदि कई इतिहासप्रसिद्ध राजाओं, एवं कविकवर्ता भट्ट बाण, धविराज वाक्पाति, महाकवि माघ, सिद्धसारस्वत घनपाल, कवीन्द्र श्रीपाल आदि भारतके साहित्य सम्राटोंकी भी इसमें कितनीक विस्तृत ऐतिहास घटनाएं उल्लिखित हैं, जिनका सूचन अन्यत्र अप्राप्य है।

रचनाकी दृष्टिसे भी यह ग्रन्थ उच्च कोटिका है। इसकी भाषा प्रासादिक हो कर प्रासादिक है। वर्णन सुस्वच्छ और सुपरिमित है। कहीं भी अतिशयोक्ति या असम्बोक्ति दृष्टिगोचर नहीं होती। महाकवि और प्रभावशाली धर्माचार्योंका ऐतिहासिक वर्णन करनेवाला इसकी कोटिका और कोई दूसरा ग्रन्थ समग्र संस्कृत साहित्यमें उपलब्ध नहीं है।

जिस तरह प्रबन्धचिन्तामणिके वर्णनके साथ सम्बन्ध रखनेवाले अन्यान्य प्रकीर्ण प्रबन्धोंका समग्रालम्ब 'पुरातनप्रबन्धसंग्रह' नामका पूरकग्रन्थ, प्रबन्धचिन्तामणिके द्वितीय भागके रूपमें प्रकट किया गया है, वैसा ही इस 'प्रभावकचरित' के वर्णनके साथ सम्बन्ध रखनेवाले प्रकीर्णक प्रबन्धोंका भी एक पूरक ग्रन्थ, तैयार किया जा रहा है, जिसमें प्राकृत और संस्कृत भाषाओं में उपलब्ध ऐसे अनेकानेक प्राचीन चरितों-प्रबन्धोंका महत्त्वका संग्रह होगा।

इन चरितों-प्रबन्धोंके अवलोकनसे विद्वानोंको इस विषयकी बड़ी विशिष्ट बातें ज्ञात होंगी कि जैन धर्मको जो यह रूप मिला है वह भिन्न मद्दान् विद्वान् और प्रभावशाली आचार्योंके कृतिवत्त्व फल है। किस तरह जैन दर्शनको धीरे धीरे एक सघटित जनसम और धार्मिक समुदायका रूप मिला, किस तरह अन्यान्य धर्मके महापण्डितोंके साथ बाद विवादकी प्रतिस्पर्द्धामें उतर कर जैन आचार्योंने अपने धर्मकी स्थिति और प्रतिष्ठा बढ़ाई, किस तरह जैन धर्मावधारणी स्वतंत्र जातियोंका और कुलोंका संगठन हुआ, किस तरह जैन तीर्थों और मन्दिरोंका निर्माण हुआ, किस तरह जैन वाह्यप्रयोग ऐसा विशाल और अपूर्व विकास हुआ, किस तरह जैन धर्मके इतने समुदायों और गण्डोंका आविर्भाव हुआ और कैसे उनमें पक्ष-विपक्ष बने-इत्यादि विषयक, जैन धर्म और जैन समाजके क्रम-विकास या क्रम-परिवर्तनका सारभूत और तथ्यपूर्ण इतिहास इन प्रबन्धोंके अध्ययन-मननसे उत्तम प्रकार हो सकेगा।

वार्तिक ग्रन्था १५, वि० सं० १९५७
भारतीय विद्याभवन,
आन्ध्रप्रदेश (आन्ध्रपरी), बम्बई

—जिन विजय

श्रीप्रभावचन्द्रसूरिविरचितं

प्रभावकचरितम् ।

[अथ प्रास्ताविकम् ।]

॥ ॐ नमः श्रुतदेवतायै* ॥

अर्हत्तत्त्वं श्रुतो विश्वशासनोन्नतिकारकम् । यत्प्रसादेन पूर्वेऽपि महोदयपदं ययुः ॥ १ ॥
श्रीसर्वमङ्गलोद्भासी धृपकेतुरनङ्गमिह । शम्भुर्गणपतिस्तीर्थनाथ आद्यः पुनातु वः ॥ २ ॥
हरिणाहो न-भोगश्रीर्जनतापापहाटकः । महाबलः प्रभुः शान्तिः पातु* चित्रं* ध्रुवस्थितिः ॥ ३ ॥
दशावतारो वः* पायात्*†कमनीयाञ्जनयुतिः । किं श्रीपतिः प्रदीपः किं न तु श्रीपार्श्वतीर्थकृत् ॥ ४ ॥ 5
यद्भोगोन्नजम्भरन्* भव्यगोचरे पादपूरकः । श्रेयःपीयूषतः पातु वर्द्धमानः स गोपतिः* ॥ ५ ॥
सा पूर्वांगमिता मोदा* सुमनोऽर्च्यी* सरस्वती । बहुपादोदया न्यस्ता येन वं गौतमं स्तुवे ॥ ६ ॥
सम्पत्तिः सत्पदार्थानां यत्प्रसादात् प्रजायते । जीयसङ्गीवनीं नोमि भारती च शिष्यं च ताम् ॥ ७ ॥
यद्वैकार्यरूपस्य हृदिः कोटिगुणा भवेत् । श्रीचन्द्रप्रभसूरीणां तेषां स्वामनूयः कथम् ॥ ८ ॥
सज्जनः स कथं* जिष्णुर्योऽस्तीकादरतत्परः । परावर्णं गुणीकृत्य दोषोद्योतां* दधाति न¹⁰ ॥ ९ ॥ 10
असन्तः किमु न¹¹ स्तुलाः स्तुलां येऽनाहताः परम् । दीपयन्ति कृताभ्यासाः* क्षयवीक्षणवः* क्षणे ॥ १० ॥
कलौ युगप्रधानः* श्रीहेमचन्द्रः प्रभुः* पुरा । श्रीशालाकानृणां धृष्टं प्रालावीन् नृपयोषकृत् ॥ ११ ॥
धृतकैवलानां पण्णां दक्षपूर्वभृतवामि । आवल्लस्वामिधृतं च चरितानि व्यधत् सः ॥ १२ ॥
ध्यातवताममङ्गस्य प्रसादात् प्राप्तवासनः* । आरोह्यन्निव* हेमाद्रिं पादाभ्यां विश्रहास्वभूः* ॥ १३ ॥
श्रीवज्रानुप्रवृत्तानां शासनोन्नतिकारिणाम् । प्रभाय क मुनीन्द्राणां वृत्तानि कियतामपि ॥ १४ ॥ 15
बहुधुतनुनीशोभ्यः प्राग्वन्धेय्यश्च कानिचित् । उपधुत्येतिवृत्तानि वर्णयिष्ये कियन्त्यपि ॥ १५ ॥--विशेषकम् ।
श्रीदेवानन्दशैक्ष* श्रीकनकप्रभसिष्यराद । श्रीप्रद्युम्नप्रभुर्जीयाद् ग्रन्थस्यास्यापि शुद्धिकृत् ॥ १६ ॥

* C ॐ नमः श्रीश्रुतः; B ॐ नमो श्रीविनाय । उपाध्यायश्रीमुनिशारपरम्परायुग्मो नमः । N ॐ नमो भगवते श्रीसर्वनाथाय ।
1 B पादस्थिः । 2 N ध्रुवं । 3 N नः । † 'रम्य' इति B टिप्पणी । ‡ 'बाणी' इति B टि० । 4 C चरत् । 5 B गोपतिः ।
6 N मोदा । 7 B ध्रुवोर्च्यः । 8 C N जिष्णुः । 9 A दोषोद्योतः । 10 N वः । 11 N किमुन । 12 B क्षणः ।
13 B 'तक्षणे' । 14 N प्रधानः । 15 B प्रभुः । 16 N श्रीमन् । 17 C वासवः । ‡ 'चन्द्रि' इति B टि० ।
18 N आरोहः । 19 B 'प्र' । 20 B 'क्षिप्य' ।

श्रीयज्ञो रक्षितः श्रीमानार्यनन्दिल इत्यपि ।

सूरिः श्रीकालज्ञाचार्य-पादलिप्तप्रमुस्तथा ॥ १७ ॥

न्द्रदेवप्रभुः^१ सूरिः अमणसिंह इत्यपि ।

अधार्यगुप्तः^२ सूरिर्महोदध प्रभावकः ॥ १८ ॥

5

सूरिर्विजयसिंहश्च जीवदेवमुनीश्वरः ।

शृङ्गवादी सिद्धसेनो हरिभद्रप्रमुस्तथा ॥ १९ ॥

मल्लयादिप्रसुर्यप्पभट्टिः कोविदयासयः ।

श्रीमानतुंगसूरिः श्रीमानदेवो मुनीश्वरः ॥ २० ॥

सूरिश्च सिद्धव्याख्याता श्रीमान् वीरगणिः^३ प्रभुः ।

10

यादियंतालपिरुदः शान्तिसूरिः प्रमुस्तथा ॥ २१ ॥

श्रीमान् महोदधसूरिः श्रीधनपालेन संगतः ।

सूराचार्यप्रभुः श्रीमान् कृतभोजसभाजयः ॥ २२ ॥

श्रीमानभयदेवश्च वीराचार्यः कवीश्वरः ।

देवसूरिर्गुरुः^४ श्रीमान् हेमचन्द्रप्रमुस्तथा ॥ २३ ॥—सप्तमिः शुद्धम् ।

15

माहगोऽन्यमणिः श्रीहोमेशं गुनवीरिणे ।^५ कस्तूर्यामि सितार्यादे मूकोऽपि गुरुतेऽप्यथा ॥ २४ ॥

पञ्चवर्तिनारिभ्यः संमीत्य गुणनभयम् ।^६ तद्वृत्तमात्रापुराणं^७ गुणिकार्यामि गुरोर्गिरा ॥ २५ ॥

१. वज्रस्वामिचरितम् ।

११. निधिः सौभाग्यभाग्यस्य नाम यस्यादिमङ्गलम् । वज्रस्वामिविभोः^१ पूर्वं वृत्तं तस्य सयोज्यते ॥ २६ ॥
 अस्त्यचन्तीति देशः इमासरसीसरसीरुहम् । यद्गुणमामरुद्धेन बद्धसख्ये रमा-मिरी ॥ २७ ॥
 तत्र तुम्यवनो नाम निवेशः केशवर्जितः । अभूवन् यस्य वासाश्च नाकिनोऽप्यमिलायुकाः ॥ २८ ॥
 तत्र श्रेठी धनो नाम कामयुक्-कल्पपादपी । अमानमानयदानजितौ त्रिविवमाश्रितौ ॥ २९ ॥ 5
 तत्सार्थिजनं दौःस्वित्सुखोच्छेदमहाकिरिः* । पुत्रो धनगिरिर्नाम कामप्रतिमविग्रहः ॥ ३० ॥
 आद्यास्यादप्यथास्याप्रविवेकच्छेकमानसः । नाभिलाषी परिणये प्रणयेषु महात्मनाम् ॥ ३१ ॥
 धनपालारूपया तत्र व्यवहारी महाधनः । यद्धृवीवीक्षणाहृस्मीपतिपविश्वदम्बुधिम्^२ ॥ ३२ ॥
 तत्सार्थसमितः^३ पुत्रः सुनन्दा च सुवाऽभवत् । तयोः समगमस्तत्र लक्ष्मी-कौस्तुभयोरिव ॥ ३३ ॥
 सुनन्दां पौषतोद्देशमेदुराह्नीं विलोकयत् । वरं धनगिरिं दृष्ट्वा तत्पिता गुणगौरवात् ॥ ३४ ॥ 10
 वत्सुतः समितो^४ गेहव्रतसेऽपि यतिबद्धसन् । यायावरेषु भोगेषु बैराग्यं परमं दधौ ॥ ३५ ॥
 श्रुतश्रीलण्डमलयगिरिः^५ सिंहगिरिः प्रभोः^६ । स दीक्षामग्रहीत् पार्थे पार्थे निर्दुतिवेदमनः ॥ ३६ ॥
 अन्यदा धनपालश्च प्रोचे धनगिरिं मुधीः । सागरस्यैव रेवाऽस्तु सुनन्दा ते परिग्रहे ॥ ३७ ॥
 स ग्राह ज्ञातवत्पार्थ^७ भवता भवनाकरे^८ । सुहृदां सहृदां^९ किं स्वाह वन्दनं कर्तुमेषिती ॥ ३८ ॥
 प्रोवाच धनपालोऽपि पुरा श्रीकृष्णप्रभुः^{१०} । "कृष्णयज्ञोपगमनं मुक्त्वा मुक्तो भवामिवात् ॥ ३९ ॥ 15
 न चातुषितमेतत् तन्मामिन् ! मानय मङ्गिरम् । मानसेऽतिरिक्तेऽपि मेने तत्प्रजयाह्वं सः ॥ ४० ॥
 षडुदाह शुभे लभे संलभे^{११} सत्तोत्तवैः । जनास्तत्रः स विपचाह पुत्रुजे मर्त्यदुर्लभात् ॥ ४१ ॥
 स वैश्वमणजातीयसामानिक^{१२} सुरोऽन्यदा । अष्टापदाद्रिद्वित्रे^{१३} यः प्रलवोषीन्मन्त्रचूतिना ॥ ४२ ॥
 सुनन्दाकुक्षिकासारेऽवतीर्थः स्वायुषः क्षये । प्राक्प्रेम्णा दत्तसुखमैरत्नैः^{१४} रहितो दृढम् ॥ ४३ ॥ -युग्मम् ।
 ततो धनगिरिर्धन्यमन्योऽपसरलाभतः । अष्टच्छत श्रेते पत्नीं तुष्टां पुत्राबलम्बनात् ॥ ४४ ॥ 20
 जट्टरुमिव प्रेमबन्धं छिन्वा स तत्वरम् । तत्रायातस्य तत्पुण्यैः पार्थे सिंहगिरिवैद्यौ ॥ ४५ ॥
 प्रवं तत्राद्वे लोचपूर्वं^{१५} क्षामायिकोत्तरम् । दुर्लभं स तपस्व्यमानोऽधीयत चाविसम् ॥ ४६ ॥
 १२. पूर्णं फालेऽन्यदाऽसूत सुनन्दा सुवमुत्तमम् । तेजोमी रत्नदीपानामपि सापत्न्यदःखदम् ॥ ४७ ॥
 निजैः प्रयसितस्तत्र पुत्रजन्मोत्सवो मुदा । यदीक्षणादिनिमिषा दधुः खौ^{१६} नाम सार्थकम् ॥ ४८ ॥
 अजस्त्यत् तत्र कोऽन्यस्य^{१७} प्राप्ताक्षिप्पन्न चैव पिता । महोऽधिकतरो हर्षस्ततोऽन समपत्त्यत् ॥ ४९ ॥ 25
 प्राच्यदेवमपह्नातोऽन संशीष नन्दनः । दृष्ट्वावहो महापुण्यो मत्पिता संयमग्रहात् ॥ ५० ॥
 ममापि भयनिस्तारः संभवी संयमाह यदि । अत्रोपायं व्यष्टक्षश्च रोदनं यौलवोचितम् ॥ ५१ ॥
 अनेकोत्पन्नज्ञानदेहसंग्रहादिभिः । गजानकादिवीक्षा^{१८} मिरपरैरपि कौतुकैः ॥ ५२ ॥
 भृशं प्रलोम्पमानोऽपि न बलौ स क्षणं सुरम् । कथं वदति यो आपच्छेते कैवलीनिद्रया ॥ ५३ ॥ -युग्मम् ।
 दृष्ट्वा मातापि सोमश्रीर्नस्त आप्त्वायको दृष्टाम् । यदुषकैरवडैशप्रदस्तद्धि दुनोति नाम् ॥ ५४ ॥ 30
 एवं जग्मुश्च परमास्ताः बह्वर्षशतसंनिभाः । तन्निवेशनमागम्य तदा सिंहगिरिरुक्^{१९} ॥ ५५ ॥

1 B 'प्रभोः' । 2 C 'जित' । * 'सुर' इति B डि । 3 N 'प्रणयेन' । 4 B 'दम्बुधे' । 5 C 'समितः' । 6 A B 'संमिती' ।
 C 'वदस्त' । 8 C 'गिरि' । 9 C 'प्रभो' । 10 N 'तत्पार्थो' । 11 C 'यत्रता' । 12 A C 'सुहृदां' । 13 A 'सदम' ।
 4 N 'तुम्' । † 'अक्षमहाय' इति B डि । 15 M 'च (ह) तां' । 16 N 'सामानिक' । 17 A 'अन्यदा' । 18 C 'तत्रे' ।
 19 N 'तानपि' । 20 C 'त' । 21 A B 'प्रयजि' । 22 N 'निरीक्ष' ।

तत्र गोचरचर्यायां विज्ञानं धनगिरिर्युनिः । गुरुणाऽऽदिदिशे पश्चिन्नद्वन्द्वाननमित्तवः ॥ ५६ ॥

अथ यद् द्रव्यमाग्रेषि सचिचिचित्तचिचक्रम् । ग्राहमेव त्वया सर्वं तद्विचारं विना मुनेः ॥ ५७ ॥

तथेति प्रतिपेदानच्छादार्थसमिताम्बितः । सुनन्दासदनं पूर्वमेवागच्छदतुच्छधीः ॥ ५८ ॥

तद्वर्मलाभश्रवणादुपायातः* सखीजनः । सुनन्दां ग्राह देहि त्वं पुत्रं धनगिरेरिति ॥ ५९ ॥

5 साऽपि निर्वेदिता वाढं पुत्रं संश्रय वक्षसा । नत्वा जगाद पुत्रेण रुदथा रोदिताऽस्मि ते ॥ ६० ॥

गृह्णैतं ततः स्वस्य पार्थे स्थापय चेत् सुखी । भवत्सो प्रमोदो मे भवत्वेवाववापि तत् ॥ ६१ ॥

स्कृष्टं धनगिरिः^१ ग्राह ग्रहीष्ये^२ नन्दनं निजम् । परं स्त्रियो वचः पंगुवज्र याति पदात्पदम् ॥ ६२ ॥

क्रियन्तां^३ साक्षिणस्त्रय विषादहतिहेतवे । अद्यप्रभृति पुत्रार्थे न जल्प्यं किमपि त्वया ॥ ६३ ॥

अतिरिक्ता च साऽबादीदद्याऽऽर्यसमितो मुनिः । साक्षी सपत्यश्च साक्षिण्यो भापे नाऽतः किमप्यहम् ॥ ६४ ॥

10 'अज्ञातभृजिनावध्याः' पात्रवन्द्ये नियोग्य तम् । विरतं रोदन्नात् वृष्टिपुंरं संदर्श्य तत्पुत्रः ॥ ६५ ॥

यहिःकृतान्तयरातिर्येहिगत्वा^४ गृह्णाद्ग्राहम् । भव्यमानमुजस्तस्य भारदगाद्गद गुरोः पुरः ॥ ६६ ॥—युग्मम् ।

आयातं सुप्रमात्रं वं वीक्ष्य संमुखमाययुः । तद्ग्राहोः पात्रवन्द्यं च गुरवः स्वक्रे वयसुः ॥ ६७ ॥

यत्रोपमं किमानीतं त्वयेदं मन हस्तयोः । भारकृन्मुमुषे^५ हस्तान्मयाऽसौ निजकासने ॥ ६८ ॥

हस्तुक्त्वा च समैक्षन्त गुरवकां शशिप्रभम् । साध्यास्वचन्द्रकान्तानां सुधास्वादनिबन्धनम् ॥ ६९ ॥

15 गुरुश्च वज्र इत्यादयो^६ तस्य कृत्वा समारपयत् । साध्वीपाश्वोच्छ्राविकणयो^७ व्यवहार्यदन्त्यतस्ततः ॥ ७० ॥

गुरुभक्त्याय^८ तन्मन्त्रसौभाग्याय यक्षीकृताः । धर्मिनार्यः क्षीरपाणमुत्पद्युक्षपैः शिशुम् ॥ ७१ ॥

भारपैपलिजापत्याभिकयास्तत्स्वकेलितः । साध्वीनामाश्रये^९ रात्रौ वक्षदोलक्षार्यं मुदा ॥ ७२ ॥—युग्मम् ।

तत्र स्थितो वितन्त्रः^{१०} सन्नङ्गान्येकादशाप्यसौ । साध्वीभिर्गुण्यमानानि निशम्याधिजगाम^{११} सः ॥ ७३ ॥

ततो विशेषिताकारं तदीयपरिचर्यया । तत्रायाता सुनन्दापि तं निरीक्ष्य दयौ स्तुहाम् ॥ ७४ ॥

20 प्रार्थयथाय ताः साध्वीः^{१२} सुतं मे ददतेति सा । ऊचुस्ता वक्षपात्राभा गुरुस्वापलिका शसौ ॥ ७५ ॥

कर्म शक्योऽर्पितुं बालस्तस्मादत्रस एव सन् । तास्यः परं गृहे नेवो न गुण्यमुमतिं विना ॥ ७६ ॥—युग्मम् ।

§ ३. अन्यदा गुरवः प्राप्नुस्तत्पुत्रं तज्जनन्यपि । नन्दनं प्रार्थयामास गृहिषत् पत्न्युरमिके ॥ ७७ ॥

स च ग्राह नृपादेस इव सम्मल्लंवागिव । कन्याप्रदानमिव च गृह्णानेकशो वचः ॥ ७८ ॥

गृहीतमुक्तं जपेत् नो बालपरिधानवत् । एवं विमृष्ट^{१३} धर्महे! नो वा सन्त्यत्र साक्षिणः ॥ ७९ ॥

25 विविंचाराम्ना साऽप्ययलेषं न लजेद् यदा । संचप्रधानपुरुषः पर्येच्छेति^{१४} सुभाषितः ॥ ८० ॥

तत्राप्तमानयन्ती सा गाता राहः पुरस्त्रदा । यतयश्च समाहृताः संचेन सह भूभृता^{१५} ॥ ८१ ॥

धर्माधिकरणमुक्तेः^{१६} गृही^{१७} पक्षावुभाषपि । अङ्गीकारं तयोः श्रुत्वा विचारे मुमुहूश्च ते ॥ ८२ ॥

एकत्र दुःप्रतीक्षारा माता पुत्रं प्रयाचति । अन्यत्र संचः श्रीतीर्थनाथैरपि विप्रेषितः ॥ ८३ ॥

विचचार स्वयं राजा स्वहत्या नन्दनो ह्वयम् । यत्पार्थे याति तस्यात्तु किं परैर्वहुभाषितैः ॥ ८४ ॥

80 ततो मावा^{१८} प्रथमतोऽनुज्ञाता तत्र भूभृता । कीडनैर्मैर्य^{१९} भोयैश्च मधुरैः सा न्यमंत्रयत् ॥ ८५ ॥

मुते तथास्थिते राणाऽनुज्ञातो जनको मुनिः । रजोद्वर्णमुवम्ब^{२०} जयादानपदाङ्गी^{२१} ॥ ८६ ॥

* 'पारोक्षिकेति लोको धर्म्यलाम' इति B टि० । 1 C N वत् । 2 B लि० । 3 B ग्रहीते । 4 ॥ कियतो । 5 C अजन । 6 N वच । 7 A N यहिःकृत । 8 B तस्मात् । 9 C भार्यो 'द्राव्यलोचन भवत्वायतयाय' एतादृशो व्यञ्जनादः पाठः । 10 B 'माभिये' । 11 'ल्लोलीन' इति H टि० । 12 'मिदार्ह' इति B टि० । 13 'नारगत' इति B टि० । 14 B साक्ष्य । 15 A व्ययुः; B N विमृष्ट । 16 'परीक्ष्य' इति B टि० । 17 A भूभृता । 18 N 'करणे युक्तः' 15 B युजे । 16 A C मयुः । 17 B भञ्ज । 18 B N 'मुपस' । 19 'अगारहित' इति B टि० ।

वत्स । एवं यदि तत्त्वज्ञः संयमाप्यवसायवान् । गृहाण तदिदं कर्मरजोहरणहेतवे ॥ ८७ ॥—युगम् ।

उत्प्लुत्य शृगवत् सोऽथ तदीयोत्सङ्गभागतः । जग्राह चमराभं तथारित्रघरणीमृतः ॥ ८८ ॥

ततो जयजयारायो मङ्गलध्वनिपूर्वकम् । समस्ततूर्यनादोर्जिसज्जः ॥ समजनि स्फुटः ॥ ८९ ॥

संपस्याचां तदाऽस्मर्षीद् राजा तद्गुरुवस्ततः । स्वं स्थानं मुदिता जम्भुर्धर्मिवातपुरस्कृताः ॥ ९० ॥

दृष्ट्वा स्तुनन्दा सौंदर्यं आर्यपुत्रः सुतोऽपि च । मदीया यतयोऽभुवन्स्तम्भापीति सांप्रतम् ॥ ९१ ॥ 5

त्रिवार्षिकोऽपि न स्तन्यं पपी बभ्रौ मरेच्छया । दीक्षित्वा १ गुरुमिस्तेन तत्र मुक्तः समावृक्तः ॥ ९२ ॥

§ ४. अथाष्टवार्षिकं यज्ञं कृत्वा २ साध्वीप्रतिश्रयात् ३ । श्रीसिंहगिरयोऽन्यत्र विजङ्गुः सपरिच्छदाः ॥ ९३ ॥

तदा चाप्रतिबन्धेन तेषां विहरतो सताम् । पर्वतासन्नमेदिन्यामीयांसमितिपूर्वकम् ॥ ९४ ॥

यज्ञप्रागभयमिष्टैश्च तं हृष्टा कृष्णकान्तैः । वैक्रियाऽऽविष्कृता ४ मेघमाला तस्य परीक्षणे ॥ ९५ ॥

झरंकरस्तैः केनिकैकाराणेन मिश्रितैः । तिलतनुलितो ५ नाहः सुविस्वाद्यसुधाऽभवत् ॥ ९६ ॥ 10

नीरैर्नदङ्किरुहामसंभयन्निर्निरंतरम् । प्राविता भूत्वरुद्वैतपटितेव तदाऽभवत् ॥ ९७ ॥

विपुले तस्मिंसांस्तस्ते गिरेरेकत्र कन्दरे । गुरुस्त्वोयजीवानां विराधनमनिच्छवः ॥ ९८ ॥

एषं प्रमाधने घोरे कथंविद्विरते सति । उपोषिता अपि श्रेयस्तप्राप्ते मुनयोऽवसन् ॥ ९९ ॥

जगज्जीयनमोषेण ६ तदा सूरोऽपि शङ्कितः । रसावस्थापनाद् विधे बभूव ७ प्रकटोदयः ॥ १०० ॥

आनीय चादिपैर्नारि जगतीपरिपूर्णाच्च । अवसन्ने च पर्जन्ये धमात् सुप्त ८ इवाध्वनौ ॥ १०१ ॥ 15

ततस्तथाकपृत्तेन ९ लेखैर्द्वैतैश्चशालिभिः । पाणिज्यकारकन्याजात् वारणाय न्यवसि सः ॥ १०२ ॥—युगम् ।

एषणानितये पोषयुक्तो मुक्तप्रमादतः । तत्र यज्ञो ययौ प्राप्य गुरोरेक्षुमर्ति ततः ॥ १०३ ॥

द्रव्य-क्षेत्र-काल-भायैरुपयोगं ददौ च सः । द्रव्यं कृष्णाण्डपाकादि क्षेत्रं देशश्च मालचः ॥ १०४ ॥

कालो १० मीमस्तथा भावै विचार्येऽनिमिया अमी । अस्पृष्टभूमूमन्यासा अन्तानकुसुमसजः ॥ १०५ ॥

चारित्रिणां ततो देवविण्डो नः ११ कल्पते १२ नहि १३ । निषिद्धा उपयोनो तस्य हर्षं परं ययुः ॥ १०६ ॥ 20

—त्रिभिर्विधेषकम् ।

तत्र च प्रकटीभूय प्राणमंसं मुनिं तदा । यज्ञं सद्गुणतोजोभिर्मांसरं मात्स्वदंमुवत् ॥ १०७ ॥

अन्यत्र विहरतश्चान्यदा मीमस्तुमथ्यतः । प्राग्वदेव सुरास्तेऽसु १४ प्रवर्तन्त्यैमन्नयन् ॥ १०८ ॥

वञ्चे तत्रापि निर्व्यूढे विरां ते ज्योमगामिनीम् । ददुर्न दुर्लभं किंचित् सद्राम्यानां हि वाहनाम् ॥ १०९ ॥

§ ५. बाहूभ्रौ प्रयातेषु पूज्येध्वं परेयवि । सदेपणोपयुक्तेषु मीतायेषु च गोचरम् ॥ ११० ॥ 25

अथक्रशं च धारुण्य ददधापलतस्तदा । सर्वेषामुपधीनीमग्राहं भूमौ निवेश्य च ॥ १११ ॥

माचनार्त्तं प्रददौ वज्रः सुतस्कन्धवज्रजस्य सः । प्रत्येकं गुरुवक्त्रेण कवितस्य महोदयमात् ॥ ११२ ॥

—त्रिभिर्विधेषकम् ।

श्रीमान् सिंहगिरिआत्रान्तरे वसतिसिद्धिर्धौ । व्यययौ गर्जितोर्जितं शब्दं तस्यानूणेष्व सः ॥ ११३ ॥

दृष्ट्वा किं यतयः प्राप्ताः स्वाध्यायैः पाठयन्ति माम् । निश्चितैकस्य वज्रस्य शब्दं ते तोषतो वयुः ॥ ११४ ॥ 30

पुनर्द्वेषाययं गच्छो घन्यो यत्रेदसः क्षिपुः । क्षोभोऽस्य मा मृदित्युच्चैःस्वरं नैषेधिकां १५ ज्ञापात् ॥ ११५ ॥

1 A 'परिणी' । 2 N 'तय' । 3 N 'सत्यं' । 4 N 'दीक्षितो' । 5 N 'हृता' । 6 B 'प्रतिश्रयात्' । 7 B 'वैक्रियाविष्कृता' । 8 B 'प्रवर्तन्त्यै' । 9 'तद्विधौ' । 10 A 'लोपेण' । 11 B 'वक्त्रे' । 12 A 'मीम' । 13 B 'न' । 14 N 'कल्पते' । 15 B 'नहि' । 16 N 'नैषेधिकां' । 17 'वेद' इति B द्विः । 18 N 'नैषेधिकां' ।

चक्रोऽपि तं गुरोर्भानं श्रुत्वा लज्जामयाकुलः । संनिवेद्य^१ यथास्थानं वेष्टिकाः^२ संमुखोऽभ्यगात्^३ ॥११६॥
प्रतिलेख्य ततः पादौ प्रक्षाल्य^४ प्रासुकान्मसा । पादोदकं ववन्दे च गुरुणा ॥ मुदेक्षितः ॥ ११७ ॥

वैयाघ्रत्वादपि लघोर्भोऽवज्ञाऽस्य भवत्विति । ध्यात्वाऽऽहुर्गुरवः शिष्यान् विहारं कुर्महे वयम् ॥ ११८ ॥

ततस्ते प्रोचुरस्माकं कः प्रदास्यति वाचनाम् । ते प्राहुर्वञ्च एवात्र कृतार्थान् चः करिष्यति ॥ ११९ ॥

५ तत् ते तथेति प्रत्येच्छन् निर्विचारं गुरोर्वचः । ईदृक्स्वगुरुभक्त्यैः शिष्येभ्योऽस्तु ननोनेमः ॥ १२० ॥
प्रतिलेख्य निपद्यां च तस्यावक्राः प्रचक्रिरे । ततोऽसौ वाचनां दातुमारेभे यतिसंहतेः ॥ १२१ ॥

*शास्त्राणामिति वाच्यमनायासेन सोऽभ्यधात् । मुञ्चं यथाऽवगच्छन्ति ते मन्दविपणा अपि ॥ १२२ ॥

रितैः कतिपयेरागात् स्मरिष्युतिथितश्च तैः । तदुदन्तमपृच्छश्च सम्भूयोचुश्च ते ततः ॥ १२३ ॥

पूज्यपादप्रसादेन सज्जक्षे वाचनामुद्यम् । अस्माकं वाचनाचार्यो वञ्च एवास्तु तत्सदा ॥ १२४ ॥

१० भुत्वेति गुरुवः प्राहुर्मत्वेदो विद्वतं मया । अथ ज्ञापयितुं युष्मात् गुणगीरवमद्भुतम् ॥ १२५ ॥

तस्याविधिसंयुद्धवाचनापूर्वकं ततः । अर्थातवान् मुनिर्वज्रो वायद् गुर्वागमागमम् ॥ १२६ ॥

१५ ५. गत्वा द्वापुरे यजमवन्त्यां प्रेयुराटतः । अग्न्येतुं स्वरोपं श्रीभद्रगुप्तस्य सन्निधौ ॥ १२७ ॥

स ययौ तत्र राज्ञो च पूर्णद्विषातमातनोत् । गुरुश्च^५ स्वप्रमाचक्ष्यौ निजशिष्याप्रवो मुदा ॥ १२८ ॥

पार्श्वे मे पयसा पूर्णमतिथिः कोऽपि पीतवान् । दसपूर्याः सप्तप्रायाः कोऽन्येष्वेता सनेष्यति ॥ १२९ ॥

१५ इत्येवं वदतस्तस्य वञ्च आगात् पुरस्ततः । गुरुवाभ्यापयामास श्रुतं स्वापीतमाश्रुतम् ॥ १३० ॥

श्रीभद्रगुप्तसूरिश्च तमभ्याष्य पुनर्गुरोः । प्राहिपोत् सन्निधौ तस्यानुज्ञायै समयस्य सः ॥ १३१ ॥

व्यप्रप्राजन्मसुहृदो ज्ञानाद् विशास्य ते मुराः । तस्याचार्यप्रतिष्ठायां चक्रुस्तस्यवद्भुतम् ॥ १३२ ॥

सर्वांतुयोगातुलां च प्रददुर्गुरवः श्रुते । लभे सर्वांहतां तुतेजस्तत्त्वं तत्र न्ययुर्मुदा ॥ १३३ ॥

१७. गुरौ प्रायाद् दिवं प्राप्ते यजस्वामिप्रसुर्ययो । पुरं पाटलिपुत्राख्यमुद्याने समवासरत् ॥ १३४ ॥

२० अन्यदा स हिरूपः सन् धर्मं व्याख्यानयद् विशुः । गुणानुरूपं नो रूपमिति तत्र जनोऽनदत् ॥ १३५ ॥

अन्येऽनुश्चाररूपेण पर्माख्याने कृते सति । पुरस्त्रोममपात् सूरिः कुरूपोऽभूज्जनोऽभवीत् ॥ १३६ ॥

प्रागेव यद्गुणप्राप्सगानात् साध्याभ्य आहता । धनस्य भेषिभः कन्या क्वचिमप्यत्रान्वरक्षयत् ॥ १३७ ॥

बभापे जनकं स्वीयं सत्यं मद्रापितं दूणु । श्रीमद्व्याय मां यच्छ शरणं मेऽन्यथाजलः ॥ १३८ ॥

तदाप्राहात् ततः कोटिदातस्तस्यधनैर्युताम् । सुतामादाव निर्मेयनाभाभ्यर्णे ययौ च सः ॥ १३९ ॥

२५ व्यजिज्ञापश्च नाथं त्वां नाथते मे सुता ह्यसौ । रूपयोजनसम्पन्ना तदेया प्रतिगृह्यताम् ॥ १४० ॥

यथेच्छदान-भोगाभ्यामधिकं जीवितावधि^६ । दधिर्णं गृह्यतामेतत् पादौ प्रक्षालयामि ते ॥ १४१ ॥

अथ श्रीवज्र आह स सरलस्त्वं वणिग्वरः । वदुमिच्छसि दूरस्थान् स्वयं वदः परानपि ॥ १४२ ॥

रेणुना रत्नराशिं त्वं कल्पयिष्यं दूषेण च । गर्शकोलेन कुम्भीन्द्रं वायसेन सितच्छदम् ॥ १४३ ॥

सौधं निपादयेद्देहेन श्वादीरेण चाधुतम् । कुट्टन्यविपयास्वादात् तपो मे संसिद्दीपेति ॥ १४४ ॥—युग्मम् ।

३० विपयाः कंबलोद्भासं दमस्तविकोटोद्याः । सर्वं घनं^७ महाभोगैरन्यूनं चारक्षेपमम् ॥ १४५ ॥

एषा^८ मय्यनुरसा चेच्छायावदनुगामिनी । मयाऽऽहृतं जवं घर्त्ता^९ ज्ञानदर्शनसंयुतम् ॥ १४६ ॥

भुत्वेति प्रतिबुद्धा^{१०} साऽभिलाषमरले हते^{११} । गृहीत्वा संयमं संयमिनीपार्श्वमक्षिभवत्^{१२} ॥ १४७ ॥

१ B सनिवेद्याः । २ B वेष्टिकाः । ३ A व्यपाद, C प्रक्षाल्य । ४ A C प्रक्षाल्य । * B 'वाजन्तं तल' इति B टि० ।

† 'विचक्षणपत्रं' इति B टि० । ५ A गुरुः य । ‡ 'वृषिमयं वीजं' इति B टि० । ६ B 'क्षिति' । ७ B 'महाभोगे' । ८ B एष । ९ N मया दत्तः, C मया दत्तः । १० B 'वद' । ११ A हृदे । १२ C 'अक्षिभवत्' ।

महापरिज्ञाध्ययनाद् आचाराङ्गान्तरस्थितान् । शीवजेणोद्धृता विद्या तदा गगनगामिनी ॥ १४८ ॥

५८. अष्टोत्तरस्यदा तत्रामूढ दुर्मिक्षमतिक्षयम् । सचराचरजीवानां कुर्वदुर्वीतलेऽधिकम् ॥ १४९ ॥

सीदन् संपः प्रभोः पार्थमाययौ रक्ष रक्ष नः । नदन्ति ततो वज्रप्रमुखजिदधे हृदि ॥ १५० ॥

पटं विस्तर्य तत्रोपवेश्य संधं तदा मुदा । विद्ययाऽऽकाशगामिन्याऽचलद् व्योम्ना सुपर्णवत् ॥ १५१ ॥

तत्र शय्यातरो दूरं गतस्त्वगवेपथे । अन्वागतो वदन् दीनः^१ सोऽपि न्यस्तारि सूरिणा ॥ १५२ ॥ 5

आययौ मुखदेशस्वागचिरेण महापुरीम् । धौद्वशासनपक्षीयनृपलोकैरधिष्ठिताम् ॥ १५३ ॥

सुरं तिष्ठति संधे च सुमिक्षाद् राजसौख्यतः । सर्वपर्वोत्तमं पर्वोऽऽययौ पटुपणाभिधम् ॥ १५४ ॥

राजा च प्रत्यनीकत्वात्^२ कुसुमानि न्यपेषयत् । संधो व्यजिह्वपद् वज्रं जिवाचांविन्तयाईतः ॥ १५५ ॥

उत्पत्य तत आकाशे काशंकाशकीर्विभृत् । माहेन्वर्या^३ उपर्यागाम्नगर्याः कोविदार्यमा ॥ १५६ ॥

आरामसः पितुर्मित्रमामिकमुणाप्रणीः । वचं^४ 'यकुलसिंहारयो वीक्ष्य नवा च संजगौ ॥ १५७ ॥ 10

विमन्वाविश मे नाथ । कार्यं सुरितरोऽवदत् । सुमनः सुगनोभिर्न कार्यमार्थं । कुतश्च तत् ॥ १५८ ॥

पूज्यैर्व्याघ्रचित्तेलायां ग्राहणीति निश्चयः सः । ययौ देव्याः त्रियः पार्थं तं क्षुद्रहिमवद्गिरिम्^५ ॥ १५९ ॥

धर्मलाभाशिवाऽऽनन्द तां देवीं कार्यमादिशत् । ददौ सहस्रपत्रं सा देवाचार्यं करस्थितम् ॥ १६० ॥

तदादाय प्रभुवज्रः पितुर्मित्रस्य सन्निधौ । आययौ विंशतिहंसाः पुष्पाणां सेनं दीकृताः ॥ १६१ ॥

विमले^६ बैक्रिये^७ 'ताश्चावस्थाप्यागान्निजो^८ पुरे । जन्मभकेः कृतसङ्गीतोत्सवे गगनमण्डले ॥ १६२ ॥ 15

स्वनस्तु देवतयैषु शब्दाद्वैते विजृम्भिते । तं तद्वत्^९ समायान्तं दृष्ट्वा धौद्वाम्यमस्कृताः ॥ १६३ ॥

ऊर्ध्वधर्मस्य माहात्म्यमहो नः श्रान्ते सुताः । आपान्ति पश्यतां तेषां ते ययुर्जितमग्निदेरे ॥ १६४ ॥

आहसंपः प्रमुदितः पूजां कृत्वा जिनेशितुः । तत्र धर्मदिने धर्मगन्धोपीद् वज्रसहरोः ॥ १६५ ॥

प्रतिहर्षेण शान्तेन राजा मुहोऽभ्युपागमत् । प्रत्ययोधि च वसेण धौद्वाम्यसन्नवोमुताः ॥ १६६ ॥

५९. विहरप्रत्यदा स्वामी प्रथयौ दक्षिणापथम् । कुन्विच्छुद्धभूगोपाणेऽतो समवातरत् ॥ १६७ ॥ 20

पूज्यैर्मरोगानोदायानाययद् विश्वभेषजम् । उपयुक्तावधोर्षं^{१०} च अवरोऽवारयत् तवः ॥ १६८ ॥

प्रत्युपेक्षणकाले^{११} तत् तनसं चापराहिके । मुदचक्षिकया^{१२} 'सस्यत् कर्णयोः प्रतिलेखने ॥ १६९ ॥

दध्यापायुरदो^{१३} क्षीणं^{१४} विस्तृतिर्वन्ममोदिता । पुनर्दुर्भिक्षमातं च^{१५} 'प्रायुक्तादधिकं तवः ॥ १७० ॥

वज्रसैनलदादिरयं^{१६} वंशाय वज्रसूरिभिः । ग्रहितः स शनैः प्रायान् कुंकुणान्^{१७} वित्तवशणात्^{१८} ॥ १७१ ॥

अलम्भमिक्षान् दुर्मिक्षाद् विपाधिपठेन भोजितान् । साध्नाह च^{१९} भोगोऽयं नित्यं द्वादशपरस्तीम् ॥ १७२ ॥ 25

'प्राप्तं^{२०} यानरानं ते च श्रुता तत् प्रायमाविज्ञान् । शीवजः क्षुद्रविष्टैले साधुभिः सहितो ययौ ॥ १७३ ॥

भागं गच्छद्द्विरेकत्र भागे प्रावन्भि^{२१} सूरिभिः । शिष्य एकः स तस्यात्वा वैराग्यं वरनं दधौ ॥ १७४ ॥

दधौ च प्रोक्ष्य भागेते जम्भुर्जावत्यसाधिति । निःसत्त्वोऽहं कथं दृष्टः प्रभुं नानुप्रजामि वत् ॥ १७५ ॥

प्यारवेति तत्रपापणे पादोपगमं व्यधात् । व्यलीयत मपुच्छिष्टमिव स^{२२} 'स्वदिवस्तदा ॥ १७६ ॥

सद्धिजो मदे देवैः क्रियमाणे मुनीश्वरः । यदीनां पुरतोऽवादीच्छितोः सत्त्वमिदं महत् ॥ १७७ ॥ 50

तपुत्वा मुनयः सर्वे परं वैराग्यमादधुः । प्रदान्तविपहासयुः स्वगिहलेषु धृयक् धृयक् ॥ १७८ ॥

प्रलदीका मुनी सप्रोपसर्गायोपवरयुषी । निशीये दिवसं कृत्वा दधि तेषामदौक्यत् ॥ १७९ ॥

1 B 'मिष्टिप'. 2 A 'दीनः'. 3 'द्वीतया जयस्य व' इति B डि०. 4 N वचं च कुतः. 5 A B 'पितुः'. 6 N 'मित्रम'. 7 N 'त'वा'. 8 'देवत्वम् अत्यन्तम्' इति B डि०. 9 'यैव वेदवत्' इति B डि०. 10 'विराजन्ती देवता' इति B डि०. 11 'वैक्रियेण देवता' इति B डि०. 12 A 'प्रसन्नः'. 13 B 'वज्रः'. 14 B 'वचं'. 15 A 'प्रभुम'. 16 N 'त'वा'. 17 A 'प्राप्तं'. 18 C 'विपदायुः'. 19 'व' इति B. 20 B 'वचं'. 21 A 'प्राप्तं'. 22 A 'प्राप्तं'.

- विज्ञायाप्रीतिकं तत्रान्यत्र शृङ्गेऽथ से ययुः । श्रुत्यजीवितयोर्वेऽनाश्रंसासेषां सुराः किमु ॥ १८० ॥
 यथायोगं च ते प्राणान् परिलज्ज्य सुरालयम् । श्रीवज्रोऽपि जगाम दामध्यामध्यानवैभवः^१ ॥ १८१ ॥
 शाक्रेस्तत्रायसौ पूर्वभवक्रेहेन तद्वयम् । ज्ञात्वा चतुर्दिशं स्वीरयमावर्त्तय^२ सः ॥ १८२ ॥
 गहतानि तरुणां च तत्रोन्मूल्य समानं सुवम् । कृत्वा तत्र क्षणं तस्मै सुपर्वत्रेणिसंभृतः ॥ १८३ ॥
 5 ततःप्रभृति विख्यातो रथावर्त्ताख्यया गिरिः । असावचलतां याति रथाविषां गुरुभिः कृपा ॥ १८४ ॥
 § १०. वज्रसेनश्च सोपहरं नाम पत्तनमभ्यगात्^३ । जिनदत्तमियाऽलत्रेभ्वरीलाढ्या चतुःसुता ॥ १८५ ॥
 अक्षामगुरुशिक्षाढ्यः स तस्या मन्दिरे ययौ । चिन्तामणिमिवायान्वं दृष्ट्वा वं हर्षमाप सा ॥ १८६ ॥
 प्राहाय साहसं साधो ! ऽस्माभिरथ विचिन्तितम्^४ । स्वालीपाकोऽत्र लक्षेण पूरितः^५ कष्टकल्पनात् ॥ १८७ ॥
 द्रव्यसंपदि सत्यामप्यन्नदौर्ध्वान्मृतिभ्रुवम् । ततोऽत्र पायसे पके निक्षेप्यं विषमं विषम् ॥ १८८ ॥—शुग्मम् ।
 10 तदत्रावसरे पश्यदर्शनं पुण्यवोऽमघत् । कृतार्थी सांप्रतं पारत्रिकं कार्यमिहादधे ॥ १८९ ॥
 इत्याकर्ण्य मुनिः प्राह गुरुशिक्षाचमत्कृतः । धर्मशीले ! नृणु श्रीमद्ब्रह्मस्वामिनिवेदितम् ॥ १९० ॥
 स्वालीपाके किलेकत्र लक्षमूल्ये^६ समीक्षिते । सुमिश्रं भावि सविषं पाकं मा कुरु तद्ब्रूया ॥ १९१ ॥
 सापि प्राह प्रसादं नः कृत्यैवत् प्रतिगृह्यताम् । इत्युक्त्वा पात्रपूरणं प्रललाभि त्वा मुनिः ॥ १९२ ॥
 एवं जाते^७ च सन्ध्यायां वहिर्वापि समावयुः । प्रशस्त्रप्रशस्त्रपूषाणि जलदेशान्तराध्यन्ता ॥ १९३ ॥
 15 सुमिश्रं तत्क्षणं जहौ ततः सा सपरिच्छदा । अचिन्तयदहो ! श्रुत्युत्पत्तिव्यवहरीतितः ॥ १९४ ॥
 जीवितव्यफलं किं न गृह्यते संयमप्रहात् । वज्रसेनसुवेः पार्थे^८ जैनजीवस्य सद्गुरोः ॥ १९५ ॥
 भ्यात्वेति सा सपुत्राऽथ^९ प्रतं जमाह साम्ना^{१०} । नागेन्द्रो निर्द्वैतश्चन्द्रैः श्रीमाय विद्याधरत्तया ॥ १९६ ॥
 अमूल्यं निबिद्धनन्दनद्वयविद्वत्ततः । चत्वारोऽपि जिनाभीशमतोद्धारपूरंहराः ॥ १९७ ॥
 अद्यापि गच्छास्तत्रात्रा जयिनोऽवनिमण्डले । बर्तन्ते तत्र तीर्थे च श्रुतयोऽद्यापि सार्हणाः ॥ १९८ ॥
 20 इति श्रीमद्ब्रह्मप्रसन्नचरितमेतद्विविपदामपि स्तुत्यं तत्त्वं किमपि जिमनायोपनिषदात् ।
 भ्रिषां हेतुः सेतुर्मयजलधिनिस्तारविधये प्रदेयादानन्दं जयतु शशिसुर्पावधि यथा ॥ १९९ ॥
 श्रीचन्द्रप्रभत्तरिपट्टसरसीहंसप्रभः^{११} श्रीप्रभा-
 चन्द्रः स्मरिनेन चेतसि कृते श्रीराम-लक्ष्मीभुवा ।
 श्रीपूर्वार्धचरित्ररोहणगिरी श्रीवज्रवृत्ताभिधः
 25 श्रीप्रशन्नसुनीन्दुना विशदितः शृङ्गोऽगमत् प्राक्तनः ॥ २०० ॥
 मूर्तिः साष्टापदश्रीर्विमलगिरिरतिस्तारणः श्रीभरोयम्
 कुःस्वार्त्तानामपापा किल मतिरसर्तां स्तम्भनश्च प्रभावः ।
 चेतः स्यादुज्जयन्तस्थितिकुदनुपमं चारुरूपं यशस्तत्
 श्रीमत्प्रशुभ्रसुरे ! श्रुदगुणविजयी तीर्थरूपस्त्वमेव ॥ १ ॥
 २००

॥ इति वज्रस्वामिप्रबंधः ॥

॥ अंथाप्रं २०७ अक्षर ११ ॥

1 A दामध्यामध्यामवैः C N दामध्यामवैः 2 B तावतः 3 B मलयम् 4 B विहितं 5 B कष्टः C नाति ।
 6 N कृतार्थः 7 N मृते 8 N जनेऽथ 9 N जिनं 10 A B चतुर्गणिः 11 A दामहाय 12 B प्रमं ।

* A C N आदेशेषु ओपलम्ब्यत एवा धीकः ।

२. आर्यरक्षितचरितम् ।

§ १. 'अवेयादव्यादत्' भव्यान् स श्रीमानार्यरक्षितः । समूलपातगादन्ति धर्मो यस्मान्तरद्विषः' ॥ १ ॥

पीयूषमिव यद्वृत्तमनिर्घोषं युधैरपि । वैचक्ष्ण्यविलिप्ती' मे यतिः 'किं नु विमुद्ध्यति ॥ २ ॥

पुनस्तथापि वातापितापनस्य तमोऽम्बुधेः । तस्य वृत्तं' स्मृतौ वाचं प्रणये प्रणयवधिः ॥ ३ ॥

सदानन्दतयाहुल्यपराभूवधुस्तपुरम् । पुरं दशपुरं नामावन्तिका'नैकसप्तरी' ॥ ४ ॥

5

उदायनो निशानाथ इव नव्योऽकलङ्कभूः । अगम्यस्तमसोऽक्षीणकलोऽभूत्तत्र भूपतिः ॥ ५ ॥

सौवस्तिकपदप्राप्तप्रतिष्ठोऽतिविशिष्टधीः । वर्णज्वेष्टः कुलभेष्टः क्रियानिष्टः कलानिधिः ॥ ६ ॥

आसीच्छ्रीसोमदेवालयः शमितेज्वमितेज्वपि । यन्मन्त्रैः शत्रुवर्गेषु शृङ्गाराय चमूचयः ॥ ७ ॥—दुग्धम् ।

रुद्रसोमाभिषाऽस्याभूत् प्रिया प्रियवचःऋभैः । संपूर्णदानैरर्षिभ्यः कृतदारिद्र्यविद्रवा ॥ ८ ॥

सूर्याश्वयोरिव* यमौ तयोः पुत्रौ यमूचतु । आर्यरक्षित इत्याद्यो द्वितीयः' कल्हुरक्षितः ॥ ९ ॥ 10

पुरोहितेन चै तेन साङ्गान् वेदान् प्रपाठितौ । जात्मजानां विनीतानां स्वायुद्धं विहृतौ हि कः ॥ १० ॥

अदृशः शास्त्रपीयूषे विद्वानप्यार्यरक्षिवः । पिपठीस्तद्विशेषं च प्रययौ पाटलीपुरम् ॥ ११ ॥

अचिरेणापि कालेन स्फुरत्कुण्डलिनीबलः । वेदोपनिषदं गोप्यामप्यय्यैष्ट प्रकृष्टधीः ॥ १२ ॥

अथोपाध्यायमापृच्छ्य ध्यावृत्तः' स्वमुत्रं प्रति । आरूढवद् ययौ सोऽयाययौ परितरे पुरः ॥ १३ ॥

ज्ञातोऽन्वेन राक्षसं पिष्टविज्ञपनादथ । प्रावेशि' गजमारुह्य संमुखगामिना स्तपम् ॥ १४ ॥

15

प्रधानकुलशृङ्गाय्यः सुलब्धवासीर्गृहे गृहे । अपराहे निजावासमाङ्गणं प्रागमचतः ॥ १५ ॥

§ २. यद्रक्षोमा पुनस्तत्र श्रमणोपासिका तदा । विज्ञातजीनाजीवादिनवतत्त्वायैविलसत् ॥ १६ ॥

कृतसामायिका पुत्रमुल्लङ्घ्यकुलितं चिरात् । हलातलमिलन्मोहं वीक्ष्यापि प्रणतं भ्रष्टम् ॥ १७ ॥

अजद्वैयत नाक्षीर्भिः सामायिकमिदामिवा ।

१० अतिरिपन्नस्ततः प्राह स धीमानार्यरक्षितः ॥ १८ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

20

यिम् ! समायीततन्नाक्षीरं बहुप्ययकरप्रभम् । येन मे जननी वैव' परितोषमवापिता ॥ १९ ॥

भ्यात्वेत्युपाच किं मातः ! परितोषो न तेऽभवत् । साह पुण्यान्यहं केन पाठेतेर्दुर्गतिप्रदः ॥ २० ॥

स प्राह चाविलम्बेन तदलं मे समादिश । येनापीवेन ते वृष्टिः कार्यैरन्यैस्तु किं मम ॥ २१ ॥

रोमाञ्चक्रश्रुकोद्भेदमेदुराध जनन्यापि । प्रधानं मन्यमाना त्वं पुत्रिणीनामपोषत ॥ २२ ॥

अधीष्व' सुविश्वगुप्तिशत्रुभद्रविश्रावणक्षमम् । दृष्टिपादं' जिनोपसमन्यै' रसावसञ्चकम् ॥ २३ ॥

25

तमाकर्ण्य सुतो दम्भो तापश्रामाभि सुन्दरम् । दृष्टिपाद' इदानीं तदवश्यं कार्यमेव मे ॥ २४ ॥

समस्तवीर्यमूर्धन्ये गातव' ॥ मम समादिश । अश्वपार्कं तदभ्यासे यथाभ्यस्यानि तं हृतम् ॥ २५ ॥

उवाच ॥ रुद्रसोमापि पत्न्य' ते विनयावने ! । अवतारणके यामि सावधानस्ततः गृणु ॥ २६ ॥

जैनैर्यो महासत्त्वास्त्रैघानक्षपरिभृताः । परमार्यस्थितस्तान्ताः सन्धानकुलभूमयः ॥ २७ ॥

अस्य प्रत्यक्ष येतारस्त्रैघुना स्त्रैघुवाटके ।

30

सन्निव तोसलिपुत्राख्याः सूर्यो ज्ञानभूरयः ॥ २८ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

1 'निर्दर' इति B टि० । 2 A टि० । 3 A टि० । 4 A टि० । 5 N टि० । 6 N टि० । 7 B टि० । 8 B टि० । 9 B टि० । 10 B टि० । 11 B टि० । 12 A टि० । 13 CN टि० । 14 B टि० । 15 N टि० । 16 N टि० । 17 B टि० । 18 B टि० । 19 B टि० । 20 B टि० । 21 B टि० । 22 B टि० । 23 B टि० । 24 B टि० । 25 B टि० । 26 B टि० । 27 B टि० । 28 B टि० । 29 B टि० । 30 B टि० ।

पठाशठमते ! तेषां पाथे प्रन्वमिमं वरम् । यथा त्वदीयवृत्तेन कुक्षिमे शीतलीमनेत् ॥ २९ ॥

श्रुत्वेत्यहर्गुरे यागीत्युक्त्वा तद्विज्ञानतत्परः । निशां निन्ये विविद्रः सन् निरग्राह्य बहिस्ततः ॥ ३० ॥

अर्द्धमात्रं पितृमित्रं संयुतोऽस्य द्विजोऽभवत् । इक्षोर्नवलताः साढ्याः स्कन्धे तद्वेत्ते वहन् ॥ ३१ ॥

तेनाभिवादयप्राग्लिङ्गे प्रीत्याऽऽर्परक्षितः । न्यावृत्त्यागच्छ गेहे त्वमित्युक्तत्रायमब्रवीत् ॥ ३२ ॥

मात्रादेशेन यात्याऽहं समायास्यामि शीघ्रतः । पुज्यैर्गत्यन्यभावासे निजवन्धुप्रसक्तये ॥ ३३ ॥

इत्युक्त्वा सञ्चरन्निशुवादाभिमुखमाहृतः । दृष्ट्वा मनसहो सम्प्यगस्माद् दृढनिमित्ततः ॥ ३४ ॥

अध्याया वा परिच्छेदा नय साढ्यां यथा शुचम् । अस्य प्रन्वस्य लप्सन्ते नाभिकं निश्चितं हृदः ॥ ३५ ॥

प्रातःसन्ध्याक्षणे तत्र मुनिः स्नाप्यायढन्वरैः । शब्दाद्वैतमयं गृण्वन्नाश्रयद्वारमाश्रयत् ॥ ३६ ॥

निर्कट्यजड^१लज्जालान् जैनपरिश्रम(यै)म् । दङ्कुरावपकं सूरिवन्दकं प्रेषदागमत् ॥ ३७ ॥

तत्पुत्रस्यो ययौ सोऽपि विश्वे बन्धुनाविकम् । तद्वदेव महाप्राज्ञस्मादृशां किं हि दुष्करम् ॥ ३८ ॥

सर्वसाधुप्रणामानन्तरं श्रावयचन्दन^२ । अशिखित्वाप्राकार्णवाद्यात् बुध्यते कियत् ॥ ३९ ॥

विह्वेनानेन विहाय नयं तं सूरयसदा । कुलो धर्मस्य संप्राप्तिरिति पत्रकुटुम्बरात् ॥ ४० ॥

दङ्कुरं दर्शयन्नस्मादेव धार्मिकपुत्रात् । इत्युचिर्वासमेकश्च मुनिर्लक्षयति स तम् ॥ ४१ ॥

आह कल्पदिने राक्षा प्रावेश्येप महोत्सवात् । पुरोहितमुवा^३ श्राद्धाकुरसोमाङ्गसंभवः ॥ ४२ ॥

चतुर्वेदी समस्त्राद्यशुभस्थानशृणां परः । असंभार्यागमः कस्मादत्राऽऽयाच्यायते न तत् ॥ ४३ ॥

जघार्परक्षितः आह मातुल्लभमनावुरः । आकर्ण्येति प्रमुदंन्यो वररित्रचसत्कृतः ॥ ४४ ॥

पुलीन आसितो विप्रः कुलावृत्तमादयः । "संभाव्ययुक्ताचारो जैनधर्माचितो ह्ययम् ॥ ४५ ॥

वपयोगं धृते दत्त्वा पूर्वापाटोचितं च तम् । प्रभावकं भाविनं च भीमद्वयज्ञादनन्तरम् ॥ ४६ ॥

ध्यात्वा तं सूर्योऽनोचन् जैनप्रव्रज्यया विना ।

न दीयते दृष्टिवादो विधिः सर्वत्र सुन्दरः ॥ ४७ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

स प्राह प्राच्यसरनाय भमासन् न च^४ कैशिनः । ततो जेनेन्द्रसंस्कारेण्डुहव मे यदुः ॥ ४८ ॥

परं द्विषिष विश्राप्यमाते तदवधारयताम् । मिथ्यामोहेन ढोको हि सर्वो मय्यनुरागयान् ॥ ४९ ॥

राजापि शतवृत्तान्तो दीक्षामुत्सर्जयेदपि । अनुपस्यजनानां च समचारे हि दुस्त्यजः ॥ ५० ॥

* श्राव्यरूपे निजे तस्मात् प्रसक्त मयि दीक्षिते ।

अनन्देदे विहर्कस्य ना भूच्छासनलायवम् ॥ ५१ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

ओमित्युक्त्वा गुरुस्त्वया सार्धशपरमाश्रयैः । अभिमन्त्राय तन्मूर्ध्नि पातानहोषतोऽक्षिपत्^५ ॥ ५२ ॥

सामादियत्रतोषारपूर्वं पूर्वाभिलाषिणः । वेशान् हेतानिवाशोपानयनिन्ये मुनीश्वरः ॥ ५३ ॥

हेतानवोषे^६ मार्दव्यनेपथ्यं परिहाय^७ सः । परिहाय सिते यस्ते यतिवेपेण योजितः ॥ ५४ ॥

दिदारं शतम्भा^८ ते च विदुर्नृगणन्तरे । व्यवधि^९ "पुरतस्त्वार्यरक्षितो नयदीक्षितः ॥ ५५ ॥

६० § ३. अप्यापितः समूलाद्वाप्राङ्गारिमन्थमण्डलम् । वचनपस्यया पूर्वोणि च कान्वरि सूरिभिः ॥ ५६ ॥

अपीतपूर्वां ज्ञानाग्निं सुदृष्ट्वां दिवादितम् । विनीतपूर्वां न्याचारं शतपूर्वां प्रत्यनयन्^{१०} ॥ ५७ ॥

गुरुषः नेपथ्यानां पाठावोज्ज्विनीपुरि । तमार्यरक्षितं प्रेषुः भीक्ष्यान्नामिनोऽन्तिके ॥ ५८ ॥—सुगमम् ।

१ A "न" । २ C N बन्दः । ३ C पुरोहितमुदप्राह^१ । ४ C धर्मो । ५ A C नव^२ । * 'द्विष्यत्' इति B द्वि^३ ।
६ B कान्वरिनेपथ्ये । ७ B श्रुते । ८ N परिहय । ९ B विधि, N विधाय । १० C प्रत्यनयन् । † नोपस्यते परमिर्द
C नृगो ।

गीतार्थैर्मुनिभिः सत्रा तत्रागादायैरक्षितः । श्रीभद्रगुप्तसूरीणामश्रये^१ प्राविशत् तदा ॥ ५५ ॥
 आश्रिष्य स्नेहतः प्राहुः प्रत्यभिज्ञाय ते च तम् । आर्यैरक्षित ! कश्चित्^२ मद्रं पूर्वाभिलाषुक^३ ! ॥ ६० ॥
 *अभिसन्धिर्मम 'श्रायोपवेशनविधौ भवान् । नियमो भव तद्वेला कुलीनानामियं यतः ॥ ६१ ॥
 तथेति प्रतिपद्याय तथा शुश्रूषत प्रभुम् । यया जानाति नैवासाबुद्ध्यात्मने रवेः ॥ ६२ ॥
 समर्थो परमे लीनोऽन्यदा श्रोवाच हर्षितः । क्षुत्तृदङ्गमं न जानेऽहं वत्स ! त्वद्वरिवक्ष्या ॥ ६३ ॥ 5
 इहलोकेऽपि देवत्वं संग्राप्त इव तद्रसात् । गोप्यं किञ्चिच्छिद्विष्ये त्वां तवोऽवहितः गृणु ॥ ६४ ॥
 श्रीचञ्जस्वामिपादान्ते स्वया पिपठिपामृत्वा । मोक्षक्यं शयनीयं च निर्यं श्रयगुपाश्रये ॥ ६५ ॥
 पतलादीयमण्डल्यामेककृत्वोऽपि योऽमुनक् । रात्रौ सुमश्र पाथं यत् तस्य तेन सहाययः ॥ ६६ ॥
 प्रभावको भवानहंछासनाम्नोपिधौस्तुभः ।

संपाचारश्च भावी तदुपदेशं करोतु मे ॥ ६७ ॥—त्रिमिदिशेषकम् ।

10

इच्छानीति मनोऽद्री शिरसि ग्रणिषाय सः । ओगिति प्रतिपेदेऽतिविनीतानामियं स्थितिः ॥ ६८ ॥

१४. अथ श्रीभद्रगुप्तेऽस्मिन् कालधर्ममुपागते । सौनन्देयप्रभोः^४ पाथं प्रचचालार्यरक्षितः ॥ ६९ ॥

तदा च दृष्टो ह्यमः श्रीधयेणाप्यजल्पत । विनेयामेऽय संपूर्णः पायसेन पत्रद्वहः ॥ ७० ॥

पारितोतिविनाऽऽगस्य किञ्चिच्छेषमभासितम् । तदेतस्य विचारोऽसौ चिन्तान्तरपटते मम ॥ ७१ ॥—युगम् ।

अथ प्राहोऽतिथिः कश्चिदागल मम संनिधौ । श्रुतं प्रदीप्यतेऽशेषमस्यं स्यास्यति किंचन ॥ ७२ ॥ 15

एवं यदत एवास्य समागादायैरक्षितः । दृष्टो हि महता स्वप्नोऽवश्यं सद्यः फलेप्रदिः ॥ ७३ ॥

अपूर्वमतिथिं दृष्ट्वाऽभ्युत्थाय स्वागतोन्नतः । नमस्तुभ्यन्तमेनं च स प्रमुक्त्वाहरत् वद्वा ॥ ७४ ॥

कौतुक्यतोऽयं भावस्य आगमः । स ततोऽवदत् । श्रीमत्तोसल्लिपुग्राणामन्तिकदागमं प्रभो^५ ! ॥ ७५ ॥

श्रुत्वेति स प्रभुः प्राह—किं भवानार्यरक्षितः । पूर्वशेषस्य पाठार्यमस्त्यार्थं श्राव्यौ ॥ ७६ ॥

तवोपकरणं कुत्र पात्रसंसारकादिकम् । तदानयातिरिचिर्नस्त्वमय मा गोचरं चरेः ॥ ७७ ॥ 20

'मुक्त्वाऽनैव ततोऽप्यार्यं शारभसेति तद्विरः^६ । धृत्वा स प्राह पाभ्यर्थि मया श्रयगुपाश्रयः ॥ ७८ ॥

स्वार्पं मुक्तिं च तत्रैव कृत्वाप्येप्ये^७ तयान्तिकैः । शीघ्रमः प्राह पार्यव्यस्तितैः कथमधीयते ॥ ७९ ॥

अधार्प्यरक्षितोऽरोपद् भद्रगुप्तगुरोर्वचः । इदमित्युदिते यद्य उपयोगं ददौ धृते ॥ ८० ॥

मुक्तौ स्वोपे मया सायं दिष्टान्तोऽपि भवेत् सह । ततः समुचितं प्राहुः प्रभवसद्भवत्पिदम् ॥ ८१ ॥

एतमप्यापयामासुनतः शीघ्रमस्तुर्यः । अहं ददामपूर्वस्य प्रारेभे पोषितुं च सः ॥ ८२ ॥ 25

अस्मिन् ग्रन्थे दुरभ्येया भद्रकैर्दुर्गमिर्गमैः । पर्यायेर्दुर्गमैः शब्दैः सदृशैर्विवाच्यतः ॥ ८३ ॥

चतुर्विंशतिसंख्यानि जतिरानि च सोऽपठत् ।

अपीयानस्य पायातोऽभवत् तस्याहुतः फिड ॥ ८४ ॥—युगम् ।

१५. ततश्च^८ रुद्रसोभापि तस्य माला व्यचिन्तयत् । अहो भवामिर्महद्^९ स्तुतापात्र फलेप्रदिः ॥ ८५ ॥

इदयानन्दमो धीमान् नन्दनः शीलपण्डनः । आर्यरक्षितसंकाशो मयाऽप्येवत्यन्येषता ॥ ८६ ॥ 30

यशोतं चित्तयन्ता मे समियं जावमदुतम् । तस्मादाहृत्ये तस्य प्रहयः फल्गुरक्षितः ॥ ८७ ॥

सोमद्वेषनका श्रुः शोत्रियः सरलोऽयदत् । त्वं यत्नप्रमाणा मे तनो यद् माति^{१०} नत् पुन ॥ ८८ ॥

1 B 'न' ति 2 C 'न' ति मद्रं पूर्वाभिलाषुक 3 B N 'त' युक्तः । 4 * 'मत्तल इत्यु' इति B R' । 4 B 'प्रवे-
 त' । 5 B 'न' ति 6 A 'प्रभोः' । 7 C 'यु' ति 8 N 'अप्य' ति 9 A 'प्रत्य' ति 10 G 'प्रति' । 10 B N
 'प्रति' । 11 N 'इ' ति 12 N 'सि' ति 13 N 'यद्' ति ।

अग्नेभूय निजावाप्तमांययी फल्गुरक्षितः । चंदये चंदये मातर ! गुह्यतास्तुत आगमत् ॥ ११९ ॥
 आत्माय 'न्युछनेऽगं ते वचनाय वलिः क्रिये । आर्यरक्षितनामा यः कुत्र कुत्र स पुनरकः' ॥ १२० ॥
 अस्मि' पुण्यवतीदृशा किं यद् द्रव्यामि तन्मुखम् । एवं वदन्त्या एवात्माः पुरोऽमृदार्थरक्षितः ॥ १२१ ॥
 जैनलिङ्गधरं तं चाऽऽग्नेह्यमाणमथादरात् । रोमाञ्चकश्रुकौह्रदमेदुराभिगमाद्भुतम् ॥ १२२ ॥
 श्रोत्रियः सोमदेवोऽपि तत्रागात् संगमोत्सुकः । 'दृढमाश्लिष्य च प्राह 'स्वात्मजकोहमोहितः ॥ १२३ ॥
 शीघ्रमागाः कथं वत्स ! त्वं प्रवेशोत्सवं विना । हुं ज्ञातं विरहात्तायाः स्वमातुर्मलनोत्सुकः ॥ १२४ ॥
 इदानीमपि गच्छ त्वं बाह्योद्याने यया नृपम् । वित्तप्य नगरोत्साहोत्सवपूर्वं प्रवेशये ॥ १२५ ॥
 ततः धर्मणवेपं च परितज्य पुनर्गृहे । द्वितीयाश्रममकल्प्यः' पालयस्व 'कृतालयः ॥ १२६ ॥
 शायजूककुलोत्पन्नाऽनुरागस्था कनी मया । रूपयौवनसंपन्ना विन्विताऽमे ववोविता ॥ १२७ ॥
 श्रोतेन विधिना तां त्वं विवदस्व महोत्सवैः । 'यया त्वज्जननी कौतुकानां स्वादं छभेत च' ॥ १२८ ॥ 10
 ब्रविणोपासने चिन्ता कापि कार्या त्वया 'नहि । आसप्तमकुलापूर्णं नृपपूज्यस्य मे धनम् ॥ १२९ ॥
 अङ्गीकृते गृहोद्गारे भवता भवतानवम् ।

दृष्टवन्तो" वयं दप्नो वानप्रस्थाश्रमे सनः" ॥ १३० ॥—अष्टभिः कुलकम् ।

अयात्मभूर्मुनिः प्राह तात ! त्वं मोहवातकी । बाहीक इव शाखाणां भारं वहति दुर्धरम् ॥ १३१ ॥
 मये भवे पिता भ्राता भ्राता जाभिः प्रिया सुता । सिरश्चामपि जायन्ते हर्षसहैतुरव कः ॥ १३२ ॥ 15
 'राजप्रसादतः को हि गर्जे भूत्यवयाग्नित्वात् । द्रव्ये हि पुनरास्था का बहूपद्रवविकृते ॥ १३३ ॥
 दुष्प्रापं मर्त्यजन्मेदं द्रव्यम् गृहमोहवः । नश्वरापकरमायाद् द्वारयेत्" हि कः सुधीः ॥ १३४ ॥
 तत् पटीष्य सपुस्तस्य प्रमथ्याऽऽज्ञाऽऽर्हती मया । पुस्तान् न पुनरादासे भोगान् भोगीसभोगवत् ॥ १३५ ॥
 दृष्टियारोऽपि तो पूर्णः पठितस्तत् कथं पितः ! अवसिष्टेऽभ्युपगमः" तत्पुंतां हि दुस्त्यजः ॥ १३६ ॥
 भवतां मयि चेन्मोहः सर्वाणि प्रमज्जन्तु तत् ।

20

अग्नेनापि सिता सुका पिचोपद्रवहारिणी ॥ १३७ ॥—सप्तभिः कुलकम् ।

वयाय सोमदेवोऽपि सांप्रतं मम सांप्रतम् । त्वदीयं त्यज्यतीनं "वाऽऽपसितुं दुश्चरं तपः ॥ १३८ ॥
 तन्माता न" पुनः पुत्री-जामातु-शिष्टपुत्राः । मोहवीचि भयान्मोधि कथं तरति मूढधीः ॥ १३९ ॥
 १८. अपार्परक्षितो दप्नो यदि मिष्यात्समन्दिनम् । तातः कश्चिद् सुष्येत शुष्येत च तपोमते ॥ १४० ॥
 तदन्त्या दृढसत्यपत्ययवयाऽऽरावलिः । बुद्धेय यत्रभाषान्ते मोक्षापत्ता प्रकटोऽभवत् ॥ १४१ ॥ 25
 रुद्रमोमामभोयाय विचारय यचः पितुः । दुर्वाधां" मन्यते यस्तां "त्वं तु ज्ञानप्रदानिभिः" ॥ १४२ ॥
 त्वदादेशाद् दृष्टियाद् पठतो मे भरोदये । नितितोर्षा शिवा" चित्ते श्रीयज्ञः प्रापि च मनुः ॥ १४३ ॥
 भीसुनन्दा मरुतो पन्था या यत्तं सुषुवे सुनम् । त्यां ततोऽप्यधिकां मन्ये मातर" ! शृणत दृष्टतः ॥ १४४ ॥
 ददे तयाऽऽर्जयाद्" पूरं पुत्रो" रोदनमिच्छया । पितुर्मुनेः पुनश्चक्रे विवादसन्निहितकः ॥ १४५ ॥
 भीमतोसलितुध्यानां पाठायां त्वया "त्वहम् । उचितवारपिमानवर्षात्वा संसारात्तीरयेः ॥ १४६ ॥ 30

1 N पुनः । 2 A पुनः । 3 C N क्षमिन् । 4 A R पि । 5 C भाद्रपे पठित एव कोह्रदः । 5 B मयत्र ।
 6 C मयत्र । 7 C धरातय । 8 'मय इति' इति B द्विः । 9 A दया । 9 B च । 10 N नहि तया । 11 A C
 दृष्टतः । 12 N मयत्र । 13 B यत्र । 14 N 'ज्याग्रते' इति । 15 N त्वं । 16 N चयति । 17 N इ । 18 N
 दुर्वाधा । 19 B C N नः । 20 B C N 'दृष्टिः' । 21 A मिते । 22 B मयत्र । 23 'युप' इति B द्विः ।
 24 N पुनः । 25 A सत्यम् ।

प्राप्तः^१ श्रीचञ्जपादान्तमपुण्यैरतिदुर्लभम् । अर्घीतपूर्वपूर्वाङ्गः पुनरागं त्वदन्तिके ॥ १४७ ॥
 सपरीवारया वस्मान् स्त्रीदीयोपक्रमान् त्वया । प्रतान्महांगतः पारं प्राप्य भवमरोर्ध्वम् ॥ १४८ ॥
 पुरोहितमिया ग्राहं वदति स्म ऋतुर्द्विजः । आर्यां व्यग्रा कुटुम्बस्य नेपा प्रतभरक्षमा ॥ १४९ ॥
 श्रीमं श्रीक्षत्त्र भां पूर्वं परिवारोऽपि यो मयि । निविडस्नेहभूः सोऽपि मामनु प्रव्रजिष्यति ॥ १५० ॥

5 अयार्पेरक्षितस्वातमाह्वास्याया वषः ध्रुवम् । इह लोके भवांस्त्रीषु तत् त्वदुक्तं करोम्यहम् ॥ १५१ ॥
 एतस्ते च दीक्षायामहपूर्विकया वदा । श्रोत्रियस्य परीचारः स्नेहादेवैवेतयम् ॥ १५२ ॥
 अपनीय सत्त्वेषां पेक्षापात्रीमन्त्रालयः । सामायिकं ददौ योगपथेन प्रणिधानतः ॥ १५३ ॥

५९. वैपः स्वपिरकल्पस्य सवैलेनिर्विचारतः । जगृहे जीर्णमाषाहु स्तोमदेवसदाऽवदत् ॥ १५४ ॥
 वत्स ! कच्छाभिसंग्रहं ममास्तु परिधानकम् । नमैः शक्यं किमु स्यात् स्त्रीपारमजमुतापुरः ॥ १५५ ॥

10 इत्यारुण्यं गुरुद्वयो दुष्करं चिन्त्यमस्त्यदः । जयबाऽनु समाचारमादायोऽयं शनैः शनैः ॥ १५६ ॥
 आहाय मम शान्त्यामिषायः परिपूर्यताम् । स च ग्राह गुरुस्तेऽहं स्वाग्निरेतं^२ वदामि तत् ॥ १५७ ॥
 उपानहो मम स्यातां तथा करकपात्रिका । छत्रिकाऽयोपवीतं च यथा कुर्वे वयं व्रतम् ॥ १५८ ॥
 पादयोः शिरसस्तापस्तथा^३ न स्यान् तथा शुचिः । मयाम्बुदं यदाजन्म सत् त्यक्तं हि^४ न शक्यते ॥ १५९ ॥
 अनिपिद्धानुमत्तानुमेने स्मृतिदासहम्^५ । स्वाध्यायं तु^६ स्वयं शिक्षयन्ति स्म पितरं स्वकम् ॥ १६० ॥

15 आदातां शायरूपाणि शुरुणां शिथ्रयाऽव्यदा । धैर्येण गच्छतः साधून् प्रणामायोपतक्षिरे ॥ १६१ ॥
 सर्गातिप्रणम्यो मो मुस्त्यां छत्रपरं मुनिम् । उपाश्रयागतोऽगृह्यद्वन्द्याः किमहं मुत^७ ! ॥ १६२ ॥
 वात^८ ! निमेवं यन्थाः स्यान्मुद्य छत्रं तथापि हि । पतं शिरसि देयास्त्यमुष्णताप उपस्थिते ॥ १६३ ॥
 एवं भयतिरिति ग्राह वृद्धः जेहान् मुतप्रभोः । इत्थं स स्याजितौ वारिमलेनालुं^९ पादुके अपि ॥ १६४ ॥
 अनुपलक्षणयास्त्रोर्वागामिन् ! मुक्तपरिग्रह^{१०} ! । उपवीतेन किं याह्यजनप्रत्याययेन ते ॥ १६५ ॥

20 इति को वा न जानाति यद् धर्मं द्विजसत्तमाः । एवं शनैः स गार्हस्थ्यवेवं संत्थानितसदा ॥ १६६ ॥
 पूर्णरीताऽव्यदा वाद्याः^{११} परिपानश्रुतेऽपदन् । स ब्रह्मवेजसाऽऽसीतसदाह प्रयुक्तान् प्रति ॥ १६७ ॥
 नमो न सामाहं यूर्यं मा यन्दर्ष्यं सपूर्वजाः । स्वर्गोऽपि नोऽयं मा भूयाद् यो भावी भयदर्पनात् ॥ १६८ ॥
 अन्वदाजिनानां गाथी परलोकमुपस्थिते । संशिता मुनयो देहोत्सर्गाय प्रमुगा दृढम् ॥ १६९ ॥
 गीतार्था यतयन्त्र धर्माधमनपूर्वकम् । अहंप्रथमिकां चतुस्तत्तनुद्वन्द्वे वदा ॥ १७० ॥

25 क्लेशनामाग्राहं गुरुः ग्राहं पुण्यं युष्माभिरेव तन् । उपाज्जीवीयमन्यूनं न तु नः स्वजनप्रजे ॥ १७१ ॥
 भूयेति जनकः ग्राह परं पुण्यं गद्गद् भवेत् । अहं परे, प्रभुः ग्राह भवत्वेवं पुनः शृणु ॥ १७२ ॥
 उपाश्रयां भयन्दर्षिप्रसमाने तपो निजम् । किं तावमनुग्रह्येऽहमभिमन् दुष्करकर्मणि ॥ १७३ ॥
 उपाश्रयां विरि शृण्वेत् यथाः^{१२} स्यादपमज्जडम् । विहायेत्युपिचं यं तन् गद् विषेदि सत्तापिना ॥ १७४ ॥
 पदिस्यान्वे^{१३} किमहं निःसर्वा दुर्बलोऽपया । क्लेशो मामसीता तत्र पाप्यां पाप्यनिर्गृष्टिः ॥ १७५ ॥

30 पुनः प्रत्यर्पणो वेदमधेनया हवः । समस्तस्याग्निं शम्भय्यं शृण्वन् नृचरेष्ववा ॥ १७६ ॥
 गतः संशोदुत्थांशे^{१४} शर्वं^{१५} श्वरपथितम् । आपकपुंनिषमनं शिरसः पूर्वैरिषिताः ॥ १७७ ॥
 यन्तर्द्वोऽप्यगो पुनः प्रमूढमपनो न तन् । जमुषा तव उग्रम् स्वगिहते^{१६} वचने रयान् ॥ १७८ ॥

1 A 'न' 2 B C R 'न' 3 A B C 'न' 4 B 'न' 5 N 'न' 6 N 'न' 7 A 'न' 8 A 'न' 9 A B 'न' 10 N 'न' 11 A B 'न' 12 N 'न' 13 A 'न' 14 A 'न' 15 B 'न' 16 B N 'न' 17 A 'न' 18 A B 'न' 19 N 'न' 20 N 'न'

३. श्रीआर्यनन्दिलचरितम् ।

५१. आर्यरक्षितवंशीयः स श्रीमानार्यनन्दिलः । संसारारण्यनिर्वाहसार्यवाहः पुनातु वः ॥ १ ॥
 क आर्यनन्दिलस्त्रिमगुणवर्णन ईशिता । अष्टौ कुलानि नागानां यदाहो शिरसा दधुः ॥ २ ॥
 यत्प्रसादेन वैरोट्या क्षमाया उपदेशतः । नागेन्द्रदयिता जज्ञे नाममन्त्राद् विपापहा ॥ ३ ॥
 किञ्चिन् प्रसूयि सद्गुणं गुरुणा गुरुणाटवः । प्रसादेन स्याद्बुद्धो मृगः किं नाश्रुते नमः ॥ ४ ॥ 5
 अस्ति स्वस्तिनिधिः श्रीमात् पद्मिनीखण्डपत्तनम् । मण्डितं सारकासारैः पद्मिनीखण्डमण्डितैः ॥ ५ ॥
 तत्र *विश्रासिताशेषशत्रुपक्षः क्षुरापतिः । पद्मप्रभाभिधः पद्मास्य पद्मनिमाननः ॥ ६ ॥
 तस्य पद्मावती कान्ता कान्तासतकिरोमणिः । यथा देहश्रिया जित्ये कान्ता स्वर्गपतेरपि ॥ ७ ॥
 तन्नामाश्रयिणां पार्श्वे श्रेष्ठी श्रेष्ठकुलानिधिः । अर्थिषातकपायोदः† पद्मादत्तोऽस्ति विद्वतः ॥ ८ ॥
 तस्य पद्मपशा नाम बलभाजस्ति रतिप्रभा । पुत्रः सुनामपुत्रामरूपः पद्माभिषक्तयोः ॥ ९ ॥ 10
 फलाकलापसंपूर्णं तं भक्त्या सार्यनायकः । बरदत्तः स्वकां पुत्रीं वैरोट्याख्यां व्यवहदत् ॥ १० ॥
 अन्यदा धन्यदाबामिदुस्सहै समुपागते । अन्तप्रतिमुवि न्यक्षपक्षेपु जगतोऽश्रिये ॥ ११ ॥
 युतः स परिवारेण पुण्यनैपुण्यसंक्षयात् । बरदत्तः पुरं प्राप विपापः समवर्तितः† ॥ १२ ॥—युग्मम् ।
 ततः प्रवृत्तिं वृच्छत्वात् शत्रुः क्षुब्धचित्ताखलम् । वैरोट्यामवजानाति तां निष्पिष्टगृहमिति ॥ १३ ॥
 रूपं राडा पनं तेजः सौभाग्यं प्रभविष्णुता । प्रभावात् पैरुकादेव नारीणां जायते ध्रुवम् ॥ १४ ॥ 15
 तत्तल्लघनमेतन्ना विनीतानां शिरोमणिः । साऽहोरात्रं भजेत् काश्यं कर्मांपालम्पतत्परा ॥ १५ ॥
 अन्येषुः साऽथ भोगीन्द्रलभसंसूचितं तदा । उवाह रत्नगर्भेव रत्नं गर्भं शुभाद्भुतम् ॥ १६ ॥
 हृतीये नास्ति पूर्णोऽयम्* दोहद् द्रोहद् द्विपाम् । मभार सारसत्वाद्या टटं पायसमोजने ॥ १७ ॥
 ५२. अयार्यनन्दिलः स्मरुपाने समयासरत् । साधुवन्द्यवतः सार्द्धनयपूर्वधरः प्रभुः ॥ १८ ॥
 तत्सामापन्नसत्प्रयायामपि शत्रुरदक्षिणा । यदन्ती कद्वदा† यत्किंचिदपि प्रतिकूलति ॥ १९ ॥ 20
 अस्याः कथं सुतो भावी निर्माग्येकशिरोमणेः । सुतेव भाविनी निष्पिण्याया दारिद्र्यदीर्घिका ॥ २० ॥
 हृत्पं दुर्बलनेदूना साऽथ प्रमुपदान्तिफम् । जायाद् विमृश्य यथैतद्गृहं निरगृहं वतु* ॥ २१ ॥
 अभिवन्धाम साऽप्राहीदुदग्र* प्राग्भवे मया । प्रभो ! विराधिताम्बा* किं यन्मन्यपि* विरोधिनी ॥ २२ ॥
 प्रभुः* प्राद प्रपकर्मघने दुःखमुपे जने । तत् किमन्यस्य दोषो हि दीयतेऽथ विधेकिमिः ॥ २३ ॥
 मातुष्ये* दुर्लभे सत्ये सुपराश श्रम्यते क्षमा । यदसामाहवायां ते सर्वं भावि शुभं शनिः ॥ २४ ॥ 25
 शान्ताभ्यापो मया यत्से ! दोहदक्षय पायसे । अयतीर्णः* सुपुण्येन सोऽपि सत्प्रदिप्यते ॥ २५ ॥
 इति पातगृहीत्वासा* विध्यावन्मनुषावकः* । जीतीभूता ययी गोहे स्मरन्ती वधरो* हृदि ॥ २६ ॥
 पुण्डरीकतपश्रेयसीर्णमास्त्रमुपोषिता । व्यधात् पद्मपशास्त्रमोघापनं च प्रचक्रमे ॥ २७ ॥
 तस्मिन् पायसापूर्णः प्रदीयेव पवद्गहः । गुरुणां समधर्माणां शाल्यत्वं कियतेऽथ सा ॥ २८ ॥
 तस्मिन् हृते समलोऽपि कदापि ददे तदा । *अभ्यापतापशाद् यथा भिगुं दपं गुणद्वयकम्* ॥ २९ ॥ 30

* नतत्वा इति B २०. 1 A B *कपोहपदम्* । † यमल गुरं प्राग् इति B २०. 2 B C यः । ‡ *दृष्टमपि* इति B २०. 3 A C मयुः । 4 G N *उदयः । 5 A प्रतपितं यः । 6 N *यन्मन्य* । 7 N प्रमुदः । 8 C N मातुरे । 9 N हृदयेन । 10 A हतः । 11 A B *ययय* । 12 A हृदये । 13 A तपः, B तपा । 14 A दूतम् ।

- तन्मत्पदेऽप्यनेवास्तु प्रतीष्टं वैश्वरोर्वचः । ततो न्यवेशयन् तत्र परमाक्षरमार्हतम् ॥ २६९ ॥
 ततो गुरुभिरादिष्टं दुर्धलस्य नवप्रभोः । मदीयमातुल-आत्रोर्वसं मद्रत् पितुश्च मे ॥ २७० ॥
 यतयोऽन्येऽपि गच्छन्त्या गुरुभिः पितृसोदरौ । तावदक्षिण्यन्त साध्यश्च वचोभिर्मधुरैस्तदा ॥ २७१ ॥
 यूपं मर्याच बर्तयन् यतोऽपि विनयाधिकाः । अस्मिन् यतो व्रताचारे स्मृते वा विस्मृतेऽपि वा ॥ २७२ ॥
5. अकृते वा कृते वापि तत्सर्वं मष्टुपे मया । पुनरेप' नवत्वेनाकृतेक्षणमवाप्स्यसि ॥ २७३ ॥—युग्मम् ।
 ततोऽस्यापतितं वाक्यं कार्यमेव सदोद्यतैः । आश्रत्यु पादमूलं च न भोक्तव्यममुष्य भो ! ॥ २७४ ॥
 एवं गच्छन्त्यवस्था तैरार्यैरक्षितसूरिभिः । विहिता भ्रान्तकाले त्वनशनं प्रत्यपादि च ॥ २७५ ॥
 निर्गोमिताश्च गीतार्थेर्द्वी सुवसुपावयुः । पृथक्करणतः सत्त्वानुयोगस्यानुवर्तकाः ॥ २७६ ॥—युग्मम् ।
११४. श्रीपुष्पमिश्रसूरिश्च गच्छं बर्तयते ततः । गुरुतोऽभ्यधिकां चास्य समाधिसुदपादयत् ॥ २७७ ॥
- 10 स गोष्ठामाहिलस्तत्र ययाविप्रतिपत्तिभूः । निहवः सप्तमो जज्ञे शैल्यं शास्त्रान्तरादि तत् ॥ २७८ ॥
 इत्यार्यैरक्षितविभोर्विंशदं चरित्रं चित्रं जगत्रितयपावनगाङ्गवारि ।
 विद्वज्जनश्रवणकुण्डलतां प्रयातमापुष्पदन्तरुचि नन्दतु बन्दनीयम् ॥ २७९ ॥
 श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-
 चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुखा ।
 15 श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरी सोमर्षिसूनोः कथा
 श्रीप्रद्युम्नसुनीन्दुना विशादितः शृङ्गो द्वितीयोज्ज्वलम् ॥ २८० ॥
 ॥ ग्रन्थाम् २८५, अक्षर ११ ॥ उभयं ४९२ अक्षर २२ ॥ छ ॥

सतो बालाबलामुत्सोऽमवलोको भयप्रसि^१ । इति ख्यातं च उद्देहं दुर्गमं नागमन्दिरम् ॥ ६२ ॥
 विज्ञप्तं पद्मादत्तेन गुरुणां तद् वयाततबम् । जगदुत्से च नागानां स्ववशा ख्यापयेदिदम् ॥ ६३ ॥
 अस्मद्दे न वस्तव्य^२ जनानुग्रहकाम्यथा । वस्तव्यं वा न दृष्टव्यमिति कृत्य मदाज्ञया ॥ ६४ ॥
 वैरोट्यायाः सनादिष्टं त्वं गच्छाशीविपाश्रये । वक्तव्या नागिनीपुत्रा उलङ्घयाऽऽज्ञा हि मे नहि ॥ ६५ ॥
 तथा गत्वा च पातले क्षापिताः फणशृङ्गराः^३ । आज्ञां प्रमोक्षतो मान्याऽमीषामाख्येयमद्भुता^४ ॥ ६६ ॥ 5
 'जीवताव्रायिनी नागशत चास्मास्तथा पिता । 'अलिख्यरश्म नागेन्द्रो विपञ्चाला'हुताम्बरः ॥ ६७ ॥
 अनाथाऽहं च सनाथा कृवा येन सन्पुत्रौ । चरणौ रचितावित्याशिषं प्रादात् सुधोर्मिमाम् ॥ ६८ ॥
 छत्रध्वजावृत्तिध्यानाद्^५ देवदेवजिनेशितुः । पन्नग-मेत-भूताभि-चौर-व्यालभय नहि ॥ ६९ ॥
 डाकिनी-शाकिनीशृन्द योनिन्यञ्च निरन्तरम् । न विद्रवन्ति जैनाहा वल मूर्धनि श्लेशरः ॥ ७० ॥
 यञ्च तस्य गुरोराज्ञां वैरोट्यायास्तथा क्षयम् । नित्यं ध्यायति तस्य स्थाश्रय क्षुद्रभवं भयम् ॥ ७१ ॥ 10
 गुहाख्यपाशैः स्वायं बलि दौक्यते च यः । जिनस्य जैनसाधोक्ष दत्ते सा वं च रक्षति ॥ ७२ ॥
 उपदेश प्रमोरेनमकण्ठान्येऽपि भोगिनः । उपशान्तास्तथा पूज्या वैरोट्याख्याऽभवत् सती ॥ ७३ ॥
 नागदत्तञ्च तत्पुत्रो भाग्यसीभाग्यरङ्गभू^६ । तत्कुलोन्नतिमाधच धर्मकर्मणि कर्मठः ॥ ७४ ॥
 ससारानिलतामग्नयदिने सद्गुरुगीर्भरात् । सभाष्य नागवत्तं स्वे पदे न्यास्यद्^७ गुणोद्भवलम् ॥ ७५ ॥
 पद्मद्वयः म्रियापुनरहितो जगृहे म्रतम् । उग्र ततस्तपस्त्रया सौधर्मे समुद्यो ययौ ॥ ७६ ॥ 15
 तथा पद्मघशाः^८ पूज्यादेशाद् वज्रा तथा सह । मिष्यादुष्टतमापाय देवी तत्रैव सामयत् ॥ ७७ ॥
 वैरोट्याऽपि फणीन्द्राणां ध्यानाद् धर्मोद्यता सती । मृत्वाऽमृद् धरणेन्द्रस्य देवी श्रीपार्श्वसेवितुः ॥ ७८ ॥
 सापि 'प्रभो भक्तिमतां चक्रे साहाय्यमद्भुतम् । विपवह्मपादिमीतानां दयात्पुपशम शुभम् ॥ ७९ ॥
 श्रीआर्यनन्दिलः स्वामी वैरोट्यायाः स्वयं तदा । 'तमिऊण जिण पास' सिति सन्नान्धितं व्यधात् ॥ ८० ॥
 एकचित्तः पटेन्नित्य मिसन्ध्य च हम् स्वयम् । विषाद्युपद्रवाः सर्वे तस्य न सुः कदाचन ॥ ८१ ॥ 20

"ये वैरोट्याख्यानमेतत् पवित्रम्" क्षान्त्यक्षीणश्रेयसां मूलशाला ।
 श्रुत्वा मर्त्या ये क्षमामाद्रिपेरन् तेषां स्वर्गो नापि मोक्षो दुरागः ॥ ८२ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपद्मसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-
 चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।
 श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरी श्रीनन्दिलाख्यानकं
 श्रीप्रद्युम्नसुनीन्दुना विशदितः शृङ्गस्तृतीयोऽजनि ॥ ८३ ॥
 प्रभो श्रीप्रद्युम्नाभिधनरसधाराधर ! चिना
 भयन्तं सद्गुरुक्षरविषयतृष्णातरलितम् ।
 सुलभमान्यश्रीमद्भुवननिरपेक्षं विशदनै^९-
 "गिरासारेः शिष्यं ननु धिनु निजं चातक" शिष्टम् ॥ ८४ ॥ 30

॥ इति श्रीनन्दिलाचार्यप्रबन्धः, तृतीयः ॥

॥ प्रयाग ८७, अक्षर २४ ॥ उमय ५७७, अक्षर २४ ॥

1 C बालाबलोः 2 CN 'श्रमि' 3 B बालाबलोः 4 CN 'वज्रवद्' 5 A B 'महद्वा' 6 A B N 'जीवता' 7 CN 'बालि' 8 N 'व्याल' 9 A 'ध्यानादि' 10 N 'नाग' 11 B 'वज्र' 12 H N 'प्रभो' 13 A 'ये' 14 A 'पाश' 15 A 'विपदिने' 16 N 'शितं चारे' 17 C 'चातक' * A C नादौ नोपलभ्यते यमादिद्वयक पक्षिरियम् ।

- यपूर्वाद्ददमाहत्यात् किञ्चिच्छेपं च पायसम् । वक्षे वद्धा घटे क्षिप्त्वा जलाय^१ च वहिर्ययौ ॥ ३० ॥
 कुम्भं मुक्त्वा तरोर्मले यावद् याति जलाश्रये । अंघ्रिशौचाय सद्भुत्ता क्षैरेयीस्वाद^२न्मनाः ॥ ३१ ॥
 ततोऽलिङ्गुरागनेन्द्रकान्ताप्यागाद् रसातलात् । भ्रमन्ती पायसे लुब्धा तदैक्षिष्ट घटे च सा ॥ ३२ ॥
 वक्षसण्ढात् समाकृष्य ध्रुवजे चाथ तत्तया । पुनर्वयागतं प्रायात् पातालं नागवद्धमा ॥ ३३ ॥
 5 प्रलाट्टाचा च वैरोट्या तदपेक्ष्य घटान्तरा । न शुशोच न चाकृष्यत् सा सती किञ्चिद् जगौ ॥ ३४ ॥
 येनेदं भक्षितं भक्ष्यं पूर्वतः तन्मनोरथः । यादृग्ममेति श्रान्तान्तःकरणेत्याशिषं वदौ ॥ ३५ ॥
 ६ इतश्च पद्मनेन्द्रस्य कान्तया पत्युरग्रतः । निवेदितेऽवधेर्ज्ञात्वा सर्वं तां स विगीतवान् ॥ ३६ ॥
 'सानुतापा' ततः सापि तदुपग्रगृहस्थितेः* । क्षियः स्वप्नं वदौ तस्याः क्षमया रक्षिता सती ॥ ३७ ॥
 यदलिङ्गुरानागस्य प्रियाऽहं तनया च मे । वैरोट्या पायसं दद्या अस्या दोहद्वयकम् ॥ ३८ ॥
 10 तथा च भद्रचः कथं सवाहं यस्मितुर्गृहम् । ध्रुवं निवारयिष्यामि चञ्चलमपराधमम् ॥ ३९ ॥
 भोजिता पायसं भक्षया तया सा पुण्यवर्णिनी । संपूर्णदोहदा^३ प्रीत्याऽजीजनत् सुतमकुतम् ॥ ४० ॥
 नागकान्तापि द्युते स्म नागाणां शतमुत्तमम् । पर्वन्ते तेजसा तेऽपि तेजःप्रतिनिभप्रभाः ॥ ४१ ॥
 वैरोट्या नागिनीं दध्नी नामारोपण^४पर्वणि । नन्दनस्य ततोऽन्वाया आदेशात् पद्मगोचरैः ॥ ४२ ॥
 वयं पितृगृहं तस्याः प्रतिष्ठयेति मानुषे । लोके तैरेव तद्गृहमलक्षके ससंभवेः ॥ ४३ ॥—युग्मम् ।
 15 केचिन्मनतङ्गजारुढा अज्यारुढाश्च केचन । सुरासनगताः केचित् केचित्तरविमानगाः ॥ ४४ ॥
 वैकियातिशयाद् रूपशवभाजः सुरा अथ । सद्गृह्य संकटं यदुः पादकं चापि पतनम् ॥ ४५ ॥
 केऽपि बाह्या घटे क्षिप्त्वा अपिधानावृत्तास्यके । रक्षार्थमवया सर्पा वैरोट्यायाः समर्पिताः ॥ ४६ ॥
 यधूपिष्टकुले तस्मिन्माघाते श्रीकलाद्भुते । यधूः क्षावादिमिलोपां सत्कृतुमुपपक्रमे ॥ ४७ ॥
 अहो ! लक्ष्मीवतामेव पक्षः श्रेयान् जयी जने । यज्ञातेयं विगीता सा तन्निजा गौरवास्पदम् ॥ ४८ ॥
 20 कयापि कर्मकर्याऽथ पर्वकर्मविह्वलया । अश्मन्तकसितस्थालीमुखे नागघटो ददे ॥ ४९ ॥
 दृष्ट्वा व्याकुलया वैरोट्यया चोत्तारितो घटः । स्नातया जननीवाक्यात् केशाङ्गिः सोऽप्यपिच्यत ॥ ५० ॥
 ते हस्तभाषताः स्वस्थास्तस्युरेकः पुनः शिष्टः । अस्पृशोऽलविन्दूनां विपुच्छोऽजायत क्षणात् ॥ ५१ ॥
 स्खलिते यत्र तत्रापि ध्रुवादी यदि स्म सा । यण्डो जीवत्सिमां याचं तस्य कोहेन मोहिवा ॥ ५२ ॥
 यन्धनो नागरुणो सर्वेभ्यो ददुरद्भुतम् । क्षीमसौवर्णरत्नौषुकाभरणमण्डलम् ॥ ५३ ॥
 25 तत्र पर्वणि संपूर्णं यमास्थानं च ते ययुः । नागालेन प्रभाषेण गौरव्या साऽभवद् गृहे^५ ॥ ५४ ॥
 अन्यदालिङ्गुरः पुत्रान् नागराजो निमालयन् । यण्डं वदक्ष कोषश्च चकेऽयययण्डनात् ॥ ५५ ॥
 यथात्माऽपिना नेहे वैरोट्यायाः समाययौ । दंशमस्या विधास्यामि भुवं सन्नन्दनद्वहः ॥ ५६ ॥
 इति संशयभाकर्षणं पत्युस्तद्रेखणोचया । समागात्रागिनी भक्ता वैरोट्येति प्रवादिनी ॥ ५७ ॥
 गिरेति ध्रुमया पत्न्याः* किञ्चिच्छान्तः परीक्षितुम् । अन्तर्गृहं कपाटस्य पश्चाद्गङ्गनुः स्थितः ॥ ५८ ॥
 30 प्रदोषवामसात् किञ्चिदरिणं क्षिपमग्रतः । अट्टङ्गा रभसा यान्ती सा गुल्फे पीडिता भृशम् ॥ ५९ ॥
 यण्डो जीवत्सि विवो बादिनी कणकृततिम् । सद्यः सन्तोषयामास त्रुष्टोऽसौ ययुरे वदौ ॥ ६० ॥
 यातायवत् धातुजज्ञे तस्याः पातालवेदमसु । तेन नागाश्च वट्टेहमाप्यन्त्यपि यथा यथा ॥ ६१ ॥

1 A अज्यपेयः । B अलपेयः । C B वनयनः । 5 A 'तापात' । * 'उपमं तन्विद्वान्मयः' इति B टि० । 4 O N दोहद्वय-
 प्रीता । 5 B N 'शोषमि' । 6 B N मौह्यम् । 7 A ततोऽभवत् । 8 A परम्याः । † 'लज्जयन्ती रङ्गद्वयं भारी रक्षि' इति B टि० ।

कर्मसंयोगतस्तत्र प्रजन्तीमैक्षत स्वयम् । ज्ञानिं कालकसूरीणां काको दधिपटीमिव ॥ २९ ॥—युग्मम् ।

हा रक्ष रक्ष सोदर्य ! 'क्रन्दन्तीं कर्णस्वरम्' । अपाजीहरदत्तुप्रकर्मभिः पुष्पैः स ताम् ॥ ३० ॥

साध्वीभ्यस्तत् परिहाय कालकप्रभुरप्यय । स्वयं राजसमन्वायां गत्यावादीत् तदप्रतः ॥ ३१ ॥

घृतिर्विधीयते कण्ठे रक्षायै फलसंपदः । फलानि भक्षयेत् 'सैवास्त्र्येयं कस्याप्रवत्सदा' ॥ ३२ ॥

राजन् । समप्रवर्णानां दर्शनानां च रक्षकः । स्वमेव तत्र ते युक्तं दर्शनि'प्रतलोपनम् ॥ ३३ ॥

इन्मसकभगोन्मत्तवदुन्मत्तो नृपाययः । न मानयति गामस्य म्लेच्छवद् ध्वंसते तथा ॥ ३४ ॥

संघेन मन्त्रिभिः पौरैरपि विज्ञापितो दृढम् । जवाजीगणदास्तुदो मिथ्याभोदो गल्मसतिः ॥ ३५ ॥

प्राक्क्षान्तेज आचार्ये उन्निद्रमभजत् ततः । प्रविश्यां विदधे धोरां वदा कावतरतापनीम् ॥ ३६ ॥

जैनापभ्राजितानां ब्रह्मबालप्रमुखपातिनाम् । अर्हद्विन्धविहन्तृणां लिप्येऽहं पापना स्फुटम् ॥ ३७ ॥

न चेदुच्छेदये शीर्षं सपुत्रपुत्रुषाण्वयम् । जन्त्यायकर्मनोदं विधुयन्तं नृपयुवम् ॥ ३८ ॥—युग्मम् ।

असमाव्यमितं तत्र सामान्यजनदुष्करम् । उक्त्वा मिष्कन्त्य इन्मेतोन्मत्तवैषं चकार सः ॥ ३९ ॥

एकाकी भ्रमति स्मायं चतुष्के षत्पदे त्रिके । असम्बद्धं वदन् द्वित्रिमेतनास्यवत् वदा ॥ ४० ॥

गर्वनिहो नरेन्द्रजेत् तवस्तु किमतः परम् । यवि वेशः सप्तद्वोऽपि तवस्तु किमतः परम् ॥ ४१ ॥

वदन्ममिति तं श्रुत्वा अनाः प्राहुः कृपाभरात् । त्वसुर्विरहितः सूरिखाट्पद्मद्विषां गतः ॥ ४२ ॥—युग्मम् ।

दिनेः कतिपयैस्तस्माभिर्यथावेक एव सः । पश्चिमा दिशमात्रिल सिन्धुतीरमगाच्छनैः ॥ ४३ ॥

॥ ३. शास्त्रिदेशस्य तनास्ति राजानस्तत्र शासकः । शाकापरामिथाः सन्ति नयतिः पङ्क्तिराला ॥ ४४ ॥

तेषामेकोऽपि राजोऽस्ति सप्तलक्षपुरस्कृतः । *पुरङ्गायुवमानाश्चापरेऽपि* सुनैरेवराः ॥ ४५ ॥

एको माण्डलिकलोषां प्रेक्षि कालकसूरिणा । अनेककौतुकप्रेक्षावृत्तिषुः कृतोऽय सः ॥ ४६ ॥

असौ विधासतस्तस्य वयस्यति तथा नृपः । तं विना न रसिस्तस्य तं बहूँर्यथा क्षणम् ॥ ४७ ॥

सभायासुपविष्टस्य मण्डलेषस्य सूरिणा । मुखेन विष्टो गोष्ठ्यां राजदूतः समाययौ ॥ ४८ ॥

प्रवेशितस्य विज्ञप्ते* प्रतीहारेण सोऽबद्धत् । प्राचीनरुदितो भव्या गृह्णातां राजसासनम् ॥ ४९ ॥

असिपेतुं च भूपोऽय वद्वहीत्याहु मस्तके । उद्धूँभूयाथ संयोग्य वाचवायास च स्वयम् ॥ ५० ॥

इति कृत्वा विवर्णालो जकुम्भयक्ष्मो नृपः । विलीनचिपः श्यामाङ्गो^{१०} निःशब्दापादमेपवत् ॥ ५१ ॥

वृष्टश्चिन्तामूनीन्द्रेण^{११} प्रसादे स्वामिनः स्फुटे । आघाते प्रावृते हर्षस्थानि किं विपरितया ॥ ५२ ॥

तेनोषे मित्र ! कोपोऽहं न प्रसादः प्रभोर्नतु । प्रेष्यं मया शिरत्रिष्ठत्वा स्वीयं अक्षिकयानया ॥ ५३ ॥

एवं कृते च वंदो भः^{१२} प्रसुत्त्वमवतिष्ठते । नो चेद्^{१३} राग्यस्य राग्यस्य विनाशः ससुपक्षितः ॥ ५४ ॥

अक्षिकायामपेयस्यां पण्णवलयदृशनात् । मन्ये पण्णवतेः सामन्तानां कुदो धराधिपः ॥ ५५ ॥

॥ ४. सर्वेऽपि गुप्तमाहात्म्यं सूरिमिस्तत्र मेलितः । तटीभिः सिन्धुसुतीर्य सुराष्ट्रां वे समाययुः ॥ ५६ ॥

धनागमे समायाते तेषां गतिमिच्छयके । विभज्य पण्णवलयैश्च देशं वेऽवयसिरे ॥ ५७ ॥

राजानस्य तथा सूर्य माहिनीन्मृदुद्विना । राजदंसद्वहा भूयस्तरवारिवरदिणा ॥ ५८ ॥

षलमिद्धपनुरुद्धासवता पाशुगमीश्वरा । समारुप्यन्व मेधेन^{१४} यलिष्ठेनैव शङ्कया ॥ ५९ ॥

३०

1 B कन्दली । 2 N कर्ण । 3 N भक्षये सैवा । 4 N तथा । 5 B दर्शयति । 6 N क्षमिती । 7 A भुवं ।
* 'दस सरम्' इति B द्वि० । 8 A °व चोऽपि । 9 N विज्ञो । 10 B श्यामाङ्गो । 11 C नरेन्द्रेण । 12 N मे ।
13 N राग्यस्य एवम् । 14 एतदुक्तं दैतानि मुदितपुस्तके—'छापी छापी तथा पाप इत्येव चटकेव यद्' इत्याद्य पादो सम्भवे ।
1 'भग' इति B द्वि० ।

४. श्रीकालकसूरिचरितम् ।

११. श्रीसीमंघरतीमंशविदोऽनणुतो गुणात् । कुतश्चिदपि सोऽप्याहः कालकः स्फुटिजः ॥ १ ॥

प्राप्येयंदुसुतैर्वृत्तं यस्य पर्युषणाश्रयम् । आहतं कीर्तये किं न शक्यी शकटानुगा ॥ २ ॥

श्रीघरा^१ वासमिलितं नगरं न^२ गतो जयी । द्विविहास्यसमुद्रीणो यत्र साधुवचोऽमृतैः ॥ ३ ॥

5 आशाकन्यावलंबाद्या^३ महावलभरोच्छ्रिता ।

कीर्ति-पताकिका यस्याश्रन्तन्वयोमा गुणाश्रया ॥ ४ ॥—युग्मम् ।

भीषेरिस्तिहं^४ इललि राजा विक्रमराजितः । यत्प्रतापो विपुलीणं पत्रयहीरोपयन् ॥ ५ ॥

तस्य भीषोपकान्तेय कान्ताऽस्ति सुरसुन्दरी । उत्पत्तिभूमिर्भद्रस्य महाभोगवितानि^५ ॥ ६ ॥

जयन्त इव शक्रस्य क्षाहा इव वारिधेः । कालको कालकोदण्डराण्डितारिः सुतोऽमयन् ॥ ७ ॥

10 सुता सरस्वती नामा प्रहभूर्विषपायना । यद्भागमात् समुद्रोऽपि शुभः सर्वाभयोऽभयत् ॥ ८ ॥

कालकोऽश्रुकलाकेलिकलनापान्यदा दहिः । पुरस्य मुवभापासीदनायासी हयधमे ॥ ९ ॥

तत्र घोरितकान् पुन्या बलिगेतेनापि यादयन् । उचैजिताहसद्रत्या हयानुसेरितादपि ॥ १० ॥

* भान्त^६ निमित्तगन्धर्वो गन्धर्व इव रूपतः । अष्टपोन्मसृणोदारं स्वस्मात्ताममध्यतः ॥ ११ ॥

अवाह मन्त्रिणं राजपुत्रः कीदृक् स्वरो ह्यसौ । मेघगर्जितगम्भीर^७ कस्य वा क्षायवां ततः ॥ १२ ॥

15 व्यजिह्वयन् स विहाय नाभः । सुरिगुणाकरः । प्रकान्तपावनी मूर्धे पित्रद् धर्मं दिशस्तौ ॥ १३ ॥

विश्राम्यद्विर्गुणारामे ध्रुवेषुऽस्य यथोऽमृतम् । अस्त्येवमिति सवानुशाते सन्नाम्यगादसौ ॥ १४ ॥

शुभं नलोपपिष्टे च विषोपादुपचक्रमे । धर्माख्यां योग्यतां ज्ञात्वा तस्य ज्ञानोपयोगतः ॥ १५ ॥

* धर्माहं^८ मुक्तवपानि सम्भगं विहाय संशय^८ । ज्ञान-दर्शन-चारित्र्यत्रयविचारकः ॥ १६ ॥

धनो जीवदयामूलः, सर्वविद् देवता जिनः । प्रसूपाय शुभः संगमज्ञम् रागमज्ञभिन् ॥ १७ ॥

20 प्रवपन्नकसंवीनो बलीनां संयमाभितः । दशप्रकारसंस्कारो धर्मः कर्मस्थितदत्तः ॥ १८ ॥

य एकदिनमन्येकचित आराधयेदगुम् । मोक्षं वैमानिकत्वं वा स प्राप्नोति न संशयः ॥ १९ ॥

अयो गृहस्थधर्मश्च प्रतद्रादृशकान्धिनः । दानदीडतपोभाववर्गभिरभितः पुनः ॥ २० ॥

स सम्पत्त्वाप्त्यमानश्च कर्मोक्षप्रदो नृणाम् । जेनोपदेश एकोऽपि संसारभोगिषेक्षारि ॥ २१ ॥

सुवेत्ताह हुमारोऽपि मंगिनीमंगिनी दिश^९ । दीक्षां मोक्षं यथाज्ञानवेलाहूतं ह्यभे छु ॥ २२ ॥

25 पितरौ स्वावगुणाव्यागच्छ तन्^{१०} वेऽस्तु चिन्तितम् । अत्यादरेण वत् कृत्यागात्राम्यो^{१०} सद्विद्वतः ॥ २३ ॥

प्रप्रयासादपि वैतस्य वया पुच्छस्य च भयम् । अपीती^{११} सर्वसाक्षानि न प्रसादितपादभूम् ॥ २४ ॥

स्वपदे^{१२} कालकं^{१२} योग्यं प्रतिहात्य गृहमगतः । भीमाय गुणाकरः सूरिः प्रेतहायोऽन्यासाश्रयम् ॥ २५ ॥

३२. अय भीषटकापात्रो विहरमन्यदा यथो । पुरीमुत्तथिर्नि^{१३} शास्त्रारामेऽस्याः भयभागरत् ॥ २६ ॥

मोहात्पततमरो तत्र मग्नानो मय्यजन्मिनाम् । सम्पदार्थप्रवादोऽभून्^{१४} प्रमूढमूर्खनिर्दीपयन् ॥ २७ ॥

30 तत्र भीमदर्शनिहृष्टः पुत्रो राजा महाबलः । कदाचिन् पुत्रपात्रोऽप्यो^{१५} कुर्वन्तो राजपादिकाय् ॥ २८ ॥

1 N 'आपत' 2 C मते 3 N अचरतं वनं वन्ता 4 N 'दुपिह' 5 N मरुतिगः 6 'देह वड' एव B
12 1 6 A हन्तः 7 A वंशः 8 A B वदः 9 B वदितः 10 मरुतः 11 N B वदः 12 A N
'अचरतः' 13 'मदिर' वदित' एव B 14 A अचरतः 15 A B वदितः 16 'भीम' एव B 17 B 1 1

- कर्मसंयोगतस्तत्र प्रजन्तीमैश्वर्यं स्वयम् । जामि कालकसूरीणां काको दधिघटीमिव ॥ २९ ॥—युगम् ।
 हा रक्ष रक्ष सोदर्यः । 'क्रन्दन्ती' करुणस्वरम् । अपाजीहरदत्तमुपकर्मिभिः पुरुषैः स ताम् ॥ ३० ॥
 साध्वीभ्यस्तत् परिहाय कालकप्रसुरण्यय । स्वयं राजसमन्वयायां गत्वावादीत् तदग्रतः ॥ ३१ ॥
 घृतिर्विधीयते फल्ले रक्षायै फलसंपदः । फलानि मशयेत् 'सैवाक्येयं कल्याणतत्त्वात्' ॥ ३२ ॥
 राजन् । समप्रवर्णानां दर्शनानां च रक्षकः । त्वमेव तत्र ते शुके दर्शयिष्ये त्रतलोपनम् ॥ ३३ ॥ 5
 उन्मत्तकधर्मोन्मत्तपटुन्मत्तो द्रुपाधमः । न मानयति गामस्य म्लेच्छवद् ध्वंसते तथा ॥ ३४ ॥
 संयेत मन्त्रिभिः पौरैरपि विद्यापितो दृढम् । अवाजीगणशरूढो निष्वाभोहे गलन्मतिः ॥ ३५ ॥
 प्राक्सात्रतेज आचार्य उन्निद्रमभजत् ततः । प्रतिज्ञां विदधे घोरां तदा फातराजानीम् ॥ ३६ ॥
 जैनापभ्राजिनो ब्रह्मवाल्गप्रमुखातिनाम् । अर्हद्विन्धविहन्तूणां छिप्येऽहं पाप्मना स्फुटम् ॥ ३७ ॥
 न चेदुच्छेदये शीघ्रं सपुत्रपुत्रान्धवम् । अन्यायकर्मकोढं त्रिभुवन्तं नृपमुग्रम् ॥ ३८ ॥—युगम् । 10
 अस्मान्धमिदं तत्र सामान्यजनदुष्करम् । उक्त्वा निष्कन्ध दम्भेनोन्मत्तवेषं चकार सः ॥ ३९ ॥
 एकाकी भ्रमति स्मार्यं चतुष्के चतरे त्रिके । असम्बद्धं वदम् द्वित्रिञ्चेतनाश्रित्यवत् तदा ॥ ४० ॥
 गर्वनिम्बो नरेन्द्रमेव ततस्तु किमवः परम् । यदि देशः सशृङ्खोऽस्ति तवस्तु किमवः परम् ॥ ४१ ॥
 पदन्तमिति तं क्षुत्वा नवाः प्राहुः कृपाभरात् । स्वसुर्विरहितः सूरिवाद्यग्राहिलवां गतः ॥ ४२ ॥—युगम् ।
 द्वितैः कतिपयैस्तस्मान्निर्वयावेक एव सः । पश्चिमां दिशमाश्रित्य सिन्धुतीरमगाच्छतैः ॥ ४३ ॥ 15
 ५३. शाखिवेदाश्च तत्रास्ति राजानस्तत्र शारदायः । शक्रापरामिधाः सन्ति नवतिः पङ्क्तिरर्गला ॥ ४४ ॥
 तेषामेकोऽधिराजोऽस्ति सप्तलक्षतुरङ्गमः । 'तुरङ्गायुवमानाश्चापरेऽपि' सुनैरेश्वराः ॥ ४५ ॥
 एको माण्डलिकस्तेषां प्रेक्षि कालकसूरीणां । अनेककौतुकप्रेक्षाहवचितः कृतोऽयं सः ॥ ४६ ॥
 क्षतौ विद्यासतस्तस्य वयस्यति तथा नृपः । तं विना न रतित्तस्य तं वल्लुकैर्यथा क्षणम् ॥ ४७ ॥
 सभायामुपविष्टस्य मण्डलेऽस्य सूरिणां । सुखेन सिष्टतो गोष्ठ्यां राजदूतः समापयौ ॥ ४८ ॥ 20
 प्रवेशितश्च विहाते* मसीद्वारेण सोऽवदत् । प्राचीनरूपितो भण्ड्या गृहतां राजभासनम् ॥ ४९ ॥
 जसिषेत्तु च भूपोऽथ वहुदीत्वाह्य मल्लके । बद्धीभूयाथ संयोज्य बाचयामास च स्वयम् ॥ ५० ॥
 इति कृत्वा विवर्णालो बहुमप्यभनो नृपः । मिलीनचित्तः श्यामाङ्गो^१ निःशब्दापादमेपवत् ॥ ५१ ॥
 दृष्टश्चित्रानुनीन्द्रेण^२ असदि स्थापितः स्फुटे । आयाते प्राशुते हर्षस्थाने किं विपरितवा ॥ ५२ ॥
 तेनोचे मित्र । कोपोऽयं न प्रसादः प्रमोर्नुत । श्रेयं मया क्षिप्रश्चित्त्वा स्वीयं शक्तिरुपायया ॥ ५३ ॥ 25
 एवं कृते च वंदे नः^३ प्रसूतमवसिष्ठते । नो चेद् 'राज्यस्य राष्ट्रस्य विनाशः सप्रसूतवः ॥ ५४ ॥
 शक्तिशायामयेतस्यो पण्णवत्सदृशनात् । मध्ये पण्णवतेः सामन्तानां कुक्षो घराधिपः ॥ ५५ ॥
 ५४. सर्वेऽपि शुभमाहाप्य सूरिभिस्तत्र मेलिताः । तस्मिन्निः सिन्धुसूतीर्य सुराष्ट्रां ते समाययुः ॥ ५६ ॥
 पनागमे समायाते तेषां गतिविलम्बके । विमज्ज पण्णवत्सैलं देशं तेऽवचस्थिरे ॥ ५७ ॥
 राजानस्ते तथा सूर्या वाहिनीन्युद्बुद्धिना । राजहंसहृद्ग मयस्वरवातिरदक्षिणा ॥ ५८ ॥ 30
 पलमिदधनुरुद्धासवता चाशुगमिभूता । समारुह्यन्त मेघेन^४ बलिष्ठेनेव शत्रुणा ॥ ५९ ॥

1 B C क्रन्दन्ती । 2 B करुण* । 3 N मशये सैवा* । 4 N तथा । 5 B दर्शयि* । 6 N 'तपिनी' । 7 A 'सुर्व' ।
 * 'दश सरस' इति B टि० । 8 A 'य' परेऽपि । 9 N विहन्ते । 10 B श्यामालो । 11 C नरेन्द्रेण । 12 N मे ।
 13 N राष्ट्रस्य राज्यस्य । १ एतत्पूर्वार्द्धस्थाने सुदितपुलके-साध्वी साध्वी तत्राप्यप्येव चटके वदम् एतद्वचः पठते ।
 १ 'बाण' इति B टि० ।

- निर्गमप्यासनादुममुपसर्गमुपस्थितम् । प्रापुर्धनात्यर्थं मित्रमिवाब्जात्यविकाशकम् ॥ ६० ॥
 पतिपक्षिमयाकक्षातिः प्रसीदत्सर्वतोमुखः । अभूच्छरद्वतुल्येपामानन्दाय सुधीरिव ॥ ६१ ॥
 सुरिणाय सुहृद्राजा प्रयागेऽबलव्यव स्फुटम् । स प्राह शंवलं नास्ति येन नो भावि सं वलम् ॥ ६२ ॥
 श्रुतेति कुम्भकारस्य गृह एकत्र जग्मिवान् । बहिना पच्यमानं चेष्टकापाकं ददर्श च ॥ ६३ ॥
 5 कनिष्ठिकान्तं पूर्णं चूर्णयोगस्य कस्यचित् । जाह्नवेयात् तत्र विश्वेपाहोषशक्तिदा गुरुः ॥ ६४ ॥
 विप्यातेऽत्र यथावधे राक्षः शोषाच यत्सरे । विभज्य हेम गृहीत यात्रासंवाहदेवते ॥ ६५ ॥
 तथेत्यादेशमापाय तेऽकुर्वन् पर्व सर्वतः । प्रास्थानिकं गजान्यादिसैन्यपूजनपूर्वकम् ॥ ६६ ॥
 पञ्चाल-लटगप्रेक्षं भूपान् जित्वाऽप्य सर्वतः । काका मालचसन्धिं ते प्रापुर्धनान्तविष्टिपः ॥ ६७ ॥
 श्रुत्वाऽपि बलमागच्छद् विद्यासामर्थ्यगर्हितः । गर्हभिल्लनरेन्द्रो न पुरीदुर्गमसज्जयत् ॥ ६८ ॥
 10 अथापि ज्ञातिसैन्यं च विद्यालालतलेदिनीम् । पतङ्गसैन्यवत् सर्वं प्राणिवर्मभयंकरम् ॥ ६९ ॥
 सन्धस्थो भूपतिः सोऽप्य गर्दनीविचया बले । नादुर्गुन्मादरीतिसः सैन्यं सज्जयति स्म न ॥ ७० ॥
 कपिशोऽपि नो दिव्या कोट्येकेषु न भ्रष्टाः । विद्याधरीषु नो काण्डपूर्णं चूर्णं ह्रियाम् ॥ ७१ ॥
 न वा भटकपादानि पूषप्रवोलीप्य सज्जयन् । इति चरैः परिहाय मुहूर्त्तं जगौ गुरुः ॥ ७२ ॥
 अनाद्युतं समीक्ष्येदं दुर्गं मा भूरनुयमः । यदष्टमी-चतुर्दशोरचयत्येष गर्दभीम् ॥ ७३ ॥
 15 अष्टोत्तरसहस्रं च जपत्येकाममानसः । शब्दं करोति जापान्ते विद्या सा राक्षसीनिभम् ॥ ७४ ॥
 तं वृत्कारस्यं घोरं द्विपदो वा चतुष्पदः । यः शृणोति स वक्त्रेण केनं मुञ्चन् विपद्यते ॥ ७५ ॥
 अर्द्धवृत्तीयगङ्गयूनमध्ये सेयं न केनचित् । आवासान् विरलान् दत्त्वा स्वातन्त्र्यं सयत्नैर्द्वैपैः ॥ ७६ ॥
 इत्याकर्ष्य श्रुते तत्र देवे फालकसङ्ग्रहः । सुमदनां शतं साष्टं भार्यपच्छन्दैर्वेदिनाम् ॥ ७७ ॥
 स्वापिताः स्वसरीपे से उन्मथक्षाः मुग्धशिखाः । स्वरफले मृतं वत्सा बहुभार्गिर्निपन्नयता ॥ ७८ ॥
 20 सा स्त्री गर्हभिल्लस्य श्रुत्वा पिण्डममीप्सया । इत्वा च पादपातेन रोपेणान्तर्द्वे ररति ॥ ७९ ॥
 अवलोऽयमिति क्यापयित्वा तेषां पुरो गुरुः । सममतेन्यमानीय मानी वं दुर्गमाविशत् ॥ ८० ॥
 मातवित्त्वा भूतो यद्व्या प्रपात च गुरोः पुरः । गर्हभिल्लो भट्टेयुः प्राह वं बालकमनुः ॥ ८१ ॥
 साध्वी साध्वी स्वया पाप ! इमेनेनं चटकेन ॥ यत् । मीवा गुरुविनीताऽपि वरह्मकुमुमं हृदः ॥ ८२ ॥
 फलं तु मरकः प्रेक्ष्य तद् विमुष्याधुनापि हि । उपशान्तः समादत्तस्य प्रायश्चित्तं श्रुमाबहम् ॥ ८३ ॥
 25 क्षात्पापकः ॥ परं लोकं भविता कश्चित् निजम् । विषेहीति श्रुतेर्दूनस्त्यलोऽप्ये ततोऽग्रमत् ॥ ८४ ॥
 'व्याम्रेण भक्षितो भ्रास्यन् दुर्गातो दुर्गातिं गतः । वाटकुसायुद्धदामीदक् गतिर' ॥ स्वदकं फलम् ॥ ८५ ॥
 सुरेन्द्रदेवतो मित्रं भूषः स्वामी ततोऽग्रमत् । विभज्य देशमन्येऽपि तस्युः द्वास्त्रिनराधिपाः ॥ ८६ ॥
 आरोपिवा प्रते साध्वी गुरुणाऽप्य सरस्वती । आलोपितप्रविशन्ता गुणभेगिमवाप च ॥ ८७ ॥
 विषादेन्यो यतः ॥ मर्षा अनिच्छुन्नोऽप्रवच्छिदः । कुप्यन्ति रायणोऽनीहृत् सीतायां न दयी ॥ ददम् ॥ ८८ ॥
 30 एतादृक् शासनोपमता जैनतर्षा प्रभावयन् । मोघयन् शारिराज्जांश्च बाटकः सुरिराद यमो ॥ ८९ ॥

* 'बर्' इति B डि० । 1 B मत्तः । 2 N प्रत्यनर्धः, C प्रत्यनिर्धः । ॥ NC 'येतेत' । 4 BC 'गच्छ' । 5 B 'मत्त' ।
 6 N 'वर्' । 7 N 'मत्तः' । 8 A 'वर्तिता' । 9 A 'प्रतोऽपि', B 'प्रतोऽपि' । 10 B 'मिवा' । C 'मिवा' । 11 N 'मुराति' ।
 † 'माधवी परि' इति B डि० । 12 C N 'मरकते गुरुः' । ‡ 'मीकया हवि चटकीनी परि' इति B डि० । 13 C 'परिदेव' ।
 § 'जे अमर्ष' वन निरुध्ते वन सुविह न होह । घोर पार जेह कुडि दूर तव कुडि ददय म बोह व' इति B टिपनी ।
 14 B 'मदपद' । 15 'मिरील' । 16 BC 'मि' । 17 A 'हरी' ।

५५. शाकानां वंशमुच्छेद्य कालेन कियताऽपि^१ हि । राजा श्रीचिकमादित्यः सार्वभौमोमोऽभवत् ॥ ५० ॥

स भोजनमहासिद्धिः सौवर्णपुरूपोदयात् । भेदिनीमन्त्रणां कृत्वाऽचीकरद् वत्सरं निजम् ॥ ५१ ॥
ततो वर्षशते पञ्चत्रिंशत्वा साधिके पुनः । तस्य राज्ञोऽन्वयं हत्वा वत्सरः स्थापितः शकैः ॥ ५२ ॥
इति प्रसन्नतोऽत्रस्थिः प्रस्तुतं प्रोच्यते ह्यदः । श्रीकालक^२ प्रमुदंशे विजहे राजपूजितः ॥ ५३ ॥

५६. इतश्चास्ति पुरं लाटललाटलिलकप्रभम् । भृगुकच्छं नृपसूत्र चलमित्रोऽभिधानतः ॥ ५४ ॥

भानुमित्राग्रजमासीत् स्वहीयः कालकप्रभोः ।

सखा सयोश्च भानुश्रीः, चलभानुश्च वल्लुवः ॥ ५५ ॥—युग्मम् ।
अन्वया फालफाचार्यद्वयं तैलौकतः श्रुतम् । गोपादाहृतये मन्त्री तैर्निलः प्रैष्यत प्रभोः ॥ ५६ ॥
विहरन्तस्ततस्ते चाप्रतिपदं विधुद्वये । आययुर्नगरे तत्र यद्विप्र समवासरम् ॥ ५७ ॥

राजा श्रीनलमित्रोऽपि ज्ञात्वाभिमुरमभ्यगात् । कस्तवातिशयात् सूर्यप्रवेशं विदधे मुदा ॥ ५८ ॥

वपदेशाद्भूतैस्तान् सिञ्चन् भव्यालसौ प्रभुः । पुष्करावर्तवचेषां विश्वं दापमनीनशम् ॥ ५९ ॥

श्रीमच्छकुनिकातीर्थस्थितं श्रीमुनिसुव्रतम् । प्रणम्य सचरित्राख्यादिगिर्नृपमवोधयत् ॥ ६० ॥

अन्येयुस्तस्युरोधाश्च मिषात्पवग्रहसद्वहः । कुविकल्पवितण्डाभिर्वदन् वादे जितः स वैः ॥ ६०१ ॥

ततोऽनुकूलद्वयवाय^३ तं सुरिसुप्रसर्गयन्^४ । तवाच दम्भभणया स राजानमनुचेतसम् ॥ ६०२ ॥

नाधामी शुरतो देवा इव पूज्या जगत्पति^५ । पृथेपां पादुका^६ पुण्या^७ जनेर्षांश्च स्वमूर्धनि ॥ ६०३ ॥

किञ्चिद् विहृष्यते लोकभूपालानां हितं मया । अवधारय तबिचे^८ भक्तिधेत्^९ मातुले^{१०} शुरौ ॥ ६०४ ॥

विशतां नगरान्तर्बध्दरणा विम्बिताः पथि । चङ्कयन्ते जनैरन्यैः सामान्यैश्चद्वयं बहु ॥ ६०५ ॥

धर्माज्जनं^{११} तनीयोऽग्रापरं^{१२} कुरु महामते ! । प्रतीत आर्जवाद् राजा ग्राह्यस्ते संकटं महत् ॥ ६०६ ॥

विदांसो मातुलास्तैर्यस्याः सर्वाविंता इमे । तथा वर्षा अवस्थाप्य पार्यन्ते प्रेषितुं किमु ॥ ६०७ ॥

द्विजः प्राह महीनाथ ! मज्जये ते दिवं सुखम् । तव धर्मो यज्ञस्ते च प्रयासन्ति स्वयं सुखात् ॥ ६०८ ॥ १२०

नगरे दिण्डिमो याचः सर्वत्र स्वामिपूजिताः । प्रविष्टाभ्या बराहैर्युरवो राजज्ञासनात् ॥ ६०९ ॥

आहारमाधाकर्मादि दृष्टानेपणयान्वितम्^{१३} । स्वयं ते निर्गेमिष्यन्ति काप्यस्याघा न वे पुनः ॥ ६१० ॥

अस्तवेपमिति राहोके स रुपेति न्यषत् पुरे । अनेपणां च ते दृष्ट्वा धरयो मुदमभ्यधुः ॥ ६११ ॥

प्रभो !^{१४} सर्वत्र सिद्धिग्राह्यः संप्राप्येतेतराम् । गुरुगहोपसर्गोऽयं प्रहलीकादुपस्थितः ॥ ६१२ ॥

गन्तव्यं तत् प्रतिष्ठानपुरे संभ्रमवायना । श्रीसातवाहनो राजा तत्र जैनो दृढमतः ॥ ६१३ ॥ २५

५७. धतो यतिद्वयं वन प्रैषि सहाय सुरिभिः । प्रहोषस्वास्तु कर्तव्यं पर्वपुण्येण ध्रुवम् ॥ ६१४ ॥

तौ तत्र सङ्गतौ संयमानितौ याचिकं शुरोः । तत्राकथयतां मेने तेनेतत् परया मुदा ॥ ६१५ ॥

श्रीकालकप्रभुः^{१५} प्राप शनैश्चन्नगरं ततः । श्रीसातवाहनस्य प्रवेशोत्सवमावनीत् ॥ ६१६ ॥

वपपुण्यं तत्र राजा^{१६} व्यसपथद् गुरुम् । अत्र देशे प्रभो ! मावी शङ्खजमहोत्सवः ॥ ६१७ ॥

नमस्तुगुहप्रद्वयानां ततः पथ्यां विपीयताम् । खं पदे नैकचित्तत्वं धर्मो नो लोकपर्वणि ॥ ६१८ ॥ ३०

प्रसुराद् प्रजापालः । पुरार्हद्रणशृङ्गणः । पद्ममी नात्यमादेतत्, पर्वोमद्गुहगीरिति ॥ ६१९ ॥

वपपते मेदपूज्यति रविर्वा पश्चिमोदयः । नातिक्रमति पर्येदं पद्ममीरजनीं ध्रुवम् ॥ ६२० ॥

१ A टिप्पण्यः । २ N कच्छ । ३ A सुरिः । ४ A इत्यर्थः । ५ B N *पुण्येण* । ६ A B जगत्पतिः । ७ C N पदुषः । ८ A *पुण्यः* । ९ A भित्त, C भित्तिः । १० A मल्लिः । ११ N मातुले । १२ *स्वयं* इति B द्वः । १३ N जनः । १४ A B *वपपतिः* । १५ B N प्रभोः । १६ A *पद्मपुण्यः* । १७ B भित्तः ।

राजाऽबदसंतुष्यां तत् पर्व पर्युपेणं ततः । इत्यमस्तु गुरुः प्राह पूर्वैरप्याहृतं हृदः ॥ १२१ ॥

अवांगपि यतः पर्वुपणं कार्यमिति श्रुतिः । महीनाथस्ततः प्राह हर्षादेवत् प्रियं प्रियम् ॥१२२॥

यतः कुहूदिने पर्वोपवासे पौषष्यिताः । अन्तःपुरपुरन्द्यो मे पञ्चादौ पारणाकृतः ॥ १२३ ॥

तत्राप्येवं विधातॄणां निर्मन्यानां महात्मनाम् । भवतु शशुकाहारैः श्रेष्ठमुत्तरपारणम् ॥ १२४ ॥

४ स्याच्च प्रसुरप्येतन्महादानानि पञ्च यत् । निस्तारयन्ति दत्तानि जीवं दुष्कर्मसागरात् ॥ १२५ ॥

पयध्रान्ते तथाग्लाने कृतलोचै बहुध्रुते । दानं महाफलं दत्तं तथा चोत्तरपाणे ॥ १२६ ॥

ततः प्रभृति पञ्चम्याश्चतुर्थ्यामागतं ह्यदः । कपायोपशमे हेतुः पर्व सांवत्सरं महत् ॥ १२७ ॥

श्रीमत्कालकसूरीणामेवं कल्पे वासराः । जग्मुः परमया बुद्ध्या कुर्वतां शासनोन्नतिम् ॥ १२८ ॥

§ ८. अन्त्येष्टुः 'कर्मक्षेपेण सूरीणां चादृशामपि । आसन्नज्विनयाः शिष्या दुर्गता दोहदप्रदाः ॥ १२९ ॥

10 अथ शब्दातरं प्राहुः सूर्योऽपितथं धवः । कर्मवन्धनियेधाय यास्यामी ययमन्वतः ॥ १३० ॥

तस्या कथ्यममीषां च प्रियकरेशवाग्रः । शिक्षित्वा विशालायां प्रशिष्यान्व ययौ शुभः ॥ १३१ ॥

श्रुत्वाग्नात् प्रमुस्तत्र तद्दिनेयाः प्रागे ततः । अपश्यन्तो गुरुनृचुः परस्परमवाङ्मुखाः ॥ १३२ ॥

एष शय्यावरः पूज्यशुद्धिं जानाति निश्चितम् । एष दुर्विनयोऽस्माकं शास्त्राभिर्विस्तृताऽधुना ॥ १३३ ॥

दृष्टः स यथाचित्यमुक्तोपायः प्रनुस्यतिम् । तप्यति सचरन्ति काञ्चायिनी प्रति वीरतः ॥ १३४ ॥

१८ गच्छन्तां ध्यायन्ति तर्कशून्या युक्ता अवदन् सुभा । पश्चादप्राप्त्या अपि पश्चात्स्थिताः प्रेमया ननु ॥ १३५ ॥

सन्निस्तप्रोमश्चिह्नात् पाय लोकन पूजिताः । नरान्सर्वकनक्षयिणिमवक्ष्ये स्वामिन दिना ॥ १६६ ॥

इति श्रीमच्छिवसूक्तप्रवर्णनम् । यत्प्राप्तं त्रिगुणाद्यैः प्राविशच्छन्दोदायितः ॥ इति ॥

प्राज्ञपत्यः सागरः सुतस्त्रयं व्याख्यातः पाणिनम् । तत्र नो विनयः सुरभ्युत्थानादिको दृषः ॥ १३८ ॥
 न च ईयां प्रतिपत्त्या दोषो ब्रह्मणि निर्वन्दे । परमेष्विपराधनं कर्तुं साक्षात्सहचरीः ॥ १३९ ॥

वेदमार्गान्तराः धर्मसंस्तराः सविवाहः च । किञ्चित्पेनिये जीर्णः प्रकृत्य सन्देहमारतः ॥

अद्विषिदो जदरवेन नाभगच्छामि ते वयः । तद्यारिं प्रच्छ येनाहं संज्ञयापगम'क्षमः ॥ १४४ ॥

अथपुष्पीमधो घृष्टो दुर्गमां मुग्धमामिव । गर्वादि यत्किंचन व्याख्यादन्नादरपायणः ॥ १४३ ॥

दिनैः कैश्चित्ततो गच्छ आगच्छत् तदुपाश्रयम् । सूरिणाऽभ्युत्थितोऽयादीद् गुरवोऽप्ये सभाययुः ॥ १॥

यात्वा अथान्नं पृथं विनिकं कोऽपि नाययौ । तेष्वनागच्छन्तु गच्छोऽभ्युदयात् सुखिन् सत्रयः ॥ १४४ ॥

गुह्यनक्षमयद् गच्छः पद्मपः सुरित्पयम् । तं च तं चानुशित्येते सुरित्पयमयोपयन् ॥ ३५५ ॥

सिक्ततासंभृतः प्रसयः स्थाने स्थाने विरेचितः । रिक्ते तत्रावदद् यत्स ! दृष्टान्तं विद्ध्यमूढशम् ॥ १४६

श्रीसुधर्मा ततो जग्मूः क्षुतकेयलिनक्षतः । पदस्थाने पतिवास्ते च क्षुते^{१०} न्यूनत्वमाययुः ॥ १४७ ॥

ततोऽप्यनुपपृथेषु न्यूनं न्यूनतरं भुवम् । अम्भह्रसु यादृशं वादगृ न गयि निष्पथे ॥ १४८ ॥

यादमे त्यदुरोक्षम् यादह तस्य न तेऽसि तन् । सर्वथा मा कृथा यस्त ! गर्व सर्वकृपं ततः ॥

अष्टपुष्पी च तत्पृष्ठः प्रमुखाश्चानयन् वरा । अहिमामृतवास्तवप्रदादिचिन्ता तथा ॥ १५० ॥

रागद्वयपरीक्षायां धर्मस्थाने च सातवम् । शुद्धस्थाने गद्ये च पुष्पकामाननाच्छिद्यम् ॥ १५१

एष च शिष्यावित्यादि मोक्षवाञ्छितं स्वीकृतम् । आभूत्तुयं द्विषत् सद्गुरुनाम्न्यत्र पवित्रयोः ॥ १

1 B N विद्युत् । 2 A चैपः विद्युत् । 3 D अन्तः पुरः । 4 A B अन्तःपुरः । 5 A अन्तःपुरः । 6 A N अन्तःपुरः ।

1 B N दिवस : 2 A दीर्घः स्थितः 3 B अन्तःपुरः 4 A B अन्तरः 5 A अदिष्टः 6 A N लक्ष्यः
7 H C दीर्घोद्योगः 8 B अन्तरः 9 N C अन्तरः 10 पुनःपुनः N पुनःपुनः 11 N वरीशयो
12 N अन्तरः

श्रीसीमंघरतीर्थेशानिगोदाख्यानपूर्वतः । इन्द्रप्रआदिकं श्रेयमार्यरक्षितकक्षया ॥ १५३ ॥

श्रीजैनशासनक्षोणीसमुद्धारादिकच्छपः । श्रीकालकप्रभुः प्रायात् प्रायाद्देवयुवं शमी ॥ १५४ ॥

श्रीमत्कालकसूरिसंयमनिघेर्द्धत्तं प्रवृत्तं श्रुतात्

श्रुत्वात्मीयगुरोर्मुखादवितथख्यातप्रभावोदयम् ।

संहन्धं मयका समस्ततिहरं श्रेयःश्रिये जायताम्

5

श्रीसंघस्य पठन्तु तच्च विवुधा नन्वाद्य कोटीः समाः ॥ १५५ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपद्मसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीपुत्रा ।

श्रीपूर्वर्षिचरिचरोहणगिरौ श्रीकालकारूपानकं

श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गश्रुतुर्थोऽभवत् ॥ १५६ ॥

10

॥ इति श्रीकालकाचार्यप्रबन्धः* ॥

॥ प्रंशात्र १५७ । अ० २३ ॥ उभयं ७३४ ॥ अक्षर ॥ १५ ॥

—

५. श्रीपादलिप्तसूरिचरितम् ।

११. जयन्ति पादलिप्तस्य प्रभोश्चरणरेणवः । भ्रियः संवनेने वश्यपूर्णं तत्पणवादिनाम् ॥ १ ॥
 शुणैकदेशमप्यस्य किमहं वर्णितुं क्षमः । जहस्तयापि 'तद्भक्तिलोक' युगमोपकारिणी ॥ २ ॥
 विमृश्यैव भगिण्यामि पूज्यैर्मलकहस्तितः । रणद्वयण्डमुतं वृत्तं चित्रं गृणुत कीतुकात् ॥ ३ ॥
- ५ सरयू-जाह्नवीवारिसेयाद्देवाकिमानवा । अस्ति विहारकुशला कोशला नामतः पुरी ॥ ४ ॥
 तत्रासीद् हास्तिकाधीया'पहस्तितरिपुत्रजः । विजयपद्मस्य इत्याख्याविख्यातः' क्षितिनायकः ॥ ५ ॥
 सफुल्लमल्लिचापहीकुसुममोदसचशाः । फुल्लारुण्यः फुल्लरुषीकः भेष्टी भेष्टगुणावनिः ॥ ६ ॥
 रूपेणाप्रतिमा' तस्य प्रतिमा'ख्याऽतिबलमा । सुधा सुधाकृता यस्या गिर्याऽग्राद् रसातलम् ॥ ७ ॥
 अपरहीयितवितायास्तस्या हस्तनिरीक्षणम् । होराविद्यामहामन्त्रावन्त्यागर्मकपण्यपि ॥ ८ ॥
- १० औपधानि प्रयुक्तानि क्षेत्रपद्मादिदेवताः । उपयाचितलक्ष्येआराध्या आसंश्च निष्फलाः ॥ ९ ॥-युगम् ।
 तीर्थज्ञानमयोवाग्र यथाकथनतः कृताः । अपत्यार्पणमहो ! मोहः क्षीणं सौहृदवज्जने' ॥ १० ॥
 अस्ति भीषार्चनायस्य चैत्ये शासनदेवता । वैरोद्या' यामदाट्या' या निर्विण्णया समाश्रयत् ॥ ११ ॥
 कर्पूरमृगानाम्याविभोगैः संपूज्य तामसौ । उपवासैर्येषादष्टाक्षिकमेकाग्रमानसा ॥ १२ ॥
 अष्टमेऽहनि वृष्टा सा प्रलक्ष्मीभूया वां जगौ । परं शुणु यया पुत्रो ययापे कुलवीरकः ॥ १३ ॥
- १५ अयो कणीनूकान्वाऽतावादिदेश सुते । गृणु । पुरा नमि-विनरुपाख्याविद्यापरपरान्वये ॥ १४ ॥
 आसीत् कालिकसूरिः श्रीधुवान्मोनिषिषाताः । गच्छे विद्याधराख्यस्यार्पणागहस्तिसूरयः ॥ १५ ॥
 तैलादिछन्दिचसम्पन्नाः सन्ति त्रिमुवना'रिताः ।
 पुत्रमिच्छति चेतोपां पादसौचजलं पिबेः' ॥ १६ ॥-त्रिमिर्विशेषकम् ।
- २० हृत्वेति चैत्यतः प्रातस्तेषामाग्रादुपाश्रये । प्रविशन्ती च साऽपश्यत् साधुमेकं वदसितम् ॥ १७ ॥
 करस्यप्रमुपादाङ्गालानोदकपात्रकम् । तत्पार्श्वे प्रार्थनापूर्वं तत्पयः साऽपिबन्मुदा ॥ १८ ॥-युगम् ।
 अथ राजाप्रतो गत्या नमश्चक्रे प्रभोः पदौ । घर्मलामाशिर्पं दत्त्वा निमित्तं' चाह सद्गुरुः ॥ १९ ॥
 अस्मत्तो दशभिर्हस्तैर्दूरे पीतं त्वयोदकम् । दशभिर्मो'जनैरन्तरितो वर्धयित्वे सुतः ॥ २० ॥
- २५ यमुना'परतीरेऽन' मधुराया' प्रभावभूः । भविष्यन्ति तथान्ये ते नवपुरा महापुतः ॥ २१ ॥
 साहाय्य प्रथमः' पुत्रो भवतामर्पितो मया । अस्तु श्रीपूज्यपाधेस्वो दूरस्वत्वात् को गुणः ॥ २२ ॥
 हृत्वेत्याह प्रभुः सहान्तोद्वाराविद्यारुः । स भविष्यति ते पुत्रः सुनामसचिवो धिया ॥ २३ ॥
 इत्यादाय प्रभोर्वाक्यं शकुनप्रचिन्तयन्निनी । गृहं यवौ गृहेशस्य तुष्टा वृत्तं न्यवेदयत् ॥ २४ ॥
 गर्भोऽभूत् तदिनेऽमुप्या नागेन्द्रस्वप्नसूचिवः । तदौचित्यकृत' आत्मा वृद्धः सार्धं मनोरथैः ॥ २५ ॥
 दिनेषु परिपूर्णेषु सुतो जज्ञे सुलक्षणः । रूपेणातिस्मरः श्रीमास्तेजसा चातिभातुमान् ॥ २६ ॥

1 N तत्सौकि' । * 'अद्वितीय परलोक' इति B टि० । 2 N 'यसीया' । 3 C मिश्रत, A, B 'विख्यातसि' । 4 N 'प्रति-
 मानस्य ।

† तिन्यो जनेन यलयो मतमोद्भवनेन रत्नेन रोदणमिर्निर्गतसि प्रसिद्ध ।

सुलक्षणं सूरिगणभितो यमेव मोक्ष तथैव तन्मयेन कुलोद्भवने ॥ १ ॥ इति B टिप्पणी ।

5 B N सौहृदवज्जने, 1 B सौहृदवज्जने । 6 N नाय विद्याया । 7 A. पित्र, C पित्रे । 8 B N वसित । 9 B यमुना-
 प्र' । 10 N च । 11 A प्रभवपु' । 12 A 'कृतेया' ।

चैरोऽप्यायास्ततः पूर्वां कृत्वा तत्पादयोः पुरः । न्यस्यातो गुरुपादान्ते मुक्तस्तेषां तथार्पितः ॥ २७ ॥

यद्वैतमस्मदायत्त इति प्रत्यर्पितः स तैः । प्रवर्षितोऽतिवात्सल्यात् तथा बहुकृणोरवात् ॥ २८ ॥

नागेन्द्राढ्यां ददौ तस्मै फुल्लं उत्फुल्ललोचनः । जातो^१ गुरुभिरागत स गर्भाष्टमवार्षिकः ॥ २९ ॥

तद्गुरुभ्रातरः सन्ति संगमसिंहसूरवः । आदेशं प्रददुस्तेषां प्रभवः शुभमायतो ॥ ३० ॥

प्रज्ञयां प्रददुस्तस्य शुभे लभे स्वोदये । उपादानं गुरोर्हस्तं शिष्यस्य प्रभवेन तु ॥ ३१ ॥

5

गभिश्च मण्डनो नाम तदीयगणमण्डनः । आदिष्टः प्रसुभिस्तस्य शुश्रूषाध्यापनादिषु ॥ ३२ ॥

वैदग्ध्याविशयादन्यथाठकानां पुरोऽपि यत् । ज्ञातं तदपि गृह्णाति स्वापट्येषु तु का कथा ॥ ३३ ॥

लसलक्षणं साहित्य-प्रमाण-सम्भवादिभिः । शास्त्रैरनुपमो जज्ञे विज्ञेसो वर्षमध्यतः ॥ ३४ ॥

शुणैरुत्तमतां प्राप्य नृपु प्रथमरेखया । धूनस्तवनवाविष्कलक्षणेभ्योऽपिकलतः ॥ ३५ ॥

५२. जन्मेयरारनालाय प्रहितो गुरुभिस्तदा । विधिना तत् समादायोपश्रये पुनराययौ ॥ ३६ ॥

10

तदीर्यापथिकीपूर्वमाळोचयदनाकुलः । गायया कोविद्भेणीहृदयोन्मायया तवः ॥ ३७ ॥

तथा हि—

अयं त्वचच्छीए अपुष्पिचं पुष्पदंतपंतीए ।

'नचसालिकंजियं नचयहृइ कुडएण' मे दिअं ॥ ३८ ॥

श्रुत्वेतिगुरुभिः श्रोतः शब्देन प्राकृतेन सः । पलितो इति शृङ्गापमिद्रीताभिधायिना ॥ ३९ ॥

15

स च व्यजिह्वत् पूर्यैः शिष्यैः कर्णाग्रसाद्यवाम् । श्रुत्वेति प्रशया तस्य वृद्धपुर्गुरयो वृक्षम् ॥ ४० ॥

विश्वरेयाविहृद्वाप्तपूवित्तले^२ तदप्रतः । पादलिङ्गो भवान् ज्योत्स्नानसिद्ध्या विभूषितः ॥ ४१ ॥

इत्यतो दक्षमे वर्षे गुरुभिर्गुणैरवात् । प्रसङ्गाप्यत पट्टे स्वे कपपट्टे प्रभाववाम्^३ ॥ ४२ ॥

मधुरायां गृहः प्रेयीदसंख्यातिशयाश्रयम् । तेजोविस्मरसंपोषकारहेतोस्तमन्यदा ॥ ४३ ॥

५३. दिनानि कतिचिन् तत्र सिध्वाऽसौ पाटलीपुरे । जगाम स राजास्त्रि सुरपण्डो नाम विभूतः ॥ ४४ ॥ 20

केनापि तस्य चित्रायसूत्रं प्रथितं पृक्तकः । गृहवक्त्रमिच्छत्तनुचयाह्लाताव^४ शानकः ॥ ४५ ॥

दोषितः कन्दुकः पादलिङ्गस्य च गुरोः पुरः ।

राज्ञा आहीयत प्रहापरीक्षावीक्षणोद्यमान् ॥ ४६ ॥—सुगमम् ।

अपोलनप्रिमा सूरिर्विला^५ज्योष्णोदकाहूवै^६ । सिक्कं^७ निपुणं प्रेक्ष्य वचनमुपान्ताप सः ॥ ४७ ॥

ज्योत्स्न्य प्रहितो राशे तदुद्धासतो चमस्कृतः । प्रहाविस्मरतत्स्याभिः कलाभिः को न गृह्यते ॥ ४८ ॥

25

तथा गङ्गावरोपष्टिः समा श्रुत्वा समर्पिता^८ । वन्मूलाप्रपरिज्ञानहेतवे स्वाभिना मुवः ॥ ४९ ॥

सारयित्वा जले भूले गुरुत्वात् तन्निमज्जनात् । अम-भूले परिज्ञायाचरयो राज्ञः पुरस्ततः ॥ ५० ॥

तथा समुद्रनौऽनीदयसन्निभः सूरैः प्रदर्शितः । ज्योदका^९ समुद्राख्यं तच्चित्रं प्रवर्टीकृतम् ॥ ५१ ॥

श्रीपादलिङ्गाचार्येण तन्मुपयितुम्वकम् । पेशीकोशयित वृत्तं प्रदितं रानपर्यदि ॥ ५२ ॥

ज्योत्सितं न तत् तत्र केनापि मुमुचे ततः । तद्गुप्तं तेन शोच्येत नान्येदिल्लमि^{१०}भाभिः ॥ ५३ ॥

30

1 A. भलो । 2 B. 'नचववा' । 3 'पटली' इति B इति ।

४ 'श्रीनामि च सचरितेः सितरे वा पुनो यद् अमुंरेव हितमिच्छति त इत्यत्रम् ।

तस्मिन्मपदि मुचे च समक्षि यत् एतत् तत्र जगति पुष्पदन्तो जगति ॥ ५ ॥ इति B टिप्पणी ।

४ B. प्रभावः । 5 N. चित्रायतन । 6 C. 'प्रथित' । 7 N. 'उपवनरक्त-पट' । 8 C. N. सितोत्ते^{१०} । 9 B. 'दक्षे' ।

10 C. N. सितपत्र । 11 A. समर्पितः । 12 N. 'लक्ष्मि' ।

भूपाहूतः स 'आगस्योज्जमन्य' च यतीश्वरः । मुरण्डनृपतिस्त्राक्षितश्चिन्तयते तदा ॥ ५४ ॥
 बालाचार्योऽयमीदृशैः खेलनीयैः कुहेतुभिः । दध्यावहमयं कित्वधृष्टः केसरिवच्छिद्रुः ॥ ५५ ॥
 'वयस्तेजसि नो हेतु'रिति सत्यं पुरा वचः । को हि सिंहाभक्तं सत्रेऽगुरुपमपि लंघयेत् ॥ ५६ ॥
 शिरोवेदनयाम्नातः सोऽन्यदा भूपतिः प्रभुम् । व्यजिह्वपत् प्रपानेभ्यः क्षुते^१ नष्टे सृती रवेः ॥ ५७ ॥
 5 तर्जनीं प्रमुरप्येष त्रिः खजानावचालयत् । भूपतेर्वेदना श्रान्ता तस्य हि दुष्करं प्रभोः ॥ ५८ ॥

यथा हि—

अहं अहं पणसिर्णिं जाणुयंमि पालित्तउ भमाडेइ ।

तहं तहं 'से सिरविषया' पणस्सई मुरण्डरायस्स ॥ ५९ ॥

मक्ररूपामिमां गायां पठम् यस्य शिरः सृष्टोत् । शान्तेव वेदना तस्यापापि मूर्धोऽतिदुर्वरा ॥ ६० ॥

- 10 स पल्लोलोपकारेण हृत्तान्तःकरणो नृपः । सुरैर्बालस्य पादानां प्रणामेच्छा रवेरिव ॥ ६१ ॥
 समापयौ ययौ श्रेष्ठे द्रागारुह्य तदाश्रयम् । सकर्णः को न गृष्टेत गुणैः सलैर्लघोरपि ॥ ६२ ॥—युगम् ।
 १४ प्रमोहपान्तमासीनो रहः पप्रच्छ भूपतिः^२ । श्रुत्याः कृत्यानि नः^३ कुर्वन्तवस्यानुसारतः^४ ॥ ६३ ॥
 वदितानि विनेयाश्च युष्माकं तु कथं विभो ! । भिक्षैरभ्युत्तिमात्राणां^५ ते कार्यकरणोद्यताः ॥ ६४ ॥—युगम् ॥
 सूरयः प्रादुरत्याकं विमा दानं सपोषताः । कार्याणि भूप ! कुर्वन्ति लोकद्वयहितेच्छया ॥ ६५ ॥
 15 भूपः प्राह न मन्येऽहं द्रव्यस्थां^६ हि जनस्थितिः^७ । निःस्वस्त्राग्यः पुमर्होकेऽरण्यं दग्धं मृगेरिव ॥ ६६ ॥
 श्रयाह सूरिवर्षांश ! वयमप्यहं यदृष्टव्यः । साहस्यं न कुर्वन्ति यादहं मे दानमन्तरा ॥ ६७ ॥
 इदार्थे प्रत्ययो भूप ! कोतुपादवलोच्यताम् । दक्षः क्षुचिगुंभी कश्चित् प्रतिष्ठां प्रापितः सदा ॥ ६८ ॥
 वाम्बूलाभरणक्षीमेराममुत्पन्नः सदेक्षितः । विन्ध्यासस्य परा भूमिर्मूर्खान्तरमिवापरम् ॥ ६९ ॥
 आहूयतां पुमान् प्रष्टुः सौष्ठवी कोऽपि भूत्यराद ।

20 यथा प्रतीतिसम्पत्तिर्मद्वाक्यस्य भवेत्ततः ॥ ७० ॥—त्रिमिर्बिंशोपकम् ॥

क्षत्राक्षप्रतिस्तराहूतवान् श्रायुणान्वितम् । श्रयानमाजगामायं मूर्खेभ्यस्तत्करद्वयः ॥ ७१ ॥

स प्रोयाष प्रसादं मे स्वामिन् ! आदिसतः कुरु । सुदुष्करतरेऽप्यर्थे धूललेहो निजे मयि ॥ ७२ ॥

राजा प्राह—'सखे ! गङ्गा बहतीह कुतोमुखी !' इत्युक्तेऽन्तःस्मितः सोपहासं चिन्तयति स्म सः ॥ ७३ ॥

अहो ! बाळपिंसंसर्गाद् रागाः शैलपभागतम् । 'गङ्गा कुतोमुखी !' बालाह्वनाख्यातमिदं वचः ॥ ७४ ॥

25 एतः प्रमाणमादेश इत्युक्त्वा स ययौ बहिः । ऐश्वर्यप्रदिहो राजा नाहमप्यस्मि तादृशः ॥ ७५ ॥

फल्गुवाग्मिसत्तवः स्वीयं मुञ्चं परिहरामि किम् । व्यात्तेति व्यसनी सत्र प्रायः प्रायाद् दुरोदरे ॥ ७६ ॥

रौटत्रिर्वाक्ष वरासो जवसः पञ्च नाडिकाः । गत्वा स्वामिपुरः 'पूर्वामुखी'त्युचरमाह सः ॥ ७७ ॥

अपसर्पे^८ प्रसर्पन्निस्सहृत् भूपतेः पुरः । न्यवेपथ्यं^९ बलित्वासी सितं कृत्याऽप्यघादिति ॥ ७८ ॥

भूपात् ! चेष्टिन् दृष्टं घनमानातिशयिनः । निजप्रसादवित्तस्यापरेषां तु कथापि का ॥ ७९ ॥

20 अघापीनविनयसारादिक्षितस्य व्यपस्थितिम् । पश्य नश्यन्मदस्तेहं^{१०} चित्तान्तश्चिप्रकारिणीम् ॥ ८० ॥

आगच्छामिन्नकुसुतं ! व्याहृते चेति स्मरिभिः । इच्छामीति वदन् शीघ्रमुत्सवो सरजोद्विति ॥ ८१ ॥

1 A वयस्यः । * 'हीहं वयस्य' इति B Dc । † 'तर्जनी' इति B Dc । 2 B N शिरः । 3 A वेपथ्य, C विनया ।
 4 मयि C अदरे । 5 A वः । † 'यत्नम् चेति' इति B Dc । 6 B N 'प्रायः' । 7 B C कृत्यासरे; A कृत्यासरे ।
 8 A पश्यंति; B वयस्यः; C वयः स्थितिः । 9 A वयस्यः । 10 A निवेपथ्य; C न्यवेपथ्य । 11 N 'मदस्तेहं' ।
 □ मरुद्वि ।

इति तच्छिष्टितः प्राज्ञो ययौ तत्र जगौ च सः । उत्तरस्या दिशो वृष्टिमुतः पञ्चमेऽहनि ॥ १३८ ॥
संज्ञो वर्षणं पूर्वदिशस्तत्र दिने स्फुटम् । दिग्विस्वादातो* राजा किञ्चिन्मन्दादरोऽभवत् ॥ १३९ ॥
कर्मवन्धनिर्षेधाय तदुपेत्य कृतं च वैः । अमीह्यं राजकार्याणां कथनं कल्पपावहम् ॥ १४० ॥
मानसैतदपुरं प्राप्तेऽप्य कालेन केनचित् । निमित्तप्रत्यनिष्ठाता राज्ञां हाताः† कलावशात् ॥ १४१ ॥

*

§ ८. अयार्पितपुटाः सन्ति विद्याप्राप्तसंभृतः । तद्वृत्तिमिह जैनेन्द्रमतेऽस्ति प्रतन्यते ॥ १४२ ॥

5

तद्यथा—

यिन्ध्योदधिकृतापाटलादेःशललाटिका । पुरं भीमशृङ्गकच्छाख्यमस्ति देवापनित्रितम् ॥ १४३ ॥
यानपात्रं भवान्भोयौ यत्र श्रीसुनिमुप्रतः । पादकावहृतः पाति स्वर्भुवोभूर्भवं जनम् ॥ १४४ ॥
तत्रास्ति बलमिष्याप्यो राजा बलमिदा समः । कालिकाचार्यजनेयः स्त्रेयः श्रेयधिषां मिषिः ॥ १४५ ॥
सवाध्वनीनमव्यानां सन्ति विशाखभूमयः* । तज्जर्वरपुटा नमः सूरयो विद्यायेदितः† ॥ १४६ ॥ 10
तेषां च भागिन्योऽस्ति विनेयो* भुवनाभिधः । कर्णहृत्प्राप्यसौ प्राज्ञो विद्या जगद् सर्वतः ॥ १४७ ॥
भौद्धान् वादे पराजित्य वैकीर्यं संयसाक्षिकम् । तद्गृह्णान्ततो भातुप्रतिरूपेऽप्येत्यतः ॥ १४८ ॥
तदा च सौगताचार्य एको* वङ्गकराभिधः । शुङ्गशस्त्रपुरात् प्रातो जिगीषुर्जनशासनम् ॥ १४९ ॥
शुङ्गभिष्टेः पुरा तत्र शत्रुसैन्यमन्यत । शुङ्गक्षत्रमिति प्यातिरवोऽस्माज्जनि विशुद्धा ॥ १५० ॥
सर्वानित्यमयादी स चतुरङ्गसभापुरः । जैनाचार्यस्य शिष्येण जितः स्याद्वादवादिना ॥ १५१ ॥ 15
कौन्दिशीकस्ततो मन्थुर्नृपूरितमानसः । कोपादनशनं कृत्वा मृत्वा यक्षो यभूव सः ॥ १५२ ॥
निजस्थानोऽप्यतीर्षातो सक्रोधः श्वेतभिष्णुपु । अयजानाति तांस्तोषामुपसर्गां दधाति च ॥ १५३ ॥
तत्पुरस्तेन सङ्गेन तदार्षितपुट*भ्रुः । तत्र प्रतिद्वयं प्रेप्य हापितस्तत्पराभवम् ॥ १५४ ॥
एषा कपलिका वस्त ! मोम्भोच्या कौतुकादपि । कदापि शिक्षितिरित्ये जलैयमपचलन् ततः ॥ १५५ ॥
पुरे तत्र गतस्तस्य यक्षस्यायतनेऽवसत् । उपानहौ निधायास्य कर्णयोः क्षयनं व्यधात् ॥ १५६ ॥ 20
यक्षापैकः समावापत्तां तथा वीक्ष्य भूपतेः । व्यजिह्वपदयो तस्मै कुपितः* कुपतिलतः ॥ १५७ ॥
समेत राघवितं पादं पटं प्राप्य सर्वतः । विवैरुत्थापयामास वैऽग्रास्तुः परितः पुनौ ॥ १५८ ॥
चैराप्यते पुनः कुड्रो नृपसं लेट्टुगडिभिः । अथावयत् स पातानो मृष्टिमपि वेति न* ॥ १५९ ॥
क्षणेन तुमुलो जरो पुरेऽप्यन्तःपुरेऽपि च । प्लुर्वन्तः समानमः सोविदा अवदंताया ॥ १६० ॥
रक्ष रक्ष ममो ! यक्षः शुद्धान्तो लेट्टुगडिभिः । अष्टष्टविहितैः केजित् प्रहारैर्जंजीकृतः ॥ १६१ ॥ 25
तदाकर्णं नृपो दधौ विधासिद्धोऽस्यको ध्रुवम् । संचारयति शुद्धान्तो प्रहारान् स्तं तु रक्षति ॥ १६२ ॥
तदयं माननीयो मे प्यावेति तप्तसाम्ययत् । चटुभिः पटुभिर्मूषः साधिसायकदेवयत् ॥ १६३ ॥
अयार्पितपुटाचार्यः ऊवा कपटमाटकम् । उत्थितः प्रणतो भूमिगुजा भून्वस्तमस्तम् ॥ १६४ ॥
यक्षं प्रोचे मया सार्द्धं चलेति स ततोऽचलन् । तमनुप्राचलन्† देवरूपकाण्यवरण्यपि ॥ १६५ ॥
पात्यं नरस्तद्वेण तत्र द्रोणीद्वयं तथा । पातितं कौतुकेनेत्यं तत्पवेशोत्सवोऽभवत् ॥ १६६ ॥ 30
तत्पभावाद्गतं वीक्ष्य जनेशोऽपि जनोऽपि च । तिनशासनमच्छेदमुन्मथदिमानं च निर्ममे ॥ १६७ ॥
सुरिर्द्विषेण विहातो यक्षं स्पाने न्ययोजयत् । स शान्तो द्रोणिमुगतं वनेष स्थापितं पुनः ॥ १६८ ॥

* 'दिशितु इति परित्र' इति ॥ डि० । 1 A B काला, 2 B N 'काया', 3 A विप्रालम्, 4 B C विपरीतजः ।

† B मनाः । G N बहुवचः, C N बहुवचः, A बहुवचः । 7 A 'यपुट', 8 A 'यपुट' इत्ये नोपान्वये स्त्रीचोऽसम् ।

8 A कुपित कुपितः, N कुपितः कुपितः । 9 B N पुनौ, A पुनौ । 10 C N नः । 11 B नरपदपरम् ।

सूरिः श्रीपादलिखोऽपि तत्क्षणं ग्राह गायया । उत्तरं द्राम् विलम्बो हि प्रज्ञा-वल्लवतां कुतः ॥ ११० ॥
सा च—

अयसाभिओग'संदमियस्स पुरिसस्स सुद्धहियस्स ।

होइ वहन्तस्स कुटं चंदणरससीअलो अग्गी ॥ १११ ॥

- 5 इत्युत्तरेण ते सूर्येयुंदामुज्जिता अपि । पराजयोऽपि सत्पात्रैः कृतो महिममूर्ध्वेत् ॥ ११२ ॥
ततः सहैव विवर्त्ते सद्गुणेषु प्रमोदिता । शार्ङ्गजयगिरौ यात्रां पादलिखप्रभुव्यधात् ॥ ११३ ॥
१६. मानखेटपुरं प्राप्ताः कृष्णभूपालरक्षिणम् । प्रभवः पादलिखाख्या राज्ञाम्यच्चर्यत भक्तिः ॥ ११४ ॥
तत्र 'पांशुपुरात् प्राप्ताः' श्रीरुद्रदेवसूरयः । ते चावपुद्धतत्त्वार्थाः श्रीयोनिप्राभुते क्षुते ॥ ११५ ॥
अन्तेयुर्निजसिन्ध्याणां पुरस्त्रसाध शाश्वतः । स्यात्स्याता शफरोत्पत्तिः पापसन्तापसाधिका ॥ ११६ ॥
- 10 सा केशेनैव कुङ्कुमन्तरितेन प्रकटं क्षुता । अनावृष्टिस्तदा चासीत् 'विश्वलोकभयङ्करी ॥ ११७ ॥
मीनानुत्पत्तिरप्रासीत् तत्र धौतप्रयोगतः । मत्स्याव् कृत्वा बहूनेषोऽजीवयद् वन्धुमण्डलम् ॥ ११८ ॥
कदापि हर्षतस्तत्र प्रभूपकविरञ्जितः । आपयौ दीपरो भक्त्या च प्रोचिवानिति ॥ ११९ ॥
युष्मत्कथितयोगेनादानो मीनान् व्यवामहम् । स्वादित्वा तांश्च दुर्मिक्षे कुटुम्बं निरवाहयम् ॥ १२० ॥
क्षुत्वेति सूरयः पश्चादतप्यन्त कृतं हि किम् । यतो बधोपदेशेनास्माभिः कल्मषमर्जितम् ॥ १२१ ॥
- 15 जीवन् जीववधात् पापमयं बह्वर्जयिष्यति । तस्मात् किमपि तत्कार्यं येनापद्यते न स स्वयम् ॥ १२२ ॥
इति ध्यात्वोचिवाय् सूरिर्निष्पत्तौ रत्नसन्ततोः । प्रयोगं गृणु दारिद्र्यं कदापि न भवेद् यथा ॥ १२३ ॥
स च स्फुरति नो मांसाशन-जीवविघातयोः । विषीयमानयोस्तत् स्वयम् वर्जयसे यदि ॥ १२४ ॥
कथयामि तदा यत् ते क्षुत्वेत्याहेदमप्यहम् । बान्ने जीववधात् पापं कुटुम्बं तु न वर्तते ॥ १२५ ॥
नाथ ! प्रसादतश्चेत् ते विना पापं धनं भवेत् । सद्भक्तिः प्रेत्य तन्मे स्यात् प्रमाणं पूज्यवाक् ततः ॥ १२६ ॥
- 20 अतःपरं गृहे गोत्रे न मे पिशितमक्षणम् । इत्युक्ते रत्नयोगस्तैश्चकः सोऽभूच्च धार्मिकः ॥ १२७ ॥

तथा कैचिदिति वदन्ति—

१७. शिशितः सिंहयोगं च चक्रे तं तेन भक्षितः । यतोऽल्पदोषतः पुण्यं बहु किं न समर्प्यते ॥ १२८ ॥

तथा—

- विलासनगरे पूर्वं प्रजापतिरभूत् ततः । तत्र श्रमणसिंहाख्याः सूर्यश्च समाययुः ॥ १२९ ॥
- 25 हाताह्वय नृपः ग्राह विभं किमपि द्रव्यंताम् । सूरयः प्राहुरकैस्स कोऽपि वेशीह संकमम् ॥ १३० ॥
भूपतिः सिद्धदैवशानाह्वय वदति स्म सः । रविसंक्रातिसमयमाख्यातास्सपुनःसरम् ॥ १३१ ॥
नाटिकापलसद्गामिनां स्फुटं वीक्ष्य तेऽमुषय् । आचार्याः* स्नाहुरेकोऽरम्भा ससूचिनैः समर्प्यताम् ॥ १३२ ॥
सांयत्सरस्य च तवो नृपसदकरोदरम् । सूरिस्तं समर्थं ज्ञात्वाऽरमन्त्यक्षिपथ ताम् ॥ १३३ ॥
उपायं सूचिनामेनं* श्रीगृह्णितं किं कपः । संजातिसमये यस्मात् सर्वं जलमयं भवेत् ॥ १३४ ॥
- 30 गणकोऽपि ततः ग्राह ज्ञानं मे नेयतीदृशम्¹⁷ । प्राप्तं वत्सूरिविज्ञानं दृष्ट्वा भूपो विसिन्धिये ॥ १३५ ॥
एकदा सूरयो राजा वृष्टा वृष्टिविधौ पुनः । विचिन्त्य कथमप्ययामः प्रोच्येति स्वागमे ययुः ॥ १३६ ॥
वन्देयन्द्राभिषः क्षिप्यः प्रैक्ष्यत क्षितिपाप्रतः । कथं किंचिद् विसंवादि* ययासी स्यादनादरः ॥ १३७ ॥

1 'सा च' नास्ति A । 2 A C N *अभिहृमियस्स । 3 A प्रांशुः । 4 A B प्रभुः । 5 A सर्वलोके । 6 N पापमयं । 7 N *क्षिते । 8 N ततः । 9 N आचार्याः । 10 C गृह्णितं । 11 N एने मे विरतिदंशः । * 'दाह' विपरीत 'कट्ट' इति B इ. ।

सिंहासनेषु चित्रेषु गन्दिकायास्तृतेषु ते ।

उपविष्टास्तदा दृष्टा महेन्द्रेण मनीषिणा ॥ २०० ॥—विशेषकम् ।

ऊने तेन क्षितेर्नाथ ! यदपूर्वमिदं हि नः । पूर्वं पूर्वशुभान् किं वा नमामः पश्चिमाशुखान् ॥ २०१ ॥

जल्पमिति^१ करेणासौ फरवीरवतां किल ।

संयुखीनां परावृत्तं पृष्टे चाभ्रामयत् तवः ॥ २०२ ॥—युग्मम् । 5

आसन् लुठितशीर्षास्ते निश्रेष्ठा वृत्तसन्निभाः । अभूच्च भूपतेर्वक्त्रं विच्छाद्यं ज्ञाशिवद्दिने ॥ २०३ ॥

सम्पन्नाश्च तथा सम्बन्धिनस्तेषां कृपाशुभः । जल्पयन्सन्निधौमाहं को हि जल्पस्यचेतनः ॥ २०४ ॥

क्रन्दन्ति स्वजनाः सर्वे विकर्मं कलितं हि नः । अदृष्टश्रुतपूर्वा हि जैनपीणां नतिः परे ॥ २०५ ॥

भूपरूपेण कालोऽयं दर्शनानाशुपस्वितः । पुस्तकस्यपुराणेषु कथापीटम् नहि द्रुवा ॥ २०६ ॥

उत्थायायासनादभूः पश्चात्तापमुपागतः । महेन्द्रस्य महेन्द्रस्य धीरेषु न्यपवत् पदोः ॥ २०७ ॥ 10

रक्ष रक्ष महाविष ! प्रसीद त्वं मनोपरि । ह्रमल्लैकं व्यलीकं मे सन्तो हि नववत्सलाः ॥ २०८ ॥

संजीवय द्विजानेतान् रुद्रत्संघमिधोपितः । कस्ते माहात्म्यसात्म्यस्य परं प्राप्ताः सुधीरपि ॥ २०९ ॥

इत्याकर्ण्य गिरं प्राह महेन्द्रः शमितां पतिः । अनात्मज्ञ पराधीश ! कस्ते सिध्याप्रहोऽलगात् ॥ २१० ॥

निर्वाणमघितस्थुस्त्रेभिना आनन्दविन्त्यायाः । वदपिष्टायकाः सन्ति प्रत्ययाढ्यास्तथाप्यहो ! ॥ २११ ॥

एवं सुप्यति को नाम प्राकृतोऽपि विद्वम्बनम्^२ । धाष्टणानां गृहस्थानां प्रणामो यद् व्रतस्मिन्ते^३ ॥ २१२ ॥ 15

दैवतैः शिक्षिता एते त्वदन्यायप्रकोपिभिः । न मे कश्चित् प्रकोपोऽस्ति सादृशां मण्डनं शमः ॥ २१३ ॥

पुनर्वातं नृपः प्राह त्वनेष शरणं मम । देवो गुरुः पिता माता किमन्यैर्लक्ष्मिपारिवैः ॥ २१४ ॥

अमृन् जीवय जीवातो ! जीवानां कठणां कुरु । अथाबोचत् कृती देवात् सत्त्वबन्धिय्ये प्रकोपिनः ॥ २१५ ॥

पिपादेव्यः पोद्दशापि चतुर्विंशतिसंख्यया । जैता यज्ञास्तथा पक्षिण्यञ्च वोऽभिदयान्यहम् ॥ २१६ ॥

अज्ञानादस्य भूपस्यापराधं जिनशासने । द्विजैरनीमिस्तात् क्षम्यं मानवाः स्युः कियद्गुणः ॥ २१७ ॥ 20

इत्युक्ते तेन दैवी पाष्कं प्रादुरासीद् दुरासदा । एषां प्रग्रज्यया मोक्षोऽन्यथा नास्त्यपि जीवितम् ॥ २१८ ॥

अभिदेवेण तेषां गीर्मुक्कला च व्यधीयत । वृष्टा अर्ह्यकृतं तैश्च को हि प्राणान् न बाळ्छति ॥ २१९ ॥

चत्विष्टतेति तेनोक्त्याऽभ्राम्यतायापरां^४ उवा । सजीवयन्तुः प्राणान् ते जैना ह्यमितशक्यः ॥ २२० ॥

संधेन सह रोमाञ्चाङ्गुरकन्दलितालम्बा । राज्ञा कृतोत्तवेनाथ खं विवेशाभयं मुनिः ॥ २२१ ॥

प्रग्रज्योत्तवस्तापास्तम् सक्तस्तेन द्विजन्मनाम् । न्यपेक्ष्यतार्प्यस्वपुटप्रभुः^५ कर्तति जल्पता^६ ॥ २२२ ॥ 25

एवं प्रभावभूमेरते कीदृगस्ति गुरुः प्रभो ! इत्युक्तः श्रीमहेन्द्रोऽसौ प्राह कोऽहं वदमवः ॥ २२३ ॥

मार्जरेभ्य इव क्षीरं सीगतेभ्यो व्यभोचयत । अश्वान्वयोघोतीर्थं श्रीभृशुकच्छपुरे हि येः ॥ २२४ ॥

श्रीआर्यस्वपुटारयानां प्रभूणां महिमाद्भुतम् ।

तेषां स्तोतुमर्हं कः स्याद् यादिद्विपदरिमियाम् ॥ २२५ ॥—युग्मम् ।

चादिप्रादमनि संप्रपीप्य मदनं पात्रे^७ चरिष्टात्मके

30

इदंश्रेहभरे तपोऽनलमिहज्जाले विपकः स्फुटम् ।

1 N जन्मिति मित्रे^० ; 2 C N संयुक्तानां ; 3 A नृपतेर्व^० ; 4 A दशपि^० ; 5 A विरचितं ; 6 A महस्यिति ; 7 A C जैनः ; 8 A आस्तवापापत्^० , B प्रास्तवापोऽपत्^० ; 9 A चपुटः ; 10 A जगती ; 11 B N प्रभोः ; 12 A पात्रेचरिष्ट^० ।

१९. इत्थं श्रीभृगुक्षेत्रात् यत्तिद्वितयभागयत् । तेन प्रोचे प्रभो ! त्रेयीत् संपो तौ भवदन्तिके ॥ १६९ ॥
 स्वस्तीयः स विनेयो वैः वलात् कपटिकां ततः । उन्मोच्य पत्रमेकं सोऽप्यवचद्धारितप्रियः ॥ १७० ॥
 चक्राकृष्टिर्महाविषा पाठसिद्धाऽस्य सगता । तत्प्रभावाद् वराहारमानीय स्वादेतेवराम् ॥ १७१ ॥
 स्वतिरोः शिक्षितः कोपात् सौगतान्तः स्वयं गतः । अतीव भोजने शुद्धः स्वविषागर्षनिर्भरः ॥ १७२ ॥
 5 तत्प्रभावेण पात्राणि गतानि गगनाध्वना । भोज्यपूर्वान्पुष्पायानि बौद्धोपासकवेदमतः ॥ १७३ ॥
 पात्राणां पुरतः आदशुदे याति पतद्गृहः । स प्रधानासने न्यस्य ध्रियते सह पात्रकैः ॥ १७४ ॥
 प्रतिद्वार्यमिदं दृष्ट्वा आस्त्रं अपि तदादृष्टाः । सतोऽपभाजनमेतां हस्तगत्य वेगतः ॥ १७५ ॥
 शुद्धशास्त्रपुरात् ते च भृगुकच्छं समाययुः । भुवनेन च पात्राणि प्रैष्यन्त आद्वेदमनि ॥ १७६ ॥
 पूर्णानि तानि भोज्यानामायानि गगनाध्वना । शुक्रभिः कृतयाऽदृश्यसिलया व्योम्नि पुस्तुदुः ॥ १७७ ॥
 10 स प्रभूनागतान् हाता चिह्नेनानेन मीतिभृत् । प्राणेशदध पूषाश्च बौद्धानामारुणे ययुः ॥ १७८ ॥
 धौदेवेद्वनतावुकैः स्मिभिर्जैत्पितृवं तथा । वरस श्रुद्धोद्वनसुतं । वन्दस्वाम्यागतं हि माम् ॥ १७९ ॥
 प्रतिमास्त्वसतो शुद्ध आगत्यादिपुरोऽपवत् । तद्द्वारे चास्ति शुद्धांशः शोकस्त्रैः स पदोः पत ॥ १८० ॥
 सनेत्य प्रणतः सोऽपि प्रमुपादान्मुजह्वये । चक्षिष्ठेति गिरा सुरेरेपोऽर्द्धावनतः स्थितः ॥ १८१ ॥
 अद्यापि स तथैवास्ति 'मिर्मन्थनमिवा'भिधः । बुद्धत्वाते तदादेशादेरुपायेन तु स्थितः ॥ १८२ ॥

15 १०. अथो महेन्द्रनामाऽस्ति शिष्यस्तेषां प्रभावम् । सिद्धप्राभृतनिष्णातस्तद्गुणं प्रस्तुवीमहि ॥ १८३ ॥
 नगरी पाटलीपुत्रं घृणापिपुरसमम् । दाहडो नाम राजाऽयं सिष्यादृष्टिर्निकृष्टधीः ॥ १८४ ॥
 दर्शनव्ययद्वाराणां विद्योपेन यद्वन्दुम् । बौद्धानां नपलां शैवघने निर्जेतवां च सः ॥ १८५ ॥
 वैष्णवानां विष्णुपूजाजानं मौलदर्शने । धम्मिहं मन्त्रे नास्ति कानामास्तिकता तथा ॥ १८६ ॥
 आक्षणेभ्यः प्रणामं च जैनपीणां च पापभूः । तेषां च मदिरापानमन्विच्छन् धर्मनिहवी ॥ १८७ ॥
 20 आत्मां ददौ च सर्वेषामाभासके स पादिकात् । तेषां प्राणहरं दण्डमत्र प्रतिविधिर्हि कः ॥ १८८ ॥
 नातरस्थितसपाय समादिष्टं च भृगुजा । प्रणया आक्षणाः पुण्या भवद्विर्वोऽन्यथा ययः ॥ १८९ ॥
 धन-आणादिभोजने मेने तद्वचनं परैः । निर्दिकृषताः पुनर्जैताः पर्योद्योच्य प्रपेदिरे ॥ १९० ॥
 देहत्यागात् नो दुःखं शासनस्याप्रभावेन । तत् पीडयति को मोहो देहे यायावरे पुनः ॥ १९१ ॥
 विमूरय शुक्रभिः प्रोचे भीआर्यरपुटप्रभोः । शिष्याप्रणीर्महेन्द्रेऽस्ति सिद्धप्राभृतसंभृतः ॥ १९२ ॥
 25 भृगुक्षेत्रे ततः संपो गीतार्थं स्वविरद्वयम् । प्रहिणोतु स चामुष्मिर्मेयं प्रतिविधास्यति ॥ १९३ ॥
 तयादृते^१ च सपेन तत्पूज्यैः प्रहितोऽय सः । अभिमचित्तमानैपीत् वरवीरलताद्वयम् ॥ १९४ ॥
 उवाच च नृपदेशः श्रमार्ण गणवैः पुनः । वीक्षणीयो शुद्धोऽसौ य आयतिमुभावहः ॥ १९५ ॥
 इति स श्रापयामास भूयाढाय कूटीश्वरः । स पोत्सेवं द्यौ कक्षिरपूतं वरणे मम ॥ १९६ ॥
 देवदेवार्थिते रमे स्वीयप्रदानुमानतः । महेन्द्राभिधित्वा जग्मुः सूर्यसद्वरैः सदः ॥ १९७ ॥
 30 पादिका दीक्षिता वेदोपाध्याया दोमशालिनः । मायंभ्रातृमता आवस्यपीयाः धर्मात्करिजः ॥ १९८ ॥
 गान्धर्म्यन्दनात्पनिजरीपपवित्रिताः । पापायपीतपोगादयाः शोषीतपवित्रिताः ॥ १९९ ॥

* दिग्राह्यमर्थं यद्ये मोरसम्पत् A आदर्शः । 1 C य भवदन्तिके । 2 B नापि च द्विष । 3 C N वेरपन । 4 B N वयः । 5 A प्रपुटः । 6 N शिष्टेन तेन । 7 N शुद्धोद्विष्टः । 8 N हाताश्च । 9 N प्रभावः । 10 N हृदयेन ।

सिंहासनेषु चित्रेषु गन्धिकाद्यास्तलेषु ते ।

रूपविष्टास्तदा दृष्टा महेन्द्रेण मनीषिणा ॥ २०० ॥—विशेषकम् ।

ऊने तेन क्षितेर्नाथ ! यदपूर्वमिदं हि नः । पूर्वं पूर्वाश्रयान् किं वा नमामः पश्चिमाश्रयान् ॥ २०१ ॥

जल्पमिति^१ करेणासौ करवीरलतां किल ।

संमुखीनां^२ परावृत्तं पृष्टे चाश्रमयत् ततः ॥ २०२ ॥—गुग्मम् । 5'

आसन् लुठितशीर्षास्ते निश्चेष्टा मृतसन्निभाः । अभूव^३ भूपतेर्वर्कं विच्छाद्यं शशिवरिने ॥ २०३ ॥

सम्पन्नाश्च तथा सन्पन्निधनस्तेषां कृपाश्रयः । जल्पयन्त्यभिप्रायार्थं को हि जल्पत्यचेतनः ॥ २०४ ॥

क्रन्दन्ति स्वजनाः सर्वे विकर्म फलितं हि नः । अटग्रक्षतपूर्वा हि जैनपीणां नतिः परे ॥ २०५ ॥

भूपरूढेण फालोऽयं दर्शनात्समुपस्थितः । पुस्तकस्यपुत्राणेषु कयापीदृग् नहि श्रुता ॥ २०६ ॥

जथायाथासनाद्भूषः पश्चात्तापमुपागतः । महेन्द्रस्य महेन्द्रस्य धीरेण न्यपतत् पदोः ॥ २०७ ॥ 10

रक्ष रक्ष महाविष ! प्रसीद त्वं भगोपरि । क्षमस्तेकं व्यलीकं मे सन्तो हि नतवत्सलाः ॥ २०८ ॥

संजीवय द्विजानेतान् क्वत्स्नवन्धिधोषितः । कस्ते माहात्म्यसात्त्वयस्य पारं प्रातः सुवीरिणि ॥ २०९ ॥

इत्याकर्ण्य गिरं प्राह महेन्द्रः शगिनां पतिः । जनारामश्च पराधीश ! कस्ते सिध्यामहोऽलगतः ॥ २१० ॥

निर्वाणमभितस्थुस्त्रेजिना आनन्दचिन्मयाः । 'वदधिष्ठायकाः सन्ति प्रख्याप्यतास्तथाप्यहो ! ॥ २११ ॥

एवं गृह्यति को नाम प्राकृतोऽपि विदम्बनम्^४ । प्राद्वणानां गृहस्थानां प्रणामो यद् अवस्थितैः^५ ॥ २१२ ॥ 15

देवतैः शिक्षिता एते स्वदन्यायप्रकोषिभिः । न मे कश्चित् प्रकोपोऽस्ति सादृशां मण्डनं शमः ॥ २१३ ॥

मुनयोर्दं नृपः प्राह स्वमेव शरणं मम । देवो गुरुः पिता माता किमन्यैर्छद्भिर्भाषितैः ॥ २१४ ॥

अमृतं जीयय जीयातो ! जीवानां कदगां कुत । अयावोचत् कृती देवान् सान्त्वयित्वे प्रकोपिनः ॥ २१५ ॥

विषादेव्यः पौडशापि चतुर्विंशतिं संलब्धया । जैना यक्षास्तथा यक्षिण्यश्च बोऽभिदधाम्यहम् ॥ २१६ ॥

अहानादस्य भूपस्थापराधं जिनशासने । द्विजैरभीभिलात् क्षम्यं मानवाः स्तुः कियद्दृशः ॥ २१७ ॥ 20

इत्युक्ते 'तेन दैवी वाक् प्रादुरासीद् हुरासवा । एषां प्रमग्नया मोक्षोऽन्यथा नास्त्यपि जीवितम् ॥ २१८ ॥

अभिवेषेण तेषां गीर्मुत्फला य व्यपीयत । वृष्टा अद्भूरीकृतं तैश्च को हि प्राणात् न यान्छति ॥ २१९ ॥

उत्तिष्ठतेति तेनोक्त्वाऽभ्याम्यतायापरा^६ लता । सत्वीरभूवुः प्राग्वत् ते जैना क्षमितशक्तयः ॥ २२० ॥

संधैन सह रोमाश्चाद्भुतक्रन्दलितामना । राज्ञा कृतोत्सवेनाथ स्वं विवेशाभयं मुनिः ॥ २२१ ॥

प्रमथोत्तपमापासन् सहस्तेन द्विजन्मनाम् । न्यवेप्यतार्पण्यपुटप्रभुः^७ कर्तेति जल्पता^८ ॥ २२२ ॥ 25

एवं प्रभावभूमेते कीदृगस्ति गुरुः 'प्रभो ! । इत्युक्तः श्रीमहेन्द्रोऽसौ प्राह कोऽहं तदभवः ॥ २२३ ॥

मार्जारैरन्य इय क्षीरं सोगतेभ्यो व्यमोचकत । अश्वघोषोघोतीर्थं श्रीभृगुकच्छपुरं दि वैः ॥ २२४ ॥

श्रीआर्षस्वपुटारुणानां प्रभूनां महिमाद्भुतम् ।

तेषां स्तोतुमर्कं चः स्वाद् यादिद्विषहरिभियाम् ॥ २२५ ॥—गुग्मम् ।

पादित्वादमनि संशरीप्य गद्वनं पति^९ वरिष्ठात्मके

30

दृढस्नेहमरे वषोऽनलमिलज्वाले विपकः स्फुटम् ।

1 N जल्पति विद्वत् ; 2 C N संगुणानां ; 3 A वृत्तेर्ध्वं ; 4 A तदापि ; 5 A विद्वत् ; 6 A प्रमथितः ; 7 A C जैन ; 8 A मालदायपरा ; 9 A शालदायपरा ; 10 A नालदाय ; 11 B N प्रभो ; 12 A फलेपरीक्षा ।

रोदःकुञ्जरकुण्डके सितरुचिर्व्योत्स्नाम्बुके यद्यशो-

राशिः स्वादवसेकिमोऽध्रविवरः स्वाद्यः सर्वां सोऽवतात् ॥ २२६ ॥

अयासो ब्राह्मणैः सादं संचेवानुमतो यथौ । उपपूज्यं दीक्षिताश्च बाहवाः प्रमुषिततः ॥ २२७ ॥

इत्यार्यत्वंपुटश्चक्रे शासनस्य प्रभावनाम् । उपाध्यायो महेन्द्रश्च प्रसिद्धिं प्रापुरद्भुताम् ॥ २२८ ॥

अथावबोधतीर्थे च प्रभावकपरम्परा । अद्यापि विद्यते यस्य सन्ताने सूरिमण्डली ॥ २२९ ॥

✱

१११. सूरिः श्रीपादलिप्तः प्रागाख्यातगुरुसन्निधौ । प्रवीणप्रातिहार्याणि तानि शास्त्राण्यधीतवान् ॥ २३० ॥

पादलिप्ताख्यभाषा च विद्वत्सङ्केतसंस्कृता । कृता चैरपरिज्ञेवोऽन्येषां अत्रार्थ इष्यते ॥ २३१ ॥

आवर्जितश्च भूपालः कृष्णाख्यः संसदा सह । न वदालन्यतो गन्तुं गुणगृहो मुनीशिशुः ॥ २३२ ॥

अथार्यत्वंपुटः सूरिः कृतभूरिप्रभावनः । अन्तेऽनशनमाथाप देवीमुखमशिमियत् ॥ २३३ ॥

भीमहेन्द्रस्त्वत्सोपां गृहे सूरिपदेऽभवत् । तीर्थयात्रां प्रचक्राम जनेः संयमयात्रया ॥ २३४ ॥

पुरा ये पाटलीपुत्रे द्विजाः भ्रमजिता यथात् । जातिवैरेण तेनात्र ते मत्सरमधारयन् ॥ २३५ ॥

संचेन पादलिप्तस्य विश्वैर्विश्रापितं नरैः । तत्सोपां समाविशत् स विष्टस्य प्रमुखात् ॥ २३६ ॥

कार्ष्णिक्क्यामहमेष्वामीत्युक्त्वा ताम् स व्यसर्जयत् । ततो राजानमावृच्छय भृगुकच्छं समाययौ ॥ २३७ ॥

पूर्वाह्णे व्योममार्गेण रत्नबद्धान्स्वराकृतिः । अवतीर्णो विशीर्णैः श्रीमुखवज्रिनालये ॥ २३८ ॥

तत्रागतं तमुदेक्ष्य भास्वन्तमिष भूगतम् । लोकः कोक इवानन्दं प्राप दुष्प्रापवर्षानम् ॥ २३९ ॥

चित्रात् तत्रागमद् राजा नमश्चक्रे च तं गुरुम् । महादानं ददौ तत्र भक्त्या संधसमन्वितः ॥ २४० ॥

तत् प्रदापितमर्थिन्यो प्रव्यं गुरुभिरद्भुतम् । द्विजा व्योमावर्णं तं च दृष्ट्वाऽतिमपवोऽनशम् ॥ २४१ ॥

राजाहं सुकृती कृष्णः पूर्ययौ न विमुच्यते । दर्शनस्यापि नार्होः स्रो मूले जाता वयं कथम् ॥ २४२ ॥

कियन्त्यपि दिनान्यत्रायविष्टं मुखाय नः । प्राहुः पूज्याश्च शुक्लैवावस्थितिर्भवदन्तिके ॥ २४३ ॥

संपादेशो हनुवद्द्वयः कोदश्च हृपतेरपि । पुरस्त्वापरारोहे चागमनं प्रतिशुशुबे ॥ २४४ ॥

ततः शत्रुहृदये रैवतके संमेतपर्यते । अष्टापदे च कर्तव्या तीर्थयात्रा समाधुना ॥ २४५ ॥

'आष्ट्रोऽपि महाराज ! तज्जने भव भक्तिमान् । इत्युक्त्वाऽऽकाशमार्गेण यथारुचि ययौ प्रभुः ॥ २४६ ॥

✱

११२. तीर्थयात्रां प्रकुर्वीतः पादचारेण सोऽन्यदा । सुराष्ट्राविषयं प्रापवपारधुवपारगः ॥ २४७ ॥

तत्रास्ति विगतावद्वा ढंकानाम महापुत्रि । श्रीपादलिप्तस्त्रयायद् बिहरन् प्रवलीलया ॥ २४८ ॥

तत्र नागार्जुनो नाम रससिद्धिविदां वरः । भाविशिष्यो गुरोस्त्वस्य वदूत्तमपि कथ्यते ॥ २४९ ॥

अस्ति क्षत्रियमूर्धन्यो धन्यः समरकर्मसु । संग्रामनामा विख्यातस्त्वस्य भार्याऽस्ति सुव्रता ॥ २५० ॥

सहस्रफणरोपाहिस्त्रसंस्त्विवस्थितिः । कृतनागार्जुनाभिव्यक्तयोः पुत्रोऽस्ति पुण्यम् ॥ २५१ ॥

स यर्मत्रपदेशीयोऽन्यदा श्रीहन् शिशुजैः । सिद्धार्यकं विदार्यमात् तस्मान् किञ्चिद् भक्षयन् ॥ २५२ ॥

पित्रा नियमितः क्षात्रे कृले भक्ष्यो नखी नहि । तदागतेन चैकेन सिद्धयुंसेति वार्णियम् ॥ २५३ ॥

मा विपीद स्वपुत्रस्य विहितेन नरोत्तम ! । जज्ञक्यास्यादत्तस्वस्यास्याहं प्राण्यत्यतो मुतः ॥ २५४ ॥

मिनिद्र पृथगी भास्वानायात्यादि तेजसा । प्रवृद्धपुरुषैः संगमद्गीचके कजाह्वते ॥ २५५ ॥

- स जिघ्रन् विभूशन् पश्यन् स्वादयन् संस्पृशन्नपि । प्रहावलादौपधानां जते सप्ताधिकं क्षतम् ॥ २८६ ॥
 विधायौपचसंयोगं ततः कल्कं चकार सः । पादमालेपयन् तेनोच्छलितो गगनं प्रति ॥ २८७ ॥
 स ताम्रचूडसंपातं कृत्वा च न्यपतद् गुणी । उर्वैःप्रदेशात् पातेन जानी गुल्फे च पीडितः ॥ २८८ ॥
 रक्ताभ्यक्तव्रणस्त्रिजङ्घे दृष्टः शयीधरेः । उक्तं च किमहो ! पादलेपः सिद्धो गुणं विना ? ॥ २८९ ॥
 5 -सोऽप्रवीच स्मितं कृत्वा नास्ति सिद्धिर्गुणं विना । निजप्रह्लाये हिंनु परीक्षां चकिञ्चानहम् ॥ २९० ॥
 प्राह श्रीपादलितोऽपि प्रसन्नस्तस्य सत्यतः । शृणु नाहं नतेस्तुष्टो रससिद्धा न तेऽनया ॥ २९१ ॥
 शुश्रूषयानया नापि; परं प्रहायलेन ते । तोषोऽहिसालनात् को हि वस्तुनामानि बुध्यते ॥ २९२ ॥
 यतो दास्यामि ते विद्यां परं मे शुद्धक्षिणाम् । कां दाससि स बोवाच यानादिसि ते प्रभो ॥ २९३ ॥
 ऊचे च गुरुणा सिद्ध ! त्वयि क्षिप्रं मनो मम । उपदेक्ष्यामि ते पथं स्वयं गार्थां ततः शृणु ॥ २९४ ॥

सा च—

10

दीर्हरफणिंदनाले महिहरकेसरदिसाधुदलिल्ले ।

ओपियद् कालभमरो जणमगरन्दं पुद्गपडमे ॥ २९५ ॥

15

ततो विशदितं धर्मसाधनस्य जिनाश्रयम् । तथेति प्रतिपत्ते च तेन तद् गुरुवादिसत् ॥ २९६ ॥

आरनालबिनिद्धौततन्दुलामलधारिणा । पिष्टौपधानि पादौ च लिप्ता व्योमाश्वगो भव ॥ २९७ ॥

तथैव विहितेऽसौ च जगाम गगनाश्वना । पक्षिपञ्चदुर्दीप ययामिलपितां भुवम् ॥ २९८ ॥

कृत्वहेन ततस्तेन विमलाद्रेरुपलकाम् । गत्वा ससृदिमाह चके पादलितसामिधं पुरम् ॥ २९९ ॥

अधिलकायां श्रीवीरप्रतिमाधिष्ठितं पुरा । चैलं विधापयामास स सिद्धः सादसीश्वरः ॥ ३०० ॥

शुद्धमूर्तिं च तत्रैवास्थापयत् वज्रं च प्रभुम् । प्रत्यक्षापयदाह्वयार्द्धनिर्वान्यपराण्यपि ॥ ३०१ ॥

श्रीपादलितसस्त्रिय श्रीवीरपुत्रः स्तितः । स्तवं चके वरं 'गाहाज्जुअलेणे'ति संक्षिप्तम् ॥ ३०२ ॥

20

गाथाभिधेति सौवर्ण-व्योमसिद्धी मुणोषिते । प्रभुर्जजल्प नामाग्याः श्रुत्वावन्तेऽधुनातनाः ॥ ३०३ ॥

तया रैचलकस्मादुद्यो दुर्गसमीपतः । श्रीनेमिचरितं श्रुत्वा तादृशातप्रभोर्गुणात् ॥ ३०४ ॥

कौतुकात् तादृशं सर्वमायासादि व्यधादसौ । दक्षार्हमण्डपं श्रीमदुमसेननृपालयम् ॥ ३०५ ॥

विवाहादिष्वनयां च वैदिकायां व्यवधात् वरा । अद्यापि धार्मिकैस्तत्र गतैस्तत् प्रेक्ष्यतेऽखिलम् ॥ ३०६ ॥

५

५१३. इतः पृथ्वीप्रतिष्ठाने नगरे सातवाहनः । सार्वभौमोपमः श्रीमान् भूप आसीद् गुणावलिः ॥ ३०७ ॥

25 तया श्रीकालकाचार्यलक्ष्मीयः श्रीयज्ञोनिधिः । शृगुकच्छपुरं पाति चलनिम्नाभिभो नृपः ॥ ३०८ ॥

अन्येषुः पुरमेव च रुक्मे सातवाहनः । ब्रह्मशाब्दानि तत्रास्माद् बहिर्नि व्याहृतं तु तत्र ॥ ३०९ ॥

अयाशक्त्यग्रहे दुर्गे निर्विण्णविरकालतः । श्रीपादलितसशिष्यस्त्वन्मन्त्री नायं व्यनिश्चयत् ॥ ३१० ॥

महविष्याग्रहे दुर्गं मेदात् तत् प्रेयसस्य माम् । एवमस्तिस्ति तेनोक्ते निर्ययो शिविरासतः ॥ ३११ ॥

स भागवतवेषेण प्राविशन्नगरान्तरा । मृपालमन्दिरे गत्वा तत्रार्थं च व्यलोकयत् ॥ ३१२ ॥

30 जीर्णवैद्यगृहेन्द्रोऽग्रं महानानि सक्तिया । पुण्याय स्युर्येते दुर्गोपाचार्यनिवर्ति ॥ ३१३ ॥

सोऽपि सरोधनिर्विण्णसदाक्षितो व्यपाददः । धर्मोपदेशं व्यापस्य कार्यपक्षे हि जायते ॥ ३१४ ॥

धर्मस्थानानि गन्त्यते बहिर्यत्राम् गोलकेः । समारचयते राजा तस्य धर्मोपदेशतः ॥ ३१५ ॥

1 B N °वधीना । 2 N दापयति । 3 B N बुद्धः । 4 B N उग्रवत् । 5 N नृप । 6 N भवत् । 7 A °दोहरे ।
 8 N दानादिः । 9 N स्फूर्जते, A. B स्फूर्जते । 10 N °पोषावपि । 11 A यत्र ।

पौनःपुन्येन मय्यन्ते निष्पाद्यन्ते पुनः पुनः । एवं च बलमित्रस्य सर्वस्वं निष्ठितं तदा ॥ ३१६ ॥
 श्रीसातवाहनो दुर्गं मंत्रिबुद्ध्या ततोऽग्रहीत् । तन्निवृद्धा महीपालं नगरं स्वं ययौ मुदा ॥ ३१७ ॥
 § १४. अन्यदा तस्य राजेन्दो राज्यं विदधतः सतः । चत्वारः शासकक्षेत्रकवयो द्वारमभ्ययुः ॥ ३१८ ॥
 प्रतीक्षारेण ते राज्ञो विज्ञाप्य भवान्तरा । मुक्ता एकैकपादं च श्लोकसाहस्रपापवः ॥ ३१९ ॥

तथा हि—

जीर्णे भोजनमाद्येयः; कपिलः प्राणिनां दया ।

बृहस्पतिरिविश्वासः; पाञ्चालः स्त्रीषु मार्दवम् ॥ ३२० ॥

पूर्वं प्रक्षाल्य तेषां स महादानं ददौ प्रभुः । परिवारो न किं स्त्रीस्तैस्तुके तैराह भूपतिः ॥ ३२१ ॥
 भोगवत्यभिभां चारवनितां त्वं स्तुतिं कुरु । पादलिप्तं विना नान्यः स्तोतव्यो मम साऽनृचीत् ॥ ३२२ ॥
 आकाशमार्गपञ्चो विद्यासिद्धो महानियः । पादलिप्ताद् ऋते कोऽन्य एवविधगुणावनिः ॥ ३२३ ॥ 10
 साधिविप्रहिको राज्ञः शंकरो नाम मत्सरी । असहिष्णुः स्तुतिं वसावादीदादीनवसितिः ॥ ३२४ ॥
 स्वतो जीवति यस्तस्य पाण्डित्यं प्रकटं वयम् । मन्यामहेऽपि ते कीरा विद्वांसो गगनेचराः ॥ ३२५ ॥
 भोगवत्याह तत्रेदमपि संभाव्यते ध्रुवम् । अनुस्यप्रभावा जैना देवा इव महर्षयः ॥ ३२६ ॥
 मानवेष्टपुरात् कृच्छ्रमाशुच्छस्य स भूपतिः । भीपादलिप्तमाहासीदेवस्मादेव कौतुकात् ॥ ३२७ ॥
 आपयो नगराद्वायोचाने जैनो शुभीश्वरः । विद्वान् बृहस्पतिश्चांस्ता परीक्षामस्य चक्रिवात् ॥ ३२८ ॥ 15
 विलीनसर्पिषा पूर्णं रौप्यकण्डोर्कं ततः । प्रेषिवात् निगुणेनैव स प्रमोसददर्शयत् ॥ ३२९ ॥
 धारिणीविधया सूचीमवस्थाप्योद्देशस्थितिः । प्रेषयत् तेन तद् दृष्टं विपण्योऽथ बृहद्वपतिः ॥ ३३० ॥
 अध्याप्यागल्य भूपालः प्रवेशोत्सवमादधे । शूरोरुपाभयस्तस्य यदाहर्षं प्रदर्शितः ॥ ३३१ ॥
 कथा तरङ्गलोलोत्था व्याप्याताऽभिनया पुरः । भूपस्य तत्र पाञ्चालः कविर्भूषणमसूचितः ॥ ३३२ ॥
 प्रशंसति कथां नैव दूषयेत् अत्युत्तमिहम् । रासभस्य मुखात् किं स्नात शान्तिपानीयनिर्गमः ॥ ३३३ ॥ 20
 भद्रमंघेय्यो मुपित्वाभ्यविन्दुं कथेयममयि । बालगोपाह्नतारङ्गसङ्घि शेवद्वचः सदा ॥ ३३४ ॥
 विदुषां चित्राङ्गं नोत्पादयेत् प्राकृतं हि तत् । स्त्रीति भोगवती शेवत् तादृशां तादृगोचिती ॥ ३३५ ॥
 § १५. अन्यदा कपटान् स्वस्य धृत्युभेक्षयत् प्रभुः । हाहा! पूकारपूर्वं च जनस्तत्रामिलद् यनः ॥ ३३६ ॥
 शिपिकान्तस्तुः साधुशिक्षां यावत्समाययौ । वादिवैर्वाद्यमानैश्च पञ्चालभवनप्रतः ॥ ३३७ ॥
 तावद् गेहाद् विमिष्टममन् जज्ञेऽसी शोकपूतिः । आह हाहा! महासिद्धिप्राप्तं सूरिर्देवो दिवम् ॥ ३३८ ॥ 25
 मादयोऽसूयमाकान्तः सत्यने सूनृमवते । अलुर्वत् दृष्टो रक्षा मोक्षो नास्ति वदेतसः ॥ ३३९ ॥

यत उक्तम्—

आकरः सर्वशास्त्राणां रजानामिव सागरः ।

शुणैर्न परितुष्पाम्यो यस्य मत्सरिणो वयम् ॥ ३४० ॥

तथा—

सीसं कटवि न फुटं जमस्स पालित्तयं हरंतस्स ।

जस्स मुहनिज्झराजो तरंगलोला नहं वृद्धा ॥ ३४१ ॥

पंचालसत्यपचनजीविगोहमिति ध्रुवन् । उक्तस्यो जनतादृशोपायेण सद् सूरिवाद ॥ ३४२ ॥

- जनेराकुश्यमानश्च ततोऽसौ गुणिमत्सरी । निर्वासमानो न्यकारपूर्वमुर्वपतेर्गिरा ॥ ३४३ ॥
 रक्षितो मानितश्चाथ बन्धुबन्धुरसौहृदैः । श्रीपादलिप्तगुरुभिर्गुरुविद्यामदोक्षितैः ॥ ३४४ ॥
 श्रावकाणां यतीनां च प्रतिष्ठा दीक्षया सह । उत्थापना प्रतिष्ठाहर्दुर्विम्बानां गुप्तदामपि ॥ ३४५ ॥
 यदुक्तविधितो जुद्धा विधीयेताम् सुमिभिः । निर्वाणकलिकाशाखं प्रमुञ्चके कृपावशात् ॥ ३४६ ॥
 5 प्रश्नप्रकाशा इत्यार्षं ज्योतिःशाखं च निमिषे । लाभालाभादिपृच्छासु सिद्धादेशः^१ प्रवर्तते ॥ ३४७ ॥
 अन्यदायुः परिक्षाय सह नागार्जुनेन वे^२ । विमलान्द्रिसुपाजगुः श्रीनाभेयं वचदिरे ॥ ३४८ ॥
 सिद्धिक्षेत्रशिरःसारशिखं सिद्धिशिखालुलम् । शमसंवेगनिषय एकामासेदुपदरात् ॥ ३४९ ॥
 प्रायोपवेशने सद्य आस्थाय शशिरोचिपा । धर्मध्यानान्मसा विध्यापितरामादिवहयः ॥ ३५० ॥
 मनोवचनकायानां चेष्टाः^३ संहृत्य सर्ववैः । शुद्धध्यानसमानान्तःकरणावस्थितिरिष्यराः^४ ॥ ३५१ ॥
 10 द्वात्रिंशद्वासराश्च सन्त्यग् लयलीनमनःक्रमाः । वेहं जीर्णकुटीतुल्यमुच्छ्रित्वा प्रकटप्रभाः ॥ ३५२ ॥
 द्वितीयकल्पे वैवेन्द्रसामानिकतन्मृदुः ।

अभूवशर्पिता श्रूयैः श्रीपादलिप्तसूरयः ॥ ३५३ ॥—चतुर्भिः कलापकम् ।

- उत्पत्तिसिद्धिपटुरत्र स रुद्रदेवसूरिर्गुरुः अभणसिंहनिमित्तसिद्धः^५ ।
 विद्याभृदार्पणपुटप्रभुरेव सिद्धोपाध्याय इत्यतिशयप्रकटो महेन्द्रः ॥ ३५४ ॥
 15 चत्वार इत्यनवधिप्रमसिद्धविद्याः श्रीपादलिप्तसहिता विनुता मपैते ।
 यत्किंचिद्वन्न गदितं न चरित्रशेषमज्ञानतस्तद्विह वृत्तविदः क्षमन्ताम् ॥ ३५५ ॥

अचिन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ श्रीपादलिप्ताख्यया

- 20 श्रीप्रभुप्रभुनीन्दुना विज्ञापितः शृङ्गोऽगमत् पञ्चमः ॥ ३५६ ॥

पूर्वमुनिवृत्तयिने मम गौश्ररितातिदृसितो मत्ता ।

कूटपथे गच्छन्ती यशिता प्रभुप्रभोपतिना ॥ ३५७ ॥

॥ *इति श्रीपादलिप्ताचार्यप्रबन्धः पञ्चमः ॥

॥ ग्रन्थार्थः ३७३, अक्षर २८ उभयं ११०८ अक्षर ११ ॥ छ ॥

1 A B विद्यारोः । 2 N मते । 3 A C चेष्टाः । 4 A *विपति स्थित, C *स्थिति स्थितं । 5 N अविह । * B आदरे
 'रदि भीमदुष्टाक्षिचिते' श्रीपादलिप्ताचार्यप्रबन्ध' एतद्विज्ञेयं पुष्पिकादेवो मन्त्रते ।

६. श्रीविजयसिंहसूरचरितम् ।

११. श्रीविजयसिंहसूरिगुणिकासिद्धः कथं पथि गिरां स्वात् ।

तुष्टा दर्शनमात्राद् यथाग्वाऽदात् सुपी सुदिकाः ॥ १ ॥

अष्टमहासिद्धिनिवेस्तास्व यदिभ्यामि कमपि वृत्तलवम् । वृद्धकृतिवचःश्रवणप्रवणप्रणिधानपरतत्वाः ॥ २ ॥

तीर्थमन्वाचवोद्यं श्रीमेकलकन्धकावते जयति । तत्र गुरुरसौ समभूत् तद्गुणान्तोऽपि वक्तव्यः ॥ ३ ॥ ५

कनकगिरिशिखरसोदरतुङ्गप्राकारवल्लवपरिकलितम् । श्रीपुरमिति नामासीत् पुरा पुरं सकलपुरमुद्धतः ॥ ४ ॥

तस्य च बहिरुपाने समवासापांश्च द्वितीयजिननाथः । श्रीमानजितस्वामी तत्तीर्थं पूर्वमिति विदितम् ॥ ५ ॥

पद्मायुक्कलकालेऽतीते चन्द्रप्रभः प्रसुरवाससीत् । वयान एवदीये नात्वा च सरस्वतीपीठे ॥ ६ ॥

सुनरपि बहुकालेन क्षीणं तद् भृगुरिति प्रथिवनासा । वदधे च महर्षिर्भृगुपुरमभवत् तदाः प्रसूति ॥ ७ ॥

वंशे मेरुगिरिन्द्रे चन्द्रार्धमकिरणरज्जुविलसारे । यत्कीर्तिवंशनदी नृलसि विश्वेषु सम्भेयुः ॥ ८ ॥ 10

स नृपतिरेह जितशत्रुः शत्रुभेगीपतङ्गगणदीपः ।

कलिकालकलुपवामसन्धिषटपट्टरात्मविपबोऽभूत् ॥ ९ ॥—युगम् ।

छागानां शतपदकं त्रिमूर्त्तं सोऽन्यद्वा महीनाथः । विप्रोपदेशमासाद्य यज्ञविधये स्नात्वा भृशम् ॥ १० ॥

अन्ये दिने द्विजैस्तैरानाम्यत होतुमत्र पश्याथः । रेवादृशनतोऽस्य च पूर्वभगः स्मृतिपथं प्रातः ॥ ११ ॥

वयं मुनिस्तुप्रतनाथस्य सर्पिं पूर्वजन्मसुहृदम् । ज्ञात्वा निश्रयेकस्यामदीत्य गन्तुमितिर्विश्रमतम् ॥ १२ ॥ 15

तस्य प्रबोधनार्थं तदा प्रतिष्ठाननामनो नगरात् । सिद्धपुरे विश्रम्य क्षणमेकमुपाजगामात्र ॥ १३ ॥

कोरिंटकाभिधाने परिकरितशिलाया मुनिसहजैः ।

बाह्योद्याने समवासापांश्चतुष्टयसाधः ॥ १४ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

सर्वज्ञं तं भगवां सम्प्राप्तस्तेन बाजिना सहितः । राजा गत्वा तस्या^१ यज्ञकलं तदनु पप्रच्छ ॥ १५ ॥

अथदध जिनापीषाः प्राणिवधात् वे भवन्ति नरकफलाः । अन्यच्च साधुनेत्रः प्रमुदृर्जनतस्तदा जज्ञे ॥ १६ ॥ 20

जिनपतिरपोधयदंष्ट्रं धृपतिसमक्षं यथा शृणु तुरङ्ग । स्वं पूर्वभवं भीमप्रवचानपरञ्च बुध्यस्व ॥ १७ ॥

१२. प्रागत्र पुरेऽवासीत् समुद्रदत्तास्थया वणिग् जैः ।

तस्य च सागरपोतो मिथ्यादृष्टिः सुहृन् समभूत् ॥ १८ ॥

जीवार्हिसामुख्ये समुद्रदत्तेन बोधिवो धर्मे । स द्वादशप्रतपराः शनैश्च सुकृतीभिरा^२ समभूत् ॥ १९ ॥

तस्य मार्गमवशात् क्षयनामा चान्यदाऽभवद् रोगः । निजधर्मत्यागादयमस्त्राभून् तजिजाः माहुः ॥ २० ॥ 25

तस्यापि 'भावहानिर्योधिप्रसक्त' संवभूत् तदा । स्वकजनवचनैः को विप्रलभ्यते^३ न चटुपटुभिर्वा ॥ २१ ॥

पूर्वशुद्ध्यपनाख्ये निम्नगणे डिङ्गपूरणमहे^४ च । आह्वियमाणेषु तथा^५ प्राप्नोष्याम्येषु कुतपेभ्यः ॥ २२ ॥

अध्वन्युद्भिन्नतद्वेशजगताः किं घृतेलिमा अमिताः । किंकरपादाघतैः क्षुण्णाः ह ददर्श सघृणभनाः ॥ २३ ॥

प्रत्यावृत्तः सागरपोतः सदशो निनिन्द तं धर्मम् । निःशुक्लैश्च तदा स यष्टिसुख्यादिभिः प्रहृतः ॥ २४ ॥

आर्तप्यानामृतसा त्रिवैगतिमवसृतेषु विश्रम्य । अथः समभूच्च भवानिष मे शृणु भवमदो पूर्वम् ॥ २५ ॥ 30

अजलि उप चन्द्रपुरे श्रीवर्मा नरपतिः प्रथितकीर्तिः । जाबोधिबीजलमाहर्ह भवे सप्तमे भीमान् ॥ २६ ॥

^१ A मुनिपथं । ^२ N नासि 'नता' । ^३ N सुकृतेभ्यः । ^४ N C परमहंसि । ^५ A C नवत्यः । ^६ N प्रदुष्यते ।
^७ N 'पूर्वभवे' । ^८ N तदा ।

उक्तं चागमे-

सिचकेज सोहम्मे कुवेरदत्तो सणकुमारम्मि ।

सिरिवज्जकुण्डलो वंमलोयकप्पंमि सिरिवम्मो ॥ २७ ॥

पाणयकप्पे मुणिसुव्वज्जो य तित्थाहियो भवे नवमे ।

इय संखेवो भणिओ वित्थरमेयं अजो बुच्छं ॥ २८ ॥

व्यवहारी च भृगुपुराद् समुद्रदत्ताख्य आर्ययौ तत्र ।

निःसंख्यपण्यपूरितयानं स्थानं समस्तलक्ष्मीनां(ण)म् ॥ २९ ॥

नृपतित्तेन समैक्ष्यत तद्वर्षितप्राप्तैर्मुदिवितचितः । दानगुणादित्यागतकणादेयोऽपि तप्ततुजमाह ॥ ३० ॥

राक्षः प्रसादयुक्ता साधोस्तदुचितविधानतश्चापि । सख्यमभूजिनधर्मे बोधश्चास्मादधनिपत्य ॥ ३१ ॥

सागरयोतेनापि च तत्रायत्तेन वद्वयत्सेन । मैत्री राक्षः समस्तनि तद्बोधसमानधर्मव्यात् ॥ ३२ ॥

अन्ते समाधिरमाणात् प्राणतकल्पे नृपोऽभयद् देवः । सोऽहं तस्माच्छुक्त्वा भरतक्षेत्रे नृपो जज्ञे ॥ ३३ ॥

इत्याकर्ण्य सुरक्षः प्रमुचर्मकथां नृपेण सोऽनुमतः । सप्तदिनान्यनशनशृत्य समाहिवोऽग्रात् सहस्रारम् ॥ ३४ ॥

तत्र पुरन्दरसामानिकतां सप्तदशसागरापुरतो । भुजानोऽवधिना प्राग्भवमस्माप्येष तत्रत्यः ॥ ३५ ॥

सार्धद्वादशकोट्यस्तेन सुवर्णस्य षट्पिरे तत्र । राजा पुरलोक्ष्य प्रवोषितो जैनवरधर्मे ॥ ३६ ॥

चानीकररत्नमयं श्रीसुनिमुप्रतविमोस्तदा चैत्यम् । माघस्य पूर्णिमास्यां सुकृती स स्थापयामास ॥ ३७ ॥

माघस्य सितप्रतिपदि विमुत्पादध्वजबोधाय । तस्यैव सिताष्टपां सुरङ्गः सुरलोकाभायासीत् ॥ ३८ ॥

इति नर्मदापदेऽनूद् भृगुकच्छेऽध्याययोध इति नाम्ना । तीर्थं समस्ततीर्थोत्तिशायि पुण्यं प्रवृत्तमद् ॥ ३९ ॥

श्रीसुप्रतनिर्वाणात् द्वादशसु ततः समाहृतेषु । अधिकेषु द्वादशभिः पद्मश्रीद्वन्द्वरूपे ॥ ४० ॥

हरिपेणचक्रवर्ती पुनरुद्धारं चकार दशमोऽस्य । एवं च वर्षलक्षा एकादश जम्बुद्वीपिकाः ॥ ४१ ॥

पण्ययतिसहस्राब्देरुद्धारशते च तत्र जातेऽस्य । सुदर्शनाभ्युद्धारः प्रकीर्त्यते तदुत्तत्तिरय ॥ ४२ ॥

३. वैतालपर्वतोपरि रथनूपुरचक्रचालनाग्निं पुरे ।

राजा विजयरथोऽभूत् तत्कान्वा विजयमालेति ॥ ४३ ॥

विजयामो बहुहिता तीर्थानां प्रणमनाय किल यान्ती । झुक्नुदसर्षं पुरतोऽवतीर्णमालोकयामास ॥ ४४ ॥

अशकुनं इति पत्तिजनैरुपेक्षितवती प्रहृण्वनानं सा । श्रीशान्तिनाथतीर्थं गत्वा च नमाम सा भाषात् ॥ ४५ ॥

तत्र च विद्याचारणयतीर्णवर्तनेकनिष्ठचारित्र्याः । नत्वा जीववधस्योपेक्षायाम् सानुवापाभूत् ॥ ४६ ॥

तत्कर्म तनूचकं किञ्चिद्वान्ते स्वीजितव्यस्य । निजगृहपनमोदार्चन्याचम्यत्वाभयच्छकुनिः ॥ ४७ ॥

स न्यालो व्याधोऽभूत् ततोऽन्यदा मासि भाद्रपदसंज्ञे । बहुदिनवर्षोपशमे बटशृङ्खला च सा लुपिता ॥ ४८ ॥

समापत्यनिमित्तं स्वार्थं चाहारवीक्षिका शकुनिः । व्याधस्य तस्य गेहे चक्रवा जगृहे पल्लवरणम् ॥ ४९ ॥—युग्मम् ।

उद्गीय चान्तमिष्टे गच्छन्ती प्रणिहितेपुणा तेन । श्रीसुत्रवचैलपुरः पतिता कण्ठागतप्राणा ॥ ५० ॥

तत्पुण्यतोऽयं भानुर्भूषण इति यदियुगं च तत्रागात् । कृपया ताम्यामाश्रासितवा च धानीयसंसेकान् ॥ ५१ ॥

पद्मपरमेष्ठिमर्षं साऽप्राप्यत वत्र यामयुगलाभ्याम् । तत्तीर्थप्यानपरा परलोके सा ततः समगात् ॥ ५२ ॥

अक्षि च सागरतीरे दक्षिणखण्डेऽयं सिंहलद्वीपः । राजाऽन चन्द्रशेखरनामा कामाकृतिर्जज्ञे ॥ ५३ ॥

तस्यास्ति चन्द्रकान्ता कान्ता^१ रूपेण जितरतिप्रीतिः ।

शकुनिस्तदुहिताभूत् सुदर्शनेत्याख्यया विदिता ॥ ५४ ॥

अथ च^२ जिनदासनामाभृगुपुरसार्वेश्वरः प्रबहणेन । तत्रायासीद् भूपतिरथ तेन श्रमृतैर्दृष्टो ॥ ५५ ॥

आहुर्दी च तदा वृष्टेः श्रेष्मोपशामकं चूर्णम् । प्रददे तीव्रत्रिकटुकयुक्तं तद्वैद्य उल्लतितः ॥ ५६ ॥

तेन प्राणगतेन क्षुतमायातं वलाञ्च षणिजोऽस्य । पञ्चपरमेष्ठिमञ्चः श्रोकोऽनेन प्रभावनिधिः ॥ ५७ ॥ 5

राजसुता च श्रुत्वा भूच्छां प्राप्ता पुरातनं जन्म । सख्यार जनकशृङ्गा प्राच्यं निजगाद निजचरितम् ॥ ५८ ॥

अत्प्राग्नेय पितरं तत्तीर्थोत्कण्ठिता तदाऽष्टच्छत्रं । अग्रेषयति गुरो सा प्रतिशुश्रावानशनमेव ॥ ५९ ॥

अतिबलभाषि दुहिता प्रदिता जिनदाससार्ववाहेन । आलिभिरष्टदक्षभिः पदातिभिः पोडशसहस्रैः ॥ ६० ॥

अष्टादशभिर्योनिः षणिकाञ्चनरजतमौक्तिकापूर्णाः । अष्टाभिः कञ्जुकमिस्तायाद्वरक्षैश्च तत्संख्यैः ॥ ६१ ॥

सहसा सह साऽचालीद्वेष्टेपरिचारपरिवृत्तया ततः ।

10

सा प्राप राजपुत्री मासेनोपोषिता तीर्थम् ॥ ६२ ॥—त्रिमिर्विशेषकम् ।

श्रीशुनिसुमतनाथं प्रणम्य तजोत्सवं च विदधेऽसौ ।

तौ भानु-भूषणसुनी प्रणनाम च^३ सुकुविशकुलमणिः ॥ ६३ ॥

घनमानीतं सर्वं ताम्भ्यां दौकितवती कृतज्ञतया । निस्तद्वत्त्वाद्याभ्यां निषेपिता भवविरक्ताऽभूत् ॥ ६४ ॥

उद्ग्रे सा चैवं जीर्णं तीर्थं स्व जनकरजवलेः । श्रीशकुनिकाविहारः प्रसिद्धमिति नाम तस्याभूत् ॥ ६५ ॥ 15

द्वादशवर्षाणि ततस्तथा दुस्तपतपोभरं प्राप्ते । विहितानशना श्रुत्वा सुदर्शनाख्या सुपुं समभूत् ॥ ६६ ॥

दैवीलक्षपरिप्लुता विषाद्विनीतसीत्यभापन्ना । सा पूर्वभर्षं स्मृत्वा सुकुसुमेरुपति स्म जितम् ॥ ६७ ॥

अष्टावक्षरसद्व्यपस्यता दुर्गात्यमापुरतः पुरे । जन्मद्वीपसमानावासा भुवनेषु विवसन्त्यः ॥ ६८ ॥

अथ सा विदेहन्न्दीश्वरादितीर्थेषु यन्दते प्रतिमाः । तीर्थकृतां श्रीसुव्रतपदकमलभ्यानलपलीता ॥ ६९ ॥

श्रीवीरजिनस्य^४ पुरः साऽभ्युर्नाटयमुत्तमं विदधे । तत्र सुधर्मापीनाः प्रचलन्ति किमेतदिति ॥ ७० ॥ 20

एतत्पूर्वमनं सर्वं सर्वज्ञः प्रथयति स्व तत्पुत्रतः । अस्मात्^५ एतद्यजन्मभ्येषा निर्वाणमेव्यति च ॥ ७१ ॥

एतत्तामर्ष्ययशाद् भृगुपुरमेतन्न भङ्गमाप्नोति । अतिसुरभिपुष्पकलरन्धमेवदिह विजितपरनगरम् ॥ ७२ ॥

सकलसुखमापययं विचिन्वती प्रतिदिनं जिवाचये^६ । परसुरपूजनविभं विदधे संतापदं लोके ॥ ७३ ॥

श्रीसंप्रार्थनया श्रीमकलहंससुरयया च । आर्य्यसुहृस्तिविनेयाः संलभ्य निवारयामासुः ॥ ७४ ॥

सम्प्रतिराजा च पुनर्जार्णोद्वारं चकार तीर्थेऽसिन् । मिथ्यादृष्टिभ्यन्तरघृन्तः तजोपसद्वृजे च ॥ ७५ ॥ 25

श्रीगुणसुन्दरशिष्येर्निवारिकात्ते च^७ कालिकाचार्य्यैः । पञ्चापिकर्षितशसियोजनान्तरा स्वप्रभावेन ॥ ७६ ॥

श्रीसिद्धसेनसूतेर्दिवाकाद् कोषमाग्न्य तीर्थेऽसिन् । उद्धारं ननु विदधे राजा श्रीचक्रमादित्यः ॥ ७७ ॥

कालिकसूरिः प्रविभां सुदर्शनाया व्यषापयद् यं प्राक् ।

साऽऽकाशे गच्छन्ती विषेपिता सिद्धसेनेन ॥ ७८ ॥

श्रीवीरपुक्तिः श्रवचतुष्टये चतुरशीतिसंयुक्ते ।

वर्षार्णां समजायत श्रीमानाचार्यसप्तगुरुः ॥ ७९ ॥

मिथ्यादृष्टिसुरेभ्यो येन तदा सुव्रतप्रमोसीर्यम् ।

भोषितमिह ताषागतमतस्वितेभ्यश्च वादिभ्यः ॥ ८० ॥

30

१ नास्ति N 'कान्ता' । २ A नास्ति 'च' । ३ N इत्यम् । ४ A पुरतः । ५ N B निरुद्धनाम् । ६ N श्रीवीरस्य । ७ N अस्त्यश्च ए । ८ N जिवाचयैः । ९ A कस्यधः ।

श्रीवर्षमानसंवत्सरतो वत्सरशताष्टकेतिगते ।
 पञ्चाधिकचत्वारिंशताधिके समजनि वलम्बाः ॥ ८१ ॥
 भद्रस्तुराफविद्वितस्तत् ते मृगपुरं विनाययितुम् ।
 आगच्छन्तो देव्या निवारिताः श्रीसुदर्शनया ॥ ८२ ॥
 श्रीवीरवत्सरादय शताष्टके चतुरशीतिसंयुक्ते ।
 निम्ने स मष्टवादी चौदास्तद्वन्तसंथापि ॥ ८३ ॥

5

श्रीसातबाहनाफो मूष इदं तीर्थमुदणार पुनः । श्रीपादलिससूरिर्ध्वजप्रतिष्ठां व्यपान् तत्र ॥ ८४ ॥
 प्रत्यक्षीमूय यतोः पुरतो नाटयं सुदर्शना विदये । विंशतिवतीर्थेधरनिरपि^१चद्रुमानच्छङ्गाय ॥ ८५ ॥

१४. श्रीआर्यत्वपुटवंशे सूरिः भीविजयसिंह इत्यासीत् । समदमनियमतपस्याकमलाकमलोपमाकलितः ॥ ८६ ॥

10

अन्तेष्टुः द्राघुञ्जय-रैयतकप्रकृतितीर्थमुख्येषु । तीर्थाधिपान् प्रणन्तुं व्यहरन् कुवसंयमोद्धारः ॥ ८७ ॥
 समागच्छ सुराष्ट्राणां शनैरावः प्राय रैयतकसैले । वं पादरोह तीर्थस्थामिष्यनैकलीनमनाः ॥ ८८ ॥
 'श्रीनेमिनायतीर्थे शासनरक्षाविषयणा देवी । 'श्रीमत्यन्वामिषया प्रत्यायात् कथ्यते सदाकथानम् ॥ ८९ ॥

तत्तदे-

१५. कारवपरोपिपनगरे कास्तद्द्वान्ते समष्टि^१ भूदेवः । भीस्तर्वदेवनामा वेदपुत्रकस्त पादगतः ॥ ९० ॥

15

तस्मात्ति सत्यदेवीत्याख्या वरयन्तया सतीरमम् । मुनी ययोरम्मादेवीनामा^२ सुकृतिमौलिः ॥ ९१ ॥
 यौवनसंप्राप्तां कामकृशोदतिथिषा कोटिनगरीयः । कुलशीलरूपचारुः ॥ सोमभद्राकथया विदितः ॥ ९२ ॥
 वृद्धाद्य च स्वगते जगाम रामाज्जनामिरामां ताम् । उत्सवतो निजगेदं प्राविशन् परिहृतहेमः ॥ ९३ ॥
 एवं गच्छति काले पुनद्वयमजनि वृत्तिनमुखायाः । पूर्वो विभाकराख्यः द्युभंकरो नामतोऽन्यथा ॥ ९४ ॥

20

तत्र श्रीनेमित्रिनान्तेवासि^३ भीसुधर्मसूरीनाम् । मुनिपुगलं वदेत्रयनि मिश्रायैः विजद्वृत्तमगात् ॥ ९५ ॥
 अस्मादेव्याय निर्मलमनसा सिद्धं^४ रामधामप्यत्रम् । दानविधिपविद्वितहृषां व्यजीहृद् पासनेकविधिः ॥ ९६ ॥
 प्रद्वितो प्रणम्य ताम् गतात् प्रायाद्य सोमभद्रम् । कुवपैषदेवकृतं विना कथं रसयती ररुष्टा ॥ ९७ ॥
 इत्यनतपोद्भावनपूर्वं दुर्धनसंदर्हिमयादीन् । ताममुखविकारां च प्रजहार मुन्यं^५ अपेदाभिः ॥ ९८ ॥
 गृहमागुपेध सा भोविगाज्जुष्पायवसात् वतो वनिता । अजमानाभिरगच्छन् पुत्रावाराय सा नेष्टा ॥ ९९ ॥
 आरौदयदय कृत्यां तपुं तथा बाह्वुलिं प्रसज्य युक्तम् । व्यष्टुतामिनमुनिराते वरविश्रा^६दं परागृता ॥ १०० ॥

25

तस्मान् स एव मार्गः शरणं^७ मे ययु जेनविधिविश्रादः ।
 श्रीरैयतगिरिमभि सा मानाब्दा यथो स्वरितम् ॥ १०१ ॥
 सुविता हविता आन्ता पुनरपिपुनमारोद गिरिरात्रम् ।

व्यातेति मुकृतकामा भननामातिनेमिनिनम् ॥ १०२ ॥

पेनाभिर्गन्तुं ततो विधाना ज्ञानागते वयुजः । परिराजिषकृष्टुंभी छुपाजुः^८ मार्पयामास ॥ १०३ ॥
 तामस्य चारुदित्या भीनेमिरणमय विषादेयः । इत्यरागां^९ वहे तस्मात्तिष्ठारण्य मयुषाभि ॥ १०४ ॥
 भीनेमिर्यनायामृषिकृतो देवार्द्धमार वत् । विष्णुकोपाटोसे विरोधेन प्रायश्चर्यान्तम् ॥ १०५ ॥
 अहदिगतां विनये गोऽन्यथा आनुषङ्गिकां मान्य । आस्यो रैयतके गह्वरं भैरवं^{१०} पाय ॥ १०६ ॥

30

तन्निवृत्तिं मत्वा हत्यादोषी कथं नु जीवामि । लाकृणितगन्धक्षं प्रदर्शयमानोऽङ्गुलीभिरहम् ॥ १०७ ॥
तस्मान्ममपि धृत्युः श्लाघ्योऽत्रैवाहंता पवित्रेऽद्वैतौ । 'याऽभीपां सा मे स्वाद् गतिरपरैः प्रलपितैः किं नु ॥ १०८ ॥
एवं विचिन्त्य पेते तत्रैवानेन भैरवे भयदे । लेभे तद्वाहनता सिंहतया व्यन्तरीभूय ॥ १०९ ॥
साऽभ्यादेवी 'श्रीनेमिनायसीयं' अ भक्तियुक्तानाम् । साहाय्यं कृपां तत्र गिरौ विद्यतेऽद्यापि ॥ ११० ॥

५६. अयं विजयसिंहसूरिराष्ट्राज्ञप्रणाममाधाय । विहितवीथीपवासास्त्रीयेशं तदुष्टे सुष्ठु ॥ १११ ॥
निरुपमचारित्रनिर्भि तत्र प्रेक्ष्यामुमन्विता देवी । क्षणदायां प्रत्यक्षा भूत्वा प्रणनाम तस्यादौ ॥ ११२ ॥
अन्वा एवं द्विजपत्नी पतिपरिभूता जिनाङ्घ्रिसरसिरुहम् ।

स्तुत्वा सुरत्त्वभासा स्वामनु पतिरिष च तादृगभूत् ॥ ११३ ॥

तस्मेति वचः श्रुत्या हृष्टाऽवारीत्, समाविशत किंचित् ।

ते प्रादुरग्रीहानां कार्यं नः किमपि नास्ति शुभे ॥ ११४ ॥ 10

सा निःस्पृहत्वतुष्टा विशेष्टस्तलुवाच बहुमानान् ।

शुटिकां शुद्धीत विमो ! चिन्तितकार्यस्य सिद्धिकरीम् ॥ ११५ ॥

चक्षुरदृश्यो गगनेचरश्च रूपान्तराणि कर्ता च । कविबालन्धिप्रकटो विषहृद् बद्धस्य मोक्षकरः ॥ ११६ ॥
भवति जनो गुरुलघुतां प्रपद्यते स्नेच्छया तयावश्यम् ।

अनया सुखे निहितया विरुष्टया तदनु सहजतनुः ॥ ११७ ॥ 15

सुगुरेरनिच्छतोऽपि हि हस्ते मुक्ता सिरोदये च सुती । पदने तां स्पृश प्राक् श्रीनेमिस्तथमुं षष्ठे ॥ ११८ ॥

'नेमिः सनाहितधिया' मित्वादिभिरमरवाक्यसंकाशैः ।

काव्यैरल्लौत् श्रीमन्नेमिम् ; स्तुतिरपि साऽप्यापि ॥ ११९ ॥

सूरिप सीयं प्राज्ञं विधाय चायान् वदा भृगुभेदे । संयमवेशमुख्यैर्महोत्सवैस्तं समर्चयत् ॥ १२० ॥

५७. अन्ये गुरुरङ्गुलेऽश्वरत्नगरात् प्रबलेन पवनवेगेन । जाञ्जल्यमान उषैर्वैराकटः प्राप वज्रगरे ॥ १२१ ॥ 20

अर्चिर्वलयपरिप्लुतं सदानपणहस्यैवैत्यकोटीषु । अनलः प्रससार वदा सागर इव युक्तमर्यादः ॥ १२२ ॥

प्रथमकवले वृणाकृतगृहाणि फावेष्णकाश्रुतानि तथा । अभ्याहारे किञ्च कृष्टिमानि एत्थयन्मत्तासन् ॥ १२३ ॥

दंष्ट्रान्मानसात्पुण्यसुरचराकन्दभैरवारावम् । शारङ्गराजिरीकोऽस्तौ वसिष्ठविरचयत् कल्पेदे ॥ १२४ ॥

भस्मीकृतं समस्तं नगरं तेनेह दहनरूपेण । समवर्तिना सगोपुरदुर्गोदरियक्षपरिकरितम् ॥ १२५ ॥

उपस्थाने नियतिवज्ञादनुपक्रमसाम्य ईदृशुपसर्गे । भीमुनिमुन्नतचेस्तं कषत्रमयं भस्मसात् तदभूत् ॥ १२६ ॥ 25

पाषाण-पित्तलाभयदेवप्रतिमा विशीर्णसर्वाङ्गाः । अभवन् सुन्नतविम्बं तस्यादेकं तु सदवयवम् ॥ १२७ ॥

विश्वप्रकाशरूपा दादेष्ट्रेऽहं ननु नवा भूत्वा । समराङ्गण इव भर्दिवतीरे सौर्वस्थिते पुंसि ॥ १२८ ॥

अयं विजयसिंहसूरिरिष्टिकां वदने निधाय सत्याग्रम् । हस्ते कृत्वा तीर्थाद्याय च गोचरं व्यचरन् ॥ १२९ ॥

'हस्यमाक्षणेनमसु पूर्वमगाद् धर्मलाभवच्छासौ । भीमुनिमुन्नतचेत्योदारे भिक्षां प्रयाचे च' ॥ १३० ॥

पश्चाद्वात् कोऽपि शर्व द्विर्वात् या कोऽपि जातरूपस्य । प्रददौ तस्य महर्षेः पञ्चसदस्त्रास्त्राऽभूवन् ॥ १३१ ॥ 30

अष्टमहासिंहद्विष्टस्त्रास्यास्यो घनागमो नैव । पारित्रपने रक्षन् नादादाचमिह भगवान् ॥ १३२ ॥

पुनरुददीमरदाशु प्रपानदारुप्रजेन स्थगृता । बर्द्धकिरणेन तदा वमीवाह्राय निनसत् ॥ १३३ ॥

७. श्रीजीवसूत्रचरितम् ।

६१. धर्मेद्भस्त्रस्योः प्राणोद्भासेन परणोदयम् । विदधे स ददातु श्रीजीवदेवप्रभुः धियः ॥ १ ॥
 निजप्राप्तेः परप्राणान् पूर्वेषु स्वाह्वा दधुः । अक्षतो जीवजीवातुर्नापरो जीवदेववत् ॥ २ ॥
 अद्यप्रातीत^१ (१) कालीयो मादृक्षस्त्रस्य वण्नि । परं मां मुखरं कर्तुं तद्वक्त्रेनापरः प्रभुः ॥ ३ ॥
 छवित्रं जाड्यकक्षस्य वह्नित्रं पापवारिधेः । धवित्रं दुःखधर्मस्य^२ चरित्रं तस्य कीर्त्यते ॥ ४ ॥
 जगत्प्राणः* पुरा देवो जगत्प्राणप्रदायकः । स्वयं सदाऽनवस्थानः स्थानमिच्छन् जगत्सतो ॥ ५ ॥
 वायुदाल्यं महास्थानं गूर्जराक्षनिभण्डनम् । ददौ श्रीभूमिदेवेभ्यो ब्रह्मभ्य इव मूर्तिभिः ॥ ६ ॥—युग्मम् ।
 शालातालक^६ सन्बन्धनिवेशेन तवा मरुत् । निदधे ब्रह्मशालायां चैत्ये च परमेष्ठिनम्^७ ॥ ७ ॥
 मलयार्द्रौ यथा सर्वे चन्दनन्ति महीरुहः । ब्राह्मणा वणिजश्चात्र तयासन् वायुदाल्यया ॥ ८ ॥
 धभूजातिः स्फुरत्वातिपुष्पसौरभनिर्भरा । सरसालिभिराभ्या तन्नाम्ना सर्वमूर्द्धगा ॥ ९ ॥ 10
 धर्मदेवः भियां भाम^८ श्रेष्ठौ तवास्ति विशुद्धः । साक्षादहम् इव न्यायार्जितद्रव्यप्रदानवः ॥ १० ॥
 शीलभूक्तस्य कान्तास्ति नाम्ना शीलवती यया । आनन्दिवचसा नित्यं जीयन्ते चन्द्रवन्दनाः ॥ ११ ॥
 तयोः पुत्राबुभाषास्त्रो भेयःकर्मसु कर्मणो । महीधरो^९ महीपालोऽभिषाभ्यां सिधुवापिति ॥ १२ ॥
 महीपालोऽप्यभूत् कर्मदोषाद् देवान्तरभ्रमी । महीधरश्च सौभ्रात्रलोदाद् वैराग्यवानभूत् ॥ १३ ॥
 तन्नास्ति जंगमं तीर्थं जिनवृत्तः^{१०} प्रभुः पुरा । संसारवारिधेः सेतुः सेतुः कामाद्यविघ्ने ॥ १४ ॥ 15
 सम्राज्यं सूत्रधारं यं सत्काष्टोत्कर्षसंघटम् । सपूर्णसिद्धिसौधस्य मध्यभागासवाभिताः ॥ १५ ॥
 अन्यदा तं प्रभुं नत्वा भवोद्दिष्टो महीधरः । बन्धोर्विरहवैराग्याद् धर्मयज्ञैस्तद्व्रतम् ॥ १६ ॥
 योग्यं विहाय तं तस्य पितरौ परितुच्छय च । प्रव्रज्यां प्रददौ सूरिरभागात्तन्मतेष्वनः ॥ १७ ॥
 गुरुशिक्षां द्विषादयानेकविद्याभिषारगः । अतिप्रज्ञावलात्^{११} सोऽगृहभूमिः परवादिनाम् ॥ १८ ॥
 भववारिधिसिंहारपोतानं भविनां भुवि । तं शिष्यं स्वपदं न्यस्य गुरुः मेखभियोऽभजत् ॥ १९ ॥ 20
 शास्त्रानुगतनाम्नाऽसौ धीराशिल्पगुरुस्ततः । विद्यापिनोदतः फालं गच्छन्मयि वेद न ॥ २० ॥
 ६२. महीपालकृपा तस्य वन्द्य राजशृङ्गे पुरे । प्रापद् दिगम्बरपाशं श्रुतकीर्तिरिति श्रुतम् ॥ २१ ॥
 प्रतिरोध्य श्रवं तस्य ददौ नाम च ॥ प्रभुः । सुवर्णीकीर्तिरिति तं निजो वाशिक्षयन् क्रियाम् ॥ २२ ॥
 श्रुतकीर्तिगुरुस्तस्यान्यद्वा निजं^{१२} पदं ददौ । श्रीमदप्रतिचक्रया विद्यां च धरणाश्विनाम् ॥ २३ ॥
 परकापप्रवेशस्य कलां चासुलभां कलौ । भाग्यसिद्धां प्रभुः प्रादात् वाटग्योग्या हि तादृशः ॥ २४ ॥ 25
 तत्पुत्रागतवाणिज्यशृङ्गभ्यो ज्ञात्वा जनन्वथ । जगाम मिलनायस्य अर्तेरि त्रिदिवं गते ॥ २५ ॥
 मिलिता तस्य वरुणैर्मागिता मान्यत्वाभिधिः । जननीदृग् गुरो रक्षयानिवत् कस्य नाहिता ॥ २६ ॥
 दीर्घकृत्तमर्तत्त्वनागविवादेऽपि काञ्चन । समाचारभिदां दृष्ट्वा निजं यव सुतद्वये ॥ २७ ॥
 अवदत् शङ्किता वत्स ! जेने धर्मेऽपि^{१३} बोऽन्तरम् । शेषान्वरोऽतिनिष्ठभूष्टोऽयं निःपरिग्रहः ॥ २८ ॥
 किञ्चिद्भवान् मुसुं पृथालोको बहुपरिग्रहः । तन्यो शंस कथं सिद्धिः प्राप्यते न्यायवेजनेः ॥ २९ ॥ 30
 तत्तस्य पूर्वजस्थाने समागच्छ मया सह । ययोगौ भ्रातरौ धर्मं संविचार्यैस्सम्मतम् ॥ ३० ॥

1 C N यत्तरीयवतुः । 2 N प्रवीनः । 3 N धर्मस्य । * वायु इति C डि- । 4 B लायकः । 5 A C परमेष्ठिना ।
 6 N धर्मेष्ठौ । 7 N महीधरमहीपालाभिषाभ्यां । 8 A दत्तप्रभु । 9 A यः । 10 B C N बलः । 11 B C निजपदः ।
 12 A चान्ताम् ।

- शालैः प्रमाणसिद्धान्तैर्बुद्ध्येषामितरेतराम् । तदेकमतिकौ भूत्वा धर्मे स्थापयत् हि माम् ॥ ३१ ॥
- स मातुरपरोपेन विजह्ये चायदे पुरे । नाशिव्याविष सौ तत्राभिप्ररूपौ च संगतौ ॥ ३२ ॥
आचार्यौ किल सोदयौ श्वेतान्धर-दिगम्बरौ । स्वस्वाचारं तथा तत्त्वविचारं प्रोचतः स्फुटम् ॥ ३३ ॥
दिग्वासा निर्ममाभासः सद्गतः श्वेतवाससा । अमि प्रौढवचःशक्तिर्बोधितः शोधिताहसा ॥ ३४ ॥
- 5 वावन्दा सविश्या च शिक्षादृष्ट्यै निमज्जितौ । महाभक्त्या वचनारदर्शनार्थं च किञ्चन ॥ ३५ ॥
एकः शुष्कपित्तशालीवृन्दे भोज्यविधिः कृतः । सामान्यो मध्यमस्थानेऽप्यपरः प्रवरः पुनः ॥ ३६ ॥
दिग्वासाः पूर्वमायातो द्वेषाप्यस्याथ दर्शितः । अमत्रनिकरो रम्यमाण्डल्यस्तेन चादृतः ॥ ३७ ॥
यापदृष्टः कदाप्योऽसौ शीतो दग्धो विसंस्कृतिः । सविकारं मुखं बिभ्रदपश्यन् मावरं तदा ॥ ३८ ॥
तथा द्वितीयपुत्रस्य साधुयुग्मं समागतम् । प्रदृश्यै भोज्ययुग्मं च जननी प्राह हर्षतः ॥ ३९ ॥
- 10 अनयोदाचितं यद् बलाद् गृहीतेति जल्पिते । विमृश्य प्राहतुः साधू मादां नः हृदमेव तत् ॥ ४० ॥
आचार्यमिकदोषे च संदिग्धे कल्पते न तत् । अपि ह्ययमनावायागावौ सौ मुनिसत्तमौ ॥ ४१ ॥
अथ प्राह सवित्री य सवित्री धर्मकर्मणः । सुतं दिगम्बराचार्यं 'दृष्टं ब्राह्मणं स्वया ?' ॥ ४२ ॥
यही रम्ये शुभाभासे रक्षानामल्पकं फलम् । आहार इव धर्मेऽपि ध्यात्वेति स्वहृदि ह्रुह ॥ ४३ ॥
प्रतिपुद्गो जनन्या स धार्मिकबन्धोश्च सन्मतिः । मास्वान् प्रपद्यते स्मैव भस्ते निर्मलान्धरम् ॥ ४४ ॥
- 15 श्रीराशिलभोः पार्थे वीक्ष्य-शिक्षाक्रमादयः । जैनागमरहस्यानि जानन् वीतार्थतां ययौ ॥ ४५ ॥
अन्यदा सद्गुरुर्बोधं वञ्च्यं गृहे न्यवीविशत् । श्रीजीवदेव इत्याख्याविरुधातः सद्गुरुर्मौ ॥ ४६ ॥
- १३ यतिप्रश्नशरीरूपपरिवारविराजितः । आन्तरद्वेषिनिष्पेषनिर्दिष्टः सद्योऽपि सन् ॥ ४७ ॥
व्याख्यां कुर्वन्नुदग्रशीः श्रीवीरभक्तनेऽन्यदा । भोगिना भोगिना दृष्टिविप्रेणेवेक्षितो गुरुः ॥ ४८ ॥—युगम् ।
दृष्टौ च 'स महातेजः सकलो भवलाम्बरः । सार्वभौम इवाभाति जनेऽस्मिन् विसर्य दधन् ॥ ४९ ॥
- 20 प्राकृतोपद्रवे शक्तिर्या सा का मेऽस्य चेदिह । विद्ये किमपि धूणमक्षुणं वदन् पुमान् ॥ ५० ॥
विमृश्येति सभामध्यमध्यासीनः खलोलया । लोलयावच्च पर्येक्षुमुपाविशदिलाहले ॥ ५१ ॥
याचकस्य रक्षसां चास्त्रमभयन् मौनवान् स च । अभूत् तद(दि)हितैर्ज्ञातं गुरुणा योगिकर्म तत् ॥ ५२ ॥
स्वशाक्त्या याचने शक्तं खं विनयं विधाव च । अनुज्झत् समये व्याप्यामन्याकुलमनाः प्रभुः ॥ ५३ ॥
तस्य पर्यस्तिकामुमाभासनं बजलेपवत् । तस्यो यथा तथा तस्य प्रसरेणेव निर्मितम् ॥ ५४ ॥
- 25 ततोऽवददसौ कृत्वा करसम्पुटयोजनम् । अलीकप्रणिपातेन महासक्तं ! विमुञ्च माम् ॥ ५५ ॥
अपि भद्राक्षुभिः कैश्चिद् विज्ञतः कृपया प्रभुः । शुकोऽगात् तेन कः शक्तः कुञ्जरेणुमक्षणे ॥ ५६ ॥
प्रभुर्न्यपेयपत् तत्र साधुसाध्वीकदम्बकम् । वदीच्यौ दिशि गच्छन्तं स्त्रीकृतावां कुयोगिना ॥ ५७ ॥
धर्मकर्मनियोगेन साध्वीयुगमगात् ततः । तत्र कासारसेतौ च सिष्ठन् योगी ददर्श तत् ॥ ५८ ॥
अथ सन्मुखमगल लापवाहापवाग्रयः । एकस्या मूर्ध्नि पूर्णं च किञ्चिद्विक्षेप निष्कृतः ॥ ५९ ॥
- 30 तस्य सा दृष्टो गत्वा पार्थ निविदिशे तवः । वृद्धयोका न चायाति विकटं पूज्यलपनम् ॥ ६० ॥
साधुरागल्य स्रीणां सा तद्वत् व्यजिज्ञपत् । मा विपीद* भलिध्यावः कार्येऽत्रेति प्रमुञ्जौ ॥ ६१ ॥
ततः कुशमये तत्र पुनर्गते समार्पयन् । चतुर्णां भावकाणां च शिखिला वेऽप्यमो ययुः ॥ ६२ ॥
निर्गल्य च बहिःश्रीलाच्छित्त्वा तस्य कनिष्ठिकां । तस्यायगाः करं तस्य दृष्टुं नित्यं निरुद्धलिम् ॥ ६३ ॥
दृष्टः कस्मादिदं जातमकस्मादिति सोऽवदत् । ऊचे तैर्बुद्ध्यतां साध्वी बहुप्रसूदकारिणी ॥ ६४ ॥

अमानयति तां चार्चं तत्र ते युवकाहुतिम् । द्वितीयां पदयत्तत्साछिन्दन् साऽप्यनुवृद्धं हृतम् ॥ ६५ ॥
अद्याभ्यधुर्दण्डस्याप्या नीचास्तत्कृपयाऽङ्गुली । तव छिन्ना शिरश्चेवं छिन्नश्चेत् त्वकं कृतः ॥ ६६ ॥
मुञ्च साध्वी न चेत् पापं छेत्स्यामस्त्रव यस्तकम् । न जानासि परे खे वा शस्यन्तरमयेवत ! ॥ ६७ ॥
सम्पन्नं भीतस्ततः सोऽपि ब्राह्म नीरेण सिच्यवाम् । अस्याः शिरस्ततो वातु निजं स्थानमनाकुला ॥ ६८ ॥
तथा कृते च तैः साध्वी तत्र साऽभूत् सचेतना । आगत्य च निजं स्थानं सा बालाऽऽलोचनां लली ॥ ६९ ॥
भीतभीतः पलाय्यस्तौ योगी देशान्तरं ययौ । तादृशं किं बराकाणां गम्या गुरव ईदृशाः ॥ ७० ॥

५४. इतः श्रीविश्वामादित्यः शास्त्रचर्त्ता नराधिपः । अचूणां पृथिवीं कुर्वन् प्रवर्तयति वत्सरम् ॥ ७१ ॥
वायुदे प्रेषितोऽस्तालो लिम्ब्यास्थ्यस्तेन भूमुखा । जनानुण्याय जीर्णं पापत्रयच्छीवीरधाम तत् ॥ ७२ ॥
उदघाट स्वर्गेन निजेन सह मन्दिरम् । अर्हत्तत्र सौवर्णकुम्भदण्ड्यजालिसूत ॥ ७३ ॥
संवत्सरे प्रवृत्ते सप्तसु वर्षेषु पूर्वतः । गतेषु सप्तमस्यान्तः प्रतिष्ठां ध्वज-कुम्भयोः ॥ ७४ ॥ 10
श्रीजीवदेवसूरिभ्यस्तोत्र्यस्तत्र व्यधापयत् । अद्याप्यभङ्गं तत्तीर्थममूढमिभः प्रतिष्ठितम् ॥ ७५ ॥
५५. इतश्चास्ति महास्थाने प्रधानो नैगमग्रजे । दारिद्र्यारिजये मङ्गः श्रेष्ठी लहृष्टः कलानिधिः ॥ ७६ ॥
महामाहेश्वरः कोटिसंख्यद्रव्येण भास्वरः । महादानं मुदा सोऽदात् सूर्यप्रहणपर्वणि ॥ ७७ ॥
तथा होमं सनारूपयता तेन द्विजोत्तमाः । ऋत्विजो यवजूलाग्नाहूता अध्वरदीक्षिताः ॥ ७८ ॥
तानभ्यर्च्य महाभक्त्या वेदविद्याविशारदाम् । प्रावर्त्यत ततो होमः प्रोदमन्त्रस्तोत्रजितः ॥ ७९ ॥ 15
तत्र कुण्डोपकण्ठेऽहिलतूर्ध्वसाम्लिकाहुमान् । धूमाकुलाक्षिगुग्मोऽसौ फटस्तदिति पापवत् ॥ ८० ॥
आदाहुनेष भोगीन्द्रः स्वयमागत आहुतीः । धापालेषु द्विजेष्वेवं कोऽपि यदौ तमक्षिपत् ॥ ८१ ॥
जाग्रत्यमानमुद्गीक्ष्य यजमानः सुधीश्च तम् । कृपया कम्पमानाङ्गः ब्राह्म किं हुम्हृतं कृतम् ॥ ८२ ॥
जीवन् पद्मेन्द्रियो जीवः स्पृष्टं दृश्यः सचेतनः । सहस्रेण व्यलङ्घ्यो क्षिप्यते धर्म एष कः ॥ ८३ ॥
अप्यर्पुदाह च श्रेष्ठिम् । नहि वोषोऽस्ति कग्रन । मुमन्त्रसंस्कृते पद्मौ पतितः पुण्यपानहिः ॥ ८४ ॥ 20
पतोऽत्र प्वलने श्रूया हिंस्रजीवा महाहंसः । प्राप्नुयुर्देयभूयं ते 'मुमात्रुप्यमय भुवम् ॥ ८५ ॥
तत्र प्रत्युषोपकारोऽयं विदधे यदुनाऽमुना । अतोऽल्पमपि मेव त्वं सन्तापं कर्तुमर्हसि ॥ ८६ ॥
कृपाद्रुसालिक्शेत् त्वं प्रायश्चित्तं ततः कुरु । सौमर्णं द्विगुणं तस्याददि देदि द्विजग्रजे ॥ ८७ ॥
पदादेशादसौ सर्पं क्षिप्रं हेममपीकरम् । मर्षसां संस्कृतं दृष्ट्वा छेदकलिं तमग्रवीम् ॥ ८८ ॥
पूर्वस्य पगिनी हिंसापापेऽस्मीं पारितो भया । एतद्वयेऽपरः कार्योऽनपराधाऽप्यपरात्र तत् ॥ ८९ ॥ 25
एतोऽहं नागमण्डलिं धर्ममेतं कथं कृषा । विद्रावयत मां तस्माद् पितृष्टं मकलं भया ॥ ९० ॥
बहिर्बिष्पापितः पुण्ड्रमुपुचं प्रेषिता द्विजाः । शान्ते भैरवमाह्वान्ये न कोऽप्यमहर्गं परेत् ॥ ९१ ॥
यतःभयनसौ धर्मो दर्शनानि समीक्यते । भिक्षाये तद्गदे प्राज्ञं श्वेताम्बरमुनिद्वयम् ॥ ९२ ॥
धर्मं संरक्ष्य पारित्रयाणां यत्कृतं भुवम् । जनीपां ते ततः प्रोपुर्मायाकं कल्पते दि शत् ॥ ९३ ॥
पृथिव्यापगन्धा यद्विशेषुः गर्भो धनरसिः । तस्माच्च यत्र हन्यन्ते कार्ये नमत्र गृष्यते ॥ ९४ ॥ 30
अथ चित्तपदः श्रेष्ठो विद्वत्पदादहो ! जमी । निर्ममा निरद्वयताः सदा जीनलयेवमः ॥ ९५ ॥
ततोऽपददमः धर्मं निवेदयत मे स्फुटम् । रूपगुणौ प्रनुभूते मितवर्षं कयवित्यभि ॥ ९६ ॥
शत्रुरक्षा गणयोः भग्नं त्वं ततोपरैऽस्मि । यथो स्फुटः प्रभोः पापं यत्र धर्मानुषोन्नयम् ॥ ९७ ॥

ते च प्रादुर्दया धर्मः सर्वज्ञो देवता जिनः । महाप्रवचरो धीरो गुरुर्वस्तान्तरद्विपन् ॥ ९८ ॥
 रागाद्यद्वाभ्रयो देवो गुरुश्च सपरिग्रहः । धर्मश्च पशुर्हिंसाभिरप मिथ्याभ्रयो महान् ॥ ९९ ॥
 तस्मात् परीक्षया धर्मं प्रतिपद्यस्व धार्मिक ! । परीक्षापूर्वकं टंकाद्यपि युष्माभिरिष्यते ॥ १०० ॥
 ५ श्रुत्वेति स प्रपेदऽथ ससम्यक्त्वां व्रतावलीम् । धर्मं चतुर्विधं ज्ञात्वा समाचरददनिशम् ॥ १०१ ॥
 आह वैप प्रभो ! किंचिदवधारयताधुना । द्रव्यलक्षस्य सङ्कल्पो निहितः सूर्यपर्वणि ॥ १०२ ॥
 तदर्थं व्ययितं धर्माभासे वेद-स्थतीक्षिते । कथमर्हं मया शेषं व्ययनीयं तदादिश ॥ १०३ ॥
 मन वेतसि पूज्यानां दत्तं बहुफलं भवेत् । तद् गृहीत प्रभो यूयं यथेच्छं वसमाचरात् ॥ १०४ ॥
 १० जयाहुर्गुरवो निष्किञ्चनानां नो धनादिके । स्पर्शोऽपि नोचितो यस्माद् वक्तव्यं किं नु संप्रदे ॥ १०५ ॥
 चिन्तां भवांस्तु मा क्वापीत् स्वः सन्ध्यासकये च । प्रक्षालितैकपादस्य प्राप्तुं यत् प्रदोक्ते ॥ १०६ ॥
 समीपे नलदात्नेयं कथयिष्यामहे तवः । श्रुत्वेति सत्त्वं सोऽग्राद् विमुञ्चन् स्वगुरोर्वचः ॥ १०७ ॥
 परेऽहि चोक्तवेलायां कश्चिद् यद्वेकिरानयत् । तां शय्यापालिकां नो या भूषस्यापि परिग्रहे ॥ १०८ ॥
 स्मरन् गुरुवचः श्रेष्ठी तेन सार्द्धमुपाभ्रये । गत्वा न्यनिक्षिपत् पूज्यपुरतो विसयोन्मुक्तः ॥ १०९ ॥
 प्रमथः पुनरागत्य वासान् निक्षिप्य धूर्गदो । तदाधियातयामासुतादिशंश्रुतिं तं स्फुटम् ॥ ११० ॥
 धुरंधराविनो यत्र प्रयान्तो तिष्ठतः स्वयम् । तत्र जैनान्तरं रम्यं द्रव्येणनेन कारय ॥ १११ ॥
 १५ ज्ञोमिति प्रतिपद्याद्य धौरेयो मुञ्चति स्म सः । मुक्तलौ जन्ममुपासे विष्णुपलान्कयामनि ॥ ११२ ॥
 तत्रायकन्देयो च सितौ न चकतस्ततः । प्रागापिपतिरेतस्य गौरवाद् भूमिमार्षयत् ॥ ११३ ॥
 तत्र कर्मन्तरे सूत्रधारेद्रौग्यं विहिते सति । शिखरं मण्डपं प्रासादस्य संपूर्णवामगात् ॥ ११४ ॥
 जयभूतः पुमान् कश्चिदपरेणुः समाययौ । दृष्ट्वा प्रासादमाषत् प्रभंसां प्राणकूणकः ॥ ११५ ॥
 जनैस्तद्दूषणं पृष्टो जगद् अष्टं स च । क्षियोऽस्मिदस्यमन्त्रास्ति विश्वदूषणशेखरः ॥ ११६ ॥
 २० विहायिते च पूज्यानां मानयित्वा च तेऽदिशन् । उत्तरीत्य शल्पभाषाय चैत्यमारम्भतां पुनः ॥ ११७ ॥
 द्रव्याभावोद्भवा विन्ता कार्या लुह्य ! नहि त्वया । द्रव्यं ते तदधिष्ठास्यः पूरयिष्यन्ति मुष्कलम् ॥ ११८ ॥
 उत्तीर्णने समारम्भे निशि शुभ्रविरै खराः । नोत्कील्यमित्यवज्ञाते निपतन्त्यर लोष्टकाः ॥ ११९ ॥
 पुनराख्यायिते वय्यपादा ध्यानमपूरयन् । देवाह्णने कृते तत्र देवी साक्षादयाह वान् ॥ १२० ॥
 *कन्यकुब्जमहीमर्तुर्महिता दुहिता ह्यहम् । स्वीये सुखाधिकदेशो तिष्ठन्ती मूर्जेराजिषे ॥ १२१ ॥
 २५ स्नेच्छमहमपादत्र धूपेऽर्चं न्यपतं तदा । अमृतं भूययिष्ठात्री मृत्वा स्वं चास्ति मे बहु ॥ १२२ ॥
 ततः स्वाङ्गासिधस्यवावि नातुमन्ये विकर्षितुम् । ममाननुमतौ कोऽपि किंचिद् कर्तुं नहि प्रभुः ॥ १२३ ॥
 धर्मस्मान्निपु पुत्रत्वं वारये प्रभवस्ततः । एनामन्चनयन् शान्ता ततोऽमीषां वचोऽमृतैः ॥ १२४ ॥
 अवोचद् यदि मामत्राधिष्ठात्री कुरुताधुना । तद्द्वयसहितामूर्ध्वधर्मस्थानाय गृह्णताम् ॥ १२५ ॥
 गुह्यभिः प्रतिपन्ने च चेतो निर्वर्तिते वरे । ते देवकुलिकां तत्सा योग्यां वृथगवीकरन् ॥ १२६ ॥
 ३० आख्या भव न देवी ति कृवा तस्यास्तदथ च । अविशस्यश्चित्तराशिं पूजां प्राप्नोति धार्मिकैः ॥ १२७ ॥
 ३६ जय दृष्टुं द्विज दृष्ट्वा जिनधर्मैकसादरम् । स्वभावं स्वमजानाना दधुर्जनेषु मत्सरम् ॥ १२८ ॥
 ततः संचरतां मार्गे साधूनां गोचरादिके । उद्वेगं ते प्रकुर्वन्ति गिरीणां यात्रया इव ॥ १२९ ॥

1 A आदिशम् । 2 A कथमर्थः । 3 N व्ययनीयं । 4 B C तदा क (पा ?) दत्तम् । 5 N तव । 6 N पूर्यं ।
 7 N उप । 8 A भूमिमार्षयत् । 9 N मण्डपः । 10 B N मित्यते । * 'उप्रीतं स्वयं गाम कन्य देहि'
 इति B रि. । † 'हयमै' इति C रि. ।

इत्थमालोचिते तैश्च शुरुः प्राह क्षमावशात् । उपसर्गा विलीयन्ते रहस्यमिदमेव नः ॥ १३० ॥
अन्यदा वटपः पापपटवः कटनो गिरा । आलोच्य सुरभिं कांचिदंनमृदुलशशिताम्* ॥ १३१ ॥
उत्पाट्योत्पाट्य चरणान् निशायां तां भृशं कृशाम् ।

श्रीमहावीरचैलान्तराखदा प्रावेक्ष्यन् कृतात् ॥ १३२ ॥—युग्मम् ।

गतप्राणां च तां मत्वा बहिः स्थित्वाऽतिहर्षतः । ते प्राहुरत्र विज्ञेयं जैनानां वैभवं महत् ॥ १३३ ॥ 5
वीक्ष्यः प्रातर्विनोदोऽयं श्वेताम्बरविठम्बकः । इत्थं च कौतुकाविष्टास्तरुधुर्ववकुलादिके ॥ १३४ ॥
प्राहो मुहूर्तं उत्थाय यतयो यावद्दृष्टे । पश्यन्ति तां सृतां चेतस्यकस्माद् विस्मयावहाम् ॥ १३५ ॥
निदेहिते गुरूणां च विज्ञेऽस्मिन्नस्तिप्रदे । अबिन्ध्यन्नक्तयस्त्रे च नाक्षुध्यन् सिंहसन्निभाः ॥ १३६ ॥
मुनीन् मुक्त्वाऽङ्गरक्षार्थं मठान्तः पट्टसन्निधौ । अमानुषमपारेऽङ्ग ध्यान भ्रेजुः स्वयं क्षुभम् ॥ १३७ ॥
अन्तर्मुहूर्तमात्रेण स्था घ्रेजुः स्वयमुत्थिता । चेतनाकेवनाचिरहेतुभ्येलाद् बहिर्वयी ॥ १३८ ॥ 10
पश्यन्तस्तां च गच्छन्तीं प्रवीणप्राज्ञासाधवा । दध्युरभ्युपिता रात्रौ भृता चैलान् कथं निरैत् ॥ १३९ ॥
नाणुकाणमप्राप्तिं व्यसनं दृश्यते महत् । अवस्था विप्रजाविर्यद् दुर्महा वदुर्महली ॥ १४० ॥
एवं विमृशतां तेषां गौर्माह्वयनोन्मुखी । प्रोक्तपदोदया पिश्यलेहेनेव कुतः ययौ ॥ १४१ ॥
यावत् तरपूजकः प्रातर्हार्मुद्धादयत्यसौ । उत्सुका सुरभिर्माह्वयनो तावदाविशत् ॥ १४२ ॥
लेटयन्तं बहिः शृङ्गपुगेनाङ्गं प्रपात्य च । गर्भागारे प्रविश्यासौ ब्रह्मभूतः पुरोऽपवत् ॥ १४३ ॥ 15
तद्भानं पारध्यामाह जीवदेवप्रमुलतः । पूजको शङ्करीनादान्महास्थानममेकयत् ॥ १४४ ॥
विस्मिता प्राज्ञाणाः सर्वे भविमूढास्ततोऽवदन् । तदा दध्युरनं स्वप्नः सर्वेषां ना मतिभ्रमः ॥ १४५ ॥
समकालममूर्त्तं तर्हि गौर्यता चलिताऽपि च । तदप्यस्तु कथं ब्रह्मशालामाजम्नुपी स्वयम् ॥ १४६ ॥
देवदुर्घटितस्यास्य शफवा नहि विचारणा ।

ज्योतिर्विदामपि ज्ञानादतीतं कार्यमागतम् ॥ १४७ ॥—त्रिमूर्तिविशेषकम् । 20

अन्ये प्रोचुर्विचारः को वदुना दुर्नयामनुधिः । शृङ्गमुल्लङ्घ्य मर्यादा स्थानमुत्सावयिष्यति* ॥ १४८ ॥
अन्यत्र स्थानमापन्न स्थानवासिद्विजब्रजाः । वायुनैव गता वायोः कीर्तिः स्थानादतो भुवम् ॥ १४९ ॥
अपरे प्राहुरेको न ज्ञायो व्यसने गुरो । मृगेन्द्रविक्रम श्वेताम्बर चैलान्तरस्थितम् ॥ १५० ॥
प्रणिपत्य प्रपन्नतां तं तथ्यं पुरुष रत्नात् । अपारोऽयं हि विन्वाविषस्तेन पोतेन तीर्यते ॥ १५१ ॥—युग्मम् ।
अन्ये प्राहुः स्फुरदम्भैर्युग्मश्रिभैर्विराधितः* । अहर्निशं वसतिं स भवता भजता कथम् ॥ १५२ ॥ 25
क्ष्वातुपदवागित्य प्राकृतोऽपि न शृण्वति । किममालुषसामर्थ्यो लैनर्विर्मूर्तिमान् विधिः ॥ १५३ ॥
एकेऽनोचन् तथ्याप्यस्तेषरोचः क्रियतेऽधुना । उत्तमप्रकृतिर्यस्मात् प्रणामाद् वैरमुञ्चति ॥ १५४ ॥
एतेनकमतीभूच द्वेषा श्रीवीरमन्दिरे* । श्रुतिदेवा ययुः पूज्याख्यानं धार्मिकमण्डितम् ॥ १५५ ॥
योजयित्वाऽयं ते प्रोचुर्ललाटे करसम्पुटम् । अवधारय वाचं नो भग्नानामाविष्यरे ॥ १५६ ॥
पापुनांम सुरः पूर्वं स्वानेतेतन्मवीविशत् । तद्युष्यजीवदेवाख्यायशतः सारवस्तव* ॥ १५७ ॥ 30
वतोऽस्य व्यसने प्राप्ते वदुर्कृत्पापवतः । प्रतिकर्तुं तवेवायं वलो नान्यस्य भूतले ॥ १५८ ॥
तत्तदादयसारस्व पालवापालव प्रभो । स्थानं स्वयशसः स्थान जीवदान ददन्ने* ॥ १५९ ॥

* 'ययुनाल हृवड' इति B टि० । 1 N हता । 2 N च । 3 C N 'मुक्त्वा' इति । 4 N विज्ञेय । 5 A जैन-मन्दिरे । 6 'तथा' । 7 N ददन्न च ।

- स्वस्य नामान्तरस्यस्य प्रतिभू त्वं यदीच्छसि । तद्रह्य तेऽन्यथाभावि सिरमस्यैर्यदुर्गताः ॥ १६० ॥
 सूरौ श्रुतेति तूष्णीके लल्लुः पुल्लयशा जगौ । मद्भिन्नं द्विजं यूयमेकां गृणुत सन्तताम् ॥ १६१ ॥
 विरोकोऽहं भयद्रमाहं दृष्ट्वा जीववधं ततः । अस्मिन् धम्मे दयामुले लभो क्षावात् स्वक्रान्तु ॥ १६२ ॥
 जेत्येवमस्यया यूयमुपद्रवपरंपराम् । विगत्य प्रतिपद्यः कलत्र चः स्वल्पशत्रवः ॥ १६३ ॥
- 8 गम्यादमिह कांचिचेत् यूयं दर्शयत सिराम् । तदहं पूज्यपादेभ्यः किंचित् प्रतिविधापये ॥ १६४ ॥
 भयं प्रोयुः प्रधानास्तं त्वं युक्तं प्रोक्तवानसि । कः समः क्षमयाऽमीनां दुर्वारेऽस्मदुपद्रवे ॥ १६५ ॥
 स्वरुच्या सांप्रतं जैनधर्मे सततमुत्सवान् । कुर्वतां धार्मिकाणां न कोऽपि विग्नान् करिष्यति ॥ १६६ ॥
 अस्तु च प्रयसो घंटाः श्रीवीरप्रतिनां तथा । सदाऽन्तरं न कर्तव्यं भूमिदेवैरतः परम् ॥ १६७ ॥
 प्रतिष्ठितो नवाषाढ्यः सौवर्णमुपवीतकम् । परिषाप्याभिषेककृत्यो ब्राह्मणैर्ब्रह्ममन्दिरे ॥ १६८ ॥
- 10 इत्यभ्युपगते सैव लल्लुः सहस्रपादयोः । निषेध्य भौलिमाचख्यो महास्थानं समुद्रम् ॥ १६९ ॥
 श्रीजीवदेवसूरिश्च प्रादोषशमवर्त्मितः । कालत्रयेऽपि नास्माकं रोप-सोपी जनद्विषौ ॥ १७० ॥
 प्रत्युद्बुद्धपातिन्याः परे शासनदेवताः । इदानीमपि सा एव भलिष्यन्ति मम स्मृतौ ॥ १७१ ॥
 इत्युक्त्वाऽन्तर्मठं ध्यानासने संस्थाय सूर्याः । निगृह्य रेचकं कुम्भकेन नासामहृष्टयः ॥ १७२ ॥
 तत्पुद्गुर्हस्तमात्रेण तापहू गोम्रिद्वयेऽस्मत्तः । उत्थाय धरणप्राणं कुर्वती निर्जगाम सा ॥ १७३ ॥
- 15 कौतुकाद् दृश्यमानाऽसौ ह्यौचालद्विजप्रज्ञः । पुरो बाह्यप्रदेशोर्ण्यो निरालम्बाऽपतद् हुतम् ॥ १७४ ॥
 आस्थानं पुनराजगुर्गुरो गुरयो शुभैः । वेदोदिताभिप्रासीर्भिर्विब्रेक्षके जपचबलिः ॥ १७५ ॥
 ततः प्रभृति सौर्वस्यम्बन्धादिषु धापटे । स्थापितसैरिह स्नेहो जैनैरघापि वर्णते ॥ १७६ ॥
- १७ विज्ञदुरन्तवः पूज्या क्षात्वा कालं तु ते पुनः । स्वस्थानमागमन् योग्यं सिध्यं पट्टे न्यवीविशान् ॥ १७७ ॥
 स्वयं सर्वपरित्यागं कृत्वा धृत्वाऽऽर्जवे मनः । ददुः शिक्षां गणस्याथ नवसरेषु सूरयः ॥ १७८ ॥
- 20 गच्छप्रवर्णकस्यायादेनं राहस्यिकं ददुः । योगी प्रतिहोऽस्माभिर्धैः पुरा सिद्ध एव सा ॥ १७९ ॥
 अनेकसिद्धिर्भुक्त एकलोकपालवान् । अस्माकं निषण्णं क्षात्वा स चागमन्नात्र निश्चितम् ॥ १८० ॥
 कल्पवृक्षाकं कपालं चेत् सैव प्राप्स्यत्यधर्मयोः । शासनस्योपसर्गास्तद् विधास्यति धपाविषान् ॥ १८१ ॥
 ततः स्नेहं परित्यज्य निजविऽस्मत्कलेयरे । कपालं पूर्णयध्वं चेत् तत्र स्थाभिरुपद्रवम् ॥ १८२ ॥
 इहापि मामकीनाहापालनं ते क्लीनवा । एतद्वर्ण्यं भुवं कार्यं 'जैनशासनरक्षणे ॥ १८३ ॥
- 25 इति शिक्षां प्रदायास्तै मत्तास्थानविधिं व्यधुः । विधायाराधनां दध्युः परमेष्ठिनमस्तुतीः ॥ १८४ ॥
 निरुध्य पवनं भूर्भां मुपस्था प्राणाञ्च गुणाञ्चयः । वैमानिकसुरावासे तेऽतिभियमसिभियन् ॥ १८५ ॥
 छपलश्रुततो दण्डमुपण्डं परिगृह्य साः । कपालं पूर्णयामास यथाऽऽकरोऽपि नेक्ष्यते ॥ १८६ ॥
 सोकसोकोसबोन्मुद्रतन्नाद्वैते भयत्यय । शिषिकाशं गुरुवपुर्गतिार्थां अवहन्त तत् ॥ १८७ ॥
 योगी दमकृष्णानेभेरयन्त्र पाययौ । क एव पुरुषोऽतीत इत्यष्टच्छत्रं जनम् ॥ १८८ ॥
- 30 प्रधानब्राह्मणैकः पुरस्त्वैत्यथापदत् । द्विभद्रमभून्मोऽप्रीति विमुञ्चन् गद्वदस्वत् ॥ १८९ ॥
 बायोरीवापरा गृहीर्जयिद्वेयो मुनीधरः । महास्थानधरोद्धारवग्रहो दिवसीयिवान् ॥ १९० ॥
 मृत्पा कं कपटान् शोकं पिबद् यक्षो विपातयन् । विषाकोजितयूधरं रोदनं भूतममतीन् ॥ १९१ ॥
 पक्ष्मा भो ! मदीतस्य वक्तुं दयंयतधुना । अन्यथा स्वशिरोपानं कृत्वा तन्नाग्यसूत्रं भुवम् ॥ १९२ ॥

तत्र प्रवर्तकोऽवोचन्युक्त्यां शिविकां युवि । प्रमोभिन्नमसौ योगी दृष्ट्वासं जीवताद् धनम् ॥ १९३ ॥
 विमुक्ते याप्ययाने च प्रकाशे तन्मुखे कृते । चूर्णितं वच्च दृष्ट्वासौ हस्तौ घृष्ट्वाऽन्वीदिदम् ॥ १९४ ॥
 एकखंडं कपालं श्रीविश्रमादिस्त्रभूपतेः । ममाचार्यस्य चास्य स्यात् पुण्यपुरुषलक्षणम् ॥ १९५ ॥
 करे मेऽस्य कपालं चेदारोक्ष्यन्मे मनोरथाः । अपूरिष्यन्तं किं कुर्मो नाभाग्यैः प्राप्यगीदृक्षम् ॥ १९६ ॥
 जीवता च मृतेनापि सखाहं घृष्टं एव यत् । मर्त्येषु न पुमानेको येनाहं स्वमतेर्जितः ॥ १९७ ॥ 5
 परं तथापि लोकोऽस्य संस्कारे मां विशस्वसौ । ममाप्यथ विभागोऽस्तु पुण्यस्वागण्यसोदृहात् ॥ १९८ ॥
 एवं कृते च स व्योम्नाऽव्रानयन् मलयाचलात् । श्रीखंडागुरुकाष्ठानि विदधेऽङ्गं च भस्मसात् ॥ १९९ ॥
 अद्यापि तत्प्रभावेण तस्य वंशे कलानिधिः । भवेत् प्रभावकः सूरिरमरामः स्वतेजसा ॥ २०० ॥

इत्थं चरित्रमधिराम्य महाप्रभावं श्रीजीवदेवसुगुरोर्दुरितापहारि ।
 नित्यं स्मरन्तु विबुधा अवधानधीरा नन्द्याच्च सूरिगरिमस्फुरणैकहेतुः ॥ २०१ ॥ 10

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीमुखा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ वृद्धोऽगमत् सप्तमः

प्रशुभ्रमशुशोधितः सुचरितं श्रीजीवदेवप्रभोः ॥ २०२ ॥

चाण्दारिद्र्यप्रमथननन्दमनोरतिलताहवापारः ।

सुमनःप्रसरोल्लासः श्रीमत्प्रशुभ्रकल्पतरोः ॥ २०३ ॥ 15

॥ इति श्रीजीवसूरिप्रबंधः सप्तमः* ॥

॥ प्र० २०६ अ० २ । उभय १४९३ अ० २ ॥

८. श्रीवृद्धवादिस्मरिचरितम् ।

११. सारसारस्वतश्रोतःपातवारसमश्रिये । वृद्धवादिमुनीन्द्राय नमः शमदमोर्मये ॥ १ ॥
सिद्धसेनोऽयत्तु सामी विधमिस्तारकरकृत् । ईशद्वेदकं दधे योऽर्हद्वनहामयं महः ॥ २ ॥
कलिफालचलश्लोपदम्भोलिकलयोस्तयोः । चरित्रं चित्रचारित्रामत्रं प्रस्तावयाम्यहम् ॥ ३ ॥
४ पारिजातोऽपारिजातो जैनशासननन्दने । सर्वश्रुतांशुयोगदुःकन्दकन्दलान्मुदः ॥ ४ ॥
विद्याधरधराभाये विन्तामणिरिवेष्टदः ।

आसीच्छ्रीस्कन्दिलाचार्यः पादलिसप्तमोः कुले ॥ ५ ॥—युग्मम् ।

- असक्यदिश्वप्राणिश्वरोहणाचलचूलिम् । अन्यदा गौडदेशेऽपि विज्जे स मुनीश्वरः ॥ ६ ॥
सत्रालि कोशालग्रामसबासी विप्रपुगवः । मुकुन्दाभिषया साक्षान्मुकुन्द इव सत्त्वतः ॥ ७ ॥
१० प्रसङ्गादमिलत्तु तेषा पद्यावनिविहारिणाम् । सर्वस्य सर्वकार्येषु जागर्ति भवितव्यवार्ता ॥ ८ ॥
तेभ्यश्च शुश्रूषे धर्मः शर्मदः प्राणिना दया । सुकुरः सयमालङ्कृतविरामपरव्रितैः ॥ ९ ॥
स प्राह कारिकाकार्यैरन्यैर्दुर्जनैरिव । चित्रैरिव भ्रमिप्राग्मिर्विपर्ययैर्मुपितोऽस्त्वहम् ॥ १० ॥
तेभ्यश्चायस्य निःसङ्गस्यामिन् विप्लवस्तशात्रव । पलायनेऽपि मां श्रुत् विश्वसावैशसदुत्तम ॥ ११ ॥
इत्युचिवासमेन तेऽप्यगृहम् जैनदीक्षया ।
१५ त्वरेव श्रेयस्त्रि श्रेष्ठा पिलम्बो विप्रकृद् ध्रुवम् ॥ १२ ॥—त्रिमिर्विशेषकम् ।
अपरेणुर्विहारेण लारमण्डलमण्डनम् । प्रापुः श्रीभृगुकच्छं वे देवासेवापवित्रितम् ॥ १३ ॥
श्रुतपाठमहायोगैरुन्नतं प्रतिशब्दयन् । मुकुन्दार्पिः सन्तुष्टोऽभिप्रातसारव्ययदुःखदः ॥ १४ ॥
भृशं ह्याप्यायमभ्यस्यत्ययं मिद्राप्रमादिनः । विनिद्रप्रति वृद्धत्वादाप्रदी सत्रहर्विशम् ॥ १५ ॥—युग्मम् ।
यतिरेको युपा तस्यै निजामहामयीर्ददौ । मुने ! विनिद्रिता हिंस्रजीवा भूतहृदो यतः ॥ १६ ॥
२० तस्माद्भानमय साधु विधेह्लाभ्यन्तर तपः । अर्हः सकोचितु सापोर्वाग्योगो निर्वर्तनक्षणे ॥ १७ ॥
इति श्रुत्वाऽपि जीर्णत्वोदितजाल्यचयान्वितः ।

नागधारयते शिक्षा भवैवाधोपति स्फुटम् ॥ १८ ॥—त्रिमिर्विशेषकम् ।

- तारुण्योचितया सूत्राकरणासूयया तवः । अनगरः^१ ररा बाचमादे नान्दरार्तद्वैतः ॥ १९ ॥
अनानन् वयसोऽन्त यदुमपाठादराद्वैतः । पुढपिप्यसि तन्महीवहीनन् मुशळ कथम् ॥ २० ॥
२५ इति श्रुत्वा विप्रेऽसी अरुणारिजुञ्जरः । दध्यौ च मे विगुरार्तं ज्ञानावरणदूषिताम् ॥ २१ ॥
सत आत्ममयिप्यामि भारती^२ देवतामहम् । अशोपतपसा सत्य यथासमाधयो भवेत् ॥ २२ ॥
इति प्थावा नालिकेरवसत्यारयजिनालये । सच्छा भारतीं देवीमारुद्रमुपचक्रम ॥ २३ ॥
पतुर्गोशरमाधम शरीरस्य रटप्रवः । प्रस्ताप्याय स्फुटस्नानवह्निनिद्रुतपान्यमीः ॥ २४ ॥
गलट्टिकल्परागुप्यमुदधीः समताप्रयः । निष्कम्पतनुन्यस्तट्टिमूर्तिपदान्मुने ॥ २५ ॥

१ B चारिणस्तः । २ A श्रुता । ३ N "योगहृदम्" ।

† न स प्रह्वर कोऽप्यसि यनाजी भवितव्यता । छायेद विज्जेहस्य रूपते इत अयुधि ।† इति ॥ दिप्यती ।

४ A इतिनो^१ ।—५ B N—"पुनः" । ६ N विनिद्रता हिंस्रजीवः । ७ N मियया^२ । ८ N यशो वा^३ । ९ B वल्य, N वल्य । १० C जगन्मर्यादः । ११ C N कारतो^४ ।

मुहूर्तमिव तत्रास्याद् दिनानामेकविंशतिम् ।

सत्त्वतुष्टा^१ ततः साक्षाद्भूत्वा देवी वमन्नवीत् ॥ २६ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

समुत्तिष्ठ ! प्रसन्नास्मि पूर्वेन्तां ते मनोरथाः । स्खलना न तवेच्छासु^२ तद्विधेहि निजे हितम् ॥ २७ ॥

इत्याकर्ण्य समुत्तस्थौ देवताया गिरं गिरः । ददर्श मुञ्चलं प्राप्तः कस्यापि गृदिणो गृहे ॥ २८ ॥

पूर्वांक्षयतिसोऽप्रासवाच्यञ्चलपमानवः । प्राह श्लोकं श्रुतश्लोकं प्रतिज्ञापरिपूर्यते ॥ २९ ॥

स चार्य—

अस्मादृशा अपि यदा भारति ! त्वत्प्रसादतः । भवेद्युर्वादिनः प्राज्ञा मुञ्चलं पुष्पतां ततः ॥ ३० ॥

इत्युक्त्वा प्राप्नुकेनैरैः सिपेच मुञ्चलं मुनिः । सद्यः पङ्क्तिं पुन्यैर्युक्तं तारयिष्या नमः ॥ ३१ ॥

तथा—

मद्भोः^३ शुकं शक्यपट्टिप्रमाणं शीतो वह्निर्मस्तो निष्प्रकम्पः ।

यदा यस्मै रोचते तत्र किञ्चित् वृद्धो वादी भाषते कः किमाह ॥ ३२ ॥

इति प्रतिज्ञयैवाह तदाकालीयवादिनः । इताः पराहतप्रज्ञाः कादिशीका इवामवन् ॥ ३३ ॥

ततः सूरिपदे चक्रे गुरुमिगुरुयत्सलैः । बर्हिष्णवो गुणा अर्था इव पात्रे नियोजिताः* ॥ ३४ ॥

प्रवया वावमुद्राधृद् यतः ख्यातो जगत्पि । सान्त्वयं वृद्धवादीति प्रसिद्धिं प्राप स प्रभुः ॥ ३५ ॥

श्रीजैनशासनान्मोजनमासनमास्करः^४ । जलं श्रीस्कन्दिन्लाचार्यः प्राप प्रायोपवेशनात् ॥ ३६ ॥

३२. वृद्धवादिप्रसुर्याच्छाचलोद्धारदिकच्छपः । विजहार विशालायां शालायां गुणसन्ततेः ॥ ३७ ॥

तदा श्रीविष्णुमादित्यभूपाठः पालिवाचनिः । दारिद्र्यान्वततोभारसंभारेऽभवबंशुमान् ॥ ३८ ॥

श्रीकात्यायनगोत्रीयो देवर्षिप्राह्मणाङ्गजः । देवश्रीकृष्णपूर्विकान् सिद्धसेन इति श्रुतः ॥ ३९ ॥

तत्राथात् सर्वशास्त्रार्थपरिगममतिस्थितिः । अन्येद्युर्मिलितः श्रीमद्वृद्धवादिप्रभोः स च ॥ ४० ॥

अथ श्री वृद्धवादीह विपते पुरि^५ नाथया । इति श्रुतः स एवाह सोऽहमेवासि लक्षय ॥ ४१ ॥

विद्वद्गोहीमहं भेषुरित्यतोऽत्रैव जल्प्यते । संकल्पो मे चिरस्थायी सखे संपूर्यते यथा ॥ ४२ ॥

न गन्पते कर्म विद्वत्परिधिं स्वान्ततुष्टये । संप्राप्तो शातकुम्भस्य पितृत्वं को जिघृक्षति ॥ ४३ ॥

इत्युक्तेऽपि यदात्रैव स नौगम्भद् विप्रप्राप्तहम् । ओसित्युक्त्वा तदा सुसिद्धेतेष्वन् मन्थयन् न्ययत् तदा ॥ ४४ ॥

सिद्धसेनः प्रागवादीत्—‘सर्वको नास्ति निश्चितम्’ । यः प्रलक्षानुयानयोः प्रमाणेनैतलभ्यते ॥ ४५ ॥

नमःकुमुदष्टान्वादि^६त्युक्त्वा व्यरमय सः । उवाच वृद्धवादी च गोपात्रं सान्त्वनपूर्वकम् ॥ ४६ ॥

भवत्रिरेतदुक्तं भो ! किमप्यधिगतं नवा ? । ते प्राहुः पारसीका भमव्यक्तं बुद्धते कथम् ॥ ४७ ॥

वृद्धवादाह—भो गोपा ! ज्ञातमेवद्वचो मया । जिनो नालीलसौ जल्पे. तत् सत्यं^७, चदत्तत्र मोः ॥ ४८ ॥

भवद्गमे वीतरागः सर्वज्ञोऽस्ति नवा^८. ततः । आहुस्तेऽस्य यचो मिथ्या जैनचैत्ये जिने सति ॥ ४९ ॥

न धानवगतैष्वप्रादरो द्विजवचस्सु नः । सूरिराह पुनर्वैभ ! तथ्यां शृणु गिरं मम ॥ ५० ॥

मनीपातिशयस्तारतम्यं विश्राम्यति कचित् । अस्ति चातिशयेयथा परिमाणेऽपि च स्फुटम् ॥ ५१ ॥

लपो गुरुतरे^९ यापि परमाणी वियत्यपि । प्रज्ञाया अवधिज्ञानं^{१०} केवलं सिद्धमेव तत् ॥ ५२ ॥

— 1 A सत्त्वतुष्टा । 2 N तवेच्छासु । 3 N युतलोको । 4 B C N मुद्रोः । 5 C *साक्षात् ।

* ‘व्याजेषु द्विगुणं श्रेष्ठं व्यवसायेन चतुर्गुणं । रूपो शतगुणं श्रेष्ठं गान्धिवन्तगुणं मनेन ॥’ इति B टिप्पणी ।

6 N मुनिनाथया । 7 N द्विपदः । 8 A उपतरे । 9 C अवधिज्ञानं ।

ज्ञानं गुणस्तदाधारो द्रव्यं किंचिद् विचिन्त्यताम् । योऽसौ स एव सर्वज्ञ एषाऽभूत् सिद्धिरस्य च ॥ ५३ ॥
 ईदृग्वाचां प्रपञ्चेन जिज्ञेऽसौ वृद्धवादिना । ब्राह्मणः पण्डितमन्यस्तास्य कात्या ह्यमुदशाम् ॥ ५४ ॥
 हर्षाधुवनेत्रश्च सिद्धसेनोऽप्यथापत् । प्रभो ! त्वमेव सर्वज्ञः पूर्वं सत्यो नितस्तवया ॥ ५५ ॥
 शिष्यत्वेनानुमन्यस्य मां प्रतिज्ञातपूर्विकम् । समर्थो नोत्तरं दातुं स्वस्य तस्यासि शैशुकः ॥ ५६ ॥
 5 अदीक्ष्यत जैनेन विधिना तमुपस्थितम् । नाम्ना कुमुदचन्द्रश्च स चक्रे वृद्धवादिना ॥ ५७ ॥
 आशु चाशुपवतीक्ष्णप्रवरप्रतिमामरात् । पारुष्या वदाकाळं सिद्धान्तस्य स चाभवत् ॥ ५८ ॥
 मृतीयपरमेष्ठित्वे गुरुभिर्विदधे मुदा । पुष्टा ख्याताऽभिधैवास्त्य वदा' च प्रकटीकृता ॥ ५९ ॥
 तन्निपाद्य गणापारे विज्ञे' स्वयमन्यतः । शिष्यप्रभावो दूरस्थैर्गुरुभिर्विदधते यतः ॥ ६० ॥
 १३ श्रीसिद्धसेनसूरिश्चान्यदा पाण्डुमुनिं ब्रजन् । दृष्टः श्रीविक्रमाकिंण राक्षस राजाध्वगेन सः ॥ ६१ ॥
 10 अलक्ष्यं भूषणामं स भूषणसौ च चक्रिकात् । तं धर्मलाभयामास गुरुकृत्तरस्यः ॥ ६२ ॥
 तस्य दक्षतया तुष्टः प्रीतिदाने वदौ नृपः । कोटिं हाटकदंक्रानां लेपकं पत्रकेऽलिपत् ॥ ६३ ॥

तद्यथा—

धर्मलाम इति प्रोक्ते द्वादशद्वेषपाणये । क्षरये सिद्धसेनाय ददौ कोटिं नराधिपः ॥ ६४ ॥

[भूषणं सिद्धमाकर्ष्य मृष्टीप्यासि (!) धनं त्वया । उवाच सिद्धो नोऽस्माकं यथारुचि वया कुर्व' ॥]

- 15 तेन द्रव्येण चक्रेऽसौ साधारणसमुद्रकम् । दुःखसाधर्मिकलोमचैलोद्गापदिहेतवे ॥ ६५ ॥
 अन्यदा चित्रकूटादौ विजहार सुनीघरः । गिरेर्जितम्ब एकत्र स्तम्भमेकं ददर्श च ॥ ६६ ॥
 नैव फाष्ठमयो प्रापमयो न नथ मृण्मयः । विमृशलोपयशोदमयं गिरचिनोष' तम् ॥ ६७ ॥
 वस्त्र-सर्प-गन्धादिनिरीक्षाभिर्मितैर्लात् । औपधानि परिहाय तत्त्वत्यर्थान्यमीमिहत् ॥ ६८ ॥
 पुनः पुनर्निवृष्ट्या स खान्मे छिद्रमावबोद्ध । पुष्टफानां सहस्राणि तन्मय्ये च समेक्षत ॥ ६९ ॥
 20 एकं पुस्तकमादाय पत्रमेकं ततः प्रभुः । विमृष्ट' धाचयामास तदीयामोलिमेककाम् ॥ ७० ॥
 मुवर्णसिद्धियोगं च वस्त्रमैक्षत विस्मितः । सर्वपैः सुमदानां च निष्पत्तिं श्लोक एकैः ॥ ७१ ॥
 सावधानः पुरो याचद् याचयत्येव हर्षभूः । तत्त्वज्ञं पुस्तकं पाप' जह्रे' श्रीसप्तनामयौ ॥ ७२ ॥
 वाटस्थपूर्वगतप्रत्ययापन्ने नास्ति योग्यता । सत्त्वद्वातिर्पेवः फलद्वैतप्यादेवाष्टनामपि ॥ ७३ ॥
 १४ स पूजैर्द्रव्याप्यन्ते व्यहर्षाय परेष्वपि । कर्मारनगरं प्राप विष्णुगुप्तवत् सुधीः ॥ ७४ ॥
 25 द्वेषपालनरेन्तोऽस्मि तत्र विद्वत्पाठविक्रमः । श्रीसिद्धसेनसूरिं स नन्वुपभ्याययौ दयात् ॥ ७५ ॥
 आश्लेषण्यादिपर्मोराशचतुष्टयपद्मात् प्रभुः । तं प्रत्यशोधयन् सरये पाश्चात्पयदित्वापत्तिम् ॥ ७६ ॥
 श्रीकामरूपभूषणः संरुदोष तमन्यदा । नाम्ना विजययधर्मेति धर्मेतरमतिस्थितिः ॥ ७७ ॥
 स आटविक्रनामीरेरसंपरेषिद्विगोऽधिकम् । द्वेषपालो महीगणः प्रभुं मिक्षापयत् ततः ॥ ७८ ॥
 अमुप्य शलमश्लेमिभिरेवदृतेर्षिलैः । विद्राष्टिप्यते सैन्यमल्पकोरपलस्य मे ॥ ७९ ॥
 30 अत्र तत्र शरणं न्यामिमिदमाकर्ष्य स प्रभुः । प्रायः प्रतिविषयाभ्यासि या येरीरत्र सद्भवे ॥ ८० ॥
 सुवर्णमिदियोगेनासंग्यद्रव्ये विषाप सः । तथा सर्वपेययोगेन सुमदानकरोद् यद्वृत् ॥ ८१ ॥
 उज्जा' पराजितः सपुद्ग्रेषपालेन भूयता । प्रभोः प्रमादतः किं हि न न्यात् वाटमुपासनात् ॥ ८२ ॥

1 A वरापाने । 2 N त्वया । 3 A मिहत् । 4 केतव्ये B आदर्षे वृद्धमर्षभाय एतत्पदं निर्गम्य कन्दते, प्रतिप्रत्ययम-
 गम्बहर्षं च प्रतिष्ठाति । 4 BN गिरचिनोषः । A गिरचिनोषः । 5 A निरीक्षयितव्यः । 6 A एवं । A भिषयः । 7 B
 भिषयः । B कायः । 8 A मिहरे एतत् । 9 C परेष्टिनः ।

राजाह शत्रुमीलनघतमसे'ऽहं निपेतिवान् । उद्धमे मास्वता नाथ मवता भयतारकः' ॥ ८३ ॥

ततो दिवाकर इति ख्याताख्या भवतु प्रभोः । ततःप्रभृति गीतः श्रीसिद्धिसेनदिवाकरः ॥ ८४ ॥

५५. तस्य राज्ञो हवं मान्यः सुखासनगजासिपु । बलादारोपितो भक्त्या गच्छति क्षितिपालयम् ॥ ८५ ॥

इति ज्ञात्वा गुरुर्बृद्धवादी सूरिर्जनधुतेः । सिष्यस्य राजसत्कारदर्पभ्रान्तमतिस्थितेः ॥ ८६ ॥

शिक्षणेन क्षणेनैवापासितुं दुर्ग्रहामहम् । समाजगाम कर्मारपुरे रूपालपवः ॥ ८७ ॥—युगम् ॥ 5

ततः सुखासनासीनमपश्यत् तं प्रमुखादा । राजानमिव राजाश्वान्तरे बहुजनावृतम् ॥ ८८ ॥

प्राह च शास्त्ररूपं त्वं सर्वदेवं निवर्तय । आयातस्य तव ख्यातिश्रुतेर्दूरविगन्तरात् ॥ ८९ ॥

पृच्छेति सिद्धसेनेन सूरिणोके जगाद् सः । तारस्वरं समीपस्थविदुषां विस्मयावहम् ॥ ९० ॥

तद्यथा—

अणुहुल्लीयं' कुल्ल म तोड्डु मन' आरामा' म मोड्डु ।

10

'मण कुसुमहि' अधि निरक्खणु हिण्डह काइं वणेण वणु ॥ ९१ ॥

अज्ञातेऽत्र विदुश्यापि कटुतरमसौ ददौ । अन्यत् पृच्छेति स 'प्राहितदेव हि विचारय ॥ ९२ ॥

अनावाद्सम्बन्धं यत्किञ्चित् तेन चाकषि । अमानितेऽत्र तर्हि त्वं कथयेति जगाद् सः ॥ ९३ ॥

वृद्धवादिप्रभुः प्राह कर्णयावहितो भवः । अथ तत्त्वं यथामार्ग्यभ्रष्टोऽपि लभसे पुनः ॥ ९४ ॥

तथाहि—'अणु' अल्पमायुरूपं पुण्यं यस्याः सा'ऽणुपुष्पिका'—मानुषतनुः, तस्याः पुष्पाण्यायुःखण्डानि तानि 15
मा भोटयत्, राजपूजागार्वाचकुटीभिः । 'आरामाद्' आत्मसत्कामं यमनियमादीन् सन्तापापहारकान् मा
भोटयत—भञ्जयत् । 'मनःकुसुमे' स्वामादौवाजैवस्तोपादिभिरर्चय, निरञ्जनम्—अज्ञानावर्हकारस्यामानि
जातिलाभादीनि निर्गतानि यस्य स निरञ्जनः—सिद्धिपदप्राप्तस्तं श्यायतु । 'हिण्डत' भ्रमत 'कायं दनेन यत्'
मोहादितद्वगद्नेनारण्यमिव संसाररूपं गहनमित्येकोऽर्थः ॥ १ ॥

अथवा—अणुर्नामावधान्यं तस्य पुष्पाण्यव्यविपरवान्मानवतनोः, सा श्रेणुपुष्पी, तस्याः पुष्पाणि मन्त्रा-20
प्रदानि शीलानि च तानि, मा भोटयत—मा विनाशयत । 'मन आरामं भोटयत' विचयिकरूपजालं संहरत ।
तथा 'निरञ्जनं' देवं सुकिपदप्राप्तं, 'म न' इत्यनेन द्वौ निपेयकशब्दौ—मा च तद्ध, ततो मा कुसुमैरर्चय निरञ्जनं
धीतरागम् । गार्हस्थ्योचितदेवपूजादौ पहणीयनिकायविराधके भोघनं कुरु, सावदात्मान् । 'मनेन' शब्देन
कीर्त्या हेतुभूतया, 'यत्' कौतुकाश्रयस्यादरण्यमिव भ्रमहेतुतया भाष्यात्वाशास्त्रज्ञातं, 'कायं भ्रमसि' भययादसे
लक्षणया, तस्मात्प्रियायां परिहृत्य सत्ये तीर्थरुदादिष्टे आर्चमायेहि । इति द्वितीयोऽर्थः ॥ २ ॥ 25

अथवा—अणुरेति धातोरपः शब्दः स यद्यप्युपमभिगम्यत्वाचक्ष्यः सा'ऽणुपुष्पा' कीर्तिः । तस्याः पुष्पाणि
सहोर्ध्वमवसि तानि मा भोटयत—मा संहरत । तथा 'मनस आरामं' वेधकरूपत्वाद् अन्धतामोपदेयरूपात्ताद् मा
भोटयत—कुव्याख्याभिर्मा विनाशयत । मनो निरञ्जनं रागादिष्वपरहितं कुसुमैरिव कुसुमैः सुरभिशीतलैः सह-
रूपदेशैरर्चय पूजितं श्लाघ्यं कुरु । तथा वनस्योपचाराद् संसारारण्यस्य, तत्रेनः स्वामी परमसुखित्याम्
तीर्थरुत, तस्य च शब्दसिद्धान्तसत्यं कथं हिण्डत भ्रान्तिमाधत्त । यतस्तदेव सत्यं । तत्रैव भावना रतिः 30
काया । इति तृतीयोऽर्थः ॥ ३ ॥

इत्यादयो ह्यनेकार्था व्याख्याता वृद्धवादिना । मतिप्रतिविधानं तु यत् विदवास्तु किं जडाः ॥ ९५ ॥

इति सज्जत्पण्यगर्जिपर्यण्डम्बदेः । गोपेनाङ्कुरिता सिद्धसेनमानसमेदिनी ॥ ९६ ॥

ईदृक् भाषिर्हि नान्यस्य मद्वर्माचार्यमन्त्रा । स ध्यात्वेति सयुक्तीयं तस्याहं प्राणयद् सुरोः ॥ ९७ ॥

1 A 'भीक्ष्णः तमरे; C N 'तमरो; 2 A 'तारकः; 3 A अणुद्वी, B अणुद्वीय; C अणुद्वी; 4 नाति A B ।
5 B आराम । 6 A मणु' 7 B उधुधे' 8 B अह लदे । 9 A भोटय । 10 A नाति । 11 A सिद्ध' 12 N क्षा-
पुष्पी; A सा च अणु' । 13 'च' नाति B । 14 N साद्वद्' । 15 N सिद्धावधत् ।

ग्राह चान्तरविद्वेषिजितेन मयका भृशम् । आश्रयिताः प्रभोः पादाः क्षम्यतां तन्महाशयैः ॥ १८ ॥
 श्रुतेति गुरुपाहं स्म धृष्यं बत्स ! न ते क्षणम् । प्राणिनां दुष्पमाकालः शत्रुः सद्गतितानान् ॥ १९ ॥
 कणेह्य मया जैनसिद्धान्तात्परितो भवान् । तवापि यत्र जीर्येत मन्दस्रोतोः स्निग्धभोग्यवत् ॥ १०० ॥
 अन्येषां जहतायावतीनसास्त्रेभ्यबद्धदाम् । का कथात्यल्पसत्त्वामिश्रतां विद्यान्नवारणे ॥ १०१ ॥

5 सन्तोषोपपद्यसंयुद्धसंज्ञानान्तरवर्हिना । श्रुतं स्वाद्यं हि जीर्येत्तु मद्दत्तमशनयितः ॥ १०२ ॥
 स्वस्मान्नपुस्तकं पत्रं जहं शासनदेवता । सांप्रतं संप्रतीनाः किं वाटक्कादिजोषिताः ॥ १०३ ॥
 इत्याकर्ष्य गुरोर्वाचं पाचंयमशिरोमणिः । ग्राह चेद् दुःकृतं नैव कुर्वेः शिष्या भ्रमोदयात् ॥ १०४ ॥
 तस्माद्यश्चित्तशास्त्राणि चरितार्थानि नाहं किम् । यवेयुरविनीतं मां प्रायश्चित्तैः प्रशोधयत् ॥ १०५ ॥
 युद्धवादी विद्वद्वादादस्य बालोचनातपः । स्वस्थाने न्यस्य च प्रायं स्वयं छात्वा दिवं ययौ ॥ १०६ ॥

10 सुनीन्द्रः सिद्धसेनोऽपि शासनस्य प्रभावनाम् । विद्वद् बहुपायीश्रुतो व्यवहरतावनौ ॥ १०७ ॥
 १०६. अन्यथा लोकपाचयेन जातिप्रत्ययवत्तथा । आवात्यात् संस्कृताभ्यासी कर्मदोषात् प्रबोधितः ॥ १०८ ॥
 सिद्धान्तं संस्कृतं कर्तुमिच्छन् संपं व्यजिज्ञपत् । प्राकृते केवलज्ञानिमापितेऽपि निरादरः ॥ १०९ ॥
 तत्प्रभावगरीयस्त्वानभिज्ञस्तत्र मोहितः । संप्रभावानैरुचे च चेतःकालुष्यकर्कशैः ॥ ११० ॥
 गुणप्रधानसूरीणामलंकरणधारिणाम् । अपधीनयतित्रावशिरोरत्नप्रभायुगम् ॥ १११ ॥

15 पूरयानामपि चेषितवृत्तावज्ञानशान्धः । अवस्कन्दं ददास्य का कथाऽस्मादृशां तवः ॥ ११२ ॥
 यदिति भुवमस्माभिः पूर्वेषां सम्प्रदायतः । चतुर्दशापि पूर्वेषि सत्त्वानि पुराऽभवन् ॥ ११३ ॥
 प्रहाविशयस्ताम्यानि तान्युच्छिन्नाणि कालतः । अधुनैकादशोऽप्यसि सुचर्मस्त्राभिमापिवा ॥ ११४ ॥
 बाल-स्त्री-मूढ-मूर्खदिनानामुपहणाय खः । प्राकृतां तामिहाकार्पिदनास्वाऽत्र कथं हि वः ॥ ११५ ॥
 पूर्वैर्वचनदोषेण भूरि कल्मषमर्जितम् । श्रुतेन स्वविरा अत्र प्रायश्चित्तं प्रजानते ॥ ११६ ॥

20 तैरुचे द्वादशाब्दानि गच्छन्मार्गं विधाय वः । निगूढजैनलिङ्गः सन् तप्यते दुष्कृतं तपः ॥ ११७ ॥
 इति पारांशिकाभिरुवात् प्रायश्चित्तान्महाहंसः । अस्व शुद्धिर्जिनाज्ञाया अन्यथा स्यात् तिरस्कृतिः ॥ ११८ ॥
 जैनप्रभावनां पांचिद्वृत्तां विदधाति चेन् । तदुक्तावधिमध्येऽपि लभते स्वं पदं भवान् ॥ ११९ ॥
 ततः भीतपमावृच्छ्य स सात्त्विकशिरोमणिः । स्वप्रतं विभ्रदव्यक्तं सिद्धसेनो गर्णं व्यवहत् ॥ १२० ॥
 इत्यं च ज्ञान्यतस्तस्य बभूवुः सप्त वत्सराः । अन्येषुविद्विर्बुद्धयः (चि)न्यां पुरि समागमत् ॥ १२१ ॥

25 स भूपमन्दिरद्वारे गत्वा क्षत्त्रारमभ्यधात् । स्वं विशापय राजानं मद्याचा विधिविश्रुवत् ॥ १२२ ॥

तथा हि—

दिदक्षुर्भिभुरायातो द्वारि तिष्ठति चारितः ।

इस्तन्यस्तचतुःश्लोकः किमागच्छतु गच्छतु ॥ १२३ ॥

ततो राजा समाहूतो गुणवत्प्रक्षपातवः । स्वामिनाऽनुमते पीठे विनीविश्रयन्वोदिति ॥ १२४ ॥

तद्यथा—

अपूर्वेयं चतुर्विधा भवता शिक्षिता कुतः ।

मार्गणौघः समभ्येति गुणो याति दिगन्तरम् ॥ १२५ ॥

1 N आश्रयिताः 2 N कृष्यं 3 N जहतायावती 4 N जीर्ये 5 N स्वयं 6 N जहं 7 N प्रतोषितः ।
 8 A कथं 9 A प्रजापत्यः C प्रजापत्यः 10 N यदि विदुः 11 N भयः 12 A विजानते । * क्षत्त्रारव इति B लिपिनी ।

अमी पानकरंकाभाः सप्तापि जलराशयः ।
 पद्यशोराजहंसस्य पञ्जरं सुवनत्रयम् ॥ १२२ ॥
 सर्वदा सर्वदोऽसीति मिथ्या संस्तूपसे जुषैः ।
 नारयो लेभिरे शृष्टं न वक्षः परयोपितः ॥ १२३ ॥
 भयमेकमनेकैभ्यः शत्रुभ्यो विधिवत्सदा ।
 ददासि तद्य ते नास्ति राजन् चित्रमिदं महत् ॥ १२४ ॥

5

इति शोकैरुदयोः स्तुतो राजा तमवतीत् । यत्र त्वं सा समा भव्याऽवस्थेयं तन्ममान्तिके ॥ १२५ ॥
 इति राज्ञा ससम्मानमुक्तोऽभ्यर्णे स्तुतो यदा । तेन साकं ययौ दक्षः स कुलेश्वरेश्वरे कृती ॥ १२६ ॥
 व्यापृत्य द्वारतलस्य पञ्चादागच्छतः सतः । प्रभः कृतोऽन्यदा राजा देवेऽव्यक्तं करोमि निम् ॥ १२७ ॥
 नति किं न विधत्से च सोऽयादीद् यूषते ! द्रुषु । महापुण्यस्य पुंसस्य पुर एवोच्यते मया ॥ १२८ ॥ 10
 जल्पितात् प्राकृतैः सार्द्धं कः शोषयति शृङ्खलम् । असहिष्णुः प्रणामं मेऽसफी कुर्वे ततः कथम् ॥ १२९ ॥
 ये मत्प्रणामसोढारसे देवा अपरे ननु । किं भाविः, प्रणम त्वं द्राक्, प्राह राजेति कौतुकी ॥ १३० ॥
 देवाभिजमगम्यांश्च दृश्यं त्वं वदन्ति । भूपतिर्जल्पितसेनोत्पाते दोषो न मे द्रुष ! ॥ १३१ ॥
 राजाह देशान्वरिणो भवन्त्युत्तवादिनः । देवाः किं धातुधृदिप्रणमेऽव्यक्ता 'श्रुते ! ॥ १३२ ॥
 श्रुत्वेति पुनरासीनः शिवलिङ्गस्य स प्रभुः । उदाजहं स्तुतिश्लोकान् वारस्वरकरस्तदा ॥ १३३ ॥ 15

तथाहि—

प्रकाशितं त्वयैकेन यथा सम्यग्जगन्नयम् ।
 समस्तैरपि नो नाथ वरतीर्याधिपैस्तथा ॥ १३४ ॥
 विद्योत्तयति चा लोकं ययैकोऽपि निशाकरः ।
 समुद्गतः समग्रोऽपि तथा किं तारकागणः ॥ १३५ ॥ 20
 त्वद्वाक्यतोऽपि केषांचिदयोध इति मेऽश्रुतम् ।
 भानोर्मरीचयः कस्य नाम नालोकहेतवः ॥ १३६ ॥
 नो याद्वत्सुखकस्य प्रकृत्या क्लिष्टचेतसः ।
 स्वच्छा अपि तमस्त्वेन भासन्ते भास्यतः कराः ॥ १३७ ॥—इत्यादि ।

तथा—

25

न्यायावतारस्त्रं च श्रीवीरस्तुतिमप्यय । द्वाविंशच्छ्लोकमानाश्च त्रिंशदन्याः स्तुतीरपि ॥ १३८ ॥
 ततश्चानुभवादिगद्गुप्ता स्तुतिमसौ जगौ । 'वृत्त्यागमन्दिरे'त्यादिविख्यातां त्रिनशामने ॥ १३९ ॥
 अस्य पेशादसं शृणं पठतोऽप्य समापयौ । परमेशो हृदा मक्तिं गायं वारतां हिनु ॥ १४० ॥
 शिष्यदिगात् ततो भूमस्तत्रभावेन निर्वयौ । यथान्यतमगमसोमेर्नप्याहोऽपि निशाऽमयन् ॥ १४१ ॥
 यथा विद्वजिनो होष्टो नृपुमिच्छन् दिनो नदि । अक्षामीदादनष्टममभित्तिपारश्रुतिनो धृष्टम् ॥ १४२ ॥ 30
 तदन्तर्गतपेशाम्नाद् अष्टायायाद् विनिययौ । मध्येममुद्रमावर्णास्तुतिमवसंकोचय ॥ १४३ ॥
 तदम् श्रीगुप्तमप्येव पुराणोत्तमहृत्तिये । प्रभोः श्रीपार्शनायस्य प्रथिमः प्रकटाऽमयन् ॥ १४४ ॥

ततः परमया भक्त्या स्तुत्वा नाथं प्रणम्य च । मुक्तात्मानो ह्यमी देवा मत्प्रणामं सहिष्णवः ॥ १४९ ॥
प्रतिबोध्येति तं भूयं शासनस्य प्रभावना ।

व्ययीचत विशालायां प्रवेशानुत्सवात् पुरि ॥ १५० ॥-युग्मम् ।

वत्सराणि ततः पंच संघोऽसृणु शुभेच च । वके च प्रकटं श्रीमत्सिद्धसेनदिवाकरम् ॥ १५१ ॥

5 शिवलिङ्गादुद्देशात् कियत्कालं फणावलिः । लोकोऽघर्षेण वां पश्चान्मिध्यात्पटदरुभूः* ॥ १५२ ॥

एकदाऽपृच्छय राजानं वलादप्रतिवद्धधीः । विज्ञाहार प्रमुखस्मात् संपकासारवारिजम् ॥ १५३ ॥

१७ गीतायैवेतिभिः साद्वं दक्षिणस्थां स सञ्चरन् । भृगुकञ्जपुरोपान्ते प्रदेशमुक्ताय सः ॥ १५४ ॥

तन्नासन्नतरं प्रामगोब्रजारक्षकास्तदा । दूरेः संमिलितास्तत्र धर्मश्रवणसरयुहाः ॥ १५५ ॥

कुत्राप्यवस्थिता नस्मात् युयं प्रभवत स्थिरम् । मार्गभ्रमश्रमायस्ताः किं भूमः क्लमपापहम् ॥ १५६ ॥

10 ते प्रोचुराग्रहादयं तदृच्छायास्तु विप्रमम् । विषाच धर्म व्याख्यात दासामो गोरसामि वः* ॥ १५७ ॥

सूरयस्तात्सदभ्यस्तगीतहृन्वडकेस्तदा । भ्रान्त्वा भ्रान्त्वा ददानाश्च तालमेलेन* तालिकाः ॥ १५८ ॥

माकृतोपनिबन्धेन सयाः सन्त्याच रासकम् । ऋतुस्तप्रतिबोधाथं वाटशमीटगौचिती ॥ १५९ ॥

ववाहि-

नवि भारिअइ नवि चोरिअइ पर-दारह अत्यु निवारिअइ ।

15 धोवाह वि थोबं दाइअइ तड सग्गि दुगुदुगु जाइयइ ॥ १६० ॥

तद्वाग्भिः प्रतिबुद्धास्ते वत्र प्रामं न्ववेशयन् । घनधान्यादिसम्पूर्णं तत् तालारासकाभिधम्* ॥ १६१ ॥

अस्वापर्यंश्च तत्र श्रीनाभेयप्रतिमान्विनम् । अत्रल्लिहं जिनाधीशमन्दिरे सूरयस्ता ॥ १६२ ॥

अचलस्वापनं वच तत्राद्यापि प्रणम्यते । भन्येस्तादृक् प्रतिष्ठा हि जनेणापि न चान्यत्वे ॥ १६३ ॥

१८ एवं प्रभावनां वत्र कृत्वा भृगुपुरं ययुः । वत्र श्रीबलमिप्रस्य पुत्रो राजा धनंजयः ॥ १६४ ॥

20 भक्त्या चाभ्यर्हितास्तेनान्यदासावरिभिर्हुतः । अवेक्ष्यत पुरं वैभिरयर्षादान्मुधिप्रभैः ॥ १६५ ॥

मीतः स चाल्पसेन्यत्वात् प्रभुं क्षरणमाश्रयत् । तैलकूले*ऽभिमंभ्यास्ते सर्वप्रसन्नमक्षिपत् ॥ १६६ ॥

ते सर्वपां*भटीमूयासंख्याः कृपाद् विनिर्गयुः । तैः क्षत्राणां बले*भमे ह्वास्ते परिपन्थिनः ॥ १६७ ॥

सिद्धसेन इति श्रेष्ठ वल्गासीत् सान्बवाऽभिधा । राजा तु वत्र वैराग्यात् तत्पार्थे ब्रतममदीत् ॥ १६८ ॥

ययं प्रभावनास्तत्र कुर्वते दक्षिणापथे । प्रतिष्ठानपुरं प्रापुः प्रातरेलाः कश्चिज्जे ॥ १६९ ॥

25 जानुःक्षयं परिक्षाय तत्र प्रायोपवेशनात् । योग्यं शिष्यं पदे न्यत्वा सिद्धसेनदिवाकरः ॥ १७० ॥

दिवं जगाम संघस्य दानोऽजायवान्वयाम् । तादृशां विरहे को न दुःखी यदि सचेतनः ॥ १७१ ॥

वैतालिको विशालायां ययौ कश्चित्ततः पुरात् ।

सिद्धश्रीलभिधानाया मिलितोऽसौ*प्रमुखधुः ॥ १७२ ॥

तत्राह स निरानन्दं पदद्वयमनुश्रुतः । उत्तरार्धं च सावाधीत् स्वमतेरनुमानतः ॥ १७३ ॥

* 'शिवलिङ्गादुद्देशात् कियत्कालं फणावलिः । लोकोऽघर्षेण वां पश्चान्मिध्यात्पटदरुभूः' । B अर्द्धे एतादृशोऽयं शिवपादात्मकः श्लोको विद्यते ।

1 B आराधनम् । 2 A B N कुत्राप्यवस्थितम् । 3 N प्रभवतस्थिरम् । 4 N धर्मव्याख्यानं । 5 A गोरसामि; B गोरसामि । 6 N तालमेलेन । 7 N वयु । 8 B गोर् । 9 B दाईयइ; C दासिपद; N दासइ । 10 N वचमिदुगुदुगु ।

11 N तालवलिभिः । 12 A तैलं कूले; C तैलकूले । 13 N भटीमूया । 14 N बलं भयं । 15 B N प्रभोः ।

तथाहि-

स्फुरन्ति वादिखयोताः साम्प्रतं दक्षिणापथे ।

नूनमस्तंगतो वादी सिद्धसेनो दिवाकरः ॥ १७४ ॥

सापि सापायतां काये विभृद्वयानशनं व्यधात् । गीतार्थविहितारण्यनयासौ सद्गतिं ययौ ॥ १७५ ॥

प्रमोः श्रीपादलिप्तस्य वृद्धवादिशुश्रूषया । श्रीविद्याधरवंश्यत्व^१निर्वात्मक^२मिहोच्यते ॥ १७६ ॥ 5

संवत्सरशते पञ्चाशता श्रीविक्रमार्कतः । साग्रे जाकुटिनोद्वारे आद्रेन विहिते सति ॥ १७७ ॥

श्रीरचताद्विगृह्यन्पथीनेमिभवनस्य च । वर्षासप्तमठात् तत्र प्रशस्तेरिदमुद्धृतम् ॥ १७८ ॥

इत्थं पुराणकविनिर्मितशास्त्रमध्यादाकर्ण्य किञ्चिद्भयोरनयोद्धरिभ्रम् ।

श्रीवृद्धवादि-कविचासवसिद्धसेनवादीन्द्रयोरुदितमस्तु धिये मुदे वः ॥ १७९ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

10

चन्द्रः सूरिनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।

श्रीपूर्वपिचरिभ्ररोहणगिरौ प्रयुञ्जत्सूरीक्षितः

शृङ्गोऽभूदमलोऽष्टमः सुचरितं श्रीवृद्ध-सिद्धाश्रितम् ॥ १८० ॥

॥ इति श्रीवृद्धवादिस्मरिप्रबन्धः* ॥

॥ प्रन्धाः १९६ ॥ उभयम् ॥ १९८९ ॥

15

९. श्रीहरिभद्रसूरिचरितम् ।

- § १. स जयति हरिभद्रसूरिरुच्यन्मतिमदतारकभेदबद्धलक्षः ।
 शरभश्च इव शक्तिचिह्नवारिर्गुरुबहुलेदयदन्नपन्नतथीः ॥ १ ॥
 कुसुमविश्रितमोहशत्रुपायोनिधिनिघनाश्रयविद्युतः प्रकामम् ।
 शिरपरिचयगाढरुद्धमिथ्यापहजलालकशैलवृद्धिविघ्नः^१ ॥ २ ॥
 जिनभट्टमुनिराजराजराजकलशभवो हरिभद्रसूरिरुचौ^२ ।
 वरचरितमुदीरयेऽस्य धात्पादविगणयन्मतिमानवं स्वस्तीयम् ॥ ३ ॥—युग्मम् ।
 इह निखिलकुहूकृतोपकारादहिमरुचिः क्षत्रिणा निमन्त्रितो नृ ।
 रुचिरतरुचिप्रकाशिताशः प्रभवति यत्र निश्चय रत्नराशिः ॥ ४ ॥
 जगदुपप्लुतिकारिणोर्ध्वेहिष्कृद्द्वि-शशिनाः शिविलः सभैश्चि नेरुः ।
 शिरसि वसतिदरु शिखिने यन्निविधिमिरसि स चित्रकूटशैलः ॥ ५ ॥
 बहुतरुपुष्पोत्तमेक्षलीलाभवनमलं गुरुसात्विकाश्रयोऽयः ।
 त्रिविधमपि कृणाय मन्यते यन्नगरवरं तदिहास्ति चित्रकूटम् ॥ ६ ॥
 हरिरपरवपुर्विधाय यं स्वं क्षितितरुक्षणदक्षमभवाक्षयम् ।
 असुरपरिवृद्धग्रजं विभिन्ये^३ स नृपतिरत्र बभौ जितातिनामा ॥ ७ ॥
 चतुरधिकदशप्रकारविधाक्षितिपठनोन्नतिरिमिहोन्नताली ।
 अतिवरलमतिः पुरोहितोऽभूत्पविदितो हरिभद्रनामविषाः^४ ॥ ८ ॥
 परिभवन्नमतिर्महाबलेषाम् क्षितिसलिलान्मर्यासिनां घुषानाम् ।
 अवधारणालकाधिरोहण्यपि स दधौ त्रितयं जयामिलापी ॥ ९ ॥
 स्फुटति जठरमत्र शास्त्रपूरादिति स दधायुदरे सुवर्णपट्टम् ।
 मम समयतिरसि नैव जन्मक्षितिवलये यद्वते लता च जन्म्याः ॥ १० ॥
 जय यदुदितमत्र नावगच्छाम्यहमिह तस्य विनेयतामुपैमि ।
 इति कृतकृतिदुस्तरप्रतिषिः फलिसञ्जलशतया स मन्यते स्म ॥ ११ ॥—त्रिमिर्विज्ञेयकम् ।
 § २. अथ पथि स चरन्^५ सुखासनस्थो बहुतरपाठकवर्णिवर्णरीर्णः^६ ।
 जलिकुलकलित कपोलपाल्थो मदजलकन्दमदुर्गामीदृढकाम् ॥ १२ ॥
 विपणिगृहसमूहभङ्गमीतभ्रमदतिगोनविहसलोकदृष्टयम् ।
 कुमरगभयमीतमेषुनदयद्द्विपदचतुष्पदहीनमार्गेहेतुम् ॥ १३ ॥
 विधुरविरसितप्रपातपूरैरतिपरिप्रेतितगोहिव्यासमर्त्यम् ।
 गजपरिवृद्धैर्^७ क्षवोत्तमाङ्गत्वरितविपूनन्यूतसाविष्टम्^८ ॥ १४ ॥—त्रिमिर्विज्ञेयकम् ।
 भ्रम इव यथा वरुणपृष्ठान् कुसुममार्गं प्रविचित्र तिग्मभानुम् ।
 प्रतिविस्तृजति चन्द्रलस्यमायाप्रिनगृहमेप तथा द्विजोऽम्बरद्वम् ॥ १५ ॥

१ A रुद्रिप । २ N रुद्रिपरी । ३ N विभिने । ४ A गणवित, N गणवित । ५ B चरन्, N चरन्तरुणम् ।
 ६ N रुद्रिपरी । ७ B चरिदृष्टः, A परिदृष्टोऽः । ८ A *जलीरुद्र, N कतिरुद्र ।

मलजवलयदर्शनोर्ध्वदृष्टिः कथमपि तीर्थपतिं दृदर्शं सोऽथ ।
अवदद्विदितोत्तमार्थतत्त्वो मुवनगुरावपि सोपहासवाक्यम् ॥ १६ ॥

तथाहि—

वपुरेव तवाचष्टे 'स्पष्टमिष्टान्नभोजनम् ।

न हि कोटरसंस्थेऽग्रौ तरुर्भवति शाद्वलः ॥ १७ ॥

5

राजसिंह पररण्यया प्रवृष्ट्य क्यवहितमत्र वटु^१प्रजैर्भ्रमद्भिः ।

निजमथ निलयं ययौ पुरोधास्तृणमिव सर्वमपीह सन्वमानः ॥ १८ ॥

परतरदिवसे च^२ राजसौधाद्वसितमंत्रविधेयकार्यजातः ।

प्रति निजनिलयं प्रयाग्रीहीधे स्वरमशृणोन्मामुरं स्त्रियो जरताः ॥ १९ ॥

प्रकटतरन्तविः स्त्रिरप्रतिहो भवनिरहितावसरेऽवधारयन् सः ।

10

व्यमृशदथ नचाधिगच्छति स्म धृतविषमार्थकदर्शितः स गाथाम् ॥ २० ॥

सा धेयम्—

चक्षिदुगं हरिपणानं पणानं चक्षीण केसवो चक्षी ।

केसव चक्षी केसव कुचक्षी केसी य चक्षी य ॥ २१ ॥

अवददिति यदस्य^३ ! चाकन्धियं बहुतरास्र विधापितं भवता ।

15

इह समुचितमुत्तरं वयौ सा शृणु ननु पुत्रक ! गोगवात्रंस्त्रिप्तम् ॥ २२ ॥

इति विहितसमुत्तरेण सम्यक् स च वदति स्म चमत्कृतिं वृषातः ।

निजपठितचिचारणं^४ विवेदि त्वमिह सवित्रि ! न वेदयद्^५ स्वदयम्^६ ॥ २३ ॥

अवददथ च सा यथा गुरोर्नोऽनुमतिरधीतिविधौ जिनागमानाम् ।

न^७ विवृत्तिकरणे विचारमिच्छुयैदि हि तदा प्रभुसंनिधौ प्रयाहि ॥ २४ ॥

20

वचनमिति निशम्य सोऽपि इयौ परिहृतद्वयभरः पुरोहितेष्टाः ।

अपि गुरुगुरुपैर्दुःसापम्ये परिकलना न^८ समस्ति बाढ्येऽस्मिन् ॥ २५ ॥

जिनमतगृहिगृहचन्द्रहालां वदियमुपैषि ततो हि जैनसाध्वी ।

जिनपतिमुनयो गुरुत्वमस्या विदधति तन्मम तेऽपि बन्दीयाः ॥ २६ ॥

सकलपरिहृतिर्ममागतेयं दुरतिगमा वचनस्य यत् प्रतिष्ठा ।

25

व्यमृशदथ स नेहमागतः स्वं वदतु विनिद्रतया निशां च निन्ये ॥ २७ ॥

§ ३. अथ दिवसमुखे वदेकचित्तोऽगमसिंह वेदमनि तीर्थनायकस्य ।

हृदयवसतिवीररागयिम्वं बहिरपि वीर्य युद्धा स्तुतिं प्रतेने ॥ २८ ॥

तथाहि—

वपुरेव तवाचष्टे 'मगचन् वीतरागताम् ।

30

न हि कोटरसंस्थेऽग्रौ तरुर्भवति शाद्वलः ॥ २९ ॥

1 A तवाचष्टे । 2 N वद । 3 A B बहुल, N बहुल, 4 N स्व । 5 A विचारणं । 6 A वेद, C वेद । 7 C तम्यं, N तम्यं । 8 A नास्ति 'न' । 9 N 'वसतिगमो' ।

- दिवसगणमनर्थकं स पूर्वं स्वकमभिमानकद्वयमानमूर्तिः ।
 अमनुव स ततश्च मण्डपस्थं जिनभटसूरिशुनीश्वरं ददौ ॥ ३० ॥
 हरिमिव विबुधेश्वरद्वन्द्वं श्रमनिषिद्धाधुविधीयमानसेवम् ।
 तस्मिन् गुरुमुदीक्ष्य शोपशोपात् समजनि जनितकुवासानावसानः ॥ ३१ ॥
- 5 हृतहृदय इव क्षणं स तस्यौ तदनु गुरुर्व्यश्रुत् स एव विप्रः ।
 य इह तु विदितः स्वशास्त्रमन्त्रप्रकटमतिर्नृपपूजितो यशस्वी ॥ ३२ ॥
 मदकलगजरुद्धराजयत्नमभ्रमवशतो जिनमन्दिरान्तरस्थम् ।
 जिनपतिमपि वीक्ष्य शोपहासं वचनमुवाच भद्रावगीतचित्तः ॥ ३३ ॥—युगम् ।
 * इह पुनरपुना यथावकसाजिनपतिमिन्धमथादरात् स वीक्ष्य ।
- 10 अतिसयितरचिस्तरङ्गसङ्गी खवनमुवाच पुराणमन्यथैव ॥ ३४ ॥
 भवतु तनु विलोक्यमेतदग्रे तदनु जगाद सुनीश्वरो द्विजेशम् ।
 निरुपमधिपणानिवे ! शुभं ते ? कथं किमागमने निमित्तमत्र ॥ ३५ ॥
 न्यगददय पुरोहितो विनीतं किमुपमप्रतिभोऽहमस्मि पूज्याः ।
 जिनमत्तजरतीवचो मयैकं भुवमपि नो विवरीतुमत्र शक्यम् ॥ ३६ ॥
- 15 अपरसमयपित्तशास्त्राणि व्यभृशमहं तु न चकिंशेवानाम् ।
 क्रमममुमुदितं तया प्रमुष्ये तस्मिन् निवेदयत प्रसय मेऽयम् ॥ ३७ ॥
 अथ गुरुरपि जल्पति स्म साधो ! जिनसमयस्य विचारणव्यवस्थाम् ।
 गणु सुकृतमते प्रगुह्य दीक्षां तदनुगता च विधीयते तपसा ॥ ३८ ॥
 विहितविनयकर्मणा च छाभ्यो मित्त्वलातलमौलिनानुयोगः ।
- 20 इति तद्वचनमोऽन्यथा तु न स्वाद् यदुचितमाचर मा त्वरां विपास्तवम् ॥ ३९ ॥
 अथ स किञ्च समस्तसङ्गहानि सकलपरिमहसाक्षिकं विधाय ।
 गुरुपुरतः कपादे चरित्रं परिहृतमन्दिरवेप इष्टलोचः ॥ ४० ॥
 गुरुरवददद्यागमप्रदीपा * यमि-यतिनीजनमौलेश्वरश्रीः ।
 मम गुरुमगिनी महत्तरेण जयति च विद्युतजाकिनीति नाम्नी ॥ ४१ ॥
- 25 अभगदय पुरोहितोऽन्यथा भवभवशास्त्रविशारदोऽपि मूर्खः ।
 अतिमुकृतयशेन धर्ममात्रा निजकुलदेवतवैद्यो बोधितोऽस्मि ॥ ४२ ॥
 अयमवगतसाधुधर्मसारः सकलमहाप्रतपपूर्वधरश्रीः ।
 गुरुमगददय प्रवर्तमानामभगणसारविचारपारदृष्ट्या ॥ ४३ ॥
 अधिकरणिषशास्त्रमुपसप्तानुगतिविलोच इयदितानि जहो ।
- 30 त्वदपरिचयमूर्तितो सुनीश ! प्रचिकटिषुर्निजमासुतीनलत्नम् ॥ ४४ ॥
 मृगशृङ्गिरधुना शुभानुभावात् भुवभरसागरमन्यलीनचित्तः ।
 जनधिगतविमुक्तपद्मवाताप्रियविरहप्रभृतिव्यस्त्यभूवम् ॥ ४५ ॥

गुरुदिदमवधार्य धर्मशास्त्राध्ययनसुपाठनकर्मलब्धरेखम् ।
सुरचितमुकृतोपदेशलीलं विजपदमण्डनमादधौ सुलभे ॥ ४६ ॥
अनुचरितपुराणपादलिप्तप्रमुखसमो हरिमद्रसूरिरेपः ।
कलिसमययुगप्रधानरूपो विमलयति क्षितिमंद्दिसंक्रमेण ॥ ४७ ॥
अपरदिवि निजौ स जामिपुत्रौ पितृकुलकर्कशवाक्यतो विरक्तौ ।
प्रहरणशतयोधिनौ कुमारौ बहिरवनावुदपश्यदात्तचित्तौ ॥ ४८ ॥
अथ चरणयुगं गुरोः प्रणम्य प्रवमणतुर्गुह्यतो विरागमेतौ ।
तदनु गुरुवाच वासना चेन्मम सविधे' प्रतभारमुद्धेयाम् ॥ ४९ ॥
तदनुमतिमवाप्य नैप हंसं सपरमहंसमदीक्षयत् ततोऽथ ।
व्यचरयत् स तौ प्रमाणशास्त्रोपनिषदिकधृतपाठशुद्धबुद्धौ ॥ ५० ॥

१४. अथ च सुगततर्कशास्त्रतत्त्वाधिगममहेच्छतया गुरुकर्मभ्यः ।
अवनितरुमिलकुलाटपट्टौ सुललितविज्ञपनां चितेनतुस्तौ ॥ ५१ ॥
दुरधिगमतथागतागमानामधिगमनाय सदाहितोद्यमौ सौ ।
प्रदिशत नगरं यथा तदीयं प्रति निजबुद्धिपरीक्षणाय यावः ॥ ५२ ॥
गुरुरपि हृदये निमित्तशास्त्रादधिगतमुत्तरकालमाकलय्य ।
अववदिति शुभं न तत्र वीक्षे'ऽभ्युपगममेनमतो हि माद्रियेयाः ॥ ५३ ॥
तनु पठतमिहैव देशमध्ये गुणियतिनायकसन्निधौ तु वत्सौ ।
मतिरतिशयभासुराऽपि केषांचिदपि परागमवेदिनी समस्ति ॥ ५४ ॥
गुरुमिह विरहस्य कः कुलीनः पथि निरपायतयेऽपि यंभ्रमीति ।
कथमवगतदुर्निमित्तभावे तदिह न नोऽनुमतिर्दुरन्तकार्ये ॥ ५५ ॥
अथददथ विहस्य हंसनामा गुरुजनयुक्तमिदं तु वत्सलत्वम् ।
अथदगुचरणात् प्रभावयन्तौ भिक्षु शिशुको परिपालितो न पूज्यैः ॥ ५६ ॥
अपशकुनगणः करोतु विद्याऽध्वनि परपुत्रेपि चेतनायुतानाम् ।
अविरतमभिरक्षति क्षतालो विरजपितो भवदीयनाममन्त्रः ॥ ५७ ॥
दुरधिगमदविष्टदेश्यशास्त्राधिगमकृते गमनाद्यागमाच्च ।
फ इयं तु विगुणः कृत्वक्षतायाः' क्षतिकरणस्तदिदं विधेयमेव ॥ ५८ ॥
अथददथ गुरुचिन्नेययुगं हितकथमे हि न औचित्यं भविष्यत् ।
मवति खलु ततो यथेहितं वा विदधतमुत्तममद्य निन्दितं वा ॥ ५९ ॥
अथ सुगतपुरं प्रतस्यतुलगायगाणितसद्'गुरुगौरवोपदेशौ ।
अतिशयपरिग्रासजेनलिप्तौ न चलति खलु भवितव्यतानियोगः ॥ ६० ॥
कतिपयदिवसेरवापतुस्तौ सुगतमतप्रतिबद्धराजधानीम् ।
परिकलितकलावपूतवैषाल्यविषडनार्थितया मठं वयातौ ॥ ६१ ॥

पठनविधिकृते विहारमाला विपुलतराऽस्ति च तत्र^१ दानशाला ।
 सुगतमुनिपतिश्च तत्र शिष्याननवरतं किल पाठयेद् यथेच्छम् ॥ ६२ ॥
 अतिमुपकृतमुत्तिष्ठः पठन्तौ सुविपमसौ गवशास्त्रजावमत्र ।
 परबुधजनदुर्गमार्थवत्त्वं कुशलतया सुप्रतोऽधिजन्मतुलौ ॥ ६३ ॥
 जिनपतिमतसंस्थिताभिसंधिं^२ प्रति विहितानि च यानि दूषणानि ।
 निहतमतितया यतोर्नीलाविशयवशेन निजागमप्रमाणैः ॥ ६४ ॥
 दृढमिह परिहृत्य तानि^३ हेतून् विशदयन् जिनवर्कशैलेन ।
 सुगतमतं^४ निषेधद्वयं युक्ताच्च समल्लिप्तामपरेषु पत्रेषु ॥ ६५ ॥—युग्मम् ।
 इति रहसि च बावदाददाते गुरुपञ्चमानविलोडितं हि वाचत् ।
 अपगतममुतः परैश्च लब्धं गुरुपुरतः समनायि पत्रयुग्मम् ॥ ६६ ॥
 अवलोक्यतोऽस्य हेतुदार्ढ्यं प्रति निजवर्कमुदग्रदूषणेषु ।
 जिनपतिमतं^५ भूषणेषु पक्षेऽप्यजयमभून्ननसि भ्रमो मदीयान् ॥ ६७ ॥
 अभगवद् य स विजयान्तरेकात् पिपठिपुरहं दुपासकोऽस्ति कश्चित् ।
 अपर इह मदीयदूषितं कः पुनरपि भूषयितुं समर्थबुद्धिः ॥ ६८ ॥
 स्फुरति च क उपाय ईदृशस्याधिगमविषाविति चिन्तयन् स वसौ ।
 कचिदमलधियामपि सरलन्ति प्रतिपद् ईदृशि कुत्रचिद् विषये ॥ ६९ ॥
 वदमिषदय बुद्धिरस्य मिथ्याग्रहमकारपूर्णचन्द्रोऽयिः ।
 अवददय निजान् जिनेष्टाविश्वं यलङ्गपुरो निदधस्त्वमध्यनीह ॥ ७० ॥
 वदतु शिरसि तस्य भो ! निषाय ब्रमण्युगं हि समागमो विषेयः ।
 इदमिह^६ न करिष्यति प्रमाणं मम पुरतोऽध्ययनं स मा विषत्ताम् ॥ ७१ ॥
 गुरुपञ्चममिदं तथैव योदोः कृतमरिखेरपद्मं रणैः रणैलेः ।
 अयं मनसि महार्तिसंगतौ तौ विमथ्यतुः प्रकटं हि सकटं नः ॥ ७२ ॥
 न विदधिषं^७ यदिदं क्रमो सद्युक्तौ प्रतिवृत्तिमूर्धनि लक्षितौ तदानीम् ।
 नहि पुनरपि जीविते विद्याशा विवरणमानसपाठकादमुप्यात् ॥ ७३ ॥
 यल्लिभिह पदयोः क्रियावद् सद्गुरुहृदि^८ भद्रमुनीवरस्य तस्य ।
 अतिदुस्तिमनायकं विचार्यैः प्रजनविधिं प्रतिषेधति स्म यः प्राह ॥ ७४ ॥
 अविनयपलमानयोलुप्यं समुदितमत्र विनिश्चितं तथैवत् ।
 न चठति नियमेन दैवदण्डं^९ निजजनने सफलद्वना श्रुतिर्वा ॥ ७५ ॥
 नरकफलमिदं न कुर्वहे भीतिनपतिमूर्धनि पादयोर्निवेशः ।
 परितोऽदित्तरो वर विप्रिभो निजचरणौ नतु जैनदेहलभौ ॥ ७६ ॥
 निषेधमुपगतं यथा तथा वा यदिह च सादममेव सप्रधार्यम् ।
 इति दृढतर आचयेर्नैव न्यः प्रतिवृत्तमत्र कृते विषेयमेव ॥ ७७ ॥

1 A B तत्र तत्र । 2 A संविप्रति । 3 N लाहृ हि । 4 C मतिं, N मतं । 5 A पक्षेयप । 6 C N इदमपि ।
 7 N सिद्धे च । 8 A देवदण्ड ।

तदनु च रटिनीकृतोपवीतौ जितपतिविम्बहृदि प्रकाशसत्त्वौ ।
 शिरसि च चरणौ निधाय यातौ प्रयवतमैरुपलक्षितौ च बौद्धेः ॥ ७८ ॥
 प्रतिपद्यशकडारकेकराक्षैरतिकुसलेरवलोकितौ च तैस्तौ ।
 गुरुरवददहो पुनः परीक्षामपरतरां सुगतद्विपोर्विधासं ॥ ७९ ॥
 स्थिरतरमनसस्तदाभ्रमद्य प्रतिविधये हि न चादरो विधेयः ।
 सुरशिरसि च पादपातमुखं न हि समधीनिधयोऽपि संविदभ्युः ॥ ८० ॥
 अथ च कृतमिहोपवीतयेतन् प्रतिकृतमत्र कृते दृढस्वचिह्नम् ।
 दृढमतिरपरोऽपि कश्चिदीदृग् नहि विदधाति यथा विकर्ममीतः ॥ ८१ ॥
 परनगरसमागताश्च विद्यार्थिन इह जैव मया कदर्थनीयाः ।
 भवति च कुयशोभरस्तदत्र प्रतिकरणं कुपरीक्षितं न कार्यम् ॥ ८२ ॥
 इति वचनममुष्य ते निशम्य स्थितिमभजन् शुरुणा जना निरुद्धाः ।
 शयनमुखि गृहोपरिस्थितास्तौ प्रतिदिशि यामिक एक एव चक्रे ॥ ८३ ॥
 जिनगुरुशरणं विधाप रात्राविह शयितौ परमेष्ठिनः स्मरन्तौ ।
 समागत च तयोरनिच्छतोरप्यसुखमरे सुखभा वदा प्रसीला ॥ ८४ ॥
 प्रयवतमं घटावली तदोद्गुणमितलनः स विमोचयांबभूव ।
 रज्ज्वरज्ज्वलिति स्तरेण शय्यां विजहुरमी विरसं तदा रटन्तः ॥ ८५ ॥
 निजनिजकुलदेवताभिधास्तेऽभिदधुरिहा द्रुतसम्भवेण यौ च ।
 जगृहसुरथ जैननाम तेषां नरयुगलं मतमित्यभूष शब्दः ॥ ८६ ॥
 अथ निधनभयेन साहसिकयाद् वरतरमौपयिकं तु लब्धयन्तौ ।
 अनवरतमहातपप्रवृत्तान् तत उदबभूव तद्युगं खदेहे ॥ ८७ ॥
 तनुरुहयुगमत् ततः दृष्टिव्यां मुमुचसुरंगमथोद्गुणमिवसौ ।
 मृदुशयनवलादिबोधिनी चाग्रहततन् कुशलवुं दममुद्धा ॥ ८८ ॥
 लघुवरचरणप्रचारयुक्त्या द्रुतमपचक्रमतुः पुरात् तदीयात् ।
 मतिविभयवद्वाद्यनुद्वयानौ छलयति^१ कं न मतिर्हि सुप्रयुक्ता ॥ ८९ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।
 हत हत परिभाषिणस्तपोस्तेऽनुपदमिमे प्रययुर्मेढास्तदीयाः ।
 अतिसविधमुयागतेषु हंसोऽवदिति तत्र कश्चिद्विद्वत्तमवन्धुम् ॥ ९० ॥
 ब्रज इति गुरोः प्रणामपूर्वं प्रकथय 'मामकदुःकृतं हि मिथ्या ।
 अग्रणितकरणान्मसापराधः कुवितयतो विहितः समर्पणीयः ॥ ९१ ॥
 इह निवसति सूरपालनामा शरणसमागतवत्सलः क्षितीशः ।
 नगरमिदमिहास्य चक्षुदीर्घं निकटतरं ब्रज सन्निधौ ततोऽस्य ॥ ९२ ॥
 इति सपदि विसर्जितोऽपि तस्यौ शृणमेकं स मु तैः सहस्रयोधौ ।
 गतनुममवतस्त्वयुद्धतैः^२ हतहतयन्त्रभरावलीभिर्हंसः ॥ ९३ ॥

5

10

15

20

25

30

अतिविपुलतया शिलीमुखानां तितवरिवाजनि तस्य विग्रहश्च ।

अपतदथ स वंचरक्त चन्द्र्यामहितनरैरभवत् ततः परासुः ॥ ९४ ॥

अवरज इह ^१मोहतो ह्यमुञ्चन् सविधममुष्य क्रुपाद्वर्तव्यवाक्यात् ।

त्वरिततरपदप्रचारवृत्त्याऽगमदबनीपतिसूरपालपार्श्वम् ॥ ९५ ॥

5 शरणमिह ययौ च तस्य धीमान् तदनुपदं रिपवः परः सहस्राः ।

अयनिपतिमवाप्य चैनमूचुः प्रवितर नः प्रतिपन्थिनं समेतम् ॥ ९६ ॥

अवददथ स को धलेन नेता सम मुजपञ्जरवार्तिनं किलेनम् ।

अनयिनमपि नार्पयान्यशुं तत् किमुत कलाकलितं नयैकनिष्ठम् ॥ ९७ ॥

सुगतमतभटास्तथाऽभ्युक्षुस्तं परतरद्देशनरस्य हेतवे त्वम् ^२ ।

10 धनकनकसमृद्धराज्वराष्ट्रं शमयसि ह्यस्वदधीशकोपनात् किम् ॥ ९८ ॥

अवदद्विह स चोत्तरं गरीयःपुरुषगणैर्मम यद्वत् व्यथायि ।

मरणमथ च जीनितं हि ^३भूयात् नहि शरणगववरक्षणं लजामि ॥ ९९ ॥

इतरद्विह दधामि चैकमेव प्रकटयतिर्वेदितं ^४प्रमाणज्ञासुः ।

तत् हममभिभूय वादरीलोपितमिह घत्त पराजये जये वा ॥ १०० ॥

15 अथ ध्वजनविचक्षणः स तेषामधिपतिराह वचस्त्विदं प्रियं नः ।

परमिह वदनं न दृश्यमस्य क्रमयुगलं सुगतस्य मूर्ध्नि योऽवात् ॥ १०१ ॥

तदनु च यदि शक्तिरिति तस्यान्तरिततरः प्रतिसीरयासु हेतुर् ।

यदि जयति स यातु कौशलात् तन्नियतमसौ विजितस्तु वष्य एव ॥ १०२ ॥

अथ घटमुल्लयादिनी रहःस्था वदति तथागतशास्त्रमाधिदेवी ।

20 स्वयमिह हरिभद्रसुरिशिष्यः पुनरनवोर्न वभूव दृष्टिमेलः ॥ १०३ ॥

^५व्यवृष्टदथ स च ^६चटलैकनिष्ठाः सुगतमते प्रभवन्ति सूरयोऽपि ।

अथितथमिह नो घटेत चैतत् शुटति वचो न ममापि यत्पुरस्तात् ॥ १०४ ॥

अथ धनुर्दिनयादतो विपण्णः स परमहंसकृती विपादमाधार ^७ ।

विभवति ^८शुटसंकटे विचिता निजगणशासनदेवता किलाम्बा ॥ १०५ ॥

25 स्मृतिवशत इयं तदा ^९समायाजिनभतरक्षणनित्यलब्धलक्षा ।

वदति च शृणु वत्स ! मुक्तिमसाद्भुतिवभराद् शुक्लचम्बूलभूमे ! ॥ १०६ ॥

सुगतमतसुरी समस्ति तारा वदति निरन्तरमज्जुद्वचः सा ।

मनुज इह सुरैः समं विवादी क इव भवन्तगृहे समृद्धमस्मन् ॥ १०७ ॥

प्रतिवद च तमथ दंभपादिमुपसमानकृतप्रतिश्रवं त्वम् ।

30 अनुपदनपुरःसरं प्रजल्प्यं भवति कथं वदते हि वादसुद्रा ॥ १०८ ॥

^{१०}छलमिदमधुनैव तद्विना स्यात् प्रकटवरं ^{११}तदतो जयस्तवेव ।

अवददथ स मेऽत्र कोऽन्य एवं जननि ! विना भवतीं करोति सारां ॥ १०९ ॥

1 A B मोहतो । 2 B C N स्म । 3 A नास्ति 'हि' । 4 B C सितितः । 5 B विवृष्टद । 6 N स वरलेकः । 7 A 'मागत्' ; 8 'नादकान्' ; C विवाद न'वात् । 8 B विभवति । 9 N समाया जिन' । 10 N बल' । 11 B N वदतो ।

इति समुचितश्रुतं विधायापरदिवसे विदधौ सुरीनिदेशम्^१ ।

प्रतिवदितरि संधिते च सौनं स जवनिकांचलमूर्द्ध्वा^२भाववान् ॥ ११० ॥

कलशमय चकार पादपातैर्विज्ञकलमाश्रितवैपरीत्यमेव ।

अवददथ सद्भववादमुद्राश्रुवमिह कृष्टिजनाधमा भवन्तः ॥ १११ ॥

वधकृतमतयोऽस्य ते ह्यभिप्राः समभिहितौ^३ ननु तेन मूमिपेन ।

नयविजयमयः परावर्त्त^४ (ध्वं ?) वृत्तः किमु वधमर्हति साधुलब्धवर्णः ॥ ११२ ॥

अथ कुनयमपीमयातनुध्वं यदि न सहेऽहमिदं निशम्यतां वत् ।

रणश्रुति परिभूय मां प्रहीता खलु य इमं स तु लात्वपातुकमीः^५ ॥ ११३ ॥

तदनु नयनसंज्ञयाऽथ विद्वान् वतु समकेति पलायनाय तेन ।

लघु लघु स पलायनं च चक्रे क इव न नश्यति मृतुमीविहस्तः ॥ ११४ ॥

दुतचरणगतैर्यदिः प्रगच्छन् स च निर्णेजकनेकमाहुल्लोके ।

श्रुतिगु सविधागतेष्ववादीत् तमिह ब्रज स्वमिहाययौ प्रपातः ॥ ११५ ॥

स्वमतिविभवतः प्रणाशितेऽस्मिन् वसनविशोधनमादधत् तयासी ।

तरलतुरगिणा च जल्पितो यन्मनुजोऽनेन पया जगाम नैकः ॥ ११६ ॥

रजक इह स तेन दूर्वितोऽस्य त्वरिततरः स च क्षीघ्रमेव तेन ।

निजमदनविषहे समापिं भृत्या प्रतियचले^६ च बलं तदीयवाक्मयात् ॥ ११७ ॥

निजमतिपलतस्ततः प्रकाशं^७ विभवमनाश्रुलितोऽभियिञ्चकृत् ।

अभिसमगत सहनैः^८ कियकिरुचरणाम्बुहं^९ समागमोत्कः^{१०} ॥ ११८ ॥

इतर इति निजेशकार्यसिद्ध्या नृपतिममुं किल सांत्वयाम्बुवुः ।

अणुतरविपये दृढं सहायं परिहरते हि क तमपौरुषोऽपि ॥ ११९ ॥

अथ निजगुरुसंगमायूतेन हुतकरणः शिरसा प्रणम्य पादौ ।

दृढतरपरिरुच्य एव तैश्च अविगलद्भुजलो जगाद सद्यः ॥ १२० ॥

शुद्धजनवचसां खराति तेषां परतरदेशगतौ हि वैनिपिद्यौ ।

निशामयत विभो ! प्रचन्धमेनं कुबिनयश्लिष्यजनास्ततः प्रवृत्तम् ॥ १२१ ॥

इति चरितमसी जगाद यावन्निजगुरुवन्धुपरतुतावसानम् ।

अथ निगदत एव हृष्टिमेदः^{११} समजनि जीवहरो बली हि मोहः ॥ १२२ ॥

१५. विमृशति हरिभद्रसूरिरिदम् किमु मग संकटमद्भुतं प्रवृत्तम् ।

विमलतरकुलोद्भवौ विनीतौ यमनियमोद्यमसंगतौ प्रवीणौ ।

भूतविजयप्रकाशपदपरिमलतोमिदविद्वद्विषादी ॥ १२४ ॥

अपि परतरदेशसंलक्षणाधिमरसेन गतौ च विपकृष्टम् ।

मदशुद्धतयनेन जीवितान्तं गयतुरुमायपि कर्म धिक् दुस्तम् ! ॥ १२५ ॥

१ A विपत्तं । २ BN 'मूर्द्ध्वा' । ३ A C तमभिहितौ । ४ A 'पादुः' धीः । ५ N प्रतिवदते । ६ A प्रधमरे । ७ N 'तममभिहितः' । ८ N 'चर्त' । ९ समागमः । १० N 'निवेद' । ११ N निरागः । A निरागि । * 'आपमलं प्रगाढं दुःखं' इति C रिपणी ।

विनयमथ शमं स्मरामि किं वा गुरुपदसेवनमद्भुतं किमत्र ।
 नहि मम सदशैस्तु भन्दमान्यैः परिचरणं ननु तादृशां विलोक्यम् ॥ १२६ ॥
 मुलकृतकचलैर्विशुद्धदेहौ चटकशिख इव यावज्जातपक्षौ ।
 अवसर इह तौ सपक्षतायां भृशमतिगम्य दृष्टोः पथं व्यतीतौ ॥ १२७ ॥
 5 कलुषकुलनिवास पप देहः सुचरितकक्षदधानलार्निरुमः ।
 इह हि किमधुना प्रघार्यतेऽसौ विरहभरेऽपि 'सुशिक्षयोरवासे' ॥ १२८ ॥
 विनिहततमनिर्घृतिप्रकारां कमिष विरोषमबामुमत्र धार्याः ।
 सुललितवचनौ विनेयवर्षावसव इमौ हि विना कवर्यघुर्याः ॥ १२९ ॥
 इति विष्टुशत एव सौगतानामुपरि महः समुदैजिज्ञान्वयस्थम् ।
 10 सुविहितपरिकर्मेणाऽपि साध्यं न सहजमाभिजनं महत्तमेऽपि ॥ १३० ॥
 अवददथ स सौगताः कृतास्ते परिभवपूर्णहृदो गृहस्थितेन ।
 अतिविनयविनेयहिंसनेनाद्भुतहृतचित्तनिवृत्तिसापराधाः ॥ १३१ ॥
 श्रुतविद्विषनयेऽपि युक्तमुक्तं सकलबलेन निवारणं रिपूणाम् ।
 'परभवगतिरस्य निर्मला नो य इह सशल्यमना लभेत वृत्तयम् ॥ १३२ ॥
 15 इति जिनपतिशसनेऽपि सूक्तं गुरुतरद्वोपमनुद्धृतं हि शल्यम् ।
 सुगतमतद्युतो निर्वाहणीयाः खस्तुसुतनिर्मयनोत्थरोपपोषात् ॥ १३३ ॥—विरोषकम् ।
 इति मतिमति चेतसि प्रकामं गुरुमभिपृच्छथ धर्यौ विना सहायम् ।
 इदि विगलितसंयमानुकम्पो नगरमवाप ख भूमिपस्य तस्य ॥ १३४ ॥
 हुततरममिगम्य पार्श्वमस्य प्रकटतरीकृतजैनलिङ्गरूपः ।
 20 षट्ति च हरिभद्रसूरिरेवं जिनसमयप्रवराशिप्राभिनय ॥ १३५ ॥
 शरणसमितवज्रपञ्चर ! त्वं गृणु मम वाक्यमशक्यस्तत्त्वभङ्ग ! ।
 इह हि मम विनेय वजिजीवे स परमहंस इति त्वया प्रसिद्धः ॥ १३६ ॥
 किमिव न तव साहस प्रशस्तं क्षितिप ! शरण्यकृते हि लक्ष्य(क्ष)संक्षपम् ।
 बलमयगणितं तदेतदभ्युन्नतिकरमूर्जितमस्ति नापरस्य ॥ १३७ ॥
 25 निरगममिह सांभुमीनश्रुतिः कृतिजनरीतिर वन्नतप्रमाणः ।
 अतिशयनिमविष्टवाक्प्रवन्धात् सुगतमवस्थितक्रोविदान् जिगीषुः ॥ १३८ ॥
 अवददथ स सूरपालभूपो मम तव चापि विजेयतापदे ते ।
 'छलविवदननिष्ठिता' अजेयाः शलभगणा इव ते हामी बहुत्वात् ॥ १३९ ॥
 परमिह कमपि प्रपञ्चमग्र्यं ननु विदधामि यथा भवद्विपक्षः ।
 30 स्वयमपि विलय प्रयाति येन प्रतिकूलं वचनं तु मे न गण्यम् ॥ १४० ॥
 अवहितिपर वाचमेकका मे गृणु तव काचिदजेयशक्तिरस्ति ।
 अवददथ च को हि मा विजेता बहति सूरि यदुदन्तमम्बिकाख्या ॥ १४१ ॥
 वचनमिति निशम्य तस्य मूपः सुगतपुरे प्रजिघाय दूतमेव ।
 अपि स लघु जगाम तत्र कृतो वचनविपक्षण आट्टतप्रपञ्चः ॥ १४२ ॥

सुगतगुरुमथ प्रणम्य तन्नामददिति भूमिपतिः स सूरपालः ।
 स्फुरिततनुमिवेह भारती त्वामिति किल विज्ञपयलनल्पमक्तिः ॥ १४३ ॥
 इह मम पुरमाजगाम चैको बुध इह बुद्धमत्तामिजातिरूपः ।
 भवति च भुवनत्रयप्रसिद्धे प्रपति किं तु स एष वादिशब्दः ॥ १४४ ॥
 इदमिह महते घषामराय प्रभवति तत् क्रियते तथा यथा सः ।
 निधनमविनयः स्वयं स यायात् कुरुतेऽन्योऽपि यथा न कश्चिदित्यम् ॥ १४५ ॥
 दशयलमतनायकः स ज्ञानप्रसिधयशो वदति स्म तं प्रमोदात् ।
 इह जगति समस्तदेशानामपिपुधगणस्तमहं तिरस्कार ॥ १४६ ॥
 जिनसमयविशारदोऽपि कश्चिन्नवपठितो भविताऽत्र वाचदूकः ।
 वचनमदमहं ततो विनेष्ये गहनविकल्पसमूहकल्पनाभिः ॥ १४७ ॥
 स्वयमिह निधने कृतप्रतिष्ठाः स किमु भविष्यति तद्वद स्वमेव ।
 पटुवच इति जल्पति स्म दूतः प्रमुपुरतो मम गौः प्रवर्त्तते किम् ॥ १४८ ॥
 तव पदकमलप्रसादतो वा किमिव न मे शुभममर्तुं भविष्यत् ।
 मतिरिति तु मम प्रकाशतेऽतो परमिह सुप्रभुणा विचार्य कार्त्तम् ॥ १४९ ॥
 लिखत वच इदं पणे जितो यः स विशतु सप्तपरिष्ठितकुण्डे ।
 इति भवतु स्ववीप्सया प्रशंसाभिह विदधेऽत्र शुर्वाविचारहृष्टः ॥ १५० ॥
 विपुलमतिरथ प्रगल्भदूतः पुनरपि पाचसुपाच वाढ्यर्धदेवोः ।
 प्रमुचरणयुगं वयापि पाटयोत् पुनरपि विज्ञपयामि किञ्चिदत्र ॥ १५१ ॥
 शृणुत वसुमती रत्नगर्भा मयति कदाचन कोऽपि तत्र विद्वान् ।
 अतिशयितमतिर्यतो जिनानां तनु भयतामयमानना हि माऽभूत् ॥ १५२ ॥
 असन्निह परिकल्पनं ममेतद् गगनतले कुसुमोद्गमेन तुल्यम् ।
 जयितु^१ किल भवतु धरतनामा^२ वयमिह तनु दृढं विचरणीयम् ॥ १५३ ॥
 गुरुवददसौ भयं किमेतद् भवति तथा भ्रम एव कश्च^३ कस्तुः ।
 जपि मयि चिरसेवितोऽपि बद्धः स्फुरति परेण विजयेयामिसङ्का ॥ १५४ ॥
 क इय मम पुरः स कोऽपि विद्वाननधिगतस्वरप्रमाणभूमिः ।
 मदगदमधमोचये न चेत्तं तद्दहमहो न निर्जं वहामि नाम ॥ १५५ ॥
 स्वनृपतिपुरतः प्रस्थापि वार्यं मम विनियंत्रितवादिपौरुषस्य ।
 स्वयमिह परवादिलाभतुष्टा अनुपदमेव समायामाम ते यत् ॥ १५६ ॥
 वचनमिति निशम्य तस्य दूतो मुदितमनाः पुरमाययी निर्जं सः ।
 इति मुविहितयौदविप्रलम्भानुपसिखवर्द्धयदत्र सूरपालम् ॥ १५७ ॥
 त्रिचतुरदिवसान्तरेण सोऽपि प्रमुरिद यौद्धमवल तत्र यायात् ।
 अतिपरिश्रुद्धसेन्यपादपद्मो व्यधित स पूर्वपणेन वादमुद्राम् ॥ १५८ ॥

1 A D भिषातिरूपः । 2 B किमिति, C किं स । 3 A यथा तथा । 4 A C निषरहम् । 5 A B प्रघसतो ।
 6 N D प्रमु^१ । 7 A लिखत । 8 A नलीह रत्न^२ । 9 N दिरूपनां । 10 A जय । 11 A मनाजे । 12 B N कस्तु ।

विनुषपतिरचिन्तयत् तथा चासौ कथमहमस्य कृते स्मरामि ताराम् ।
 अथ च किमनया स्मृताऽपि याऽसौ जितमद्विजघातिनी न सद्यः ॥ १५९ ॥
 इति स च परिचिन्त्य वादसंसुषुहुरिभद्रविशारदं समेत्य ।
 श्रवददिदमनिलमेव सर्वं सदिति वचः परिसंस्कृतं यदेतत् ॥ १६० ॥
 5 इह भवति च पक्ष एव हेतुर्जलधरवन्ननु सन्ति चात्र भावाः ।
 निगदित इति मूलपक्षजाये, वदति वतः प्रतिवागनूय सम्यक् ॥ १६१ ॥
 यन्नि सकलमिदं विनश्वरं तत् स्मरणविचारणचारिमा कथं स्यात् ।
 तदिवमिह पुराणलोकिं यत् कथमियमित्यनुसंहतिर्यदेतत् ॥ १६२ ॥
 वदति स मतिसन्ततिः स्म तुल्या भवति सदैव सनातना मते नः ।
 10 वलमिदमनुसंहतेश्च तस्या व्ययहरणं च तथैव वर्णते नः ॥ १६३ ॥
 अनुवदति गुदा स्म जैनविद्वानिह मतिसन्ततिप्रणाशिनी चेत् ।
 सविति सुविदितैव तत् श्रुतत्वालुमतिरिदं वयं चात्मचाग्विकल्पम् ॥ १६४ ॥
 न विनुषकमनीयमेतदुच्येः स्वसमयमूढमतिर्भवान् यद्विच्छुः ।
 ननु सकलविनश्वरत्वसम्प्राप्तेरपरिहर तश्चिरकालतो विलम्बम् ॥ १६५ ॥
 15 इति वचननिरुत्तरीकृतोऽसौ सुगततमप्रभुराचचार मौनम् ।
 जित इति विदिते 'जनैर्निषेते हृतवरमेव सुतप्ततैलकुण्डे ॥ १६६ ॥
 अथ कलकल उद्भूय तेषां दशवलयविद्वद्वीर्यतुल्याभावात् ।
 इति भवद्वपमानमारमुद्रा मयवरला अनशस्त्रमी निरीशाः ॥ १६७ ॥
 अथ विवादयिशारदस्तदीयो वदन्मतिः किल तद्वदेक एकः ।
 20 सनगत च' तथैव पञ्चपास्ते निघनमवापुरनेन निर्जिताश्च ॥ १६८ ॥
 दशवलयम' शासनाधिदेवी स्मरयचनैरुपलम्बिताऽथ सा तैः ।
 प्रतिपद्यशविसर्पिर्दर्पभङ्गे रणकदिनेषु सुरस्मृतोर्हि कालः ॥ १६९ ॥
 ननु' शृणु कटपूतनेऽत्र यस्त्वामविरसमचेयिता सुधी' नरेन्द्रः ।
 क्रमरणविधिना शृणोऽधुना तन्ननु भवती क गतासि' हन्त तारे ! ॥ १७० ॥
 25 मलयजघनसारकुङ्कुमादि-प्रकृतिविलेपनधूपसारभोगैः ।
 सुस्मिन्सुमदामभिश्च सम्यग् ननु तव दृष्टद इव न्यपायि पूजा ॥ १७१ ॥
 दृढतरपरिपूजिता मवाट्गु विधुरतवायधरेऽपि सन्निधानम् ।
 यदि न वितनुते वयः स्वदेहे स किमु नहि क्रियते सुवस्तुभोगः ॥ १७२ ॥
 सविघतरमुवि स्थिता च तारा मुक्कुरुमानसवासना ह्यमीषु ।
 30 अनुचितमपि जल्पतो निद्राम्याप्रतिघमना मृदुवाग्निदं जगद ॥ १७३ ॥
 अतिशयमुजि' च ?' माप्य यद्वराका असदशमप्यनुवादिनो भवन्तः ।
 कुवचनमपि' नो मयाऽत्र गण्यं मम वच एकमिदं निश्चयतां च ॥ १७४ ॥
 अतिपरवरदेशतः समेतौ परसमयापिगमत्य सङ्गतौ च ।

1 B N जिनेः । 2 N 'नतवतैव । 3 N 'नति' । 4 A भवतु 'लुः B वतु'लुः C तनु'लुः । 5 N सुभा ।
 6 C गतासि । 7 A 'नवि ।

जिनशिरसि पदप्रदानपापाय्युपगमरूपनिनेऽप्यमुक्तसत्त्वौ ॥ १७५ ॥
 प्रतिकृतमिह तत्कृते दधानौ श्रुतिरिति च तेन हतौ पलायमानौ ।
 नयपथपथिकौ महामुनी यत्तत्प्रतिकृतिरस्ति तस्य दुष्कृतस्य ॥ १७६ ॥
 तत इति सगुपेक्षितो गया यद्विलयमवाप निजैनसैव तस्मात् ।
 विदधति ननु येऽस्य^१ पक्षगुर्वैननु गम वेऽपि सदा ह्युपेक्षणीयाः ॥ १७७ ॥
 इति शुचमपहाय यूयमेते निजनिजभूमिषु गच्छताव धीराः ।
 दुरितभरमहं हि वो हरिष्ये निजसन्तानसमेषु को हि मन्युः ॥ १७८ ॥
 इति यक्षनमुदीर्य सा शिरोधात् निजविजयेक्षणं ययुस्त्र वेऽध^२ ।
 अपरतरपुरेषु^३ यौद्धयुद्धा^४ उपशममापुरितिश्रुतप्रवृत्त्या ॥ १७९ ॥
 इह किल कथयन्ति केपिदित्वं गुरुतरमञ्जय^५ प्रभावतोऽत्र ।
 सुगतप्रसवुधान् विद्वन्त्य तस्ते ननु हरिभद्रविमुर्जुदाय वरे ॥ १८० ॥

§ ६. अथ जिनभद्रसूरिरत्र कोपाद्भुतमिह शिष्यजने निजे निद्रम्य ।
 उपशमनविधौ प्रवृत्तिमाधादिह हरिभद्रमुनीश्वरस्य तस्य ॥ १८१ ॥
 ह्युद्यमनविधिं च शिक्षयित्वा यतियुगलं प्रजियाय तरुदे च ।
 क्रुध उपशमनाय तस्य गाथाप्रथमिह समरदिनेशशृङ्खलाम् ॥ १८२ ॥
 प्रययत्तुरत्र वेऽपि (तौ हि) तस्य राज्ञो नगरमिदं मिलितौ च तस्य सूरैः ।
 वच इह कथयाम्ययुतसुहृद् गुरुभिरसुं प्रति यस्मिद्विष्टमिष्टम् ॥ १८३ ॥
 प्रसिध्गुरुतरोर्भवाच्च फलोदाहरणमिमा अवधारयस्य गाथाः ।
 इति किल यद्वेतोक्षयोः स भक्त्या शुभलिखिताः समवाचयन् ततस्ताः ॥ १८४ ॥

तथा हि—

शुणसेण-अग्गिसम्मा सीहाणंदा य तह पिआयुत्ता ।
 सिहि-जालिणि माइ-सुआ धण-धणसिरियो य पइ-भज्जा ॥ १८५ ॥
 जय-विजया य सहोअर धरणो लच्छी अ तह पइ भज्जा ।
 सेण-धिसेणा पित्तिय उत्ता जम्मम्मि सत्तमए ॥ १८६ ॥
 शुणचन्द-धाणमन्तर समराइह-गिरिसेण पाणो अ ।
 एगस्स तओ भोक्खोऽणन्तो अन्नस्स संसारो ॥ १८७ ॥
 इति चतुरमतिर्व्यसृक्षदेवं हवि हरिभद्रविमुक्तदेवकीदृक् ।
 अपि^६ वनमुनिपारणस्य भद्रे भवनवकेऽप्यनुवर्तते स्म वैरम् ॥ १८८ ॥
 पुनरिह मयका^७ तु कोपदावानलवह्णाविहवस्त्रचेतनेन ।
 दृप्तबलमतसज्जिनः प्रपञ्चं विरचयता^८ विनिवर्हिताश्च मूषः^९ ॥ १८९ ॥
 अविविरतभिरप्ररुद्धमिष्याप्रहसमवैरिव विप्रलब्धचेताः ।
 अपि जिनमतबोधमाकलयामुरुववनेन तमःप्रवेष्टमाधाम् ॥ १९० ॥

1 N श्रुतिरजेन । 2 A B N प्रवृत्तिरिति ; C प्रवृत्तिरिति । 3 B N तस्य । 4 A ते च । 5 N तत्तरपुरेषु ।
 6 C येषां । 7 N त्वयः । 8 A अपि च मुनिः । 9 N ययस्यतुल्योः । 10 A N निरपमिता । 11 A C मूषा ;
 B मूषाः ।

नरकगमनदौहृदं हि जीव ! लज ननु' दौहृदमायतौ दुरन्तम् ।
 निजसिंह परिवोष्य जीवमित्यं प्रकटमुवाच तपोधनाप्रतोऽसौ ॥ १९१ ॥
 इह 'गुरुजनवत्सलत्वबुद्धेरनृणविधिः किमवाप्यते कथञ्चित् ।
 नरकगतिसमीपगामिनं मां प्रति घटते मृशमुद्दिषीर्यया यः ॥ १९२ ॥
 5 विविधं मय विरोधगौड्य सूरिर्भूषमभिपृच्छय च तं नृपं महेच्छः ।
 निरगमदविलम्बितप्रयागेः समगत शीघ्रमसौ गुरुकमाणाम् ॥ १९३ ॥
 शिरसि च विनिधाय ताव नत्वाऽगददय गह्वरगीर्भरः स तत्र ।
 गुणविशदविनेयमोहतोऽहम् प्रमुचरणाम्बुजसेवया विमुक्तः ॥ १९४ ॥
 द्रुतविहिततपः प्रदाय बाहं मम कलुषं परिशोषयज्वमाशु ।
 10 अविनयसदने विनेयपाशे प्रगुणतरां मतिमावतुष्वशुचैः ॥ १९५ ॥
 गुरुहि परिभ्य गाढमेनं कृतवृजिनाह्वयः प्रदाय चापक् ।
 कलुष मुकृतयोर्विधौ समर्था ननु हरिभद्रसमाः क सन्ति शिष्याः ॥ १९६ ॥
 स्वरतरतपसा विशोषयन्तं' तनुमतनुः स विनेययोर्वियोगः ।
 परिदहति मृदां मनसादीर्यं जलनिधिर्माँर्ष इव प्रकाशकीलः ॥ १९७ ॥
 अतिशयपरिदूतमेवमम्बा धृतिविषये सुवराभुवाच वाचम् ।
 15 क इय स विरहस्तवादिनेऽसौ गृहधननन्दनसङ्गवर्जितस्य ॥ १९८ ॥
 जिनसमयविचित्रशालसेवामिपुण ! विशुद्धमेतु ! स्वकर्मपाकः ।
 फलवितरणकृन्निजः परो वा तदिति विशद्व्यकमेव कोविदानाम् ॥ १९९ ॥
 गुरुपदपरिवस्त्रयाभिरामः सफल्य शुद्धतपस्या स्तजम्ब ।
 20 शरदि घन इय प्रलीनमेतद् भवति विकर्म यथा तनु' त्वरीयम् ॥ २०० ॥
 अयगथ हरिभद्रस्तरिरम्बे ! जडमतिमादृशशिष्यकायलम्बे !
 न किमपि मम चेदसौ 'व्यथाकृद् विशदविषेयविनेयमृत्युमुख्यम् ॥ २०१ ॥
 दृढमिह निरपलता हि दुःखं गुरुकुलमप्यमलं मयि क्षतं किम् ।
 इति गदति जगाद तत्र देवी शृणु वचनं मम सूत्रं त्वमेकम् ॥ २०२ ॥
 25 नहि तव कुलवृद्धिपुण्यमास्ते ननु त(भ)व शास्त्रसमूहसन्ततिस्त्वम् ।
 इति गदितवती तिरोवने सा भ्रमणपतिः स च शोकमुत्ससर्जे ॥ २०३ ॥
 मनसि गुरुविरोधवर्द्धिगायान्रितयमिदं गुरुभिर्गुरुप्रसादाम् ।
 प्रदितमभिसमीह्य सैष पूर्वं स च समरार्कचरित्रमावतान ॥ २०४ ॥
 पुनरिह च शतोनमुमधीमान् प्रकरणसाक्षैस्तद्वस्त्रमेव चक्रे ।
 30 जिनसमयवरोपदेशरम्यं श्रुवमिति सन्ततिमेव तां च मेने ॥ २०५ ॥
 अतिशयहृदयाभिरामशिष्यद्वयविरहोर्मिभरेण तपदेहः ।
 निजकृतिमिह संन्यधात् समस्तां विरहपदेन युवां सतां स मुख्यः ॥ २०६ ॥

§ ७, प्रकरणनिकरस्य विस्तरार्थं हृदयविशोधकं चिन्तयाभिधान्तः ।

अणुतरजिनवासनं स कार्पासिक इति नामकमैश्वराय अभ्यम् ॥ २०७ ॥

शुभशकुनयज्ञात् स्वकीयशास्त्रप्रसरणकारणमेव तं व्यवस्थत् ।

तत इदं-विरलं च भारतादिश्रवणसत्तुण्यमुवाच ह्यविवाहः ॥ २०८ ॥

तथा हि—

6

एयं लोड्यकञ्चं गद्वहलिहं वं वाहिरे मट्टं ।

अन्तो फोडिज्जंतं तुसुसुसुसमीसियं सञ्चं ॥ २०९ ॥

अबददथ षणिग् विवेचयस्य प्रकटमिदं स ततो जगाद सुरिः ।

'अनूतभरभृतेष्वहो जनानामितिहासेषु यथा-तथा प्रतीतिः (?) ॥ २१० ॥

इति विशकलनाय मूढतायाः किन्त्वकथानकपञ्चकं तदुक्तम् ।

10

विपधरवति^१ मंत्रवत्^२ कुमिष्याग्रहविपवित्तरसहृतिप्रवीणम् ॥ २११ ॥

श्रवणत इह तस्य जैनधर्मे प्रकटमस्तिषुषुषु ततो जगाद ।

वितरगमुन एव जैनधर्मो हविणस्यते स विधीयते कथं नृ ॥ २१२ ॥

गुरुत्वं समुवाच धर्मकल्याद् हविणभरो भविता तव प्रभूतः ।

अबददथ स चेदिदं तदाऽहं सपरिजनः प्रभुगीर्विवायकः स्याम् ॥ २१३ ॥

15

षवति गुरुत्वं त्वमेकचित्तः शृणु बहिरघमिनात् तृतीयषष्टे ।

परविषयवणिज्यकारकौषः^३ स्फुटमिह^४ वस्तुनिगानमेप्यतीति ॥ २१४ ॥

तदुप तव गतस्य^५ वस्तुजार्त्वं तदथ समोद्धूतितः समर्चमाप्यम् ।

गुरतरममुतो धनं च भावि व्यवहरणात् सुकृतोदयेन भूषा ॥ २१५ ॥

विहितमिह मया हि शास्त्रवृन्दं ननु भवता मुवि पुस्तकेषु लेख्यम् ।

20

तदनु यतिजनस्य डौकनीयं प्रसरति सर्वजने यथा तदुच्ये ॥ २१६ ॥

सुकृति^६ जनशिरोमणिलतो^७ ऽसापि विचनं विदधे गुरोरलङ्घ्यम् ।

तदनु च तदिदं अमार्णयस्य प्रतरणहेतुवरीसमं प्रवृत्तम् ॥ २१७ ॥

अथ च चतुरशीतिमेकरीढे जिनसदनानि महालयानि तत्र ।

अपरजनमपि प्रषोष्य सुरिः मुमतिरचीकरदुःखतोरणानि ॥ २१८ ॥

25

चिरलितितविशीर्णवर्णभग्नप्रविचरपत्रसमूहपुस्तकस्यम् ।

सुनालमतिरिहोदपात् जैनोपनिषदिकं स महानिशीधश्चास्त्रम् ॥ २१९ ॥

मुतपरिचयतो निजायुरन्तं सुपरिकल्प्य गुरुन्मागतौऽनौ ।

गणविषयनिराश^८ तोत्थचेतःकदन्वितागविशेषसमुदाहः ॥ २२० ॥

अनशनमनघं विषाय निर्यामकपरविस्मृतहार्दभूरिवाधः ।

30

त्रिदशयन इव स्थितः समायौ त्रिदियमत्तो समयतपदायुरन्ते ॥ २२१ ॥

1 C विस्तरार्थे । 2 C विवेचय । 3 B N च । 4 N विहं । 5 A अपनमत् । 6 B N विपपर रति । 7 N मद्र-
बु । 8 N चारयेऽप । 6 C B बल । 10, C बल । 11, A C गुरुत्वं । 12 C चक्षमागौ । 13 D विरदितोरप ।

इत्थं श्रीहरिभद्रसूरिसुगुरोश्चित्रं चरित्राद्भुतम्
 स्मृत्वा विसयकारणं पटुतरप्रज्ञालह्वयं बुधाः ।
 माहकप्राथमकल्पिकावलिधिषां जीवातुपायेयवत्
 शृण्वन्तु प्रकटं पठन्तु जयतावाचन्द्रसूर्यस्थिति ॥ २२२ ॥

5

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपद्मसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-
 चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीशुभा ।
 श्रीपूर्वार्पिचरित्ररोहणगिरौ श्रीहारिभद्री कथा
 श्रीप्रशुन्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गोऽयमष्टाधिकः ॥ २२३ ॥

*

10

पुरुषोत्तम परमेष्ठिन् गिरीश गणनाथ विबुधवृन्दपते ।
 प्रद्युम्न ब्रह्मरते सुमनोमय किमसि नहि तपनः ॥ २२४ ॥

॥ इति हरिभद्रसूरिप्रयन्धः* ॥

॥ ग्रन्थ ३५४ अ० ३ । उभयं २०४३ अ० ३ ॥

१०. श्रीमल्लवादिस्वरचरितम् ।

§ १. संसारवाद्विस्मारात्रिस्वारयत् दुस्तरम् । श्रीमल्लवादिस्वरिणो यानपात्रप्रभः प्रभुः ॥ १ ॥

गौः सत्तारधमा यस्या पञ्चाक्षीणलसद्भुवि । अधक्त्रा लक्ष्मेत्री च जीवामुक्ता सुपर्वभृत् ॥ २ ॥

जडानां निविद्याध्यायप्रवृत्तौ वृत्तमद्भुतम् । प्रभाणाभ्यासवः कृपाते दृष्टान्तः किविदुच्यते ॥ ३ ॥

रेणुप्राकारबुद्धत्याद् रयेनागच्छतो रवेः । रयाद्भूमिं सलभं शकुनीतीर्थनाभिभृत् ॥ ४ ॥

5

हन्यारमिकरैर्युक्तं यमनेमिविराजितम् । पुर भीभृशुकृच्छ्राक्यमस्ति स्वस्तिविकेतनम् ॥ ५ ॥

चारुचारित्रपाथोपि समकलोलकलितः । सदानन्दो जिज्ञानानन्दः सूरिस्तान्मन्युतः श्रिया ॥ ६ ॥

अन्यदा 'यनदानातिमत्तश्चित्ते छलं वहन् । चतुरङ्गसमावज्ञामहातमदविभ्रमः ॥ ७ ॥

चैत्ययात्रासमायातं जिज्ञानानन्दसुनीश्वरम् ।

जिन्ये विवद्वया बुद्ध्या नन्दाख्यः सौगतो मुनिः ॥ ८ ॥—युग्मम् । 10

परमवान् पुर त्यक्त्वा जगाम बलभीं प्रभु । प्राकृतोऽपि जितोऽन्येन कस्मिंश्चेत् तत्पुरांतरा ॥ ९ ॥

तत्र दुर्लभदेवीति शुरोरिति सहोदरी । तस्याः पुत्राख्यः सन्ति खेष्टोऽजितयशोऽभिषः ॥ १० ॥

द्वितीयो यक्षनामाभून् मल्लनामा तृतीयकः । ससारासरता चैषां मातुलैः प्रक्षिपादिता ॥ ११ ॥

जनन्या सह ते सर्वे बुद्ध्या दीक्षामयादधुः । यमार्ते हि वरणे कः पाथोर्ध्वं न विलम्बयेत् ॥ १२ ॥

लक्षणादिमहाशालाभ्यासात् ते कोविदाधिपाः । अभूवन् भूपरित्यागाः प्रज्ञायाः किं हि दुष्करम् ॥ १३ ॥ 15

पूर्वविभिस्तथा ज्ञानप्रवादाभिषयप्रज्ञमात् । नपचक्रमहाप्रन्धः पूर्वाधके तमोदरः ॥ १४ ॥

विप्रासत्पास्तिष्ठति तत्रापि द्वादशारकाः । तेषामारम्भपर्यन्ते नियते चैत्यपूजनम् ॥ १५ ॥

किंचित्पूर्वगतत्वाच्च नयचकं विनाऽपरम् ।

पाठिता गुरुभिः सर्वे कल्पाणीमतवोऽभवत् (३) ॥ १६ ॥—त्रिभिर्विधेयकम् ।

यप मल्लो महाप्राज्ञलेजसा हीरकोपमः । उन्मोच्य पुस्तकं वात्स्यात् स स्वयं वाचयिष्यति ॥ १७ ॥ 20

तत्तत्सौपरद्रवेऽस्माकमतुतापोऽतिदुस्तरः । प्रसार्धं तज्जनन्यास्तज्जगदे शुरुणा च सः ॥ १८ ॥

यत्तेदं पुस्तकं पूर्वं निषिद्धं मा विमोचयेः । निषिध्येति विनदुस्ते तीर्थवानां चिकीर्षयः ॥ १९ ॥

मातुरप्यसमर्धं स पुस्तकं वारिवद्विपन् । उन्मोच्य* प्रथमे पत्रे आर्यामेतामवाचयत् ॥ २० ॥

तथा हि—

विधिनियममद्भुत्तिव्यतिरिक्तत्वादनर्थकमवोचत् ।

25

जैनादन्यकलासनमहत्तं भवतीति वैधर्म्यम् ॥ २१ ॥

अर्थं चिन्तयतोऽस्याश्च पुस्तकं ध्रुवदेवता । पत्रे पाच्छेद्यामास दुरत्वा गुरुर्गोऽक्षतिः ॥ २२ ॥

इतिवृत्तव्यवहारो मल्लमिहन्त्रभासजत् । अपेक्षीच्छेद्यवसित्वा किं बलं देवतेः सह ॥ २३ ॥

श्रुतः किमिति मायाद् मद्भुत्तात् पुस्तकं ययौ । सधो विषयमापेदे शब्दात् वचेन विरितम् ॥ २४ ॥

आत्मनः स्फुरितं साधु समारचयते* स्वयम् । विचार्येति सुधीर्मल्ल आराप्नोत् ध्रुवदेवताम् ॥ २५ ॥ 30

गिरिस्वपदलनामासि पर्वतसद्गुह्यान्तरे । रुद्रनिष्ठाचमोष्ठा स* पद्मगणकेऽभवत् ॥ २६ ॥

- एवमप्यर्चितः^१ संघो वात्सल्याजननीयुतः । ईदक् श्रुतस्य पात्रं हि^२ दुःप्रापं मा विशीर्यताम् ॥ २७ ॥
 विकृतिं प्राहितस्तेन चतुर्भासिकपारणे । साधवस्तत्र गत्वाऽस्य प्रायच्छन् भोजनं मुनेः ॥ २८ ॥
 श्रुतदेवतया संघसमाराधितया ततः । ऊचेऽन्यदा^३ परीक्षार्थं^४ किं मित्रं^५ इति भारती ॥ २९ ॥
 'वस्त्रा' इत्युत्तरं प्रादान् मल्लः । कुलतपोनिधिः । पण्मासान्ते^६ पुनः प्राह वाचं^७ 'केनेति' उत्पुटः ॥ ३० ॥
 5 उक्ते 'शुद्ध-धृतेनेति' धारणातस्तुतोप सा । वरं वृषित्वि च प्राह तेनोक्तं यच्छ मुखकम् ॥ ३१ ॥
 श्रुताधिष्ठायिनी प्रोचेऽवहितो मङ्गलः शृणु । मन्येऽन्न प्रकटे कुर्युर्द्विदेवा षड्वत्सम् ॥ ३२ ॥
 श्लोकेनैकेन शास्त्रस्य सर्वमर्थं ग्रहीष्यसि । इत्युक्त्वा सा तिरोषत्त गच्छं मल्लश्च सङ्गतः ॥ ३३ ॥
 नयचक्रं^८ नयं तेन श्लोकायुतमितं कृतम् । प्राग्ग्रन्थार्थप्रकाशेन सर्वोपादेयतां ययौ ॥ ३४ ॥
 शास्त्रस्यास्य प्रवेशं च^९ संपन्नके महोत्सवात् । हस्तिस्कन्धाधिरुद्धस्य प्रौढसेव^{१०} महीशितुः ॥ ३५ ॥
 10 § २. अन्यदा श्रीजिनानन्दप्रभुस्तन्नागमभिरात् । सूरित्वे स्थापितो मल्लः श्राद्धेभ्यष्ये सद्गुरुम् ॥ ३६ ॥
 तथा 'ऽजितयशोनामा प्रमाणग्रन्थमादधे । अल्लभूप^{११} सभेवादिश्रीनन्दकगुरोर्गिरा ॥ ३७ ॥
 शब्दशाले च विश्रान्तविद्याधरवरामिवे । न्यासं चनेऽल्पधीदृढबोधनाय स्फुटार्थकम् ॥ ३८ ॥
 यक्षेण सहिता चने निमित्ताष्टाङ्गयोपनी । सर्वान् प्रकाशयत्यर्थान् वा दीपकलिका यथा ॥ ३९ ॥
 मल्लः समुल्लसमद्भीषुलेष्वेवशोनिधिः । शुभ्राय खविराख्यानान् न्यक्षारं बौद्धतो गुरोः^{१२} ॥ ४० ॥
 15 अन्नमागैः प्रयागैः स भृगुकच्छं समागमत् । संघः प्रभावतां चके प्रवेशाविमहोत्सवैः ॥ ४१ ॥
 बुद्धानन्दस्त्वतो बौद्धानन्दमद्भुतमाचरत् । श्वेतान्वरो मया वादे जित्ये वर्षं बहुस्रसम् ॥ ४२ ॥
 यशोन्नमस्यपि धूर्नावलेपभरभारिता । अगदभ्रष्टं कृपापात्रं मन्यते स धरातलम् ॥ ४३ ॥
 जैनर्त्तानागतान् श्रुत्वा पिशेपादुपसर्गकृत् । संवत्साथ महाकोशो विशां शृण्वैरवीचदत् ॥ ४४ ॥
 पूर्वजः श्वेतभिक्षुणां वादमुद्राजयोद्धुरः । स्वाद्वादमुद्रया सम्यगजेयः परवादभिः ॥ ४५ ॥
 20 परं सोऽपि मयात्मीयसिद्धान्तैः प्रकटीकृतैः । कलितकुलके क्षुम्भोद्भवेनेव पयोनिधिः ॥ ४६ ॥—युगम् ।
 किं करिष्यति बालोऽसावनालोकितकोविद् । गेहेनर्त्ता सारमेय इवासारपरारुमः ॥ ४७ ॥
 काचित्तस्यापि वेच्छन्निस्तो भूपसभापुरः । खं दक्षेयत् येनेषं वृक्वद् भासमानये ॥ ४८ ॥
 मल्लाचार्य इति श्रुत्वा लीलया सिद्धवत् क्षिरः । गम्भीरग्रीभरं प्राह भ्वस्तगर्वोऽद्विपट्टणाम् ॥ ४९ ॥
 जैनो मुनिः शमी कश्चिद्विवादावदावधीः । जितो जित इति स्वेच्छायादोऽवं किं घटापटुः ॥ ५० ॥
 25 अथयास्तु शुभा पितावलेपं शस्त्रवद् दृढम् । अलमुद्धर्तुमेतस्य सज्जोऽस्मि विरलसज्जयः ॥ ५१ ॥
 सज्जतो मे सुहृद्वापि^{१३} शास्त्रे स्वास्त्यति^{१४} चेतुरः । तिष्ठन् स्वकीयगोदात्मार्जो भूपेऽपि कद्वः ॥ ५२ ॥
 प्रत्यक्षं प्राप्तिफानां तन्मध्येभूपसभं शृणुम् । अनूवतां यथा प्रज्ञाप्रामाण्यं लभ्यते श्रुचम् ॥ ५३ ॥
 इत्याकर्ण्य वचः स्मिता बुद्धानन्दोऽप्युवाच च । यावद्दूकः शिशुप्रायः^{१५} कलेन सह संगतः ॥ ५४ ॥
 अस्तु वासी निराकृत्य एव मे द्विपदन्वयी । शृणुलोकमिवासाध्यः कालेनासौ हि दुर्जयः ॥ ५५ ॥
 30 ततः क्रूरे सुहृत्वं च सौ बादि-प्रतिवादिनो । ससद्याजगमतुः सध्याः पूर्ववादं लपोर्दुः ॥ ५६ ॥
 मल्लाचार्यैः स पण्मासी यावत् प्रार्थार्यमावदत् । नयचक्रमहाग्रन्थाभिप्रायेणावुदद्वचाः ॥ ५७ ॥
 नावधारयितुं शक्तः सौगतोऽसौ गतो गृहम् । महेनाप्रतिमहेन जितमिलभयन् गिरः ॥ ५८ ॥

1 N B प्यर्चितसंघो । 2 N दुःप्रापं मा विशीर्यताम् । 3 N तदा । 4 C पण्मासान्ते । 5 N ह । 6 N B प्रौढसेव । 7 N जिनयशो । 8 C अल्लभूप । 9 A प्रते । 10 B N सद्गुरुम् । 11 B C स्वस्त्यति । 12 A वावद्विपट्टणम् ; C पियुः शयः ।

मह्लाचार्ये दधौ गुणशृष्टिं श्रीज्ञानामरी । महोत्सवेन भूपालः स्वाग्रये तं न्यवेद्यत् ॥ ५९ ॥
 बुद्धानन्दपरीवारमपभ्राजतया ततः । राजा निर्वासयन्नत्र वारितोऽर्थनपूर्वकम् ॥ ६० ॥
 विरुद्धं तत्र 'वादी'ति ददौ भूपो मुनिप्रभोः । मल्लवादी ततो जातः सूत्रैर्मूरिकलानिधिः ॥ ६१ ॥
 बुद्धानन्दो निरागन्धः श्रुत्वा निष्प्रतिभो भृशम् । राज्ञो प्रवीपभादाय प्राग्ने लिखितुं ततः ॥ ६२ ॥
 तत्रापि विस्मृतिं याते पक्षदेतुकदम्बके* । अनुत्तरो भयाहज्जवैशसात् स्फुटिते हृदि ॥ ६३ ॥ 5
 मल्लं प्राप एदीहस्तो राज्ञा प्रातर्ग्यलोक्यत । मल्लेन च ततोऽंशोचि वापसौ हा दिवं गतः ॥ ६४ ॥
 कस्य प्राणादसौ प्रशान् प्रगल्भां सां प्रबुद्धवान् । अवज्ञाता शिशुत्वान् नः स्वामीहृक् च कातरः ॥ ६५ ॥
 बलभ्याः श्रीजिनानन्दः प्रसुरानायितस्तदा । संचमभ्यर्च्य पुण्यः स्वः* सूरिणा मल्लवादिना ॥ ६६ ॥
 भावा दुर्लभदेवीति तुष्टा चारित्रपारिणी । बन्धुना गुरुणाऽमाणि त्वं श्रिता पुत्रिणीधुरि ॥ ६७ ॥
 गुरुणा मल्लभारक्ष योग्ये शिष्ये निषेक्षितः । मल्लवादिप्रभो को हि स्वाचित्यं प्रविलङ्घ्यते ॥ ६८ ॥ 10
 नयचक्रमहाग्रन्थः शिष्याणां पुरतस्तदा । व्याख्यातः परवादीमकुम्भभेदनकेसरी ॥ ६९ ॥
 श्रीपद्मचरितं नाम रासायणमुदाहरत् । चतुर्विंशतिरेतस्य सहस्रा ग्रन्थमानवः ॥ ७० ॥
 तीर्थं प्रभाव्य वादीन्द्रान् शिष्यान् निष्पाद्य चामलान् । गुरु-शिष्यौ गुरुप्रेमबन्धनेवे* यतुर्वियम् ॥ ७१ ॥
 बुद्धानन्दस्तदा श्रुत्वा पिपक्ष्यन्तरोऽबनि । जिनज्ञाननिष्ठेविप्रान्कालमतेरसौ ॥ ७२ ॥
 तेन प्राग्वैरतस्तस्य ग्रन्थद्वयमधिष्ठितम् । विद्यते पुस्तकस्यं तत् याचितुं स न यच्छति ॥ ७३ ॥ 15

श्रीमल्लवादिप्रभुमुत्तमेतन् मचेतनावह्लिनचाम्बुदामम् ।

व्याख्यान्तु शृण्वन्तु कविप्रधानाः प्रसन्नदृष्ट्या च* विलोकयन्तु ॥ ७४ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपदसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीभुवा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरी श्रीमल्लवाद्यद्भुतं

श्रीप्रगुणसुनीन्दुना विदादितः शृङ्गो नवाग्रोऽभवत् ॥ ७५ ॥

*

[मत्र C सम्पन्न आर्द्धं निम्नगतयेकमपिकं पथे लिखितमुपलभ्यते-]

श्रीनगेन्द्रकृतैकमस्तकमणिः[] ग्रामाणिकग्रामणी-

रासीदप्रतिमल्ल एव भुवने श्रीमल्लवादी गुरुः ।

प्रोपलप्यतिमवैमयोद्भवमुदा श्रीशारदा यतवे

यसौ तं निजहस्तपुस्तकमदाञ्जितं विलोक्या अपि ॥-कपिमण्डलान् ।

॥ इति मल्लवादिप्रबन्धः† ॥

॥ ग्रन्थ ७७ । उभयम् २१२० ॥

* 'का' दस 'की'पि 'का' इति B दिवदी । 1 C राजा । 2 A शिनेयतः, C शिनेयतः । 3 C प्रगल्भां । 4 C लयुर्या । 5 C शिनेयतेऽबनिः, N शिनेयतेऽबनिः । 6 A 3 वः । 7 ॥ आर्द्धं एवेव प्रपञ्चयन्तिपिषिषा वंशः प्रत्यये ।

११. श्रीवप्पभट्टिसूरिचरितम् ।

११. वप्पभट्टिः श्रिये श्रीमान् यद्वृत्तगगनाद्गणे । खेलति स्म गतायते राजा सूरः^१ कविर्गुणः ॥ १ ॥
 पीत्वा यद्ग्रेसरे संस्था दृष्यन्तः^२ कवितर्णकाः^३ । विध्राणाः गुंमितां विशगोपालैरपि^४ दुर्दमाः ॥ २ ॥
 तस्यैव चरितं किञ्चित् कीर्तयित्वे यथाश्रुतम् । मत्प्रशंसुक्तीरौ^५ योति साधुश्रद्धारभूषणम् ॥ ३ ॥
 5 अलि स्वस्तिनिधिः श्रीमान् देशो गूर्जरसंस्था । अनुत्सेकविवेकाद्वलोकः शोकाचलद्वयः^६ ॥ ४ ॥
 यदेकांशं^७ प्रतिच्छन्दस्वरभ्रमुकुरक्षितम् । गौरीशमुनियादुत्प्लात् वस्तुनं पाटलाभिधम् ॥ ५ ॥
 जितशशुर्महीनाथः पाथःपतिगभीरिमा । तत्रास्ति^८ श्रासिताज्ञेपयाह्वान्तररिपुमजः ॥ ६ ॥
 चित्रशास्त्रहस्त्यालिकन्दकन्दलनाम्बुदः । आलिष्टपरममङ्गामन्दपीयूषसागरः ॥ ७ ॥
 मोढाकुर्यप्रोदगच्छभीविषोढानुदमूढतः । श्रीसिद्धसेन इत्यामीन्गुनीन्द्रस्य विद्युतः ॥ ८ ॥-युगम् ।
 10 विश्वविद्यायदातर्भीमान्धः क्षितिधृतामपि । मोढेरे श्रीमहावीरं प्रणनुं सोऽन्यदाययी ॥ ९ ॥
 प्रणम्य विधिषत् तीर्थं पृथगग्रयसंश्रितः । निद्राणां योगनिद्राशुद् ददर्श स्वप्रमीदृशम् ॥ १० ॥
 कन्नीलैलीलय मेघे यत्केसरिकिरोरकः । आरुह्यभैलपृङ्गाप्रमुत्फालः सत्पशालितः ॥ ११ ॥
 इति दृष्ट्वा जजागारतनारपतिरुद्रुतम् । प्रीतश्च आययामास प्रातर्मुनिवद्विज्ञः ॥ १२ ॥
 कल्याणानामुपादानं हेतुत्वं विनयस्य तैः । स्थापयद्विन्नेतः पृष्ट आद्वयार्थं च वस्तुतः ॥ १३ ॥
 15 शिष्योऽन्यवादिषुन्मीन्द्रकुम्भनिर्मेदनोपमः । भाग्यैः संघस्य कोऽन्यत्र समेष्वपि महामतिः ॥ १४ ॥
 भाविप्रभायसंस्थित्युत्प्राप्तानन्दानिन्दितैः । तैः सभं सूरिगच्छजैनालयमनालयः ॥ १५ ॥
 त्रिः प्रदक्षिणयित्वा च यावत्प्राभं विवन्दिषु । तावत्पद्मार्पिको बाल एकलसुर आगमत् ॥ १६ ॥
 कस्यः कौतुहलत्वं मो ! असौ पृष्टस्तदाऽवदत् ।^९ पञ्चालदेदय-यप्पाक्यपुरोऽहं भट्टिदेभूः ॥ १७ ॥
 सूरपालाक्यया शम्भून् निम्नं पित्रा निवारितः । अजानतेति चात्सल्यादुद्देगुर्विन्ने ययः ॥ १८ ॥
 20 एकोऽन्यामप्यनापृच्छयानुशयाक्षिप्रयात्ततः । आगमं प्रमुपादाने प्राप्ते स्वप्नेहतः स्थितः ॥ १९ ॥
 अस्यामानुष्यकं तेजो भ्यातेति गुरुभिलतः । किं त्वं नोऽन्तेऽपतिप्रासुरिजस्यत हर्षतः ॥ २० ॥
 मन्त्रार्थैः फलितं पूज्या इत्युक्त्वा सोऽप्यवस्थितः^{१०} । अलिः किं नाम नो तिष्ठेद् विकशिनि सरोरुहे ॥ २१ ॥
 एकदाः क्षुत्तमोग्रेणापचारयति निश्चलम् । अनुपुभां सहत्वं तु प्रभायां तस्य का कथा ॥ २२ ॥
 जडदुसकैसंहिषा देवी पागधिदैवतम् । दुर्बोधशास्त्रहृद्देति मुहूर्त्वं यस्य याच्छति ॥ २३ ॥
 25 प्रेक्षाभियोगसन्तुष्टाः प्रमवस्तस्य पैरुके । गत्वा कुंवाउचीग्रामे^{११} पितरौ प्रार्थयन्त ते ॥ २४ ॥
 स प्राह यातयामो^{१२} ऽहमेतद्वैकमुनका^{१३} । आशामारोऽयमावाभ्यां कथं भोक्तुं इदं शक्यते ॥ २५ ॥
 निर्वन्धो यदि पूज्यानां तदा नावमिषां^{१४} यदि । विभुतां वप्पभट्टीति कुरुष्वे तत्सुतोऽस्तु यः ॥ २६ ॥
 जामित्युक्ते जगत्पुण्यैः श्रद्धालुनिवहस्तयोः । आजन्मकसि(क्षि)पु^{१५} प्रादान्महदासा न निष्कला^{१६} ॥ २७ ॥
 शताष्टके च वर्षाणां गते विक्रमकालतः । सप्ताधिके रात्रशुक्लतीयादिवसे गुरौ ॥ २८ ॥
 30 मोढेरे ते विहृतायुं दीक्षित्वा नाम चादधुः । स्वाख्या त्रिकैदादसकद् भद्रकीर्तिरिति व्रतम् ॥ २९ ॥

1 A B 'सूरः' । 2 N B 'वप्पन्' । 3 'कण्डल' इति B टिप्पणी । 4 A 'गोपायैरपि' । 4 A 'गोपायैरपि' । 5 A 'यदेकांशे' । 6 N 'नक्षिण' । 7 A 'तथावद्व' । 8 B C 'वाचल' । 9 A C 'व्यवस्थित' । 10 N 'दुर्गातिविग्रामे' । 11 N 'वायामो' । 12 A 'पुत्रिणः' । 13 N 'मुनका' । 14 A C 'वसिष्ठ' । 15 A 'निर्मल' ।

तत्पिप्रोः प्रतिपन्नेन पूर्वोक्त्या तु प्रसिद्धिमुः । शिष्यमौलिमणेरस्य कलासङ्केतवेदमनः ॥ ३० ॥

संपन्नं तद्गुणप्रामरसमीयकरञ्जितः । विद्महेऽभ्यर्थनां तेषामत्रावस्थानहेतवे ॥ ३१ ॥

योग्यतातिशयं चास्य ज्ञात्वा सद्गुरवस्ततः । सारस्वतं महामन्त्रं तत्रस्थान्नास्य ते द्युतः ॥ ३२ ॥

परावर्त्तयतस्तस्य निशीथे तं सरस्वती । स्वर्गद्वाराहोतसि स्नान्यनाश्रुतासीद् रहोमुषि ॥ ३३ ॥

तन्मन्त्रजापमाहात्म्यात् तादृगरूपा समाययौ । ईषदृष्ट्वा च तां वक्त्रं परावर्त्तयति स्म सः ॥ ३४ ॥ 5

स्वं रूपं विस्मरन्ती च प्राह वत्स ! कथं मुत्तम् । विवर्त्तसे भवन्मन्त्रजापात् तुष्टाद्भागवा ॥ ३५ ॥

यं दृष्यति तत्प्रोक्तो वपपभट्टिरुवाच च । मातर ! विमदशं रूपं कथं वीक्षे तवेदशम् ॥ ३६ ॥

त्वां तनुं पश्य निर्वृत्तानित्युक्ते स्वं ददर्श सा । अहो निनिन्दमेतस्य ब्रह्मप्रतमिति स्फुटम् ॥ ३७ ॥

उच्चैश्च मन्त्रमाहात्म्यं येनाहं गतचेतना । ध्यायन्ती दृढतोषेण स्वस्तुरः समुपस्थिता ॥ ३८ ॥

परैऽपि निरुद्धे त्वज्जटं चित्राद्विरक्तवः । गत्यागलोर्मम स्वेच्छा त्वदीया निर्दुर्गो भव ॥ ३९ ॥ 10

१२. अन्यदा तत्र संस्थानां (१०) भद्रकीर्त्तिर्वैर्हिर्गवः । वृष्टौ देवकुलं श्रित्वा तस्यौ स स्वैर्यमुत्थितः ॥ ४० ॥

तत्रस्थस्य पुमानेको नाकिपाकविडम्बकः । समगंस्त प्रसन्नभीर्दृष्ट्वाकुलितस्तदा ॥ ४१ ॥

श्यामाश्लोकीर्णवर्णोपा सहारङ्गविवांगना । सस्मिप्रसस्तिरत्रास्ति विदस्तिवज्रदक्षितिः ॥ ४२ ॥

कान्ध्यानि बाधयानास्य महाधाम्नि सुषीत्सौ । सख्वाद् न्यायापयामास प्रत्यमाद् वपपभट्टितः ॥ ४३ ॥

तदाह्वयार्त्तमित्थान्धः शान्तो वर्णैऽतिहर्षितः । ययौ सद्देव वसवो वसवो तत्र च स्थितः ॥ ४४ ॥ 15

ततो गुह्यभिरासीन्निरानन्द्य समष्ट्युच्छ्वसत् । आमुप्यायणत्वां सखायक्यौ श्रीदावज्ञानतः ॥ ४५ ॥

वर्णमौरीमहागोनसभूतस्य महाधुतेः । श्रीचन्द्रगुप्तभूपालवर्त्तमुत्तममिषियः ॥ ४६ ॥

कान्धपकुञ्जपक्षोवर्त्मभूपतेः सुयशोऽङ्गभूः । पित्रा शिक्षायज्ञात् किंचिदुक्तः कोपादिहागमम् ॥ ४७ ॥

जलेसीद् आमनाग स्वं श्रितौ तटिकया ततः । स्नानामाग्रहणेनास्य विवेकात् ते चमत्कृताः ॥ ४८ ॥

व्यवृत्तान् सूरयत्तान् नरतच्छोदनं पूर्वकम् । पूर्वं श्रीरामसैन्येऽसौ दृष्टः पाप्मासिकः निरल ॥ ४९ ॥ 20

पीलुवृक्षमहानाम्नो वक्षान्दोलकस्तस्थितः । अचलच्छाययाऽस्माभिर्विश्रितः पुण्यपूरुषः ॥ ५० ॥

तत्तत्तज्जननी वन्यफलवर्गं विचिन्वती । अस्माभिर्गदिता वस्ते ! क्व इत्वं किं वा भवत्कुलम् ॥ ५१ ॥

कथमीदृगपस्या च सर्वमाप्याहि नः पुरः । विश्वलां पद्मवं लक्षसर्गां मुत्तपरिमहाः ॥ ५२ ॥

साऽवादीन् तातपदानां किमकथ्यं ततः प्रभो ! । श्रीकन्यकुञ्जमूपालयशोघर्मसुदुग्निनी ॥ ५३ ॥

जदं सुतेऽत्र गर्भसे सप्रया मत्सरोदयान् । पुरा लभ्यवर् प्राप्ये नृपाभिर्वासितवस्त्वहम् ॥ ५४ ॥ 25

ततोऽनुगतपतो हित्वा पितृ-भञ्जुरमन्दिरे । स्थाने व आगमं वन्यवृत्त्या वसें प्रभोऽनुवा ॥ ५५ ॥

मुत्वेति सान्त्वित्वाऽस्माभिर्भैरवमुद्धूयमा स्मिरा । तिष्ठ चाटं प्रवर्द्धस्य जनकसेव वेदमति ॥ ५६ ॥

वत्सपत्नी च ऐनापि कालेन व्यनन्नत् स्वयम् । सा च राक्षा चरैः शोधयित्वा पञ्चादनीयत ॥ ५७ ॥

प्राच्यासरथगुणेनाय मानेन बद्धमानिता । वयं पात्र ततो देशाद् भूमावस्यां विजटिम ॥ ५८ ॥

इति ध्रुवश्च घृसान्तसरोदयपुरुषप्रज्ञात् । अनेन सांप्रतं मार्त्तं तस्युत्प्रेर्य धीमता ॥ ५९ ॥ 30

यदाहतिः इरीरस्य लक्ष्मणानीदृशानि च । नत्तं नृपसुतं पूरया इति ध्यात्वाभ्यमुत्ततः ॥ ६० ॥

तत्रात्म्य वत्स ! भिक्षिन्तो निजेन सुदृढा समम् । शीघ्रं गृह्णाग्नं ज्ञाग्नानि समृद्धाणामलाः कलाः ॥ ६१ ॥

1 N 'इत्ता'ण। 2 A B C 'इत्ते'। 3 N 'प्रयण्'। 4 N 'व्यातन'। 5 C 'लोद्व'। 6 A 'विषय'। 7 A 'मोक्ष'। 8 N 'द्वन्द्व'।

पठितं लिखितं सम्यगुच्यते गीतं न चैते । वाचं व्याकरणं छन्दो ज्योतिषं शिक्षया सह ॥ ६२ ॥

निरुक्तं च तथा कार्यायैव च सनिपटुकम् । पञ्चच्छेयं न सैच्छेयं सह रत्नपरिख्या ॥ ६३ ॥

आयुषाभ्यासयोगश्च गजरोहणमेव च । तुरंगमोहणं शिक्षां तैषां प्रलेकमद्भुता ॥ ६४ ॥

मर्कवादी रसयोर्दोः स्तन्यवोदस्तयैव च । रसोयनं च विज्ञानवैदो भतिविबोधकः ॥ ६५ ॥

तर्कयोर्दोश्च सिद्धान्तो विपनिमहे ग्राहके । शौकुने वैद्यके चैवाचार्यविद्यौ तथार्थैः ॥ ६६ ॥

प्रासादैर्लक्षणं चैवं सासुत्रिकेभ्यः स्मृतिः । पुराणं इतिहोसम्भ तथा वेदविधिर्यः ॥ ६७ ॥

विद्यासुपादे-दर्शनसंस्कारो खेचरी कर्त्ता । जमरीकरणं चन्द्रजालं पातालसिद्धिभूतम् ॥ ६८ ॥

भूतानां शिष्यैर्ले गैर्वैयुक्तिः पृथक्पिक्तितया । कुत्रिममणिकर्मणि सर्ववस्तुं कृतिस्तथा ॥ ६९ ॥

वंशकर्म पुष्पकर्म चित्रकर्म कलाद्रुतम् । कौटिल्यार्थोपयोगोः कर्म लेखकं तथापि च ॥ ७० ॥

चर्मकर्म वस्त्रकर्म तथा रसयतीविधिः । कौटिल्यार्थो-हसिते संस्कृत-प्राकृते तथा ॥ ७१ ॥

पैशाचिकं अपभ्रंशः कर्पटं देशभाषयौ । चातुर्कर्म प्रयोगाणासुपादौः केदौलीविधिः ॥ ७२ ॥

एवंविधकलानां च हासतविमयीतवान् । जनन्यसदृशः कोविदानां पर्वदि सोऽभवत् ॥ ७३ ॥

तथा चाम्यस्ततस्तस्य प्रह्लादपर्वणिन्यितः । ययौ लक्ष्मणवर्कदिशाम्प्रतः स्ववहयताम् ॥ ७४ ॥

सन्नस्यचारितासख्याद् राजपुत्रः प्रपन्नवान् । बप्पभट्टे । प्रदास्यामि प्राप्तं रण्यं तव ध्रुवम् ॥ ७५ ॥

कालेन केनचित् तस्यातंकिना जनकेन च । प्रधानाः प्रेषिताः पट्टाभिपेककृतिदेतवः (प्ये ?) ॥ ७६ ॥

कृच्छ्रादाष्टच्छयं तं प्राप्तुर्गै राज्येऽभ्यपिच्यत । पित्रा स स्वर्गतेरस्य कृतवानौर्ध्वदेहिकम् ॥ ७७ ॥

लक्षद्वितयमश्वानां चतुर्दशतानि च । रथानां हस्तिनां पत्तिकोटी राज्यमसाधयत् ॥ ७८ ॥

स्त्रीकीयसुहृदः प्रेषीदाहानाय नरानय । आम्ननामा नृपः श्रीमानतिमानवविक्रमः ॥ ७९ ॥

तैषां चास्त्रादरात् संचानुमत्या गुरुत्वस्ततः । प्राहिण्वन् बप्पभट्टे तं गीतार्थैः परिवारितम् ॥ ८० ॥

दीर्घप्रभावोन्नतै शनैः संयमयात्रया । जगामाभ्यामभामभि पुरमासमहीशितुः ॥ ८१ ॥

तदगमलसद्गुणार्कणार्णवो यथा । द्विजराजसमुद्योतादुद्रेलः स तदाऽभवत् ॥ ८२ ॥

भूयः सममसामय्या संमुखीनस्ततोऽगमत् । कुञ्जरादुरोहणे विद्वत्कुञ्जरस्वार्थनां व्यपान् ॥ ८३ ॥

बप्पभट्टिरुवाचाञ्च भूपं ज्ञानवतां पतिः । सर्वसद्गुणानां नोऽत्र प्रतिज्ञा हीयतेतमाम् ॥ ८४ ॥

राजोपे यः पुरा पूर्वं तन्मया प्रविशुध्वे । राज्यमात्रं प्रदास्यामि वल्लभ्य वरपारणः ॥ ८५ ॥

काममेवामुमाधत् 'वेदं यूपं तन्मम प्रभो ! । 'कन्दोपाविदनेनामुषं कृतं न साम्प्रवम् ॥ ८६ ॥

इत्यारोप्य वलात् पट्टकुञ्जरे धरणीधरा । जितक्रोधावभिमानधृतच्छत्रचतुष्टयम् ॥ ८७ ॥

विश्वस्य दर्शयन्तं सन्नामवैजितं प्रभुम् । आवेस्यत् क्षमिश्रेणीश्वरमत्युत्तमात् पुरम् ॥ ८८ ॥—सुरमम् ।

राज्यचिह्नमिदं सुवैमिति सिंहासनासनम् । सौधान्तरमनुत्वाहं भूपं सुनिरखावदत् ॥ ८९ ॥

जाते सुरिपदेऽस्माकं कल्प्यं सिंहासनासनम् । इति तस्य वचः श्रुत्वा खिन्नोऽज्यासन्त्यवीविरत् ॥ ९० ॥

दिनानि कतिचित्तत्रावस्थाप्य गुरुसन्निधौ । प्राजीहयत् प्रधानौषैः सभं मुनिपतिं नृपः ॥ ९१ ॥

मोहैरकस्मितं श्रीमत्सिद्धसेनसुनीश्वरम् । प्रणम्य प्रह्लादीश्वर्य न्यक्षपवन्नमी ॥ ९२ ॥

1 N °ऽभिपिच्यताम्; A °भिपिच्यत । 2 N विद्वत् । 3 A क्षममेवामया । 4 N तज्ज्येयार्थे । 5 B N नीजितुं । 6 A °यनासनी । 7 N प्रधानार्थे । 8 N पतिविते ।

चकोरवदचन्द्रेऽन्ने मराळ इव पत्तले । वने मृगवदेकाक्षी स्तोकात्मसि च मीनवत् ॥ ९३ ॥
मयूर इव धर्मतां^१ पर्णामु जलधिर्यथा । संभ्रामे कावरो यद्वद् विद्वान् वैवेचयमण्डले ॥ ९४ ॥
चन्द्रवत् कृष्णपक्षान्तः^२ क्षीयते विरहातुरः । स्वामी नः प्रत्यहं पूज्या ! अनेन सुहृदा विना ॥ ९५ ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

आचार्यत्वे प्रतिष्ठाप्य 'निष्ठाधिष्ठातृवैचयम् । अयं प्रेयतासाभिः सद नः स्वामिनो गुदे ॥ ९६ ॥ 5
अव्योपदेशतो जैनमन्दिर-प्रतिमादिभिः । निर्मितैः सुकृतै राजा भवार्विष्य लघयेद् यथा ॥ ९७ ॥
क्षुत्वेति तत्पुरोऽवोचद् वाचंयमपतित्वा । चारित्राचारधौरेयः सुधामयुरया गिरा ॥ ९८ ॥
रत्नदीपो यथागारे शास्त्रान्तरतमोपहः । तेजस्वी निश्चललोमा तथा घाळपिरेप नः ॥ ९९ ॥
भावुनाम्भोरुहं यद्वत् शशिनेय विभावरी । शिरःपङ्कीव पयोवैन मभी मुद्रां विना यथा ॥ १०० ॥
स्तम्भेनोच्चैर्जितं पेहं देहं च प्राणधारिणाम् । भ्यायलेष मनोवृत्तिसायास्माकममुं विना ॥ १०१ ॥—युगम् ॥ 10
इत्याकर्ण्य प्रभोवाचं प्राहः कृतधियोऽथ ते । सन्तः परोपकारार्थं नास्मार्तिं गणयन्ति यत् ॥ १०२ ॥
तत्पक्षरगैस्तापं स चाभ्रोहंघनहमम् । पाथोधिनींभ्रमे सोढा वोढा कर्मः क्षितेर्धुरम् ॥ १०३ ॥
धारिदो वर्यणहेशं क्षितिर्विश्वासुमतहमम्^३ । उपकाराद् शब्देऽमीपां न फलं किंचिदीक्ष्यते ॥ १०४ ॥—युगम् ।
ततः प्रसादप्रावीण्यम् प्रेषयन् कृतीश्वरम्^४ । पथं कृत्वा प्रसुत्वेऽस्तत्सामिवापारिरेः पविम्^५ ॥ १०५ ॥
तेषां निर्वन्धसम्बन्धवाधित्यभ्युपगते गुरुः । श्रीमन्वं संचमाहूय तस्मिन्निष्ठार्थादिश्रुत् ॥ १०६ ॥ 15
अधोस्तवेच्छुभिः स्वच्छैः^६ श्रावकैर्गच्छवत्सलैः । सद्यः समप्रसासम्यां विहितायां जिनालये ॥ १०७ ॥
लभेऽथ सौम्यपद्मांघ्रिपिष्टिते परमाक्षरम् । सप्तमहसलोपेते मुक्तोफधिपिपूर्वकम् ॥ १०८ ॥
शिष्यस्य विश्वशिष्यस्य कर्णे चन्दनचर्चिते । गर्जस्तु सूर्यसंयातोऽर्जस्तस्य न्यवीविशत् ॥ १०९ ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

बप्पमट्टिसुतः श्रीमानाचार्यः कोविदार्यमा । दुर्वादिसिंहशरभोऽभवद् विश्वस्य विधुतः ॥ ११० ॥ 20
अथातुशिष्टो विधिबद् गुरुभिर्नन्दारक्षणे । तादण्यं राजपूजा च वत्सानर्चयन् ह्यहः ॥ १११ ॥
आत्मरक्षा तथा कार्या यथा न च्छत्यते भवान् । वामकामपिशाचेन यत्वं तत्र पुनःपुनः ॥ ११२ ॥
भक्तं भक्तस्य लोकस्य विभूतीश्चाखिला अपि । आजन्म नैव भोक्ष्येऽहमयुं नियममग्रहीत् ॥ ११३ ॥
तद्गच्छूपैश्वरिः आसन्नना^७ वहीतमद्गलः । गौरवाभ्यर्चितः संधेनाथ प्रायादुपाश्रये ॥ ११४ ॥
एकादशाधिके तत्र जाते वर्षशताष्टके (८११) । विक्रमात् सोऽभवत्सूरिः कृष्णचैत्राष्टमीदिने ॥ ११५ ॥ 25
१४. श्रीमत्सममहामुपश्रेष्ठामालोपरोपतः । अलिच्छतोऽपि संपत्स प्रीतिं वैः सह वं गुरुः ॥ ११६ ॥
प्रयागेः प्रयागेः श्राप कल्पकुञ्जपुरं ततः । प्रसुके गहिरुदेसेऽवतसे स वनाभिते ॥ ११७ ॥
उद्यानपालविशेष्टः^८ परित्यागं समागतम् । मुनीशमवनीशोऽभूद् वद्वतोमात्रकञ्जुकः ॥ ११८ ॥
ततः प्रसापणं हृष्टोमास्त्रोभितरभ्यकम् । प्रतिगोहं प्रतिद्वारं वद्वयन्दनगालिकम् ॥ ११९ ॥
चयदूषपटीधूमस्त्रोमैः कृष्णाभविभ्रमम् । कुर्वाणमाहिबोहोचैरेकच्छायं महीतलम् ॥ १२० ॥ 30
कश्मीरजत्रवैः सिक्तधरं काश्मीरभूषितम् । नगरं नगभिरद्रुतुल्यं गूषतिरावनेन ॥ १२१ ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

प्ररुद्रमौडसौदादवमुपाधीशसंस्तुतः । पुरं पौरपुरन्धीभिराकुलाट्टालकं ततः ॥ १२२ ॥

1 N पर्मातो । 2 N पशन्ते । 3 N पशितव । 4 B भिन्नमरहर्ष । 5 B कृतीश्वर । 6 A पवि, N पवि । 7 N वत्सै । 8 N पर्यागत । 9 N B विज्ञे ।

प्रविशेश विशापीश इव सच्छत्रचामरः । अभ्रंलिहद्विषाकूटो विवोदोपशमश्रियः ॥ १२३ ॥—युगम् ।
सौधे राजा ततः सिंहासने गच्छिन्वा (कया ?) स्तुते । उपवेशयदानन्दात् सुहृदं मुनिनायकम् ॥ १२४ ॥

प्रांशुप्रभावनेश्वरः संपः प्रयोख । परिचर्यां परां चक्रे चक्रेतरमनाः सदा ॥ १२५ ॥
शश्वद्वाजसभायास्तावपि निर्धूतकल्पयः । वप्पमट्टिः प्रभुः श्रीमान् भूपमे सुकृतं जगौ ॥ १२६ ॥

5 कल्याणपादपारामजलवाहजलपुवः । धर्म एव निरापाराधारः परपदप्रदः ॥ १२७ ॥
तस्यादौ प्रथितं दानं तत्र क्षेत्रेण सप्तसु । तेषु च प्रथमं विद्धि सिद्धिकृज्जिनमन्दिरम् ॥ १२८ ॥

अपरं विन्ध्यनिर्माणमथ सिद्धान्तलेखनम् । चातुर्वर्णीय संघस्याभ्यर्चनावि किल क्रमात् ॥ १२९ ॥

तदन्तरा च सर्वेषामापारो जैनमन्दिरम् । जिनाः ह्यवधराक्षत्रं शिताः संघप्रबोधकाः ॥ १३० ॥

श्रीमतां सति सामर्थ्ये विधेयं विधियच्च तत् । बहवो यत्प्रभावेन भव्याः सद्गतिमामुयुः ॥ १३१ ॥

10 इति तद्वाक्यमाकर्ण्य प्रकर्णानां शिरोमणिः । अबोचदामभूपालः प्रालेयांशुस्तुल्यशः ॥ १३२ ॥

पृथ्वी देशः पुरं हर्षं तिथिर्मास ऋतुः समाः । धन्यान्वेतानि भासन्ते वानि त्वदेशानांशुभिः ॥ १३३ ॥

इत्युक्त्वाऽदात् खदादेशं भूमिलक्षणवेदिनाम् । कोशकर्मनराप्यक्षपुंतां च श्रीजिनैकसे ॥ १३४ ॥—युगम् ।

विश्वकर्मविदस्त्रत्र विश्वकर्मसु कर्मठाः । प्राग्निरे महाभूसा प्रासादं सुकृतोत्सवेः ॥ १३५ ॥

विनैः कतिपयैः सेकसतहस्रोन्नतस्थितिः । प्रासादः परिनिष्येदे सर्वलोकमुदा समम् ॥ १३६ ॥

15 पूर्णवर्णसुवर्णाष्टादशमारप्रमाणभूः । श्रीगतो यद्धमानस्य प्रभोरप्रतिमानभूः ॥ १३७ ॥

निरनाप्यत् संप्राप्यागण्यपुण्यभरजैः । धार्मिकाणां संब्रन्ती प्रतिमा प्रविशानसम् ॥ १३८ ॥—युगम् ।

श्रीवप्पमट्टिरेतस्या निर्ममे निर्ममेश्वरः । प्रतिष्ठां स^१ प्रतिष्ठासुः परतं पदमात्मनः ॥ १३९ ॥

तथा शोपगिरी लेप्यमयविन्ध्युतं नृपः । श्रीवीरमन्दिरं वत्र त्रयोविंशविहस्रकम् ॥ १४० ॥

सपादलक्षसोवर्णदङ्कनिष्पन्नमण्डपम् । वयपापयन्त्रिणं राज्यमिव सन्मन्त्रधारणम् ॥ १४१ ॥—युगम् ।

20 पयमभ्यर्हितो राजा गच्छन् सच्छत्रचामरः । राजकुञ्जरमाकूटो मुष्यसिंहासनसनः ॥ १४२ ॥

मिप्यात्पध्यामलाभोग्ना लोकात् मत्सरपूरितान् । वप्पमट्टिप्रभुश्चक्रे चक्रेतरनस्तुतः ॥ १४३ ॥—युगम् ।

राजा पूज्यद्विजातीनां संसर्गादनुवर्त्तकः । अन्यदान्यन्महीपालासनमापत् सूरये ॥ १४४ ॥

तवस्तदाशयं क्षात्रया विगताकात्यैकृतः । जगद् प्रतिबोधाय तस्यागाधैकसत्त्वभूत् ॥ १४५ ॥

कृतप्राकृतसत्त्वानां मदादीनां जनद्विषाम् । दम्भसम्मादियुक्तानां कथं लक्ष्या भवादृशाः ॥ १४६ ॥

ततः, यदुक्तं—

25 मर्दय मानमतंगजदुर्पं विनयशरीरविनाशनसर्पम् ।
क्षीणो दर्पाद् दशवदनेऽपि यस्य न तुल्यो मुचने कोऽपि ॥ १४७ ॥

इत्याकर्ण्य गिरं धीरां बुद्धाः सूरिं व्यजिह्वपत् । प्रभो! त्वद्वाक्यमशेषंऽवलेपगलं हृतम् ॥ १४८ ॥

प्रभवः प्रभवः क्षेत्रे सम धान्यं हि सोहृदम् । स्वादंतामत्र संपन्नमकयाकादिसंस्कृतम् ॥ १४९ ॥

30 §५. अन्तःपुरेऽन्यदा म्यानवक्रमां बहमां वदा । राजा दृष्ट्वा गायार्थं सेच्छेद्येति प्रभोः पुतः ॥ १५० ॥

तद्यथा—

‘अज्जवि सा परितप्पह कमलमुदी अत्तणो पमाएण’^१

सारसारस्वतोद्गारसिद्धयाय गुरुगिरा ॥ १५१ ॥

1 N गट्टिकावृत्ते । 2 N नयमतिशयः । C मतिः प्रशुशीलात् । 3 BN म वापार । 4 N मय यत् । 5 A भेदिना ।
6 C N मुष्यति । 7 N राजा प्रतिजन्मदीनां । 8 N हृतम् ।

गायोत्तारार्धमापख्यौ सख्यौ ज्ञेहं वहन् नृत्तम् ।

‘सुत्तविउद्धेण’ तए जीसे पच्छाहयं अंगं ॥ १५२ ॥

हस्तेदिवचसा हृष्टः प्रशंसन् कविकर्म तत् । तस्यौ किञ्चिदिव भ्रान्तः पुनरभ्रान्तलोचनः ॥ १५३ ॥

नृपो निरुपमप्रेमनिधिः शांमधुता सह । अन्यदा दृष्टे देवीं संवरन्तीं पदे पदे ॥ १५४ ॥

व्यप्यमानामिष कापि मुखभङ्गविकारिणीम् । कृपापरिक्लृप्तस्त्वान् इव गायार्धमग्रवीत् ॥ १५५ ॥ 5

तद् यथा—

‘पाला चंकमंती पए पए कीस’ कुणइ सुहभंगं ।’

ततः सत्यवचोवीचिवन्धुरं आबदत् प्रभुः ॥ १५६ ॥

असूतुवं न जल्पेत कल्पान्तेऽपि हि सिद्धवाक् ।

‘नूनं रमणपएसे मेहलया छिवह नहंपती’ ॥ १५७ ॥ 10

सुत्वेति भूपतिः किंचित् सभ्रान्तो विह्वलं मुखम् । चक्रे हिमोर्मिसंछिद्यसरोरुहमिवाधुति ॥ १५८ ॥

इत्यालोचय समुत्थाय प्रतिश्रयगतो मुनीन् । विहारहेतुं संवाह ज्ञेहमोहापराजितः ॥ १५९ ॥

काव्यमेतद् विलिख्यथ वहिर्हारकषाटयोः । श्रीसंघमप्यनाशृच्छय निरगात्रगराद् बहिः ॥ १६० ॥—युग्मम् ।

तथा—

यामः खस्ति तवास्तु रोहणगिरेर्मत्तः स्थितिमच्युता

16

वर्तिप्यन्त इमे कथं कथमिति खमेऽपि मैवं कृथाः ।

श्रीमंस्ते मणयो वयं यदि भवच्छन्धप्रतिघ्नास्तदा

ते शृङ्गारपरायणाः क्षितिभुजो मौलौ करिष्यन्ति नः ॥ १६१ ॥

१६. दिनेः कतिपयैर्गौडदेशान्तर्विहरत् शुरुः । श्रीलक्षणावतीपुर्याः प्रत्यागमनतीतलम् ॥ १६२ ॥

तत्र बाष्पतिराजोऽस्ति श्रीधर्मक्षमापपर्षदि । विदुषां मौलिमाणिक्यं प्रयन्धकविरद्भुतः ॥ १६३ ॥ 20

प्रमोदागमनं ज्ञात्वा जलदस्त्रेव चन्द्रकी । तदागमनगीर्भिः स भूपालं पर्वतोपयत् ॥ १६४ ॥

यस्य द्यादेवता यस्य कथितं प्राच्यसंस्तुतः । स इहाग्यात् प्रमोः पुण्यैर्ष्यप्यभद्रिर्जनीश्वरः ॥ १६५ ॥

ज्योत्स्नाम्रिय इयैणांकोदयादेव विशांपतिः । अजल्पद्बुद्बुद्भूतोमा विद्वन्मण्डलमण्डनम् ॥ १६६ ॥

विश्वकोविदकोटीरमेव जैनमुनीश्वरः । ध्रुवं यत्र समम्येति कृतपुण्यः स वासरः ॥ १६७ ॥—युग्मम् ।

परं मैऽस्लामराजेन दुर्गहो विग्रहापहः । वदाह्वानाद् यदा पश्चाद् याति तन्मे तिरस्कृतिः ॥ १६८ ॥ 25

प्रष्टव्यस्त्वगुनिषामी स चेदाग्यां गां नृपः । साक्षादाशृच्छते प्रस्थातव्यं तन्नाम्यथा त्वया ॥ १६९ ॥

सुपीभिः कथितेऽर्थेऽभिज्ञं स्मरिणांभीकृते सति । वज्रात्वा धर्मभूपालः परमानन्दमातवान् ॥ १७० ॥

आमराजप्रप्रेषाद्य सहस्रगुणितं ततः । प्रवेशोत्सवमाद्यत्र पुर्यामाचार्यभूपतेः ॥ १७१ ॥

धर्मभूपे तदा साक्षादिव धर्मे पुरःस्थिते । चक्रवर्ती सुपीवृन्दे प्रोचे वृत्तमिदं वदा ॥ १७२ ॥

तद् यथा—

30

रुचिरचरणारक्ताः सक्ताः सदैव हि सद्गतौ

परमकवयः काम्पाः सौम्या वयं धवलच्छदाः ।

1 A विउद्धेण; B विउद्धेण । 2 A B संवरन्ती । 3 A छांग । 4 N चंकमंती पए श्रीण । 5 A नहुंती । 6 N कति-
रत्तः । 7 N वनिदम । 8 A यत्तः । 9 N दाएच्छते । * केवलं A आदौ कम्पते पदमिदम् ।

गुणपरिचयोद्धर्षाः सम्यग्गुणातिशयस्पृहाः

क्षितिप । भवतोऽभ्यर्णं तूर्णं सुमानससंश्रिताः ॥ १७३ ॥

तत्रापि कान्यवक्तृत्वलीलानन्दितपार्षदाः । अवतसे सुतं सुरिदोऽगुन्दा इवामरः ॥ १७४ ॥

१७. ततश्चामनृपः प्रातरनायाते प्रभौ उदा । नगरान्तर्वहिर्यामाकरादिष्वगवेपयत् ॥ १७५ ॥

८. अत्रातौ बालमित्रस्य पारवश्यं गतः शुचः । बेलद्वयमक्षतं भेजे च्यवनोन्मुखनाकियत् ॥ १७६ ॥

अन्येचुर्बहिरारामे गच्छन्नेकं ददर्श सः । वधुं* वधुं मुजङ्गेन हतं चित्रीवितस्ततः ॥ १७७ ॥

अस्य मौलौ मणिं तत्राल्लोके सम्यगीक्षया । संस्तभ्य तुण्डमादत्तं कणीन्द्रमपमीरुषः ॥ १७८ ॥

तमाच्छाद्याथ संदृष्ट्वा संगृह्य निलये नृपः । आगत्य श्लोकशक्तं स जज्ञस्य* विदुषां पुरः ॥ १७९ ॥

‘शस्त्रं शास्त्रं कृषिर्घिया अन्यो यो येन जीवति ।’

१०. तैः पूरिता समस्तैर्यमभिप्रायैर्निर्जैर्निजेः । विभेद हृदयं नैव तेजामेकोऽपि भूपतेः ॥ १८० ॥

सस्मार भारतीपुत्रं षष्पभट्टिं वदा दृढम् । मालतीकुसुमामोदमसौ रोहन्बालवत् ॥ १८१ ॥

एतयोरा इय चन्द्रस्य धालेया इव दन्तिनः । मम मित्रस्य विद्वांसः कलां महान्ति योद्धसीम् ॥ १८२ ॥

दंफलसं ददे हेप्रसन्न सः किल पूयेत् । समस्तां मवभिप्रायात् प्रादात् पटहमीदृशम् ॥ १८३ ॥

अथो दुरोदराजीव एकः सर्वस्वनाशतः । ध्रुत्वेति स घनोपायमस्य श्लोकार्थमाददे ॥ १८४ ॥

१५. श्रुत्वा इतोऽपि गौडेपु पुनः* तत्रागमच्च सः । षष्पभट्टिप्रसू नत्वा कथयामास तत्पुरः ॥ १८५ ॥

अपराधं स चाह स क्लेशलेशं विना यतः । सरस्वतीप्रसादो हि विचक्षेत्राग्निभुम्भुः ॥ १८६ ॥

तद्य-

‘सुगृहीतं हि कर्तव्यं कृष्णसर्पमुखं यथा’ ॥ १८७ ॥

नागावलोक इत्याख्यां* पसस्तत्र प्रगुदंरी । ततः प्रहृष्टनेनापि नाम्ना विख्यातिमाप सः ॥ १८८ ॥

२०. स पूवकृत् उदावाप्यागमद् आमनृपप्राप्तः । मुदा निवेद्यामास तद्यमत्कारकारणम् ॥ १८९ ॥

केनापूरीति राक्षसो यः पृष्टः प्रोवाच स प्रभो । शीघ्रपपभट्टितेलुके ददौ सस्योर्विवं नृपः ॥ १९० ॥

विरहस्य विनोदायान्येगुभूषो बहिर्ययो । नृवं न्यमोषपृष्ठस्य तले पान्थं ददर्श च* ॥ १९१ ॥

शाजायां लम्बमागं च तथा करकपत्रिकाम् । व्योतन्तीं विमुषां व्यूहं गायार्थं लिखितं दत्ता ॥ १९२ ॥

तद्य-

२५. ‘तदया मह निगममणे पिपाह थोरंसुएहिं जं रुद्धं’

प्रापयत् तदपि नापूरी भूपालस्य मनोहरा* । केनापि विदुषा कोऽनं विना विषयप्रकाशः ॥ १९३ ॥

अस्मालदयलव्यायां समस्तायां स देवती* । पुनर्वयो च शीघ्रपपभट्टिपार्थेऽपदस्य वाम् ॥ १९४ ॥

स पानायासतो विद्वन्मोक्षिः प्रमुरपूरयत् । गृहीत्वा स पुनः प्रायदुत्तरार्धं नृपमतः ॥ १९५ ॥

तद्य-

‘करवत्तिविदुनिवदणमिहेण तं अज्ज संभरिअं’ ॥ १९६ ॥

१००

अन्येन विदुषा येनविदप्यन्येन सद्य सत् । सर्वं दृष्ट्वा दोषवार्धममणयत्* ययामति ॥ १९७ ॥

१ N *विमोक्षः । २ C N *वर्धः । C *वर्धः । *‘विमं नृपते’ इति C टिप्पणी । ३ A *विपरीतिः । ४ N *अपतः । ५ N *शोरसुदने अत्रत्यः । ६ N *अपतः । ७ N *पुनः आगमः । ८ N *पुनः आगमः । ९ N *राक्षः । १० N *राक्षः । ११ *‘एषुपुमि’ इति C टिप्पणी । १२ A B *मनोहरम् । N *मनोहरम् । *‘पूवकृत्’ इति C टिप्पणी । १३ N *ममामृतः ।

तथा हि—

करयत्तयजलविंदुआ' पंथिय हियइ निरुद्ध ।—पथिकोक्तिः ।

सा रोअंती संभरी नयरि ज मुंकी सुद्ध ॥ १९८ ॥—श्रीवण्मभट्टेरुक्तिः ।

इति पाठान्तरम् ।

राजा श्रुतेति वप्यौ च रसपुष्टिममूढशीम् । मम मित्रं मुनिस्वागी कविर्ग्राति नापरः ॥ १९९ ॥ 5

प्रधानाच्च भूपतिः प्रीषीदाद्धानाय मुनीश्वितुः । तदुपालम्भगर्भाणि दोषकं वृत्तमार्गया ॥ २०० ॥

तैश्चोपान्तं प्रभोराव्याप्राप्यं विगतचेतनैः । वाचिकं कथयामासे कुशलप्रभपूर्वकम् ॥ २०१ ॥

तद्यथा—

छायह कारणि सिरि धरिअ पथि वि सूभि पडंति ।

पत्तहं इहु पत्तत्तणु घरतक कांइ करंति ॥ २०२ ॥ 10

न गङ्गां गार्ह्यं सुयुवतिकपोलस्यलगतं

न वा श्रुक्तिं सुक्तामणिरसिजास्त्रादरसिकः ।

न कोटीरारूढं स्मरति च सवित्री वसु भुवं

ततो मन्ये विम्बं स्वसुखनिरतं स्नेहविरतम् ॥ २०३ ॥

पांशुमलिनान्घ्रिजंघः कार्पटिको म्थानमौलिमुखशोभः । 15

यद्यपि गुणरत्ननिधिस्तथापि पथिकः पथि वराकः ॥ २०४ ॥

इत्याकर्ण्य शुरुक्षेपो पुरः प्राद वचः शिरम् । सौहृदे सौहृदे थापि संसृजेन्मनसा मनः ॥ २०५ ॥

आभ्रनामनदीभुम्भेवक्रिषोषिकं हि नः । निवेदनीयमायेख हृदं गाथाकदम्बकम् ॥ २०६ ॥

तथा हि—

गय माणसु चंदणु' ममरु रयणावरु सिरि(ससि?)खंड । 20

जड उच्छु य' वण्मभट्टि फिउ सत्तय'गाहासंड ॥ २०७ ॥

विद्वेण विणा वि गया नरिंदभुवणेषु हुंति गारविय ।

विद्वो न होइ अगओ मयहि बहुएहि वि गएहि ॥ २०८ ॥

माणसरहिएहि' मुहाई जह न' लभंति रायहंसेहि ।

तह तस्स वि तेहि' विणा वीरुच्छंगा न सोहंति ॥ २०९ ॥ 25

परिसेसिपहंसउलं वि माणसं माणसं न संदेहो ।

अन्नत्थ वि जत्थ गया हंसा वि गया न मजंति ॥ २१० ॥

हंसा जहिं गय तहिं जि गय महिमंडणा हवंति ।

छेहउ ताहं महासरह जे हंसिहि मुनंति ॥ २११ ॥

मलओ सचंदणो बिप' नइमुहरींतचंदणुमोहो । 30

पन्मट्ट पि हु' मलयओ चंदणं जापह' महग्गं ॥ २१२ ॥

अग्गापन्ति महुपरा विमुपक्रमलापरा वि मयरंदं ।

कमलापरो वि' दिद्वो गुओ व किं महुअरविदीपो ॥ २१३ ॥

(1 A करसाअरिंदुआ । 2 C यपिषय । 3 A चंदय । 4 A वण्मभ, C उच्छुय । 5 A B वताह । 6 A मययट्टि । 7 A न सत्तय, C मयय । 8 A तेन । 9 A मययह । 10 A ह । 11 A जाह । 12 A पि ।

एकेण कोत्पुहेणं विणावि स्यणायरु चिय सपुद्दो ।
कोत्पुहरयणं पि उरे जस्त ठिओ सो वि हु महण्यो ॥ २१४ ॥
खंडं विणा वि अखंडमंडलो चेव पुण्णिमायंदो ।
हरसिरिं गयं पि सोहइ न नेय विमलं ससिक्खंडं ॥ २१५ ॥

5

तथा—

पइं मुक्काह वि यरतरु फिट्ठइ पत्तत्तणं न 'पचाहं ।
तह पुण' छाया जइ होइ तारिसी तेहि पचेहिं ॥ २१६ ॥
जड सव्यत्थ अह सिय उवरिं सुमणाणि सव्यत्थसार्णं ।
'वाचे विचडंति गुणा पटुपत्तिय पावए कोडिं ॥ २१७ ॥
जे के वि पहू महियंडलंमि ते उच्छुदंडसारिच्छा ।
सरसा जडाण मज्जे विरसा पत्तेसु दीसंति ॥ २१८ ॥
इप उल्लुपसीलालंकिपाण पायपडियवपणसोहाण ।
गुणवंतपाण पटुणो पटूण गुणवंतया दुल्ला ॥ २१९ ॥

ततः—

- 15 अस्माभिर्यदि कार्यं बलदा धर्मस्य भूपतेः । समायां छत्रमालय स्वयमायुच्छयतां हृतम् ॥ २२० ॥
जाते प्रतिष्ठानिर्वाहे यथा यामसवान्तिकम् । प्रधानाः प्रहिताः पूर्वैरिति शिक्षापुरस्सरम् ॥ २२१ ॥
कन्यकुलमहीनाययुषान्गम्य तेऽप्यथ । तन्मयं व्यग्रपथम् सुरैर्वचो साहस्यवधाम तत् ॥ २२२ ॥
६८. अकुण्ठोत्कण्ठमासत्तैः कर्मैर्विगवातिमीः । गच्छन् गोदावरीतीरे प्राप्तं^१ कंचिदवाप सः ॥ २२३ ॥
तस्य पर्यन्तभूमौते सण्डदेपकुले तदा । चक्रे वाद्यं कृतायाससहैव्याश्रयसि स्थितम्^२ ॥ २२४ ॥
20 निदीपे सा समागल्य रूपाश्रिता नरेधरम् । बुभुजे प्रार्थनापूर्वं भाग्यं जाणर्वि सर्वतः ॥ २२५ ॥
भावहरत्याय सन्निगायद्भुजैः न वरिणिवः । ययौ कर्मभारक्षानाष्टच्छयैव तदाय वाग् ॥ २२६ ॥
स प्राप प्रमुपादान्तं^३ प्रान्तं विरहदृष्टुषाम् । कार्यं जज्ञत्य निर्वेदयद्विज्वालोपमं नृपः ॥ २२७ ॥

निद्राजागरणादिकृत्यनिबधे नित्यानुष्ठुत्तिसूत्रां
स्वमैव्यप्यथ 'योगिनां नयनवधैष्टानु सूक्ष्मास्त्वपि ।
25 तत्तारक'^४ 'सहृदामिवह सुहृदां निष्ठेदधी स्यात्तदा
मित्राशापरिहारमाचर ततश्चेतः प्रसीद प्रभो ! ॥ २२८ ॥

नृपो बागवतपथःप्रतीतोऽप्यय कोत्पुकात् । गाथापरतदंमात्रहवीं भूरांषं च शुरुस्ततः ॥ २२९ ॥

ततया—

- अज्जवि तं सुमरिज्जइ को नेहो पगराहणं ।
30 गोलानइणं म्बंटेडलमज्जे पहिअ जं न वसिओ सि ॥ २३० ॥
इत्युत्तया धुरिभिर्गुणैः वाद्यं न परिपन्थे । अत्रिभाम्यं बलस्यान्तः प्रविश्येय वीक्षितुम् ॥ २३१ ॥
प्रमाणमामभूवात्तापुटि विभ्रमतीक्ष्ण्ये । इदं कान्यगुणावाप नावः कविभुजैः यः ॥ २३२ ॥

1 A छितः 2 A वाहः 3 A वयः 4 B दाये, C वाये 5 A विहरवरः 6 A प्रमयेदपथः 7 विपत्तः
8 N वदनां 9 A C ग्लेपयनेतिः 10 N लन्दः 11 A B ग्रहणः

तथा—

अङ्गैस्तुलकैः 'प्रमोदसलिलप्रस्यन्दिभिलोचनै-
राकर्ण्यद्भुतसंकथास्तव सुधीमर्तुः प्रसन्नात्मनः ।
सौजन्यामृतनिर्झरे सुमहति स्नातुं विपद्धारिणेः

पारं गन्तुमपारपौरुष । वयं त्वां द्रष्टुमभ्यागताः ॥ २३३ ॥ 5
श्लोकं विचित्रवन्धने लिलेख स यदीदृशत् । कौतुकादामभूपासः शालिसौहार्दद्विजितः ॥ २३४ ॥

तथा हि—

अ ति अ ति अ न्म अ लं
प्री य र य ज य प य ।
मे ला मे ला मे लं मे लं
फ स फ स फ स फ स ॥ २३५ ॥

10

सं य गोमूत्रिकावन्धं हात्वा गुरुरपि स्वयम् । वाचयामास दोषक्षेत्रपि स्नाते परेनेहि ॥ २३६ ॥

तथा हि—

अथ मे सफला प्रीतिरय मे सफला रतिः ।

अथ मे सफलं जन्म अथ मे सफलं फलम् ॥ २३७ ॥

15

विद्वद्गोष्ठ्या विविङ्गं तं विश्रमय्य क्षपाक्षणे । प्रगेऽज्ञाद्धो नृपाख्यानं सूरिः प्राप यथास्थितिः ॥ २३८ ॥

आमराजोऽप्यथ श्रीमानभ्रच्छत्र इयान्त्रिमान् । विशिष्टेः स्तार्थनिष्ठोऽग्रात् स स्थगीधरकैवदात् ॥ २३९ ॥

आमविज्ञमिकां धर्मराजस्यादर्शयद् गुरुः । आगमिष्यद्वियोगासिन्धवाकामिव सुदुःसहाम् ॥ २४० ॥

पाचयित्वा च तां वृष्टौ दूतले कीदृशो नृपः । स प्राहास्य स्थगीभर्तुस्तुल्यो देव ! प्रबुध्यताम् ॥ २४१ ॥

मातुलिङ्गं करे विभ्रत् सैप वृष्टश्च सूरिणा । करे ते किं स वाचावीद् 'थी ज व रा' इति स्फुटम् ॥ २४२ ॥ 20

दूतेन षाठकीपत्रे दक्षिते गुरुराह सः । स्थगीधरं पुरस्कृत्य 'थू अ रि प त्त' मित्ययम् ॥ २४३ ॥

प्राकृतेनोत्तरं प्रादाच्छलेपेण स्नापनोपमम् । अवबोधाय यदृच्छा तु 'धर्मस्यर्जुचेतसः' ॥ २४४ ॥

अधोपाच प्रघातश्च सूरिरेव रुयादरः । अस्मास्थितिं प्रतिज्ञां यं दुस्तरं विदधे भुवम् ॥ २४५ ॥

विहितेऽत्रापि चेत् पूज्य आगति 'प्राग्यपुण्यतः ।

अस्माभिः सह तदेवाः प्रतुष्टा नो विचार्यताम् ॥ २४६ ॥—दुःखम् ।

25

यतः—

तत्सी सीअली मेलावा केहा,

धण उस्तावली प्रिय मंदसिणेहा ।

विरहिहिं माणुसुं जं मरह तसु कवण निहोरा,

कनि पचित्तीडी जणु जाणह दोरा ॥ २४७ ॥

30

राशोचे वस्तुकस्मात् कीदृगर्थः प्रसुखतः । वप्पमट्टिचरितस्याग्रे व्याख्यातं¹ एवावधीनिधिः ॥ २४८ ॥

तथाहि—एका लोदपिण्डी वदिना तसा । अर्यात् हेया । एका दीतला । अनयोर्मिलनः संसर्गः कीदृशः ।
उभयोरपि तत्तयोरेव स्वमन्यो भवति । इत्यनेन किमुक्तम्—यद्वयं एषरणकतता, अयं च बीदासीन्याजितं-

1 N प्रसादः । 2 A C 'इ तदम्' । 3 N द्विजगः । 4 A स्नापनोपमम् । 5 A अवबोधये, B C अवबोधे । 6 A B च । 7 N प्रतिज्ञाय इ पुरः । 8 A प्राग्यः । 9 C गणुतः । 10 N व्याख्यातम् ।

द्रियत्वाभिलाषं मत्वा च शीतस्तदस्माकमनेन सह कथं मीलक इति । तथा, घना देशीशब्देन पत्नी, सा उत्तुकाः प्रियश्च मन्दब्रह्मः । ततः कथं मीलको भवति । विरहेण यन्मानुषं प्रियते स्तुतुष्यं प्राणशेषं भवति, तस्य को निहोरक उपरोधः, तत्र कृतेऽपि न जीवति । मिलित एव प्रणयिनि जीवति । तथा कथं पवित्रिकेयं जनो जानाति दोरकं द्विगुणावलिमतन्मुखं स्थनीधरस्येति वास्तवार्थः ॥ १ ॥

5 तथा — तप्तं तपस्तद्विच्छतीत्येवं शीलस्तापश्चरणेच्छुः स तपेयी । तथा, अली भूपात्रिय एको लक्षणया सकामः । 'नाकामी मंडनप्रियः' इति घचनात् । अनयोर्मीलकविषये का ईहा चेष्टा, किंतु न कापि । तथा उक्तं धनं येनैते धनोदाः, आदिवाटयादित्वात् कांतपरनित्यात्, तेषामावली श्रेणिर्दानेभ्यस्समूहस्तस्य प्रियो वल्लभः । दानेभ्यस्तराणां हि सत्पात्रेच्छा विशेषतो भवति । स चार्थादाचार्यः । स मन्दब्रह्मेण निर्मोह इत्यर्थः । तथा, विरहे विशिष्टैकान्ते तदेतौ प्रियते, लक्षणया तदर्थं सन्तप्यत इत्यर्थः । तस्य का न दोरा मुहूर्तरूपाः । स सर्वदा तस्य विरहे सन्तत 10 एयात्ते । स 'क' इति भ्रष्टाध्याहारे, 'कश्चि-कान्यकुले, पवितद्विस्तमानः-विद्युत्समस्तोजसी, जनो विश्वज्जनो मनुक्षणः, स जानाति 'दो रा' द्वौ राजानौ । 'पास्तवेऽर्थे-द्रावेव राजानौ धर्मं आमक्ष विद्विप्रयायिति मधिषे । गृहार्थेस्तु-पतायता' राजन् । त्वया प्रेयम्, बहुव्रतिकाविवाहाय आग्रेऽभ्यागतोऽस्तीति द्वितीयोऽर्थः ॥ २ ॥

तथा — तपि-सारा शीतला यत्र, स्य आदर इत्यर्थः । स तपिशीतलः । 'स्वराणां स्वराः प्रायोऽपभ्रंशे' इती- 15 क्शरः । तत्र मीलकः कीदृशः । यतः-प्यननुकावली, समरकारिकाव्यश्रेणिवैल्लभा यस्य, अर्थादाचार्यः । सोऽस्मात् 15 मन्दब्रह्मः । स उपरोधेन न वृष्टान इत्यर्थः । तथा, विरहे अर्थात् विषयविद्योने सर्वसंगपरित्यागे सति योऽमरति मानुषः पुरुषः, देवप्राप्तुषीमयति, तस्य काः क्रोधः सम्यग्वादिषु । निहोरक उपरोधः, स उपरोधेन न वृष्टान इत्यर्थः । करणप्रवृत्तिर्दानेभ्यस्तत्पात्रकर्मरतिः । दोरा-दोपा राजते महाबाहुः स आम एव । एवंविधमपि स्वर्जितं, नमिष प्राकृतमिय जानाति न किंचिदित्यर्थः ॥ ३ ॥

तथा — तत्त्वानि ईष्टे तत्त्वेषी, अत एव अली संगनिषेयी, तस्य मेलः संसर्गः तस्य लघोऽयातिः । 'स्वराणां 20 स्वरा' इत्याकारः । तथा, कै प्रलम्भि, ईहा चेष्टा, यस्य स क्रोधः-परमप्रलम्भः । दीर्घः प्राग्वत् । धनशुक्लानामावली श्रेणिः । प्रिया अमन्दब्रह्म अस्यर्थातीर्भवति । विगतारानेषु हि सर्वेः प्रीतिमान् । धनयन्तोऽपि तत्रैव रतिं विवर्धति । तथा, विः यक्षी गच्छः, स रयो यस्य स विरधो-विष्णुलक्षितशत्रोर्वा विसस्ये, यो प्रियते तस्य को निमः सद्दशः । स च रा राजेव एवं भवति । शुभे चित्तस्ये मृत्युरपि शङ्क्यः । तथा, जहुनया गंगायाः सका- 25 शात् का अन्या पयिना । अयमेव मगयात् पुन्यः । तथा, 'दोरा' द्वौ राजानौ संगतौ यस्य स द्विरादः, सर्व- 25 सामर्थ्ययुक्तो भयानेव ययुचितं तद्विषेयीति चतुर्थोऽर्थः ॥ ४ ॥

॥ तत्तीसीअलीटीकायां प्रथमं ३३, अ० ८ ॥

श्रीयत्पमद्विना चैयमर्थानां साष्टकं शवम् । व्याख्यातं मतिमान्येन न जानीतो ययं पुनः ॥ २४९ ॥
तत उक्ताय राजी च वारयेद्यागृहेऽवसत् । अमूर्त्यं कङ्कणं दत्त्वाऽस्याः प्रावर्तिरगाद् गृहात् ॥ २५० ॥
द्वितीयं राजसीधल्य द्वारि लक्या सरांशुरुक् । इन्द्रकीले यवी तस्माद् बहिरस्याद् रहोवने ॥ २५१ ॥
80 ततः प्रावर्तुनिस्वामी संगल्य नृपतेः समाम् । आपप्रच्छे नृपः कन्यकुब्जप्रस्थानदेववे ॥ २५२ ॥
तेन पूर्णप्रतिज्ञायामज्ञावायां कथं खिति । राक्षा प्रष्टः समावत्स्यावामभूप इहायमत् ॥ २५३ ॥
विद्वत्कथनतत्त्वेन कथितं यद्यदीदृशः । ज्ञायतां सेप एवेति 'दो रा' शब्दात् तथा पुनः ॥ २५४ ॥
द्वौ राजानौ इति स्पष्टं मातुलिगल्य दर्शनात् । इदं किमिति शृष्टे च 'थी ज उ रा' त उक्तात् ॥ २५५ ॥
यथा 'तू अ रि प चं' इति तवारिपत्रमित्यय । संस्तुवाद्भवतीत्येवम् तवारि जगदे स्तुत् ॥ २५६ ॥
95 ततो विप्रतिस्तारोऽस्य प्रससार प्रकर्षतः । विगमि मम मूर्त्यं न ज्ञातं कथितेऽपि यत् ॥ २५७ ॥
ततोऽयस्पर प्लवगिन्य वारयामा प्रगोः पुरः । कङ्कणं शुभुचे रत्नोचितरत्नमल्यति ॥ २५८ ॥
क्ष्वाऽपरं समर्प्याय भूपात्यय न्यजिह्वयत् । द्वावेन्द्रकीले केनापि मुक्तं नाथ ! न वेदयद् ॥ २५९ ॥

1 N य मृत्युः । 2 N उ वा इति । 3 N नाति 'कश्चि-'. 4 N वा एताऽर्थे । 5 N नाति 'एवाज्ञा' । 6 N नाति 'ए' । 7 A मज्ज । 8 N सरांशुरुक् । * 'यथाचारः' इति C टिप्पणी ।

यावत् पश्यति राजा तदामनामाय दृष्टवान् । श्रीवप्पभट्टेराष्ट्रच्छय हेतुप्रत्यायकः प्रभुः ॥ २६० ॥
 शृङ्गातो^१ वृषः शत्रुनाभिनी न च साधितः । द्विधापि विरचैरस्य निर्वृत्तिर्न प्रवर्तिता ॥ २६१ ॥
 तथा च विरहः पूज्यैरुपतस्थेऽतिदुःखदः । यावद्वह्न्य तु लभ्येत किं भूमः सांप्रतं भगो^२ ॥ २६२ ॥
 गुरुराह महाराज ! मा सेहोऽत्र निधीयताम् । ईसा इव वयं येनाप्रविबद्धविहारिणः ॥ २६३ ॥
 आष्ट्रोऽसि महावाहो^३ वामः खं नाम सार्यकम् । कुर्यात् यथा^४ परे लोका निर्मलः स्युः सुहृत्तमः ॥ २६४ ॥ ५
 १९. इत्युक्तयाऽतो विरीयागान् सगत्यामनृपेण च । करज्रीभिरमीषुभिः सुरभिर्यदसा गुरुः ॥ २६५ ॥
 मार्गे तदासन्नारुढः प्रभुणा सह सचरन् । पुलिन्दमेकं कासारं क्षिप्तास्त्रं वारिमथ्यतः ॥ २६६ ॥
 पितृन्तं च छगलवद्^५ दद्याद् गुरुपुरस्सदा । आह प्राकृतकान्याद्वैतपूर्वैश्चासक्तौतुकः ॥ २६७ ॥

तथा हि—

पञ्च जेम पुलिन्दु पीअइ जल्ल पंथिउ कमणिहिं कारणिणं ।

10

—इत्याकर्ण्य प्रभुः प्राहोत्तरार्द्धं सत्क्षणादपि ॥ २६८ ॥

विसन्धाने न कान्येषु सिद्धसारस्वताः कश्चित् ।

तथ—करयेवि करंयिय कज्जलिण मुद्धहिं अंसुनिवारणिण ॥ २६९ ॥

प्रत्ययार्थं पुलिन्द्रश्च^६ समाकार्यं स भूयुजा । पृष्टो लज्जानितालोऽयं यथाशुक्तमवावदत् ॥ २७० ॥

नाथ ! प्रयत्ने युष्मद्वयं तावत्तवतः सतः । सांजनाश्रमशृङ्गे मेऽभूतां कज्जलितौ करो^७ ॥ २७१ ॥ 15

हर्षप्रकर्षमासाय वृत्तान्तेनामुना रूपः । सुरेन्द्र इव सौधम्यं त्राक् कन्याकुञ्जतमासवत् ॥ २७२ ॥

प्रविवेशोत्सवैर्यैव प्राच्यार्थं^८ सातिसयेन सः । कोटिकोटिगुणामशोकार्थं गुरोस्त्वया ॥ २७३ ॥

१०. इवश्च धीसिद्धसेनसरयो जरसा भृशम् । आश्रमताः कृतकसत्त्वात् सेच्छाः प्रायोपवेशने ॥ २७४ ॥

यप्पभट्टेविधेयस्य विनेयस्य सुरासुखम् । दिदक्षवो शुनि प्रेषुतुतं वाहानहेतवे ॥ २७५ ॥

तथेदम्—

20

सारीरं सयलं पलं विगलिअं दिट्ठी वि कट्टेण मे

दट्ठव्येसु पयदई परिभयप्पायं तथा आउगं ।

पाणा पाहुणाय वय गन्तुमहुणा धट्ठति बंछा तुभं

अं दट्ठुं जइ अतिय ता लट्ठु लट्ठु इज्जाहि निस्संसयं ॥ २७६ ॥

तं दद्याद् बहुमानाद्रौ शुरो द्रागाजगाम च । राजपुत्रिः समं मोदेरके प्रभुपदान्तिके ॥ २७७ ॥ 25

प्रभोः स न्यासपिन्वातं रुन्धन् प्रथमदर्शने । अद्वलस्य वात्सल्ये सेनासौ जल्पितः शमी ॥ २७८ ॥

तथा हि—

वपुः कुञ्जीभूतं तनुरपि शनैर्यष्टिशरणा

विशीर्णा दन्ताली श्रवणविकलं कर्णपुगलम् ।

निरालोकं चक्षुस्तिमिरपटलच्यामलमहो

मनो मे निलज्जं तदपि विपयेभ्यः स्पृहयति ॥ २७९ ॥ 30

वतो यस्त मतिस्पष्ट गच्छवातास्त्ववतरः । अथ त्वं गुरु साक्षात् स्नेह मे वाग्वृणो मम ॥ २८० ॥

1 A दारपातो । 2 A बहुराज । 3 A पुण्येय । 4 C एगल । 5 C वपु जेम पुलिन्द कमणिहिं कारणिण ।
 C N पुलिन्द । 7 A प्रफोभेयं । B प्रफोभेयं । N प्रफो भ । 8 N प्राच्यारण्य । 9 A प्रवणारण्य ।

तव आराधनां कृत्वा परलोकं समधिना । ते^१ ययुर्गणशक्तिं^२ च चकेऽसौ राजपूजितः ॥ २८१ ॥
श्रीमद्गोविन्दसूत्रे^३, श्रीनक्षत्रसूत्रे^४ च प्रभुः । बप्पमट्टिः^५ समर्प्योय गच्छे संघं च सोद्यमा^६ ॥ २८२ ॥
अनुहाप्य श्रितित्वाभिप्रधानैराटवैश्वतः । पुनरप्याययावामधमया निग्रन्थनायकः ॥ २८३ ॥—युगम् ।

१११. सभासीनोऽन्यदा राज्ञः सूरिः प्रेक्षणकक्षणे । प्रवीणपुस्तिकादहसः पुंलपेव सरस्वती ॥ २८४ ॥

5 द्विधाक्षरे^७ पदे स्थाकुरुद्विष्टलक्ष्मिनाशिनी^८ । तदा कदाचिदावासीजीलचण्डातकी^९ दृशम् ॥ २८५ ॥—युगम् ।
तं दृष्ट्वा भूपतिस्तत्र जातरागविकल्पतः । चित्ताभिसन्धिसम्बद्धां गायामेनायचिन्वयत् ॥ २८६ ॥

तथा हि—

सिद्धंततंतपारंगयाण जोईण जोगजुसाणं ।

जह ताणं पि मयच्छी जयंति^{१०} ता ति^{११}च्चिय पमाणं ॥ २८७ ॥

10 भूमूटकार्यनिर्वाहसानहेतुं तत्तत्तदा । जेहादेव निशि प्रैषीत् सां मुंवेयां तदाथये ॥ २८८ ॥

सा निलीना कचिद् भग्यगणे स्वस्थानगे ततः । रहः शुभ्रपिबुं सूरिं प्रारेभे धैर्यभित्तये ॥ २८९ ॥

कीकरस्पर्शतो ज्ञात्वाऽभोपसर्गमुपस्थितम् । विममर्शो नृपास्तानतमसश्चेष्टितं मुपम् ॥ २९० ॥

स सजः सजयसज्जमनोभूविजये ततः । अष्टाङ्गयोगसद्धर्मसंबर्म्मिचततुमुंया ॥ २९१ ॥

शुभग्यानाधमाकूढः सन्तोषमक्षरास्ततम्^{१२} । दृढसंयमकोदण्डावष्टयधवपआल्लय ॥ २९२ ॥

15 सद्गोपपुष्टिरिष्टिगीःशक्तिशक्तिरुत्करः । अनास्रया समुत्तस्वावन्तरङ्गद्विपजये ॥ २९३ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

अमवीद् गृही काऽत्र त्वं किमयं समुपस्थिता । ब्रह्मवर्मवतामेया स्वात भूमिर्मेयादृशाम् ॥ २९४ ॥

अन्वयेषु यथा व्याली हारहूरं^{१३} द्विजालये । पलं दर्शनशालिसु हलं रातकुले यथा ॥ २९५ ॥

धर्मे प्राणवधो^{१४} यद्वद् वेदोच्चारं यथान्वयतः । नातिरैरं करौ^{१५} यद्वद् द्विके दृषिफलं यथा ॥ २९६ ॥

पन्दने मक्षिका यद्वद् रामठं^{१६} लुङ्गने यथा । कपूरे लुङ्गनो यद्वद् यथाऽत्र त्वं न चित्तहृत् ॥ २९७ ॥

20

—विशेषकम् ।

विश्वश्रोतःश्रवद्वि^{१७} बंयालरलुपाकृतौ । लज्जास्थाने^{१८}ऽवलदादेहे रज्यन्ते^{१९} कै कमीन् विना ॥ २९८ ॥

श्रुत्वेति तानुवाचासौ नाहं^{२०} दृग्भाभिलापिणी । आययौ भयतो मार्गभ्रष्टान् योययितुं स्फुटम् ॥ २९९ ॥

संपत्संपत्तये दानधर्मं लोकोऽनुगृह्यते । ऐश्वर्याय तपस्त्रयं तच्च रायं विना नहि ॥ ३०० ॥

सर्मुबोरपि^{२१} वत्रापि सारं सारङ्गलोचना । यया विना नृदेषानामवकैशीन पुंजुत्रः^{२२} ॥ ३०१ ॥

25

उक्तञ्च—

राज्ये सारं वसुधा वसुन्धरार्यां पुरं पुरे सौपम् ।

सौधे तल्पं तल्पे वराङ्गनानङ्गसर्वेसम् ॥ ३०२ ॥

जगत्पथि^{२३} न वर्तन्ते विपरीताग्रहग्रहाः^{२४} । अवगातवाछवा प्राप्तं सज्यन्तो जनहासदाः ॥ ३०३ ॥

दुर्दुद्विष्टद्विष्टो देवदण्डिता इव ते प्रभो ! अवधारय पाण्डवसेदितो मा स्म भूर्जदः ॥ ३०४ ॥—युगम् ।

४०

महामत्तयाऽऽमराजेन^{२५} प्रैष्यहं प्राणवहमा । विश्वा मनोह्रप्रभा गुणरक्तधराधिपा ॥ ३०५ ॥

1 N तं । 2 N गुणशक्तिः । 3 N मट्टि । 4 N लोचनं । * 'वरे मोक्षे कायादिके च' इति C टिप्पणी । † 'इंजुके' इति C टिप्पणी । 5 A नाचने । 6 N मक्षिमि । 7 N B तथिय । 8 N सजय सजय । 9 N सलोययधरासुवम् । 10 N मह-
वर्मम् । 11 'प्रपं' इति C टिप्पणी । 12 A आभिलाषो । 13 N पयो । 14 'हिंजु' इति C टिप्पणी । 15 A 'द्विप', B C 'विप' ।
16 N उचनीये । 17 N रज्यन्ते । 18 N पूला । 19 N सर्मुबोरपि च । 20 B N पुंजुत्रः । 21 N जगत्पथि ।
22 N 'ग्रहग्रहाः' । 23 A महाराजेन ।

प्रभो ! 'यदूचे वीमत्सरसन्ध्यासवशा तनुः । अश्रुभूषणकव्याङ्गश्रुतामेव कुयोपिताम् ॥ ३०६ ॥
 ययं निरन्तरावाप्तकूरुरादिमया इव । वैषसा विहिता अज्ञा' दौर्गन्ध्यादिकयास्त्रि ॥ ३०७ ॥
 ततो नायेय' नाथ ! त्वां सफलीकुल माभकम् । भोगाभोगं हि भोगेन भोगिण्या भोगिराडिव ॥ ३०८ ॥
 ततः प्राक् सिन्धिये सूरिस्तद्विभर्ते विसिन्धिये । उवाच च गिरं धीरां धैर्योधारधुरन्धरः ॥ ३०९ ॥
 द्वेत्री पाश्चालिका रिक्तान्तरालाशुचिपुरिता । वहिश्चन्दनचर्चादिभूषासुरभरस्तु' किम् ॥ ३१० ॥ 5
 मलमूत्रादिपात्रेषु गात्रेषु भृगचक्षुषाम् । रतिं करोति को नाम सुवीर्योर्गृहेष्विव ॥ ३११ ॥

बधुः संवृणु बकवीक्षणपरं धक्षः समाच्छादय

रुद्धि स्फूर्जदनेकमङ्गिकुटिलं रम्योपचारं वचः ।

अन्ये ते नचनीतपिण्डसदृशा वदया' भवन्ति स्त्रियां

मुपधे' किं परिवेदितेन वपुषा पापाणकल्पा वपम् ॥ ३१२ ॥ 10

इत्याकर्ण्यप्यकण्ठेन न मुद्रा प्रत्युव प्रभोः । स्वभावकठितो हस्तो स्वगात्रेऽप्यत्रपा' न्यघात् ॥ ३१३ ॥

ताभ्यां च 'सर्गपञ्चाश्यामिव सा स्पर्शयेत् ततः । सरकुञ्जरकुम्भाभौ मृदुस्पर्शांयुरोदौ ॥ ३१४ ॥

ततः' शृङ्गारशिखरिसादिरांगात्भारवत् । 'निर्दम्भशोकदम्भेन पूषकार मुनीश्वरः ॥ ३१५ ॥

किं किमित्यूचिपी वक्षोजामात् पाणिं विकृष्य सः । अवाष्पगद्गदाव्यकथाचोवाच कबञ्चन ॥ ३१६ ॥

अमूल्याकुल्यवास्तव्यवर्द्धितास्मादृशज्ञिनाम् । गुरुणां स्मारिता अद्य निजाङ्गस्पर्शवत्सवया ॥ ३१७ ॥ 15

तया' कथमिति प्रभे कृते माह पुनः प्रभुः । राज्ञी स्वाध्यायकृत्यानन्तरं' विभ्रामणां प्रभोः ॥ ३१८ ॥

अहं व्यरचयं' सर्षकाल' सर्वाङ्गसंगिनीम् । कटीं विभ्रान्म तज्रोद्युगलं च समस्तुलम् ॥ ३१९ ॥—युग्मम् ।

तदप्य सृष्टिमानां वृत्त-नार्दयसन्मयतः । यादृक् तप्य कुचद्वंद्वं तादृक् तप्यि चाभवत् ॥ ३२० ॥

सृष्टेति सा परादृत्तरसा भद्रास्त्रविनिधिः' । इभ्यो विधूतकामान्ध्या' किं मे कर्षोदयं ययौ ॥ ३२१ ॥

प्राया लोहं कथं ययं लुमिदोऽयं सितान्वरः । पण्डितंकादिभिर्भेषो प्राया लोहश्च वदित्वा ॥ ३२२ ॥ 20

कुवलीकोमलफलक्षोदापैर्षममप्यथ । भिद्येवानन्यसामान्यं कठिन्यं किञ्चिदस्य तु ॥ ३२३ ॥

धृतपिण्डसमालेऽन्ये' षड्विकुण्डसमासु ये । नदिलासु विलीयन्ते सृष्टिरेवापरस्य तु' ॥ ३२४ ॥

येषामयमश्वकामस्य पुरः कर्णोर्मिकिङ्करी । कर्णाप्यस्माद्' विभेतीष्य वीप्रप्रदावतस्तुलः ॥ ३२५ ॥

रसे विरसमापत मरणममपि भ्रममाह । तिरस्कार मां यस्तु तेन देवं हि जीयते ॥ ३२६ ॥

ध्यायन्तीति निद्रा सा गुनिद्रोहे गतामहा । निद्रा हि विधकुःपाती विभ्रामातुपकारिणी ॥ ३२७ ॥ 25

प्रगे जागरिताचार्यं षर्षक्षसनसंस्थितम् । प्रणम्य ग्राह नाहंयुरहं त्वद्विक्रतो कृतीन् ॥ ३२८ ॥

वीतरागः पुरा सेरसरमुष्पारितित्वरः । आसीत् त्वद्गततः सत्यमिदं रम्याति ययौ किल ॥ ३२९ ॥

तदापृष्टे प्रसाधाशु पृष्टे हनं प्रदेहि मे । तव सापेन शनोऽपि 'अश्वयत्यान्यस्य का कथा ॥ ३३० ॥

अथाह गुरुरज्ञानवागेया ये वयं पुनः । रोपतोपभरातीता' अज्ञाः ज्ञापादिगीर्णयि ॥ ३३१ ॥

'इति कृत्वा ययौ भूपसमीपं वरत्यर्जिनी । तवाच सद्गुणप्रातस्तप्यविदुतवैकुण्ठ ॥ ३३२ ॥ 30

नाथ ! पापःपविष्टा पादुदण्डाभ्यां स वरदालम् । भिनत्ति च मदादौलं शिरसा वरसा रसात् ॥ ३३३ ॥

पदे'इं(१) विभ्रामारुन्धेत् सुमं सिद्धश्च बोधयेत् । चेत्तमिधुं सय सुमं य एनं हि विकारयेत् ॥ ३३४ ॥

1 A N प्रभोयैत्ये । 2 A अन्धा । 3 'प्रावरे' इति C टि० । 4 N धुरवि वस्तु । 5 A मल्लो । 6 N न्यघात् ।
 7 'तागपत' इति C टि० । 8 N वनः । 9 A निर्दम्भः । 10 A C 'तवा' । 11 N कृतार्तनरः । 12 A न्यवरयं ।
 13 A सर्वं कर्तुं । 14 A 'मिने' । 15 A कथमा । 16 N सक्तस्ये । 17 N च । 18 N कर्णोपस्थ । 19 A तपयति ।
 N नरयति । 20 A ॥ N 'अपणीय । * A आदौ मोपलम्बयेत्येह एवः । 21 N वयेच ।

‘इत्याकर्ण्यचलापालः’ प्राप्नोरोमाञ्चकञ्चुकः । स्वगुरोर्गुरुसत्त्वेन प्राह नृत्तान्मनोनटः ॥ ३३५ ॥
 न्युञ्जने यामि वाक्याय दृग्भ्यां याम्यवतारणे । वलिर्विधीये सौदाद्विद्वद्याय हृदयाय च ॥ ३३६ ॥
 अतो गहरी घराघारा देशः पुरमिदं भम । आग्यसौभाग्यभृद् यत्र वप्पमष्टिप्रमुसितिः ॥ ३३७ ॥
 —त्रिभिर्विशेषकम् ।

- 5 स्वक्षेत्रधंदिनः^१ कामं कामादिभिर्विभर्शतः^२ । परक्षेत्रगतस्त्र लालसत्त्वं^३ हि तल्लुः ॥ ३३८ ॥
 पशवोऽपि गजालसादृशासीत् सर्वथा^४ तु^५ वान् । योऽस्मै गज वरे त्यास्या ततः व्यावाऽस्तु महुरोः ॥ ३३९ ॥
 ततो ग ज य रो ब्र ह्म चा री च विरुद्वयम् । तस्याभूद् भूत-सङ्गाव-भाविबेहुः धृतागमात् ॥ ३४० ॥
 तथा किं विदधे तत्र त्वया धृष्टेति साऽवदत् । कटाक्षसेष्यक्षोजतत्करस्पर्शनादिभिः ॥ ३४१ ॥
 अजातघोषका चेकं वदा दोषकमधुयम् । तत्र प्रहानुमानेन कवित्वं हि प्रसर्पति ॥ ३४२ ॥

10

तथा हि—

गयवरकरइ सत्थरइ पायपसारिउसुत्त ।

निचोरी गुजरात जिम्बं नाह न केणइ सुत्त ॥ ३४३ ॥

एवं नृपादिभिः सलगुणकीर्तनतः स्तुतः । प्रहमभाषप्रागल्भ्याद् वप्पमष्टिः प्रमुर्जयी ॥ ३४४ ॥

१२.

प्राकारयाह्नमन्येद् राजा राजाध्वना चरन् । पश्चादोकसि मेहलोक्षांचके हातिक्रियाम् ॥ ३४५ ॥

15

पश्चांगुलवृहत्प्रसंश्रुतस्त्रनखिलराम् । वृणुन्नृत्तिरन्ध्रेणार्पयित्वा प्रियहस्तयोः ॥ ३४६ ॥

लपिन्नं पितृसत् पश्चात् प्रयातीं गृहमन्तरा । करोजिन्वाकाराणि बहिःपत्राणि वीक्ष्य च ॥ ३४७ ॥

गामार्द्धं मोषिवात् कौतुहलाकृतमनःकमः । दृष्टिमरेण्ड उद्वहस्कन्धे न्यस्यन् पलाययाम् ॥ ३४८ ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ।

तथ-वइविपरनरिगयदलो एरंडो साहइ ध तरुणाण ।

तथातः स्वगुरोरेऽवदत्संसदि संस्थितः ॥ ३४९ ॥

20

उत्तरार्द्धमवादीय तस्मानुपदमेव सः ।

इत्थघरे हलिपचह् इहइमित्तत्थणी यसइ ॥ ३५० ॥

इति श्रुत्वा^१ यथाष्टपूर्कं प्रमुमसवीत् । सिद्धसारस्वतः कोऽपि कलो नो मद्गुहं^२ विना ॥ ३५१ ॥

सायमेक्ष्व सोऽन्येगुरेवां प्रोपितमर्चकाम् । वान्तीं यासालये बक्रमीवां क्षीपकरां वदा ॥ ३५२ ॥

25

उत्तरार्द्धं विधायात्र गाभायाः मुहुरः पुरः । धातुराह ततोऽतो च प्राग्दलं प्राह सत्वरम् ॥ ३५३ ॥

तथा हि—

पियसंभरणपलट्टंतअंसुधारानिचायभीयाए ।

दिज्जइ वंकरगीवाह दीवजो पडियजायाए ॥ ३५४ ॥

इत्यनेकमप्यथाप्यकाव्यगोष्ठीगरीयसा । कालः सुतेन याति स गुरु-राज्ञोः^३ कियानपि ॥ ३५५ ॥

30

१२. भीषर्म्मभूपनोऽन्येगुर्दुतं प्रेषितवाणय । भीमदामस्य वामस्य दुष्टकालां सुधीनिधिः^४ ॥ ३५६ ॥

ततः स भूपमानस्य समायासुचित्वातनः । सम्भग् व्यजिप्तपत् सभ्येर्विस्मितैर्वाक्षिताननः ॥ ३५७ ॥

1 N 'वर्णावनीनालः' ; 2 N 'प्रंथिनः' ; 3 N 'कामादिभिः' ; 4 A 'निर्गमितः' ; 5 A 'हेरे' ; 6 A 'कामचरः' ; 7 C 'रेश' ; 8 N 'तु' ; 9 A 'जिनु' ; 10 A 'इष्टा' ; 11 N 'नायपुर्ग' ; 12 N 'गुते एतः' ; 13 A C 'धुरीतिपि' ।

मम 'नाथः प्रभो ! तावकीनच्छेकत्वमद्विधिः । सन्तुष्टः स्पष्टमाह स सविस्मयमनःक्रमः ॥ ३५८ ॥
 भवत्कोविदकोटीररत्नश्रीवयम्भट्टिना । सखानृतकवित्वस्य व्याख्यानाच्छलिता वयम् ॥ ३५९ ॥
 यदायातोऽपि गेहाङ्ग आतिष्काह्योऽपि नाहिवः । आभो' रामो धिया भूपोऽनुतापातिशयः स नः ॥ ३६० ॥
 हृष्टेराधाधि वैदग्ध्यं साहसं वान्प्रयातिगम् । वयं यमकृतेर्हृष्टास्तद्वदाम किमप्यहो ॥ ३६१ ॥
 राज्ये नः सोगतो विद्वान् नात्रा वर्द्धनकुञ्जरः । महाबाही दृढप्रभो 'जितवादिश्वतोन्नतः ॥ ३६२ ॥ 5
 देशसन्धो समान्त्य चादमुद्रां करिष्यति । सन्धेः सह वयं वन समेष्यामः कुतह्लात् ॥ ३६३ ॥—युग्मम् ।
 यः कोऽपि भयतां वादकोविदः सोऽपि वन च' । आयातु सह विद्वद्भिर्पनाचन इवोन्नतः ॥ ३६४ ॥
 तद्वाक्यसंगम एवास्तु यस्य बाही विजीयते । जित एवापरेणासौ किं हतेर्वदुशस्त्रिभिः ॥ ३६५ ॥
 मुजे 'वाधि च शौच्यं ते वादिनो' ऽन्यपरजिताः । यद्यसौ सांगताचाप्यो महाबाही विजीयते ॥ ३६६ ॥
 तस्मिन् जिते जिता एवायासयाहं त्वया वयम् । धृतपिण्ड इव स्थानम् उदके हिमनिस्त्रयः ॥ ३६७ ॥ 10
 इति श्रुत्वाऽऽनभूपात् कजे सदेशहारकम् । श्रीघर्मोऽनुचितं वृथा किं कदापि नराधिपः ॥ ३६८ ॥
 परं किञ्चिदुपालभ्यमसि नाहं सतां हि यत् । अस्मिन्नवसरे वाच्यं प्रस्तावो दुर्लभो भुवम् ॥ ३६९ ॥
 विदुषः सुदृढससाधारण्यजातो भुवम् । आयाम मिलितुं वन सुदृढ' वासाभिरौच्यत ॥ ३७० ॥
 वन 'वीज ७ रा-नोरा' वाक्याभ्यां यधुरीतितः' । द्वितीयो राटिव द्वौ च राजानाविति संस्कृताम् ॥ ३७१ ॥
 दतिंति चादधीपत्रे व्याख्याते' यप्पमट्टिना । इदं 'वृज रि प' ते अरिपराक्ष्यसंस्कृते ॥ ३७२ ॥ 15
 त्रिरारयातेऽपि न हातं भिया' वा न स्फुरीकृतम् । न' विज्ञात् वृतीयेऽपि वयसि प्रकटे नयत् ॥ ३७३ ॥
 गतस्यकाशिवं यस्यादशानान् पुनपुंसकम् । 'आपितस्त्वत्पुले च विनिष्टा' विदिताः विष्ट ॥ ३७४ ॥
 स्यापि चेज्जिगीषाऽसि मयि तु त्वदधीशिषुः । ब्रह्मं वे पूरयिष्यामि भवत्वेतद् भवद्वयः ॥ ३७५ ॥
 परं विजयिनो राज्ञः पराभूतक्षमासुजा । सप्ताहमपि राज्यं स्वसर्पणीयमहर्षिता' ॥ ३७६ ॥
 ईदृशं भयतः स्वामी 'यदुग्रीरुते तदा । एवमस्त्यन्यथा' किं नः प्रयासेन फलं विना ॥ ३७७ ॥ 20
 इत्यापण्योपवद् दूत आमेलाध्या त्वया विजा । सत्ता कृता विज्ञानाय ! मवेरपरिपाक्वः ॥ ३७८ ॥
 जडोऽपि को न चेतीति कथिते किं पुनःपुनः । अपरोऽपि गृहावातं नृपं शत्रुमपि भुषम् ॥ ३७९ ॥
 धोऽपेदादिधेये न भवसंतु श्रष्टीकृतः । सत्कारायापि नाम त्वं सत्पापयति चेद्विषा ॥ ३८० ॥
 पलायमानो बाह्यानां हस्ताहवो' विनश्यति । 'तदस्माकं प्रभोर्नामवेतत्पयं जायते शुद्धम् ॥ ३८१ ॥
 —रिमिर्विरोपकम् । 25
 निषर्दे'ऽपि स एवासादौघो राहस्तवो नृप । विमृश्यकारिता वन सेवास्वीकाऽपरारप्यति ॥ ३८२ ॥
 शमाहीयस्य तस्य त्वं जितेऽस्मदादिना वतः । 'पुमानव्यपमानस्य पात्रं सर्वस्वनास्तवः ॥ ३८३ ॥
 प्राप्तीवृत्तपसादस्य नाम्नेयाम्य पराजयः । वादिनो विमृशावस्त्वमविमर्शो हि नादाह ॥ ३८४ ॥
 सत्येति यप्पमट्टपात्रे सदास्ते नृपवीक्षिते । शुनीनो न सदानन्दनिर्भरं जगदे वपः ॥ ३८५ ॥
 को हि घर्मस्य नोत्कण्ठी पूर्वं परिचितस्य च' । यदि रातिमहो न स्वादस्य भेषोपदिच्छतः ॥ ३८६ ॥ 30
 अनित्यकमरे स्ते भिक्षो वृत्तयामादः । हर्ष' वदेय चेदामो जयो मोक्षस्ततः शुनः ॥ ३८७ ॥

1 A N नच । 2 C अनीयानो । 3 N त्रिनारि' । 4 N वा । 5 'हो' वाधिवरीयेते' इति प्रशस्तः N पुनर्दे ।
 6 N उप । 7 N च' । 8 A 'गीतः । 9 N 'तन्' । 10 N व्याकरणं । 11 N तव । 12 N नमिष्टम् । 13 C 'मयि' ।
 14 A 'मिष्टो' । 15 N 'रहितः । 16 N वदो' । 17 A वनस्तः । N वनानवपयः । 18 O N हस्ताहो' ।
 19 N तवमर' । 20 N शिर्दे' । 21 N पुमानवप' । 22 N वा । 23 A N कर्णः ।

बैराग्य एव मुक्तिः स्नानं सर्वदर्शनसंमतम् । कल्प्यां नात्रावृत्तिर्भिक्षुर्नो मे तत्कृतोन्नतिः ॥ ३८८ ॥

धर्ममराजस्य सम्बन्धं कुविचापदिदमाहृतम् । यदाथितो यतो वादस्तस्येवोपरिप्यति ॥ ३८९ ॥

कुत्राप्यवसरे तस्मादस्तु वाक्पूरतो' रणः । संयान्य श्रेयश्च श्रेष्ठपुमांसं' धर्ममभूयते ॥ ३९० ॥

आमराजेन कृत्येवन् प्रहितः समर्थं' सुखम् । व्यवस्थाप्य जगामासौ श्रेयो वत्सामिनः पुरः ॥ ३९१ ॥

५ ३१४. यागविवहाय वादीन्द्रं राजा' बर्द्धनकुञ्जरम् । धर्मः' संवाहयामास गीर्णतिं वासवो यथा ॥ ३९२ ॥

पतुर्दिगन्तविभ्रान्तकीर्त्यैः सुहृदस्ततः । आहूयाम्यर्थं सभ्यत्वे चादेऽस्मिन् विहिता मुदा ॥ ३९३ ॥

परमारमहापंशसम्भूतः क्षत्रियप्रणीः । तस्य चाक्षपतिराजोऽस्ति विद्वान् निरुपमप्रभः ॥ ३९४ ॥

पूर्वं पतिविश्रवाप्तो यत्पद्मद्विप्रभोस्ततः । तस्य पाग्नमर्थविज्ञानहेतो' संवाहितो मुदा ॥ ३९५ ॥

व्यवस्थितदिने प्राप प्रदेशं देशसन्धिगम् । 'समाधीनमहासभ्यैः समं बर्द्धनकुञ्जरः ॥ ३९६ ॥

१० कल्पयुक्ताज्ञापि श्रीमानासः कामं' सुवीनिधिः । भीक्षुपद्मद्विना विद्वद्वन्दसन्निधिना समम् ॥ ३९७ ॥

मुनं तामेव संप्राप्तपत्राश्लादिताम्बरः । आयासात् सः पुणमासात्' दत्वावस्थितवासय ॥ ३९८ ॥—युगम् ।

आजन्म सर्वदा दृष्टस्त्राशाशिक्षणादरः । अदृष्टपूर्ववाम्युद्धमेक्षायै सकृन्मृतः ॥ ३९९ ॥

अहर्पूर्विका सिद्ध-विद्यापरमुत्तमजः । समेतश्चाप्सरोवर्गैः स्वर्गयद्गनाङ्गणे ॥ ४०० ॥

कौतुराकृष्टयेतोमी राजसभ्यैर्वेदुषते । ईयतुः सङ्गतौ तत्र यौ वारि-प्रतिपादिनौ ॥ ४०१ ॥

१५ वपविष्टे सभ्येषु मुन्यपीनमनसु च । क्षितिगता' समा साऽभूदलेख्यल्लिखिता चित् ॥ ४०२ ॥

निजं निजं नयसीदमाशिषाभिर्नन्दन्तुः । स्वत्यागमाविरोचेन सम्भ्यानुमतिपूर्वकम् ॥ ४०३ ॥

ततः धीसीगताचार्यैः पूर्वं बर्द्धनकुञ्जरः । आसीदादमुदामहो व्ययकं द्वेपिपदा' ॥ ४०४ ॥

यथा हि—

धर्मणे सौगतो धर्मः पश्य चार्यपमेन यः ।

२० आहतः साधयन् विश्वं घृणघृणविनम्रम् ॥ ४०५ ॥

अथ श्रेतां पयसाप्यो यत्पद्मद्विः सुवीपतिः । अभ्यवच्छादिरं स्त्रीषां मृगालय यया तया ॥ ४०६ ॥

अर्हन् धर्मोऽपतिं देयाभित्यानन्दपदसितः' ।

यद्रात्रा पित्रिता मिथ्याप्रादा एरान्तमानिनः ॥ ४०७ ॥

इमवोरादिषः श्रोत्रे निरुतुः पार्ष्णास्तदा । अमी धर्मो गतः सम्पूय सतिता गीष्वादिभिः ॥ ४०८ ॥

२३ क्षन्तमहि जगधोक्तं भद्रमक्षानवा गिरा । सौगम्यानुनीयेत वापेरी सत्यपारिनी ॥ ४०९ ॥

निजानन्दपदमीदो देव एरान्तविपदि । मिथ्यापादतिजेरी गीः श्वेकभिक्षोस्ततो जयः ॥ ४१० ॥

इति निजिन ॥ तनुपुत्रावन्मोने वामानरः' । तावत् कम्पुर्दिष्टं हृणो कृत्वा धौदोऽमवीरिदम् ॥ ४११ ॥

'कमु मूर्ति वनरम्' श्रोत्रे प्राकृतम्' इतिवात् । आचार्य उरुर्कायं रजकस्येति' सियताम् ॥ ४१२ ॥

इति वामभगवन्नामुपरेणापयौतते । तावद् रणाम्बरः सर्वानुमनः परममनीन ॥ ४१३ ॥

३० सर्वानुपादेनानुप नमस्तस्यदुपचान् । उदाजहार व्याहारान् भागानिचरिनिः ॥ ४१४ ॥

तपतापुता' वैश्वमुक्ति-आपुतिरिगिः । यद् व्यतीपुलदा मागल्यवोर्वैवर्मानयोः ॥ ४१५ ॥

भीमानामनुपौऽवैवर्ण्ये शुरि वदा धर्मो ! । व्यापारो' राजस्यर्षीनां वाटः कंठविप्यते ॥ ४१६ ॥

१ A वनरगे । २ A B अर्हन्मोने । ३ N वनरगे । ४ N वनरगे । ५ N वनरगे । ६ N वनरगे । ७ N वनरगे । ८ C वनरगे । ९ N वनरगे । १० A 'ल' ल' । ११ B C वनरगे । १२ A 'ल' ल' । १३ A वनरगे । १४ A 'ल' ल' । १५ A वनरगे । १६ B वनरगे ।

तत आह तदाचार्यो वागिनोदसुराय वः । इत्यकालं हि नञ्चेतस्यासीदिति कृतिप्रभो ! ॥ ४१७ ॥¹
 वाधाविधायी² यथेप³ भवतस्तद् विलोकय । अभाते निग्रहीष्यामि विद्वन्मन्यं हि भिक्षुकम् ॥ ४१८ ॥
 प्राग्दत्तं गुरुभिर्मन्त्रं परावर्त्तयतः⁴ सतः । मध्यरात्रे⁵ गिरां देवी स्वर्गद्वारेणिसम्यतः ॥ ४१९ ॥
 स्नान्ती नाट्यरूपा च प्रादुरासीद् रहस्यदा । अहो मन्त्रस्य माहात्म्यं यदेवमपि विचेतना ॥ ४२० ॥—युग्मम् ।
 अनादृतशरीरां च सकृदीपद् ददर्श ताम् । सूरिः सूर्यादिवात्यं च परावर्त्तयति स्म सः ॥ ४२१ ॥ 5
 एवं रूपं विस्मरन्ती च प्राह वत्स ! कथं सुखम् । विवर्त्तसे भवन्मन्त्रजापात् तुष्टाहभागता ॥ ४२२ ॥
 वरं वृण्विति सन्नोको वप्पमट्टिरुवाच च । मातद् ! विवट्त्वं रूपं कथं वीक्ष्य तवेष्टमम् ॥ ४२३ ॥
 स्तां तनुं पश्य निर्मलामित्युक्ते स्वं ददर्श सा । अहो निविडमेतस्य प्रह्वतमिति स्फुटम् ॥ ४२४ ॥
 वीक्ष्य मामीदृशी यत्र चेतोऽस्य विकृति ययौ । ध्यायन्तीति दृढं तोषात् तत्पूरः समुपस्थिता ॥—युग्मम् ।
 यरेऽपि निरुद्धे दृष्टं दृढं यिन्नादुवाच च । गतागस्तोर्मनं स्वेच्छा त्वदीया निर्वृते भव ॥ ४२५ ॥ 10
 ततः सूरिगिरां देवीं तुष्टुवे सुमुखागमैः । वृत्तैर⁶ प रि वे स्ता⁷ वै⁸ धतुर्दशमिरुद्धतैः ॥ ४२७ ॥
 इमां स्तुतिं सुवर्णाढ्यां कणिकुण्डलरूपिणीम् । मानयन्त्यसिप्तनौपाद् भारतीं⁹ वाचमूचुषीं¹⁰ ॥ ४२८ ॥
 वत्स ! किं पृच्छसीत्युक्ते सूरिरुचे विवाद्यसौ । सर्वं प्रह्लादलाजनेद्, विज्ञानमय किञ्चन ? ॥ ४२९ ॥
 देवी प्राहामुना सप्तमवा¹¹ नारायिताऽन्यहम् । प्रदत्ता गुटिकाक्षय्यवचनाऽस्य मया ततः ॥ ४३० ॥
 तत्प्रभावाद् वचो नास्म ह्रीयते यतिनायक ! । सोपात्मभूमिवाद्यातौ सूरिः श्रीश्रुतदेवताम् ॥ ४३१ ॥ 15
 पुण्यासि प्रलयनीकं किं शासनस्य जिनेशितुः । सन्मगूढष्टिः पुरात्रायात् शुद्धे भवती ननु ॥ ४३२ ॥
 सरस्वती पुनः प्राह नाहं¹² जैनविरोधिनी । वपायं तेऽप्यिष्यामि यथासौ जीयते युधः ॥ ४३३ ॥
 सर्वेऽपि मुदशौचं ते विधास्याः¹³ पार्यदायः । ततोऽस्य कार्यमाणस्य गण्धूयं मुञ्चतो मुखात् ॥ ४३४ ॥
 भद्रा चेद् गुटिकाऽवश्यं युष्माभिर्जितमेव तत् । चतुर्दशं पुनर्वृत्तं न प्रकाश्यं कदापि हि ॥ ४३५ ॥
 यस्तत्रा श्रुते साक्षाद् भवितव्यं मया युवम् । कियतां हि प्रसीदामि निष्पुण्यानां मुनीश्वर ! ॥ ४३६ ॥ 20
 इत्युक्त्वाऽन्तर्दधे देवी सूरिदृष्टं जगौ पुरः । विश्वाकाक्पतिराजस्य यदादिष्टं गिरा वदा ॥ ४३७ ॥
 इत्यहो ह्यस्य तेनाथ करकं नीरपूरितम् । समानाज्य सभा सर्वा यत्कुरुद्धि व्यधाप्यत¹⁴ ॥ ४३८ ॥
 तत्कुर्यातोऽथ तस्यापि गुटिका पतिवा मुखात् । भिक्षोरास्यजलैर्नुना श्रीरिवापुण्यकर्मणः ॥ ४३९ ॥
 अविश्रान्तमिथोवादाभ्यन्यऽभ्यन्यतया ततः । श्रान्ता विश्राममिच्छन्ती नृकल्येवास्व गीः स्थिता ॥ ४४० ॥
 सदास्यात्र यचः प्रोचुर्गुटिकैव यचःक्षमा । अनेकयुक् एषांयं भिक्षुस्त्वयर्नाममूः ॥ ४४१ ॥ 25
 जिन्ये भीयन्पमट्टिन् वा वि कु छ र के स री । निरुदं जुगुपे यन्ना जहे जयजवारवः ॥ ४४२ ॥
 धर्मराज्यं ग्रहंतुं च स्वयलात् सार्द्धेभगवम् । तदाम उपवक्राम स्वं वणं कल्येजेजयी ॥ ४४३ ॥
 उवाचाय गुरुस्तस्य यदुक्तं च पुरः पुरा । यद्वाज्येन वणं चक्रे धर्ममूषोऽभिहृत नः ॥ ४४४ ॥
 तत्तस्यैवोपकाराम¹⁵ भविष्यति कदाचन । तदस्य वचसः काळो नृपनाथ ! समापयौ ॥ ४४५ ॥
 इयं प्रमाणशालाणां मुद्रा यद्विहिते ततः । सम्बन्धे निग्रहो नैव यत्पराजय एव सः ॥ ४४६ ॥ 30
 अस्य राज्यं तदस्त्रैव सन्निष्ठतु यथासितम् । अनिराभवहेतोः कः शास्त्रमुद्रां विदुष्यसि ॥ ४४७ ॥
 गुरुमन्त्राभिरामोऽयमामोऽभिच्युतैरादृषि । धर्मं धर्मस्थितो राग्यमनुमेने प्रसादतः ॥ ४४८ ॥
 तत आश्रित्य वीढं तं सूरिर्वीढं न कुञ्जरम् । वदासन्ने गोपगिरी श्रीनीरवभवेऽनयत् ॥ ४४९ ॥

1 N वपायि । 2 N यथेवा । 3 N 'वर्तयतस्ततः' । 4 A मन्त्रे शनेः । 5 A तूतैरपिचितैः । 6 A भारती । 7 A 'मूषा' । 8 N सप्तमवा । 9 N नाहं । 10 N विषाध शीपा । 11 N स्ववीरवत । 12 N 'आपिच्यतव' ।

श्रीमहावीरविम्बं स विलोक्य हृदि हर्षितः । शान्तो वेपं इति स्रोत्रं चक्रे प्रमुदितस्तदा ॥ ४५० ॥

एवं स्तुत्वा जिनं स्वात्मनिन्दके सौगतप्रभौ । सुरिजैनरहस्यानि तस्य प्रादर्शयत् पुरः ॥ ४५१ ॥

मिथ्यात्वगरलं हत्वा पीयूषामलगीर्भरैः । परीक्षापूर्वमस्यापि वक्षिते धर्म आर्हवः ॥ ४५२ ॥

निद्राविद्राणचैतन्ये^१ निशयामन्यदा शुरौ । प्रतिग्रहरमाह स तायागतयतीश्वरः ॥ ४५३ ॥

५ चतुरशरनिष्पन्नं समस्यानां चतुष्टयम् । स चोत्सृष्टावितेनेवापूरयत् सूरिगुह्वरः ॥ ४५४ ॥

मन्दाकान्तापदैर्यन्दाकान्तिक्षुण्णान्यतीर्थिभः । अपूरमपरैः सर्वप्रयत्नेनापि चाग्निभिः ॥ ४५५ ॥ -युग्मम् ।

'एको गोत्रे' [१] 'सर्वस्य द्वे' [२] 'कीपुंवच' [३] 'दृष्टो यूना' [४] समस्याः—

'एको गोत्रे' स भवति पुमान् यः कुटुम्बं यिभर्ति

'सर्वस्य द्वे' सुगति-कुगती पूर्वजन्मानुवदे ।

१० 'की पुंवच' प्रभवति यदा तद्धि गेहं विनष्टम्

'दृष्टो यूना' सह परिचयात्प्रयज्यते^२ कामिनीभिः ॥ ४५६ ॥

सम्यक्त्वं प्रादितः सोऽयं द्वादशव्रतसोमितम् । आरुपपूर्वमावृच्छ्य स्वं स्थानं प्रययौ ततः ॥ ४५७ ॥

पूर्ववैरपरीहारात् संगतौ सोवराविष । अन्योऽन्यप्राप्तवैस्तुष्टौ पुरं स्वं स्वं गतौ नृपौ ॥ ४५८ ॥

११ अन्त्यदा रहति प्राह धर्मभूषं स सौगतः । विजिग्ये षप्पभट्टिनां न तत् क्षणं नमस्सपि ॥ ४५९ ॥

१५ यतो वाग्देवता तस्य ययोदितविधायिनी । स्वयं वदति वदेहं स्रोत्रे जामसि 'वासिवा ॥ ४६० ॥

परं वाक्पतिराजेन त्वद्राज्यपरिमोणिषा । अस्मात्पक्वत् भूरि मुखशौचविधापनात् ॥ ४६१ ॥

इति श्रुत्वापि बौद्धे स छलवादात् 'रुबादरः । ओहं वाक्पतिराजे' च गुणगूढे मुमोच न ॥ ४६२ ॥

यशोवर्मन्वृषो धर्मगन्धदा चाभ्यपेययत् । तस्मात् द्विगुणवचनं भूरं युद्धेऽप्यपीद् बली ॥ ४६३ ॥

यदा वाक्पतिराजश्च यदे तेन निवेशितः । का व्यं गौडवधं कृत्वा तस्माच्च स्वममोचयत् ॥ ४६४ ॥

२० कन्यकुञ्जे समागत्य संगतो षप्पभट्टिना । स राजसंसदं नीतरतुषुवे चेति भूपतिम् ॥ ४६५ ॥

वथा हि—

कूर्मः पादोऽत्र यष्टिर्मुजगतनुलता भाजनं भूतपात्री

तैलोत्पूरः समुद्रः कनकगिरिरयं वृत्तवर्त्तिप्ररोहः ।

अर्चिश्चण्डांशुरोचिर्गगनमलिनिमा कज्जलं दह्यमाना

२५ शत्रुश्रेणी पतंगो ज्वलतु नरपते । त्वग्रप्रतापप्रदीपः ॥ ४६६ ॥

वटवटिति चर्मणि च्छयिति^३ शोच्छलिच्छोणिते^४

धगद्धगिति मेदसि स्फुटरवोऽस्थिषु^५ द्वाकृतिः ।

गुनात् भवतो हरेरमरवैरिनाधोरसि

कणत्करजपङ्कजकचकापजन्मानलः ॥ ४६७ ॥

३० श्युरसि शुणेः कीर्त्या रामो नलो भरतो भवान्

महति^६ समरे शत्रुघ्नस्त्वं सदैव युधिष्ठिरः ।

१ A 'वैतनी' । २ A तस्य । ३ A युच्यते । ४ N वा । ५ A 'वादापवादरः' । ६ N 'राजेन' । ७ N गुणप्रति ।
८ N तस्माद्विगुणितं दृष्टं । ९ N यदी च । १० A च्छमच्छयिति । ११ N शोच्छयिते शोणिते । १२ N स्फुटरवस्थिषु कृतिः ।
१३ A मरिचि ।

इति सुचरितैः ख्यातिं विप्रचिरन्तनभूयतां

कथमसि न मानघाता देवखिलोक्किजट्यपि ॥ ४६८ ॥

सन्मानातिशयो राज्ञा विदधे तस्य भूयतः^१ । गङ्गां गेहगतां को हि पूजयेदलसोऽपि न ॥ ४६९ ॥

मन्यते कृतकृत्यं स्वं स्वर्गनाथोऽपि वाक्पतिम् । प्राप्य वाक्पतिराजं नु नाधिकोऽय किमस्म्यतः ॥ ४७० ॥

त्यागाद् धर्मस्य मार्गार्थमनखनुग्रयं सखे ! । यद्वेहागतमपूजानाघानात् सोऽयमस्थितिः ॥ ४७१ ॥ ⁵

तवाधीनसिद्धं राज्यं विचिन्ते^२ सुखमास्ते तत् । श्रीवप्पभट्टेर्मम च तृतीयस्त्वं महासते ! ॥ ४७२ ॥

इत्यामराज्यव्याहारादृतसारपरिमुक्तः । गङ्गोदक इव ज्ञातः श्रीतिपाविश्रयमात्रं सः ॥ ४७३ ॥

सहैवोत्थाय तत्रासी नृपमित्रेण सुरिणा । उपाश्रयमनुप्राप्यातिष्ठत् परसया मुदा ॥ ४७४ ॥

'गौडवभो' 'मदुमहविजय'श्चेति तेन च । कृत्वा वाक्पतिराजेन द्विसासी कवितानिधिः^३ ॥ ४७५ ॥

बौद्धकारिततद्गुणापारफे धर्मभूषती । सर्वत्र गुणिनः पूज्या गुरुस्त्रियाह तत्पुत्रः ॥ ४७६ ॥ ¹⁰

वृत्तौ कृतं दैर्मदकलशं तद्विगुणीकृतम् । नृपेणासी महासौकुमार्यं काळं गमयति सा सः ॥ ४७७ ॥—सुम्मम् ।

५१६. सभायामन्यदा राजा सुखासीने शुकं प्रति । प्राह न त्वत्समो विद्वान् स्वर्गोऽपि किमु भूवले ॥ ४७८ ॥

शुक्रराह पुराऽभूयन् पूर्वं ते जैनशासने । श्रुतज्ञानमहान्मोषैर्वैतप्रज्ञा पारदृषती ॥ ४७९ ॥

ज्ञातं सद्धं लब्धं वा पदानामेकतः पदान् । अधिगच्छन्ति विद्वांसोऽभूयन् केऽप्यधिकं अपि ॥ ४८० ॥

पेदंयुगीनकालेऽपि सन्ति प्रज्ञाबलामूताः । येपामहं न चाप्नोमि पादरेणुलुगमपि ॥ ४८१ ॥ ¹⁵

असरीयगुरोः शिष्यो खेदकाधारमंडले । विपेते नमस्तुरिः श्रीगोविंदस्तुरिरिति ॥ ४८२ ॥

यत्पुत्रो वदरत्नेन तत्र स्थितिमनिच्छतः । शृङ्गाराय भवत्तत्त्वं विदेशावस्थितेर्मम ॥ ४८३ ॥

इति वाचा चमत्कारं धारयन्नमनीकृत्य । अवदच्चः प्रतीतोऽपि प्रेक्षिष्ये कौतुकं हि तत् ॥ ४८४ ॥

वतो वैपणपयत्तमात्रो गूर्जरमंडले । पुरे हस्तिजपे जैनमन्दिरस्य समीपवः ॥ ४८५ ॥

उपाश्रयस्थितं मण्यकदम्बकनिषेधितम् । राजानमिष सच्छत्रं चाभ्यप्रक्रियाम्बितम् ॥ ४८६ ॥ ²⁰

सिंहासनस्थितं श्रीमन्नस्तुरिं समैक्षत । उत्तानहस्तविलारसंक्षयाह किमप्यथ ॥ ४८७ ॥

एतद्विलोक्याचार्योऽपि मध्यमावर्जनीद्वयम् । पुरस्तस्य वितस्वार शृङ्गाकारेण तत्र च ॥ ४८८ ॥

इत्युत्थाय गते तत्र जनेः वृष्टमिदं किमु । ततः प्रापञ्चयन् सुरिः कोऽपि विद्वानसौ पुमान् ॥ ४८९ ॥

वृच्छति स्म यदीनां किं राज्यलीला वतो^४ मया । इत्युत्तरं वदो शृङ्गे अघतो भूयतेः किमु ॥ ४९० ॥

निषिष्टमन्यदा यत्ने शालं यास्था य नाभियम् । व्याख्यातं प्रेक्ष्य तं भूपो नमस्कृत्य जितं ययौ ॥ ४९१ ॥ ²⁵

मनाम न शुकं कामशास्त्र व्याख्यातनः स च । विद्वानेष न चातिश्री गुरुस्त्रितं विकल्पितः^५ ॥ ४९२ ॥

परिशतेऽथ तत्तत्त्वे खेदं दधे स कोविदः । धिग्वेदमर्थं हि नो निर्यदपकीर्तकलहितम् ॥ ४९३ ॥

श्रीगोविन्दः शशासैनं शिवसे किं नचः शृणु । आमभूपतिरेतायं शुभो नापर ईदृशः ॥ ४९४ ॥

ततः किन्दर्मशास्त्रं विधायातिरसोज्ज्वलम् । पार्थावतस्य कस्यापि वप्पभट्टिमयोः पुरः ॥ ४९५ ॥

प्रेषयेत्तद् गयातम्यं चाभिनायति तत्पुत्रः । तत्रापररसावेसं सोऽनुभूय^६ प्रमोक्षते (?) ॥ ४९६ ॥ ³⁰

तथेति प्रतिपद्याय कृत्वा तत्र नटोत्तमान् । प्रेषयच्छिक्षितान् सम्यक्^७ प्रायादामपुरं च सः ॥ ४९७ ॥

अमिलदु पप्पभट्टेऽत्र तेन राज्ञोऽय दर्शितः । आदितीर्थकलो वृत्तमभिनित्ये वा वृत्तनम् ॥ ४९८ ॥

1 A हरिश्चि 2 A भूपय 3 B N भिविल 4 N गौडवभो वदमहीनियम् 5 A कविताविधि 6 N अग्रम-
कृति 7 N केपापि 8 B अवदच्च प्रतीतोऽपि 9 N वतो 10 A B विकल्पतः 11 A प्रयोः पुरः प्रमोक्षते
12 B प्रापयाम 1

विहितं सन्निवन्धनेन रसाङ्ग नञसूत्रिणा । तत्कथां प्रथयन् नृलज्जह प्राकृतस्वरूपम् ॥ ४९९ ॥—युग्मम् ।

कञ्चणहु सुचियहु गिरि वेयहु वेहावइ ।

श्रीवप्पभट्टिराहेदमद्दोनें रूपकद्वयम् । नर्मधर्मैण^१ तत्रापि नटो व्याश्रय्य तत्पुरे ॥ ५०० ॥

आगत्य तर्प्यमाचख्यौ नट्याचार्यकवेः पुरः । नैतद्गम्यमिदं कार्यमिति संविन्य हर्षतः ॥ ५०१ ॥

5 ततो रूपं पराश्रय्य स सिद्धगुटिकादिभिः । प्रतस्थे कन्यकुञ्जे च सह गोविन्दसूत्रिणा ॥ ५०२ ॥

प्राप्नोऽथ मिलितो वप्पभट्टेः पट्टेश्वरस्य च । राजपर्वदि नृसंश्च रसं वीरं विवेनिवान् ॥ ५०३ ॥

तद्व्यानेकमना भूषणकर्णं सुरिकं निजाम् । 'मारि मारि'ति शब्देन नदन् सिंह इव क्रुधा ॥ ५०४ ॥

अन्नरक्षैस्त्वतो नाट्यमिदमित्थं निवारितः । चैतन्ये सङ्गते पश्चात् प्रतिमुद्रो गुरुकिभिः ॥ ५०५ ॥

आह गोविन्दसूत्रिस्तद्वपुः ! कुणं कथं कृतम् । केनापि न परं शास्त्ररसः सर्वोऽनुभूयते ॥ ५०६ ॥

10 ततो ध्यास्यायने व्याख्यायमाने नञसूत्रिणा । सचिकित्सो मनीषी त्वमन्यः को न विकल्पयेत् ॥ ५०७ ॥

लज्जितेन^२ ततो राज्ञा क्षमितो फोविदाथिपौ । सलं तद्वचनं बाढं यदूचे सुहृदा मम ॥ ५०८ ॥

संयमेन^३ मुशीलेन धृष्ट्या विद्वत्तया तथा । बहुकृभावरो पूज्यौ भ्रान्तिर्मे क्षम्यवामिति ॥ ५०९ ॥

इलाकर्ण्य ततः श्रोत्रे श्रीमद्गोविन्दसूत्रिणा । तपो न नः कलङ्कस्वेत त्वयि शृचाणि पश्यति ॥ ५१० ॥

यतः—

15 भवन्तु ते दोषविदः शिवाय विशेषतस्तद्भचनैकनिष्ठाः^४ ।
येषां प्रवादादपवादभीता शुणार्जोत्साहपरा नराः स्युः ॥ ५११ ॥

तथा—

20 जे चारित्तिहिं निम्मला ते पंचायण सीह ।
विसयकसाइहिं गंजिया ताहं फुसिज्जइ लीह ॥
ताहं फुसिज्जइ लीह, इत्थ ते तुल्ल सीआलह ।
ते पुण विसयपिसायछलिय गय करिणिहिं बालह ॥
ते पंचायण सीह सत्ति उज्जल नियकित्तिहिं ।
ते नियकुलनहयलमयंक निम्मलचारित्तिहिं ॥ ५१२ ॥

25 श्रुत्वेति नृपतिस्त्रोपादुवाच^५ सुहृदं गुरुम् । धन्योऽहमेव यस्माभूद् गुरोः कुलगुरुदक्षम् ॥ ५१३ ॥
राज्ञा^६ऽपस्यामितौ तत्र दिनान्यथ कियन्त्यपि । आपृच्छथ वप्पभट्टिं वाचागतौ स्वमुवं ततः ॥ ५१४ ॥
धर्मव्याख्या सदावधानावस्थानप्रभोत्तरादिभिः । कियानपि ययो कालः समुद्रोः मुह्यदोऽस्योः ५१५ ॥

§ १७. आश्रयावकन्यादा वृन्दं गायनान्तावसायिनाम् । श्रवःस्वादिमहानादरसनिर्जिततुंवकः ॥ ५१६ ॥

तत्रैका किञ्चि साक्षान्मातङ्गी गीतभङ्गिभिः । राजानं रक्षयामास रूपादपि रसाविभिः ॥ ५१७ ॥

प्रवाह्य प्रविपक्षस्य राज्ञो रागद्विषन् जयौ । चित्तवृत्तिषट्पादपुष्पायसकन्दं हृदौ तदा ॥ ५१८ ॥

30 वास्तव्यानीन्द्रियाण्यस्य बहिर्भूतैश्च निर्ययुः । वैरिण्ये प्रेरितो राजा वास बहिरचीकरत् ॥ ५१९ ॥

१ N नर्मधर्मैण । २ N 'यना भूय चरुर्ध' । ३ N चैतन्ये सङ्गतः । ४ N लज्जितेन । ५ N तु श्रीलेन । ६ N 'यतस्त्वेदं
सिपेकलिप्तः । ७ N प्रवादाद' । ८ N नृपतिस्त्रोपादुवाच । ९ N राज्ञाव स्था' ।

उवाच च—

वक्रं पूर्णशशी मुखाऽधरलता दन्ता मणिश्रेणयः
कान्तिः श्रीर्गमनं गजः परिमलस्ते पारिजातद्रुमाः ।
वाणी कामदुघा कटाक्षलहरी तत्कालकूटं विषं
तत्किं चन्द्रमुखि ! त्वदर्थममरैरामन्थि दुग्धोदधिः ॥ ५२० ॥

5

अन्तश्चरेभ्यो विज्ञातवृत्तान्तः सूरिरप्यथ । दृष्यौ स सादिनो दोषो यदस्यो विषयं व्रजेत् ॥ ५२१ ॥
आमभूपे विमार्गसे विषयप्रकृतिषु शुभम् । अपकीर्तिः कलङ्कोऽयं ममैवासञ्जति स्फुटः ॥ ५२२ ॥
तदुपायाद् विनेयोऽसाधिते ध्यात्वा यद्दिग्दे । ययो विलोकनव्याजान् कामार्त्तरोपधं स्मरन् ॥ ५२३ ॥
नञ्चेषु पट्टशालायाः पट्टेषु खट्विनीवृत्तैः । काव्यानि व्यलिखद् बोधवन्धुराणि तत्रो गुरुः ॥ ५२४ ॥—गुप्तम् ।

तयाहि—

10

शैल्यं नाम गुणस्तवैव तदनु स्वाभाविकी सञ्छता
किं ब्रूमः शुचितां व्रजन्ति' शुचयः सद्देन यस्यापरे ।
किं चातः परमस्ति ते स्तुतिपदं त्वं जीयितं देहिनां
त्वं 'शैलीचपथेन' गच्छसि पयः कस्तर्बां निपेक्षुं क्षमः ॥ ५२५ ॥
सहृत्त सहृण महार्घ्यं महार्हं कान्त कान्ताघनस्तनतदोचितचारुमूर्तिः ।
आः पामरीकठिनकण्ठविलम्बभग्न हा हार ! हारितमहो भवता गुणित्वम् ॥ ५२६ ॥

15

उत्पहजायापुं असोहरीह फलकुसुमपत्तरहिषाप ।
पौरीहं बहूँ दितां भो भो पामर न लज्जिहिसि ॥ ५२७ ॥
मार्यंगासत्तमणस्स मेक्षिणि तह य भुंजमाणस्स ।
अम्भिडह 'तुज्ज' ना या व लो य को नट्टधम्मस्स ॥ ५२८ ॥
लज्जिज्जह जेणि जणे महल्लिज्जह नियकुलकमो जेण ।
कंठट्टिणहि जीवे मा सुंदर तं कुणिज्जासु ॥ ५२९ ॥
जीयं जलमिदुसमं संपत्तीओ तंरंगलोलाओ ।
सिचिणिपसमं च पिम्मं जं जाणह तं करिज्जासु ॥ ५३० ॥

20

लितित्वा स्वाश्रयं प्राप वृष्णमद्वितुर्मुहुरा । द्वितीयेऽहनि भूपोऽपि तत्सद्यः प्रेक्षितुं ययौ ॥ ५३१ ॥ 25
अवाचयम् कान्त्यानि हरेरीनि यथा यथा । तथा तथा भ्रमोऽनेशद् दुग्धाद्वत्स्रोहवत् ॥ ५३२ ॥
अधान्वतप्यत भीमानामः श्याममुद्रान्मुजः । व्यभृज्य' विना मित्रं कोऽन्य एवं हि बोधयेत् ॥ ५३३ ॥
इदानीमहमप्रेक्ष्यं स्वमास्थं दर्शये कथम् । तस्य व्ययानरं विषयप्रणिनां दोषकारणम् ॥ ५३४ ॥
सांभवं मे श्रद्धासुरेव शक्तिं विधास्यति । कलङ्कपक्षिं लान्यमेवास्माकं हि जीवितम् ॥ ५३५ ॥
इति ध्यात्वा स तत्रेयादिशम् प्रेष्यांक्षिताकृते । अनिच्छन्तोऽपि मृगालादेशं तत्र व्यधुर्वेलात् ॥ ५३६ ॥ 30
राजलोकः इदं प्रात्वा पूषके करुणस्मरम् । राजमित्रगुरोरे ततोऽसौ' तत्र जग्मिमान् ॥ ५३७ ॥
पपापाय गुरुर्भू ! प्रारब्धं स्त्रीजनोचितम् । किमिदं विदुषां निन्दं ततो राजाह तत्पुरः ॥ ५३८ ॥
मम प्रच्छन्नपापस्य मालिन्ये मनसा कृते । स्वदेहत्यागं यथास्तु दण्डो दुष्कृतनाशनः ॥ ५३९ ॥

यथा दुष्कृतिलोकस्य वयं दण्डमकृष्महि । तथा स्वस्यापि किं नैव कर्मः कर्मच्छिदाकृते ॥ ५४० ॥
 गुरुराह स्मितेनाथ विवृष्टं त्वं हि चेतसा । निबद्धं कर्म विचेन विचेनैव विमोच्यते ॥ ५४१ ॥
 स्मार्त्तानार्त्तं (चिं) भिदे वृच्छ प्रायश्चित्तानि पाप्मनाम् । यतः स्मृतिषु सर्वेषां मोक्ष उच्ये मनीषिभिः ॥ ५४२ ॥
 वेदान्तोपनिषत्तत्त्ववृत्तिस्मृतिविशारदाः । तत्राह्वन्व भूपेन स्तूपेन न्यायनाकिनः ॥ ५४३ ॥
 5 यथादृतं मनःशस्यं जगदे तत्सुरसदा । तत्तले स्मृतिवाचाञ्जलस्यं शास्त्रानुगं जगुः ॥ ५४४ ॥
 आग्रसी पुत्रिकां यद्विष्मतां वदधर्तृत्पिणीम् । आश्लिष्यन्मुच्यते पापाचाण्डालीसहसम्भवात् ॥ ५४५ ॥
 क्षुत्वेति भूपतिः कारयित्वा तां कथितक्रमात् । जानाप्य तत्र सज्जोऽभूत् तदालिङ्गनहेतवे ॥ ५४६ ॥
 वैगादागल्य पाञ्चालीमाश्लिष्यंस्तं स्वसिद्धये । पुरोधो^१ यत्पञ्चद्विभ्यां भूपतिर्भुजयोर्धृतः ॥ ५४७ ॥
 आह श्रीवत्पञ्चद्विभ्यः सिराधार ! शिरो भव । मा कोटिभरमात्मानं नाशयेथा गुप्ता सखे ! ॥ ५४८ ॥
 10 एकध्वेकाप्रचित्तेन साहसानन्यदेशमना । भवता कर्म चित्तेन यदमुन्मोचितं त्वया ॥ ५४९ ॥
 जल्य पापस्य मुक्तोऽसि कृष्णाश्राविष भारकरः । द्योतिष्यसे सवामन्वदुग्धं तत्कर्म दुष्करम् ॥ ५५० ॥
 आनन्दितः प्रभोर्वोगिभरिति तस्याज कुग्रहम् । इति ज्ञाते च हर्षोऽत्र पुनर्जात इवाभवत् ॥ ५५१ ॥
 अमाल्येनैरे तत्र सर्वदयालं कृते कृते । गजगन्धर्वसन्दोहरभ्यापादासि संयुतः ॥ ५५२ ॥
 पट्टहस्तिशिखास्नानाप्रसन्नसे सुनीश्वरे । रोममुच्छात्तपश्चाद्विप्रक्रियाप्रकटप्रभे ॥ ५५३ ॥
 15 प्रविशेश विशामीषाः स्वयं श्रीश ह्य^२ भिया । सुराणामप्यपूर्वेण पुरगत्सुखत्वेन सः ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ।
 ११८. इतो थाकपतिराजश्च तं दृष्ट्वा राजनैकृतम् । निर्वन्धाभूपापृच्छय वैराग्यान्मथुरां ययौ ॥ ५५५ ॥
 धर्माख्यायसरेऽन्येषुः प्रभुर्मुण्डालमुचिवात् । धर्मवस्थानि पार्ययमानितानि विवृष्ट सः ॥ ५५६ ॥
 नयनीवतसमं विशयधर्माणां करुणानिधिम्^३ । सन्त्याचार्यार्तं धर्मं परीक्षापूर्वकं यय ॥ ५५७ ॥
 राजा प्राहर्हते धर्मो निर्वहत्येव मादृशम् । परीक्षायां परं नैवधर्मं चेतोऽलम्^४ दृढम् ॥ ५५८ ॥
 20 त्वदुक्तो नीरमानेन्ये कृष्णेनमेनं रङ्गतः । परं मा मामभुं धर्मं त्याज्यपिप्यसि सौदृढात् ॥ ५५९ ॥
 न मुखे पैटकाचारं यच्चिन् किञ्चिद् धः पुरः । चेद्रोपं नहि धत्तात्र गुरोपादिमीः भिये ॥ ५६० ॥
 प्रतेति^५ गुरुणा प्रोक्ते^६ नृपः प्राह स्मितं दधन् । बोधयेयुर्मेवन्तोऽपि धालोपाङ्गनादिकम् ॥ ५६१ ॥
 कोविद् नैव शास्त्रार्थपरिकर्मितधीसखम् । रम्भाफलं यथा भक्ष्यं न तु निष्कफलं तथा^७ ॥ ५६२ ॥
 क्षत्तिध्वंशवतामप्य मय्ये मथुरमागतम् । मथुरापुरं विलं चित्ते ध्यायन्तमद्वैतम् ॥ ५६३ ॥
 25 यतोऽपीतवीचाङ्गं नासाग्न्यस्रष्टष्टिकम् । तुलसीमालया लीढबक्षःस्थलमिहाश्रितम् ॥ ५६४ ॥
 श्रीकृष्णगानसत्पुण्यवैष्णवभाषणश्रुतम् । पुत्रजीवकमालाभिर्मण्डितोरःस्थलं किल ॥ ५६५ ॥
 यराहस्यामिदेवस्य प्रासादान्तरवसितम् । वैराग्यातिशयाच्चर कृतवाधोपवेशनम् ॥ ५६६ ॥
 प्रतिबोध्य तदा जैनमते स्थापयत द्रुतम् । थाकपतिराजसामन्तं पर्यङ्कासनसंस्थितम् ॥ ५६७ ॥
 —पंचमिः कुलकम् ।

80 तैश्चाम्पुगतेऽनीतिं चतुर्भिरपिकां वदा । सामन्तानां गुपानां च सहस्रं प्रैषयन्^८ ॥ ५६८ ॥
 ११. आचार्यः सह ते प्राप्सुस्त्वरितं वीजवाहनेः । मथुरां तत्र पाजग्युर्वराहस्यामिन्दरे ॥ ५६९ ॥
 पूर्वाख्यातोदितवक्षं परमात्मसंवेदनम् । दृष्टुः सुरयो भूहस्तुमांसस्य तमादरात् ॥ ५७० ॥
 तत्र श्रीवत्पञ्चद्विभ्यः प्रयीत्यनतत्परम् । काव्यशृङ्गमुदाजहे तस्य चेतः परीक्षितुम् ॥ ५७१ ॥

1 A महर्षिभिः । 2 A पुरोधः । 3 N यक्षधिया । 4 A भिये । 5 N संशयः । 6 N परीक्षायाः । 7 N लो-
 रः । 8 A कुंजलोकः । 9 N मूलेऽत्र । 10 A रूपे । 11 N तथा निष्कफलं न दृष्टुम् ।

तथा हि—

रामो नाम बभूव ह्रुं तदबला सीतेति ह्रुं तां पितु-
र्वाचा पंचवटीवने विचरतस्तस्याहरद् रावणः ।

निद्रार्थं जननीकथामिति हरेर्हुंकारिणः शृण्वतः

*पूर्वसुखं वन्तु कोपकुटिलभ्रूभंगुरा हृष्टयः ॥ ५७२ ॥

5

दर्पणार्पितमालोक्य मायास्त्रीरूपमात्मनः ।

आत्मन्येवानुरक्तो वः श्रियं दिशतु केशवः ॥ ५७३ ॥

उत्तिष्ठन्त्या रतान्ते भरसुरगपतौ पाणिनैकेन कृत्वा

धृत्वा चान्येन वासो विगलितकवरीभारमंसे वहन्त्याः ।

सद्यस्तत्कायकान्तिद्विगुणितसुरतप्रीतिना शौरिणा वः

10

शय्यामालिङ्ग्य नीतं वपुरलसलसद्बाहु लक्ष्म्याः पुनरतु ॥ ५७४ ॥

सन्ध्यां यत्प्रणिपत्य लोकपुरतो बद्धाञ्जलिर्याचते

धत्से पञ्चपरां विलज्ज शिरसा तथापि सोढं मया ।

श्रीर्जातामृतमन्यने यदि हरेः कस्याद् विपं भक्षितम्

मा स्त्रीलम्बत ! मां स्थुशेव्यभिहितो गौर्या हरः पातु वः ॥ ५७५ ॥

15

यदमोघमयामन्तस्तं बीजमज त्वया ।

अतश्चराचरं विश्वं प्रभवस्तस्य गीयसे ॥ ५७६ ॥

कुलं पवित्रं जननी कृतार्या वसुन्धरा पुण्यवती त्वयैव ।

अयाह्यसंवित्सुखसिन्धुमग्नं लग्ने परे ब्रह्मणि यस्य वित्तम् ॥ ५७७ ॥

स फणकुटुं तच्च धृत्वा क्षीरं व्यभूयत् । आकूण्य नातिकां वाचं प्राहायो दुर्ननायितः ॥ ५७८ ॥

20

अनीपां रसकान्यानां प्रशंसायाश्च किं सखे ! । अ(इ)यं वेला कथं नाम सौहार्दं त्वयं येदृशम् ॥ ५७९ ॥

इयं च श्रीधृष्यभट्टितदृशं भवतीह किम् । पारमार्थिकवाणीभिर्योषवेला समाधुना ॥ ५८० ॥

ततः प्राह गुरुः साधु साधु ते वेदनां क्षुमः । प्रष्टव्यमस्ति किञ्चित् भवत्पार्थं सुहृत्तम ! ॥ ५८१ ॥

देवानां घनमयाऽऽब्ज्यापि स्वरूपं भवद्भवतः । उत्तम्यं वितर्धं वास्ते 'तव्यं चेदुर्मनाः कथम् ॥ ५८२ ॥

वितर्धं च कथं तत्स्यात् प्रत्यक्षे संदीर्घीत* कः । अत्र कार्यं प्रवृत्तिलो राग्यादीच्छावशादिह ॥ ५८३ ॥

25

परमार्थोपलम्भे वा †, विकल्पः प्रथमो यदि । संमतं वत्सावाऽऽराक्षा देवा भूपतयोऽपि च ॥ ५८४ ॥

इष्टं प्रणयिनां द्युः सामर्थ्यात् संशयोऽपि न । परमार्थे तु चेदिच्छा तत् त्वं तत्त्वं विचारय ॥ ५८५ ॥

संसारोपाधिभ्रमैश्चेत् सुरैर्मुक्तिः प्रदीयते । वनात्र मत्सरोऽस्माकं स्वयं निरिलिखेद्यस्ति ॥ ५८६ ॥

—पंचभिः कुलकम् ।

श्रुत्वेति सद्गुरोर्वाचं पंकापनयवारिभाम् । जवलेपो ययौ तल्ल हिमऽकसाद्वादिह ॥ ५८७ ॥

30

अष्टो पुण्यपरीपाको मम यत् सज्जतः सुहृद् । संगतोऽवसरेऽमुत्र तद् वचनोपकृतिं कुरु ॥ ५८८ ॥

इत्युक्त्वा विरले द्वायधाने चाकपतौ प्रभुः । धर्म-देव-गुल्फां च तत्त्वान्योर्ध्वोर्वा तद्भवतः ॥—मुग्धम् ।

* A आदयो—'सीमिध्रेयवर्तुर्धुर्धुरिति व्यक्ता गिरः पातु वः ।' एतादृशेषु चतुर्थः पादः ।

† A आदेशं गालंघ्ये श्लोकः । 1 N B नास्ति । 2 N चेदिहानकः । 3 N तत्र 'चोप' ।

त्रैकाल्यं द्रव्यपदं नवपदसहितं जीव-पदकाय-लेष्ट्याः

पंचान्ये चास्तिकाया व्रत-समिति-गति-ज्ञान-चारित्र-भेदाः ।

इत्येतन्मोक्षमूलं त्रिशुवनमहितैः प्रोक्तमर्हद्विरीशैः

प्रत्येति अद्वेषाति स्पृशति च मतिमान् यः स वै शुद्धदृष्टिः ॥ ५९० ॥

5

अथ देवतत्त्वम्—

अर्हन् सर्वाधेवेदी यदुकुलतिलकः केशवः शंकरो वा

यिन्नद्वीरी शरीरे दधदनवरत्नं पद्मजन्माऽक्षसूत्रम् ।

बुद्धो बालं कृपालुः प्रकटितशुचनो भास्करः पावको वा

रागाद्यैर्यो न दोषैः कलुषितहृदयस्तं नमस्यामि देवम् ॥ ५९१ ॥

10

यत्र तत्र समये यथा तथा योऽसि सोऽस्यभिधया यया तथा ।

धीतदोषकलुषः स चेद् भवानेक एव भगवन् ! नमोऽस्तु ते ॥ ५९२ ॥

मदेन मानेन मनोभयेन क्रोधेन लोभेन च संमतेन ।

पराजितानां प्रसभं सुराणां वृथैव साम्राज्यरुजा परेषाम् ॥ ५९३ ॥

प्राहं मुणिहि वि व्रंतडी तिं मणिअडा गणंति ।

15

अखयनिरंजणि परमपह अज्जवि तड न लहंति ॥ ५९४ ॥

अथ गुरुतत्त्वम्—

पंचमहव्ययुक्त पंचपरमिट्टिहिं भत्तड ।

पंचिदियनिग्गहणु पंचविसय जु विरत्तड ॥

पंचसमिह निव्वहणु पणुणुणु आगमसत्थिण ।

20

कुविहि कुगह परिहरइ भविय बोहिय परमत्थिण ॥

यालीसदोससुद्धासणिण छव्विह जीवह अभयकर ।

निम्मच्छरु कैसरि कहइ फुड तिगुत्तिगुत्तु सो मज्झ गुरु ॥ ५९५ ॥

कुक्खी संयल चत्तधण भिज्जुवलंबिय हत्थ ।

एहा कहवि गवेसि गुरु ते तारणह समत्थ ॥ ५९६ ॥

25

दोवि गिहत्था धडहड वच्चई को किर कत्तय प पत्तु भणिज्जइ ।

सारंभो सारंभं पुज्जइ कहसु कहमेण किम सुज्जइ ॥ ५९७ ॥

इत्यादिसहस्रोपांशैः प्रीणितो हृदयंगमैः । स्थानं प्रपार्य पप्रच्छ किञ्चित् सन्निधि मे मनः ॥ ५९८ ॥

अनन्ताः प्राणिनो मुक्तिं यदि प्राप्ता नृलोकतः । रक्तो भवेत् स पूर्णत्वान्मुक्तो स्थानं च नास्ति तत् ॥ ५९९ ॥

गुरुग्राह महासत्त्याज्ञातज्ञैर्नगिरभयम् । आलापं(पः) शुणु दृष्टान्तमत्र अव्यं विपश्चिताम् ॥ ६०० ॥

30

तथा हि—

आसंसारं सरियासएहि हीरंतरेणुनिवहेहि ।

पुहवी न निट्ठिय चिय उदही वि थली न संजाओ ॥ ६०१ ॥

वहसत्पुलकाङ्गुरो दूरीकृतकुवासनः । प्राह चाक्षपतिराजोऽयं राजा यो ब्रह्मवेदिनाम् ॥ ६०२ ॥

द्रपन्तं समयं यावद् भ्रान्ताः सो मोहलीलया । परमार्थपरामर्शधर्मसत्त्वबहिष्कृताः ॥ ६०३ ॥

चिरं परिचयः पूज्यैस्त्वाहैरपि मेऽफलः । एतावन्ति विनान्यासीद् धर्माख्यानविनाकृत्यः ॥ ६०४ ॥

उक्तं च तेन—

मयनाहिकलुसिएणं इमिणा किं किर फलं निडाळेण ।

इच्छामि अहं जिणवरपणामकिणकलुसियं काउं ॥ ६०५ ॥

मुमुक्षोर्मेम यत्प्राय आचिखं न विलंपयेत् । तदादिश यथादिष्टं विदधे कर्मनाशकम् ॥ ६०६ ॥ 5

श्रीवप्पमट्टिराहाय शङ्का चेत् कर्मणां खलु । मनःशुद्धिस्ततः कार्यो व्यवहारोऽपि वादयः ॥ ६०७ ॥

ततः संन्यस्त एव त्वं जैनमार्गं समाश्रय । श्रुतेति तैः सद्देवासायुदस्वाद् भवनात् ततः ॥ ६०८ ॥

आनगामाभ पार्थस्य स्तुपे श्रीपार्वमन्दिरे । मिप्यादर्शनवेषं च विमुञ्चत् स्वीकृतं पुरा ॥ ६०९ ॥

जैनपरिषदासाय संयमाचारशिक्षकः । संसारचरमप्रलम्बयानी ध्यातकतान्मभूत् ॥ ६१० ॥

अष्टादश तदा पापस्थानान्मुक्तव्य सर्वतः । चतुःशरणमादधौ निर्द्वैतान्तरकल्पतः ॥ ६११ ॥—युगम् ॥ 10

प्रशंसामार्हेण प्राच्यसुक्रुतासुक्रुते व्यवधात् । परमेषिपदाधीनमानसो मानशोपभूः ॥ ६१२ ॥

विनान्यष्टादश मायदुषायं दुष्कृतादेने । एकावतारान्तरितो महानवषट्कदा ॥ ६१३ ॥

सम्यगारापनोपात्ताफण्डित्यष्टविरिति ततः । देहमुक्त्वा गवः साम्यं प्राप प्राचीनवर्हिषा ॥ ६१४ ॥—युगम् ॥

ततः किंचित्सलिलेहगद्गदः क्षमिनायकः । उवाच विश्वसामन्तविद्वद्भ्यश्च शृण्वतः ॥ ६१५ ॥

तथा हि—

15

पहं सग्गगए सामंतराय अवरत्तउ न फिट्ठिहइ ।

पढमं चिय वरिय पुरंदराइ सग्गस्स लच्छीए ॥ ६१६ ॥

तत्र गोक्षुलवासोऽसि पुरा नन्दनिषेधिते । श्रीशान्तिः शान्तिदेवी च हेतुर्विश्वस्य शान्तिके ॥ ६१७ ॥

सद्य श्रीवप्पमट्टिः श्रीतीर्थचरनमस्कृतौ । गत्वा च तुषुवे शान्तिदेवतासहितं जितम् ॥ ६१८ ॥

‘जयति जगत्प्रधाकर’ इत्याद्यं शान्तिदेवतास्तवनम् । अद्यापि धर्तवे तच्छान्तिर्वरं सर्वभयहरणम् ॥ ६१९ ॥ 20

ततः सामाजिकलोमस्तुतो व्याश्रय संयवौ । कन्यकुलपुरं वप्पमट्टिः कतिपयैर्वितैः ॥ ६२० ॥

पुरापि ज्ञातवृत्तान्तो नृपतिर्यद्वपुरुषैः । संमुखीनः पुरोपान्तं गत्वा श्रवणशयं द्रुतम् ॥ ६२१ ॥

शुभं सभोषणैश्च भाद भूषणमन्तृतः । अहो वो वाचं सामर्थ्यं सोऽपि यत् प्रतिबोधितः ॥ ६२२ ॥

प्रभुः ग्राह्यः का शक्तिर्मेम यत् त्वं न दुष्यसे । राजाहं सम्यग् द्युयोऽसि त्वद्वसोऽस्तीति निश्चितम् ॥ ६२३ ॥

माहेश्वरं पुनर्दमं मुञ्चते मे महान्मथा । तत्प्राच्यभवसंवन इवायं किं करोम्यतः ॥ ६२४ ॥ 25

श्रुतज्ञाननिमित्तेन ज्ञात्वा प्रभुववाच च । तव प्राकृतकष्टस्य रावणमल्पतरं फलम् ॥ ६२५ ॥

सविजयैस्त्वादा पर्यस्यधानैरुच्यत प्रभुः । प्रसन्न कथयतां राक्षः प्रागभवोऽस्मत्प्रभुदये ॥ ६२६ ॥

प्रभुराह ततः सम्यग् विश्वमेति यथातथम् । प्रभूहामणेः शाखावस्थापस्तानक्षेत्रिभिः ॥ ६२७ ॥

अणु भूमिपते ! कार्लिजराख्यस्य निरेरवः । शालिशालहमोर्द्वैस्रज्ञासावद्वपद्वयः ॥ ६२८ ॥

अभोगुञ्जो जटाकोटिसंस्तुष्टविनीचलः । ज्वन्हे ज्वन्हे मिताहारो हारी कोवादिविदिषाम् ॥ ६२९ ॥ 30

इति पर्वशतं सामं तपस्तथाविदुष्करम् । आद्युःशान्ते वज्रं त्वक्त्वाऽभवस्तव भूषणायकः ॥ ६३० ॥

चदि न प्रलयो राजन् ! प्रेण्य प्रवरान् नराण् । जटा अद्यापि तत्रत्या आनायव तरोस्तलात् ॥ ६३१ ॥

1 N तदेवम उदः । 2 N कथंइत्य । 3 N जसुवत् । 4 N संयमाचारशिक्षकः । 5 N अहो वोवाच । 6 N ग्राह्य च । 7 N उदः । 8 N विश्वमेति । 9 A *तापस्यः ।

इत्याचार्यकथास्येरो नृपतिः प्रेक्ष्य भालुपान् । जटा आनाययत्, तत्र गत्वाऽऽनीताश्च तास्ततः ॥ ६३२ ॥
मुनीन्द्रोऽयं महाह्वानी कलावपि कलानिधिः । भूपालः कृतपुण्योऽतो यस्येहगुह्यरुदुतः ॥ ६३३ ॥
पापंया धृतमूर्द्धानस्तद्वृत्तोऽप्यसंशयिनः । पर्युपाधिं दत्तुः सूरिपादान्तध्रान्तमौलयः ॥ ६३४ ॥

११९. अन्यदा सौधमूर्द्धस्तो नृपः कुत्रापि वेदमनि । कलहान्तस्त्रितां रामां भिक्षायै गृहमागतम् ॥ ६३५ ॥
जैनभिक्षुं परमह्वयानैकप्रहसंमहम् । वृषस्वन्तीमयज्ञातां तेन निर्गच्छता गृहात् ॥ ६३६ ॥
घाटं कपाटमाश्लिष्य प्रहारेऽङ्गे समुच्यते । नृपुरं यतिपादान्नप्रविष्टं कीर्तुकादिव ॥ ६३७ ॥
पश्यन्तीमथ सोढ्यासां निर्लेज्जां कामदामनीम् । गणयलेप नेलेवं बद्धन्तीं च तदेक्षत ॥ ६३८ ॥
—चतुर्भिः कलापकम् ।

प्राकृतस्याथ' वृत्तस्य पादमेकमुपाच सः' । गुरोरेव ततोऽवादीत् 'लागेव पदनयम् ॥ ६३९ ॥

10

तब—

कवाडमासज्ज वरंगणाए अन्मत्थिओ जुव्वणमत्तियाए ।

अमत्तिए सुक्कपयप्पहारे सनेउरो पव्वइयस्स पाओ ॥ ६४० ॥

युवा भिक्षाचरोऽन्येषुः 'प्रोपितप्रेयसीगृहे । दृष्टः प्रविष्टो भिक्षायै राज्ञा सौधामचारिणा ॥ ६४१ ॥
आनीयान्नभृतां दूर्वाभुङ्क्तोऽस्मात् सा तदास्वदह । सोऽपि तन्नामिसौन्दर्यासकनेत्रक्षया स्थितः ॥ ६४२ ॥
एकचित्ततया दानमहणां स्वरणात् तदा । *नृपस्तयोरेकदृष्टोऽर्घ्यान् पश्यन् जगौ स्थितः ॥ ६४३ ॥

15

तद्यथा—

भिक्षुस्त्रयो पिच्छइ नाहिमंडलं सा वि तस्स सुहकमलं ।

भीषपपमद्विहाकण्ये नृपाये वाक्यमग्रवीत् । किं गण्यानीदृशान्यस्य पयोधेरिव बुद्धयुदा ॥ ६४४ ॥

दुण्हं पि कवालं चट्टयं च काया विलुं पंति ॥ ६४५ ॥

20

भुत्वेति भूपविलुष्टः प्राद कल्याणधीनिधिम् । विना यन्मित्रमेते कः पूरेन्मन्मयेक्षितम् ॥ ६४६ ॥

इत्थेवं सदासौहार्दमार्दवार्दनमीतिभूः । गुरुवक्त्राभ्युले नित्यं युशं भृङ्गीतुलां व्यधात् ॥ ६४७ ॥

१२०. एकदा समगादेकच्छेफो विश्वकलाभयः । चित्रकृषित्रकृषित्रकर्मकर्मणि कर्मठः ॥ ६४८ ॥

पूर्वमालिखितं सम्बद्धं ततः' कर्पटवारितम् । रेखितं' रक्षित्वर्णैर्पपूर्णक्षणसय स्फुटम् ॥ ६४९ ॥

अलक्ष्यमपि' ना चित्रमङ्गे जीवययो' प्रुषः । इति सलापयन्' बाचं सजीवकलया खया (?) ॥ ६५० ॥

25

स त्रयोदशभिर्भागीभूतपुरुषं विधाय वत् । चित्रचूडामणि रातो दर्शयन् विकटे पटे ॥—त्रिभिर्विद्येयकम् ।

राज्ञा सुदृष्टुणामामरामणीयकलम्पटः । अनासया समीक्ष्यास्य ददौ नोत्तरमप्यसौ ॥ ६५२ ॥

एवं त्रिविहिते रूपे यदा नोत्तरमाप्त सः । अवोचत् प्रेक्षकानन्यान् निवेदादतिदीनगीः ॥ ६५३ ॥

1 N त्रिष्टु । 2 A तदेक्षते, B तदेक्षत । 3 N प्राकृतस्याथ । 4 A च । 5 N प्रागेव । 6 N त्रैवित । 7 A 'मदण्ण सारण' ।

* N युक्तके "तृपस्योरेकदृष्टोऽर्घ्यानि दृष्टेऽपवायसे ॥

मिथिर्ने सल्लेऽप्यथे नियमस्यैरलेननः । माषार्दमूर्तिवर्त्तयत् यथा दृष्टार्थवाचकम् ॥

ध्यातं पश्यन् जगौ स्थितः—' दृष्टादृष्टा पाठमिद्येनोऽय ददयते ।

8 N सम्बद्ध, A सम्बद्ध तब । 9 N रेखित । 10 A अलक्ष्यमपि नां, B अलक्ष्यम् । 11 N 'वयाद्' । 12 A सलापयता ';

छिनभि सौ करो किं वा ललटं रपोटये निबम् । कला यातु क्षयं भाग्यहीनस्य मम किं भवे ॥ ६५४ ॥
 वप्पमट्टिं समीक्षसेयुक्तः कैश्चिद्व्यालुभिः । ततोऽसौ गुरवे जैनं, निम्बं कृत्वा करो ददौ ॥ ६५५ ॥
 आशंसि च ततोऽसौ तैरेष चित्रकलानिधिः । भूपात्रयेऽयं सोऽप्यस्य टंकलक्षं ददौ मुदा ॥ ६५६ ॥
 श्रीवर्द्धमानविभवेन भास्वत्सतनुप्रथम् । न्यधापयदधावैकं कन्यकुञ्जपुरान्तरा ॥ ६५७ ॥
 मधुरायां तथैकं चाणहिरुपुर एकम् । सत्तारकपुरे चैकं प्रतिष्ठाप्य न्यधापयत् ॥ ६५८ ॥ 5
 श्रीपत्तनान्तरा मोहचैत्यान्वल्लेच्छमङ्गलः । पूर्वमासीत् तमेक्षन्त तदानीं तत्र धार्मिकाः ॥ ६५९ ॥
 द्वापंचाशत् प्रथमथाय कृतास्ता रागणा दयः । श्रीवप्पमट्टिना शैक्षकविसारस्वतोपमाः ॥ ६६० ॥

६२१. अथ राजगिरिं दुर्गमव्यदा कुरुते नृपः । समुद्रसेनभूपात्राधिष्ठितं निष्ठितद्विपत् ॥ ६६१ ॥
 गजाभ्यर्चनपादापादपादादिषादितैः । श्रव्याद्वैतमिव न्योत्रि मतिविपत् ॥ ६६२ ॥
 सप्तप्रपाम् सामग्रीजाम्द्वयमपरिग्रहम् । अपि प्रपंचलक्षामिर्दुर्ग्रहं विमहिद्विपत् ॥ ६६३ ॥ 10
 भैरवाविनाहायकवष्टिमुक्ताश्मगोलकैः । घालकुट्टिमकुट्टाकैः कुट्टितादृषदातटम् ॥ ६६४ ॥
 जल्लिहिट्टिचिश्चिरस्वकपिशिपैकैः । सट्टिचैः कुट्टसंचारं रवेस्तारापतेरपि ॥ ६६५ ॥
 सुरंगांशुकुपीमुख्यप्रपंचैरपि विद्विषाम् । पतत्पुण्यतेजोपमुष्टैर्विकलविक्रमम् ॥ ६६६ ॥—पह्मिः कुलकम् ।
 पप्रच्छ वप्पमट्टिं च निर्वेदादामभूपतिः । कथं कदा वा आश्लोऽयं आकारः क्षमाधरोपमः ॥ ६६७ ॥
 अभ्युत्थामणेः शास्त्रात् सुविचार्यामवीरिति । पौत्रस्ते भोजनामाशुं महीप्यति न संशयः ॥ ६६८ ॥ 15
 अस्मिन्नादसोदेदं राजा तत्रैव तस्मिन्नाम् । यथैर्दादशमिर्दुन्दुकस्य सुतोः सुतोऽजनि ॥ ६६९ ॥
 स च पर्यकिंकाव्यस्तः प्रथमैर्जोतमात्रकः । आनित्ये तस्य दम्भोलिरिव बौलच्छिदाविधौ ॥ ६७० ॥
 तद्विदुर्दुर्गच्छद्गते सुखं घालस्य तन्मुकुम् । विधायापालयतापित्ततैलज्वालाविलासिदम् ॥ ६७१ ॥
 स कोट्टः कुट्टितास्वरणमण्डपमण्डलः । स्फुटदमालकलोमप्रसन्नहोपुरादपि ॥ ६७२ ॥
 मुच्यमानमनुष्यस्त्रीगणजपमहिपीगधाम् । आर्त्ताक्रन्दरवैः शब्दाद्वैतं सर्वत्र पोषयत् ॥ ६७३ ॥ 20
 निर्घातक्षुण्णसामान्यपर्वतो महतामपि । गिरीणां प्रदक्ष्णीतिं न्यपतन्नाफिलोकिनः ॥ ६७४ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।
 समुद्रसेनभूयोऽपि धर्मद्वाराद् ययौ यहिः । आमनामाथ भूपात्रः श्रीराजगिरिमाविशत् ॥ ६७५ ॥
 अपिद्रावा ॥ दुर्गस्य यक्षोऽङ्गीकृतपैतः । आमाविष्टाधिकैः कृष्टः प्रतोलीसो^{१०} हि वज्रजम् ॥ ६७६ ॥
 इति लोकात् परिक्षाप राजा तत्रागमत् तदा । तमाह आकृतं लोकं मुक्त्वा मायेव घातय ॥ ६७७ ॥
 इति साहसकाचा स तुष्टो हिंसामशान्तः ततः । न्यवर्त्तत प्रशान्तात्मा सत्सङ्ग रूपकारकः ॥ ६७८ ॥ 25
 मैत्री च प्रतिपेदे स यथाविष्टकः प्रमोः । किप्यन्ते जीवितं मित्रं ॥ शानाद्वा विवेकम् ॥ ६७९ ॥
 यन्मात्मान्यरोपायां कथयिष्यामि तत्र च । इति जल्पम् तिरोघत्तावसरे च यदब्रवीत् ॥ ६८० ॥
 गंगान्वर्मागधे तीर्थं नावाऽयतरतः सतः । सकाराद्यक्षरमागोषकण्ठे मृत्पुस्थि ते ॥ ६८१ ॥
 निर्वेदुर्गं जलाद्द्वारभिमानं भवता दृढम् । विज्ञेयमुचितं यत्ते वत्सेल्यार्थं समाचर ॥ ६८२ ॥
६२२. तीर्थयात्रामसौ मित्रोपदेशादुपपन्नमे । अलसः को हिते स्वस्य नेच्छेत् सङ्गतिमात्मनः ॥ ६८३ ॥ 30
 प्रयागेः प्रवयैः पुण्डरीकाद्रिं आप भूपतिः । युगादिनाथमभ्यर्च्य कृतार्थं स्वमयन्यत ॥ ६८४ ॥
 ययौ रैयतकाद्रिं च श्रीनेमिं हति धारयत् । लषलक्षमुषं आप प्रातरेतः सुधीयु यः ॥ ६८५ ॥
 तीर्थं प्रणन्तुमानेकानेकादस जनेष्वरान् । अपश्यन्नययदातट्टो हयावुतपरिच्छद्वान् ॥ ६८६ ॥

1 A भूपालयेषि । 2 N B द्विपत् । 3 A "पादापातदि" । 4 A प्रविष्टिपत् । 5 N "प्रथम" । 6 A विमहिद्विष ।
 7 A "पुण्डरी" । 8 A च मित्रा । 9 A "पावतत्" । 10 N दृष्टप्रतोलीस्थितिं जनम् ।

तथैवाद्दशभिः फल्गुवाग्भस्वरदिगम्भैः । राक्षसैरिव शास्त्रोदात्तं कलिनिष्ठैरधिष्ठितान् ॥ ६८७ ॥—युग्मम् ।

स्वीकुर्यान्महातीर्थं शैलारोहनिपेधिनः । असंख्यसैन्यसंख्यायतनाह्वयदिलापविः ॥ ६८८ ॥

तान् दृष्ट्वा यत्पुष्पभट्टिः श्रीमुद्गद्रूपालमन्त्रवीत् । धर्मकर्मोद्यमे युद्धात् प्राणिनः को जियांसति ॥ ६८९ ॥

बागाहवेन जेष्यामि विद्वत्प्राज्ञानिमान् नृप ! । नरच्छेयेऽन्विजनीसण्डे कुष्ठारं कः प्रयोजयेत् ॥ ६९० ॥

5 से जिता चादमुद्रायाममुद्रायामन्तरा । दीपस्य शलभपुत्रे^१ स्तुतिः संस्तूयते हि का ॥ ६९१ ॥

ततोऽपि तानध्यभिमानवादीन् विशदाम्बर^२ । निर्जयादपि^३ चेद् यूयं शमिनो न प्रतादपि ॥ ६९२ ॥

असद्व्यव्यन्तराधीनचुम्बितोद्दिनपद्मलिः । अम्बा श्रीनेमिपादाब्जकादम्बा शासनमयी ॥ ६९३ ॥

ध्यात्मनोरभयोः कन्यायुग्मं व्यत्ययतः स्थितम् । देवी तदन्तरा येषामेतां^४ संजल्पयिष्यति ॥ ६९४ ॥

10 तीर्थं वदीयमेवातु यस्याम्बा व्रमतोऽमुतः । समर्पयति तर्हि तु पादौपादीनवासदैः ॥ ६९५ ॥—विशेषकम् ।

उभयाभिमतो जतो व्यवहारोऽयमेतयोः । पक्षयोरक्षयोदमप्रभापान्वात्ये ततः ॥ ६९६ ॥

ततः कुमारिणां तेषां यत्पुष्पभट्टिरिहापयत् । द्वादशग्रहरान् यावत्सैम्रैः साधियासिता ॥ ६९७ ॥

एवमुक्ते^५ नाहं स्म कथंचिदप्येतेऽप्यदन् । क्लिष्टेद् यूयमप्यत्र कन्यां जल्पयताश्च नः ॥ ६९८ ॥

तन्मूर्खैः यत्पुष्पभट्टिश्च वरं धमलरोमलम् । ददावग्ना य तद्वक्तै स्विता स्पष्टमुवाच य ॥ ६९९ ॥

उज्जितसेलसिहरे दिक्खलानाणं निसीद्विया जस्स ।

तं धम्मचक्रवर्दिं अरिद्धनेमिं नमंसांमि ॥ ७०० ॥

15 ततो जयजयध्वानमिभ्रो दुन्दुभिरम्बनत् । रोदःकुक्षिभरिः श्वेताम्बरपक्षोत्तविप्रदः ॥ ७०१ ॥

ततः मधुति गाथेयं चैत्यधन्दनमभ्यतः । सिद्धसधनकृत्रायात्रितयादुर्कुमात्तवा ॥ ७०२ ॥

शकस्ययथापालाङ्गनापाटयाऽत्र मानिता । अष्टापदस्तुतिमापि ध्रुवद्वेदेः युतजनैः ॥ ७०३ ॥

20 ततो रैवतकारोहान् समुप्रविजयाङ्गजम् । आनर्णासो महाभक्ता^६ मानयन् जन्मनः फलम् ॥ ७०४ ॥

वामोदरहर्षिं राजाभ्यर्च्यमान् पिंडतारके । तथा माधयदेवे च शंखोद्गारे च तं स्थितम् ॥ ७०५ ॥

द्वारकाया ततः श्रीमान् कृष्णमूर्तिं प्रणम्य च । तत्र दत्तादि दत्त्वा श्रीसोमेश्वरपुरं ययौ ॥ ७०६ ॥

ततः श्रीसोमनाथस्य देमपूजापुरस्सरम् । तत्तोकं प्रीणयामास यासथो जीवनेति च ॥ ७०७ ॥

पुनः^७ सं नगरं प्राप श्रीमानात्ममहीपतिः । यादृच्छिकं ददौ दानं धर्मसानानि च व्यपान् ॥ ७०८ ॥

5 २३. प्राप्ते काले शुनं राज्ये दुन्दुक्तं स न्यवेद्यवत् । प्रकृतीः क्षमयामास पूर्वबान्निदवा अपि ॥ ७०९ ॥

25 प्रयाणं दत्तवान् गंगासरोरितस्वप्नगधम् । तीर्थं जिगमिषुर्नामभारुदथ तदन्तरा ॥ ७१० ॥

सुरिणा सह तन्मये दृष्टवान् धूमनिर्गमम् । उपगमं जनाज्ज्ञो भगटोद्वानिवेदानम् ॥ ७११ ॥

प्रवीते व्यन्तराष्टराते सुरिराष्टामभूतिम् । जैनधर्मं प्रपद्यस्व प्रान्तेऽपि प्रत्ययोऽस्ति यो ॥ ७१२ ॥

राजाह प्रतिपन्नोऽस्मि सर्वतः शरणं मम । देवो गुरुर्नक्षपाटी धर्मक्षेत्रे हृदयोदिवः ॥ ७१३ ॥

देवो गुरुश्च धर्मश्च यश्चैव व्यावहारिकः । इयदिनानि सोऽप्याग्नि मया श्रिविषयुद्धितः ॥ ७१४ ॥

30 मम गौदार्हवः पूज्यपादानामपि साग्रतम् । विधिषड्विग्रहलाग इह यो योषिता स्थितिः ॥ ७१५ ॥

परप्राप्ति यथा शोषे समस्याहूपादिभिः । वागोऽपिवायते सोम्याग्निस्त्रिवैरेव निधितम् ॥ ७१६ ॥

प्रत्येयाद् प्रमुमुक्ष्यागिर्वं सत्यधर्मभिः । कष्टः कां कां मर्तिं गन्ता युद्धाते को चिनं विना ॥ ७१७ ॥

1 A कलमन्त्रे; 2 N A शिखरि; 3 A निर्वन्दपि; 4 A येषामेतां; 5 A एवमुक्ते; 6 N महाभक्तो; 7 N A युतः

युक्तमेतद् प्रवक्ष्यामि नात्मपाणापरोपणम् । तथातः पञ्चवर्षाणि ममाद्याप्यायुरस्ति च ॥ ७१८ ॥

विक्रमतो वर्षाणां शताष्टके सनवतो च भाद्रपदे ।

शुके सितपञ्चम्यां चन्द्रे चित्राख्यकक्षस्थे ॥ ७१९ ॥

हुलाशौ तथा चन्द्रस्थितेऽङ्गे प्रहरेऽन्तिमे । आन्वयमासो घृशं पञ्चपरमेष्ठिनमक्रियाम् ॥ ७२० ॥

दृढं जिनेशसन्मित्रगुरुपादस्थितिस्थितः ।

श्रीमान् नागाबल्लोकास्थो राजा प्राप दिवं वदा ॥ ७२१ ॥—विशेषकम् ।

अथ किंचित्सुहृन्मोहात् तत्र स्थित्यौर्द्वेदेहिकम् । कारयामास पार्थस्यः प्रधानैस्तत्सनाभिभिः ॥ ७२२ ॥

किंचिच्छोकोर्मिसन्तप्त वषाच करुणं तथा । सोढेगं च वदीयानां गुणानां संसरन् घृशम् ॥ ७२३ ॥

या भूत् संवत्सरोऽसौ बलुशतर्नवतेर्मा च क्रक्षेपु चित्रा

धिग्मासं तं नभसं क्षयमपि स खलः शुक्लपक्षोऽपि यातु ।

संक्रान्तिर्या च सिंहे विस्तृत हुतशुभं पञ्चमी या तु शुके

भंगातोयादिमप्ये त्रिदिवस्युपगतो यत्र नागाबल्लोकः ॥ ७२४ ॥

१२४. अथ श्रीवृषभमृष्टिश्च कन्यकुक्षौ मुनीश्वरः । प्राप दुन्दुकभूपालाधिपतिं तन्निदधमः ॥ ७२५ ॥

सक्तः कंट्याख्यदेश्यायां भूमे भोजं निजं सुतम् । भाग्योदयकलाकेलिबिलासमपि पापभूः ॥ ७२६ ॥

अभिदुष्टाति भूतसत्त्वाभिर्बिगवचनः । अविवेकधराधुर्यं धिग् वेदयाजनसंगमम् ॥ ७२७ ॥—युग्मम् । 15

तन्माता निजबन्धूनां ज्ञापयामास दुःखिता । संकटे हि कुलस्त्रीणां क्षरणं क्षरणं पितुः ॥ ७२८ ॥

समागसाहयलो च पुत्रजन्तोस्तवच्छलात् । आदृष्ट्यायै पुनर्भोजः संवचारं नृपालये ॥ ७२९ ॥

ज्ञापितो गुरुभिः सौभद्राद्रेः विज्ञाय क्षत्रिणः । निवृत्तो मातुलैः साकं प्रययौ पाटलीपुरम् ॥ ७३० ॥

आचार्यमन्यदा राजा दुन्दुकः प्राह मत्सरी । मयि प्रसादमापायानीयतां नन्वतोत्तमः ॥ ७३१ ॥

ततः स ध्यानयोगविभ्रातभैरुत्तरोत्तरैः । वाद्ययामास वर्षाणि पंच पंचत्ववासरम् ॥ ७३२ ॥ 20

ततोऽन्वसमये प्राप्ते रागा दृढतरं गुरुः । अपरोध्य सुवादान्देवमे प्रेष्यतादृष्टम् ॥ ७३३ ॥

ययौ तन्गरात्र्यासे विमर्शं च वेवसि । वेद भोजो नीयते यस्मात् वन्रूपेण स हन्यते ॥ ७३४ ॥

मोचैव कंटिकया दाढं मूर्खोऽसायिति संहितः । शिष्याणां विद्वयैः कर्त्ता शासनस्याप्रभायनाम् ॥ ७३५ ॥

सांप्रतं सांप्रतं मृत्युलम्बात् प्राग्येष्वेक्षनात् । तथ कृत्वातिगीतार्थकारितारक्षणादवः ॥ ७३६ ॥

स्वयमध्यात्मयोगेन दिनानामेकविंशतिः । अतिवाह्यं क्षुधा-वृष्या-निद्रादिदेविषिद्वयी ॥ ७३७ ॥ 25

आत्मानं दक्षमद्वारास्त्रियासयदुपायः । ईशाने नक्षत्रां प्राप वृषभमृष्टिमुनीश्वरः ॥ ७३८ ॥—विशेषकम् ।

विक्रमतः शून्यद्वयसुवर्षे (८००) भाद्रपदवृत्तीयायाम् ।

रपिचारे हस्तर्षे जन्माभूद् वृषभमृष्टिगुरोः ॥ ७३९ ॥

पञ्चर्षस्य व्रतं चैकादशे वर्षे च स्मृता ।

पंचाधिकनवत्या च प्रयोगायुः समर्थितम् ॥ ७४० ॥

शर-नन्द-सिद्धिर्वर्षे (८९५) नमःशुद्धाष्टमीदिने ।

सातिषेऽजनि पंचत्वमासरात्रगुरोरेह ॥ ७४१ ॥

30

- इत्याकर्ण्यमराजस्य पौत्रोऽतिस्कारशोकम् । भोजः संकुचिताम्भोजवदनं विललाप च ॥ ७४१ ॥
 विवेकौयोऽविवेकेन जितः^१ सारस्वतं हतम् । अयुत्सेकसिरोषत् ज्ञाने दत्तो जलांजलिः^२ ॥ ७४३ ॥
 इति क्षणं विवृश्यासावादिदेश चित्ताकृते । प्रेष्यान्मूष्यचारित्रो गुह्यमक्षिपवित्तितः ॥ ७४४ ॥
 पितामहवियोगेऽपि वर्द्धितस्तस्य मित्रवः । अनाथ इव लोकेऽत्र तत्रापि त्रिदिवं गते ॥ ७४५ ॥
 5 ततः क्षणमपि स्थातुं न शक्तः प्रियिवीरले । 'पितृवसुमुह्यत्सुरेनुप्रज्याऽपुनोचिता ॥ ७४६ ॥
 मातृपक्षप्रधानानां दोषं चावगणय्य सः । गुरुवृत्त्युभवं^३ प्राप गन्ता लीलावने यथा ॥ ७४७ ॥
 मुजदण्डे जनन्या च घृत्वाऽयाजसि सत्क्षणम् । निर्वीर्यत्वनिषेधाव राण्यस्य रूपयापि च ॥ ७४८ ॥
 स्वसुरद्वयसंहारे जाते ते विद्विषन् पिता । जितमन्यो महापापी त्वत्तजाः पीडयिष्यति ॥ ७४९ ॥
 हृदयाद्युः कृपालुश्च तत् त्वं प्रार्थयाम मम । कर्मतो विरमासुम्याद् हृदयानन्दन नन्दन^४ ! ॥ ७५० ॥
 10 इति मातुलंभ्यत्वात् श्रीभोजः साधुलोचनः । उत्तरीयं निविशेप चित्वायां गुरुवृत्तवः ॥ ७५१ ॥
 अलौकिकसम्भारधारणकान्तदेहकम् । ऊ(औ?)र्द्धदेहिकमापच कृत्यं^५ पैतामहं प्रभोः ॥ ७५२ ॥
 १२. अन्यदा मातुलैः साकमाकस्मिन्बोपमः । तानं शमयितुं प्रायात् कन्यकुञ्जमचिन्तितः ॥ ७५३ ॥
 प्रविष्टो गोपुरेणाथ द्वाग् राजद्वारसंविधौ । मालाकरं ददर्शाय वीजपूरप्रयान्वितम् ॥ ७५४ ॥
 तेन शौकनकं^६ स्वामिपुत्रस्यास्य कृतं तदा । तं गृहीत्वा यवायन्तःसौधं रोपं विशन् विशम्^७ ॥ ७५५ ॥
 15 सह कंटिकया तत्रोपविष्टं प्रवरासने । जपान हृदये पातैस्त्रिभिलैर्वीजपूरकैः ॥ ७५६ ॥
 महाप्राणकृतामाताभुवौ भ्रातैर्नि(न्य)पुज्यताम् । प्रागुप्यातपुत्रदत्ताहोमीतिरिच विलिगते ॥ ७५७ ॥
 अपद्रावाद् बहिः कृत्वा^८ कोष्टारमिव वेष्टनः । तुन्दुकं कन्दुकखिला स्निहया प्रेरितं^९ नरैः ॥ ७५८ ॥
 निष्कान्तस्थानपूर्वं सोऽविशत् कंठीरवासने । प्रणतः सर्वसामन्तैः^{१०} सपौरेर्मक्षिभिरथा ॥ ७५९ ॥
 श्रीमदामविहारारुच्यतीर्थं नग्तुं ययौ वृषः । तत्र शिष्यद्वयं दृष्टं यत्पमहेर्महागुने^{११} ॥ ७६० ॥
 20 विद्याभ्यासेषवस्थाभ्यां चक्रे भूमिपोषितम् । अभ्युत्थानादिसन्मानं श्रीभोजोऽथ व्यचिन्तयत् ॥ ७६१ ॥
 अज्ञातव्यबहावी हि शिष्यावेतौ प्रभोः पदे । न मुच्येते यतो विश्वे व्यवहारो महत्त्वम् ॥ ७६२ ॥
 शीनन्नस्तरिराचार्यः श्रीमान् गोविन्द इत्यपि । आहूय पूजितो रक्षा पदे च स्थापितौ प्रभोः ॥ ७६३ ॥
 मोदेरे प्रक्षितो नमस्तुरिः स्तुतिगुणोन्नतः^{१२} । पाथं गोविन्दस्तूरिभ्यावस्थाप्य रूपेण हु ॥ ७६४ ॥
 भोजराजसत्तोऽनेकराभ्यारुद्रमहामहः^{१३} । आमादभ्यधिको जज्ञे जैनप्रचचनोन्नतौ ॥ ७६५ ॥
 25 य स्य भटि र्भट्ट कीर्ति र्वादि कुञ्ज र के स री ।
 प्र ह्य चा री ग ज व रो रा ज पू जि त इत्यपि ॥ ७६६ ॥
 विरूपातो विरुदेनैन्द्रासनधीरसागरे । कौस्तुभः^{१४} कृतसंस्तानः पुरुषोत्तमवशसि ॥ ७६७ ॥
 अयताज्जगतीर्षिष्ठि धर्मवत्पद्माङ्कुरः । इदानीमपि यन्नाममभो जातव्यविपाकः ॥ ७६८ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

1 A विवेकौयैः 2 A जितवत् 3 N हितं 4 A जलांजलिः 5 N पितृवत् 6 A गुरुवृत्त्युभवं 7 A नन्दनः 8 A हतं 9 N प्रविष्टो 10 A देवकैः 11 N पितृवत् 12 A कृत्वा 13 N प्रेरितः 14 A सपौरे 15 A महामहः, B महामहः 16 N स्तुतिगुणैः 17 N यत्पमहेर्महागुनेः 18 A B कोष्ठारमिववेष्टनः ।

इत्थं श्रीवप्पमद्विप्रमुचरितमिदं विश्रुतं विश्वलोके
 प्रागविद्वत्कथातशास्त्रादधिगतमिह यत् किञ्चिदुक्तं तदल्पम् ।
 पूज्यैः क्षन्तव्यमत्रालुचितमभिहितं यत्तथा तत्प्रसादात्
 एतत्सर्वाभिगम्यं भवतु जिनमतस्यैर्षपात्रं ध्रुवं च ॥ ७६९ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

5

चन्द्रः सूरिनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीशुभा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ श्रीवप्पमद्वेः कथा

श्रीमशुसुनीन्दुना विशदितः शृङ्गः किलैकादशः ॥ ७७० ॥

दुष्कर्मजैत्रः पुरुषोत्तमाङ्गाज्जन्माविशुदाक्षरहेतुमूर्तिः ।

गिरीशतुङ्गाध्वपुरःस्थितश्रीः प्रधुन्नदेहः शिवतातिरस्तु ॥ ७७१ ॥

10

श्रीकन्यकुञ्जक्षितिपप्रबोधकर्तुस्तथा पूर्वगतश्रुतेन ।

विश्वे समस्तानवपाठयन्धैः श्रीभद्रकीर्तेर्नैरिनिर्वि कीर्तिः* ॥ ७७२ ॥

॥ प्रंथा० ८२०, † उभयं २९४० ॥

१२. श्रीमाननुतुङ्गसूरचरितम् ।

११. प्रभोः श्रीमाननुतुङ्गस्य देशनायां रद्विषः । जयन्ति ज्ञानपायोविशारदेन्दुसहोदराः ॥ १ ॥

नित्यं योजनलक्षेण वर्णनीयः^१ सुवर्णरुक् । मानतुङ्गः प्रभुः पातु मेघः सोमनसाश्रितः ॥ २ ॥

असौवावाहमैतिहा^२मप्रपादय^३ जगत्त्रयं । निकायं^४ तीर्थं^५शृङ्गारप्रकपेक्ष प्रकीर्तये ॥ ३ ॥

५ सदा सुरसरिद्वीचीनिचयाचान्तकदमला । पुरी^६ वाराणसीत्यस्ति साक्षादिव दिवःपुरी ॥ ४ ॥

आसीत् कोविदकोटीरमर्षिद्वारिग्रपारम् । तत्र श्रीहर्षदेवाख्यो राजा नतु कलङ्कभृत् ॥ ५ ॥

ब्रह्मक्षत्रियजातीयो धनदेवाभिषः सुधीः । श्रेष्ठी तत्रामवद् विश्वप्रज्ञाभूयार्थसाधकः ॥ ६ ॥

तत्सुतो मानतुङ्गाख्यो विख्यातः^७ सत्त्वसत्यभूः । अवज्ञातपरद्रव्यवनिवासितयामहः ॥ ७ ॥

सन्वीह^८ शुनयो जैना नम्रा^९ ममसराययः । सचैत्ये जग्मिवानन्यदिवसे विवशेतरः ॥ ८ ॥

१० वीतरागप्रभुं नत्वा गत्वा गुरुपदान्तिकम् । प्राणमदन्मदृच्छाशीर्वादेन गुरुणाह्वितः ॥ ९ ॥

महामतानि पंचाख्योपादिशतप्रतां तथा । कर्णकार्पासकौशेयशौन्या^{१०} गृतिनिषेधतः ॥ १० ॥

इत्याद्यनेकधा धर्ममार्गाकर्णनतस्तदा । वैराग्यरङ्गिणो मानतुङ्गस्य व्रतकांक्षिणः ॥ ११ ॥

तन्मातापितरौ वृद्धाऽऽचार्यस्तस्य श्रवं ददौ । चारुकीर्तिर्महाकीर्तिरित्यस्याख्यां ददौ च सः ॥ १२ ॥

श्रीणां न निर्दृतिर्नान्वा भुक्तिः^{११} केवलिनोऽपि हि । द्वात्रिंशदन्तरायानि युयुचे च युपेधरः ॥ १३ ॥

१५ कृतलोचस्ततो हस्तस्थितोयकमण्डलः । "सन्त्यक्तसर्वावरणं"^{१२} ईर्ष्यासमितिसंयुतः ॥ १४ ॥

गृहस्थापसमोर्द्ध्वत्वावस्थानकृतभोजनः । मायूरपिच्छिकाहस्तो मौनकालेषु मौनवान् ॥ १५ ॥

सदा निःप्रतिकर्म्मसौ प्रतिभ्रमणयोर्द्वयोः । दक्षो गुरुकनीयस्त्वे^{१३} दुष्करः^{१४} कुरुते व्रतम् ॥ १६ ॥—विशेषकम् ॥

१२. अस्य स्वसृपनिर्दृष्टमीधरो लक्ष्मीवरस्थितिः । आस्तिकानां शिरोरत्नमत्रासीद् विस्तुरपशाः ॥ १७ ॥

दृढमभस्ता स चर्यार्थमन्यद्वेषनिमित्तितः । नहर्पिस्तेन काले च^{१५} मध्ये बहुदृग्भागमत् ॥ १८ ॥

२० अधोधनप्रमादेनानुसन्धानाज्जलस्य च । नेके संमूर्छितास्तत्र पृतरास्तत्कमण्डलौ ॥ १९ ॥

गण्डवार्धनृपिर्वायवमुल्लेखे जलमाददे । ददर्श तान् स्वस्ता प्राद^{१६} लीना भेताम्बरजते ॥ २० ॥

व्रते कृपाभरः^{१७} सारसदमी द्वीन्द्रियास्तसाः । विपद्यन्ते प्रमादाद् बलज्जनसदृशं नहि ॥ २१ ॥

लज्जावरणमात्रेऽत्र यस्मिन्पण्डे परिग्रहः । ताम्रपात्रे कथं न स्याद् यादृच्छिकमिदं किमु ॥ २२ ॥

चन्वाः श्रेकान्वा^{१८} जैनाः^{१९} प्रसिद्धार्पणुयकाः । न सन्निवृत्ते नीरमसि रात्रौ क्रियोपलाः ॥ २३ ॥

२५ अचेलाश्च सचेलाश्च नावधारणदुर्नयम् । आश्रियन्ते स्म निःसङ्गाः परमार्थकृतवदराः ॥ २४ ॥

पञ्चाभवेन्द्रियाभ्यानां परिहारपरायणाः । शुक्तिभित्तिसुभिर्गुप्ताः स्थिताः^{२०} समितिपंचके ॥ २५ ॥

—त्रिभिर्विशेषकम् ॥

इत्याकर्ण्य^{२१} शुनिः प्राद^{२२} प्राञ्जलं गृणु मद्रवः । गृह्णासपरिस्वागो मया पुण्यार्थिना कृतः ॥ २६ ॥

आलामन्यः^{२३} समाचरो यत्र जीवदयापि न । तेन धर्मेण किं कुर्वे श्रीसर्वज्ञविरोधिना ॥ २७ ॥

२० अत्र देहे समायाति दुःप्रापाः^{२४} श्वेतभिक्षवः । सा प्राद^{२५} मध्यदेशात् समयात्यन्ति सांश्रवम् ॥ २८ ॥

१ A वर्णनीयः । २ 'अवादितायां' इति D टिप्पणी । ३ 'यमत' इति D टि० । ४ 'निकाय' इति D टि० । ५ A शृङ्गारः ।
६ A सत्यवरणम् । ७ A नमः । ८ N लोचार्पणः । ९ N भुक्तिः । १० N सत्यकः । ११ N 'सर्वावरणः' N 'सर्वभरण' ।
१२ N कनीयधेनु इ० । १३ A दुष्करः । १४ N कालेन । १५ N कुर्यात् । १६ N स्थितिः । १७ A भन्यपणम् ।
१८ N दुःप्रापाः ।

- साङ्गत्वां कारयेष्यामि तत्र तैः सह निश्चितम् । तपसा निर्मलेनानु भवं पापपक्षे यया ॥ २९ ॥
 इदानीं कापि कृपादौ रहो जलमिदं त्यज । हासनस्य यथा म्लानिर्न भवेत्पुत्राकरा ॥ ३० ॥
 विराधना पुनर्नीवगणसात्र भवेद्भुवम् । अपरापरनीरोत्थजीवा अन्योऽन्यसिद्धिषः ॥ ३१ ॥
 श्रुत्वेति तद्वचोऽकार्षीद् शुभं विप्रतिसारतः* । भोजितः परया भक्त्या बोधितश्चाश्रवं ययौ ॥ ३२ ॥
 अन्यदा^१ऽजितसिंहारूपाः सूर्यः पुरमापयुः । पुरा श्रीपार्श्वतीर्थेशकल्याणकपवित्रिताम् ॥ ३३ ॥ 5
 गङ्गातीरस्थमुद्यानसुहृदां शिखरिप्रजैः । शिशियुर्दानसंयुक्तास्त्रिदशा इव नन्दनम् ॥ ३४ ॥
 सया च स्नापिते आदकान्तया सोदरो मुनिः । युत्वा समापयौ तत्र सुरुणां सङ्गवत्सदा ॥ ३५ ॥
 पूर्वैर्विभिः सन्नाचीर्णा सामाचारी न्यवेद्यत । तैस्तद्रे च पीयूषवत् तां सोऽथाहतोऽष्टगोत् ॥ ३६ ॥
 गुरुमिदं श्रितं स्वासौ नदीणोऽप्येऽपि च क्वचित् । तपस्याविधिपूर्वं बागममप्याप्यतादुरात् ॥ ३७ ॥
 ततः प्रतीसिन्धुत् सन्धक्वपःश्रुतसमर्जनात् । योग्यः सन् गुरुमिः सूरिपदे गच्छादयः कृतः ॥ ३८ ॥ 10
 छिट्काव्यभ्रमिश्रान्ता देवी बाधामपीक्षती । यद्वचोऽश्रुतसंसिक्ता पत्मानन्दभूत्भूत् ॥ ३९ ॥
 स तद्वातनगलीयलीनक्षानक्रियोन्नतिः । अभूद्भूमिरुमिद्रोपद्रवान्तरविद्विषाम् ॥ ४० ॥
 § ३. इवञ्च पुरि तत्रासीद् वेदवेदाङ्गपारगः । विरंचिरिव मूर्तित्वो भूदेवः पार्थिवार्थितः ॥ ४१ ॥
 कोविदानां शिरोरत्नं मयूर इति विद्युतः । प्रत्यर्थकविसर्पणां^२ मयूर इव दर्पेहन् ॥ ४२ ॥—युग्मम् ।
 दुहिता दुहिता रूपसीलविद्याशुणोदयैः । सस्य सत्या उमा-गङ्गा-लक्ष्मीदेव्यो यदीक्षणात् ॥ ४३ ॥ 15
 पङ्के पङ्कजमुज्जितं कुचलयं चापारनीरे हृदे
 विन्मयी चापि धृतेर्वह्निः प्रकटिता क्षिप्तः प्राशी चाम्बरे ।
 यस्याः पाणिविलोचनाघरमुखान् वीक्ष्य स्वसृष्टिविधे-
 रुच्छिष्टेव पुरातनी समभवद् दैवाद् विधायेह ताम् ॥ ४४ ॥
 अक्षयं कुलरूपयैस्तस्याः सयुचितं वरम् । सर्वश्रालोचनम् सन्मगमात्पापार्तिमासदत् ॥ ४५ ॥ 20
 संकलक्षणसाक्षिरसाक्ष्याद्यदोक्षयीः । अनूचानो बह्मविप्रो बाणाक्षयः प्रागुणावित्तवः ॥ ४६ ॥
 प्रख्यातवशुकः^३ कामाभिरामाकारधारकः । हृष्टे तत्र मयूरोऽभूद्^४ वारिदाडम्बरे यथा ॥ ४७ ॥
 संमान्योद्गाहयामास तां सुतां तेन^५ दैमबात् । अनुरूपवरप्राप्तिमुता^६ पित्रापि दुस्वजात् ॥ ४८ ॥
 ततः^७ श्रीहर्षभूषण^८ दार्ढीतो दुहितुः पतिः । आक्षिपोदितया तस्मोदितया तोषमात्र च ॥ ४९ ॥
 सत्यावासः पृथक् चक्रे धनधान्यादिसम्प्लुतः । एवं राजार्हितो^९ दौ दौ साहल्यं^{१०} प्रापतुः सदा ॥ ५० ॥ 25
 § ४. बाणोऽन्यदा समं पठया स्नेहवः कलहायितः । सिता हि मरिचक्षोदाद् कृते भवति दुर्जेता ॥ ५१ ॥
 पितुर्गृहभागाद् रुष्टा बाणपत्नी भदोद्धृता । सार्धं वद्गृहमागत्य भर्ता ग्राहानुनीतये ॥ ५२ ॥

वयथा—

मानं मुख स्वामिनि ! शत्रुं जगतो विनाशितस्वार्थम् ।

सेवक-कामुक-परभवसुखेच्छवो नावलेपभृतः ॥ ५३ ॥

30

वासाग्रापद्भिः प्रेक्ष्यः पण्डितं तां सखी जगौ । चाम्भङ्गीभित्तो मानामुचि तस्यामरोऽवदत् ॥ ५४ ॥

1 N 'करी' । * 'अनुगमात्' इति D टि० । 2 N 'जितविह' । 3 A B D 'नीक्षित' । 4 B D 'प्रत्यर्थकविसर्पणां' ।
 5 A 'सन्मग' प्रागुणापि उभासदत् । 6 N 'प्रख्यातवशुकः' । 7 N 'ययूरोऽभूद्' वारिदाडम्बरे । 8 N 'दैव' । 9 N 'प्राप्तिः' । 10 B D
 तमः N यत्र । 11 N 'देवस्य' । 12 A D 'राजार्हितो' । 13 N 'संगल' ।

उक्तं च—

लिखन्नास्ते भूमिं बहिरवन्तः प्राणदयितो
निराहाराः सख्यः सततरुदितोच्छ्वन्ननयनाः ।
परित्यक्तं सर्वं हसितपठितं पञ्जरशुकै-

स्तवावस्था चेयं विस्मज्ज कठिने मानमधुना ॥ ५५ ॥

विलक्ष्मीभूय साऽप्याह^१ बहिरागल कोविदम् । भवने प्रविशामोऽस्यामुत्तरा^२ वयमुपानहौ ॥ ५६ ॥
एतस्यां मौनमालङ्क्यावसिताया पुनस्तवः । विद्वानविद्वन्मन्योऽसौ बहुभावरजोगाद च ॥ ५७ ॥

तद्यथा—

गतप्राया रात्रिः कृशातनुशशी शीर्यत इव
प्रदीपोऽयं निद्रावशाधुपगतो घूर्णित इव ।
प्रणामान्तो मानस्तदपि न जहासि रुषमहो

कृचप्रत्यासत्त्या हृदयमपि ते सुभ्रु ! कठिनम् ॥ ५८ ॥

तन्निमित्तरतः सुमोऽयकाले त्रविता तदा । जजागारतिसम्भ्रान्तः काव्यं ध्रुत्वेषुवाच च ॥ ५९ ॥

स्थाने त्व 'सुभ्रु' शब्दस्य 'चर्डी' साध्यामुदाहरेः । यतोऽस्या दृढकोपायाः शब्दोऽयमुचितः खलु ॥ ६० ॥

इत्याकर्ष्य पितृव्यं च लज्जाभरनतानना । विमर्शं निशावृच विभं मे जनकोऽभ्युपगतः ॥ ६१ ॥

विभ्रानां मूर्खमविज्ञातकारिणीमिलकुत्सयत् । आत्मानं सा ततो वसपंमर्षं च ऋवाद् धनम् ॥ ६२ ॥

मदं मुक्त्वा च सा प्रेम भर्त्तरि शिरमादपे^४ । गह्वा हिमवतो गजे यथा शीतान्शुशेखरे ॥ ६३ ॥

अहं दौशवतो भ्रान्ता वधसौ विद्वन्मणीः । जनकोऽनुचितापायी विमन्दाक्षः कथं किल ॥ ६४ ॥

इह किमुचितं वक्तुं कुलीनानां हि तादृशम्^५ । मातृ-सख्यं दुहितृणामवाच्यं नहि बाध्यम् ॥ ६५ ॥

शशापं पोषादोषेन पितरं प्रकटाक्षरम् । कुष्ठो भव क्रियाभ्रष्टावशातीरसनारकः ॥ ६६ ॥

तस्याः शीलप्रभावेण सखः श्वेताङ्गचन्द्रकैः । कलाप्यमे वयूरोऽमे तदा जहो स चन्द्रकी ॥ ६७ ॥

सागामिजगृहं घाणे मिश्रती सक्तिमावरात् । पितुर्दुर्वचनं तस्याः सान्त्वनाय तदाऽभयत् ॥ ६८ ॥

सद्यः कुष्ठ समालोक्य^६ पश्चात्तापार्त्तविद्वत्^७ । अवाह्युरो गृहेऽस्ताप्सीश्रं ययौ राजपर्वदि ॥ ६९ ॥

पञ्चपात्रं वासरात्रासी जगाम क्षमापमन्दिरे । यातोऽपि कुपितस्तस्य बहून् दोषानभापत् ॥ ७० ॥

भोगिभोगी^८ विनाशकप्रविहो मलिनाहभृत् । सुहृत्समामगे लज्जास्थानं प्रकटयत् सदा ॥ ७१ ॥

असौ मेघसुहृन्मेघसुहृन्मन्त्रकितस्तनौ । चित्रशिरात्समायोग्यो भूपता नेनसा निधिः ॥ ७२ ॥

राजा ध्रुवेति किं सख्यं सम्यूरः कुष्ठदूषितः । इति चिन्ता समाहृतवास्त विजयनैः प्रभुः ॥ ७३ ॥

कृतायगुण्डनः पञ्चो^९ स सवीताहमपण्डनः । सपभूषितायाच्छदनिच्छन् स्थानभज च ॥ ७४ ॥

घाणेनोचं स्फुटं दृष्ट्वा सम्यूरं प्राट्वाद्य । शीवरक्षाह्नसञ्चानं 'वरकोटी'ति ससदि ॥ ७५ ॥

पुनर्निव गृहं गत्वा व्यधुशयेतसि शिरम् । कष्टद्वयद्विह्वानां हि नोचिता सहदा^{१०} सभा ॥ ७६ ॥

सहशीडितस्येऽसिन् ये तिरिष्णुद्विषाः । भूपद्विच्छिन्नमेते किं स्व मूर्खानं न जानते ॥ ७७ ॥

वैराग्यात् लज्यते देहः सदा तदपि नोचितम् । दुःखानामसहिष्णुत्वात् श्रीरत्नाकररा दि सा ॥ ७८ ॥

मुरः सनातनप्रीतिहार्यः वशिष्ठलानिधिः । आराध्यते प्रसादेन यस्य देहो नयो भवेत् ॥ ७९ ॥

१ N D काण्डः । २ A °बुधः । ३ A तवः । ४ N °मादपे । ५ N अहो । ६ N तारशे । ७ N तदात्रेव ।
८ N सिद्धः । ९ N सेऽस्य च । १० A °तामः । ११ D N वयः । १२ N गृहदौ ।

सहस्रकिरणाः कर्मसाक्षी ध्येयो मयास्य यत् । दृश्येते सफले साक्षाद्ग्राधनविराधने ॥ ८० ॥
 पद्मादं रज्जुयन्त्रं सोऽवलम्ब्यात्रोपविष्टवान् । गत्तं च यदिराह्वरैरथोऽर्चिभिरपूरयत् ॥ ८१ ॥
 शार्ङ्गलृप्तमेकैकमुक्त्वा शस्त्रिकपाच्छिनत् । पादमेवं च कान्धेषु पञ्चसूतेषु कृष्टिना ॥ ८२ ॥
 छिन्दतः शेषपादं च मार्चण्डो व्यक्तजेजसा । आगत्वास्य ददौ देहं संख्य विष्णोपितोऽङ्गलः ॥ ८३ ॥
 काव्यानां शततः सूर्यं स्तुतिं संविदधे ततः । देवान् साक्षात्करोति स येनामेकमपि स्मृतम् ॥ ८४ ॥ 5
 श्रीभानुसोपतस्तस्य नीरुजं देहमावतौत् । सार्द्धोऽङ्गवर्णिग्वदीप्यत्कनकभासरम् ॥ ८५ ॥
 प्रतः प्रकटदेहोऽसाधारयौ राजपर्यदि । श्रीहर्षराजः पप्रच्छासीत् ते किं वृत्तं नवा वद ॥ ८६ ॥
 आसीद् देव ! परं ध्यातः सहस्रकिरणो मया । सुष्ठो देहं ददाय च भक्तैः किं नाम दुष्करम् ॥ ८७ ॥
 तदा च ध्यायपक्षीयैः सासूयैरिव पण्डितैः । जगद् किंपिदस्युषं प्रागुत्पन्नमिति स्फुटम् ॥ ८८ ॥

तथा हि—

10

यद्यपि हर्षोत्कर्षं बिभ्रधति मधुरा गितो मयूरस्य ।

धाणविजृम्भणसमये तदपि न परभागभागिन्यः ॥ ८९ ॥

राजाह सत्यमेवेदं गुणी गुणिषु मत्सरी । युयमत्रापि सासूया ब्रूहेऽत्र वयं किमु ॥ ९० ॥
 वैद्यौपथं विना येन प्राञ्जलेनैव चेतसा । सूर्यं आराधितो भक्त्वा कविरवैर्देहमावतौत् ॥ ९१ ॥
 पतितोऽपि परं प्राप सविता यद्वचःक्रमैः । के वयं मानुषास्त्राहारादिकलुपाकुलाः ॥ ९२ ॥ 15
 धाणः प्राह प्रभो ! प्रायः कृतपक्षं किमुच्यते । अस्य काः किल शूद्रादौ देवसात्वित्ये स्फुटं ॥ ९३ ॥
 एवंजातीयमाश्रयातिस्रयं कोऽपि वर्धयेत् । अपरो यदि चेच्छक्तिः कः प्रत्यर्थं शुभायवौ ॥ ९४ ॥
 इति राहो पचः श्रुत्वा धाणः प्राहातिसाहसात् । हस्तो पादौ च संछिद्य चण्डिकायास्तपृष्ठतः ॥ ९५ ॥
 सो परानयत् स्वामी तत्र मुक्तोज्जितः स्तिरम् । यथाऽमुष्मादतिमोदि प्रातिहार्यं प्रदत्तये ॥ ९६ ॥—युगम् ।
 अपादीक्ष मयूरोऽपि तथान्यस्यानुकम्पया । सयि प्रसन्न भूपाल सा कार्यरेजसीदृशम् ॥ ९७ ॥ 20
 यतो मनुहिष्ठः फटं व्यञ्ज्यशूद्रपणाद् भवेत् । जाजन्म तन्मसामीलं विलगैत प्रभो ! दृढम् ॥ ९८ ॥
 श्रुत्वा च भूपतिर्महि मयूरे विभ्रददुताम् । धाणो कोपं वहन् प्राह तथा कौतूहलं महत् ॥ ९९ ॥
 फर्त्तव्यमेव धाणस्य गीःप्राणस्य कवेर्वचः । पाणिपादं नवं चैत् स्वादस्य स्फारं तदा यक्षः ॥ १०० ॥
 अन्मया चेत् तथारक्षारपचसां भग्यते भणिः । यद्वच्छात्रवसां नायकासो राहो हि पर्यदि ॥ १०१ ॥
 अथवा सूर्यमापाय त्वमेतमपि पण्डितम् । विमर्दं निर्विषं नागमिष प्रशुणभाचरे ॥ १०२ ॥ 25
 उपस्था चेपं कृते राहो चण्डी स्तोत्रं प्रचक्रमे । धाणः काव्यैरतिश्रव्यैर्दक्षामाक्षरदन्तैः ॥ १०३ ॥
 ततश्च प्रभवे वृष्टे निवृष्टे सप्तमेऽक्षरे । सधामां तन्मुखी मूल्या देवी प्राह यरे वृष्टु ॥ १०४ ॥
 विधेहि पाणिपादं मे इत्युक्तिसमनन्तरम् । संपूर्णविययः शोभाप्रत्यक्ष इव निर्जितः ॥ १०५ ॥
 महोत्सवेन भूपालमन्दिरं स समीपिबान् । रात्रा पुरस्कृतौ श्रीतिहार्यैऽस्त्रावाप्तुमावपि ॥ १०६ ॥
 यतो विवदमानौ च निषेधेते पुरा कुधा । भूष एवं ततः प्राह निर्णयो नानयोदिह ॥ १०७ ॥ 30
 यादेवी मूलमूर्तिस्त्वा यत्राले वत्तं गम्यताम् । उभाध्यामपि काद्मीरनीष्टति प्रवरं पुरे ॥ १०८ ॥
 जपः पत्राजयो वास्तु स्थानिन्येव कृतोऽनयोः । प्रत्यगायं सचैतन्यः यो हि स्वात्मानुपजयेत् ॥ १०९ ॥
 यः पराभूतिमाप्नोति वह्न्याः प्राङ्गणे यम । प्रजाल्य पुस्तकलोमं विनाश्या अस्त्वसौ पणः ॥ ११० ॥

साध्यामभ्युपगते च न्यवहारेऽथ पण्डितैः । उभौ तत्र प्रतिस्थाते राजमर्त्यैः सहार्हितौ ॥ १११ ॥
 तावत्प्रेतानि कालेन प्रयाणैरविप्रण्डितैः । आसेद्वते पुरं ग्राहीनहानुवपवित्रितम् ॥ ११२ ॥
 आराधयांभुवाते तपसा दुष्करेण तौ । तृष्ठा देवी परीक्षार्थं तौ पृथक्कृत्य दूरतः ॥ ११३ ॥
 समस्तापदमप्राक्षीत् तर्पणमापुरि तेन च । अपरेणापि संपूर्णो तथैवाक्षरपंकजः ॥ ११४ ॥
 5 विलम्बित-दुर्वेदेतया काष्ठाद्वैमानतः । जितं चायोनं शीघ्रत्वाद् विलम्बाच्च जितः ॥ ११५ ॥
 तथा हि—

दामोदरकराघातविह्वलीकृतचेतसा ।

दृष्टं चाणूरमल्लेन शतचन्द्रं नभस्तलम् ॥ ११६ ॥

इति गीर्तिर्णयं लब्ध्वा प्रधानैः सहितौ कवी । निजं नगरमायावौ तत्पुत्रमुर्मिप्राप्ततः ॥ ११७ ॥

10 भयूरक्ष निक्षप्रयपुस्तकानि* नृपाङ्गणे । आनीयाग्यालयत्* खेदात् बानि जातानि भस्मसात् ॥ ११८ ॥

भस्मापि यापदुर्ज्ञानं शीसूर्यशातपुलकम् । वाषष्ठलभसूर्यांशुवकटाक्षरमलि च ॥ ११९ ॥

ततो राक्षा प्रभाषोऽथ गोरवेण प्रकाशितः । उभयोर्यिदुषोर्मानं साम्ये स सममाचयत् ॥ १२० ॥

१५. तौ भूपालः स्तुवत्रिसममालं चान्वदा जगौ । प्रलब्धोऽतिशयो भूमिदेवानामेव दृश्यते ॥ १२१ ॥

ह्युपि दर्शनेऽप्यस्मिन् कथमसि प्रजल्पत । प्राह मन्त्री एहि स्वामी गृणोति प्रोच्यते ततः ॥ १२२ ॥

15 जैनः श्वेताम्बरपाशौ मानतुङ्गाभिधः सुधी । महाप्रभापसंपन्नो विद्यते वाक्के पुरे ॥ १२३ ॥

चैत् पुनर्हलमत्रास्ति तदाह्वयत वं गुरुम् । पिते को यादृशं कार्यं तादृशं पूर्यते तथा ॥ १२४ ॥

इत्याकर्ण्य नृपः प्राह वं सत्पार्नं समानव । सन्मावपूर्वमेतेषां निस्पृह्याणां नृपः कियान् ॥ १२५ ॥

तत्र गत्वा पुरो मन्त्री गुरुनानय चावदत् । आह्वययति वात्सल्याद्भूपः पावोऽवधारयताम् ॥ १२६ ॥

गुरुराट् महामाल* । राक्ष नः किं प्रयोजनम् । निरीहाणामियं भूमिर्निह प्रेक्षभवार्यिनाम् ॥ १२७ ॥

20 मन्त्रिणोचे प्रभो ! धैर्या भाषनात् प्रभाषना । प्रभाष्यं शासनं पूज्येच्छाश्रो रत्नतो भवेत् ॥ १२८ ॥

इति निर्यन्धतलस्य श्रीमानतुङ्गसूर्यः । राजसौर्यं समाजगुरुरभ्युत्तस्यौ च भूपतिः ॥ १२९ ॥

धर्मलामाशिषं दत्त्वा निषिद्धा उपितासने । नृपः प्राह द्विजन्मानः कीदृक् सावित्रयाः क्षितौ ॥ १३० ॥

एतेन सूर्यमाराण्य स्वाङ्गाद् रोगो वियोजितः । अपरमण्डिवरासेनापशास्त्रेभे करप्रभौ ॥ १३१ ॥

भयतामपि शक्तिश्रेत् काप्यस्ति यतिनायकाः । तदा कंचिषमत्कार पूज्या दर्शयवायुना ॥ १३२ ॥

25 इत्यावर्ण्यथ ते प्रादुर्न गृहस्य वर्यं नृप ! । धनधान्यगृहक्षेत्रकलत्रापत्यदेवते ॥ १३३ ॥

राजरत्नविद्यामिलोकाक्षेपादिषः क्रियाः । यद् विद्वन्मः परं कार्यं शासनोत्कर्ष एव नः ॥ १३४ ॥

इत्युक्ते प्राह भूपालो नियतैरेव यक्षयताम् । आपादमस्तकं व्रान्ते निवेश्य प्रापदमिति ॥ १३५ ॥

ततोऽपवरये राजपुरुषेः परुषैल्लक्ष् । निगडेय चतुर्धत्वारिस्तत्संवेरयोमयैः ॥ १३६ ॥

नियमितः समुत्पाट* लोहयक्षसमो गुरुः । न्यवेशयताय तद्द्वारादरी च पिहितो तनः ॥ १३७ ॥—युग्मम् ।

30 अतिजीर्णं सनाराच* तालकं प्रदुल्लतः । सूचिभेषवमरकाण्डः स पातालनिभो वभौ ॥ १३८ ॥

पृथं भ चा म र इति प्राच्य* प्राहेयमानसः । राट्कृत्य निगदं तत्र मुटित्वापे(यै)ति सत्सङ्गान् ॥ १३९ ॥

प्रार्त्तापयवा च कृतेषु गमितेषु हुनं ततः । श्रीमानतुङ्गसूर्यश्च मुक्तलो मुत्तलोऽभयवत् ॥ १४० ॥

खणमुद्वदिते द्वारपद्मे संयमसयतः । सदानुच्छृङ्खलः श्रीमानुच्छृङ्खलवपुर्बभौ ॥ १४१ ॥

अन्तःसंसद्गमाल धर्मदामं नृपं ददौ । प्रावः पूर्वाचलाभिर्यन्मासातिव महापुतिः ॥ १४२ ॥

1 A गहर्गरे । 2 A यत् । 3 B D *पुस्तकानि च प्रागेने । 4 A उवाचयत् । 5 A B D तत्र । 6 A महाप्रभ ।
 7 A तपुश्च । 8 B *नापचयत् । 9 N प्रदत्तं ।

नृपः प्राह शमस्तादृक् शक्तिश्चाप्यतिमानुषी । देवीदेवकृताधारं^१ विना कस्येदं महः ॥ १४३ ॥

देशः पुरमहं धन्यः कृतपुण्यश्च वासरः । यत्र ते वदनं प्रैक्षि प्रभो ! प्रातिमस्तप्रभम् ॥ १४४ ॥

आदेशं सुकृतावेशं प्रयच्छ स्वच्छतानिधे ! । आजन्मरक्षादक्षः स्वाद् यथा मे त्वदनुग्रहः ॥ १४५ ॥

श्रुत्वेति भूपतेर्वचं प्राहुस्ते यदकिञ्चनाः । 'लब्धीनामुपयोगं न' कुत्राप्यर्थे विदध्महे ॥ १४६ ॥

परं श्रीमन् शुणात्मोद्ये ! प्रसाधि वसुधामिमां । जैनधम्मं हताक्षेपं परीक्ष्य परिपालय ॥ १४७ ॥ 5

अथाबोचन्महीनायः^१ पान्थो जैनाहते पथि । अदर्शनादियत्कालं पूज्यानां वञ्चिता वयम् ॥ १४८ ॥

अहो समावलेपोऽभूद् ग्राहणा एव सत्कलाः । देवान् सन्तोष्य यैः स्त्रीयो दर्शितः प्रलयो मम ॥१४९॥

विषयान्तावहंकारभेतायुपरतौ कञ्चित् । दर्पायैव न बोधाय या विद्या सा मतिभ्रमः ॥ १५० ॥

येषां प्रभावः सर्वातिशायी प्रशम ईदृशः । सन्तोषश्च तदाख्यातो धर्मः शुद्धः परीक्षया^१ ॥ १५१ ॥

तन्मया भवतामेषोपदेशः संविधीयते । अतःपरं कटुद्रव्यं त्यक्त्वा स्वाद्यं हि गृह्यते ॥ १५२ ॥ 10

तत आदेशार्थीचूपपोषात् कृत्तं कुरुष्व माम् । राक्षो वाचमिति श्रुत्वा सूरिः प्रणयगदद् गिरम् ॥ १५३ ॥

दीनपात्रौचित्यमेवात् त्रिधा दानरुचिर्भव । जीर्णान्युद्धर पैत्थानि विन्धानि च विधापय ॥ १५४ ॥

आह मन्त्री प्रभो विप्रप्राप्तिमं कज्जलोज्ज्वलम् । जैनयाचंयमादेशक्षरिणैव विलुप्यते ॥ १५५ ॥

इत्थं धर्म्मोपदेशं च प्रदेशमिव सद्गतेः । तेऽथ प्रदाय भूपाय संययुः स्वाश्रयं तदा ॥ १५६ ॥

सर्वोपद्रवनिर्नाशी 'भक्तामर' महास्वयः । तदा तैर्विहितः ख्यातो वर्त्ततेऽद्यापि भूतले ॥ १५७ ॥ 15

६३. कदापि कर्मभैरिष्यात् तेषां चित्ररुजाभवत् । कर्मणा पीडिता यस्मात् शलाकापुरुषा अपि ॥ १५८ ॥

धरणेन्द्रस्मृतेरायात् पृष्ठोऽनसनहेतवे । अयादीदायुरद्यापि स तत् संक्षिप्यते कथम् ॥ १५९ ॥

यतो भवादृशामायुर्बहुलोकोपकारकम् । अष्टादशाक्षरं मन्त्रं तत्स्तेषां समर्पयत् ॥ १६० ॥

ह्रियते स्मृतियोगेन' रोगादि नवषा भयम् । अन्तर्ययौ ततः श्रीमान् धरणो धरणीतलम् ॥ १६१ ॥

तत्तत्तदनुसारेण स्तवनं विद्महे प्रभुः । ख्यातं 'भयहर्' नाम तदद्यापि प्रवर्तते ॥ १६२ ॥ 20

हेमन्तशतपत्रश्रीदेहोऽस्वाधमहोनिधिः । सूर्यजनि तत्त्वाद्गो मुलभं वादशां वादः ॥ १६३ ॥—युग्मम् ।

सायं प्रातः पठेदेतत् स्तवनं यः शुभाशयः । उपसर्गा ध्रजन्त्यस्य विविधा^१ अपि दूरतः ॥ १६४ ॥

मानतुङ्गप्रभुः श्रीमानुद्योतं मिनशासने । अनेकधा विधायैवं शिष्यान्निष्पाद्य सन्मतीन् ॥ १६५ ॥

येषा गुणाकारं शिष्यं पदे स्वीये निवेदय च । इङ्गिनीमथ संग्राह्यानक्षनो दिव्यमभ्यगात् ॥ १६६ ॥

इत्थं श्रीमानतुङ्गममुचरितमतिस्वैर्यकृद्भूतधर्म- 25

आसादस्तम्भरूपं सुकृतभरमहापट्टविष्टम्भहेतु ।

श्रुत्वा कुत्रापि किञ्चिद् गदितमिह मया संप्रदायः च लब्ध्वा

शाध्यं मधाप्रधानः सृष्टिपुण्यमातामस्तत्र नत्प्रासनियम् ॥ १७७ ॥

अचिन्द्रप्रभसूरिपदसरसहस्रप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूररनेन चत्तास कृत आरामलक्ष्मसुवा ।
 निपुणं निपुणं निपुणं निपुणं निपुणं निपुणं निपुणं निपुणं

श्रीपदाममनीन्दना विशदितः अष्टोदश

॥ मंत्राय १७४. अ० ३ । उभयं ३११४ ॥

Abstract

1 N हेरदरी* 2 N प्रातिपद्विनाम् 3 N लक्ष्मीना 4 N च 5 N महीपालः 6 A चर्वदुदारीडया 7 D N स्फुटिहोदेन 8 A विविषा ।

१३. श्रीमानदेवसूरिचरितम् ।

११. सुरेः श्रीमानदेवस्य प्रमावाग्मोनिधिर्नवः । सदा यत्कमसेविन्यौ ते जया-विजये श्रियो ॥ १ ॥

निर्द्वैति यत्कमाम्भोजगुणानुचरणाद् दधुः । गतिं मनोहरा हंसा मानदेवः स वः श्रिये ॥ २ ॥

तद्भुत्तसिन्धुतः किञ्चिदेकदेशं विगान्ध च । आख्यानपण्यविहारात् तरिष्यामि स्वमूढताम् ॥ ३ ॥

अस्ति सप्तशतीदेशो निवेशो धर्मकर्मणाम् । यदनेनमिवा भेजुस्ते राजभरणं गजाः ॥ ४ ॥

तत्र कोरंटकं नाम पुरमस्त्युन्नताश्रयम् । द्विजिह्वविमुखा यत्र विनतानन्दना जनाः ॥ ५ ॥

तत्रास्ति श्रीमहावीरचैल शैलं दधद्दम् । कैलासशेखरद्वाति सर्वाश्रयतयानया ॥ ६ ॥

उपाध्यायोऽस्ति तत्र श्रीदेवचन्द्र इति ध्रुवः । विद्वद्भुन्दशिरोरत्नं तमस्ततिहरो जने ॥ ७ ॥

आरण्यकतपस्यायां नमस्यायां जगत्पि । सक्तः शकान्तरङ्गातिविजये भवतीरभूः ॥ ८ ॥

सर्वदेवप्रभुः सर्वदेव सद्गानसिद्धिदत् ।

सिद्धदेवैः विद्यासुः श्रीबाराणस्याः^१ समागतम् ॥ ९ ॥—युग्मम् ।

बहुभुतपरीवारो विश्रान्तस्तत्र वासरात् । काश्चित्सर्वोप्य तं चैत्यव्यवहारमभोचयत् ॥ १० ॥

स पारमार्थिक तीर्थं घटे द्वादशया तपः । उपाध्यायस्ततः सूरिपदे पूज्यैः प्रतिष्ठितः ॥ ११ ॥

श्रीदेवसूरिरित्याख्या तस्य ख्यातिं ययौ किञ्च । भूयन्तेऽद्यापि वृद्धेभ्यो वृद्धास्ते देवसूरयः ॥ १२ ॥

श्रीसर्वदेवसूरीशः श्रीमच्छत्रुञ्जये गिरौ । आत्मार्थं साधयामास श्रीनाभयेकवासनः ॥ १३ ॥

चारित्रं निरतीचारं ते श्रीमदेवसूरयः । प्रतिपात्य निवेश्याथ सूरिं प्रच्योतनं^२ पदे ॥ १४ ॥

अन्तेऽनगानमाधाय ते सदापद्धतयमाः । सन्मगारापनापूर्वं देवी श्रियमशिक्षितम् ॥ १५ ॥

१२. अथो विजङ्गुर्नैदुले श्रीप्रच्योतनसूरयः । तेषां परोपकारायववारो हि भवेत् क्षितौ ॥ १६ ॥

तत्र श्रीजिनदूरोऽस्ति ख्यातः श्रेष्ठी घनेश्वरः । सर्वसाधारणं यस्य मानवं मानदानयोः ॥ १७ ॥

आरिणीति^३ श्रिया तस्य धर्मे निविद्धवासना । वरैते व्यवहारेण द्वयोऽस्तु पुरुषार्थयोः ॥ १८ ॥

तत्पुत्रो मानदेवोऽस्ति मानवानप्यमानकः । वैराग्यरङ्गितस्तान्धः प्रान्तमूरान्तरहिषाम् ॥ १९ ॥

श्रीप्रच्योतनसूरीणामन्यदोपाग्रयोऽगमत् । ते धर्मं तस्य आचरयुस्तरण्डं भवसागरे ॥ २० ॥

सप्तरासराणां पुष्टा गुरुपादान् व्यजिह्वत् । मानदेवः परिमया ददधं ये प्रसीदत ॥ २१ ॥

निर्धन्यात् पितरौ चातुहाय्यं युद्धे दिने ततः । चारित्रमग्रहीदुग्रभाश्चचार अतः च सः ॥ २२ ॥

अङ्गैश्चाद्रावेऽपीती^४ छेद-मौलेषु निष्ठितः । उपाह्वेषु च निष्णातस्ततो जज्ञे बहुभुतः ॥ २३ ॥

विश्राय सोऽन्यदा विज्ञो योग्यः सहकृमिस्तदा । पदप्रतिष्ठितश्चने चान्द्रगच्छांयुषेः^५ क्षमी ॥ २४ ॥

प्रमायाद् प्रगणस्तस्य मानदेवप्रभोस्तदा । श्रीजया-विजयादेव्यो नित्यं प्रणमतः क्षमो ॥ २५ ॥

एव प्रभायभूयिष्ठे शासनस्य प्रभावकः । सुबल्योभाङ्गणोभो^६ माहात्मिब स च व्यभात् ॥ २६ ॥

१३. अथ तत्क्षुद्रिस्तापुयां चैलपञ्चशतीमृति । धर्मक्षेत्रे वदा जज्ञे गरिष्ठमशिव जने ॥ २७ ॥

अनालभ्युल्लेखपातिरोगैर्लोकं उपद्रुतः^७ । जज्ञे यत्रोपय वैद्यो न प्रमुग्धदेवते ॥ २८ ॥

प्रतिजगत्पणे ग्लानदेहस्येदं प्रयाति यः । गृहगतः स योगेण पातते वल्यते हृतम्^८ ॥ २९ ॥

^१ १ A' शेरटकः । २ D' सिद्धिदेवे । ३ A' बाणारस्या । ४ A' D' प्रच्योतने । ५ A' चारणीति । ६ A' उरीते । ७ A' च-
गन्धो पुत्रे । ८ A' 'गणोयो । ९ N' 'ग्लु सपाति' । १० A' उपद्रुतः । ११ A' पुत्रम् ।

स्वजनः कोऽपि कस्यापि नास्तीह समये तथा । आकन्दभैरवारावरीद्रक्षाऽभवत् पुरी ॥ ३० ॥
 चित्तानां^१ च सहस्राणि^२ दृश्यन्तेऽत्र बहिः क्षितौ । शवानामर्द्धदधानां श्रेणयश्च भयंकराः ॥ ३१ ॥
 सुभिक्षमभवद् ग्रन्थक्रव्यादानां वदोदितम् । शून्या भवितुमारभे पुरी लङ्घोपमा वदा ॥ ३२ ॥
 पूजा च विश्वदेवानां विश्रान्ता पूजकान् विना । गृहाणि शनसंचातदुर्गन्धानि वदामवत् ॥ ३३ ॥
 कियानप्युद्धृतः संपञ्चैते कृत्वा समागमम् । मन्त्रयामास कल्पान्तः किमरीवागतो भुवम् ॥ ३४ ॥ 5
 न कपदी न चाम्बा च ब्रह्मशान्तिर्न यक्षराट् । अयाभार्येन संपत्स नो विद्यादेवता अपि ॥ ३५ ॥
 भाग्यकाले यतः सर्वा देवदेवीगणाः स्फुटः । सप्रत्यय इदानीं तु यवीं कुत्रापि निश्चितम् ॥ ३६ ॥
 इति तेषु निराशेषु समेता श्लासनामरी । उपादिशत् तदा संपभेवं सन्तप्यते कथम् ॥ ३७ ॥
 न्लेच्छानां व्यन्तरैरुमैः सर्पैः सुरसुरीगणः । विहृतस्तद्विषीयेत किमत्रास्माभिश्च्यवताम् ॥ ३८ ॥
 अतः पर वृत्तयेऽत्र बधे भङ्गो भविष्यति । सुदुर्लभैर्निहितः सन्धगुहात्वा कुत्र यथोचितम् ॥ ३९ ॥ 10
 परमेष्ठमुपायं यः कथयिष्यामि यस्तुतः । गृणुतावहिताः सन्तः सधरक्षा यथा भवेत् ॥ ४० ॥
 तवस्तेनाशिवे क्षीणे मुक्त्वा पुरमिदं ततः । अन्यान्यनगरेष्वेव गन्तव्यं यच्छा मन ॥ ४१ ॥
 श्रुत्वा च किंचिदाश्वासयन्तस्ते पुनरभ्यधुः^३ । समादिश महादेवि ! कोऽप्यो^४ नः परिरक्षितः ॥ ४२ ॥
 वैषी ग्राहाम नञ्जुले मानदेवास्त्वया गुरुः । श्रीमानस्त्रि तमानाप्य सत्यादृशालनोदकैः ॥ ४३ ॥
 आयासानभिषिञ्च्यं यथा शान्त्यति डारम् । एवमुक्त्वा तिरौचत श्रीमच्छासनदेवता ॥ ४४ ॥ 15
 श्रावकं वीरदत्तं ते प्रैर्पुनैर्बुलपत्तने । विहस्रिकां धृष्टिवा च स तत्र क्षिप्रमागमत् ॥ ४५ ॥
 श्रु(मन्)^५ नामाभयं दृष्ट्वा व्यथाभेपैषिकीं तदा । मध्याह्ने सुरिपादाश्च मन्येऽपवरकं क्षिताः ॥ ४६ ॥
 उपादिशत् ह्रुमे स्थाने स्थाने सदृशसन्निविताम् । पर्यङ्कसन्मासीना नासामन्यस्तद्वयः ॥ ४७ ॥—युग्मम् ।
 समानाः^६ कृच्छ्र-वत्त्वाणे एणे कैणे मणौ श्रुदि । तेषां प्राप्ते प्रणामाय देव्यौ श्रीविजया जये ॥ ४८ ॥
 कोगान्तरुपविष्टे च ते दृष्ट्वा सरलाः स च । निमग्नत्मा तमस्त्रोमे दृष्यौ चिन्ताविपन्नवीः^७ ॥ ४९ ॥ 20
 श्रुवं प्रसारिकाऽस्माकं साऽपि शासनदेवता । यथैवावन्तमप्यान्तं प्रेप्तादं हेक्षितो भुवम् ॥ ५० ॥
 आचार्योऽयं हि राजर्षिर्मध्येदिव्याद्भनं सितः । अहो चारित्र्यसाक्षि शम्येदस्यादुपद्रवः ॥ ५१ ॥
 भामाधानं च विक्षाप प्यानप्याक्रमिदं वचो । क एवं गहि जानीते तस्मादासे क्षणे बहिः ॥ ५२ ॥
 प्याने च भारिते मुष्टि यद्गुलाशुप्रार्थिकः । प्राविशद् द्वारमध्ये च सायकं गुरुमातमम् ॥ ५३ ॥
 विक्षाप वेक्षितैर्देव्यौ तस्माविप्रतिप्रतताम् । अट्टैर्दन्धसम्पन्धैलं निपात्य ययन्धतुः ॥ ५४ ॥ 25
 आरटन्तं च तं सारस्वतं दृष्ट्वातुन्मया । प्रमुर्षिमोचयामास वदहानप्रचासना^८ ॥ ५५ ॥
 जपाद् दे मदापाप ! श्रापयोष्य त्रियाधम । प्रभोः श्रीमानदेवस्य चारित्र्यस्य त्रुतिगणः ॥ ५६ ॥
 एवं विप्रस्समाप्यसे आचार्य्यमनो भवान् । पुत्राय ! नाकिचिन्नामानभिक्षासतेपरः ॥ ५७ ॥—युग्मम् ।
 ईशस्त्वानिमिषे दृष्टी परपावक्षितिरहसौ । पुष्पमाळा न च म्बला दैव्यापात्रा^९ ॥ ५८ ॥
 प्रागेव मुष्टिपातेन प्रैपयिष्ये यमालयम् । जैनभट्टालुदम्भेनाहमपि च्छत्रिता त्वया ॥ ५९ ॥ 30
 प्रभोपादेस एव त्वन्जीवने हेतुरमिमः । पर पावन्धुः कस्मादीदृशस्त समागतः ॥ ६० ॥
 मुष्टिपंथो दधेवात्र लक्ष्मिलभिसन्धितः^{१०} । यदमुष्टिर्भयानामात् ताटगेन प्रयातु तत् ॥ ६१ ॥

1 A चित्तानां, N चेतना । 2 A सहस्रानि । 3 N मित । 4 N एतत् । 5 N इयं । 6 A D गदनाः,
 B गदना । 7 A एतानि प्रवचनी, D विप्रिपत्तनी । 8 N B प्रचरन् । 9 N देव्यापात्रा । * 'अभिपद्य' एते D द्विः ।

- स ग्राह श्रूयतां देव्यौ श्रीसंघः प्रजिपाय माम् । पुण्यास्तक्षशिलाः रायाः शासनेशोपदेशतः ॥ ६२ ॥
 अशिवोपशमार्थं श्रीमानदेवस्य सुप्रभोः । आह्वानायाध मूर्ध्नि त्वान्ममैवाशिवमाययौ ॥ ६३ ॥
 उवाच विजया तत्राशिवं किमिदं नो गवेत् । तत्र गुप्तादत्रः श्राद्धा दर्शनच्छिद्रवीक्षकाः ॥ ६४ ॥
 वराक ! न विजानासि प्रभावं त्वमप्युप्य भोः । मेघा वर्षन्ति सस्यानां निष्पत्तिश्चास्य सत्त्वतः ॥ ६५ ॥
 5 श्रीशान्तिनाथतीर्थेऽशिवेति शान्तिदेवता । सा सूरिद्वितयं कृत्वाऽऽसद्भावाद् वन्दते ह्यमुम् ॥ ६६ ॥
 विजयाह स्वयेकेन आवकेण ससंमदा^१ । प्रह्णिणोमि कथं पूजयानकर्णहृदया किमु ॥ ६७ ॥
 बहवस्त्वाटङ्गाः^२ सन्ति यत्रेह्यार्मिकोत्तमाः । कथं भवेत् पुनर्दृश्यः प्रहितस्त्रय नो गुरुः ॥ ६८ ॥
 सूर्यः प्राहुरादेशः संघस्याधेय एव नः । अशिवोपशमः^३ कार्यस्तद्रस्यैर्विधास्यते ॥ ६९ ॥
 वयं तु नागमिष्यामोऽग्रतः संपाननुज्ञया । संघसुटवे इमे देव्यौ तपोरनुमतिर्न च ॥ ७० ॥
 10 जम्भ्यामुपतिष्ठो वः पुरा कमठजल्पितः । अलि मन्त्राधिपराजल्पः श्रीपार्थस्य प्रभोः क्रमः ॥ ७१ ॥
 श्रीशान्तिनाथ-पार्थस्य प्रभुस्त्विति पवित्रितम् । गर्भितं तेन मन्त्रेण सर्वोदिवनिपेक्षिता ॥ ७२ ॥
 श्री शान्ति स्त्र व ना भिरयं गृहीत्वा स्वयनं धरम् ।

स्वलो गच्छ निजं स्थानमशिवं प्रशमिष्यति ॥ ७३ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

- इत्यादेशं च संभाष्य तथैव कृतवान् मुदा । ग्राहस्तक्षशिलायां च स्वयं संघस्य पार्षण्यत् ॥ ७४ ॥
 15 तस्य चापालगोषाळं पठतः स्वयनं मुदा । दिनैः कतिपयैरेव प्रशान्तोऽयमुपश्रवः ॥ ७५ ॥
 कोऽपि कुत्रापि पायातः प्रणश्य^४ जनमप्यतः । गते वर्षत्रये भग्ना तुल्यैः सा महापुरी ॥ ७६ ॥
 अद्यापि च न विन्यानि पितृलाभमयाणि च । तद्गृहेषु सन्तीति कथाया वृद्धजनमुक्तिः ॥ ७७ ॥
 ततः प्रभृति संघस्य मुद्रोपद्रवनाशकः^५ । स्वयः प्रवर्ततेऽद्यापि 'शांतिं शांत्या दि'न्दुतः ॥ ७८ ॥
 मन्त्राधिपराजनामभूत् तस्य गन्धः प्रसिद्धिभूः । चिन्तामणिरिवेष्टार्यप्रदं ज्ञातयतावशात् ॥ ७९ ॥
 20 सूरिः श्रीमानदेवाख्यः शासनस्य प्रभावनाः । विधायानेकशो योग्यं शिष्यं पट्टे निवेश्य च ॥ ८० ॥
 गिनदस्त्वामसंक्षेपतया संहिष्य विप्रहम् । आयुःशान्ते परं ध्यानं विभ्रतं त्रिदिवमाप सः ॥ ८१ ॥

इत्थं श्रीमन्मानदेवप्रभूणां धृतं चित्तस्यैर्षकृन्माहशानाम् ।

विद्याभ्यासैकामहध्यानमन्यस्यासद्भानां पच्छतादुच्छिदं च ॥ ८२ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपटसरसीहस्तप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिनेन चैतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।

25 श्रीपुष्पार्चिचरित्ररोहणगिरौ प्रभुसूरिस्तितः

श्रद्धोप्तायगमत् त्रयोदश हृत् श्रीमानदेवाश्रयः ॥ ८३ ॥

सर्वज्ञचित्तनवशादियं तन्मयत्वमासादयन् जयति जैनमुनिः स गपः ।

प्रभुसूरिरपि भूरिमतिः कवीनामर्थेषु कान्यविषयेषु विचक्षणो यः ॥ ८४ ॥

॥ प्र० ८८, अ० १६, उभयं ३२०२ ॥

॥ इति श्रीमानदेवसूरिप्रबन्धः ॥

१४. महाकविश्रीसिद्धिर्पिचरितम् ।

५१. श्रीसिद्धिर्पिः श्रियो देवाद् धियामध्यामधामगुः । निर्वन्धप्रन्थतामापुर्वद्वन्धाः सांप्रतं भुवि ॥ १ ॥
 श्रीसिद्धिर्पिप्रभोः पान्तु वाचः परिपचेलिमाः । अनावाविद्यासंस्कारा यदुपास्तोर्भेदलिमाः ॥ २ ॥
 सुप्रभः पूर्वजो यस्य सुप्रभः^१ प्रतिभावताम् । घन्धुर्वन्धुरमाग्यश्रीर्वल^२ माघः कवीश्वरः ॥ ३ ॥
 चरितं कीर्त्तयिष्यामि तस्य त्रयस्रज्जडाशयम् । भूयुक्कचमत्कारि बारिताखिलकल्पम् ॥ ४ ॥ 5
 अजजरश्रियां धाम वेपालक्ष्यजरजरः । अस्ति गूर्जरदेवोऽन्यसज्जराजम्यदुर्जरः ॥ ५ ॥
 तत्र श्रीमालमित्यस्ति पुरं मुखनिव क्षितेः । चैत्योपरिस्त्रकुन्मालियंत्र चूडामणीयते ॥ ६ ॥
 प्रासादा यत्र दृश्यन्ते मत्तवारणराजिताः । राजमार्गाश्च शोभन्ते मत्तवारणराजिताः ॥ ७ ॥
 जैनलयाश्च सन्त्यत्र नयं धूपगमं श्रिताः । महर्षयश्च निःसङ्गा न वन्धूपगमं श्रिताः ॥ ८ ॥
 तत्रास्ति हासिकाश्रीवापहसिपरिपुत्रजः । रूपः श्रीवर्मलाताश्वयः शत्रुमर्ममिदाश्वयः ॥ ९ ॥ 10
 तस्य सुप्रभदेवोऽस्ति मञ्जी मित्रं जगदपि । सर्वस्यापारमुद्राधुन्युद्राकुर्जनानने ॥ १० ॥
 देवाशेषानसौ यस्य नीतिरीतिमुदीक्ष्य^३ तौ । अवलम्ब्य सिवो विष्णुपदं कर्तुं तपः किल ॥ ११ ॥
 तस्य पुत्रावुभावंसाविष विश्वभरक्षमौ । आयो दत्तः सुकुल्लो द्वितीयश्च शुभंकरः ॥ १२ ॥
 दत्तचितोऽनुजीविष्यो दत्तचित्तस्य^४ धर्मधीः । जग्रहत्तः कुकुलेषु तत्र सुत्रागवच्छ्रिया ॥ १३ ॥
 हर्म्यकोटिस्तुरत्कोटिष्वज्जालान्तरक्षिता । जलजन्मतयेव श्रीर्वसुदासीदनिर्गमा ॥ १४ ॥ 15
 तस्य श्रीभोजभूषालयात्मिनं कृतीश्वरः । भीमाघो नन्दनो ब्राह्मीलन्धनः शीलचन्दनः ॥ १५ ॥
 पेर्युगीनलोफस्य सारसारस्यवावितम् । शि शु पा ल व चः काव्यं प्रशस्तिर्वस्य शाश्वती ॥ १६ ॥
 भीमाघोऽस्तापधीः श्लाघ्यः प्रशस्तः कस्य नामयत् । चित्रं जाल्यहरा यस्य कान्यगङ्गोर्भेदविपुषः ॥ १७ ॥
 तथा शुभंकरभेष्टी विश्वविभ्रमिर्भकरः । यस्य दानाहुतैर्गीतैर्हयैश्चो हर्षमूरभूत् ॥ १८ ॥
 तस्याभूद् गेहिनी लक्ष्मीलैक्ष्मीलक्ष्मीपतेरपि । यया सत्तापिताः सत्यः सीताया विश्वविभ्रताः ॥ १९ ॥ 20
 नन्दनो नन्दनोत्तंसः कल्पद्रुम इवापरः । ययेच्छादानतोऽर्घिभ्यः प्रचितः सिद्धनामयः ॥ २० ॥
 अतुरूपकुला कम्पां कम्पां पित्रा विषाहितः । सुते वैपयिकं सोम्यं दोशुन्मुग इवापरः ॥ २१ ॥
 ५२. कुरोवरभरोदारो दाराचारपरारुहसः । अन्यदा सोऽभवत् कर्म दुर्जयं विदुषामपि ॥ २२ ॥
 विष्णुमाधुराहकिण्वयन्मुमिश्रेतिवारितः । अपि नैव न्यवर्त्तिष्ठ दुर्बलं व्यसनं यवः ॥ २३ ॥
 अगृह्यतिप्रहृष्टेऽस्मिन्महर्षिस्मसौ यदाः । तदेकचित्तपूतीनां सदाचारदभूद् यतिः ॥ २४ ॥ 25
 स पिपासाशानायासि श्रीतोष्णाश्च^५ विमर्शतः । योगीव लीनचितोऽत्र विप्रसत्तायुवाक्यतः ॥ २५ ॥
 निशीथानिकमे रात्रापि स्रक्गृहागमी । यथा प्रतीक्ष्य एकस्यास्तथा मित्रं प्रतीक्ष्यते ॥ २६ ॥
 अन्यदा रात्रिजागर्गानिर्याववपुरुषमाम् । गृह्यन्त्यापारकुलेषु विलीनाहसिर्निवतः ॥ २७ ॥
 ईदम् शोतेपसम्पन्धवक्षकेशवममम् । अश्रूरश्रुणि सुधन्तीं वधूं प्राह सगद्गदम् ॥ २८ ॥-सुगम् ।
 मयि सत्तां यदाभूतिं कस्ते कुर्वात् ततः स्वयम् । स्त्रियसे^६ कुविकल्पैस्त्वं गृहकर्मसु^७ चालसा ॥ २९ ॥ 30
 अश्रुतोऽपि च ते व्यसो यदा राजकुलादिह । आगन्ता च ततो देवावसरदावसज्जिते ॥ ३० ॥
 मागेयानोपयति त्वं तम् तथ्यं गग निवेदय । यथा ब्राम् गवदीयार्तिप्रतीकारं करोम्यहम् ॥ ३१ ॥-सुगम् ।

1 A गुरप्रभः । 2 'वन्धुरमाग्य' श्रीर्वल' इत्येतादृशः पाठः सर्वेभ्यादशेषेण समुपलभ्यते । 3 A श्रीतिमुदीक्षितो । 4 A D दत्तपिताय धर्मः । N दत्तपितायुधर्मः । 5 N श्रीतोष्णाश्च । 6 N व्यसनम् । 7 B D विपत्ते, N विपत्ते । 8 N कर्ममण्डला ।

सा न किंचिदिति श्रोत्र्य श्रुतिर्वन्धतोऽवदत् । सुप्तसुप्तोऽर्द्धरात्रातिक्रमेऽप्येति करोमि किम् ॥ ३२ ॥
 श्रुत्वेत्याह तदा श्रुतः किं नामेऽजस्वि मे पुरः । सुप्तं खं वोपयिष्यामि वचनेः कर्कशप्रियैः ॥ ३३ ॥
 अथ स्वपिहि वत्से ! त्वं निश्चिन्ताऽहं तु जागरम् । कुर्वे सर्वं भलिष्यामि नात्र कार्याऽश्रुतिस्त्वया ॥ ३४ ॥
 5 ओमित्यथ सुपाप्रोक्ते रात्रौ वदधामि वत्सुषी । निनिद्रा पश्चिमे यामे रात्रेः पुत्रः समागमत् ॥ ३५ ॥
 द्वारं द्वारमिति श्रोतस्वरोऽसौ यावदूचिवान् । इयद्रात्रौ क आगन्ता माताऽवादीदिति स्फुटम् ॥ ३६ ॥
सिद्धः सिद्ध इति श्रोके तेन सा कृतककुचा । प्राह सिद्धं न जानेऽहमप्रस्तावविहारिणम् ॥ ३७ ॥
 अधुनाऽहं क यामीति सिद्धेनोक्ते जनन्यपि । अन्यथा क्षीत्रमावाति यथाऽस्मात् कर्कशं जगौ ॥ ३८ ॥
 एतावत्सं निशि द्वारं विवृतं यत्र पश्यसि । तत्र थायाः समुद्राट्द्वारा सर्वापि किं निशा ॥ ३९ ॥
 भवत्येवमिति श्रोके सिद्धस्तस्मात्त्रिरिय च । पश्यन्ननादृताद्वारो द्वारेऽगादनगारिणाम् ॥ ४० ॥
 10 सदाऽप्यनादृतद्वारशालायां पश्यति स्व सः । सुमीन् विविधचर्चासु क्षितासिष्णुषुदुर्लभान् ॥ ४१ ॥
 कांक्षितैरात्रिकं कालं विनिद्रस्व गुरोः पुरः । प्रवेद्यन्व उत्साहात् कांक्षितस्त्वप्यारक्षिणः ॥ ४२ ॥
 उत्कटिकासनान् कांक्षित् कांक्षित्श्रोत्रोदिकासनान् । वीरासनस्थिवान् कांक्षित् सोऽपश्यन् सुनिद्रुहवान् ॥ ४३ ॥
 अचिन्तयच्छममुचामिदंशरे निर्जेरा इव । मुञ्चातशीतला एते कृष्णामीनां सुमुखवः ॥ ४४ ॥
 नाटशा न्यसनासना अनलाः स्वगुरुष्वपि । मनोरथदुहलेपां विपरीतविहारिणः ॥ ४५ ॥
 15 धिग् ! जन्मेदमिहासुत्र दुर्घटो दुर्गतप्रदम् । तस्मात् सुकृतिनी वेला यत्रैते दृष्टिगोचराः ॥ ४६ ॥
 अभीपां दर्शनात् कोपिन्त्यपि 'सुपकृतं मयि । जनन्या क्षीमुत्तमपि पितुं प्रयासयेत् ॥ ४७ ॥
 ध्यायन्नित्यमवस्तस्यौ नमस्तेऽयश्चकार सः । प्रदत्तधर्मलाभाशीर्निर्भन्धः प्रमुखाह च ॥ ४८ ॥
 को भवानिति वै श्रोक्ते प्रकटं प्राह साहसी । शुभंकरात्मजः सिद्धो ब्रूतान्नात्र निषेधितः ॥ ४९ ॥
 उद्घाटद्वारि थायास्तवमोकसीयन्महानिशि । इत्यप्यावचनान् प्राहृवद्वारि सङ्गतः ॥ ५० ॥
 20 अतःप्रभुतिं पृथ्यानां परणौ शरणं नम । प्राप्ते प्रबहणे को हि निस्तितीर्षति नाम्बुधिम् ॥ ५१ ॥
 उपयोगं श्रुते वक्ष्या योग्यवाद्दृष्टमानसाः । प्रभावकं भविष्यन्तं परिक्षायाथ तेऽवदन् ॥ ५२ ॥
 अस्मद्दैवं विना नैवास्तारायै स्वीयतेतराम् । सदा स्वेच्छाविहारणां दुर्भ्रहः स भवादशात् ॥ ५३ ॥
 धार्यं ब्रह्मप्रतं चोरं दुश्चरं कावेरनरे । कापोतिका तथा वृषिः समुद्रानाऽपरमिथा ॥ ५४ ॥
 वारुणः केशलोचोऽथ सर्वाङ्गीणव्यथाकरः । सिकतापिण्डवर्षायां निरास्वावश्य संयमः ॥ ५५ ॥
 25 उच्चावचानि धाक्यानि नीचानां प्राक्कण्टकाः । सोढव्या द्रव्यैश्चर्वणीया लोहमया यथाः ॥ ५६ ॥
 उग्रं पलाष्टमायां तत्तपः कार्यं सुदुष्करम् । स्वादास्तावेषु लब्धेषु रायवेषी न पारणे ॥ ५७ ॥
 इत्याकर्ण्यवदन् सिद्धो मत्सदस्त्रयस्तनस्थिताः । छिन्नकर्णोष्ठनासादिबाहुपादयुगा नराः ॥ ५८ ॥
 सुपाकरास्तथा भिक्षाचोर्वेदवृत्तिधारिणः । अप्राप्तशयनस्थानाः पराभूता निजैरपि ॥ ५९ ॥
 नाय ! किं तदवस्थाया अपि किं दुष्करो भवेत् । संयमो विश्ववन्धस्वन्मूर्ध्नि देहि कर्तुं मम ॥ ६० ॥
 30 यददत्तं न गृहीमो वयं तस्मात् स्थिते भव । दिनमेकं यथाऽनुष्ठाययामः' वेदकं तव ॥ ६१ ॥
 ततः प्रमाणमादेत इत्युक्त्वा तत्र सुस्थिते । परं हर्षं दधौ सूरिः सुविनेयस्य लाभतः ॥ ६२ ॥
 १३. इतः शुभंकरः श्रेष्ठि प्रातः पुनं समाह्वयत् । शब्दादने च सम्प्रान्तोऽपश्यत् पत्नीं नवाननाम् ॥ ६३ ॥
 अचराजो कथं नागात् सिद्ध इत्युक्त्वा सती । लज्जानन्नाऽवदन् वृत्तीशिक्षितोऽथ सुतो ययौ ॥ ६४ ॥

1 N तददत्त । 2 N कोपिन्त्यानुपकृतं । 3 B N इदंति वाचयानां । D इदंस्त्वाननादना । 4 N दुष्करः । 5 N निशा-
 यानः । 6 N सभातः पश्यत् । 7 N अचरणे ।

श्रेष्ठी दध्यौ महेलाः स्युरुत्तानधिपणा ध्रुवम् । न कर्कशवचोयोग्यो^१ न्यसनी शिष्यते शनैः ॥ ६५ ॥

ईपत्करं ततः प्राह प्रिये ! भव्यं त्वया कृतम् । वयं किं प्रवक्षामोऽत्र वणिजां नोचितं हृदः ॥ ६६ ॥

गृहाद् दहिश्च नियोयं प्रयासाद्भीकृतस्थितिः । व्यलोकयत् पुरं सर्वमहो मोहः पितुः सुते ॥ ६७ ॥

"दृष्टश्चारिषि"शालायामसावुषशमोर्मिभिः । आहुतोऽपूर्वसंस्थानः ततोऽवादि च तेन सः ॥ ६८ ॥

यथेवं शतिसातीप्यस्थितिं पश्यामि ते सुत ! । अमृतेनेव सिच्ये वन्नन्दनानन्दनसिते ! ॥ ६९ ॥ 5

शूतवसतिनां साध्यापारातीतकुबेपिणाम् । सङ्गतो मम हृष्टः पहेतुः चेत्तुषिषि प्रहः ॥ ७० ॥

आगच्छ वत्स ! सोत्कण्ठा सद्यः माता प्रतीक्षते । किञ्चिन्महर्षनेर्दूना सन्तप्ता निर्गमात् 'तव ॥ ७१ ॥

स प्राह तात ! पर्याप्तं गेहागमनकर्मणि । मम लीनं गुरोः पादारविन्दे हृदयं ध्रुवम् ॥ ७२ ॥

जैनदीक्षापरो मार्गं मार्गं निष्यतिकर्मतः । आचरिष्यामि वन्मोहो भवद्भिर्मा विधीयताम् ॥ ७३ ॥

याया अषाढतद्वारे वेश्मनीलम्यकावचः । शमिसंनिष्यवस्थानं मत्वं नत्वा^२ भवद्वचः ॥ ७४ ॥ 10

यायजीवं हि विदधे यद्यहं तत् कुलीनता । अक्षया स्यादिदं चित्ते सम्यक् तात ! विचिन्तय ॥ ७५ ॥

अभाहं सम्भ्रमाच्छ्रेष्ठी किमिदं वत्स ! चिन्तितम् । असंख्यज्वलविज्ञेयं धनं कः सार्पयिष्यति ॥ ७६ ॥

विलस त्वं यथासौख्यं प्रदेहि निजयेच्छया । अविमुञ्चन् सदाचारं सतां श्लाघ्यो भविष्यसि ॥ ७७ ॥

एकपुत्रा तवान्या च निरपत्ना वधूस्तथा । गतिस्तपोस्तपमेवास्ति^३ जीर्णं गाऽजीगणस्तु माम् ॥ ७८ ॥

पितेत्यमुदिते प्राह सिद्धः सिद्धममस्थितिः । संपूर्णं लोभिवानीभित्तय मे क्षुतिरक्षुतिः ॥ ७९ ॥ 15

मत्तपमेव^४ मनो लीनं ममातो गुरुपादयोः । निपल भूदि दीक्षां मे पुत्रस्य मम "यच्छत (?) ॥ ८० ॥

"अतिनिर्बन्धवस्तस्य तथा ऋते शुभंकरः । गुरुः प्रादात् परिग्रयां तस्य पुण्ये "स्त्रोदये ॥ ८१ ॥

दिनैः कतिपयैर्मांसमाने वपसि निर्मिते । शुभे लभे पञ्चमहाप्रकारोपपन्नैः ॥ ८२ ॥

दिग्यन्तं श्रावयामास पूर्वतो गच्छतन्वतम् । सत्यशुः शृणु वत्स ! त्वं भीमान् वज्रप्रभुः पुरा ॥ ८३ ॥

तच्छिष्यवज्रसेनस्वामूढं विनयेयतुष्टयी । नागेन्द्रो निर्वृत्तिश्चन्द्रः क्वातो विद्याधरस्तथा ॥ ८४ ॥ 20

आसीन्निर्वृत्तिगच्छे च सृराचार्यां पिता निधिः । तद्विनेयश्च गर्गर्पिरहं वीक्षागुरुस्तथ ॥ ८५ ॥

शीलाद्वातां सदश्राणि त्वयाऽष्टादश निर्भरम् । योदव्यानि विविधामसाभिजातफलं हृदः ॥ ८६ ॥

जेनिति प्रतिपद्याय वष ऋतं वरप्रसी । अध्येता वर्त्तमानानां सिद्धान्तानामजयत ॥ ८७ ॥

१४. स चोपदेशमाहाया गृहं^५ "पालायवोधिनीम् । विदधेऽवहितप्रशः सर्वश इय निर्भरे ॥ ८८ ॥

सुरिर्दाक्षिण्यचन्द्राण्यो गुरुभ्राताऽसि तस्य सः । कयां कुचलपमालां चरे श्रद्धार्निभराम् ॥ ८९ ॥ 25

किञ्चिन् सिद्धवत्प्रमथ्यसोत्साहाः सोऽयद्वत् वदा । लिखितैः किं नवो मन्यस्तद्व्यस्त्यामसाहरे ॥ ९० ॥

शार्गं भीसमरादित्यचरितं कीर्त्तते मुनि । यद्रसोर्मिमुता जीवाः क्षुतृदायं न जानते ॥ ९१ ॥

अर्थोत्तरिसाराभिन्मसारा किञ्चिन् कमाणि मे । अहो मे लेखकस्येव प्रन्वः पुस्तकपूर्णः ॥ ९२ ॥

अयं सिद्धकविः प्राह मनोऽनोऽपि नो रसरम् । यथोविशान्तपाठानामीदृशी कथिता भवेत् ॥ ९३ ॥

या रादां समरादित्यकविते पूर्वसूरिणा । गुरोवस्त्वयै सर्वेण मादमन्दमतेरिदं ॥ ९४ ॥ 30

इत्यमुमेति^६ श्रान्तस्तेनानो निर्भरे ध्रुवः । "अतदुद्योयसम्बन्धो" प्रस्तावाष्टकमभ्युनाम् ॥ ९५ ॥

१ 'नरोत्तमे' । २ N 'तप' । ३ N 'वरे' । ४ A 'निर्भरम्' । ५ A 'देहे मम' । ६ N 'तद्वत्' । ७ B 'मना' । ८ N 'तप' । ९ N 'निर्भर' । १० N 'तप' । ११ N 'मत्तप' । १२ B 'यच्छत' । १३ N 'B' । १४ B 'C' । १५ B 'C' । १६ N 'मुदेति' । १७ B 'मति' । १८ N 'अयं' । १९ N 'चरितं' ।

रम्यामुपमिति भवप्रपञ्चाल्यां महाकथाम् । सुतोषकवितां विद्वदुत्तमाह विधूनीम् ॥ ९६ ॥—युग्मम् ।

प्रन्यं व्याख्यानयोगं यदेनं चके शयाश्रयम् । अवतः प्रवृत्तिं सहोऽस्य व्याख्या वृत्तिरुदं ददौ ॥ ९७ ॥
दर्शिता 'वास्य तेनाथ हसितुः स ततोऽवदत् । ईदृक् कवित्वमायेवं त्वद्गुणाय मयोदितम् ॥ ९८ ॥

१५. ततो न्ययित्तयत् सिद्धो ज्ञायते यदपीह न । तेनाप्यज्ञानता तस्मादध्येतव्यं भुवं मया ॥ ९९ ॥

5 तर्कप्रन्या मयाधीताः स्वपरेऽपीह ये स्थिताः । बौद्धप्रमाणशास्त्राणि न त्युक्तदेशमन्तरा ॥ १०० ॥

आपत्रच्छे गुरुं सम्यग् विनीतवचनैस्ततः । प्रान्तरस्थितदेशेषु गमनायोन्मनायितः ॥ १०१ ॥

निसिक्तमयलोक्त्याथ श्रोतेन विधिना ततः । सवात्सल्यमुपाचाय नाथप्राथमकल्पिकम् ॥ १०२ ॥

अस्तन्तोपः शुभोऽप्याये वत्स ! किञ्चिद् वदामि तु^१ । त्वमत्र न सत्त्वानां समये प्रमये धियाम् ॥ १०३ ॥

भ्रान्तचित्तः^२ कदापि स्याद् हेत्वाभासैस्सदीयकैः । जयौ तदागमभेगेः स्वसिद्धान्तपराव्युत्सः ॥ १०४ ॥

10 उपार्जितस्य पुण्यस्य नाशं त्वं प्राप्स्यसि भुवम् । निमित्तत इदं मन्ये तस्मात्माऽज्ञेयानी भव ॥ १०५ ॥

अथ चेत्तद्वलेपस्ते गमने न निवर्तते । तथापि मम पापं त्वमागा वापा समेकवा ॥ १०६ ॥

रजोहरणमस्माकं व्रताग्रं नः समर्पये । इत्युक्त्वा मौनमाविष्टेद् 'गुरुश्चित्तव्यथावरः ॥ १०७ ॥

प्राह सिद्धः क्षुती च्छादयित्वा ज्ञानं हि कल्पमपम् । अमङ्गलं प्रतिदत्तमङ्गलकः क ईदृशः ॥ १०८ ॥

चक्षुदद्वाटितं येन मम ज्ञानमयं मुदा । पुनस्तद् व्यामयेत् को हि भूमायिवपरोक्तिभिः ॥ १०९ ॥

15 अन्त्यं वचः कथं नाथ ! मयि पूज्यैरुदाहृतम् । कः कुलीनो निजगुरुकृत्युग्मं परिलजेत् ॥ ११० ॥

मनः कदापि गुप्येत चेद् धर्तृभ्रमास्थि । तथापि प्रभुपादानामावेशं विदधे^३ ध्रुवम् ॥ १११ ॥

*दुरध्येयानि बौद्धानां शास्त्राणीति स्तुतिश्रुतिः । स्वप्रज्ञायाः प्रमाणं तदुपलब्धे तदुपलब्धवन्ति ॥ ११२ ॥

इत्युदित्वा प्रणम्याथ स जगाम वधेस्तितम् । महाबोधोपायिधं बौद्धपुरम्बकक्षेयश्रुत् ॥ ११३ ॥

कुशामीयमतेस्तस्माच्छेदोनापि प्रबोधतः । विद्वदुर्भेदशास्त्राणि तेषामासीद्यमत्कृतिः ॥ ११४ ॥

20 तस्माद्भीकरेण मज्जस्तेषामासीदुरासदः । तमस्युद्योतको रत्नमाप्य माध्यस्थमाश्रयेत् ॥ ११५ ॥

साहचर्यचः प्रपञ्चोस्तेष्वर्द्धैर्कर्मदंकरभिः । तं विप्रलम्भयामासुर्मतिवदीवरा रसात् ॥ ११६ ॥

ज्ञानैर्भ्रान्तमनोदृष्टिर्वभूवासौ यथातथा । तदीयदीक्षामादत्तं जैनमार्गोविनिश्चयः^४ ॥ ११७ ॥

अन्यदा तेगुरुत्वेऽसीत् स्थायमानोऽवदन्नतु । एकवेले मया पूर्वं संवीक्ष्या गुरवो भुवम् ॥ ११८ ॥

इति प्रतिश्रुतं यस्मात् तदग्रं तत्पतिश्रवम् । सत्यसन्धस्त्यजेत् तत्^५ कस्तन प्रहिणुयात् माम् ॥ ११९ ॥

25 इति सत्यप्रतिश्रुत्वमतिचारु च शीगते । अन्यमानास्ततः प्रेषुः स चागाद् गुरुसन्निधौ ॥ १२० ॥

गत्वायोषाश्रये सिंहासनस्थं वीक्ष्य तं प्रभुम् । ऊर्ध्वस्थानमुभा गृयमित्युक्त्वा मौनमास्थितः ॥ १२१ ॥

गर्गस्वामी व्यमृशश्च सञ्जले वदिदं फल्गम् । अनिमित्तस्य जैनी वाग् नान्यथा यवति भुवम् ॥ १२२ ॥

अस्माकं महवैषयमिदं ज्ञेये यदीदृशः । सुविनेयो महाविद्वान् परस्त्रासौ^६ प्रलम्भितः ॥ १२३ ॥

तदुपासने केनापि बोधोऽसी यदि भोक्तव्ये । तदस्माकं प्रियं माग्यैरुदितं किं वदुक्तिभिः ॥ १२४ ॥

30 ध्यात्येत्युत्थाय गुरुभित्तं निवेश्यासनेऽर्पितम् । चेत्यवन्दनमस्तस्य वृत्तिर्लेहितवित्तरा ॥ १२५ ॥

ऊनुभ्र यावदायामः कृत्वा चेतनति^७ वयम् । प्रन्यस्तावदयं वीक्ष्य इत्युक्त्वा तेऽगमन् वहिः ॥ १२६ ॥

1 N *कथितं । 2 N *वास । 3 B तु । 4 N भ्रातृ चेत । 5 N *गुरु । 6 A C *मिदये । * नोपलभ्यते श्लोकोऽयं
N पुरुषे । 7 C *मायता । 8 B N मित्पदः । 9 C सजेतसत्तत्र । 10 N परस्त्रासौ । 11 N नयम् ।

ततः सिद्धश्च तं ग्रन्थं वीक्षमाणो महामतिः । व्यसृजत् किमकार्यं तन्मयाऽऽरब्धमचिन्तितम् ॥ १२७ ॥
कोऽन्य एवंविधो साहज्यविचारितकारकः । स्वार्थग्रंथी पराख्यानेर्माणं कवेन हारयेत् ॥ १२८ ॥
महोपकारी स श्रीमान् हरिभद्रप्रसुर्येतः । मद्यमेव येनासौ ग्रन्थोऽपि निरुपाप्यत ॥ १२९ ॥

“आचार्यो हरिभद्रो मे धर्मवोधकरो गुरुः ।

प्रस्तावे भावतो हन्त स एवाये” निवेक्षितः ॥ १३० ॥

5

अनागतं परिहाय चैलवन्दनसंश्रया ।

मदर्थं निर्मिता येन शृचिर्ललितविसरा ॥ १३१ ॥

विषं विनिर्धूय कुवासनामयं व्ययीचरद् यः कुर्या मदाशये ।

अचिन्तव्येण सुवासनासुप्तो नमोस्तु तस्यै हरिभद्रसूत्रे ॥ १३२ ॥”

किं कर्ता च मया शिष्याभासेनाय गुरुर्मम । विद्यावैतन्निमित्तेनोपकृत्वा ह्ययन्मिपात् ॥ १३३ ॥ 10

वर्द्धिरजसा मौलिं पाययित्वेऽमुनानिशम् । आगः खं कवयिष्यामि गुरुः स्वाज्ञं ह्यनीदृशः ॥ १३४ ॥

‘व्यायागवतभ्रान्तिर्गता मे ग्रन्थतोऽयुतः । कोद्वयस्य यथा ज्ञायावतो मदनध्रुवः ॥ १३५ ॥

एवं चिन्तयतस्तस्य गुरुर्गोष्ठमुवसतः । आगतस्तद् दृशं पश्यन् पुस्तकस्थां मुवं दधौ ॥ १३६ ॥

नैवेदिकीमहाशब्दं धृत्वोद्धूयः सन्धमादभूत् । प्रणम्य रूक्षयामास शिरसा तत्पदद्वयम् ॥ १३७ ॥

इयाच किंनिमित्तोऽयं मोहलप मयि प्रभो ! । कारयिष्यन्ति चैतानि पश्चात् किं माहुरोऽधमाः ॥ १३८ ॥ 11

सन्मीलादूषकाः^१ रक्तोदसुता घटनविह्वलः । स्वादिप्रान्नाश्रवा दन्ताः कुशिष्याश्च तताः शुभाः ॥ १३९ ॥

आहूतो मिलनव्याजाद् बोधायैव ध्रुवं प्रभो ! । हरिभद्रस्तथा^२ ग्रन्थो भवता विद्वै करे ॥ १४० ॥

ममप्रमः कुशलेषु प्रभुं विहायैव ततः । स्वस्मान्तेवातिपाहस्य शृष्टे हसं प्रवेदि मे ॥ १४१ ॥

देवगुणायवहोत्यमहापापस्य मे तथा । प्रायसिर्ध्वं प्रयच्छास्य दुर्गतिच्छिन्त कृपां कुरु ॥ १४२ ॥

अधोभाय प्रमुक्तं करुणाक्षरणाशयः । आनन्दासुपरिष्ठसा परिष्ठोत्तरीयकः ॥ १४३ ॥ 20

सा तेदं वस्तु ! कार्षीत्तपं को धमीवच्यते न वा । पानलोण्डेरिषाम्बलकुतकमदविह्वलः ॥ १४४ ॥

नाहं त्वां धूर्तितं मन्ये यद्वचो विसृष्टं न मे । मदेन विरुलः कोऽपि त्वां विना प्राक्धुवं स्मरेत् ॥ १४५ ॥

वेपादिपारणं तेषां विधात्तायापि सम्भवेत् । अविभ्राज्जि यः नात्राहं भान्तये त्वं भान्तये ॥ १४६ ॥

प्रथमादयमृकः^३ प्रसाशातशास्त्रार्थमर्मकः । कः शिष्यस्त्वाहरो गच्छेऽनुच्छेदे मयित्विषमः^४ ॥ १४७ ॥

इत्युक्तिभिल्लमानम्या प्रायश्चित्तं तदा गुरुः । प्रददेऽस्मै निजे पट्टे तथा प्रातिष्ठिपण्य वम् ॥ १४८ ॥ 25

सर्वं तु गुत्वा निस्तत्रस्त्वन्नद्रुमुवं वहा । हित्वा प्राच्यर्षिचीर्णाय वससेऽरण्यमाश्रयम् ॥ १४९ ॥

‘कावोत्सर्गो फदाप्यस्यादुपसर्गसहित्युगीः । कदापि निर्मिनेपाशः प्रतिमाभ्यासमारदे ॥ १५० ॥

कदाचित्तालो मे भान्नाहारपातिसंवरः^५ । फदाबिन्नासिकाद्यैश्च तयोमिः कर्म सोऽश्रयम् ॥ १५१ ॥

पर्यप्रचरमाप्तय पारिणं दुश्चरं तदा । आयुज्ज्वले विधायायातज्ञानं स्वयंयौ सुवीः ॥ १५२ ॥

इत्थं सिद्धप्राप्ताया विद्यायः सर्वतोमुखे । पाण्डित्ये पण्डितं मन्यपरमप्राप्तनमित्तरः ॥ १५३ ॥ 30

समसादातनोयोवं दुर्गन् सूर्यं इषं श्रुतम् । विनेषतोऽभदावैत्तु कृतनिवृत्तिनिवृत्तिः ॥ १५४ ॥

असंस्पृशीर्धयाप्रार्थितोऽस्मादिः प्रभाषनाः । फारयन् धार्मिकेः सिद्धौ यवःसिद्धिं वरं दधौ ॥ १५५ ॥

1 N ‘मर्षीः । 2 N महोपकारी । 3 A C एकद्विः । 4 N दण्डपत्रमिः । 5 A कृतः । 6 C ‘हदा । 7 N प्रस्तावपदसङ्गः । 8 N मित्रः । 9 N ‘पञ्चरत्नः ।

श्रीमत्सुप्रभदेवनिर्मलकुलालंकारचूडामणिः,

श्रीमन्माधकवीश्वरस्य सहजः प्रेक्षापरीक्षानिधिः ।

तद्वृत्तं परिचिन्त्य कुग्रहपरिष्वङ्गं कथंचित्कलि-

प्रागल्भ्यादपि सङ्गतं त्यजत भो लोकद्वये शुद्धये ॥ १५६ ॥

5

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ सिद्धर्षिष्ठत्ताल्पया

श्रीप्रयुग्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गो जगत्संख्यया ॥ १५७ ॥

॥ प्र० १६० । उभयं ३३८० ॥

10

॥ इति श्रीसिद्धर्षिप्रबन्धः ॥

१५. श्रीवीरसूरचरितम् ।

§ १. आन्तरारिहरिर्बन्धो दुष्कर्मगजयूथहतः । अष्टापदोदयद्वर्णः श्रीवीरः स्वान्वयः श्रिये ॥ १ ॥

श्रीमद्वीरगणिसामिपादाः पान्थु यदादरात् । कथायादिरिपुजतो भवेन्नागमनक्षमः ॥ २ ॥

विबुधा विबुधा यस्योपदेशैरसुताश्रयैः । स्वान्वयोरुपकाराय तस्य वृत्तं प्रतन्यते ॥ ३ ॥

पुरं श्रीमालमिलसि गमस्तिरपहसितः । यदुद्यानदुमैः पूर्वपश्चिमावाग्रयद् गिरि ॥ ४ ॥

5

मन्दतामरसत्त्वं च यत्र विभ्रति नो जनाः । मन्दतामरसत्त्वं च दृषत्ते न सरांससि ॥ ५ ॥

श्रीधूमराजवन्शीयः कुसुदामोदिमण्डलः । राजात्र देवराजोऽसि वरद्विजनयोदधिः ॥ ६ ॥

यणिक् प्राग्भरतत्र शिवनगगाभिषः सुधीः । यन्मन्त्रैर्द्विषतेऽस्तुमद्विजिह्वप्रभवं विषम् ॥ ७ ॥

दृढालुरागी श्रीजनधर्मं श्रीधरणाभिधम् । आरराय स नगेन्द्रं तद्गच्छेत्तुषय सः ॥ ८ ॥

कलिकुपडकर्म तस्य सर्वसिद्धिकरं ददौ । विपापहारकं सद्यो जपहोमार्दिकैर्बन्धनैः ॥ ९ ॥

10

यः फूत्कारकरत्नशैरैरक्षानामपि संहरेत् । विषं नागकुलानां स भञ्जो लिप्पुष्यदुर्लभः ॥ १० ॥

क्षत्रवं स तदा चक्रे तत्सन्दर्भप्रतापं परिपूतम् । स्मरणादपि दुरितहरं रूपार्तं धरणोरगेन्द्राख्यम् ॥ ११ ॥

तस्य पूर्णलताऽन्वयां कान्ता धर्मदुमाश्रिता । कुलकन्दा वचःपत्रा यज्ञःपुष्पा सहःफल ॥ १२ ॥

स्यसि वीरसतोः पुत्रो रत्नदीप इव स्फुरत् । अल्लयार्चित्तमोहन्ता दिवसप्रकटप्रभः ॥ १३ ॥

यस्य फोटिध्वजव्याजाद् भैजयन्ता इवोर्जिताः । सुमनस्येन गीर्वाणात् जित्वा वीरः कथं न सः ॥ १४ ॥

15

स सतोद्दहितः कन्याः सप्तानां व्यवहारिणाम् । सप्ताब्धीनासिवात्म्यरत्नैर्धर्मैर्गण्डिवाः श्रियः ॥ १५ ॥

श्रीवीरं पन्दिपुं वीरः श्रीमत्सत्यपुरे सदा । श्रुते पितरि वेराग्याद् याति पर्वसु सर्वदा ॥ १६ ॥

अन्यदा तत्कर्तारैर्गच्छन् विद्रोतुमयशस्करैः । अवैद्यतारयात् सुप्रपन्नैः कारस्करैरिव ॥ १७ ॥

प्रणश्य च तदा दयालः भेषिणो गृहमागमत् । अधृवेभ्यागमन्यावा गृहद्वारे जनयुवे ॥ १८ ॥

वीरः कुत्र तदा पृष्ठे नर्मणा सोऽप्यभापत । चौरैर्वीरो भूपावीरः प्रहतः सचवर्जितः ॥ १९ ॥

20

इत्याकर्ण्य तदन्त्या च त्वेयासाधजीविता । अहो अतुष्टं वात्सल्यं मातुर्वाक्यपथातिगम् ॥ २० ॥

पितुर्भूतैः फलाचार्यैर्मित्रयोरुपकारिणः । भवेत् कथंविदागुण्यं जनन्या न कथंचन ॥ २१ ॥

तदा च चौरसंचावाद् वीरो वीरमसादतः । स्वक्षेत्रेणाकृतेनागात् (?) शालभादिव कपुङ्गवः ॥ २२ ॥

दृष्ट्वा स्वान्धां गतप्राणां विसरज्जिनसङ्कटम् । किमभूद्विलतः कुच्छन् यथावृत्तं तदाऽश्रुणोत् ॥ २३ ॥

जनुवतः प्रियायन्धुर्वीरेणाभिदधे तदा । अस्मिन्महं कथं नर्मं कृतं मद्भायदूषकम् ॥ २४ ॥

25

स प्राह कोऽपि नमोऽस्त्य किं मातेव विपद्यते । शल्यं विल्वकवन्मेऽभूद्विज्ञान्मतायतिर्गमम् ॥ २५ ॥

वीरः प्राहाय वेराग्याज्जनन्या मम च स्फुटम् । कीदृमूर्तरं रोहसम्नये पश्यतान्वरय ॥ २६ ॥

हास्येन मन्मूर्तिं ध्रुवा माता सत्येन संशिता । सत्येऽपि विघने तस्या वयं किञ्चिन्मुचोऽपि न ॥ २७ ॥

उक्त्वेति कोटिभैरवैकं कलत्रेभ्यः प्रदाय सः । ज्ञेयः (?) पं श्रीसंघपूजाम् चैत्येभ्योवाच्ययद् धनम् ॥ २८ ॥

परिमहपरिसागं कृत्वा गार्दश्य एव सन् । गत्वा सत्यपुरे श्रीमहात्मारामकन्यमुदा ॥ २९ ॥

30

वपयासान् सदा पाष्ट कृत्वा पारणकं न्यषात् । समस्तविहृतिस्त्रागादहो जस्य महत्तपः ॥ ३० ॥

1 B N भाग्यपतिविर्धी । 2 A B N "द्वयश्रीवीरः" । 3 N "प्रभातः" । 4 N अवैद्यतारयात् । 5 N तत्रैवा ।
G A D स्तं । 7 A D यदाश्रितः । 8 N वैलोपे चायम् ।

प्रासुकाहात्म्येजी च स चतुर्विधपौषधी । पुर्याहो श्मशानादौ कायोत्सर्गं निशि व्यधात् ॥ ३१ ॥

दिव्यमानुषतेरश्रोपसंगेषु स सासद्भिः । तप्यमानस्तपस्तीव्रमभवत् तीर्थसन्निभः ॥ ३२ ॥

निजक्रियानुमानेन गुरोरुत्कण्ठितः सदा । एकचित्तो महावीरपादान् प्यायत्यमन्दधीः ॥ ३३ ॥

§ २. प्रदोषसमयेऽन्येषुः प्रतिमायं षड्भुवि । गच्छन् दूरात् समाधान्तं^१ मायान्तं जह्मं शमम्^२ ॥ ३४ ॥

5 चारित्र्यमिव मूर्तिस्थं मयुरायाः समागतम् । स चर्पशतदेशीयमपश्यद् विमलं गणिम् ॥ ३५ ॥

क्षितिपीठलुठन्मूर्द्धा सर्वाभिगमपूर्वकम् । ववन्दे नन्दितस्तेन घर्मलाभाशिषा च सः ॥ ३६ ॥

अफाले नगराद्वाह्ये धर्मशील ! क गम्यते । इत्युक्ते प्रान्तभूमीषु व्युत्सर्गायेति सोऽब्रुवत् ॥ ३७ ॥

गणिः प्रादातिपित्वेऽहमङ्गविद्योपदेशतः । मिलित्वा ते स्वकालाय यामि शत्रुक्षये गिरौ ॥ ३८ ॥

धीरोऽवद्य भयो दिनं मे यद्गवाहृशाः । प्रसादमसमं कृत्वोरुगुणन्ते किल माहृशाम् ॥ ३९ ॥

10 निशो सफलान्यथ तत्पूजययविसयया । चिन्तामणिं करप्राप्तं कः कुण्ठोऽप्यवमन्यते ॥ ४० ॥

इत्युक्त्या दर्शयन् स्त्रीयोपाश्रयं तस्य सादुरोः । शुश्रूषां च स्वयं चक्रे देहविश्रामणादिकाम् ॥ ४१ ॥

ततश्चाद् मुनीशोऽग्रविद्या त्वमशठः पठ । प्रभाषकः श्रुतज्ञानाद् भवितासि मते यथा ॥ ४२ ॥

धीरः प्राह गृहस्थानां कथं सिद्धान्तयाचना । नाधीते पुनरायाति वृद्धत्वाद् विवचे किमु ॥ ४३ ॥

अथाहं गुरुस्त्वन्यो भयान्तरगतोऽयम् । अङ्गविद्या महाविद्या वधायाता स्वयम्भरा ॥ ४४ ॥

25 तद्व्यक्षायां शोधयितुं पुनः । धारापद्रुपुरं श्रीमन्नाभयस्य जिनाश्रितः ॥ ४५ ॥

पेत्यस्य शुक्रनासेऽसि तं गृहीत्वा च धाचयेः ।

इत्युपरयाऽदात् परिश्रव्यां गुरुर्वीरस्य सादरम् ॥ ४६ ॥—युगमम् ।

दिशन् प्रग्न्यस्य सत्यार्थं दिनप्रयमेषास्थित । ततो जगाम स श्रीमान् विमलो विमलाचले ॥ ४७ ॥

तत्र भीष्टुषमं न तथा सदैव ध्यानमानसः । संन्यासात् त्रिदिवं प्राप पापमातङ्गकेसरी ॥ ४८ ॥

20 सतो गुरुनियोगेन चौरस्त्र पुरे यमा । स्थाने च तत्त्वपादिष्टे आदिष्ट्यः प्राप पुस्तकम् ॥ ४९ ॥

अथेता तेन तत्राद्वाविद्या च गौणाविद्या । तस्याः प्रसादतः साऽभूदुपशक्तिमहातपाः ॥ ५० ॥

अनुसृत्य परावारस्त्वयि प्राधान्यमुप्यतः । अनुसृत्यैव सप नियमं चापहातुं, तदा ॥ ५१ ॥

॥ ५३ ॥

स चात्र बलमानायां सार्वभौमः । स चात्र द्वयगृहं मुनिं दक्षिणं मत्स्यं गच्छति ॥ ५३ ॥

मण्डोः स विप्रितोऽपि साहायकभावात् ततः । असाहयभावात्तु साहाय्यभावात् ॥ ५४ ॥

तत्रैव । त्रिंशत्सहस्राणां भिक्षुनामकानां पञ्च । जलार्थेनानिमित्तस्त्वन्धयोपनिमित्तप्रभवः ॥ ५६ ॥ सुभाषिनः ।
 तद्व्याघ्रविद्यायाश्चित्रग्रन्थजानान् मरारिषण् । कायेत्संगं स्थितः कार्यो निष्पश्यंसो गन्तव्यम् ॥ ५७ ॥

इति विदित्वा रात्रौ भविष्यं वारोष्यं यदनु । आययौ चालमीनाम् आशुं विदित्वा ॥ ४४ ॥

एयमापौद्गमिनः पूर्वं जङ्गमानिष पर्वतान् । तमाप्रितान् मरेन्द्रेण साह यैरुभयापि ॥ ५६ ॥

सद्य रेगां न सृहन्ते मर्यादां सागरा इव । उपग्रायननेः शुण्हादण्ठैरुद्गमरा अपि ॥ ५९ ॥

ततः प्रसपतः सपान् सदृशानेक्ष्यत्तराम् । दृष्टिनियं द्विजग्यात्वात् मसीभूतान्यदेदिनः ॥ ६०

तां रेगामननिकम्भ्य मितांस्तान् वीक्ष्य निभ्रंरः । विलक्ष इय दृश्यौ ग मदिमाड्य जनाधिगः ।

मनो राश्वरूपानि भैरवानि प्रकारतः । शोभाय सस्य नाभूदन् प्रसिद्धानि सान्यदि ॥ ६२ ॥

B વળવળી વચ્ચે, A વળવળીવાળી, 2 N ત્રિસુ, 3 N સિદ્ધિચંદ્રે, 4 B N વાંઘે.

धनुर्कुलैरधारमि युयुक्षोर्विप्रलम्भनम् । माता-पिता-कलत्राणि क्रन्दन्ति स समैक्षयत् ॥ ६३ ॥
 तत्स्थस्रस्तान्यवासासीत्, मोहविन्ध्यस्य कोत्रतिः । वीरे कुम्भोद्भवेऽमुत्र दक्षिणां दिशमाश्रिते ॥ ६४ ॥
 कलावतिं सुराचातयं सत्त्वं वीरवपोनिधेः । द्रष्टुं पूर्वाचलं प्राप्ते कौतुकादिव भास्करे ॥ ६५ ॥
 प्रलक्ष्मीभूय गीर्वाण उवाचासौ वपोनिधिम् । अस्वर्वपर्वताप्यन्यप्यन्यवत्तथाक्रमम् ॥ ६६ ॥
 पूर्वं सुरनरैरज्ञानं मानमद्भौ मया दधे । त्वां विना नैव केनापि शक्तेर्मे सारल्यं कृतम् ॥ ६७ ॥ 5

६४. पूर्वाखण्डकरीपुर्यामागतोऽहं शिवालये । श्रीमेश्वराख्ये तल्लिङ्गमप्रणयैव च स्थितः ॥ ६८ ॥
 चरणौ तज्जलाधारे न्यस्य सुप्तश्च तत्स्थणे । तज्जगत् नृपोऽष्टच्छन्मां सविस्मयमानसः ॥ ६९ ॥
 नमसि त्वं न किं देवमज्ञानाच्छक्तितोऽयवा । तदाऽवोचमहं राजन् ! हेतुं ते कथये स्फुटम् ॥ ७० ॥
 शिवोऽयं शक्तिसम्बद्धो मां दृष्ट्वा लज्जया नतः । भविष्यति यतः पुंसो लज्जा पुंसोऽप्रतो भवेत् ॥ ७१ ॥
 एवंस्थितेऽपि देवेऽस्मिन् नमसि प्राकृतो जनः । पश्यन्ने जने तस्य का प्रीडास्या ममापि च ॥ ७२ ॥ 10
 चेत् ते कौतुकमत्रास्ति मत्प्रणामात् तदास्य चेत् । उतातः कौंऽपि जायेत तत्र दोषोपमोऽपि मे ॥ ७३ ॥
 इत्युक्त्वा विरते मय्यग्रीवद् भूमिपतिस्ततः । वैदेशिका भवन्त्यत्र स्फारवाक्यक्रमाः सदा ॥ ७४ ॥
 चर्मदेहः पुमान् देवसाम्यं स्वसोह मन्यते । हास्यं सचेतनानां वद् बालानां विप्रलम्भनम् ॥ ७५ ॥
 या काचिदस्ति ते स्त्रिकृष्णां प्रयुक्त्व न ते पुनः । दोषोऽगुरपि कार्येऽत्र नगरं साक्षि बर्चताम् ॥ ७६ ॥
 ह्रस्वेति प्रणतिं यावत् कुर्वे संगल सन्निधौ । त्रादकल यावत् पुस्तोद लिङ्गं लोकस्य पश्यतः ॥ ७७ ॥ 15
 जगद्भक्तं गीतिसम्प्रभ्रान्तलोचनम् । भूपालं बालवत्कण्ठोपाध्यकलरं तदा ॥ ७८ ॥
 मधुतेजनदम्भेन त्वया वैरं प्रसाधितम् । लिङ्गेऽस्मिन्बर्चनाल्लेखेनैव चिरकालतः ॥ ७९ ॥
 ह्रस्वेति पादयोर्मौलिं मेघयिला तु नीलिभूः । राजा सपरिषारोऽयमाह देवस्त्वमेव नः ॥ ८० ॥
 तीर्थं त्वयैव दत्तं स्वादन्ययोच्छ्रुत्वा प्रमेय तत् । शिवस्त्वमेव देहस्यः पापणा इत्येव पुनः ॥ ८१ ॥
 एवमुक्ते योगपट्टेनावेष्टयमिदं त्वहम् । सम्बद्धद्विदलं तत्र लिङ्गमथापि पूजये ॥ ८२ ॥ 20
 महाबोधे वतो बौद्धविहारभूतपञ्चकम् । तान् विनित्य मया भग्नं तत्र सामर्थ्यतो निजान् ॥ ८३ ॥
 तथा मनः प्रविश्यासि संशुलं विजये ध्रुवम् । महाकालाख्यया शम्भुभीता मे क्लेशके स्थितः ॥ ८४ ॥
 सोमेश्वरजगार्थं च चलिस्त्वामममत्र च । सोऽत्रागत्यामिहद् गीतो मम माहात्म्यतपः ॥ ८५ ॥
 प्राद्विहद् दाढ्यं क्षेत्रं पवित्रं दत्तमत्र च । महोदयाय वद् यावे दातुमीशो भवान् यदि ॥ ८६ ॥
 मयोपैहं हानो दाने मार्गणानां यथेष्टितम् । पद-मुक्त-दं कानां लक्ष्मिराम्बामहेमसु ॥ ८७ ॥ 25
 ततोऽसौ माहाणोऽवोचन् मम किंचिद् ददस्व तत् । याचस्तेति मदुक्ते च स प्राह भूयान् तवः ॥ ८८ ॥
 जत्र क्षेत्रे स्थितो भूवाऽपतिष्ठस्य महाबल ! । श्रुत्वेति ज्ञातव्यं यावदीक्षे दातव्यं स सह्यः ॥ ८९ ॥
 जातह्यन्त सोमनाथाख्यः छलिं मां सभाषयो । वामनो बलिभूषातमिव वृद्धद्विजच्छतान् ॥ ९० ॥
 दृष्टं कमपि मे देहि यथा सत्यः प्रतिश्रवः । मम स्वादन्ययात्रापि स्थितस्तेऽस्मि न्ययावदः ॥ ९१ ॥
 अथ स प्राह नाहं पुनर्वप्यहं तद्वचः शृणु । मद्यात्रा तस्य पूर्णो स्याद् यस्तथाग्रन् नमसति ॥ ९२ ॥ 30
 अन्यथाऽद्वकला सा स्यादित्युक्त्वा स्वाभयं गतः । वर्चतेऽस्यापि वचाट्गु मद्यचः को विदह्येत् ॥ ९३ ॥
 ततः प्रवृत्ततो ग्रामः स्थिरमिताक्षयाऽभवत् । मम शम्भोश्च बाबां हि स्थिरता नहि दुर्लभा ॥ ९४ ॥

1 A. मोहविन्ध्यस्य, N. मोहविन्ध्यकोत्रतेः । 2 N. कुम्भोद्भवेः । 3 N. D. कुम्भोद्भवेः । 4 A. B. त्रिभिः । 5 N. मयोपैहं ।
 6 N. तु. पञ्चकम् । 7 A. B. D. तमपि । 8 N. विधिः । 9 N. पापण्य इत्यतः । 10 N. प्राद्विहं । 11 N. स्वादन्ययात्रापि न
 पश्यति । 12 N. दं कला ।

- इति न स्खलिता शक्तिर्मम मलैः सुरैरपि । त्वं तु श्वेताम्बरकाको देव्यं मत्तोऽपि शक्तिमान् ॥ ९५ ॥
 नायमनुमदं शक्तः समीक्षे दूरतः स्थितः । रेखाकण्डं ज्वलचारवदिदं शङ्कितः पुमान् ॥ ९६ ॥
 मुष्टस्य तपःशक्तेः वाञ्छितं प्रार्थय द्रुतम् । अक्षेपात् पूरयिष्ये तत् कल्पवृक्ष इव ध्रुवम् ॥ ९७ ॥
 पारयित्वा ततो वीरः परमेष्ठिनमस्कृतेः । जगादनादरा अत्र सर्वसङ्गमुचो वयम् ॥ ९८ ॥
 5 तयापि किञ्चिन्मद्भक्तैर्दृष्टाण्येत्युदितेऽमुना । मुनिराह वयं रक्ष तवाप्यायुर्विनशरम् ॥ ९९ ॥
 दुर्गतौ पतने हेतुमौलोऽयं प्राणिनां वचः । तयाख्यातैः पुण्यवैर्होमै र्भो नाऽप्यदृष्टतैः ॥ १०० ॥
 महादानेषु सामर्थ्यमात्मनश्च त्वयोदितम् । जीवाभयप्रदानं च सर्वेभ्योऽप्युत्तमं पुनः ॥ १०१ ॥
 हर्षादाह स तथ्यं ते वचो ज्ञानेऽहमप्यदः । स्वेच्छाचारी परीवारो मम तस्य प्रियं त्विदम् ॥ १०२ ॥
 त्वद्वचोभिः सुधासत्तारैरित्यतिहर्षितः । प्रासादजगतीमध्ये जीवानां रक्षये वयम् ॥ १०३ ॥
 10 श्रीवीरोऽप्याह भूयात् तद् राक्षा ज्ञातमिदं वचः । आचन्द्रकालिकं वृत्तमावयोः पुण्यहेतवे ॥ १०४ ॥
 १०५. अणहिल्लपुरे १५ वासीश्वकवर्षाय १ नूतनः । श्रीमान् चासुपडराज्जात्यस्तत्रास्मिन् समये नृपः ॥ १०५ ॥
 अज्ञापयदिदं च श्रीविरूपानाथ एव तत् । प्रधानैस्त्रैर्नृपस्याय हर्षात् तत्राययौ च सः ॥ १०६ ॥
 सत्कर्मणि चिकीर्षात्र कस्य नो महतेत्यसौ । विद्याय जीवरक्षायै वच्छासनमचीकरत् ॥ १०७ ॥
 आहूतश्च ततो राक्षा पुनरप्यावयी तदा । अणहिल्लपुरं वीरस्तत्रावोधानबोधयत् ॥ १०८ ॥
 15 आपार्यैस्त्वमतिमाऽस्य विदधे परमविभिः । सुरभिर्वर्द्धमानाख्यैः सङ्घाभ्यर्क्षं महोत्सवात् ॥ १०९ ॥
 तत्र श्रीचलभीनाथः श्रीवीरममुमकितः । प्रत्यक्षीभूय धर्मोत्थां गृणोतस्त्याप्रवः स्थितः ॥ ११० ॥
 परं क्रीडाभिरत्वेन नरं प्रेक्ष्य सञ्छन्नाम् । अवतीर्णस्य देहे च क्रीडते पीडया विना ॥ १११ ॥
 श्रीमान् वीरोऽपि तद् दृष्ट्वाऽपारीदेवं न सोमवम् । व्यन्तराधीश्व ! से केलिं मनुष्या असद्विण्णवः ॥ ११२ ॥
 एवं निबद्धते चातौ प्रभुणा स निषेधितः । तथाह मम सोपस्य फलं किमपि वात्र वः ! ॥ ११३ ॥
 20 ११४. उवाच १ प्रमुरानन्दात् तव सामर्थ्यमस्ति किम् । अप्रापदाचले गन्तुं श्रीशेनभयनोन्नते ॥ ११४ ॥
 स देवः ग्राह झक्तिर्नो गन्तुं नावस्थितौ पुनः । तत्र सन्ति यतः सुरैः व्यन्तरेन्द्रा महाबलाः ॥ ११५ ॥
 अवस्थातुं न शक्नोमि तत्तेजः सोढुमक्षयः । याममेकं त्ववस्थाले चळं चेत् कौतुकं तय ॥ ११६ ॥
 अधिकं तु क्षुणं मित्र ! त्यमवस्थासत्तेऽथ चेत् । तत्तत्रैव भवानग्राहनाऽहं तु ध्रुवं हृदः ॥ ११७ ॥
 मुनौ तत्प्रतिपेदाने धवलं धवलं वतः । विठ्ठलारोहयत् तं च वस्त्रवेष्टितमलम्कम् ॥ ११८ ॥
 25 क्षणेनैव ययौ तस्य गिरिर्गङ्गि स ऊर्गुगः । वृषादुच्चारयामास वैद्यद्वारे ततो मुनिम् ॥ ११९ ॥
 द्वारप्राञ्चलिकाजानुप्राञ्चालुपिरानन्दरैः । तस्यौ मिलीय तत्रस्वदेवगोतिरसासहिः ॥ १२० ॥
 १ गन्धुव्रतितोषोच्छ्रायं योजनयायामविलसत् । चतुर्द्वारं महावैसमाद्यचक्रिविधापितम् ॥ १२१ ॥
 दृष्ट्वा प्रमाणवर्णञ्च प्रतिमास्ता यदो(यो)दितैः । एकैकस्मालमस्काराच्छ्रुत्वा १ त्वा स प्राणममुदा ॥ १२२ ॥
 प्रभावनाविधित्सायै नदभिज्ञानमानयत् । पंच शास्त्रक्षतान् वस्मादग्रहीन्नाकिटोकितात् ॥ १२३ ॥
 30 निशायाः प्रथमे यामे चलिदस्त्रीर्ययात्रया । ग्रामत् स पुनरायाच द्वितीये षष्टिकाधिके ॥ १२४ ॥
 सौरभामोदतः शालेरक्षवानासुपाश्रयः । विमानमिव सोषमं १० सुमनःसङ्गतो वमौ ॥ १२५ ॥
 पृष्टे मुनिमिराहाव गुरुरप्रापदाचले । वन्दयथ्यं मुदा देवान् श्राद्धयेऽकथयंश्च वम् ॥ १२६ ॥
 वैले य मिलितः सद्गुः श्रीमान् भूमिपतेः स च । आख्यापयन् महाधर्म्यं कौतुक्पापयो स च ॥ १२७ ॥

1 A 'मिष्टकनं' 2 N 'पुरे वासी' 3 N 'वर्षाय' 4 N 'वत्सरि' 5 N 'पुनश्च' 6 N 'वत्सर' 7 N 'वितरणरैः'
 8 A 'गन्धु' 9 A 'D' शास्त्रक्षतान् 10 N 'सापयै'

तेनाकार्यामुद्युक्तोऽथाभिज्ञानं पुनराह च । चतुर्विंशतिसंख्यानां स्वभावाख्याततोऽर्थात् ॥ १२८ ॥

यथा हि—

ये घडला ये सामला ये रत्नुपलवन्न ।

मरगायवन्ना बिन्नि जिण सोलस कंचणवन्न ॥ १२९ ॥

नियनियमाणिहिं कारविय भरहिं जि नयणाणंद ।

ते मंह भाविहिं वंदिया ए चउवीस जिणंद ॥ १३० ॥

राजाह खेष्टदेवानो स्वरूपकथने वरा । नास्ति प्रतीतिरस्माकमन्यत् किमपि कथ्यताम् ॥ १३१ ॥

अक्षतात् दर्शयामास 'निःसामान्यगुणोदयान् । वणैः सौरभबिखारैरपूर्वान् मानवप्रभे ॥ १३२ ॥

ते द्वादशाङ्गुलायामा अङ्गुलं पिण्डविसरे । अवेष्यन्त सुवर्णेन महीपालेन ते ततः ॥ १३३ ॥

पूर्णं तु क क म क्ल स तेऽभूवंलदुपाधये । अपूव्यन्त च सङ्गेनाष्टादशप्रतिविम्वयन् ॥ १३४ ॥

एवं चातिशयैः सन्त्यक् सामान्यजनदुस्तरैः । श्रीमान् धीरगणिः सूर्यैर्यत्रपूव्यस्तदाऽभयत् ॥ १३५ ॥

१३. अन्यदा मन्निणं धीरं रहः ग्राह महीपतिः । पूर्णादिष्टकमाश्रयाप्याद् राज्यं पालयतो मम ॥ १३६ ॥

सुमनोमण्डलाश्रेयो वचःसिद्धिकुलालयः । धीरो गुरुश्च मन्त्री च ममार्त्तान्दुविमुत्तुदः ॥ १३७ ॥

एकमिन्तान्दरोऽस्माकं 'महाभाषानिपन्धनम् । भुत्वा प्रतिविषेहीदं कसामेऽन्यस' कथ्यते ॥ १३८ ॥

अथाह धीरमन्त्रीसः खामिन्नादिश्रयतां मम । क्रियते हृत्पलेयेन किं मयाऽन्यदधीशिवः ॥ १३९ ॥

राजाह मम दृष्टान्तकान्तानां सम्भवे सति । स्वावो भवति गर्भस्य तत्र प्रतिविधिं कुरु ॥ १४० ॥

इत्यादिष्टो महाभासः श्रीमदीरमभ्योः पुरः । न्यजिह्वपत् ततः सुरिभूरीकृत स चामवीत् ॥ १४१ ॥

अभिमतवास्तेनैः क्रियतामभिषेचनम् । अवरोधपुत्तम्रीणां प्रजायन्ते मुवा यथा ॥ १४२ ॥

एवं च विहिते मन्निममुणा पचने गुरोः । भीमद्वयभूभराजाया नरेन्द्रसामवत् सुताः ॥ १४३ ॥

१४. अष्टादशदशतीदेश्यो विहरन्नन्यदा प्रभुः । अगादुंचरिणीप्राभे भान्येवरत्नान्विते ॥ १४४ ॥

विशुद्धोपाधये तत्र स्थितो गत्वा निशागमे । व्युत्सर्गाय बहिःप्रेतवनमाशिश्रिये मुदा ॥ १४५ ॥

परमारथरात्रायसदसाकरहीरकः । रुद्राग्निपः स तं दृष्ट्वा नमस्करोतिभक्तिः ॥ १४६ ॥

उवाच च श्रुते । मात्याः व्यापदप्रनसंकुले । इमंशाने श्राममध्ये न आगच्छ प्राप्तुकाधये ॥ १४७ ॥

विष्ट सोऽख्यात् सदाकर्ण्ये मुनिः ग्राह गुरोः सदा । कायोत्सर्गे बहिः शुष्यां कुर्वन्ति प्रभयस्ततः (?) ॥ १४८ ॥

आपेया माधुरी रानपुत्र ! श्रुत्येति सोऽगमत् । निजं धाम तत्तत्तत्त जंबूपायनमागमत् ॥ १४९ ॥

स सिखादयिपुत्रं द्रुक्कलान्यत्रोत्पत्तं तदा । वृन्तं तत्र कृमिं दृष्ट्वा शुक्यां धूययत् शिरः ॥ १५० ॥

जगाद कमयः सुरुमाः फलेष्वपि यदाऽमवन् । अदृष्टं किमिव स्वायं निशदां हि विवेकिता ॥ १५१ ॥

आहूय प्राक्षणेः पृष्टैः प्रावधितं प्रदेशितम् । मिश्रद्वये द्वितन्मभ्यो देयः स्वर्णमयः कृमिः ॥ १५२ ॥

दभ्यो मुत्वेति संकल्प्य द्वितीयोऽपि कृमिर्मेया । हन्तव्यो नावगच्छामि तवो धर्मगुणं हृदि ॥ १५३ ॥

प्रष्टव्यम्य विचारोऽयं कस्यापि क्षमिती मुनेः । प्रातर्जैतृगुनिं प्राममध्यमागतमानयत् ॥ १५४ ॥

एव । पमच्छ सन्वेदं गुरुर्विचारतोऽवदत् । जीवाः सर्वत्र तिष्ठन्ति द्विषा स्वावरजद्वयाः ॥ १५५ ॥

स्वापराष्टे परा-नीर-बहि-वात-महीरुहः । जह्ममाश्र परिक्षेयास्ते द्वि-त्रि-चतुरिन्त्रियाः ॥ १५६ ॥

पद्मेन्द्रियाः सुतादिष्वनरेन्द्रयिका अपि । गवसीनमभूपाद्याः स्वतनीलाम्बरोपगाः ॥ १५७ ॥

यतापविद्यया जीवापातो मूलकलारिकः । तत्परान्ते विपद्यन्ते यन्जीवाद्यत्र मूर्तिः ॥ १५८ ॥

धर्मः कृपेव जीवानां विवेकस्य । विचारय । इति संयमिनो वाचं स कृत्वा प्रत्यबुध्यत ॥ १५९ ॥
 सर्वं हित्वाऽप्रहीद् दीक्षामक्षीणश्रेयसे स च । शास्त्रेष्वधीतपूर्वीं च जैनागममवाचयत् ॥ १६० ॥
 महाविद्वान् स गीतार्थः क्रिया-ज्ञानद्वयेऽप्यभूत् । प्रदीप इव दीपेन गुरुणा समदीधितिः ॥ १६१ ॥
 श्रुतज्ञानात् परिह्राय स्वायुःपर्यन्तमन्यदा । गच्छभारं च शिष्येणे रुद्धे^१ श्रीवीरसूरयः ॥ १६२ ॥
 श्रीचन्द्रसूरिरित्याख्यापूर्वकं ते न्यवेज्ञयन् । स्वयं तु योगरोधेन तस्थुर्तिष्कंपसञ्चरात् ॥ १६३ ॥
 हित्वा देहं जरद्वेहमिव दिव्ययुवं ययुः । श्रीवीरप्रभवो बोधशक्तैराधारतां गताः ॥ १६४ ॥
 वसु-बह्नि-निषौ (९३८) जन्म, प्रवं व्योम-वसु-भदे (९८०) ।

इन्द्र-जन्म-भदे (९९१) वर्षेऽवसानमभवत् प्रभोः ॥ १६५ ॥

गार्हपत्यं सनभयत् तस्य द्विचत्वारिंशत् सप्ताः । एकादशप्रवेऽप्यायुषिपञ्चाशत्सप्ता अभूत् ॥ १६६ ॥

१० श्रीवीरसूरेर्विदितं चरित्रं कर्णावतंसं कुरुताञ्च सन्तः ।
 उक्तकण्ठते श्रीजिनबोधिलक्ष्मीर्यथा महानन्दसुखप्रबोधा ॥ १६७ ॥
 श्रीचन्द्रप्रभसूरिपद्मसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-
 चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीमुवा ।
 श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ वीरस्य वृत्तं प्रभोः
 १५ श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गस्तिथीसंख्यया ॥ १६८ ॥

नवोऽयं प्रद्युम्नः शिवसहचरः प्रीतिमतुलां
 ददौ सन्तोषाय प्रकटरिपवे यो रतिमपि ।
 कथित्यक्षो^२ दापाश्रुतरुचिसखित्वं च मनुते
 शुभध्यानोपायं परिहृतमदादिः स जयतु ॥ १६९ ॥

20

॥ अं० १७१ अ० ५ । उमयं ३५११ अ० ५ ॥

॥ इति श्रीवीरगणिप्रवन्धः ॥

१६. वादिवेतालश्रीशान्तिसूरिचरितम् ।

पातु वो वा दि वे ता लः कालो दुर्मन्त्रवादिनाम् । शान्तिसूरिः प्रभुः श्रीमान् असिद्धः सर्वसिद्धिदः ॥१॥

व्याचिख्यासां तदाख्याने द्वेषे वदन्निमावितः । अनुरः सुरसेनातः किं न ज्योमाध्वजाङ्गिकः ॥ २ ॥

११. अस्ति श्रीगूर्जरो देशः कैलासाद्रिभिः श्रिया । धनदाधिष्ठितश्चाकमानसामानसद्गमः ॥ ३ ॥

अणहिल्लपुरं तत्र नगरं न गरप्रभम् । बचः प्रभु द्विजिज्ञानां यत्र सङ्गचनासृतेः ॥ ४ ॥

श्रीभीमस्तत्र राजासीद् धृतराष्ट्रभयक्षिपम् । सदाप्राज्ञार्जुनलोको लोकोत्तरपराक्रमः ॥ ५ ॥

भीचन्द्रगच्छविस्तारिशुक्रिमुक्ताफलस्यतिः । यारापद्म इति ख्यातो गच्छः स्वच्छयिषां निधिः ॥ ६ ॥

सत्कारिभिर्यां पात्रं सुरयो गुणभूरयः । भीमद्विजयसिंहाख्या विख्याताः सन्ति विष्टे ॥ ७ ॥

भीमहंसपक्षैसस्य प्रत्यासन्नधयस्यताः । मज्जलोकारविन्दानां बोधं विदधतेऽर्चयन् ॥ ८ ॥

तथा—

10

१२. श्रीपत्तनप्रतीचीनो लपुरप्यलपुस्थितिः । उन्नतायुरितिमाम उन्नतायुर्जनस्यतिः ॥ ९ ॥

तत्रास्ति धनदेवाख्यः श्रेष्ठो श्रीमालवंशाम् । अहंरुपद्वन्द्वसेवामधुरः कृती ॥ १० ॥

धनभीरिव मूर्तिश्चा धनश्रीस्तस्य मेहिनी । तत्पुत्रो भीमनामाऽभूत् सीमा प्रज्ञामभावताम् ॥ ११ ॥

कम्बुकण्ठच्छत्रं मौलिशपातुमुजविस्तारः । छत्रपद्मज्वालीर्णपामिपादसरोरुहः ॥ १२ ॥

सर्वलक्षणसंपूर्णः पुण्यनैपुण्यशेषधिः । विज्ञातो गुरुभिः सङ्गमारघोरैर्यतानिधिः ॥ १३ ॥

छत्रं चतुर्विहारेण भ्रामभ्राम्यनुदयः । वृत्ते वितन्द्रविज्ञानविज्ञातमुभयसम्भवाः ॥ १४ ॥

भीताभेयं प्रणम्याथ चले तस्य गृहं ययुः । अर्थबांचकिरे भीमं धनदेवसमीपतः ॥ १५ ॥

कृतपुण्योऽस्ति मत्पुत्रश्चेत् पूज्यार्थप्रसाधकः । इत्युक्त्वा प्रददौ पुत्रमनुद्रेह च शर्मणि ॥ १६ ॥

यवं वैसाद्वृद्धातैरदीक्ष्यत शुभे दिने । भीमो मिथ्यादृष्टो भीम उदयप्रतिभावलः ॥ १७ ॥

शान्तिरित्यभिभा तस्य वैषेयस्य* व्यधीयत । सफलाः स फलाः भाप पूर्वतङ्केतिता इव ॥ १८ ॥

समस्तशास्त्रपायोपिपारदृष्टाऽभवत् कृतात् । विचिन्त्येति निजे षष्ठे प्रभवत्तं न्यवेशयन् ॥ १९ ॥

छगच्छभारं विम्वल तत्र प्रायोमवेशनात् । प्रेत्यार्थं साधयामासुतोऽयं संस्तुतिसंज्ञतो ॥ २० ॥

१३. अणहिल्लपुरे श्रीमद्भीमभूपालसंसदि । शान्तिसूरिः* कवीन्द्रोऽभूद् वादिचक्रीति विदुस्तः ॥२१॥

जन्मदाऽव्यन्तिदेशीयः* किं ह सा र सक्तः कविः । ख्यातोऽभूद् धनपालाख्यः प्राचेतस इवापरः ॥२२॥

स गोरसे व्यदातीते साधुभिर्नानवर्धनात् । वैरबोध्यत तत्पूज्यश्रीमहेन्द्रगुरोर्गिरा ॥ २३ ॥

गृहीतदृढसम्पत्तयः कथां तिलकमञ्जरीम् । कृत्वा व्यजिह्वत पूज्यान् क एतां शोधविष्पति ॥ २४ ॥

विचार्य तैः सभादिष्टं सन्ति श्रीशान्तिसूरयः । कथां ते शोधविष्पन्ति सोऽयं वृत्तनमगमत् ॥२५॥

वदा च सूरयः सूरिवत्त्वस्मरणवत्तराः । देवतावसरे ध्यानलीना आसन् भग्नन्तरा* ॥ २६ ॥

प्रतीक्ष्याणां प्रतीक्षायामुपयुक्तः कवीधरः । नूतनाप्ययनं शिष्यनेमस्तुतमञ्जरीत् ॥ २७ ॥

तथा हि—

30

खचरागमने खचरो हृष्टः खचरेणाङ्कितपत्रधरः ।

खचरं चरं खचरश्चरति खचरमुखि । खचरं पश्य ॥ २८ ॥

1 N 'जुतभीरो' 2 N 'वेदच्छत्र' । 3 A B विषेयस्य; 'विनयस्यस्य' इति D टिप्पणी । 4 N 'सुरैः' 5 N 'अन्यदा-
विदेशीयः' 6 N 'मर्तरे' ।

इदं व्याख्यादि चेद् वेत्ति लघु^१ षण्डितमण्डनः । इत्याकर्ण्य स च व्याख्यादिदं श्रुत्तमकुल्लूतः ॥ २९ ॥
 श्रुत्वेति 'स कविस्वामी श्राद्ध इष्ट इदं कियत् । श्रीशान्त्याचार्यहस्तस्य प्रभावो बहुहीदयते ॥ ३० ॥
 वपन्यासं प्रतिष्ठायास्तत्र सर्वज्ञ-जीवयोः । ऊर्जस्तिगर्जिपञ्चन्यध्वनिना विदधेऽयं सः ॥ ३१ ॥
 सिंहासनमलङ्करो गुरुभिक्षावदाशु तैः । अपरो मातृकापाठोचितशिष्यस्तथैव च ॥ ३२ ॥
 5 इदानीं किं कृतं वत्स ! स्वभावप्रपन्नना त्वया । स श्राद्धेन यत्कोटं तत्सर्वमवधारितम् ॥ ३३ ॥
 वदेति प्रभुभिः श्रोत्रे निखान्ध्वानपीरगीः । रज्ज्वाहातिकुम्हारहस्यहस्यहरणप्रहः ॥ ३४ ॥
 श्रुत्वेति घनपालोऽपि चमत्कारातिपूरितः । उवाच भारती किं नु प्राप्ता वालर्पिरूपतः ॥ ३५ ॥
 प्रेयध्वं मया सार्धममुनेव धियां निधिम् । गुरुसन्देशसन्देशोद्देशोद्देशोद्देशिभ्रमम् ॥ ३६ ॥
 जय ते सूर्याः श्रोत्रुः कालोऽस्य पठितुं सतः । छिद्यप्रमाणशास्त्राणि परग्रन्थेष्वधीतितः ॥ ३७ ॥
 10 पात्रं चेष्टाक्षपाद्योयैर्वादिक्कटोलितं मवेत् । इत्याशा मलतो नायमध्यावाद् व्यतिरिच्यते ॥ ३८ ॥
 सिद्धसारस्वतो विद्वानथोचे प्रभुभिर्भुवम् । देशः शृङ्गारणीयोऽयं मालवः लक्ष्मणानुजेः ॥ ३९ ॥
 इत्याकर्ण्य प्रभुः श्रोत्रे चेत्तिर्न्योऽयमत्र यः । आप्रष्टव्यस्तदा स ह्यः प्रधानाचार्यसङ्गवः ॥ ४० ॥
 १४. तत्तत्तदनुमत्ता तेऽवन्तिदेशो व्यजीहरत् । हृत्वा^२ श्रीभीमभूपालप्रधानैः सपरिच्छदैः ॥ ४१ ॥
 पथि सङ्घरातं तेषां निशि सङ्गत्य भारती । आदेशं प्रददे वाचा प्रसादातिशयदृष्टा ॥ ४२ ॥
 15 स्व-स्वदर्शननिष्ठाता ऊर्ण्य हस्ते त्वया कृते । चतुरङ्गसमाप्यत्वं विव्रविचित्रिद बादिनः ॥ ४३ ॥
 सकोशं योजनं धारानगरात्तः समगमत् । तस्य तत्र गतस्य श्रीभोजो हर्षेण संमुखः ॥ ४४ ॥
 एकैकवाहितिजये पणं संयिदधे तदा । मदीया बादिनः केन जय्या इलभिसन्धितः ॥ ४५ ॥
 लक्षं लक्षं प्रवास्यामि विजये बादिनं प्रति । गूर्जरस्य यत् वीर्यं धेवभिक्षोर्मया भुवम् ॥ ४६ ॥—युगम् ।
 विश्वदर्शनपादीन्द्रात् स राहाः पर्यदि स्थितः । जिग्ये चतुरशीर्ति च स्वस्वभ्युपगमस्थितान् ॥ ४७ ॥
 20 अजैरीदूर्ध्वहस्तेन प्रलेकं प्रतिवासरम् । अनायासादसौ सारवष्ठा न्यायैकविष्टयीः ॥ ४८ ॥
 लक्ष्मांस्तत्संख्याया दत्त्वा ह्रव्यस्वाध महीपतिः । सत आह्लास्य तत्कालं सिद्धसारस्वतं कविम् ॥ ४९ ॥
 ततोऽनुपयुक्तो तं स भीतो ब्रह्मव्ययादसः । पंचकोटिष्वयमप्राप्तो वाविपंचसतीजये ॥ ५० ॥
 किं नामानुष्य जैनपैर्धनपालस्ततोऽप्रवीत् । शान्तिरित्यभिधा सूर्यस्य श्रुत्वेति^३ भूपतिः ॥ ५१ ॥
 शान्तिनाम्ना प्रसिद्धोऽस्ति वै वा लो बादिनां पुनः । ततो बार्द निषेप्यासौ सम्मान्यावः प्रदीयते ॥ ५२ ॥
 25 तत्त्व^४ एकभाष्यकलेन नामुभय विदुष्ये । अन्यथा मत्सर्मां भित्वा को वाल्यशतविग्रहः ॥ ५३ ॥
 स्युः पञ्चदश लक्षेण सहस्रा गूर्जरावने । एवमङ्केऽयं तज्ज्ञो लक्षद्वयदशकं ततः ॥ ५४ ॥
 तथा पठितदशस्य मया दत्तास्ततोऽधुना । कथा शोधयितव्याऽऽशु धनपालधियानिबेः ॥ ५५ ॥
 पर्यालोच्येति तेनाथ स्थापिताः शान्तिसूरयः । लक्षैर्द्वंद्वशमितत्र देशे^५ चैत्यान्यवीकरत् ॥ ५६ ॥
 अवशिष्टास्तथापठिः^६ सहस्रा भूपदत्ततः । थारापद्गामिचद्वे प्रहिलाः प्रभुभिक्षात् ॥ ५७ ॥
 ३० तत्रसाधिप्रभोजैले मूलनायकवागतः । तैर्देवकुलिकाऽकारि सशालस्य रथो महात् ॥ ५८ ॥
 कथा च धनपालस्य तेरोऽप्यत निस्तुपम् । वा दि वेता ल विकर्तं वदेपां प्रददे^७ वृषः^८ ॥ ५९ ॥
 कवीश्वरानुयायाथ गूर्जेरेशधरावधिः । प्रत्याह्लास्य वे प्रापुः पत्तनं श्रीनिकेतनम् ॥ ६० ॥

१ N तस्य । २ N श्रुत्वेति । ३ N च । ४ N 'पायोभिः' । ५ N 'हृदयः' तदा । ६ N हृत्वा । ७ N श्रुत्वेति । ८ N देशे । ९ N 'चतुःपतिः' । १० B N बादिनेतालविकर्तं सूरिणां प्रददे वृषः ।

१५. अग्रे च तत्र वास्तव्यजिनदेवस्य भीमवः । भेष्टिनस्त्रनयः पद्मानामा दष्टो महहिना ॥ ६१ ॥

माभिकैः सर्वपक्षीयेर्मौपचविनृम्मितैः । अत्ययं प्रतिकारेषु कृतेष्वपि न सञ्चितः ॥ ६२ ॥

तत उदात्य गर्तायां निक्षिप्तः स्वजनैः सह । सर्पदष्टव्यवस्थेयं पुनरुज्जीवनाशया ॥ ६३ ॥

इति विहायिते शिष्यैर्जिनदेवगृहेऽग्रामम् । सम्बोधनार्थमाचल्युरय ते प्रभवस्तदा ॥ ६४ ॥

दष्टं दर्शयतास्माकं प्रकाश्य क्षितिमप्यवः । जिनदेवस्तदाकर्ण्य भ्रमज्ञाने वैः समं ययौ ॥ ६५ ॥

मुवमुत्सया तस्मिन् दक्षिते गुरवोऽभूतम् । तत्त्वं स्मृत्वाऽस्पृश्यं देहं दष्टश्चासौ समुत्थितः ॥ ६६ ॥

गुरुपादौ नमस्कृत्य पद्माः पद्मनिमाननः । ग्राहार्हं गुरवः सस्वजनाः कथमिहगमन् ॥ ६७ ॥

प्रतवृत्ते कथिते सद्यो जिनदेवेन हर्षितः । उत्सवाद् गुरुभिः सार्वं स खं निलयमागमन् ॥ ६८ ॥

तत्पित्रान्मन्त्रितः 'पूज्या निजमाश्रममाययुः । गुरुर्वैश्मागतश्चोपकर्त्ता प्रापेव केन सः ॥ ६९ ॥

१६. अथ प्रमाणशास्त्राणि शिष्यान् द्वात्रिंशत् वदा । अध्यापयन्ति श्रीशान्तिसूर्यश्चैतदंशिताः ॥ ७० ॥

सूरिः श्रीमुनिचन्द्राख्यः भीनङ्गुलपुरादगात् । अणहिल्लपुरे चैतपरिपाटीविधितस्या ॥ ७१ ॥

संपत्संपत्तिरम्यश्रीश्रीसंपत्कजिनालये । नत्वा श्रीवृषभं सूरिवृषभं प्राणमत् ततः ॥ ७२ ॥

प्रमेया दुःपरिच्छेद्या मौल्लकंसमुज्जवाः । तेनावधारिताः सर्वेऽन्यप्रमाणवगाहिताः ॥ ७३ ॥

अपुस्तकः स ऊर्ध्वस्थो दिवान् 'पञ्चदशाऽष्टणोत् । तत्रागस्य वक्ष्यायप्यानधीरमनास्तदा ॥ ७४ ॥

बहुसः कथ्यमानेऽपि प्रमेये दुर्घटेऽन्यदा । छात्रेष्वनधिगच्छत्तु पूज्या निवेदमागतम् ॥ ७५ ॥

भसिते^१ हुतमित्युक्त्वा गुणोऽत्र निःशङ्कमुः । तदा श्रीमुनिचन्द्राख्यः सूरिः पूज्यान् व्यजिज्ञपत् ॥ ७६ ॥

समुत्तराः पाठका ये प्रप्रश्नापलोभताः^२ । किं वदन्ति व पश्चात् पुरा गुरुपुरस्कृताः ॥ ७७ ॥

अपरो षड्दियापातः सर्वपातुपलक्षितः । सोऽपि किं लभते वक्तुं नवेलाविज्ञत प्रभो ! ॥ ७८ ॥

मुत्वेति ह्यमल्कारि सद्भवः प्रभवोऽवदन् । प्रक्षायां पक्षपातो नः शिष्याणां नान्यदेतुषु ॥ ७९ ॥

इतोऽह्नि पोढोऽतीते यद् व्याख्यातं सुदुर्घटम् । अस्माभिसदभिप्रायादुपोक्तं मुविषेचनम् ॥ ८० ॥

निशानज्येष्ठसौ प्राक्षस्तदधीतदिनायभिः । सर्वेष्वहस्तु यथोक्तं तद्वक्तव्यं^३ यथातथम् ॥ ८१ ॥

सद्यश्च तेयं व्याख्यातं परमातोः सुदुःश्रवम् । सर्वांशुवादसंवादभवादीद् विशदं ततः ॥ ८२ ॥

श्रीशान्तिसूरिभिक्षोपपोषतः परिपस्त्रजः । श्रोत्रे च संनिवेश्याङ्गे रत्नं^४ रेणुवत् भवान् ॥ ८३ ॥

यत्त ! प्रमाणशास्त्राणि पठाशठमविर्मन । पार्थे नन्ददेहस्य लाभमत्र गृह्ण भोः ! ॥ ८४ ॥

पुनर्व्यसपयत्^५ सूरिर्मुनिचन्द्रः^६ प्रभो ! कथम् । अध्येयं स्नानकामाये दुष्प्रापं स्नानमत्र यत् ॥ ८५ ॥

ततस्ते ढंकशालायाः पश्चाद्गो समार्पयन् । आश्रयार्थं गृहं चाद् आदपाधोद् विदूषणम्^७ ॥ ८६ ॥

पद्दर्शनप्रमाणानां शास्त्राप्येष्टशतोऽय सः । अध्येष्ट तापक-ज्ञात्रोयोगो दुर्लभ ईदृशः ॥ ८७ ॥

ततः सुपिहितानां हि साधूनामाश्रयाः पुरे । वमूवुरत्र संवित्त्वा^८ सर्वसहचरिनिष्णाम् ॥ ८८ ॥

च च रा ध्य य न ग्रंथ टी का श्रीशान्तिसूरिभिः । विदधे वादिनामेन्द्रसन्नागदमनीतमा^९ ॥ ८९ ॥

शिष्येण मुनिचन्द्रस्य सूरिः श्रीदेवसूरिणा । तन्मध्यत उपन्यस्तलीनिर्वाणबलादिह ॥ ९० ॥

पुरः श्रीसिद्धराजस्य निजो वादे दिगंबरः । वदीयवयसां निष्ठा^{१०} विद्वदुःसायसाधिका^{११} ॥ ९१ ॥

१ N 'व्यवस्था' : २ N 'जीवनाश्रयः' : ३ N 'हर्षितः' : ४ N 'संनिवेशितः' : ५ N 'दिनानां च दशा' : ६ N 'भसति' : ७ N 'प्रमाणवलोभताः' : ८ N 'उपवृत्त' : ९ N 'रत्नोत्तु' : १० N 'व्यजिज्ञपत्' : A 'विज्ञपयत्' : ११ N 'वन्दयतो' : १२ N 'निर्माणम्' : १३ N 'B चेष्टला' : १४ N 'दमनी हि का' : १५ N 'निष्ठा' : १६ A 'तापम' : .

१७. अयान्येषुर्जिते धर्मे धनपालेन मालवे । एक एव महीपति कवित्वमिति मानिते ॥ १२ ॥

श्लोके च धनपालेन युषोऽप्यहिल्लपत्तने । अस्ति श्रेयान्वयार्थः शान्तिसूरिः परे न हि ॥ १३ ॥

दितैः कियन्निरभ्यागात् तं द्रष्टुं धर्मकोविदः । स्वर्गीश्वर्यसर्वस्वरं शीपत्तनं पुम् ॥ १४ ॥

थारापद्रमहाचैत्यप्रत्यासन्नमठं ततः । शुक्लापादपद्मसौ सुधदर्शनकौतुकी ॥ १५ ॥

5 तदानीं ॥ प्रसुन्देहं कण्ठपीडित औपधम् । विमृश्यं पितृद्वारापरिखटुचितंशुकः ॥ १६ ॥

संवीक्ष्य कुञ्चिकाछिद्रान्नापितं यतिभिर्गुरुम् । दृच्छयेव विज्ञेयं धर्मो ध्यात्वेति तं जगौ ॥ १७ ॥

‘कस्त्व’मनोत्तरं सूरिः प्रादाद् ‘देव’ इति स्फुटम् । ‘देवः क’ इति तत्राशे त्व’हमि’त्युत्तरं ददौ ॥ १८ ॥

‘अहं क’ इति प्रच्छायां ‘श्वे’ति वाचनबोचत । ‘आ क’ एवाटसि प्रभे ‘त्वमि’त्युत्तरमातनोत् ॥ १९ ॥

पुनः ‘त्वं क’ इति प्रभे चित्तीर्णं प्राग्बहुचरम् । तयोश्चक्रमेतद्वि जडोऽन्यमननत्वत् ॥ २० ॥

10 तत्रममल्लतः सोऽभूद् द्वार उद्वटिते सति । स तत्रचोपलभ्यग्रन्थाभ्यासोपन्यासमातनोत् ॥ २० ॥

वितण्डावितरे चात्र श्रीशान्त्याचार्यं वज्रगौ । ‘कृतसवोनुवादाऽत्र प्रसिद्धं विवादिनम् ॥ २० ॥

समापय निजं वेपं योगपट्टाविकं तथा । अङ्गचेष्टाः समस्तास्ते विधीयन्ते तथा ‘तथा ॥ २० ॥

तथा कृते च सर्वत्र धर्मोऽवाचयित्विस्मितः । पादावस्य प्रणम्याह नाहमीशो’ अञ्जये ॥ २० ॥

मुपस्त्वमेव च श्रीमन् ! धनपालोदितं वचः । प्रतीतमेव मणिते वादक्षिमन्त्रं वदेत् ॥ २० ॥

11 इत्युक्त्वा प्रययौ स्थानं निजं स निरहंकृतिः । अहंकारभियां नामाभिचारपरमौषधिः ॥ २० ॥

१८. अथ द्रविडदेशीयोऽन्यदा वारी समागमत् । अन्यकं भैरवास्त्रन्दानुत्तरं ‘किमपि भुवन् ॥ २० ॥

प्रभवस्तस्य भागवतमहिमा अपि कौतुकात् । भित्तिले चोटके ह्यं द्रव्याभिदधिते स्फुटम् ॥ २० ॥

वद त्वमन्यदेशीयवादिना सह सङ्गतम् । अन्यकवादी पशुवद् योग्योऽयं विद्वेगाकृतेः ॥ २० ॥

वदतीत्यं प्रभो सांक्रामिकसारस्वतोचरे । गुरुरङ्गमपतिरुत्तिसरत् साऽवदद् भुञ्जम् ॥ २१ ॥

20 वदस्त्वैगैर्नैः कष्टादप्यशक्यलुपादिभिः । तथा निरुत्तरः पश्चात्कारं ह्यं तेन लम्बितः ॥ २१ ॥

गते निर्विचारेऽपि कष्टा कांदिशीके जनोऽवदत् । अस्मिन्नापि आत्मन्यो वारी याग्वेवतानरात् ॥ २१ ॥

१९. विहारं कुर्वतां तेषां थारापद्रपुरेऽन्यदा । देवी श्रीनागिनी व्याख्याश्रणे निजं समुद्रकृति ॥ २१ ॥

तत्पट्टे वासनिक्षेपमासनायाय ते न्ययुः । देव्या सह गुरोस्तस्य समयोऽयं प्रवर्तते ॥ २१ ॥

अन्यदा वासनिक्षेपं वैचित्र्यात् ते विसमरः । आसने प्रेषणे चात् ऊर्ध्वस्था सा चिरं सिता ॥ २१ ॥

25 ध्यानस्थानां निद्रामध्ये सद्यो देवीस्तल्पिणी । अभ्येमठमुपाकृन्मप्रदानायायवी तदा ॥ २१ ॥

द्योतं सुरयो दृष्टा स्त्रियं चातिरतिस्मितम् । प्रवर्तकं मुनिं प्रोचुर्नारी प्राप्ताऽत्र किं गुने ॥ २१ ॥

वेदवद्’ नेति तेनोक्तोऽवदद् देवी स्वयं तथा । वासाढामान्ममायाही सद्यथायूषंसंस्थितेः ॥ २१ ॥

मुवस्थानमयाह्वानां मूयाचेद् बोधिं विलुतिः । आयुः यन्मासक्षेपं तद्विज्ञानादवः प्रभोः ॥ २१ ॥

स्वागच्छसंस्थितिं कृत्वा प्रेक्ष पथ्यं विपद्य तत् । ह्यते भगोचितं सेतुत् ॥ काष्ठविज्ञापनं प्रभोः ॥ २२ ॥

80 इत्युक्त्वाऽन्तर्हिवायां च देव्यां प्रातर्निजं गणम् । सङ्घं च मण्डयित्वा द्वात्रिंशत्सत्याग्रमन्थयः ॥ २२ ॥

सुपीथरास्रयः सूरिपदे तेन निवेशिताः । श्रीवीरसूरिः श्रीशालिमद्रः’ सूरिस्त्रयापरः ॥ २२ ॥

श्रीसर्वदेवसूरिश्च मूर्तां रत्नप्रवीव सा । सद्गुचालकृत्वा धीप्यमाना सत्तेजसा धमौ ॥ २२ ॥

नामूत् श्रीवीरसूरिणां कर्मचित् सूरिसन्ततिः । तेषां राजपुरिमासे भीनेभिः साधवं ययुः ॥ २२ ॥

1 N चोटकः । 2 N सेतुत् । 3 N कृतः धर्मः । 4 N तथा तथा । 5 N ‘भीने । 6 B N ‘अन्तर्हिवायां’ । A. वादान्
करं किमपि न मुम् । 7 D स्त्रियं । A. स्त्रियं । 8 N स्त्रियम् । 9 N वेपीदे । 10 N काष्ठं विज्ञापितं । 11 D. वीरमद्रः ।

शाताद्वये परे विद्वत्कोटीरपरिवारिते । सूरयोऽद्यापि वर्चन्ते संचोद्धारधुरन्धराः ॥ १२५ ॥
 श्रीशान्तिसूरयः श्रीमदुल्लसन्तचलं प्रति । यशोभिधानमुभाद्वसुवसाहेन संगताः ॥ १२६ ॥
 कृत्वा प्रयाणमल्पैश्च दिनेनैव गिरिमभ्ययुः । श्रीनेमि हृदये ध्यात्वा चक्रुः प्रायोपवेशनम् ॥ १२७ ॥
 धर्मप्रयानाग्निनिर्दग्धमवार्तिविततैषसः । अज्ञातश्रुतृष्णमिन्द्राप्रभृत्यन्तःप्रतीतयः ॥ १२८ ॥
 समाधिता व्यतीत्याथ दिनानां पञ्चविंशतिम् । वैमानिकसुरावासमधिजमुर्जगन्नावाः ॥ १२९ ॥ 5

श्रीविक्रमवत्सरतो वर्षसहस्रे गते सप्तपणवतौ (१०९६) ।
 श्रुचिसितिनवमीकुजकृत्तिकासु शान्तिप्रभोरभूदस्तम् ॥ १३० ॥

इत्थं श्रीशान्तिसूरैर्यरचरितमिदं वादिवेतालनाम्नः
 पूर्वश्रीसिद्धसेनप्रभृतिसुचरितव्रातजातानुकारम् ।
 अद्यप्रातीनविद्वज्जनपरिणतामादधानं^१ (१) अभिये स्ता- 10
 न्नन्धाद्याचन्द्रकालं विबुधजनशतैः सम्यगभ्यस्यमानम् ॥ १३१ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपदसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-
 यन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीशुवा ।
 श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ शृङ्गोज्ज्वलत् पोडशः
 श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः श्रीशान्तिसूरिप्रया ॥ १३२ ॥ 15

॥ अथ १३६, म० ९ । उभयं ३६४६, जहर १७ ॥

॥ इति श्रीवादिवेतालप्रबन्धः ॥

१७. श्रीमहेन्द्रसूरिचरितम् ।

११. श्रीमहेन्द्रसूरिभ्यो नमस्कारं प्रशास्यहे । सर्वकारमिवागप्यपुण्यपण्यसिरीकृतौ ॥ १ ॥

श्रीमतो धनपालस्य सालस्यः को गुणस्तुतौ । यस्याविचलविधासे ब्राह्मी तथ्यवचःकृमा ॥ २ ॥

आध्यः स धनपालः स्वात् काल आन्तरविद्विषाम् । यद्विद्विरेव सिद्धाह्ना मिथ्यात्वगरलच्छिदे ॥ ३ ॥

वदुक्ते धाचमाधाल्ये दास्ये विष्टन् गुरुकमे । विधास्ये स्वस्य नैर्मल्यमादास्ये जन्मनः फलम् ॥ ४ ॥

अस्यचन्यभिधो देशो देशोनं बाडघासुत्तम् । यस्य येन वसन्त्यत्र कुलानि नवमोगिनाम् ॥ ५ ॥

आधारः पुरुषार्थानां पुरी धाराऽस्ति यत्पुरः । दानकल्पद्रुवाहुत्वादसारा साऽमरावती ॥ ६ ॥

तत्र धीभोजराजोऽस्ति राजा निर्व्याजवैभवाः । अवैरं यन्मुद्याम्भोजं भारती-श्रीनिवासयोः ॥ ७ ॥

यद्यशःखणदीतीरे प्रवृत्तन्योमविद्वेषे । विधिः पूजाविधौ नालिकेरयद्रिषुमादये ॥ ८ ॥

१० १२. इत्यत्र मध्यदेशीयसंकाश्यस्थानसंनयः । देवर्षिपत्ति देवर्षिप्रभावो भूमिनिर्जरः ॥ ९ ॥

तस्य श्रीसर्वदेवाक्यः सृजन्मृतसक्तियः । आश्वपनिष्ठया यस्य शुद्धाः शिष्टा विशिष्टया ॥ १० ॥

तस्य पुत्रद्वयं जज्ञे बिभेक्षोरचितकर्मम् । आषाः श्रीधनपालाक्यो द्वितीयः शोभनः पुनः ॥ ११ ॥

तत्रान्यदाऽऽययो वान्द्रगच्छपुष्करभास्करः । श्रीमहेन्द्रभुः पारट्या धृतपयोनिषे ॥ १२ ॥

जनानां संशयोच्छेदमादधद् व्याक्यया तथा । विस्तृतं सर्वदेवेन द्विजराजेन स धृतः ॥ १३ ॥

स पास्वोपाधये प्रायादुषितं मानितम् तैः । विनश्यमहोरात्रं वयैवास्यात् समाधिना ॥ १४ ॥

पत्रच्छ प्रभुरायेवं परीक्षाहेतवे हि नः । सुप्रियो धूममायाय कार्यं वाप्यस्ति किंचन ॥ १५ ॥

स्वयंमुपोऽपरा मूर्तिः प्रादासौ द्विजसत्तमः । महात्मनां हि साहाय्यवीरस्ये सुकृतार्जनम् ॥ १६ ॥

कार्यं नः किञ्चिदप्यन्यदस्ति तत्रार्थिनो वयम् । रहस्यं 'यद्व्याक्येवमित्येतां गुणोदये' ॥ १७ ॥

स्थित्यैकान्ते प्रभुः प्राह व्यास यत् कथनोचितम् । इति श्रुत्वा जगादासौ पिता नः पुण्यवानमृतम् ॥ १८ ॥

राजपूज्यस्ततो लक्ष्मिर्दानं प्रापदत्तौ सदा । गृहे मम निषेः शङ्का कृष्णाविलसितं हृदः ॥ १९ ॥

तं सर्वज्ञातविशाना यूयं यदि मनोपरि । अनुग्रहप्रिया कयात परोपकरणोद्यताः ॥ २० ॥

ब्राह्मणः सङ्गुट्पन्नस्तत्तन्नैः सह खेलति । दानभोगोद्यतः धीमन् प्रसीद प्रेक्षयस्व तत् ॥ २१ ॥—गुणम् ।

सुरिर्निष्ठस्य कथाशोभां शिष्योद्यमस्य सः । आह सम्यग् अवक्तार्यं विधास्यामो धियां निषे ॥ २२ ॥

परं नः किं भवान् दाता रहः कथ्यं हि नस्तथा । सामिस्वामिन् । समस्तस्य दास्यामि तव निश्चितम् ॥ २३ ॥

अहं स्वराजि भावक्यस्तुनोऽर्थं समाददे । साक्षिणोऽत्र विधीयन्तां द्रव्यव्यतिकरो ह्ययम् ॥ २४ ॥

व्याख्याता वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु निवर्त्य कथम् । वदाम्यत्र तयाप्यस्तु विधासाय प्रभोरिदम् ॥ २५ ॥

साक्षीहृत्स्व तवस्तत्रस्थितान् मेने गुरुस्तदा । हृष्टेन गृहमागत्य पुत्रयोजगदे तथा ॥ २६ ॥

गुणेऽहि श्रीमाहात्म्यं शान्ताश्रया स तद्भवम् । निश्चित्योवाच तद्भव्यं खानयित्वाऽऽप स द्विनः ॥ २७ ॥

पत्नारिशसुवर्णस्य दृष्टलक्ष्मा विनिर्ययुः । दृष्टेऽपि निःसृष्टोत्तंसः सुरिः स्तोषामयं ययौ ॥ २८ ॥

भीमवः सर्वदेवस्य महेन्द्रस्य प्रमोक्षया । दान-ग्रहणयोर्वीदो वरं यावत् वदाऽभवत् ॥ २९ ॥

अन्यदा सत्यमन्धत्वाद् ब्राह्मणः सुरिमाह च । देवद्रव्येऽत्र ते कृते स्वगृहं प्रविशाम्यहम् ॥ ३० ॥

सुरिः प्रादाभिरुचितं ग्रहीष्ये वचनं मम । भवतिर्दं ततो मितं गृहान् स्वं द्विजोऽयदत् ॥ ३१ ॥

~ 1 N देव च छन्दस्य । 2 N नृत्तविषयः । 3 N स्वयंमुषः पत । 4 N वदन्, A वदितः । 5 A 'देवः । 6 A D निवेदय । 7 N वदन्तो । 8 B दानाग्रहणः । 9 N प्रादाभिरुचितं ।

- सूरिराह सुतद्वन्द्वाद् देहोक्तं नन्दनं भगम् । सत्यप्रतिज्ञावाचेत् ते न वा गच्छ गृहं निजम् ॥ ३२ ॥
 इतिकर्तव्यतद्भूतो द्विजः कष्टेन सोऽवदत् । प्रदास्यामि तवो वेश्म निजं चिन्तातुरो ययौ ॥ ३३ ॥
 तत्रानास्तृतद्वयां शिष्येऽसौ निद्रया विना । दृष्ट्वा धनपालेनागतेन नृपसौधतः ॥ ३४ ॥
 विषादः किंनिमित्तोऽयं नन्दने मयि तिष्ठति । यथादिष्टकरे तत् त्वमाख्याहि मम कारणम् ॥ ३५ ॥
 ततः प्राह पिता वत्स ! सत्पुत्रा हि भवाद्यज्ञाः । पित्रादेशविधाने स्फुटिष्माणामिस्त्वन्धवः ॥ ३६ ॥ 5
 शृणुतः पितरं पतिं नरकादुद्धरत्यय । सद्गतिं च प्रदत्ते यो वेदे श्लोकः सुतः स च ॥ ३७ ॥
 श्रुति-स्मृति-पुराणानामभ्यासस्य कुलस्य च^१ । फलं तदेव शुभार्कं यद् शृणादस्मदुद्धृतिः ॥ ३८ ॥
 ततः शृणुष्वधानात् त्वं सन्ति जैना भद्रपयः । महेन्द्रसूरयो यैस्ते द्रव्यमीदृक् प्रदर्शितम् ॥ ३९ ॥
 यथाभिरुचितं चैवानुर्धेयं प्रतिश्रुतम् । ततः पुत्रद्वयादेकं याचन्ते करवे हि किम् ॥ ४० ॥
 सङ्कटावसुतो वत्स ! त्वयैव ह्यनुना वयम् । मोक्षयामहे तत्क्षेपां शिष्यो मत्प्ररणाद् भव ॥ ४१ ॥ 10
 कोपगमं तदाह श्रीधनपालो विधां निधिः । ततोक्तं भयवा यादृक् कोऽप्युचितं यदेत् ॥ ४२ ॥
 सांकाश्यस्यानसंकाशा वयं यणेषु पार्णिताः । चतुर्वेदविदः साङ्गपारायणश्रुतः सदा ॥ ४३ ॥
 तथा श्रीसुखराजस्य प्रतिपन्नसुतोऽभवत् (ऽभवम्^२) । श्रीभोजपालसौहार्दभूमिभूमिसुरो ह्यहम् ॥ ४४ ॥
 तत्पूर्यजानिह स्त्रीयाम् पुत्रो भूत्वा प्रपातये । श्वश्रे पतितशूद्राणां दीक्षया ह्यवगीतया ॥ ४५ ॥
 एकस्त्वमृणतो मोक्ष्यः पालाः सर्वेऽपि पूर्वजाः । इमं कुण्ठयहारं नापास्ये^३ सज्जननिन्दितम् ॥ ४६ ॥ 15
 कार्येणानेन नो कार्यं भग्नं स्वरुचितं कुरु । तावन्मित्रवन्मत्सुं स तस्मादन्यतो ययौ ॥ ४७ ॥
 अद्युत्प्लुताशोऽसौ निराशो गुरुसङ्कटे । यावदस्ति समायावत्तावदागत् सुतोऽपरः ॥ ४८ ॥
 पृष्टलेनापि वैज्येऽत्र निमित्तं स तदाऽवदत् । धनपालेन कुत्रापि कार्यं प्रतिहता वयम् ॥ ४९ ॥
 भवान् धालस्ततः किं तु तत्र प्रतिविधास्यते । गच्छ स्वकर्मभोक्तारो भविष्यामः स्वलक्षणैः ॥ ५० ॥
 निराशं वाक्यमाकर्ण्य तस्मिन्नुः श्रोभनोऽवदत् । मा तात ! विहृष्टो भूया मयि पुत्रे सति ध्रुवम् ॥ ५१ ॥ 20
 धनपालो राजपूज्यः कुटुम्बभरणक्षमः । निश्चितस्तत्प्रसादेन भवताविष्टमाचरे ॥ ५२ ॥
 वैद्-स्मृति-श्रुतिलोमपारगः पण्डितोऽग्रजः । कृत्वाकृत्येषु निष्णातः स वेवेकु यथारुचि ॥ ५३ ॥
 अहं तु सरलो वात्स्यादेतदेव विचारये । पित्रादेशविधेरन्यो न धर्मस्तनुजन्मनाम् ॥ ५४ ॥
 अत्र कृत्यमकृतं वा निवाहं गणयाम्यतः । कूपे क्षिप निषादानां मामपेयं यथारुचि ॥ ५५ ॥
 श्रुत्येति सर्वदेवश्च तं यादं परिपश्यजे । वाग्दुष्टान्मोचयित्वा त्वं समुद्धर महामते ! ॥ ५६ ॥ 25
 ततः प्रागुक्तकार्यं तच्छ्रुतितोऽसौ सुतोचमः । अतिहर्षान् ततः प्राह कार्यमेतन् प्रियं प्रियम् ॥ ५७ ॥
 श्रीजैना मुनयः^४ 'सत्त्वनिधयस्तपमोऽवलाः । तत्संनिधावयस्थाने सद्गम्यैरेव कथ्यते ॥ ५८ ॥
 जीवानुरूपया धर्मः स च त्रैव तिष्ठति । विहं यत्सत्यचर्यस्य हानमीदृक् प्रतीतिदम् ॥ ५९ ॥
 यः स्थासति शूद्रायासे त्रिपदे^५ 'चिन्मिहकुले । इदं कार्यमिदं कार्यमिति चिन्तार्तिजर्वरे ॥ ६० ॥
 विभेत्सुभयवा धनुर्वैद्यभागा धनश्रियः । अरान्नुष्टपियसिष्टतत्पि गोमेयु वस्तुषु ॥ ६१ ॥ 30
 ममापीदृगतिः कन्यासाम्बन्धे भाविनी शुभम् । तत्तात ! मस्थिये कार्यं द्रष्टव्यं किं निषेधतः ॥ ६२ ॥
 तदुचिष्टं कुरु ह्यनं देवायैर्नमय किन्नाम् । येनदेवादिषां कृता निर्वृत्यः कुरु भोजनम् ॥ ६३ ॥
 तवो मां तत्र नीरवा च तेषामेव विनिक्षिप । पवित्रये निजं जन्म यथा तत्पदमेवया ॥ ६४ ॥

द्रुताकर्ण्य तदा विप्र आनन्दाश्रुपरिभुतः । उत्तसौ 'वाहमाश्रुष्य गूर्नि' सुन्वितवान् सुतम् ॥ ६५ ॥
 वतः सर्वाः क्रियाः कृत्वा भोजनानन्तरं द्विजः । प्रायात् शोभनदेवेन सहाचार्यप्रतिश्रये ॥ ६६ ॥
 अङ्गमारोपयामास स तेषां वल्लभं सुतम् । यावान् माति विधातव्यः ॥ पूर्येत्स्वावानं सुतः ॥ ६७ ॥
 सूयस्तमनुहाप्यादीक्षयंस्तं सुतं शुदा । वहिनान्तः शुभे लभे शुभप्रदनिरीक्षिते ॥ ६८ ॥

5 ते विजह्रुः प्रयाते चापभ्राजन्विशद्विवाः ॥ अणहिल्लपुरं प्रापुर्विहरन्तो मुवं शनैः ॥ ६९ ॥

३. इतश्च धनपालेन सर्वदेवः पृथक्कृतः । विकर्मकृत्रिषिद्वय्यात् पुत्रं विक्रीतवानिति ॥ ७० ॥

अट्टप्लव्यसुराल्ले च दीक्षापतितसूत्रकाः । कौवक्षुताः शमव्याजात् खीबालादिप्रलम्भकाः ॥ ७१ ॥

निर्वास्त्ये ततो देशादेषां पापण्डमकुतम् । प्यात्वा विह्वल्य राजानं तथैके तेन रोपतः ॥ ७२ ॥—युग्मम् ।

एवं द्वादशवर्षाणि श्रीभोजस्याह्वया वदा । न मालवे विजह्रे वच्छ्रीभेतान्भरदर्शनम् ॥ ७३ ॥

10 स्थितानां गूर्जरे देशे धारासहो व्यजिह्वपत् । भीष्महेन्द्रसूरीणां यथावृत्तं यथातयम् ॥ ७४ ॥

इयः शोभनदेवश्चाप्यापिचः स्मृतिमिहदा । विद्वेषे बाचनाचार्यः शक्रेणापि स्तुतो गुणैः ॥ ७५ ॥

अचन्तिस्त्वविह्वलिं श्रुत्वाप्यात् शोभनो विभुः । यास्याम्यहं निजभ्रातुः प्रतिबोधाय सत्वरम् ॥ ७६ ॥

दौर्मनस्तमिदं सद्यः मन्त्रिमित्रं समापयौ । अहमेव प्रतीकारं तत्र सन्धातुमुत्सहे ॥ ७७ ॥

गीतार्थैर्मुनिभिःसार्द्धं मनुभिः प्रैष्यताय सः । चारापुरमथापातः प्रयासः प्रौढिमद्वताम् ॥ ७८ ॥

15 प्राप्ते काले च साधून् स प्रैषीद् गोचरचर्यया । भीमतो धनपालस्य गृहे परिक्रिते चिरम् ॥ ७९ ॥

तत्र वायवतो साधू विद्वदीनसदा च सः । जानाद्योपविशेऽशायं श्लोहाम्यक्तं वपुर्दण्डम् ॥ ८० ॥

व्याहृत्य धर्मज्ञानं तौ वस्तुतः 'स्वस्यचेतसौ । सरत्नसीति विद्वेषे धनपालप्रियोत्तरम् ॥ ८१ ॥

महा भीष्मधनपालश्च किञ्चिदेकनयोर्धुवम् । गृहाद् यान्त्यर्थिनो रिक्ता अधमोऽयं यतो महात् ॥ ८२ ॥

उपिवाप्तं तथाऽऽनीतं गृहीतेऽन कतो दधि । द्वितीयमाहृतं वृष्टं वैरेतत् किमर्धमेवम् ॥ ८३ ॥

किं दग्धिं पूहताः सन्ति नया सूर्यं दद्यामृतः । एतद्वहसिधं जाव बोचेद् गच्छत शीघ्रतः ॥ ८४ ॥

20 साधूचतुरिंशं रीतिरस्माकं किमसूयति । असूयया महात् दोषः प्रियवाक्यं हि सुन्दरम् ॥ ८५ ॥

अयं चेत् पृच्छति धार्मिन् विना जीवस्यति ध्रुवम् । गोरसेऽहर्हवासीये नासत्वं ज्ञानिनां वचः ॥ ८६ ॥

सुधीनाथस्ततोऽप्यारीत् तदानीदीनवं वचः । दर्शयतं प्रतीत्ये नो दग्धिं जीवानमूदति ॥ ८७ ॥

पूलिषालपकस्याय ताम्बां तत्र व्यमोक्षयत । जीवा दम्भस्वत्सर्खां द्रागेपाककहुसदा ॥ ८८ ॥

फलज्जले हि चक्षुष्या अणुमुष्याः स्थिताः पुनः । वद्वर्णचद्रसा पीतासदा तेनेक्षिताः स्फुटाः ॥ ८९ ॥

25 मिष्यात्सस्मावलेपोऽयं वद्वक्ष्येन विनिर्येवौ । तदा कृतीश्वरस्याहिनाथमर्चयेयिषं यथा ॥ ९० ॥

अचिन्तयदसौ धर्मं परां जीवदयोऽव्यलः । य एष पट्टहिंसादिरसौ मिथ्येव लक्ष्यते ॥ ९१ ॥

उक्तं च तेन—

सत्त्वस्थ अतिथि घम्भो जा मुणियं न जिण सासणं तुम्हं ।

फणमाउराण फणगं ससियपरं अलममाणं ॥ ९२ ॥

30 विद्वन्नापलतोऽवादीत् को गुरुः कुल आगमः । मवतां सुत्र वा स्थाने मुद्वे चूनयस्थिताः ॥ ९३ ॥

श्रुत्वेति यदवसौ च श्रुतमवधानतः । गूर्जराद् देशतः भीमप्रायाता वयमत्र भोः ॥ ९४ ॥

भीष्महेन्द्रसूरीणां विष्यः भीशोभनो गुरुः । नाभेयमुवनाभ्यर्णं स्थितोऽसि प्रासुकाशये ॥ ९५ ॥

इत्युक्त्वा जंगमस्तौ च निजं स्थानं महासुनी । सुज्ञातो मुचिर्मूर्धं च सुधीः प्रायादुपांश्वये ॥ ९६ ॥
 अय श्रीशोभनो विज्ञोऽभ्युत्तस्थो गुरुवान्धवम् । आलिङ्गित्वै च तेनासौ सोदरस्नेहमोहवः ॥ ९७ ॥
 तेन चार्द्धासने दृष्टेऽग्रजे गोपापितत् तदा । ऊचै च पूज्य एव त्वमग्रे यो धर्ममाश्रयः ॥ ९८ ॥
 जिनेन्द्रदर्शनं धर्ममूलं भोजनृपासया । यत्निर्वाण मयोपार्जि नान्तस्तत्त्व महांहसः ॥ ९९ ॥
 सर्वदेवः पिता त्वं चातुज एवौ महामती । यावेनं सुगुरुं धर्ममाद्रियेयां मवच्छिदे ॥ १०० ॥ 5
 वयमत्र पुनर्धर्माभासे धर्मतया श्रिते । स्थिता यवि न जानीमः कामपि प्रेक्ष संश्रयाम् ॥ १०१ ॥
 तदाक्याहि मदाभ्यायोदधिरत्नान्न स्फुटम् । धर्म शर्मकरं कर्ममर्माच्छेदविधायिनम् ॥ १०२ ॥
 अय श्रीशोभनो विद्वान् धन्यौ सौहभरं बहन् । उवाच त्वं कुलाचार ! शृणु धर्मं कृपैव यत् ॥ १०३ ॥
 देव-धर्म-गुरुज्ञो च तत्त्वान्यवहितः शृणु । देवो जिनो महामोहस्मरमुत्थारिजित्तरः ॥ १०४ ॥
 स्वयं मुक्तः परान्भीचयितुं सामर्थ्यमूर्ध्वसाधु । प्रदाता परमानन्दपदस्य भगवान् ध्रुवम् ॥ १०५ ॥ 10
 शापातुमदृक्कारो भग्ना विषयकदेवे । स्त्रीसत्ताम्रजगाधारास्ते देवाः सुवृत्ता इव ॥ १०६ ॥
 गुरुः शमदमश्रद्धासंयमभेयसां निधिः । कर्मनिर्जरेणासक्तः सदा संचरिसंवरः ॥ १०७ ॥
 परिमहसहादन्मो जीवहिंसाकृवोधमः । सर्वोमिलापसम्पन्नो मसृहीनः कर्म गुरुः ॥ १०८ ॥
 सत्याखेयपदाशौचक्षमाप्रज्ञातपःक्रियाः । सद्गुत्यार्जयसन्तोषा धर्मोऽयं जिनभाषितः ॥ १०९ ॥
 अययवस्तुदानेन भवेथ पशुहिंसया । अयमो धर्मवत्क्यातो नार्हः कृत्रिमवस्तुधत् ॥ ११० ॥ 15
 समुयाच तदा श्रीमान् धनपालः श्रियां निधिः । प्रविप्रप्रो मया जैनो धर्मः सद्गतिहेतवे ॥ १११ ॥
 ततः श्रीमगाहावीरचैलं गत्वा ननाम च । वीतरागनमस्कारं स्त्रोकमुग्गेन सोऽब्रवीत् ॥ ११२ ॥

तथा हि—

यत्नं 'जगद् ध्वंसनरक्षणक्षमं' क्षमा च किं संगमके कृतागसि ।
 इतीय सश्विन्य विमुच्य मानसं रूपेव रोपस्तव नाथ निरप्यौ ॥ ११३ ॥ 20
 कतिपयपुरस्वामी कायव्ययैरपि दुर्महो,
 भित्तितरिता मोहेनासौ पुरानुसृतो मया ।
 त्रिमुचनविमुर्ध्वस्त्राऽऽराध्योऽधुना 'क्षपदमद्रः',
 प्रभुरधिगतस्तत्प्राचीनो वुनोति दिनव्ययः ॥ ११४ ॥

अन्यदा पूर्णिमासन्धासमये नृपमब्रीत् । जैनदर्शनसंचारहेतवे देशमप्यवतः ॥ ११५ ॥ 25
 राज्ञस्त्रय यशोभ्योत्साधयलाभ्यरविस्तरः । प्रकटस्वमसो हन्ता भूयादर्थप्रकाशकः ॥ ११६ ॥
 राजाऽप्यदमया हातोऽभिसन्धिर्मन्त्रि (धर्मिन् !) वै" ततः । सेवाम्बप्राशरन्त्यत्र देवो को दुरांन द्विपत् ॥ ११७ ॥
 ततो" धारापुरीसहः संगलाक्रापयत् प्रभोः । श्रीमन्महेन्द्रस्तुरेस्तत् तत्रायावन्धु सोऽप्यय ॥ ११८ ॥
 मनेन धनपालश्च धर्मवत्पविचक्षणः । तदसम्यक्त्वनिष्ठाभिर्बलमिष्यामतिर्यगो ॥ ११९ ॥

१४. राजा साद महाकालमयने सोऽन्यदा ययौ । तन्महपगवाये गोपापिज्ञप्त शिवापतः ॥ १२० ॥ 30
 राजादूतः स च द्रष्टापतः स्थित्वा श्रुतिरापि । ध्यातुं प्रिस्तवो नृपः पण्यैर्न सविस्तरः ॥ १२१ ॥
 सरो ! किमिदमित्यत्र दृष्टे त्वा प्राद संगभूत् । देवोऽस्ति शक्तिरसम्यदो ग्रीहया न विज्ञोक्तये ॥ १२२ ॥

तदा चागच्छतो राजपथि खं भन्दिरं प्रति । वृद्धा स्त्री हृत्पथं प्रायात् तदस्या धालिकान्विता ॥ १४१ ॥
नवकृत्यः शिरो धूनयन्ती वृद्धां विलोक्य सः । नृपः प्राह किमाहासौ ततोऽवादीत् कृतीश्वरः ॥ १४२ ॥

तथा हि—

किं नन्दी किं सुरारिः किमु रतिरमणः किं हरः किं कुवेरः
किं वा वियाधरोऽसौ किमय सुरपतिः किं विधुः किं विधाता ।
नायं नायं न चायं न खलु नहि न वा नापि नास्ती न वैपः

5

क्रीडां कर्तुं प्रवृत्तः स्वयमिह हि हले^१ ! भूपतिर्भोजदेवः ॥ १४३ ॥

भुत्वाय भूपतिर्दृष्टौ नववारोचितात् किमु । विकल्पात्रवकृत्योऽथ नवा पर्यहरत् ततः ॥ १४४ ॥
ज्ञानिवद्विता कोऽन्य एतं दुर्भाषकं विना । निमहाईः स किं श्रीमन्मुल्लवर्द्धितविमहः ॥ १४५ ॥
कदाचिद् भूपतिर्मित्रं पाषाणबाह्वत् ततः । ययौ स खेटकास्तत्र शूकरं च व्यलोकयत् ॥ १४६ ॥ 10
कानं कर्णान्तविभ्रान्तमाकृष्य किल कार्मुकम् । बाणं प्राणं दधद् हस्तो व्यसृज्यज्जदासकः ॥ १४७ ॥
पतितोऽसौ किरिपौरं पर्वपरावमारसन् । माहुर्विहाः प्रयुयौवः पाषाणं वा नान्य ईदृशः ॥ १४८ ॥
पण्डितेभ्यो ततो दृष्टिः श्रीभोजसागमत् सदा । किंचिद् वदिष्ययेत्युक्ते स प्राह शृणुत प्रभो ! ॥ १४९ ॥

तथेदम्—

रसातलं यातुं यदत्र पौरुषं क नीतिरेपा^२ शरणो ह्यदोषवान् ।

15

निहन्पते यद् भलिनापि दुर्यलो हृद्वा महाकष्टमराजकं जगत् ॥ १५० ॥

अन्यदा नवरात्रेण^३ लिपलागौत्रजायने । राज्ञाय विहिते हन्यमाने छागशते तथा ॥ १५१ ॥

रक्षाये धातुराक्षे यद्धु सङ्गाद् द्विधाकृते । एकघातात् सदेशसाः प्रशंसन्तुर्न ह्यौ ॥ १५२ ॥

धनपालो जगादा^४ कार्मुकैकमहोदधिः । दतत्कर्मकृतो विहाः प्रशंसाकारिणोऽपि च ॥ १५३ ॥

यतः—

20

पशुवे रुढंवि^५ विहसिपउ^६ निस्तुणइ साहुफार ।

तं जाणइ नरयहं दुहहं^७ दिन्नउ संचफार ॥ १५४ ॥

अन्यदा श्रीमहाकाले पवित्रारोहपणिः । सह्यमहेऽगमद् राजा धरत्वं प्रत्युपाय च ॥ १५५ ॥

सखे ! त्वदीपदेवानां कदापि न पवित्रकम् । अपवित्रास्ततले स्तू राजमित्रं ततोऽवदत् ॥ १५६ ॥

तथा हि—

25

पवित्रमपवित्रस्य पावित्र्यायाधिरोहति । जिनः स्वयं पवित्रः किमन्यैस्तत्र पवित्रकैः ॥ १५७ ॥

अपवित्र्यं शिवे चैतद्रक्तमप्याहर्त यतः । लिङ्गान्नान्वरं^८ शान्ध्यामानाभ्युपगमाद् भुवम् ॥ १५८ ॥

मूर्तिं श्रीकामदेवस्य रतियुक्तं हसन्मुसाम् । वालिकायाः प्रदानायोदितवह्नां नरापिपः ॥ १५९ ॥

पश्यन् पण्डितचण्डांशुमायापत सन्नोक्तः । किमेष वालिकां वितुर्देसन् कथयति स्फुटम् ॥ १६० ॥

धनपालस्ततः सिद्धसास्त्रवशात् सदा । अवदत् वप्यमेवाशु ह्यानी को हि विद्वन्वते ॥ १६१ ॥ 30

तथेदम्—

स एष भुवनत्रयप्रथितसंयमः शङ्करो

यिभर्ति यपुपाऽधुना विरहकातरः कामिनीम् ।

अनेन किल निर्जिता वयमिति प्रियायाः करं

करेण परिताडयन् जयति जातहासः स्मरः ॥ १३२ ॥

अन्यदा नृपतिः प्राह तव सनूतभाषणे । अभिज्ञानं किमप्यस्ति सत्यं कथय तन्मम ॥ १६३ ॥

चतुर्द्वारोपविधानां केन द्वारेण निर्गमः । स्यादस्माकमिदानीमित्याख्यादि कविवासव ! ॥ १६४ ॥

5 ततोऽसौ पत्रकेऽलेखीदक्षराणि महामतिः । ततः स मुद्रयित्वा च स्वर्गीवित्तस्य चार्पयत् ॥ १६५ ॥

ध्यायन्निति नृपो द्वारचतुष्टयस्येह मध्यतः । एकेन केनचिद् द्वारा गतिर्ज्ञाता भविष्यति ॥ १६६ ॥

ज्ञानिनोऽप्यस्य वचनमत्र मिथ्या करिष्यते । ततो गये गृहं मित्रे मुक्त्याह्वानं समागमत् ॥ १६७ ॥

भण्डपोपरिभागे च छिद्रं 'प्रापातयन्नरैः । तेन छिद्रेण निर्गम्य राजा स्वरचितो वयौ ॥ १६८ ॥

तन्मध्याद्दे कवीशं वसाकार्यावृष्ट्यद्भुतम् । पत्रकं कर्पयित्वा स स्वर्गीमध्याददर्शयत् ॥ १६९ ॥

10 तत्र चोपरिभागेन विर्यास्यति नृपो ध्रुवम् । इति कथ्यं वचसस्तु ज्ञात्वा राजा चमत्कृतः ॥ १७० ॥

अन्येभ्यः सेतुबन्धेन प्राहिणोन्नृपतिर्नरान् । प्रशस्तिर्विद्यते यत्र विहिता श्रीहनुमता ॥ १७१ ॥

तत्कान्मानयनार्थं ते मधूच्छिष्टस्य पट्टिकाः । निघायाभ्योनिधौ मत्स्यवसाञ्जितविलोचनाः ॥ १७२ ॥

प्रशस्त्युपरि तां बाटं विन्यस्याथ पुनस्ततः । उत्पाट्यापरतैलात्कपट्टिकासु च शीलिताः ॥ १७३ ॥

ततोऽप्युदुल पत्रास्यामक्षराण्यलिलमराः ।

15 तानि 'रक्तःकुलानीव रणहृत्तान्यतोऽमबन् ॥ १७४ ॥ - त्रिभिर्विशेषकम् ॥

रातालोभ्यन्त तान्यत्राविशदर्थानि किं पुनः । इदं शाकफलावीव रण्डितान्यरसान्यसुः ॥ १७५ ॥

पूरयन्ति निजेः प्रहाविशेषेले महापियः । परं राक्षसमत्कारकपी कस्यापि नैव वाक् ॥ १७६ ॥

द्विपदी त्रिपदी चैव तन्मध्यादर्षिता ततः । श्रीमते धनपालस्य बालस्य कविताविर्यौ ॥ १७७ ॥

तथा हि-

20 (क) 'हरशिरसि शिरांसि यानि रेखुर्हरि हरि तानि लुठन्ति गृध्रपादैः'

तथा-

(ख) 'स्नाता तिष्ठति कुन्तलेश्वरसुता वारोद्गराजसमु-

र्धतेनाथ जिता निशा कमलया देवी प्रसाथाय च ।

इत्यनेनःपुरचारियारयनिताविज्ञापनानन्तरं'

25 वपनानन्तरं विद्वान् ते समस्ये अपूरयत् ।

तथा हि-

(क) 'अपि ललु विपमः पुराकृतानां विलसति जन्तुषु कर्मणां विपाकः' ॥ १७८ ॥

तथा-

(ख) 'स्मृत्वा पूर्वसुरं विधाप यदुग्रो रूपाणि भूपोऽमजत् ॥ १७९ ॥'

30 कीरविद्वान् हसन्नाह जैनोचितमिदं वपः ॥ १८० ॥

एषां मते परीपारः बर्मेणां हि प्रकट्यते । समस्यापूर्णं हेतुं सौवीरयोधेयदुरम् ॥ १८१ ॥

कनीन्द्रः प्राह कीरस्य रागाः स्याद् वदने ध्रुवः । मतिनाहस्य सत्यं तु सूर्यः प्रकटयिष्यति ॥ १८२ ॥

द्वापंचाशत्यले 'फाले' शुष्मेवेन्मम मातुपम् । अत्रेष्टसाक्षराण्येवावयसीदकू प्रतिश्रवे ॥ १८३ ॥
 कौतुकादथ भूपालसत्तयैव व्यथापयत् । राजमित्रं ततः फाले शुद्धः शुद्धशरोनिधिः ॥ १८४ ॥
 प्रतीत एव राजात्र सत्ये को नाम मत्सरी । अथान्येयुरपृच्छत् तं सुधीर्षां भोजनमूपतिः ॥ १८५ ॥
 जेना जलाश्रयद्वारं सुकृतं किं न मन्वते । ततोऽवदत् स तत्रापि स्रुतं सुलवतवः ॥ १८६ ॥

तथा हि—

5

सस्यं यमेगु शीतं शशिकरववलं वारि पीत्वा यथेच्छं
 विच्छिन्नाशेषतृष्णाः प्रहसितमनसः प्राणिसार्था भवन्ति ।
 शोपं नीते जलौघे दिनकरकिरणैर्यान्त्यनन्ता विनाशं
 तेनोदासीनभावं भजति पतिजनः कूपवप्रादिकार्यं ॥ १८७ ॥

राजाहं सलमेवेदं धर्मः सत्यो जिनाश्रयः । व्यवहारस्मितानां तु रुच्यो नैव कर्मचन ॥ १८८ ॥ 10
 ततो राजसत्ता ग्राह विश्राहमपि पाठितः । किञ्चिन्नात्मा मयाश्रापि का कथा त्वबुधे जने ॥ १८९ ॥

यतः—

ल्लाज्या हिंसा नरकपथवी नानृतं भावणीयं
 स्तेयं हेयं विषयविरतिः सर्वसङ्गास्त्रिवृत्तिः ।

जैनो धर्मो यदि न रुचितः पापपङ्कावृत्तेभ्य-
 स्तर्किक न्यूनो घृतमवमतं किं प्रमेह्यसि नो चेत्* ॥ १९० ॥

15

§ ५. धनपालसतः समक्षेष्ठां विभं व्ययेत् सुधीः । आदौ तेषां पुनश्चैवं संसारोत्सारकाणम् ॥ १९१ ॥

विश्रयेति श्रमोर्नामिहोः प्रासादमागतोत् । विम्वस्त्राय प्रतिष्ठां च श्रीमहेन्द्रमनुदधौ ॥ १९२ ॥

सर्वश्रुतस्तत्रोपविश्व च्छुतिमादधे । 'ज य जं तु क प्ये'त्यादि गाथापंचमदा मिताम् ॥ १९३ ॥

एकदा नृपतिः स्मार्त्तकथाविस्तारमिष्टुषः । वयस्समवदन्नेनकथां श्रावय कामपि ॥ १९४ ॥ 20

द्वादशाय सहस्राणि मन्थमानेन तां उतः । परिपूर्वं ततो विद्वत्समूहेरवधारिताम् ॥ १९५ ॥

यथायां काचदोषस्योद्गारात् तिलकमञ्जरीम् । रसेन कवितारूपचक्षुर्नैर्मत्त्ववापिनीम् ॥ १९६ ॥

विद्वज्जनात्यकर्मृत्पूरां वर्णसमृताम् । सुधीर्विरचयांचके कथां तवरसप्रथाम् ॥ १९७ ॥—त्रिविधेषोपकम् ।

रत्ना तव परं कोटिं प्रापिताः कविचक्रिणा । कथायां तत्समाप्ता च वदन्त्येते परिवर्तते ॥ १९८ ॥

स्वयूप्यानामिवागीषां प्रत्यायं वै दृष्टुंभुवम् । रत्नानां स ततः पण्णामासावगुप्यं गुपः ॥ १९९ ॥ 25

दुहित्रा य ततः वृष्टं तात ! अन्यः समापि किम् । अहो स्वर्द्धां पितृप्याने सुतासाने च पित्रहन् ॥ २०० ॥

अथारौ गुर्जरपीठं कोविदेष्टाशिरोमणिः । या दि ये दास विरदं श्रीशान्त्याचार्यमादधम् ॥ २०१ ॥

अशोषयदिमां चासासुत्प्रादिप्ररुपणात् । शब्दसाहित्यदोषास्तु सिद्धमास्त्येतेषु किम् ॥ २०२ ॥

§ ६. तस्यां व्याख्यायमानायां स्वालं हेमममोचयत् । शृणुतः पुस्तकस्यायो रससङ्गदहेतवे ॥ २०३ ॥

तत्र वदन्सपीयूषं पूर्वमाहृतवान्* नृपः । आपिष्यापिसमुच्छेदहेतुमक्षयवृत्तिदम् ॥ २०४ ॥ 30

सम्पूनायां च तस्यां स ग्राह वृच्छामि किंचन । तथा त्वामथये किञ्चिन्नेत्र धारयसे** रूपम् ॥ २०५ ॥

1 A एकले । 2 A दुष्टे मनः । N B दुष्टे चेन्मनः । 3 A मानहम् । 4 D N राजा मित्रं । 5 N A मन्वते ।
 ॥ A D जनाश्रयः । * 'अभिर्दुष्टं हत्' मिमिषता यद् अनेही न भुङ्के ।* इति B आनर्द्धं दुष्टार्थमग्रे पाठ्येदो श्रियतो सम्भवे ।
 7 N 'मिदम् । 8 A गुर्जरीयः । ॥ N 'पूनायां । 10 N 'अहृतवान्' । 11 N किंच तेन धारय मे ।

पूर्वमेव कथारम्भे शिवः पातित्यमहत्तमम् । बहुस्थानपरवर्त्तं तथा कुर्वन् भवति ॥ २०६ ॥
 धारासन्ध्यामपोध्यापां महाकालस्य नाम च । स्नाने शक्यवतारस्य शङ्करं वृषभस्य च ॥ २०७ ॥
 श्रीनेपवाहनाख्यायां मम नाम कथा उतः । ज्ञानन्दसुन्दरा विधेः जीयादायन्त्रकालिकम् ॥ २०८ ॥
 सुधीः प्राह महाराज ! न दुर्मं प्रत्युवागुभम् । परावर्त्ते कृतेऽमुष्मिन् सृजते मन्त्रयः शृणु ॥ २०९ ॥
 5 पयःपात्रे यथा पूर्णे श्रोत्रियस्य करस्थिते । अपविष्यन् भवेत् तत्र सद्यस्सैकेन विन्दुना ॥ २१० ॥
 एवमेपां विनिमये कृते पाविष्यद्दानिवः । 'कुलं मे ते भूयं राज्यं राष्ट्रं च ह्यीयतेवम् ॥ २११ ॥
 शे पे से धामिशेपं ये ॥ जानन्ति द्विजिह्वताम् । यन्तो हीनकुलाः किं ते न लज्जन्ते मनीषिणाम् ॥ २१२ ॥
 अथ राजा कथा पूर्णः पुच्छकं तस्यघादसौ । अङ्गारस्रकटीवह्नौ जाह्नवात् पूर्वं पुरस्कृते ॥ २१३ ॥
 ततो रोपाद् यमाणासौ गायामेकां नृपं प्रति । पुनर्नानेन वक्ष्यामीत्यभिप्रेत्यः कठोरगीः ॥ २१४ ॥

सा चैवम्—

मालविऑसि किमन्नं मलसि कण्वेण निव्युहं तंसि ।

घणवालिं पि न मुंचसि पुच्छामि सवंचणं कत्तो ॥ २१५ ॥

अथ चेदम निजं गच्छा दौर्मनस्वेन पूतितः । अषाद्युपः स मुद्याप तदाऽनासृतवत्पके ॥ २१६ ॥
 न ज्ञानं देवपूता न सुतेयांशोपि न स्मृता । यत्तन् तेव निद्रापि परिहृत्य तदाऽभयत् ॥ २१७ ॥
 15 मूचंवेय सरससा नयहापननालया । दुहित्रा मन्युहेतुं स पृष्टस्यं यथाहं तत् ॥ २१८ ॥
 पश्चिन्न ताल ! चेद्रासा पुच्छकं पावके हुतम् । अक्षयं हृदयं मेऽसि सफलां वे हुवे कथाम् ॥ २१९ ॥
 ज्ञानं देवार्पणं शुक्तिं कुरु श्रीमं यथा तव । कथापाठे ददे हृष्टस्तवः सर्वं चकार सः ॥ २२० ॥
 कथा च सफला तेन हृष्टवेऽत्र मुतामुपात् । कदापिन्न मुवं यावत् तावन्मात्स्याः समापयौ ॥ २२१ ॥
 सहस्रप्रियवं तस्याः कथाया अमुदात् उदा । अन्यत् सम्बन्धसम्बद्धं सर्वं न्यव्यं च पुच्छके ॥ २२२ ॥
 20 अथापमानपूर्णाऽवमुपपात तवः पुरः । आनादिनाकृताः सन्तः सन्निवृत्तये न कर्हिचित् ॥ २२३ ॥
 पश्चिमां दिशमाभिल परिरपन्दं विनापद्यत् । प्राप स्वल्पपुरं नाम पुरं पौरजनेतरम् ॥ २२४ ॥
 तत्र भीमम्गाहापीरपैले निते पदे इव । दृष्टे स परमानन्दमासत्तार् विदांवरः ॥ २२५ ॥
 नमरत्न्य लुति यत्र विरोपामासंरह्यताम् । चरर प्राकृतां देव निम्नलेखादि साऽसि य ॥ २२६ ॥
 दिनेः पविपेर्भोजमूनानिघमजुहवत् । नास्तीति ह्रावष्टृष्टान्तः किमिहोदवसोऽभयम् ॥ २२७ ॥
 25 आद वेदिग्यते विधेः पद्मोऽस्मात् यावत्सौ । परस्तसदृशो गान्धसध्वयाणु मातृतीमिः ॥ २२८ ॥
 ईरत्पुरुषसंसर्गे मन्दमाग्या ययं ननु । 'येनन्तस्य कथं हंसबासपुण्यं विनृमते ॥ २२९ ॥
 इत्यस्य शिपमानस्य चकोरस्य इहृष्टिव । प्रायाद् धर्माभिधः कौलो पिदांछादुच्यते ॥ २३० ॥

तथा—

५७. आपातोऽनन्तगोत्राणां पुरपोषमसंभयः । आद्योऽनेकरत्नां छाटदेवोऽसि पार्थिव ॥ २३१ ॥
 30 यत्र मेफलकन्योर्मिनिषयो दर्शनप्रप्तम् । पवित्रयेत् तद्वि भीमृगुकच्छाप्यया पुरम् ॥ २३२ ॥
 तत्रासि पेदवेदाहपातो पादवापणीः । सूरदेव इति कथायो वेपा इव जरीरवान् ॥ २३३ ॥
 तर्हीशिरोमनिघम्य कान्था फन्तनपश्चिः । सावित्रीयादप्यया क्वातिपात्रं दानेषुपे य ॥ २३४ ॥
 तपोरमावगूनां च विद्राजानिठयो गुणौ । धर्मः क्षार्मस्य दुहिता गोमनीयविधा तथा ॥ २३५ ॥

धर्मः स्वनामतो वामः शठत्वादनवस्थितिः । पितुः सन्तापकृज्जो सूर्यस्त्रेव शनैश्चरः ॥ २३६ ॥
 स पित्रोक्तो धनं वत्स । जीविकायै समर्जय । शुभा न लभ्यते धान्यं यत्ते^१ जठरपूरकम् ॥ २३७ ॥
 निष्कलत्वात् ततो नीचसंस्पर्गात् पाठवैरतः । सर्वोपायपरिभ्रष्टोऽभूद्विद्वद्वेतरक्षकः ॥ २३८ ॥
 तत्र श्रीक्षेत्रपालोऽस्ति स्वर्गोधाधः सदैवतः । तद्वर्चानिरतो धर्मः सदासीद् भक्तिवन्धुरः ॥ २३९ ॥
 स च स्वस्वामिनो रोहे गतः कचन पर्वणि । सुंश्वात्रेहि तदुक्तः सन् शोवाच प्रकटाक्षरम् ॥ २४० ॥ 5
 न वस्मे क्षेत्रपालाद्यां विनाऽहं प्रलयेऽपि हि । क्षेत्रं यद्यौ ततोऽप्यर्च्य तमूर्ध्वो यावदास्थितः ॥ २४१ ॥
 तावदैक्षिष्ट नम्रां स योगिनीं तद्वेवर्धहिः । क्षेत्रपालप्रसादेन अकिं मूर्तिमतीमिव ॥ २४२ ॥
 तथा चेश्वरलक्ष्मणेनार्थार्थितेनातिभक्तिना । तद्युग्मं रत्नसर्वस्वपूर्णं तस्याः समर्प्य च ॥ २४३ ॥
 तदास्वादिप्रसादेन सप्रसादाऽथ साऽववत् । किं त्वं कृणायसे वत्स न मा सोऽप्यवदत् ततः ॥ २४४ ॥
 न कृणाय महामाये सा ततः पुनराह च । व्यादेहि वचनं तेन त्वत्के सावरं वचः ॥ २४५ ॥ 10
 सा च तद्रसगण्ड्वपं सुधावत्तन्मुखेऽक्षिपत् । हृत्वं तन्मखके प्रादादायातख दृतेवर्धहिः ॥ २४६ ॥
 क्षिरोधत्त क्षणेनैव सा देवी च गिरां ततः । विमुच्य स च तत्सर्वं तस्मान्निरगमद् हुतम् ॥ २४७ ॥
 शनैर्गच्छन् पुरः प्राप पूर्वगंगातटे ततः । अचिन्तितमवादीच कान्यं सारस्वतोदयात् ॥ २४८ ॥

तथा हि—

एते मेकलकन्यवामप्रणयिनः पातालमूलस्थशः 15
 संत्रासं जनयन्ति विन्ध्यभिदुरा चारां प्रवाहाः पुरः ।
 हेलोद्भूतितनूतितप्रतिहतव्यावर्तितप्रेरित-
 त्यक्तस्त्रीकृतनिहुतप्रकटितमोदूततीरदुःखाः ॥ २४९ ॥
 तत उत्तीर्ष नाभासौ नगरान्दः समागमत् । निजावासं जनन्या च स्नेहावर्षाहिं दत्तयोः ॥ २५० ॥
 अथोत्सरे कथं प्राया हति पित्रोदितवत्सा । उत्तवा सोऽनुजेनापि शिरसा हवि पश्यसे ॥ २५१ ॥ 20
 जामिर्गद्गदव्याध^२ भ्रातर्भ्रातः पुनःपुनः । सर्वानप्यवमन्यासौ^३ रुक्षाक्षरमथावदत् ॥ २५२ ॥
 मातर्मां स्थश मा स्थश त्वमपि मे मा तात तृप्तिं कृथाः
 भ्रातः किं भजसे कृथा भगिनि किं निःकारणं रोदिति ।
 निःशङ्कं मदिरां पिबन्ति नृपलं स्वादन्ति ये निर्दया-
 अण्डालीमपि यान्ति निर्गुणतया ते हन्त कौला वयम् ॥ २५३ ॥ 25
 इत्युक्त्वा निर्वयी गेहान् लकत्वा खल्लेमञ्जसा । अवन्तिदेशासारां स धारां प्राप पुरीं ततः ॥ २५४ ॥
 स राजमन्दिरद्वारि पत्रालम्बं प्रदत्तवान् । कान्यान्यमूनि चालेखीत् तत्र मानाद्रिमूर्द्धगः ॥ २५५ ॥

तथा—

शम्भुर्गौडमहामहीपकटके धारानगर्यां द्विजो
 विष्णुर्भेद्विअमंडले पशुपतिः श्रीकन्यकुले जितः । 30
 ये चान्येऽपि जडीकृत्वाः कतिपये जल्पानिले वादिनः
 सोऽथ द्वारि समागतः क्षितिपते । धर्मः स्वयं तिष्ठति ॥ २५६ ॥

यः कोऽपि पण्डितं मन्यः पृथिव्यां दर्शनेष्वपि । तर्क-लक्षण-साहित्योपनिपत्सु वदत्वसौ ॥ २५७ ॥
अथ श्रीभोजभूषालपुत्रः संगत्य पर्षदम् । कृणाय मन्यमानोऽसी साहंकारं गिरं जगौ ॥ २५८ ॥

गलत्विदामि चिरकालसञ्चितो मनीषिणामप्रतिमल्लतामदः ।

उपस्थिता सेषमपूर्वरूपिणी तपोधनाकारधरा सरस्वती ॥ २५९ ॥

5

क्षितिप तव समक्षं बाहुरुर्ध्वीकृतो मे
वदतु वदतु वादी वियते यस्य शक्तिः ।

मयि वदति चितण्डावाद्जलपप्रवीणे
जलधिचलपमध्ये नास्ति कश्चिद् विपश्चित् ॥ २६० ॥

10

हेमद्वैर्वलवत्प्रमाणपटुता तार्क्ष्यस्य पक्षो दृढः
शैलानां प्रतिधादिता दिशिपदां पात्रावलम्बग्रहः ।

देवास्त्येव सरस्वतीविलसितं किंवा पटु भ्रूमहे
धर्मे सञ्चरति क्षितौ कविबुधक्यातिग्रहाणां यदि ॥ २६१ ॥

बृहस्पतिस्तिष्ठतु मन्दबुद्धिः पुरंदरः किं कुरुते वराकः ।
मयि स्थिते वादिनि यादिसिंहे नैवाक्षरं चेत्ति महेश्वरोऽपि ॥ २६२ ॥

15

आचार्योऽहं कविरहमहं वादिराह् पण्डितोऽहं
देवज्ञोऽहं भिषगाहमहं मास्त्रिकस्तास्त्रिकोऽहम् ।

राजसत्त्वां जलधिपरित्वामेवलायामिलाया-
माज्ञासिद्धः किमिह बहुना सिद्धसारस्वतोऽहम् ॥ २६३ ॥

20

इत्यादन्यराकाश्यानि तस्य सुखा नदाभियः । अर्थादरतोऽनन्तरं सर्वे भूषाखे व्यमृशन् ततः ॥ २६४ ॥

पुंसां तेन विना पर्षच्छून्येष प्रतिभासते । स कथं पुनरपमन्वा य एवमपमानितः ॥ २६५ ॥

पुनः प्राप्यः पथं पितृ स्यात् तदा प्रतिविपासते । एवं विचिन्त्य सर्वप्राप्तेषु विधास्यपूरणम् ॥ २६६ ॥

शोधितः सर्वदेहेषु तेषामेते वमाप्नुवन् । मरुमण्डलमप्यस्ये पुरे सत्यपुराभिषे ॥ २६७ ॥

तैश्च वैनयित्रीभिः स पाणीभिश्च सान्त्वितः । जोदासीन्ये स्थितः प्राह मायास्ये तीर्थसेव्यहम् ॥ २६८ ॥

25

तैर्विज्ञते यथावृषे भूषः पुनरपीकयत् । ततो(यौ)दासीनवामार्सं वयोऽसावतरप्रियम् ॥ २६९ ॥

भीमुल्लस्य महीमर्तुः प्रतिपन्नसुतो मयान् । येष्टोऽहं तु कनिष्ठोऽस्मि तर्त्तिकं गण्यं लघोर्यपः ॥ २७० ॥

इयं ग्यायान्महासन्तान्त्वामुत्सङ्गोपेक्षितम् । श्रद्धेति विरुदं वेऽस्तु श्री कृ चाल सरस्वती ॥ २७१ ॥

तदा पथं त्वया युद्धा राग्यमात्राश्च भाग्यतः । जये पराजये पाप्यवन्तिदेशः 'स्वल्पं तप ॥ २७२ ॥

ततो मन्त्रिपदेतोस्तयमा गच्छागच्छ माऽपया । जित्वा घारां त्वयं फोडः परदेशी प्रयास्यति ॥ २७३ ॥

तपे रूपं विरुदं वा जानासि स्वयमेव तत् । अतः परं प्रवक्तुं न सांभवं नहि युद्धतवे ॥ २७४ ॥

30

प्राह्मोऽपि स्वयं ज्ञातं कुरुते नेवत् पुनः । किं पुनस्त्यं महाविद्वान्मद् वापादयितं कुरु ॥ २७५ ॥

धनपाट इति ह्यस्या स्वयमेव पक्षपाततः । तस्मात्प्राह ततो ज्ञात्वा राजाभिमुग्गमागमन् ॥ २७६ ॥

रष्टे य वादपारेण भूपः संगम्य धीमयिम् । दृष्टमादिभ्य बावादीन् क्षमम्याविनयं मम ॥ २७७ ॥

धनपालस्ततः साधुरवादीद् ब्राह्मणोऽप्यहम् । निःस्पृहो जैनलिङ्गस्वावर्यं तद्वत्तसस्पृहः ॥ २७८ ॥
 मयि मोहो महाराज विलम्बयति गमिह । भवेन्मानापमानोऽपि ननुदासीनचेतसि ॥ २७९ ॥
 अथ राजा मे लेखो नाणुरप्यस्त्यसौ तव । त्वयि जीवति भोजस्य सभा यत् परिभूयते ॥ २८० ॥
 परामयस्तवैवापमिति श्रुत्वा कृतिप्रभुः । ग्राह मा सिद्यतां भिन्नुरहेशाज्जेप्यते प्रणे ॥ २८१ ॥
 श्रुत्वेति हृदये तुष्टो ययौ श्रीभोजमूपतिः । विद्वानपि निजं वेदम् चिरत्नार्कं पुनर्ययौ ॥ २८२ ॥ 5
 संमार्जनातिगो गेहे शशकाशुकुतैर्विलैः । दृश्यनिःसंख्यवल्मीकदुर्गमे प्राविशत् ततः ॥ २८३ ॥
 राजा सौपे गतः प्रातः पृष्ठो भूपेन वेदमनः । शुद्धिं विद्वत्प्रभुः ग्राह श्रूयतां सूनृतं वचः ॥ २८४ ॥

तत्तत्तदम्—

पृथुकार्तस्वरपात्रं भूपितनिःशेषपरिजनं देव ! ।

विलस्तकरेणुगहनं संप्रति समभावयोः सदनम् ॥ २८५ ॥

10

राज्ञा धर्मस्तदाहृत आस्थाने स्याःसभोपये । श्रूयतां धनपालोऽप्यमाययौ वादिदुर्गहत् ॥ २८६ ॥
 धर्मोऽथ छित्तपं विभं पूर्वं परिचितं तदा । दृष्ट्वा कान्यमदोऽवादीत् तदापजन्तगर्भितम् ॥ २८७ ॥

श्रीछित्तपे कर्दमराजशिष्ये सम्ये सभाभर्तरी भोजराजे ।

सारस्वते स्रोतसि मे ह्रवन्तां पलालकल्पा धनपालवाचः ॥ २८८ ॥

धनपेति वृपस्यामन्त्रणे मे मम तद्विरः । बालवाचः ह्रवन्तां हि सिद्धसारस्वते शूरे ॥ २८९ ॥ 15
 इति भूपालमिश्रेण शब्दसण्ठनयाऽनया । अखैव प्रतिपक्षार्थोऽक्षरैस्त्रैव जल्पितः ॥ २९० ॥
 समस्वामिर्पयासास सिद्धसारस्वतः कविः । धर्मस्तां च पुपूरेऽसौ घातनष्टोचरं श्रवम् ॥ २९१ ॥
 वासामेकाऽपि निर्दोषा न विद्विषित्तहारिणी । पुपूरे बान्धवेलयासित्थं धेन मनीषिणा ॥ २९२ ॥

‘इयं व्योमाम्भोधेस्तदमिव जवात् प्राप्य तपनं

निदानौर्विभिच्छिदा घनपदितकाष्ठा विषदते’ ॥—इति समस्था ।

20

‘वणिक्चक्रा’कन्दत्विपि शकुनिकोलाहलगणे

निराधारास्तारास्तदनु च निमज्जन्ति मणयः’ ॥ २९३ ॥

अतिश्रुतिकदुरत्वेन पन्त्राहापर्यन्तेन च । न्यूनोच्छिदूपाधापि ‘सन्धेर्नैपापि मानिता ॥ २९४ ॥

ततो यथं समस्तार्याः पतिपिति च सोऽवदत् । विलक्षो जयभद्रासः स सिध्याहन्वरी कविः ॥ २९५ ॥

ततः श्रीधनपालेनापूरि भिन्नमनोहरा । अनायासात् समस्तैषं यतोऽस्मैतत् कियत् किल ॥ २९६ ॥ 25

‘असावप्यामूलवृद्धितकरसन्तानतनिकः

प्रयात्यस्तं ‘स्रस्तसितपट इव श्वेतकिरणः’ ॥ २९७ ॥

ममो मत्तः परामृतिवारिणी बोधतस्ततः । तरणदाहर्मं उद्रे कवीन्द्रेणेति गाथया ॥ २९८ ॥

आसंसारं कष्टगुणैर्हि पृथदिपह गहिपसारोवि ।

अज्जवि अभिघ्नमुदो न्व जयह वायापरिर्फदो ॥ २९९ ॥

30

ततः श्रीभोजराजोऽपि कृतीशानुगततदा । यच्छन् धर्मस्य निचस्त लङ्गं तेनेत्यवर्त ॥ ३०० ॥

तद्यथा—

ब्रह्माण्डोदरकोटरं कियविदं तत्रापि मृद्गोलकं
पृथ्वीमण्डलसञ्ज्ञकं कुपतयस्तत्राप्यमी कोदिशः ।

तत्रैके गुरुवर्गगद्गदगिरो विश्राणयन्त्यर्थिनां

हा हा हन्त वयं तु वज्रकठिनास्तानेव याचेमहि ॥ ३०१ ॥

5

त प्रहीष्ये ततो विचमसारकमश्वत्थम् । अभिमाने हृते जीवे पुरुषः श्वसन्नभिः ॥ ३०२ ॥
स 'आह कविरेकोऽसि' धनपाल' धियांनिधे' ! इति प्रतीतं मयिचे बुधो नास्ति ह्य निमित्तम् ॥ ३०३ ॥
सविस्मयं ततः प्राह सिद्धसारस्वतः कविः । नास्तीति नोच्यते विद्वन् ! रत्नगर्भा वसुन्धरा ॥ ३०४ ॥
अणहिल्लुपुदे श्रीमान् शान्तिस्तूरिः कृतिप्रभुः । जैनः क्वातक्षिमुपने गुपस्तमवलोक्य ॥ ३०५ ॥

10

श्लेशश्च विसर्जितो राहा 'कवीसेनाप्यसौ ततः । विजये तस्य भग्नोऽप्यमृशन्मानसान्तरा ॥ ३०६ ॥
अथ पूर्वं न केनापि स्तलितं बचनं मम । ईदृग्मम वचो हन्ता साक्षाद् मासी ननु द्विजः ॥ ३०७ ॥
प्रमाणं सुन्दरं तस्माद् बुधालोकमिपावतः । ध्यात्वेति गूर्जरं देशं प्रति प्रस्थानमावतनोत् ॥ ३०८ ॥
प्रातः संसदि भूपालसमाहृत्य विसारदम् । नास्तीति च परिहासे धनपालः कविर्जगौ ॥ ३०९ ॥
'धनो जयति नाधर्मम्' इत्यलीकीकृतं वचः । इदं तु सत्यवां नीतं 'धर्मस्य त्वरिता गतिः' ॥ ३१० ॥

15

राजा प्राह पथा जीवं विनाहोऽवयवान्निवते । सत्यपि स्यान्न सामर्थ्यमुचरेऽपि परागतौ ॥ ३११ ॥
तद्देवं विना मित्रं धनपालं कृतिप्रभुम् । मूकेन धर्मसंवादे सभा शोभा विनाकृता ॥ ३१२ ॥
तस्मात्स एव मत्पार्थ शृङ्गारयतु सर्वदा । श्रुतेति धनपालोऽपि बुद्धः सम्मानतः प्रभोः ॥ ३१३ ॥
यथा स पत्तनं प्राप्ते जिवः श्रीशान्तिस्तूरिभिः । बुध्याऽऽख्ये मानिवालेन तज्जुहोयं तद्धरित्रतः ॥ ३१४ ॥

१८. इत्यथ शोभनो विद्वान् सर्वप्रपञ्चमहोदधिः । यमकान्निवततीर्थेऽस्तुतीत्रं किञ्चित्तमकित्वः ॥ ३१५ ॥

20

तदेकध्यानतः श्राद्धमहे त्रिभिक्षया ययौ । वृष्टः आविकया किं त्वं निरागा^१ हेतुरत्र कः ॥ ३१६ ॥
स प्राह चित्तव्याप्तेपात्र जाने स्वगतगते । आविकाऽऽस्यात् परिहाते गुरुभिः वृष्ट एव तत् ॥ ३१७ ॥
स प्राह न स्तुतिध्यानाजानेऽपश्यदयो^२ गुरुः । तत्काव्यान्त्यति^३ हर्षेण प्राशंसत्तं चमत्कृतः ॥ ३१८ ॥
तदीयदक्षिसङ्गेन तत्क्षणं शोभनो ज्वरात् । अस्मत्साद परं लोकं सहस्राभागत्य कृती ॥ ३१९ ॥
तासां जिनस्तुतीनां च सिद्धसारस्वतः कविः । टीकां चकार सौन्दर्यदोहं चित्ते यद्गु हृदम् ॥ ३२० ॥
आयुरारवं परिहाय कोविदेशोऽप्यदा नृपम् । आपृच्छत् परं लोकं साधितुं गुरुसन्निधौ ॥ ३२१ ॥

25

श्रीमन्महैन्द्रसूरीणा पदाम्भोजगुरुस्सरम् । तनुं समल्लिखद् गेहिधर्मं एव स्थितः सदा ॥ ३२२ ॥
उपेण तपसा शुद्धदेहः क्षिप्रान्तरद्विपन् । सम्यक्त्वं निरतीचारं पालयन्नालये गुरोः ॥ ३२३ ॥
तिष्ठन्निर्वाण्यमानः स^४ स्वधिरैः श्रुतपारगैः । अन्ते देहं परित्यज्य श्रीश्रीधर्ममशिशयम्^५ ॥ ३२४ ॥—गुग्मम् ।
गुरुरोऽपि वदा तस्य दृष्ट्वा छेकन्वमद्भुतम् । लोकद्वयेऽपि सन्यासपूर्वं तेऽपि दिवं ययौ ॥ ३२५ ॥

३

1 A स वाह्यं । 2 N ऐकोऽपि । 3 N धनपाल । 4 N धियांनिधि । 5 N वासीते । 6 N परागते । 7 N मूके च ।
8 N शोभाविना । 9 N लुपि च । 10 N किं बु निरागे । 11 N देहो । 12 N न्यय द्योय । 13 N मानस स ।
14 A D 'क्षिप्रिवत् ।

श्रीमन्महेन्द्रगुरुदीक्षितशोभनस्य

प्रज्ञाधनस्य धनपालकवेश्व वृत्तम् ।

श्रीजैनधर्मदृढवासनया लभन्तां

भग्यास्तमस्ततिहरं ननु षोडशमम् ॥ ३२६ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपदसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीमुया ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ वृत्तं महेन्द्रप्रभोः

श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गो मुनीन्दुप्रभः ॥ ३२७ ॥

ॐ

श्रीदेवानन्दसूरिर्विशतु मुदमसौ लक्षणाधेन हैमा-

दुद्धृत्य प्राज्ञहेतोर्विहितमभिनयं सिद्धसारस्वताख्यम् ।

शाब्दं शास्त्रं यदीयान्वयिकनकगिरिस्थानकल्पद्रुमश्च

श्रीमान् प्रद्युम्नसूरिर्विशदयति गिरं नः पदार्थप्रदाता ॥ ३२८ ॥

॥ इति श्रीमहेन्द्रप्रभसूरिप्रबन्धः ॥

॥ प्र० ३६१, अ० २६ । उभयं ४००८, अ० ५ ॥

१८. श्रीसूराचार्यचरितम् ।

- सूराचार्यः श्रिये श्रीमान् सुमनःसहपूजितः । यत्प्रहया सुराचार्यो गान्धाधिकतया जितः ॥ १ ॥
 सूराचार्यप्रभोऽत्र ब्रूमः किं गुणगौरवम् । येन श्रीभोजराजस्य सभा प्रतिभया जिता ॥ २ ॥
 चरित्रं चित्रवत्तस्य सुधीहृद्विचित्रं स्थितम् । ज्ञात्वा वर्णोद्धवलं व्याख्यायते स्वैर्याय चेतसः ॥ ३ ॥
- 5 § १. अणहिल्लपुरं नाम गुर्जरावनिमण्डनम्* । अस्ति प्रशखिवत् पूर्वभूपालनयपद्धतेः ॥ ४ ॥
 प्रतापाकान्तराजन्यचक्र* अकेधरोपमः । श्रीभीमभूपतिस्त्रासमवद् दुःशासनार्दनः ॥ ५ ॥
 शाखशिक्षासुहृद्गोणाचार्यः सत्याक्षतप्रवः । अस्ति क्षात्रकुलोत्पन्नो नरेन्द्रस्वाय मातुलः ॥ ६ ॥
 तस्य संग्रामसिंहाख्यभ्रातुः पुत्रो महामतिः* । महीपाल इति ख्यातः प्रज्ञाविजितवाक्पतिः ॥ ७ ॥
 तत्तातेऽलंगते देवाद् वास्य यव प्रभोः पुरः । तन्माता भ्रातृपुत्रं स्वं प्रज्ञाधीति प्रभुं जगौ ॥ ८ ॥
- 10 निमिषातिशयाज्ञात्वा तं शासनविभूषकम् । आदराजगृहुर्भ्रातृजायां सन्तोष्यवामरैः ॥ ९ ॥
 शब्दशास्त्रप्रमाणानि साहित्यागमसंहिताः । अमिलन् स्वयमेवास्त्र साक्षिमात्रे गुरौ स्थिते ॥ १० ॥
 स्नेहादेव गुरोः पार्थम्युच्चान् जगृहे प्रतम् । स्वपेटे स्थापयेन्मंथु तादृशा नोचितातिमः ॥ ११ ॥
 दार्तमानिकशास्त्रान्मोहदुर्भासुर* भातुमान् । जनाज्ञानतमश्चेदौ सूराचार्यः स विद्वतः ॥ १२ ॥
- § २. अथ श्रीभोजराजस्य वान्देयीकुलसन्नः । कलासिन्धुमहासिन्धोर्विद्वद्दलीलामहोक्तसः ॥ १३ ॥
- 15 प्रधाना आजन्मिवांसः* श्रीभीमन्पुत्रपदम् । गायामेकामजस्यंश्च निजनाथगुणाद्भुताम्* ॥ १४ ॥—युगम् ।

तथा हि—

हेलानिहलियगहंदकुंभपडिपपावपसरस्त ।

सीहस्त मएण समं न विगगहो नेय संपाणं ॥ १५ ॥

- हेलया तद्वन्हाय तेषां सन्मानमादधे । आवास-शुक्तिव्याघ्रैर्भूषस्थानं च ते ययुः ॥ १६ ॥
- 20 गतेषु तेषु भूपालः स्वप्रधानादिदादिशत् । शोष्यः प्रत्युत्तरागारे विप्रक्षितं कश्चिद्वृतः ॥ १७ ॥
 स्त्रस्त्रमत्यनुमानेन प्रत्यायोः कविभिः कृताः । न चयत्कारिणी राक्षसासनेकाऽपि वामवत् ॥ १८ ॥
 सर्वदर्शनिशालाम् चतुष्के चत्वरि त्रिके । हर्म्यचैलेषु गच्छन्ति ते तत् प्रेक्षाकुतूहलात् ॥ १९ ॥
 श्रीमद्गोविन्दसूरीणां चैले ते चान्यदा ययुः । तदा पर्वणि कृत्रासि तत्रासीत् प्रेक्षणक्षणः ॥ २० ॥
 अङ्गहारप्रकारेभ्यः त्रिपताकादिहस्तकैः । तत्र नवैति लाल्येन ताण्डवेन च नर्तकी ॥ २१ ॥
- 25 आतोद्यवालसबादसपन्नं विप्रमासनेः । भान्ता ऋणोपलसम्भं स्पृष्टे प्रथणयन्मृदुम् ॥ २२ ॥
 आशिर्भूष नदी स्नेहहृत्पथे पवनार्थिनी । तत्काठिन्यप्रकर्षस्य द्रावणायैव निर्भरम् ॥ २३ ॥—युगम् ।
 व्यजिज्ञपन् विशिष्टाश्च श्रीगोविन्दाय सुरये । इमामीदृगवस्थाना वर्णयन्* प्रभो* स्मृतम् ॥ २४ ॥
 सूराचार्यं च तत्रस्थं वदुत्तीर्तनहेतवे । तं तदा विदिद्युः पूज्यास्तत्क्षणाच्चाय सोऽजवीत् ॥ २५ ॥

तथा—

- 30 यत् कङ्कणाभरणकोमलबाहुवस्त्रिसद्भात् कुरङ्गकदशोर्नयौघवनायाः ।
 न स्त्रियसि प्रचलसि प्रविकम्पसे त्वं तत् सत्यमेव ह्यपदा ननु निर्मितोऽसि ॥ २६ ॥

1 N विप्रकृतस्य । 2 N D कण्डलम् । 3 N चक्र । 4 N यहीपति । 5 N B "व्यापासनमायुः" । 6 A. D आन-
 गतात् । * "परगतिवनाद्भुताम्" इति A. D. 7 N तत् । 8 N "तम्पत्" । 9 A. वर्णय रत्न ।

तत्कालं ते भूपालेदं गत्वा दृष्ट्वा व्यजिज्ञपन् । गोविन्दाचार्यपार्श्वेऽस्ति कविः प्रत्युत्तरक्षमः ॥ २७ ॥
 भूपालः प्राह सौहार्दभूमिः सूरिरसौ हि नः । समानयत सन्मान्य 'सत्कर्त्तुं तं गुह्यं ततः ॥ २८ ॥
 आदेशानन्तरं ते श्रीगोविन्दस्वाग्रयं ययुः । आजूह्वंश्च तं सोऽपि भूपसदमाययौ ॥ २९ ॥
 सूराचार्यं च पार्श्वेऽस्य दृष्ट्वा भूपः प्रमोदभूः । मन्मातुलस्य पुत्रोऽसौ सम्मान्यं सर्वमत्र तत् ॥ ३० ॥
 आशीर्वाचोपविष्टश्च^१ सूरिभूषादे^२ आसने । श्रीभोजप्रहितां शाखां विहङ्गिः आवितस्ततः ॥ ३१ ॥ 5
 तदनन्तरमेवायं सूराचार्यं उवाच च । कोऽवकाशो विलम्बस्य ताटकपुण्योदये सति ॥ ३२ ॥

तथा हि—

अंधयसुयाणकालो भीमो पुह्वीह निस्मिजो विहिता ।

जेण सयं पि न गणियं का गणणा तुज्झ इकस्स ॥ ३३ ॥

इत्याद्यां^३ भीमभूपालः क्षुत्वा रोमाञ्चकक्षुकी । घाराधिपमथानानां ह्रवं प्राजीहयत् करे ॥ ३४ ॥ 10
 श्रीभोजस्तां प्रवाच्याय^४ विममतेति चेत्सि । ईदृक्कविभयो देशः स कथं परिभूयते ॥ ३५ ॥
 सूरिः श्रीभीमराजेन सम्मान्येति व्यस्तज्यव । किं कुर्वीत् स्वयि पार्श्वसे श्रीभोजो विदुषां निधिः ॥ ३६ ॥
 ३३. अन्यदा गुह्यमिः शिष्याभ्यापनेऽसौ न्ययोज्यत । कारयन्ति गुणा^५ एव प्रतिष्ठां पुरुषाकृतेः ॥ ३७ ॥
 कुशाग्रीयमतिः क्षमसादृशानि पटुप्रभः । तथा विस्मति जानत्येकशः पृत्तापि ते यथा ॥ ३८ ॥
 सारूप्यवयसा प्रभापाटवेनाधिकेन च । किञ्चिदुत्तः स्वशिष्याणां कृप्यसनवगच्छताम् ॥ ३९ ॥ 15
 वतस्ताम् शिक्षयन्नेकां रजोहरणदण्डिकाम् । नित्यं मनफि कोपोऽरिखादृष्टानपि गम्येत् ॥ ४० ॥
 एकदा स्वयलेपोऽपि स्त्रज्जातीयसहायणाम् । कर्तुमत्राययो स्त्रीयस्तुपदीतो न को^६ भवेत् ॥ ४१ ॥
 वैपाद्यचकरं स्वीयं^७ श्लिखन्नित्यमद्वतः । आदिशदण्डिका स्त्रैहा कार्याऽस्माकं रजोहवी ॥ ४२ ॥
 छाना विनासमापन्नाः रिग्नस्त्रिभतनूभृतः । उपाध्यायात् कथंचित् ते वासरं निरथापयन् ॥ ४३ ॥
 आद्ययकविधेः शास्त्रगुणनाथानु वे सतः । अर्द्धरात्रिकालस्यावसरेऽपि विनिद्रकाः ॥ ४४ ॥ 20
 ज्येष्ठप्रभुक्रमाम्भोजसेवाहेयाकिनस्ततः । नत्था व्यजिज्ञपन् विधमयन्तश्चरणद्वयम् ॥ ४५ ॥
 शरण्यं शरणायाता अमान्तलषदश्रयः । शिरोभेदवृतेर्भाता उपाध्यायस्य चेष्टितम् ॥ ४६ ॥—निभिर्विष्टेपकम् ।
 क्षुत्वा प्रभुभिरादिष्टं वत्साः स्वच्छाशया ननु^८ । एष सोऽह्माय पाठाय स्वरते नतु वेरतः ॥ ४७ ॥
 यवभोमयदण्डस्य सोऽर्थो सति निरुप्यते । श्लिष्यते तथायं चो नाचरेत् विप्रवं यथा ॥ ४८ ॥
 इत्यमाथासितास्ते च स्वस्तसानेभ्यस्तृपन् । सूराचार्योऽपि तन्नागाच्छुश्रापहेतवे प्रमोः ॥ ४९ ॥ 25
 ददे कृतवकोपात् सर्वेन्दने नातुचन्दना । अप्रसादे वतो हेतुं पप्रच्छाह प्रभुः पुनः ॥ ५० ॥
 ओहदण्डो यमस्त्रेयायुधं नहि परित्रिणाम् । घटते हिंस्रवस्तु स्यात् तथैव तु परिग्रहे ॥ ५१ ॥
 आचोऽपि कोऽप्युपाध्यायः पाठको न शिशुप्रजे । अहो वे स्तुतिना प्रभा पुंसां हृदयेतिनी ॥ ५२ ॥
 श्रुतेति व्यसृच्छाप्रवर्गादयमुपद्रवः । उत्तसे च प्रमोरमेवादीत् सविनय वधः ॥ ५३ ॥
 पुर्यदस्ससरोर्जे न^९ मौडी किं व्यलसन्मम । एवं निश्चिन्ताशङ्का^{१०} मयि नृपं विषयत्^{११} किम् ॥ ५४ ॥ 30
 पाष्टदण्डिका देहे प्रहरो दीयते यथा । न तथा ओहदण्डेन शापनेव विधीयते ॥ ५५ ॥
 मनुणा ययमीयां स्तुतिरिति विन्ता ममाभवत् । वृतपूर्णाश्रयलकैर्ने स्युः सत्यमिदं यथा ॥ ५६ ॥

1 N चान्दम्य चकमितं पु० । 2 आजूह्वंश्च । 3 N शिष्याः । 4 इत्यर्थः । 5 N प्रवृत्तः । 6 N एता वर प्रतिष्ठा ।
 7 N पदोत्तरे । 8 N विचित्रितः । 9 N सत्पञ्चयस्य पु० । 10 N अतरेवे । 11 यथा । 12 N व्यपत्तः ।

६४. अथ ज्येष्ठप्रभुः ग्राह सर्वेषां गुणसंहतिः । कोट्यंशेनापि नास्त्रय को मदसङ्गेषु भो ! ॥ ५७ ॥
इत्याकर्ण्य ततः सूत्रार्थाः प्राज्यमतिवसिः । ग्राह नाहंकृतोऽहं को गर्वाऽनतिशयस्य मे ॥ ५८ ॥
अभिसन्निभममायं तु चेन्मया पाठिता अभी । विह्वलं परदेशेषु जायन्ते वासिजित्वराः ॥ ५९ ॥
पूज्यानां किरणा भूत्वा जनजाड्यहर्ता ननु । युष्माकं सोऽपि गृह्णार उभतिर्जिनसासने ॥ ६० ॥
- ॥ गुरवः प्रादुरुच्चानयते बालेषु का कथा । किमागच्छसि लग्नस्त्वं कृतभोजसमाजयः ॥ ६१ ॥
श्रुतेत्याह स चादेशः प्रमाणं प्रमुसंगितः । आदासे विकृतीः सर्वाः कृत्वादेसामनुं प्रभोः ॥ ६२ ॥
इत्युक्त्या निजसंस्तारेऽक्षिपत् शेपक्ष्णं ततः । सामर्यः सुरिसादुलः सादुलः अस्त्रफालवत् ॥ ६३ ॥
प्रातः कृत्वाऽन्ववादीत् सोऽनघ्यायोऽद्यास्तु पाठने । शिशुवाजहपुः शिष्या महोत्सव इयागते ॥ ६४ ॥
सम्भाहे शुद्धमाहारमानीय यतिमण्डले । मिलिते खुरसूरिं समाहावयत सहृदः ॥ ६५ ॥
- ॥ आर्याय परिषेष्टे स गृहाति विह्वलं नहि । अनुनीतोऽपि गीतार्थैः पूर्वैरनुदिष्टे दृढम् ॥ ६६ ॥
अमुञ्चभ्राह्मं सहेनायुक्ते इदमन्यथात् । मय प्रतिशब्दो हन्ताऽनामयो मोक्षयतां पुनः ॥ ६७ ॥
भगिण्यमाय येन किञ्चित्सन्ममानशनं ध्रुवम् । ततः संयाहयामसे गीतार्थैः सह साधुभिः ॥ ६८ ॥
वय उत्सङ्गमारोप्य शिशिहे तैरसौ सुधीः । परदेशे विह्वलं त्वं वत्स ! भूयात् सचेतनः ॥ ६९ ॥
शास्त्रं वंशो जातिः गृहा कुलमनुसृण्वयाः सन्ति ।
जयिन्ध्र यमा नियमास्त्रापि यौनमनविश्वासम् ॥ ७० ॥
- ॥ इति पूज्योपदेशमीदृशैः स वरहितः । मानयत् स्वान्देक्षीयलक्ष्यवर्णाखपसितः ॥ ७१ ॥
ततः श्रीभीममूपालप्रच्छाये राजसंसदम् । संप्राप गुर्वनुज्ञातो यज्ञां ज्ञातः पुरापि यः ॥ ७२ ॥
सुवर्णमणिमणिक्पयमे पीठे च भूपतिः । न्यवेशयद् युषं वन्धुं हेमान्यत् सौरभाद्भुतम् ॥ ७३ ॥
तदा च मालव्याचीशविशिष्टाः पुनराययुः । स्वरूपं निजनायस्य भूपालय व्यजिज्ञपत् ॥ ७४ ॥
- ॥ देव ! स्वद्विदुषां प्रह्लादप्रतिभै रक्षितो गृधः । श्रीभोजः सन्त्यगुरुकण्ठां तेषु धारयते प्रभुः ॥ ७५ ॥
ततः प्रदिष्टुव प्रेक्षादक्षनाय ! प्रसद्य तत् । अन्योन्यं कौतुकं विद्वद्भूषां विधत्ते यथा ॥ ७६ ॥
राजा ग्राह महाविद्वान्नाले मद्गान्धवो तवः । परदेशे कथं नाम प्रस्थाप्योऽसौ स्वजीवकम् ॥ ७७ ॥
प्रतिपत्तं ममेवाय वैद्विषये भवत्पतिः । प्रवेशादिषु मानं च स्वयं दत्ते तदस्तु तत् ॥ ७८ ॥
सूत्रार्थार्थोऽपि दृष्टो य तोषाद् भाग्यमिहोदितम् । मम पूज्यप्रसादेन यत् तस्माद्दानमागमत् ॥ ७९ ॥
- ॥ अथाह भूपते धाराभिनामकृतिनां मया । गायया कविता दृष्टा वशोचरमदायदम् ॥ ८० ॥
शमिनां कौतुकं नः किं विचित्रे जगति भुवे^{३०} । भीमदुर्भोजस्य पित्रार्थं गन्त्यते त्वदनुमुहया ॥ ८१ ॥
राजाह तत्र मद्भावा त्वं किं तं वर्णयिष्यसि । स ग्राहहं सुनिर्भूषं कृतो हेतौ^{३१} स्तुवे ततः ॥ ८२ ॥
ऊरीकृते प्रयानैश्च वय मालवभूपतेः । प्रयाणायानुजक्षे तं विभोसं भीमभूपतिः ॥ ८३ ॥
गजमेकं ततः प्रेषीत समीनां शतपञ्चकम् । पदातीनां सहस्रं च स बन्धो भक्तिविभरः ॥ ८४ ॥
- ॥ शुभे सुहृत् नक्षत्र-वार-ग्रहबलान्विते । चरे लग्ने ग्रहे क्रूरे तत्रस्थे शुभप्रदीप्तिने ॥ ८५ ॥
गुरुसङ्घाभ्यनुज्ञातो वद्विः प्रशानमावनेत् । पञ्चमेऽहिं प्रयाणं च चक्रे चक्रेकराकृतिः ॥ ८६ ॥—युगम् ।
ततः प्रयाणकस्तोकेमयासौ गुर्जरावनेः । सन्धिक्षोणिगवापाय^{३२} ससद्य स च सजय^{३३} ॥ ८७ ॥
पातपिरुदप्रभाभूर्धारापुरमयातवान् । प्रयानेन प्रतिज्ञातं ह्यपि यः स्वमनुसवः ॥ ८८ ॥
ततः सर्वद्विस्तामया सैन्यसाम्बन्धैर्वन्धुः । अवनितायवकः सजयित्वा^{३४} ज्याभिसुरोऽचलत् ॥ ८९ ॥

1 N मयल. 2 N हति. 3 N वेशने. 4 D हरिहरी. 5 N च. 6 N हेमाल. 7 A भूते पठयिनायः.
8 N इति. 9 N पायवा. 10 N युवम्. 11 N वदु. 12 N हेतोः. 13 N मयापाय. 14 N पयमिया. 15

दन्तावलैः कलैर्विन्ध्य इव पर्यन्तपर्यन्तैः । रथैर्वनिप्रवरैरभ्रैरभ्रवद् व्यमात् ॥ ९० ॥

शोभमानो वरावीर्यैः कलोलैर्विव वारिधिः ।

पदातिराजिभिर्भजे^१ राजा राजेव पारकैः ॥ ९१ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

राजामासीपरोधेन^२ वृत्ताचारव्यतिक्रमे । प्रायश्चित्तचिकीर्षिते^३ सूरिरारूढवान् गजम् ॥ ९२ ॥

हृगोचरे करिस्कन्धात् तावतीर्य स्थितौ भुवि । राजा च मुनिराजश्च मिलितौ धातराविव ॥ ९३ ॥ 5

देशगतमहाविद्वद्वृत्तिं नृपकोशतः । प्रवालकमथं पट्टं तदध्यक्षाः^४ समानयन् ॥ ९४ ॥

नियुक्तैश्चाथ सैः स्थूलवेष्टनेभ्यो विवेक्ष्य च । कम्बिकाहस्तमानेन वैर्घ्यविस्तारयोः समः ॥ ९५ ॥

अष्टाङ्गलोच्छ्रयः सूर्यविम्बवत्तेजसा दृष्टा । दुर्बलैः शुद्धभूषीटे व्यमुच्यत नृपक्षया ॥ ९६ ॥—युग्मम् ।

अत्राप्यमिति भूपालासुश्रुताः प्रत्यलेखयन् । ते रजोहरणात् त्रिस्तं तनोपविभिक्षुस्ततः ॥ ९७ ॥

अथ श्रीभोज आह सौरणरोमालिपिच्छकात् । किं तु प्रमार्जितं रेणुजीवा^५ वात्र लसन्ति किम् ॥ ९८ ॥ 10

उपविष्टस्ततः सूरिः कम्पमानशरीरकः । राह्या वृष्टः कथं कम्पो जह्ने वः^६ ग्राह सोऽप्यथ ॥ ९९ ॥

राजपत्नीं विकोशाक्षहस्तां^७ कीच्य विनेम्यहम् । राज्ञोचेऽसौ स्थिरी राशं स प्राह्वासी प्रविशितिः^८ ॥ १०० ॥

अस्वेवमिति राज्ञोक्ते स जीनीमाक्षिपं ददौ । भूपालयोच्चरत्सर्वहर्षिताय कलानिधिः ॥ १०१ ॥

हुत्वा मञ्जी विधाता लचणमुदुगणं सान्ध्यतेजःकृशानौ

धात्रीपात्रं विमोच्य द्विजनिनन्दमहामञ्जयोपेण पावत् । 15

आदायेन्दुं घरदं कृपति सुहुरूपा शाकिनी ताम्रचूड-^९

ध्वानान् तावज्जय त्वं वसुमतिसुमनोमंडले भोजराज ! ॥ १०२ ॥

परस्परं प्रदंशतिर्निर्गन्ध कमपि क्षणम् । राजा स्वं मन्दिरं प्राप सूरिः पुन्यन्तरिधिवान् ॥ १०३ ॥

१५. मध्ये नगरी तत्रास्ति विहारो ह्यरवत्^{१०} स्थितेः । जनाद् विश्वास्य तत्रागन्तुं सूर्याचार्यः कलानिधिः ॥ १०४ ॥

सुवर्णमणिमालिक्यपूजाभिः मसरत्नभाः । प्रविमा वीवरगाणां बबन्धे भक्तिविभंरम् ॥ १०५ ॥ 20

छुट्टपाठकपाठास्तिकर्म्मठासठपण्डिते । प्रणष्टपठरे प्रायान्मठे निष्ठितकल्मषः ॥ १०६ ॥

तत्र^{११} बूटसरस्वत्याचार्योऽनार्यतमोऽर्चया । अस्ति प्रशस्तिर्यस्यास्ति विश्वविद्वन्मुले सदा ॥ १०७ ॥

सर्वाभिगमपूर्वं च प्रणतसैः प्रमुमुदा । वच्छिष्याः प्राणमन्तामून्^{१२} सौवागातिक्रान्तयः ॥ १०८ ॥

तैस्तयातिपयो नैव गोचरे प्रहृितास्तदा । आनीय शुद्धमाहारं भोजिता भक्तिपूर्वकम् ॥ १०९ ॥

सापार्मिकनृपभाद्रकुशलप्रभकेतिभिः । अपराहोऽमभवत् तेषां परितोषभराहभुः ॥ ११० ॥ 25

अवलेपय्य भूपस्य प्रभूतातिशयाद्भूत । सदा कदाचिद्वन्मोनादपि कीटः प्रजापते ॥ १११ ॥

असौ पठपि संसीद्य दर्शनानि तदाऽभ्यजत् । भवद्विभ्रान्त्यते लोकः पृथगाचारसंस्तितैः ११२ ॥

तस्मात् सर्वेऽपि समगल दर्शनस्य^{१३} भगीपिणः । कुरुष्वमेकमेवेदं सन्निवहाम यथा नहि ॥ ११३ ॥

विश्रान्तं सन्निसुष्वैस्तु भूपः प्राच्योऽपि कोऽपि न । समर्थोऽपि विधाताऽऽसीदीदृशस्येह कर्मणः ॥ ११४ ॥

भूपतिः^{१४} ग्राह किं कोऽपि परमाराज्ये पुरा ।

आसीत् स्वशक्तितो भोका संगौडं दक्षिणापथम् ॥ ११५ ॥ 30

1 A. विमात् । 2 N B C आबद् । 3 D राजमसीपरोधेन । 4 N प्रायश्चित्त चिकीर्षिते । 5 B N तदप्यथ समानयत् ।

6 D रेणुजीवा । 7 N नाय नसति । 8 N जय । 9 N राजपत्नीविकोशाक्षिहस्ताः । 10 N वसुस्थितिः । 11 B शाकिनी ताम्र-
चूडना । 12 N ह्यरवस्थिते । 13 N वृत्तम् । 14 N भूतम् । 15 N दर्शनस्य । 16 N भूपतिः ।

- तूष्णीकं पितृ विभुल्य तेषु भूपो निजैर्नरैः । समपिण्डयदेकत्र चाटके तान् पशुनिव ॥ ११६ ॥
 सहस्रसंख्यया तत्र पुंसः क्षीरसि चानयत् । भोक्तुं नादाद्य सर्वेषामैकमलचिकीर्षया ॥ ११७ ॥
 अनारिसिद्धशस्त्रौ प्रमाणैश्च निजैर्निजैः । मत्तिरेका^१ कथं तेषां घान्येष्वेको यथा रत्नः ॥ ११८ ॥
 5 भुधा^२ बाधापरीणामादैकमलं त्वजायत । जीवो निजः कथं रक्ष्य इति चिन्तामहाज्वरे ॥ ११९ ॥
 तन्मध्ये दर्शनस्थिता सूराचार्या^३ऽपि चागमत् । सर्वैरेक्येन सोऽमाणि सान्त्वनापूर्वं तदा ॥ १२० ॥
 भूपालः काल एवायं य एवं दर्शनत्रजे । ऐक्यशुद्धिं विधित्सुस्तत्र मूलं न भविष्यति ॥ १२१ ॥
 भवन्तो गुर्जरा^४श्चेका चाक्षुप्रपञ्चेन चेतित् । निवर्त्तयध्वमेनं कुविकल्पादमुतो दृढान् ॥ १२२ ॥
 परं सहस्रलोकानां भयन्तः प्राणदानतः । उपार्जयध्वमत्युषं पुण्यं यद्गूणनातिगम् ॥ १२३ ॥
 सूराचार्यैस्ततः प्राहाविपीनां नः किमागतौ । कार्यं भवेन्महीशो^५ऽपि न नः^६ प्रतिवदेत् किमु ॥ १२४ ॥
 10 परन्तु दर्शनप्रेणिराराध्याऽनादिप्रदत्तिः । तदुक्तोपकर्म किञ्चित् करिष्यामो विमोचकम् ॥ १२५ ॥
 जमात्यपार्थमेव भूपुरतोऽख्यापयद् गुरुः । आयातयत्तस्मात्कं नृपेण सह नाम्रता^७ ॥ १२६ ॥
 परं दर्शनिलोकानां धृष्टनामनुकम्पया । किञ्चिद्दामि चेद्भूपोऽवधारयति सत्ततः ॥ १२७ ॥
 राजापि क्षीममायातु गुर्जेरः कथिकुञ्जरः । इत्युक्ते मन्त्रिभिः सार्वं च ययो राजमन्त्रिरम् ॥ १२८ ॥
 अयदद् भूपते ! अभ्यागतानामातिथ्यमद्भुतम् । क्वचित् विदधे सम्यक् तप^८ एव तपस्विनाम् ॥ १२९ ॥
 15 परं न नः स्वर्कं^९ कार्यं दर्शनानि धृतामि यत् । तत्तु दूयेत तेनैव बयं यामो भुवं स्वकाम् ॥ १३० ॥
 तत्रापि हि गताः किं नु स्वरूपं कथयेमहि^{१०} । घारापुरश्च संस्थानं पुच्छामो भवदन्तिके ॥ १३१ ॥
 राजाहाभ्यागतानां वो नाहं किमपि संमुखम् । मणत्प्रेयां तु पार्थक्ये हेतुं दृच्छामि निश्चितम् ॥ १३२ ॥
 स्वरूपं मत्पुरो युद्धं नृपुताव्यमचेतसः । चतुर्भिरधिकाशीतिः प्रासादानामिह स्थिता ॥ १३३ ॥
 चतुष्पथानि तत्संख्यानि च प्रत्येकमस्ति च । चतुर्विंशतिरद्वानामेवं पुरि च सूत्रणा ॥ १३४ ॥
 20 सूरिः माहैकमेकं कुरु किं यदुभिः कृतैः । एकत्र सर्वं लभ्येव लोको भ्रमति नो यथा ॥ १३५ ॥
 राजाऽयदत् प्रथमस्त्वपार्थिनामेकत्र भीलने । महायाधा ततश्चक्रे प्रथम् दृष्टावली मया ॥ १३६ ॥
 इत्याकर्णायदत् सूरिर्भूरिर्पकृत्वकेलिपु^{११} । विद्वानपि महाराज ! विचारयसि किं नहि ॥ १३७ ॥
 स्वकृतान्यपि दृष्टानि भङ्गुं न क्षमसे यदि । अनादिदर्शनानि त्वं कथं पश्येत् समुद्यतः ॥ १३८ ॥
 25 दयार्थो जैनमास्थेयाद् रत्नार्थो कौलदर्शनम् । वेदाश्च व्यवहारार्थं मुच्यन्ती च विरञ्जनम् ॥ १३९ ॥
 चिरमस्तुचित्तस्यावतेषैः सकलो जनः । एकः कथं भवेत् तस्मान्महीपाल ! विचिन्तय ॥ १४० ॥
 ध्रुवेति भ्रष्टपुमादावलेपो भूपतित्तदा । संमान्य भोजयित्वा च दर्शनान्यनुचद् धृतेः ॥ १४१ ॥
 अवश्येयं भयद्विज सांगलाग्रहमाह्वयम् । इत्थं यद्गमतोऽगच्छन् मित्रं सूरिदयामयम् ॥ १४२ ॥
 5६. तत्र व्याकरणं श्रीमद्भोजराजविनिर्मितम् । तत्र विद्यामते छात्रैः पठ्यतेऽहमिदं श्रुताम् ॥ १४३ ॥
 मितन्ति मुधियः सर्वे तयाकारणमागमत् । ततः^{१२} भवतिवः सूरिः भीस्मन्^{१३} "वृत्सरस्वती" ॥ १४४ ॥
 30 सदेष्टामो यपमपि सूराचार्येण जल्पिते । गुर्जरावनिविद्धचातुहया च न्यपेयि तेः ॥ १४५ ॥
 दर्शनार्थं परिग्रान्त युयमायवतिष्ठय । सदोद्यतः पुनरसौ प्राह वल्लेक्षणेत्तुमुक्तः ॥ १४६ ॥
 तानुपेयः कः भ्रमो गुप्तादृशविद्विभितीक्षणे । कुन्तुलाद् विहातो नः समागच्छाम एव तत् ॥ १४७ ॥
 अथ तेऽन्यनुमन्तारोऽप्रक्षिपेधेन तान् सह । नीतवन्तस्तदा पादशालायां शङ्कितवन्तदा ॥ १४८ ॥

1 N मत्तिरेकः. 2 A D घृष्टा. 3 D महेशोऽपि. 4 A B न न प्रति. 5 N वरदायतः. 6 N मूर. 7 N परं तव कथं. 8 N कथयामहे. 9 A H भूरिर्पकृत्वकेलिपु. 10 N तत्र. 11 N चतुर्वत्. 12 A "परस्वती".

उपाध्यायश्च तत्राहातिथयः कृत आययुः । ऊचे तत्रस्थिताचार्यैरणहिल्लपुरादिति ॥ १४९ ॥
 विशेषसम्भ्रमायकैऽध्यापकः । स्वागतादिकम् । उपासीविशदेयोऽपि प्रधानासनि तद्द्वयम् ॥ १५० ॥
 सूरार्चायस्ततः ग्राह ग्रन्थः कोऽय प्रवाच्यते । कृतिः श्रीभोजराजस्य श्रवणार्णवस्य च पावदत् ॥ १५१ ॥
 प्रोच्यतां तत्रमस्कार इत्युक्तेऽध्यागतेर्बुधैः । उपाध्यायः सह छात्रैः पटुस्वरमुवाच तम् ॥ १५२ ॥

उचयाम्—

5

चतुर्मुखसुखाम्भोजवनहंसवधूर्मम् ।

मानसे रमतां नित्यं शुद्धवर्णा सरस्वती ॥ १५३ ॥

सूरार्चायस्ततः ग्राह किञ्चिदुद्रासगर्भितम् । एवंजातीयविद्वांसो देवोऽत्रैव न बान्धवः ॥ १५४ ॥
 अस्माभिर्भारती पूर्वमत्रावि श्रद्धाचारिणी । कुमारी साम्प्रतं तत्र न्यपदिष्टा वधुरिति ॥ १५५ ॥
 चित्रमस्तुतुर्व तदन्वत् इच्छामि किञ्चन । मातुलस्य सुता गम्या यथाऽऽले दक्षिणापथे ॥ १५६ ॥ 10
 सूरार्चायां भ्रातृजाया देवरस्य ययोचिता । अर्चयेत्ते सया गम्याऽनुजाह्वजवपुः कथम् ॥ १५७ ॥
 यद्वधूशब्दसामीप्ये 'मानसे रमतां मम' । प्रयुक्तं तद् भवन्त्येव देवाचाराः प्रयग्विधाः ॥ १५८ ॥
 अनुत्तरं प्रतिहृतश्चालयन्नन्यसंकथाः । कालं विलम्बयामासेष्टानभ्यायकृतादराः ॥ १५९ ॥
 सन्ध्याघसरसंभ्रातः श्रीभोजनृपतेः पुरः । अपराहेतिपुत्रं स जगौ विस्मयकारकम् ॥ १६० ॥
 भूपञ्च विस्मितः ग्राह सम्मान्यं गूर्जरावनौ । इदं प्रावर्तितोक्तयोऽसौ विद्वानाहूय निश्चितम् ॥ १६१ ॥ 15
 तत्रसूरार्चायपार्थे च भूपालः प्रियप्रभान् । आहातुमतिथिं ते 'च' अकिर्तुं समाह्वयन् ॥ १६२ ॥
 ततो वृद्धसरस्वत्याचार्येण सह स प्रभुः । ययो श्रीभोजभूनाथसभां स्वर्गसमानिभाम् ॥ १६३ ॥
 राज्ञा वृषाङ्गणेऽग्रे च शिलैका निहिता तदा । गूर्जराग्रे निजप्राणस्फूर्तिदर्शनेदवेव ॥ १६४ ॥
 तत्र पूर्णं पुनश्छिद्रं प्राणं बिधाय बिधाय 'च' । तद्वर्णसमकल्केत वाटशोऽपि छलार्थिनः ॥ १६५ ॥—युग्मम् ।
 आगच्छन्तं वदाऽऽलोक्य सूरिं शरमिलापतिः । आकर्ण्य धनुषरुप्यामुचल्लसे दृशं दधन् ॥ १६६ ॥ 20
 सूरार्चायस्य सुस्नेही कल्कलेपं तदस्थितम् । बाष्पाभोत्कीर्णमालोक्य गनीर्य कान्यममवीत् ॥ १६७ ॥

उचयाम्—

विद्धा पिद्धा शिलेपं भवतु परमतः कार्मुकक्रीडितेन

श्रीमन् पापाणभेदव्यसनरसिकतां मुञ्च मुञ्च प्रसीद ।

येधे कौतूहलं चेत् कुलशिखरिकुलं धाणलक्षीकरोपि

25

ध्वस्ताधारा धरिघ्नी नृपतिलक । तदा याति पातालमूलम् ॥ १६८ ॥

इत्यमद्भुतसामर्थ्यवर्णनात् शेपितो नृपः । अधृष्यप्रहमेन श्रीघनपालोऽपि मुद्ववान् ॥ १६९ ॥

व्यचिन्त्ययश्च मुद्वैव विमानं भूपतेरियम् । गर्भितोक्तिरहो जैना जीयन्ते केन मेधया ॥ १७० ॥

निजाश्रयं यनौ भीमान् सूरार्चायां नृपापितः ।

१७.

राजाऽऽस्थानमयाऽऽस्तय समलविदुयोऽवदत् ॥ १७१ ॥

30

गूर्जरोऽयं महाविद्वानामयौ श्रेयचीवरः । अनेन सार्धं कोऽपीह वादशुभ्रां विमृशतु यः ॥ १७२ ॥

पण्डितानां सद्यःसामध्ये सर्वेऽप्यवकाशमुप्याः । अमात्यत्रनिपातेन पतनगर्वाभेन इव ॥ १७३ ॥

विलक्ष्यो नृपतिः ग्राह किं गेहेनर्दिनः सल्लु । स्वयं वृत्तिमुजोऽस्माकं विद्वज्ज्ञया नृपा नृपाः ॥ १७४ ॥

- तेषामेको महाप्राज्ञः प्रादान्मन्त्रं प्रभो ! शृणु । आ वैलक्ष्यं प्रपद्येया रत्नगर्भा वसुन्धरा ॥ १७५ ॥
 निजेरा इव वेदस्या गूर्जराः श्रेयमिश्रवः । दुर्जयास्तदतो मन्त्रसाधनं कार्यमिदं प्रभो ! ॥ १७६ ॥
 छात्रः कोऽपि महाप्राज्ञ आपोदशसमावयाः । प्रमाणशास्त्रोपन्यासं पाठयामासतः सुधीः ॥ १७७ ॥
 श्रुतेति भूपतिस्तुष्टिपुष्टः पण्डितवाक्यतः । अस्त्वेवमिदवादीदृत् तत् त्वमेवेतत् कुरुष्व भो ! ॥ १७८ ॥
- 5 एकः पटुर्दुः सौम्यः प्रभावकृत्वशेवधिः । तर्कशास्त्रसद्भ्यासोपन्यासं पाठयत्ततः ॥ १७९ ॥
 अतिव्यक्ताक्षरं तेनादायि पाठो गुरोः पुरः । एतद् विज्ञाप्य राजानं मुहूर्तः शोधितः शुभः ॥ १८० ॥
 हापितं वादसूत्राय सूत्राचार्याय मूमुजा । समाह्वय च वादार्थं स्थापितोऽसौ वरासने ॥ १८१ ॥
 पट्टबासोनिवसनपछात्रः शृङ्गारिवस्ततः । सुवर्णरत्नपुष्पाद्याभरणैः शरणैः श्रियः ॥ १८२ ॥
 स्वमङ्गलं तं समारोप्य राजाह प्रतिवाद्यसौ । ततो जगाद् वादीन्द्रः प्रकटाक्षरपद्धतिः ॥ १८३ ॥
- 10 क्षीरकण्ठः क्षीरगन्धसुषुप्तोऽपिक्त्रमवागसौ । यूनां न उचितो नैव समानो विमहः खलु ॥ १८४ ॥
 राजाह रमसा नायं बाल एवेति भाष्यताम् । निशुल्का ह्यसौ प्राज्ञी जितेऽस्मिन् अत्समा जिता ॥ १८५ ॥
 पूर्णपादो लभोरस्तु सुनिर्गोचरे ततः निशुः । यथास्तिस्त्रितपादं च व्यक्तमस्त्यलितवाक्तरम् ॥ १८६ ॥
 अपदच्छेदवाक्यं तं विचारारुचिभक्तिम् । शृण्वन्मेने ह्यसावर्थावगमेन विना वदेत् ॥ १८७ ॥—युग्मम् ।
 इत्येवं शङ्कया क्षुण्णं विमृशसिद्धिकाय च । पट्टिकापाठ एवावमीदृशोऽत्र नहीतरत् ॥ १८८ ॥
- 15 जल्पेद् वायद् रयेणासौ तावत् परुषशब्दतः । पात्राहं तु पदं कूटं चमने भवता हि भो ! ॥ १८९ ॥
 पुनर्भगेति स प्रोक्ते रमसेति ततोऽवदत् । पट्टिकायां अमेदलं लिखितं निश्चयो मम ॥ १९० ॥
 सूत्राचार्य इति श्रुत्वा प्राह सन्तोषनिर्भरम् । वाद्यत् लक्षणशास्त्रादौ श्लोको वादोऽपि तादृशः ॥ १९१ ॥
 तदापुच्छामहे श्रीमन् ! भोजभूषणपुङ्गव ! । अदर्शि मालवो देशो मण्डकाः स्थाविता अपि ॥ १९२ ॥
 इत्युक्त्वा प्रययौ सुरिमंतं हतजितद्विषम् । लज्जा-मन्धुभराकान्तो राजाऽऽस्वानं व्यसर्जयत् ॥ १९३ ॥
- 20 १८. श्रीमान् बृहत्सरस्वत्याचार्यः प्रापुणमभ्यधात् ।
 अस्माकं शासनोपोगात् सुखं त्वन्धृत्युतोऽस्तुस्वम् ॥ १९४ ॥
 श्रीभोजराजः स्वसमाजेतारं हस्ति निश्चितम् । जये पराजये वापि श्रेयः किमु कुर्महे ॥ १९५ ॥
 सूत्राचार्यस्त्वतोऽवाकीदृ कीरधोरणिधूर्धरः । त्वं रक्षिष्येऽहमात्मानं भवद्भिर्मांस्तुतप्यताम् ॥ १९६ ॥
 तदा श्रीधनपालेन प्रेषितः कविपक्रिषा । पुरुषो गूर्जराचार्यं श्रोषे स्वस्वामिनाचिकम् ॥ १९७ ॥
- 25 पूर्ववाक्येन^१ केनापि महेन्द्रमन्त्रान्तु सत्वरम् । अस्मिन्नास्ते बृहत्साल्य वसतो वि भवन्तराः ॥ १९८ ॥
 मण्डनं सर्वदेशानां भवाद्यत् विवृणुः सुधीः । आभ्यासिष्यतो मादग्न्यनेदुर्ध्वं एव यत् ॥ १९९ ॥
 महर्शेनानन्तरं च विवेया कापि नाश्रुतिः । सुखेन गूर्जरे देशं प्रापयिष्यामि निश्चितम् ॥ २०० ॥
 अहो जागर्षि मायं वः साधूनामिति आपिणाम् । आतः ह्यनेऽद्यवारैस्तवैतं वादमवेक्ष्यत ॥ २०१ ॥
 सन्तोषाज्जयपत्रं^२ वः प्रदास्यति नृपामणीः । विद्वांसमतिरिधिं श्रेयध्वं विष्यस्तवादिनम् ॥ २०२ ॥
- 30 इति वासन्त्यसूरिं तेऽभ्यनुर्बिभ्रुरिताननम् । आयास्यतीति तानाह शून्यतायातवेतनः ॥ २०३ ॥
 मायाहे कर्कशे सूर्यतापात् कुम्भे गुरो तदा । कृतवेपपरावर्षो दाम दत्वा ददं गले ॥ २०४ ॥
 तत्रत्येकानगादेण शङ्खलासौ जरयतीम् । मलिनां निःसरंश्रेयसद्वारेण जगदे यतः ॥ २०५ ॥—युग्मम् ।

1 N समाह्वयः । 2 N पाठतः । 3 N पाठः । 4 N पुष्पाद्याभरणैः । 5 N सवादि । 6 N तत् । 7 N श्रयणी न ।
 ८ N श्लोके । ९ N हतजितद्विषम् । 10 N श्रेयतः । 11 N पुण्याय वेन । 12 D प्रातरेक्ष्यतः N वाद्यमवेक्ष्यतः ।
 13 N सन्तोषमयम् ।

महिः कथं तु निर्यासि मध्ये गच्छ सिताम्बर ! । अर्पिते गूर्जरे सर्वे सर्वतो मुक्ता मयम् ॥ २०६ ॥

स च श्रुत्वा फरलोचिर्विक्रान्तमुक्तोऽबदत् । मध्ये सिंहासनासीनं भूपालमिव गर्वितः ॥ २०७ ॥

यर्णे धृत्वा प्रमोदये नयतास्माकवैरिणम् । जयपत्रमयाप्नोति यमपत्रमयापि वा ॥ २०८ ॥

हृष्यान्तान् पयं शुष्मसुरयास्तनूतयतं गताः । अवदन्मैत्रं नीराव गच्छामो मुञ्चत द्वृतम् ॥ २०९ ॥

एकेन पाशधारणे कृपया मोचितोऽय सः । मनीषिमौलिरजस्रं गृहं प्रापापमीः प्रभुः ॥ २१० ॥ 5

स पाद बाधपयातीताच्छेकतले यतीश्वरः । यमदष्टिपयादन्तर्धाय मे हृष्यये स्थितः ॥ २११ ॥

अथ ते जन्म मन्येऽहं गच्छसेऽद्य सपुण्यकः^१ । यद्वयानागतो जैनशासनन्योममास्करः ॥ २१२ ॥

कथमाणा इदं दृष्टः सूर्याचार्यो यथावयम्^२ । अभ्यधादिति^३ च श्रुत्वा परमानन्दमाप्तवान् ॥ २१३ ॥

मूर्तीगृहे साधकाशेऽवस्थाप्यादत्तपूर्वकम् । शुद्धाहारेण च भक्षया प्रलभमवदुद्यतः ॥ २१४ ॥

ततस्तान्मूलिकस्तोमं तव यान्तं निरीक्ष्य सः । अत्यादरेण संमान्य भोजनाच्छादनादिना ॥ २१५ ॥ 10

ततश्चाभ्यर्चयामास तान् भग्न धातरे स्वकम् । अणहिल्लपुरं यावत् पठनयत लिखितम् ॥ २१६ ॥

तेऽप्युभोक्षणः पूज्यो राजां हातो युधामणीः । तत्तत्तैः प्रमाणं नः कार्यमावश्यकं ह्यदः ॥ २१७ ॥

नात्रानिर्द्युतिरापेया नयामः सपरिच्छदम् । यानारोहे परे^४ मुक्तौ^५ लिङ्गिन्तो पर्यतमसौ ॥ २१८ ॥

भीमता घनपालेन बीनाराणां क्षतं ददे । अक्षीकरणतोऽमीषां रत्नसङ्गवरणिना ॥ २१९ ॥

गुरोरोष्कमभ्ये^६ च श्रुतं कृत्वा श्रुतं तदा । पर्याण्य कृपमान् शीघ्रं ते चेल्गूर्जरायनौ ॥ २२० ॥ 15

महीतटागवेन भीसूर्याचार्येण सहुरोः । विहापितं नरेरात्मगमनं कोडाशोत्तरम् ॥ २२१ ॥

१९. इतश्च विविशुद्धैत्यमपराह भटाः स्वयम् । साधुं स्थूलोदरं दृष्ट्वा सिंहासन्युपवेशितम् ॥ २२२ ॥

प्रधानवस्त्रसंवीतसुगन्धदकलाकृतम् । पयमुच्युर्नृपादेशाभिर्गच्छत जिनालयान् ॥ २२३ ॥—युग्मम् ।

मध्ये योऽत्र विलम्बः सोदुराले पातषड्रना । वक्ष्यामि सोऽप्रतो भूत्वाऽश्ववारैः सह जग्मिमान् ॥ २२४ ॥

पार्थिवस्य पुरो मूत्वाऽमृतस्ये मौनमास्थितः । विलक्षेण ततो राजाऽऽश्वायका^७ जल्पितावहः ॥ २२५ ॥ 20

कोऽयं भयद्रिपानीतो वधरः स्थूलदेहस्तु^८ । गतोऽसौ गूर्जरश्लेको भयताममवो ननु ॥ २२६ ॥

अक्षिण रेणुं हि निक्षिप्य कैनाप्यन्धाः कृताः^९ कथम् । गणतां सद्यः कश्चिदेवनादिदो नहि ॥ २२७ ॥

तेऽप्युच्युर्नृपः^{१०} नीराव याहकं दुर्गमं मुनिम् । एकं शुक्ला न कस्यापि निर्गमोऽस्मत्पुटः प्रभो^{११} ॥ २२८ ॥

भूप आह पराश्रय्येयं यः पदपतां ययौ । विजित्य नः^{१२} समीं नान्यथां विनोत्प्रभुद्विमान् ॥ २२९ ॥

पुरस्वं प्राद राजा यामापासं गच्छ पुण्यतः । मूर्धन्यं हि वरं भ्रातृयं येनात्मसोऽपि जीवित ॥ २३० ॥ 25

इत्यसौ प्रतियो राजा भठे व्याहृत्य पापयो । मूर्धं पथ भूपोर्वैवाश्रयतद्वेन-मुण्डने ॥ २३१ ॥

१०. इतः भीमीमभूपातः प्रतिपाद्य नरान् निजान् । आह्वयकान् निजभ्रातृमनुजो प्रतिभिः^{१३} गद ॥ २३२ ॥

सद्वेदो प्रकटो भूत्वा राजपानीमथापयुः । गुरवः^{१४} गह्वर्गवीताश्रयामिदुरमागमन् ॥ २३३ ॥

राजा च सर्वमाश्रया प्रतिपन्वीव कः गुणे । आचार्यः श्रमुरोः पादौ मेहय हीमनिबानमन् ॥ २३४ ॥

प्रसामप्रभं तेषां स सर्वविभगमपूर्वकम् । योगीशप्राज्ञयोगेन प्रहोऽमिदितयान् वषः ॥ २३५ ॥ 30

राष्ट्राऽद्य गुरोराणां मन्त्रा मानुरादिषः । प्रसन्ना ह्य च माहते भीसहस्र्य फलेषादिः ॥ २३६ ॥

अविश्रुय विषायी च गतो भ्रातृवके वरा ।

अज्ञातोऽस्मिदागच्छं यमित्वा भोजपर्वदम् ॥ २३७ ॥—युग्मम् ।

१ N दुर्गमः । २ N वक्रा हवा । ३ N अभ्यधादिति । ४ A N वनप्रेक्षितः । ५ N अयोः । ६ N दुरोः प्रभो । ७ N तद्वै । ८ N तयोः । ९ N पदपताः इत्यम् । १० DN व वतः । ११ N वृत्तिः । १२ A अदुः पद वतः । १३ N वतः । १४ N वतः । १५ N वतः ।

तथाऽन्तेवासिनोऽपि श्रीगुरुपादप्रभो मम । ह्यह्नीं नाकयमिष्यन्ताशिष्यित न च प्रभुः ॥ २३८ ॥
घालोऽहं यदि दर्पण न व्यधास्यं प्रतिश्रवम् । गुरुमस्तुहस्तस्य कः प्रमाणमयोच्यते ॥ २३९ ॥—युगम् ।

इत्याकर्ण्य प्रभुर्द्रोणः शोणहृद् इव क्षिरः । उवाच वाचमाचारचारुचारित्रचक्षुरः ॥ २४० ॥

एवं प्रतिश्रवं क्षीवदुष्करं विदधीत कः । निर्वाहयेत च श्रीमन् ! विना त्वामाप्तवाग्वरम् ॥ २४१ ॥

5 सगच्छ-सहृद्यः वयमाचामास्तेरुपसिताः । आभवद्दनालोकात् सन्त्यक्षसासनदेवताम् ॥ २४२ ॥

सगद्गदगुदितैवं स बाढं परिपल्लवे । गुरुमिवाथ भूयोऽपि श्रीभीमः प्राह सादरम् ॥ २४३ ॥

मनीषी विनयी छेकस्तत्कालोत्पन्नबुद्धिमान् । त्वां विना दृश्यते नान्यखेजसी दृढधैर्यभूः ॥ २४४ ॥

श्रीभोजं छलयित्वा यत्तादृक्प्राज्ञपरिमहम् । जागत्याक्षवदेहस्तवं मम तेजोऽभ्यवर्द्धय ॥ २४५ ॥

किञ्चित् वृच्छामि सन्देहं नृपतिः स 'स्तुतो न वा । सूरसूरिरयं प्राह पयोवाहनिमम्बनिः ॥ २४६ ॥

10 रसना मे महाराज । त्वां विना स्तौति जापरम् । मनुष्यस्य च काव्यस्य भावार्थं द्यूणं कौतुकान् ॥ २४७ ॥

शिखा विद्धा सती विद्धा छिन्ने धारयुचां हि कः । विक्रमः फर्गुक्रीडां मुख्यं तद् व्याजतः कृतान् ॥ २४८ ॥

व्यसने दृष्यां भेदाद् भवतां पूर्वजो गिरिः । अर्जुदस्यस्य भवे तु भवत्प्रापार धरिभ्यपि ॥ २४९ ॥

पातालमूर्धं चान्सीयं दिक्षयेऽहमिति भुवन् । अपि द्विपति सन्निध्या दातव्या शमजीवितैः ॥ २५० ॥

श्रीभीमः प्राह तच्छ्रुत्वा पुष्कोद्रेदमेदुरः । मद्गन्धुना जिते भोजे का मे चिन्तास्ति तज्जये ॥ २५१ ॥

15 स्वसमीपे समारोप्य गजराजवरासने । सूरारचार्यस्य भूपाठः प्रवेष्टोत्सवभावतोत् ॥ २५२ ॥

१११. अवीचारान् स विक्षप्य गुरुपादं महामतिः । वैश्वान्तरगतो जावांस्तपसाऽप्रापयद् दृढम् ॥ २५३ ॥

युगादिनाथ-भीममिचरितानुवकीर्तनात् । इतिष्टेचं द्विसन्धानं व्यधात् स कविशेखरः ॥ २५४ ॥

यः पूर्वं पिपठीः क्षिप्रवर्णसमिह सूरिराद । सन्त्यग् विन्नाद्य वादीन्द्रतया स समयोऽजयत् ॥ २५५ ॥

श्रीद्रोणासूरिणेत्यादि पटोके सुसाधिते । क्षिप्रवक्षामचारित्रपवित्रः 'सूरसहृदः ॥ २५६ ॥

20 प्रभावनाभिः श्रीसहस्रमन्य ध्रुवोदधिः । शिष्याभिप्राय सन्त्यग्य जैनप्रवचनोक्तमिति ॥ २५७ ॥

योग्यं सूरिपदे न्यस्य भारभग्न निवेद्य च । प्रायोपवेशनं पञ्चविंशतिनिमित्तं दधौ ॥ २५८ ॥

आत्मारामादरः सन्त्यग् योगत्रयनिरोधतः ॥

श्रीभीमभूपदेर्यगुरुसमां गतिमाश्रयत् ॥ २५९ ॥—चतुर्भिः कलापकम् ।

श्रीसूरारचार्यवृत्तं व्यरपि परिचितं वादविद्याचिनोद-

25 भुभ्यद्वादिप्रवादं किमपि गुरुमुखादग्न्यतो वाचं किञ्चित् ।

श्रेयो देयादमेयं जिनपतिवचनोद्योतनस्यैरहेतुः

सेतुजांल्याम्बुराशेर्भचतु भवभृतामथ विद्योद्यमाय ॥ २६० ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहस्तप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुवा ।

30 श्रीपूर्वार्धचरित्ररोहणगिरौ श्रीसूरसूरः कथा

श्रीप्रयुञ्जमुनीन्नुना विद्यावितः शृङ्गोऽप्यमष्टदशः ॥ २६१ ॥

॥ अंश० २६९, अ० २३ । उभयं ४२७७, अ० २८ ॥

॥ इति श्रीसूरारचार्यप्रबन्धः ॥

१९. श्रीअर्भयदेवसूरिचरितम् ।

श्रीनैततीर्थधम्मिलोऽभयदेवः प्रभुः श्रिये । भूयात् सोमनसोद्देहभास्वरः सर्वगौलिभूः ॥ १ ॥
आहत्याष्टादशयोगं यः स्वाह्नमुदृत्य च प्रभुः । धृतस्य च नवाङ्गानां प्रकाशी स श्रिये द्विधा ॥ २ ॥
चदन् बालो यथाऽज्यवकं मातापित्रोः प्रमोदकृतः । तद्वृत्तमिह वक्ष्यामि गुरुहर्षकृते यथा ॥ ३ ॥

११. अस्ति श्रीमालचो देशः सद्वृत्तरसशालितः । जन्तुह्नीपाख्यमाकन्दफलं सदुष्णदृत्तसूः ॥ ४ ॥ 5
तत्रास्ति नगरी धारा मण्डलाप्रोदितस्थितिः । शूलं नृपश्रियो दुष्टविग्रहद्रोहशालिनी ॥ ५ ॥
श्रीभोजराजस्तत्रासीद् भूपालः पालितावनिः । शेषलेषापरे भूर्त्ता विश्वोद्वाराय यद्वृत्तौ ॥ ६ ॥
तत्र लक्ष्मीपतिर्नाम ध्यवहारी महापतेनः । यस्य शिष्या जितः श्रीवः कैलासाद्रिमशिश्रयत् ॥ ७ ॥
अन्यथा मध्यदेशीयकृष्णमाक्षणनन्दनौ । प्रह्वग्रहाबलशान्त्वेदविद्याविशारदौ ॥ ८ ॥
अपीतपूर्विकां सधौं विद्यास्थानांश्चतुर्दश । स्मृतैरिष्टपुत्राणामां कुलकेतनतां गतौ ॥ ९ ॥ 10

श्रीधरः श्रीपतिश्चेति नामानौ यौवनोद्यमात् ।

देशान्तरदिदक्षायै निर्गतौ तत्र चागतौ ॥ १० ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

वौ पवित्रयतः स्नात् लक्ष्मीधरगृहाङ्गणम् । सोऽपि भिक्षां ददौ भक्त्या वदक्लृतिवशीकृतः ॥ ११ ॥
गोहामिमुखमितौ च लिङ्ग्ये सास्य लेखकम् । दंकिंशतिलक्षणां नित्यं वदशतुष्टौ सौ ॥ १२ ॥
सदा वर्धनतः प्रज्ञाशलादप्यतिसङ्कलम् । वत्परिस्फुरितं सम्यक् सदाभ्यस्तमिवानयोः ॥ १३ ॥ 15
जनो मत्पार्श्वतः सूपकारयत्सूपकारवान् । वर्यते मिदुः किं तु मम किञ्चिन्न यच्छति ॥ १४ ॥
प्राक्षणा अपि गीर्वाणान् मन्मथदादुतिमदाः । तर्पयन्तु फलं तु स्नात् वत्कर्करवैभ मे ॥ १५ ॥
हृत्पीठं कृषितौ वह्निर्हृत्केनापि भस्मसात् । विदधे तां पुरीमूर्तीकृतप्रतिकृतकियः ॥ १६ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

लक्ष्मीपतिर्द्वितीयेऽङ्कि न्यस्तहस्तः कपोलयोः । सर्वस्वनाशतः खिन्नो लेख्यदाहाद् विशेषतः ॥ १७ ॥
प्राप्ते काले गतौ भिक्षाकृते तस्य गृहाङ्गणे । प्राप्तां दुष्टं च वदृष्टा विपण्णविदमूचतुः ॥ १८ ॥ 20
यजमान । ववोमित्रकष्टेनायां सुदुःखितौ । किं कुर्वहे क्षुधा किं तु सर्वदुःखाविश्रायिनी ॥ १९ ॥
पुनरीदृक्शुषान्तामृतसत्त्ववृत्तिर्भयान् क्रिमु । धीराः सत्त्वं न मुञ्चन्ति व्यसनेषु ॥ २० ॥
इत्याकण्ये तयोर्वीक्ष्यमाह भेष्टी निशम्यताम् । न मे घनान्नवस्त्रादिदाहाद् दुःखं हि वादसम् ॥ २१ ॥
यादृग्लेखकनाशेन निर्धर्मेण जनेव यत् । कलहः संभवी धर्मशानिकृतं कियते हि किम् ॥ २२ ॥—युग्मम् ।
जजत्पुत्रश्च शाबायां भिक्षावृत्तौ 'वधापरम् । शक्रनो नोपकर्तुं हि व्याधयायो लेख्यक' पुनः ॥ २३ ॥ 25
क्षुधातिदग्धः भेष्टी खपुरली वरासने । न्यवेशयजनः स्वार्थपूरकं धुवमर्हति ॥ २४ ॥
सौ चादितः समारभ्यतिधिनारक्षेऽङ्गवधम् । चक्रवत्सरमासाहसहितं रटिनीद्वयः ॥ २५ ॥
वर्षाजालमिधामूलद्रव्यसंख्यानशुद्धिमुत् । आकृष्टां लेख्यकं स्वाध्यायानवद्विपणानलात् ॥ २६ ॥
पत्रकेषु लिखित्वा तत् भेष्टी दय्यावहो इमौ । मम गोत्रसुरौ कौचित् प्राप्ता मदनुकम्पया ॥ २७ ॥
यद्विशेषकमात्रेण वदन्तौ तावतिस्मृतम् । दस्तौ-संपुटी-यत्रनिरपेक्षं हि लेख्यकम् ॥ २८ ॥—युग्मम् । 30
ततः सम्मान्य सङ्गो यः वस्त्राद्यैर्बहुमानवः । खगेहचिन्तको तेन सिद्धिर्लो द्विवेदिना ॥ २९ ॥
जितेन्द्रियौ स यो ज्ञान्तौ द्रष्टेति न्यष्टाद् धरी । शिष्यो बहुकृपायैऽयम् सौ चेत् तत्संपभूयणी ॥ ३० ॥

५२. इतः सपादलक्षेऽस्ति नाम्ना कूर्चपुरं पुरम् । मपीकूर्चकमाधातुं यदलं ज्ञानवानने ॥ ३१ ॥
अल्लभूपालयौऽस्ति* प्राकृषोत्रीव* धराधरः ।

धीमान् सुवनपालाल्यो विख्यातः सान्वयामिधः ॥ ३२ ॥

तत्रासीत् प्रशमभीभिर्वर्द्धमानशुणोदधिः । श्रीवर्द्धमान इत्याख्यः सूरिः संसारपारम् ॥ ३३ ॥

५ चतुर्भिरपिकाशीतिशैल्यानां येन चयने । सिद्धान्ताभ्यासतः सत्यत्वं विज्ञाय संसृतेः ॥ ३४ ॥

अन्यदा विहरन् धारापुर्यां धाराधरोपमः । आगाद् वाग्म्रल्लघारामिर्जनमुजीवयत्रयम् ॥ ३५ ॥

लक्ष्मीपतिसदाकर्ण्य अद्वालक्ष्मीपतिस्ततः । ययौ प्रमुञ्च-शान्ताभ्यामिध वाभ्यां शुरोर्नेतौ ॥ ३६ ॥

सर्वाभिगमपूर्वं स प्रणन्योपाविशत् प्रभुम् । तौ विवाय निविष्टौ च कटसम्पुटयोजनम् ॥ ३७ ॥

५ वर्येक्षणवयां च दृष्टौ शीक्ष्य ततुं तयोः । गुरुराहनिर्गोर्मुर्त्तिः सम्यक् स्वरपरित्यज्य ॥ ३८ ॥

१० तौ च प्राग्भयसम्यग्द्विवानिर्मिपलोचनौ । धीश्रमाणौ शुरोरायं प्रतयोग्यौ च तैर्मतौ ॥ ३९ ॥

देशनासीदुभिर्बलवामसौ योपरद्विणौ । लक्ष्मीपत्यनुमत्या च दीक्षितौ शिक्षितौ तथा* ॥ ४० ॥

महानवभरोद्धारपुरीणौ* तपसां निधी । अध्यापितौ च सिद्धान्तं योगोद्बहनपूर्वकम् ॥ ४१ ॥

ज्ञातव्यं च सूरित्वे स्थापितौ गुरुभिश्च तौ । शुद्धवास्तो हि सौरभ्यवासं समनुगच्छति ॥ ४२ ॥

जिनेश्वरस्ततः सूरिरपरो बुद्धिसागरः । नामभ्यां विश्रुतौ पूर्येर्विहारेऽनुमतौ वद ॥ ४३ ॥

१५ इवे शिक्षेति वैः भीमत्पत्तने* चैलसूरिभिः । विभ्रं मुविहितानां स्नात् तत्रावस्थानवारणात् ॥ ४४ ॥

शुपाभ्यामपनेतव्यं शक्त्या बुद्ध्या च तत् किल । यदिदानीवने काले नास्ति प्राक्तो भवत्तमः ॥ ४५ ॥—युग्मम् ।

अनुशासिं प्रतीच्छाव इत्युक्तवा गूर्जरावनौ । विहरन्तौ ज्ञनैः भीमत्पत्तनं प्रापतुर्वुदा ॥ ४६ ॥

सद्गीतार्थपरीवारौ तत्र भ्रान्तौ गृहे गृहे । विमुक्तोपाश्रयालामाद् वाचा सस्मरतुर्गुरोः ॥ ४७ ॥

२० भीमाद् दुर्लभराजाप्यसत्र चासीद् विज्ञापतिः । गीष्पतेरप्युपाध्यायो नीतिविक्रमशिक्षणे* ॥ ४८ ॥

२० भीसोमेश्वरदेवार्थसत्र चासीत् पुरोहितः । तद्वेदे जगत्तुर्गुमरूपो सर्वसुताविव ॥ ४९ ॥

तद्गुरो यश्चतुर्वेदोद्यार सङ्केतसंयुतम् । तीर्थं सहापयन्तौ च ब्राह्मं पित्र्यं च देवतम् ॥ ५० ॥

चतुर्वेदीरहस्यानि सारणीशुद्धिपूर्वकम् । व्याकुर्वन्तौ स शुभ्राव देवतावसरे ततः ॥ ५१ ॥

तदुप्यानप्याननिर्मप्रवेताः स्वमितवत् तदा । समन्त्रेन्द्रियचैतन्यं श्रुतोरेष* स नीतवान् ॥ ५२ ॥

ततो भक्त्या निजं धनुष्माप्न्याय यचनामृतैः । आब्रूनाय तयोः प्रीत्यै प्रेक्षापेक्षी द्विजेधरः ॥ ५३ ॥

२५ तौ च दृष्टान्तरायातौ दृष्ट्यावन्मोजभूः क्रिपु । द्विषा भूयाद् आदत्त दर्शनं शस्त्रदर्शनम् ॥ ५४ ॥

हित्वा भद्रासनार्दीनि वस्तूनान्यासनानि चै । समुपाविशतां शुद्धस्वक्मलविषययोः ॥ ५५ ॥

वेदोपनिषदां जैनतत्त्वप्रवृत्तयि तया । वाग्मिः साम्यं प्रकाशयेतावन्मयत्तां तदादिषम् ॥ ५६ ॥

तथा हि—

अपाणिपादो ह्यमनो ग्रहीता पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ।

३० स वेत्ति चिन्वं नहि तस्यास्ति चेत्ता शिष्यो ह्यरूपी* स जिज्ञोष्यताद् यः ॥५७॥

उपबुद्धानयोः सम्यगवगमनार्थसद्ब्रह्म । दययाभ्यधिकं जैनं तत्रावाभादिप्रावहि ॥ ५८ ॥

युगामवस्थितौ कुप्रेत्युत्ते तेनोचतुश्च तौ । न कुप्रापि स्थितिशैलवातिभ्यो लभ्यते यतः ॥ ५९ ॥

१ N पुनोऽपि, 'वंदो' इति D लिपिः । २ N शक्तोऽपि । * इदं पदं योग्यमवदे N पुनर्दे । ३ N सूरिने तयोः । ४ N विज्ञाणौ । ५ N एतन्नेवेल । ६ N सिद्धन्तः । ७ D सुलनेन । ८ N ब्रह्मणः ।

भेदी महाधरस्त्र पुनर्वाप्यवोदतः । सुस्त्रैर्वा स्वयने संकथा यः सर्वत्र विचक्षणः ॥ ९२ ॥
 वस्त्राभयकुमारारवो घनदेव्यद्रुमूरुम् । पुत्रः सहस्रजिहोऽपि यदुष्णोचो नहि प्रभुः ॥ ९३ ॥
 सपुत्रः सोऽप्यदा सूरिं प्रणतुं सुदृढी ययो । संसाधमारतामूलः शुनो धर्मश्रुतिर्धियः ॥ ९४ ॥
 अथाभयकुमारोऽसौ वैराग्येण तरद्रितः । जापचूटे निजं कावं तपःभीमद्रुगोमुष्टः ॥ ९५ ॥
 5 धनुमता वतस्तस्य सुगमिः स च दीक्षितः । प्रप्राप्तेवनारुपक्षिदाद्वितयममदीन् ॥ ९६ ॥
 न चापगादभिद्वान्तं वत्स्यप्रेशानुमानतः । यमो महाप्रियाणिष्ठः भीसहस्रभोजमास्तरः ॥ ९७ ॥
 भीयद्भमानसूरीनामादेशान् सूरिवां ददौ । भीजिनेश्वरसूरिञ्च वतस्तस्य शुनोदधेः ॥ ९८ ॥
 भीमानभयदेवान्यः सूरिः पूरितविष्टवः । यदोभिर्विद्वत् प्राप पत्न्यपद्रुपुरं जनेः ॥ ९९ ॥
 ज्ञानुःप्रान्ते च संन्यामनबलस्य दिवः पुरीम् । अष्टचतुर्दशमानसूरयो भूत्यः क्रान् ॥ १०० ॥
 10 समये तत्र दुर्मिशोषद्वेदसदसिध्वनः । सिद्धान्तपुटिमायामिदुषिज्ञा वृषयोऽस्य च ॥ १०१ ॥
 ईरतिशयं च यत्पुत्रं प्रेक्षामुनिपुनैरपि । वृषोषदेव्यसहस्रायं शिरं जगो वतश्च ॥ १०२ ॥
 निरीधेऽयं प्रभुं धर्मगानां सामनानपि । नत्वा निघान्द्रमाद व्माभयदेवं मुनीधरम् ॥ १०३ ॥
 भीमश्रीह्लाङ्गः पुनः कोटराचार्यनाम्ना प्रसिद्धिभूः । वृषिनेवारद्वान्ताः स विदधे घीतकल्पनः ॥ १०४ ॥
 जङ्गद्वयं विनाशयेत्तं कालपुच्छेदमाययुः । वृक्षवस्त्रं संपातुमहापापं वरुणमम् ॥ १०५ ॥
 15 सूरिः प्राद जगो मातः । कोऽनलमग्निरिजं हः । भीतुयमिष्टवन्मयदर्शनेऽप्यममर्षयी ॥ १०६ ॥
 अहात्पान् पयिदुस्मृये विष्टो घनपाजंनम् । प्राणैरनन्तसंसारभूमिपृष्टं दक्षिं मदम् ॥ १०७ ॥
 जनुसंस्था च ते बानी वदामि करोमि हिम् । इति कर्तव्यतामूढो 'अभे' च निमिद्रुमरम् ॥ १०८ ॥
 देवीं प्राद मनीषीनां निजान्तायं विचारणे । योग्यतां तप मत्प्राप्तं कययामि विचिन्तय ॥ १०९ ॥
 यत्र सतिरुपते वेतः प्रष्टव्योऽत्र नया मदा । भीमान् सीमन्धरस्यामी तत्र यत्ता भूमिं वृत् ॥ ११० ॥
 20 आत्मन्य जगो जेगम् मातः संताप्यतां त्वया । सूनमात्रा ममायामे इदं त्वत्पदोः दपे ॥ १११ ॥
 सुखेनहीनचक्रागमं कार्यं दुष्टरामयदः । आचामान्दभिः चारुण्यं मन्त्रसंभूतं गवधिः ॥ ११२ ॥
 अष्टैर्गैव संभूतं गवाक्ष्मा वृक्षपत्तः । निरवापन देव्या च प्रीतिः सा कृता ॥ ११३ ॥
 महावृक्षधरः मोक्षिताम् कामु चित्तनेः । ऊर्ध्वपदे तदा आढेः पुनः कानां च शेगनम् ॥ ११४ ॥
 तत्रः शान्तदेवी च विजने तान् व्यजिज्ञान् । प्रभो ! अदीपद्रव्येण विपाप्या प्रथमा प्रीतिः ॥ ११५ ॥
 25 इतुस्तथा गा च गजवमरतोषि हेमनीम् । वशीणां निजजोषिः सप्तदक्षिणि दयो ॥ ११६ ॥
 शिरोधनं तनो देवी वयसो गोचरदय । आगता इदमुः सूर्यविष्णवश्च तदिभूषणम् ॥ ११७ ॥
 विदिदिताक्षगभिणे वदन्पुणे प्रनून् पुनः । ते चापचतुर्दशं नं माजानादायवंगया ॥ ११८ ॥
 आवापतां तमभेर्वां सुखः प्रेक्षयश्च ॥ अजानन्यमं वन्मूत्रं बाधयाः पत्तनं ययुः ॥ ११९ ॥
 अर्धं गैव गा तत्र शितमन्तरीक्षिनाम् । अजामेऽपि च वन्मूत्रे गच्छं विपुर्गिताम् ॥ १२० ॥
 30 यत्र भीमीमभूताऽपुनो कुर्यान्मिषम् । यत्रो मिःजगो मातो भूयं निरीते तु 'न' ॥ १२१ ॥
 मनुजानं ते गवैः पुनो शान्तपट्टम् । सुदुष्टः चित्तं कृते मत्प्राप्तं मातुं कृत् ॥ १२२ ॥
 वदुष्टो च विजने गृहः शोकाय भूतिः । तस्मिन् विना भूयं न दृष्टामि प्रीतिरम् ॥ १२३ ॥
 ते प्रोषुः भीमदेवस्य दन्तादिनी मिःवयम् । ग द्वापु प्रमानं जगत्तः श्रीभीमनूरीः ॥ १२४ ॥

द्रुमलक्षत्रयं कोशाम्यद्वाद् दापयति स्म सः । पुस्तकान् लेखयित्वा च सूरिभ्यो ददितेऽय तैः ॥ १२५ ॥

पत्तने ताम्रलिप्तां चाशापल्यां धवलकृकैः । चतुरश्रतुरशीतिः श्रीमन्तः श्रावकास्तथा ॥ १२६ ॥

पुस्तकान्यद्भृत्तीनां वासनाविशदाशयाः । प्रलेकं लेखयित्वा ते सूरिणां प्रददुर्मुदा ॥ १२७ ॥—युग्मम् ।

श्रावन्तं नवाङ्गनामैवं तत्कृतवृत्तयः । श्रीसुधर्मापदिष्टवृत्ततालककुञ्जिकाः ॥ १२८ ॥

५४. पुरं धवलकं प्रापुख्य संयमयाजया । स्थानेष्वप्रसिद्धो हि सिद्धान्तोपासिलक्षणम् ॥ १२९ ॥ 5

आचामान्तपःकष्टाभिशायासतिजागताम् । अद्यायासात् प्रमोर्जो रक्तोदो हुरायतिः ॥ १३० ॥

अमर्षन्तं जनास्तत्र प्रोचुरस्सूत्रं देशनात् । वृत्तिकारस्य कुष्ठोऽभूत् कुपितैः शासनामरैः ॥ १३१ ॥

निश्चयेति शुचिकान्धः स्थान्तः प्रायामिलपुङ्गः । निशि प्रणिवेषे पत्रगेन्द्रं शीघ्रणामिषम् ॥ १३२ ॥

लेलिहानेश्वरं लेलिहानं देहमनेहसा । अचिरेणैक्षत श्रीमान् स्वप्ने सच्चक्रपोषलः ॥ १३३ ॥

कालरूपेण काटेन प्यालेनालीढविग्रहः । क्षीणायुसिति संन्यास एव मे साम्प्रतं ततः ॥ १३४ ॥ 10

इति ध्यायन् द्वितीयाहो^१ निशि स्वप्ने स औच्यत ।

घरगेन्द्रेण रोगोऽयं मयाऽऽलिङ्ग हृतस्ततः ॥ १३५ ॥—युग्मम् ।

निश्चयेति गुरुः प्राह नार्तिमै स्सुमीतितः । रोगाद्वा मिथुना यत्^२ कदा तद्धि दुःसहम् ॥ १३६ ॥

नागः प्राह्युतिर्नोत्र कार्वा जैनप्रभावनाम् । एकामद्य विषेहि त्वं हित्वा दैन्यं जिनोक्तुतैः ॥ १३७ ॥

श्रीकान्तीनगरीसत्कधनेशश्रावकेण यत् । वारिषेरन्तरा घानपात्रेण^३ ब्रजवा सत्वा ॥ १३८ ॥ 15

तद्विप्रायकसुरस्सन्मित्रे वहने ततः । अर्चितन्यन्तरसोपदेशेन व्यवहारिणा^४ ॥ १३९ ॥

तस्या मुषः समाकृष्टा प्रतिमाणां त्रयी शितिः^५ । तेषामेका च चारूपग्रामे तीर्थं प्रतिष्ठितम् ॥ १४० ॥

अन्या श्रीपद्मे विज्ञातरोमैर्ले निवेशिता । अरिष्टनेमिप्रतिमा प्रासादान्तःप्रतिष्ठिता ॥ १४१ ॥

तृतीया स्तम्भनग्रामे सेटिकावटिनीवटे । तरुजाल्यन्तरे भूमिमध्ये विनिहिताऽस्ति च ॥ १४२ ॥

तां श्रीमत्पार्श्वनाथस्याप्रतिमां प्रतिमामिह ।

20

अकटीकुरु तत्रैतन्महातीर्थं भविष्यति ॥ १४३ ॥—पङ्क्तिः कुलकम् ।

पुरा नागार्जुनो विचारसत्तिष्ठो पिपां निषिः । रसमस्तम्भयद् भूम्यन्तःस्थविन्वप्रभावतः ॥ १४४ ॥

ततः स्तम्भनकाभिव्यलेन ग्रामो निवेशितः ।

उद्देपा तेऽपि कीर्तिः स्थाच्छाश्वती पुष्पभूषणा ॥ १४५ ॥—युग्मम् ।

अष्टग्रन्थैः सूरि वृद्धारूपा तै^६ मार्गेदर्शका । श्वेत(श्वान^७)स्वरूपतः^८ क्षेत्रपालो गन्ता^९ यथागतः ॥ १४६ ॥ 25

एकवेलेसहितं तत्र सूरयः प्रमदोदुराः । व्यहृन्ति स्म सहस्र निशाद्युत्तं वदन्तुतम् ॥ १४७ ॥

ततश्च संमदोच्छालेः प्रकान्ता धार्मिकेक्षदा । यात्रा नवशती तत्र शकटाणां चचाल च ॥ १४८ ॥

अमे भूत्वा प्रगुर्वृद्धा-कालेयकपदातुगः । श्रावकानुगतो^{१०} ऽचालीवृष्टणकण्टकिना पया^{११} ॥ १४९ ॥

शनेस्तत्र ययुः सेटीतीरे वर विरोहिणी । वृद्धा-घानौ तत्तत्सुखत्रामिमान्तोऽमुषः ॥ १५० ॥

पत्रच्छुरामे गोपालन् पूयं किमपि भो ! किमु । जाल्यामवास्ति तेष्वेकः श्रोत्रान् भ्रमतां प्रभो ! ॥ १५१ ॥ 30

ग्रामे महीणालाख्यस्य शुख्यपट्टकिलस गौः । कृष्णाऽऽगस्य क्षरेत् क्षीरमात्र सर्वैरपि स्ननेः ॥ १५२ ॥

गृध्रे रिलिख सा गच्छेद् दुहामानाऽतिपष्टवः । मनामयुद्धति दुग्धं न ज्ञायतेऽत्र न कारणम् ॥ १५३ ॥

तत्र वैर्दृशितं क्षीरमुपविश्यास्य सनिषौ । श्रीमत्पार्श्वप्रभोः स्त्रोत्रं प्रोषे प्राकृतं वस्तु कैः ॥ १५४ ॥

1 N लमर्षयजमः । 2 N प्रोचुरस्सूत्रम् । 3 N त्रयी । 4 N द्वितीयेऽङ्किः । 5 N वृत्तः । 6 N शारिणी । 7 N त्रयी-
मिदुः । 8 N वारिषारणतः । 9 N स्वरूपतया । 10 N एतानि यथागतः । 11 N शुभ्रतः । 12 N यथा ।

‘जपति हृद्यणेत्यादि’ वृत्तं द्वात्रिंशत्तमं वदा । अथदन् चरनं तत्र नासाग्रन्यस्तद्वत् ॥ १५५ ॥

मनस्य प्रकटं धीमत्संगेनाग्रप्रभोक्तनः । शनैरुन्निद्रतेनसि धिम्बं तत्प्रतिपद्यतुम् ॥ १५६ ॥

भगवंतं सुरभिः सहपादिदेवेतद्वत्सदा । गतो योगः सममोऽपि कायोऽमूर्त्त कनकप्रभः ॥ १५७ ॥

गन्धामोभिः स संस्तव्य कर्पूखदिविदेषनैः । विदित्य पाचितः सोमनसैः सोमनसैस्तदा ॥ १५८ ॥

5 पथे तस्योपरि प्जया सज्जयावसितैरया । सजादयारिवात् तत्र सहो शम्भ्यान्मोहनयत् ॥ १५९ ॥

प्रासादापं ततश्चन्द्रः आद्वारं द्रव्यस्य नीलनम् । अठेनेनामिदद्वं शम्भ्यैरनुमता य भूः ॥ १६० ॥

धीमद्दृष्ट्वादिनिष्पन्नं धादेराग्नेश्वराभिषः । महिषादयं पुरापातः समाहायि धियां निधिः ॥ १६१ ॥

अनुयुक्तः स ‘संमान्य कर्मान्तरविषयः । अथ प्रासाद अरिभे’ मोऽविरात् पर्वपूर्वत ॥ १६२ ॥

कर्माप्यक्षस्य कृत्वा यद्गन्ग एको दिनं प्रति । विहितो धृतरूपश्च सुखी वण्डुलमानकम् ॥ १६३ ॥

10 विद्वन् भोजनार्थं ऐन ऐन द्रव्येन कारिता । स्या देवकुलिया चैतं मा उवाऽद्यापि हृदये ॥ १६४ ॥

गुणे सुदुर्लभं विषयं य पृथगाद्यं न्यवेक्षयन् । तद्वाग्री परणापीशलेपानेतदुपादितम् ॥ १६५ ॥

खपनारमुनो गोमं महापा यस्तु कद्रवम् । क्रियतां हि विपुण्यानां प्रताप्रीमृषते मया ॥ १६६ ॥

तदादेसादतोऽपारि त्रिस्तुत्तमिना स्तुतिः । मयुष्यैः पटमानाऽत्र सुदोषद्रवनाशिनी ॥ १६७ ॥

सत्यः प्रभृन्वदधीर्भक्तोपाश्रित्यतुल्यम् । प्रवृत्तं योगतोऽदिदुःखं गदाशयनाशनः ॥ १६८ ॥

15 अद्यापि वल्लतो जन्मकल्याणकमहाभदे । आगो भयलकभादः ॥ य स्तवयति प्रभुम् ॥ १६९ ॥

विष्णवात्मन्य पाशान्यमामोऽष्टरपरं । ऐतिहाय्यं भूयते पूर्वं कथितान् मथिता जने ॥ १७० ॥

मनेलीयं हृद्यणीं पथं द्विकथयत्ये (२२२२) । आपादः भाषको गोरोऽष्टारण्यं प्रतिमायम् ॥ १७१ ॥

धीमात् जिनेश्वरः सुरिण्या भीमुद्विस्तागरः । विष्णुः श्वात्पेतो संख्यात्वा रिषमीयतुः ॥ १७२ ॥

धीमान् भयद्वयोऽपि सागमस्य भवाय [म्] । यस्तने श्रीकर्णाराज्ये परलोचनितोभितः ॥ १७३ ॥

20 विषाय योगार्तयेभिरभूनापराधतः । परं लोकमन्तये भर्षस्यानैकपीतिधिः ॥ १७४ ॥—युग्मम् ।

युक्तान् लोऽभयदेयसुरिसुगुरोरीहस्य सतरमर्षितः

कल्याणैकनिषेदनं कलिकलादौलाप्रयत्नप्रभः ।

भूगात् सुधरसुधैर्द्विततमः प्रप्यंसर्गुणैर्द्वयः

अथः श्रीनिलयो लयं दिशतु यो प्रापयन् नन्दोदये ॥ १७५ ॥

25 श्रीगन्धर्वमत्सुरिपहसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

गन्धर्वः सुरिरेन येतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीसुता ।

श्रीपुष्पार्पिणरिप्रतो हृणगिरी प्रभुप्रसूतिभिर्भो

युक्तान् लोऽभयदेयसुरिसुगुरोः शुद्धो महेंद्रुमभः ॥ १७६ ॥

यस्त्वत्पत्न्यपुत्रीयकृतनिलकण्ठीकरूपविजयम् ।

20 श्रीमत्पुष्पसुजाते सुमनसिप्रं नयकुलधीः ॥ १७७ ॥

॥ इति श्रीभयदेयसुरिप्रवणः ॥

॥ अंशपा १८२, म० ४ । उमपं ४८१ ॥

२०. श्रीवीराचार्यचरितम् ।

६१.

वीराचार्यः शिष्ये 'बोऽस्तु सन्तः क्रोधापरिक्षयम् ।

यदभ्यासे कृताभ्यासाः' कर्तुमिच्छन्ति साम्प्रतम् ॥ १ ॥

यत्करत्पशेमात्रेण कन्यादिष्वपि संक्रमम् । विद्याय भारती वक्तिः कथं वीरः स वर्ण्यते ॥ २ ॥

बहुश्रुतसुत्राच्छ्रुत्या तद्वृत्तं कियवप्यहम् । वर्णयिष्यामि बालः किं न वक्ति स्वानुमानतः ॥ ३ ॥

श्रीमच्चन्द्रमहागच्छसागरे रत्नसैलवत् । अवान्तराख्यया गच्छः पंडित इति विबुधः ॥ ४ ॥

श्रीभावदेव इत्यासीत् सुरित्र च रत्नवत् । पात्रे जेहादिहीनोऽपि सदा लोकहिते रवः ॥ ५ ॥

श्रीमद्विजयसिंहाख्याः सूरयस्तत्पदेऽभवत् । प्रतिवादिद्विपचटाकटपाटनलम्पटाः ॥ ६ ॥

तत्पट्टमानससरोहंसाः श्रीवीरसूरयः । वभूवुर्गति-शब्दाभ्यामनन्यसदृशश्रियः ॥ ७ ॥

राजा श्रीसिद्धराजस्त्रान् मित्रत्वे स्थापयन् गुणैः । स्वभावविशदे शेष वदाति कुमुदे सुखम् ॥ ८ ॥

अथ मित्रं समासीनो नृपतिर्नर्मणाऽवदत् । श्रीवीराचार्यमुमिदं तेजो वः क्षितिपाभयात् ॥ ९ ॥

अथाहुः सूरयः स्वीयप्रज्ञामागैर्यिज्जन्मते । प्रतिष्ठा नान्यतः खा किं सिंहोज्ज्वली तुपाहतः ॥ १० ॥

राजाह मत्सर्नां युक्त्वा 'भयन्तोऽपि विदेशगाः । अनाथा इव भिक्षाका बाह्यभिक्षाभुजो नतु ॥ ११ ॥

सूरिराह भयक्षेम सन्वानमिष नोऽभवत् । दिनलनीयन्ति गच्छाम आघृष्टः सन्म्रतं भवान् ॥ १२ ॥

भूपः प्राह न दास्यामि गन्तुं निजपुरात् तुं वः । सूरिराह निषिधामो बान्तः* केन बयं नतु ॥ १३ ॥

इत्युक्त्वा स्वाश्रयं प्रायात् सूरिर्भूरिकलानिधिः । तरोध नगरद्वारः सर्वार्थं नृपतिर्नरैः ॥ १४ ॥

इतश्च गुरवः सान्धर्व* धर्मकृतं विधाय ते । विधिषद् विदुष्यन्तं श्रीपर्णपट्टकासनाः* ॥ १५ ॥

अभ्मात्मयोगतः प्राणनिरोधाद् गगनाप्वना । विद्यायलाब ते प्रापुः पुरीं पल्लीतिलकहयः ॥ १६ ॥

प्रातर्विलोकिते तत्रादृष्टे राजा* व्यविन्ययत् । किं मित्रं यत एवायं सदा सिधिलमोहधीः ॥ १७ ॥

ईदृक् पुनः कथं आप्योऽनेकसिद्धिब्रूलावनिः । सिद्धलोहे वयं मन्धपुण्याः पिण्याकसंनिभाः ॥ १८ ॥

इतश्च ब्राह्मणैः पल्लीयासैः श्रीपत्तने पुरे । विज्ञाप्यवतरं श्रीमञ्जयसिंहनरेशिबुः ॥ १९ ॥

विधि-नक्षत्र-वाराभासरम्यकिमुते दिने । श्रीवीरसूरिरायातः संगतो न इति स्फुटम् ॥ २० ॥

श्रुतेति विममशोथ भूपालः फेलिरीहरी । विकृता यत्स एवैष प्रेमोद्वापोहवासरः ॥ २१ ॥

ययायाकाशमार्गेण तद्रात्रावैव स प्रयत् । नर्मलीलाक्षित्तियेऽङ्घ्रि तद्विज्ञानां स संगतः ॥ २२ ॥—युवयम् ।

वल्कण्डा* रसपूर्णोऽथ प्रधानात् प्राहिपोभूपः । आह्वानाय महाभक्त्या ययुस्ते तत्र मंजु च ॥ २३ ॥

नृपस्वानुनयः सान्द्रीकृत्य तैश्च प्रकाशितः । औदासीन्यसितास्ते च प्रोचुः प्रवृत्तसंयमाः ॥ २४ ॥

*निजं विद्यापलं श्यातुं वयं हि विजिहीर्षयः । देशान्तरं पुराप्यात्मस्थानत्यैर्ज्ञावते न तत् ॥ २५ ॥

कारणं सद्दकार्यत्र राज उभावचं वचः । तस्माद् विद्वज् देशेषु यथेष्टाभ्यासो भवत्युरे ॥ २६ ॥

हर्लेभं मलुपं जन्म त्रवं विद्या बलं श्रुत् । मुषा नरापिषलेहे मोहेः को नाम हारयेत् ॥ २७ ॥

इलाकण्योय ते ओचुरेकं ऋषुभ भूपतेः । वचःसिद्धत्यमस्माकं त्वत्संगात् तथ्यत्वात्पदम् ॥ २८ ॥

भविष्यति पुनः कालमियन्तं पितृनाम तत् । सिद्धे भवति पार्श्वे बयं सिद्धा हि नान्यथा ॥ २९ ॥

— ॥ N-नोऽस्तु । 2 A कृताभ्यासः, कर्तुमिच्छन्ति, D कृताभ्यासाः । 3 N समासीनो । 4 N भवतो । 5 N 'उपय' । 6 N यातः । 7 N सर्वेन वृत्तेनैरे । 8 N सान्धर्व । 9 N श्रीपशदिका । 10 N श्रवितयत् । 11 N उच्यमाणः । * एष श्रीभो नास्ति N पुस्तके ।

श्रुतेति बहुमानात्रेतिव वैराददे वचः । आयासते पुरे तत्र मा चिन्ताऽत्र विधीयताम् ॥ ३० ॥
 महाभोधपुरे योद्धाव वादे जित्वा वहूनय^१ । गोपालगिरिमागच्छन् राजा वत्रापि पूजिताः ॥ ३१ ॥
 परप्रवादिनस्तैश्च जितालोपानं च भूपतिः । छत्रचामरमुग्मादिरजचिह्नान्वदान्मुदा ॥ ३२ ॥
 व्यावृत्ताय^२ निजो भूमिमायान्तस्तेऽवतस्थिरे । पुरे नागपुरे तत्राप्यकार्षुश्च प्रभावनाः ॥ ३३ ॥
 5 ज्ञात्वाय सिद्धराजेनाहूता भक्तिभृताऽय ते । प्रैषुः परिच्छदे गोपगिरिपञ्चसमर्पितम् ॥ ३४ ॥
 विजहुः सूरयस्तस्माच्छनैः संयममात्रया । अणद्विल्लपुरासत्तं चारूपश्राममागमन् ॥ ३५ ॥
 अभ्युद्ययावय श्रीमज्जयसिंहनरेश्वरः । प्रवेशोत्तवमाधत्ताट्टपूर्यं सुरैरपि ॥ ३६ ॥

१२.

अथात्र वादिसिंहाख्यः सांख्यवादी समागमन् ।

पत्रं^३ प्रदत्तवानीदकूलिखितं श्लोकदुर्घटम् ॥ ३७ ॥

10

तथा हि—

उद्धृत्य बाहू किल रारदीति यस्यास्ति शक्तिः स च बाधदीतु ।

मयि स्थिति वादिनि वादिसिंहे नैवाक्षरं वेत्ति महेश्वरोऽपि ॥ ३८ ॥

श्रीमत्कर्णमहाराजपालमित्रं यतीश्वरः । गोविन्दाचार्य इत्यस्ति वीराचार्यकलागुरुः ॥ ३९ ॥

राजो रहः समागत्य छत्रवेपः क्षमापिषः । ग्राह सं किमयं भिक्षुरपि पूर्यैः प्रतीक्ष्यते ॥ ४० ॥

15

तैः प्रोचे भवतमेव यागं विडोक्त्याऽत्र भूपते ! । प्रभाते विवदिष्यन्वं वीराचार्यो विनेष्यते ॥ ४१ ॥

प्रतीतो राजा प्रभाते तमाह्वयत् वृषपर्षदि । स निःस्पृहत्वदम्भेन ज्ञान्तोऽववदिदं वदा ॥ ४२ ॥

वयं किमागमिष्यामो निःसंगा यदि भूपतिः । अस्मद्वाकौतुकी भूम्यासतोऽत्रायान् सोऽपि तत् ॥ ४३ ॥

प्रातः कुतूहली राजोरीकृत्य तदप्यय । तदायासे समागच्छदुर्ग्यामुर्ग्यामुपाविशत् ॥ ४४ ॥

तमाहवत गोविन्दसूरिं सूरिसमासदम् । सोऽपरान् साकृदीपीपद् विदुषोऽपि पुरो दधे ॥ ४५ ॥

20

वीराचार्यं महाप्रज्ञप्रमदावानेकज्ञाश्रमम् । उयत्कवित्वं वक्तृत्वावर्षि पञ्चाक्षरं च ॥ ४६ ॥

समापयौ ततस्तत्रोपविष्टः कम्बलासने । राजाह को वदेदेपामयुना वादिना सह ॥ ४७ ॥

श्रीगोविन्दप्रभुः स्नाहानौषिलभरसंगिना । अनेन शास्त्राधोधितरण्डोपमधीशुषः ॥ ४८ ॥

अह्नेन सह छत्रज्जते यदन्वत्तुं शिशुः कृती । वीरो यद्विष्यति ग्राहः श्रुत्वा वादी स चावदत् ॥ ४९ ॥

हुन्धगन्धमुष्णो शुषः किं वक्ष्यति मया सह । असमानो विमहोऽयं नास्माकं भासते शुभः ॥ ५० ॥

25

राहोये क्षीरपण्ठास्पादर्यपीयूषगन्धितः । अस्मात् स्वन्मदयत्तूरविभ्रमः स हरिष्यति ॥ ५१ ॥

श्रुत्वेति स उपन्यासमवशावशतो दधे । अर्धकूर्परं हस्तस्थमस्तकस्तर्कसंभयम् ॥ ५२ ॥

किरते वत्र चाजस्वत् श्रीवीरो विदुषां प्रभुः । वदामि गद्यात् पद्याद् वा यस्मिन्नेव भासते ॥ ५३ ॥

क्षेच्छं तदुदिश छन्दोऽलंकारं च समागतः । सर्वांस्तुवाद्मर्षांस्तुवाद् वा सत्त्वं भवात् ॥ ५४ ॥

श्रुत्वेति स पुनः ग्राह गूर्जराहम्बरः पुरः । मम न^४ क्रियते बालः किं ज्ञास्यति^५ भवाविदं ॥ ५५ ॥

30

अथ शक्तिसत्तात्ते चेत् पदेन छन्दसा पुनः । वद सत्तमयूरेणालंकाराग्निहवात् तथा ॥ ५६ ॥

सर्पातुषादनाश्रित्य स निशान्येति व जगौ । उत्तिष्ठासनसत्तोऽस्याः सावधानत्वं च शृणु ॥ ५७ ॥

ययं नहि मिरा देव्या अवहेलां विदध्महे । अहंशुगपुरो वादाद्वारुण्येति स चोत्थितः ॥ ५८ ॥

पावि धीरं ततो वीर यथा प्रागुत्संश्रयान् । उपन्यस्यन्तमाकर्ण्योस्तिवतोद्यतगीर्णलः ॥ ५९ ॥

1 N बहूरा तथा । 2 N व्यावृत्ताय । 3 N परे । 4 N छिन्निकश्लोकः । 5 N कवित्वपेक्षताः । 6 A N, कर्तुः । 7 N गमनं । 8 A ज्ञास्यति ।

भीवीरे विरते जल्पादर्थतस्तस्य कुर्वतः । अनुवादं जगादासौ जल्प सर्वानुवादतः ॥ ६० ॥
न शक्तोऽहमिति ग्राह चादिर्सिंहस्ततो वृषः । सयं बाहौ विघ्नयानुं पातयामास भूतले ॥ ६१ ॥
वक्तुं न शक्त्येदुचैरासने कथमासिवान् । वया च कनिराजः भीष्मीपालो वाक्यमग्नवीत् ॥ ६२ ॥

शुणेरुत्तुङ्गतां याति नोचैरासनसंस्थितः ।

भासादक्षिखरस्योऽपि काकः किं गरुडायते ॥ ६३ ॥

5

सतो विदन्मयमानं तं दृष्ट्वा भीवीर ऊचिवान् । श्रूयतां भूप मे वाणी प्राणी दर्पेण जीयते ॥ ६४ ॥
यदनेन नराधीश ! शुद्धन्यायैकनिष्ठधीः । सभाध्यक्षमवकातो^१ वर्षाभ्रमगुरुर्भवान् ॥ ६५ ॥
स्वास्त्वानुजस्तिरायासप्रदानात् प्रीणिता दृढम् । त्वद्दृष्ट्वा कोपमूरन देव्यदाद् वाचि मन्दताम् ॥ ६६ ॥—पुनर्मम् ।
बाचां रणे तु चास्माकं प्रावृद्धः समयो ह्ययम् । बापी निगृह्यमाणो हि संरक्ष्यः प्रसिवादिना ॥ ६७ ॥
सतो विमुच्यतां श्रीमन् ! मदात्पोऽयं कृपासदम् । निःसन्धेति शृपेणासौ मुको^२ दृष्ट्वा सतो बहिः ॥ ६८ ॥ 10
जयपत्रपर्णादस्माददे तेजः परं तदा । द्रव्यं तु निःसृहत्वेन वृष्टयसि पुनर्न सः ॥ ६९ ॥

१३. अन्यदा जययात्रायां बलिते^३ गूर्जरेक्षितुः^४ । चतुरङ्गचमूचके रेणुच्छादितभानुनि ॥ ७० ॥

भीवीराचार्यवैद्यस्य पुरतः सञ्चारिष्युनि । वृषमीक्षितुमाते च कवीन्ध्रे तत्र विद्यते ॥ ७१ ॥

क्रमात् तत्र च संग्रातः भीसिद्धापीशभूपतिः । वं समीक्ष्य कविः कश्चित् समस्यपद्मभ्यधात् ॥ ७२ ॥

सदुद्दिश्य कथौ वीराचार्ये दष्टिं व्यधात्पुनः । अनायासात् पतोऽपूरी कृतिता तेन सत्वरम् ॥ ७३ ॥ 15

तथा हि—

कालिन्दि ब्रूहि कुम्भोद्भवजलधिरहं नाम गृहासि कस्मा-

कष्टत्रोमं नर्मदाहं स्वमपि मम सपत्न्याश्च गृहासि नाम ।

मालिन्यं तर्हि कस्मादधिरलविगलत्कञ्जलैर्मालिनीनां

वाष्पान्मनोभिः किमासां समजनि बलितो गूर्जराणामधीशः ॥ ७४ ॥ 20

श्रुत्वेति भूप आचक्ष्ये तव सिद्धगिराऽनया । भालवेशं गृहीष्यामि संशयो नात्र मे हृदि ॥ ७५ ॥

तस्या बलानकथेनाशिष्टो मे क्षुण्णिमद्गः । बिलसस्य पताकेयं तवस्तत्रास्तु सा दृढम् ॥ ७६ ॥

भीमावाचार्यवैद्यस्य पताकाऽमूद् बलानके । महता विहितं यस्माच्चिरेणापि न नश्यति ॥ ७७ ॥

१४. बादी कमलकीर्त्याय आशान्वरयतीश्वरः । वादशुद्राश्चदभ्यागादवशात्तान्पकोविदः ॥ ७८ ॥

आस्थानं सिद्धराजस्य निद्रारुणह्वयार्दितः । वीराचार्यं स आह्वय्य मन्दासं विदुषां रणे ॥ ७९ ॥ 25

पञ्चवर्षपयाजं स सहृदय्य समागमत् । अवहत्यां यादितं तं पीक्ष्य न्यसिदशस्तेन ॥ ८० ॥

स पोषण्यस्यार्थं सर्वसामर्थ्येन गुरुस्तवः । भीवीरो बालया सार्द्धसंख्यं क्षुतुकदिव ॥ ८१ ॥

स वं दृष्ट्वाऽनवीद् बादी भूपते ! भवतः समा । नोचिता विदुषां बाल्यीडाविप्रवसम्भृता ॥ ८२ ॥

‘राजाऽऽह स्वप्रमाणेन श्रीदलेप बुधेश्वरः । इत्युक्त्या मेक्षितो^५ वीरो वृपेण ग्राह^६ सस्मिन् ॥ ८३ ॥

समानवयसोर्वादी विमृश्येति मया ततः । एषा बाल्य समानित्ये वक्ष्यति^७ निरादर ॥ ८४ ॥ 30

एष बाधपि नम्रत्वाद् दृढवते दिव्यसन्निभः । उभयोरेतयोरस्तु वातो श्रीदक्षणेन नः^८ ॥ ८५ ॥

बीनिर्वाणनिपेयैनास्य च विग्रहः । विधेयस्तदसौ यादशुद्रयासुं विजेष्यते ॥ ८६ ॥

1 N भूयते । 2 N समानवयस्यवत् । 3 B भूयते कृष्ण । 4 N बलितो । 5 N गूर्जरे क्षितुः । 6 N एषा दृष्टप्रमाणेन ।
7 N प्रेषितो । 8 D सह । 9 N B बलावत् । 10 N दृष्टः ।

अरघुदहतां तन्मौली प्रदायोचे यतीश्वरः । तां जल्प वादिनानेन स्थापय श्रीषु निर्वृतिम् ॥ ८७ ॥

ततः सा निपुणाधीतप्रमाणविदुषामिव । वाग्मरैः स्थापयामास तेनाश्रयस्थितोत्तरैः ॥ ८८ ॥

अनेदमूकतां प्राप्ते तत्र विरक्तमानसे । सल्लुर्जयजयारावाः सम्भ्यातां नृपतेरपि ॥ ८९ ॥

भूपालः प्राह को जेता यत्सभां तपति प्रभो । श्रीवीरे वादिवीरेऽत्र सिद्धेऽनेकानु सिद्धिषु ॥ ९० ॥

5 यदीयदस्तापक्षेन सकान्वा यत्र तत्र च । वाग्देवी भाषतेऽजसं स शक्यः केन वर्णितुम् ॥ ९१ ॥

एवं युगप्रधानाभगुणव्यूताः पटा इव । श्रीवीरसूरयः पान्तु मन्थजाड्यापहारिणः ॥ ९२ ॥

श्रीमत्कालकसूरीणामनिर्वाच्यं प्रमाद्वृतम् । अद्यापि यत्कुले वीराः प्राग्वीरान् भासयन्त्यमी ॥ ९३ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीभुवा ।

10

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ श्रीवीरवृत्ताद्भुतं

श्रीमद्युगसुनीन्दुना विशदितः शृङ्गः सर्विशोऽभवत् ॥ ९४ ॥

॥ प्र० ९६ अ० ११; उभयं ४५५२ अ० ११ ॥

॥ इति श्रीवीरसूरिप्रबन्धः ॥

२१. श्रीवादिदेवसूरचरितम् ।

श्रीदेवसूरिवः पातु य आक्रम्य दिगम्बरम् । कीर्तेरपि स्त्रियः सिद्धमूलधिष्य^१ मतिष्ठिषत् ॥ १ ॥

देवाचार्यः श्रिये^२ भूयात् केवलज्ञानशालिनाम् । विमोच्याभोजनं येनाव्युचिच्छितः शासने कृता ॥ २ ॥

जीवितानादिराजीवममध्यमहितोद्यम् । अनन्तविभुद्रोहं वदनं तस्य सत्सुमः ॥ ३ ॥

भ्रान्तिसंघर्तकभ्रान्तिदुर्घत्तरजसः शमे । अवारयारिवाहसि तद्दृत्तं परिकीर्त्यते ॥ ४ ॥

5

११. अस्ति गूर्जरदेशस्य नवनीतमिवोद्भूतम् । अष्टादशशतीनाम मण्डलं स्वर्गसण्डलम् ॥ ५ ॥

तत्र मङ्गलहृतं नाम नगरं नगराभिभिः । भ्रान्तलेखेव महादुर्गमगन्धं सूर्यरोचिषाम् ॥ ६ ॥

सद्भुतोजीवनच्छायो राजमानः स्वतेजसा । प्राग्वाटवंशशुक्लासीद् वीरनागाभिधो गृही ॥ ७ ॥

तस्मिन्ना सत्क्रियाधारा प्रियंकरगुणावनिः । जिनदेवीति देवीव मेना हिमवतो बभौ ॥ ८ ॥

अन्यदा सा निशि स्वप्ने पीयूषरुचिर्मेक्षत । प्रविशन्तं मुखे वृष्णवामवारेच्छया किल ॥ ९ ॥

10

अन्वये गुरवस्तस्य श्रीसुनिचन्द्रसूरयः । सन्ति श्रान्तिकमभ्रान्ते येषां नामाक्षराण्यपि ॥ १० ॥

प्रातः सा वस्तुते^३ गत्वा नस्था सत्त्वमहालया । अपृच्छन्मुदिताचार्यं^(०४) सप्रसादितशायशुभाः ॥ ११ ॥

देवश्चन्द्रनिभः क्रोड्यवततार तबोदरे । आनन्दमिष्यते विश्वं येन ते चेत्यमादिशत् ॥ १२ ॥

अथ सा समयेऽसूत सुतं यशोपमयुतिम् । यत्तेजसा कलिः शैलश्रक्त्ये मेदनीतितः ॥ १३ ॥

हृदयानन्दने तत्र वर्धमाने च नन्दने । चन्द्रस्यप्रात् पूर्णचन्द्र इत्याख्यां वतिषा व्यधात् ॥ १४ ॥

11

कदाचिन्नगरे तत्रादिर्न जहो जनान्तरुत् । सहसैव यतो लोकः प्रेक्ष्याप्रेक्ष्यत्वमादपो ॥ १५ ॥

वीरनागो विचित्रैतद् वृक्षिणां विद्यमाश्रयत् । भृगुकच्छपुरे प्राप लाटदेशविभूषणम् ॥ १६ ॥

विहारं जंगमं तीर्थं श्रीसुनिचन्द्रसूरयः । चक्रुस्तत्र तदादेशात् स्वापितोऽसौ सपरिमिभिः ॥ १७ ॥

वर्षाष्टकययाः पूर्णचन्द्र इत्यस्य नन्दनः । शक्रे 'सुखासिकाशीनां वाणिज्यं शैशवोचितम् ॥ १८ ॥

वित्तं नोवित्तदन्त्येषु विफासित्पणकैः सयाः । ब्राह्मणा अयापवर्मेत्वेऽपि हि पुण्यानि जायते ॥ १९ ॥

20

कस्मिंश्चित्तदनेऽन्येयुगैतो व्यजनविक्रये । द्रम्मात् हेम च गेहेहो पितेऽन्त्येमेक्षत ॥ २० ॥

'भयाभागाद् घटदलक्ष्णवर्कपाङ्गरूपतः । पश्यति स ततः पूर्णचन्द्रः प्राहतिविसितः ॥ २१ ॥

किमुक्तसि महाद्रव्यं नरसङ्गीयनोपपम् । इत्युक्ते स गृही दध्यौ विद्येऽहो पुण्यवानसौ ॥ २२ ॥

घस्त ! द्रव्यमिदं यशपात्रे क्षिप्त्वा वनार्थव । इत्युक्तः पूरयित्वाऽसौ पात्राण्यस्यार्थवत् तदा ॥ २३ ॥

तत्करस्पर्शमाहात्म्यात् तद् द्रव्यं पश्यति स सा । अपुण्य-पुण्ययोः साक्षादिदं दृश्यतेऽन्तरम् ॥ २४ ॥

25

सोऽन्तर्गोहं क्षितयेवं सर्वं निहितमन्तरा । एका सुखादिकाहेतोः प्रस्तुतित्वेन चार्प्यते ॥ २५ ॥

हृष्टश्च पितुराख्याय^४ ददौ तद् द्रविणं मुदा । वीरनागः प्रमूषां च वयावृत्तमदोऽप्यदत् ॥ २६ ॥

व्यसृशोऽप्ययातार्पणं^५ विमेष पुरुषोत्तमः । दर्शयन्ती स्वरूपाणि लक्ष्मीर्व्यसाभिलापुरा ॥ २७ ॥

रत्नसमुदचन्द्रांशुप्रसरच्छादकोदयः । विरोचन्तो विनेयश्रेदेपानन्तोऽनतिस्वशा ॥ २८ ॥

तत्तच्छेऽप्यवदन् नावं श्रुणु नसव यद्वरम् । वस्तु सम्पद्यते फल मकस्या तत् प्रतिपद्यते ॥ २९ ॥

30

स प्राह नाय ! पूज्यानां वृत्ते नो शुरुतासुताम् । अहं त्वेकमुतो जीर्णलदास्या येऽत्र जीवितुम् ॥ ३० ॥

1 N मूलविषयः । 2 N श्रियो । 3 N तलुरे । 4 B वृत्तविषयः । 5 D वित्त, N वित्तोपलब्धिः । 6 N D तत् ।
7 N रसुपया । 8 N चयित । 9 D विधेयव्याख्या । 10 A उपायात् ।

व्यवसाये क्षमः कीदृशेऽपि नार्ह जनन्यपि । अस्व नश्यत्तुल्येमाऽनन्यसुखद् वदामि किम् ॥ ३१ ॥
 अत्र चेत् पूज्यपादानामाप्रद्वलनमया नहि । विचारणं हि कर्तव्यं गृह्यतोमेष नन्दनः ॥ ३२ ॥—विशेषकम् ।
 प्रमुराहाय मे पञ्चरात्री चारित्रिणां गुणे । सर्वेऽपि ते सुताः सन्तु त्वकस्मादतः प्रति ॥ ३३ ॥
 अमी सापत्निका यावज्जीवं कश्चिपुदास्तव । धर्मं घेहास्व निश्चिन्तः परलोकेऽकाश्वत् ॥ ३४ ॥
 ८ तदभ्यां च ययोदेशकारिणीमनुमान्य च । पूर्णचन्द्रं दृढमर्कं प्रभवः समदीक्षयन् ॥ ३५ ॥

३२. रामचन्द्रमिमां तस्य ददुपनन्दनाश्रयेः । दर्शनोद्भासिनः सहसिन्मुवृद्धिविधायिनः ॥ ३६ ॥

दुर्हयैव्यकलंकस्यापनोदादुपकारिणीम् । यत्प्रज्ञां दुर्गशास्त्राणामपि वागोचरः स किम् ॥ ३७ ॥

वर्क-लक्षण-साहित्यविद्यापारगतः स च । अभूत् स्वपरसिद्धान्ते वर्तमाने कपोलः ॥ ३८ ॥

शिवादेवं वदन् घनघः^१ पुरे घवलके द्विजः । काश्मीरः सागरौ जिम्बे बान्नात् सत्यपुरे पुरे ॥ ३९ ॥

10 तथा नागपुरे क्षुण्णे गुणचन्द्रो दिग्बरः । चित्रकूटे भागवतः शिवभूत्याख्यया पुनः ॥ ४० ॥

गंगाधरो गोपगिरौ धारायां चरणीधरः । पद्माकरो द्विजः पुष्करिण्यां वादमदोद्धुरः ॥ ४१ ॥

निवृत्तः श्रीभृगुश्रेष्ठे कूटणाख्यो भासणामणीः । एवं वादज्योन्मुद्रो रामचन्द्रः शिवायभूत् ॥ ४२ ॥

विद्वान् विमलचन्द्रोऽप्य हरिचन्द्रः प्रभानिधिः । सोमचन्द्रः पार्श्वचन्द्रो विबुधः शुलभूषणः ॥

प्राज्ञः शान्तिस्तथाऽशोकचन्द्रश्चन्द्रोत्तमपत्नः । अजायन्त सखायोऽस्य मेरोरिव कुलाचलाः ॥ ४४ ॥

15 ततो योग्यं परिहाय रामचन्द्रं मनीषिणम् । प्रत्यपि च पदे दत्तदेवसूतिरारामिणम् ॥ ४५ ॥

विदुस्तस्य प्रवं धीरनागारायस्य स्वप्नः पुनः । पुरातनतमुद्राया अनुद्राया सहाप्रवैः ॥ ४६ ॥

महत्तमप्रविष्टां च व्यवपुर्गिपुर्निवांस्ततः । श्रीमच्चन्द्रनवालेति नामास्याः प्रदुमुद्रा ॥ ४७ ॥—युग्मम् ।

३३. अन्यदा गुर्वनुज्ञाताः श्रीमन्तो देवसूरयः । विहारमादुषुः पूज्याः पुरे घवलकामिभे ॥ ४८ ॥

उदयो नाम तत्रास्ति विविधो धार्मिकामणीः । श्रीमत्सीमंघरस्यामिबिम्बं सेप व्यवपापयत् ॥ ४९ ॥

20 स प्रतिष्ठापिधौ वसानिश्चिन्तयन् सद्गुरुं वतः । श्रीमच्छासन्देवीं चाराग्नौ च व्यवमुपोरितः ॥ ५० ॥

युगप्रधानरूपेण श्रीमता देवसूरिणा । प्रतिष्ठापय विम्बं स्वमित्युपादिसताय सा ॥ ५१ ॥

वचदर्थनया विषयप्रविष्टां विदुषुस्तदा । कदाच सति नाम्ना तथैतमपायि विपद्ये ॥ ५२ ॥

३४. जय नागपुरेऽप्येवः प्रमथो मित्रिहीर्षवः । गिरिगन्धर्वमुद्रं प्रापुदत्ता आदरद्वयम् ॥ ५३ ॥

मभिषेजोऽप्यप्रसादस्य गिरिमारोहयः सह । शुद्धिः कर्मवैविध्य्याद् बन्दराशोऽद्वयत् पदे ॥ ५४ ॥

25 ज्ञात्वा ते प्रेयसस्तस्य हेतुं भारोदकं वदा । धौवमात्रे वदा तेन दृष्टोऽसौ निर्बिबोऽमवन् ॥ ५५ ॥

भीमाधेयं नमरुत्तल संसारार्णवतारणम् । सुपुत्रः भीमवम्भ्यां च प्रत्यक्षां शासनेष्वपीम् ॥ ५६ ॥

शाऽवार्हील क्यविष्णुमि विविधे बहुमानतः । दूरे सपादलक्षे त्वं सा धार्मीन्मम वाक्यतः ॥ ५७ ॥

शुद्धसपाटमातायुष्मादेव भिनाद् वतः । व्यावृत्तस्य ततो वेगावर्णाद्विदुषुरे प्रति ॥ ५८ ॥

इत्यास्याय विरोधाच्च देवी दम्प्यो वतः प्रभुः । मय्यन्वाया इवान्वाया वत्सलवन्दनो मदन् ॥ ५९ ॥

30 व्यावृत्तायाय वतः पूजयुत आस्पन् मुनीवपः । आनन्दमसन्नं प्राप्ते काञ्चनान्तो निजाय ॥ ६० ॥

३५. अन्यदा देवयोधाप्यः भीमावर्णवर्धनी । भूरीवाद्बबोन्मुद्रः भीमवत्तनमाययो ॥ ६१ ॥

अवाग्रवत्^२ पत्नं च सख्यद्वारे मनीषुतः । तत्र श्लोकं द्रुपदोक्तं विपुर्धरद्विषय सा ॥ ६२ ॥

एकाद्वात्रिचतुःपंचपण्मनकमने न काः ।

देवयोधे मयि क्रुद्धे पण् मेनकमनेनकाः ॥ ६३ ॥

ततः सपेंऽपि विद्वांस एनमाजेन्य सूर्यवत् । दशो विपरियन्त्रि स्र दुर्वोर्धं सुधियामपि ॥ ६४ ॥

पन्मासान्ते वदा पाञ्चाग्रप्रसादो भूपतेः पुरः । देवसूरिभुं विवरायं दर्शयति स्र च ॥ ६५ ॥ 5

स भूपालपुरः श्लोकं विभेदोद्भूतपीनिभिः । कुलव्यजलवद्रण्डवीलं रासा सतः सुदृन् ॥ ६६ ॥

अथास्य श्लोकस्य विवरणं—कै ये रै शब्दे । कायन्तीति कचित् ङप्रत्यये काः शब्देन वादिनः । ते पक्षः । सन्तीति क्रियाध्याहारि, पद्मादिनो न सन्ति । क सति—देवयोधे मयि क्रुद्धे सति । पुनः कर्पमूले—एकद्वित्रि-
चतुःपंचपण्मेनकमने । मां क माने, माने माः किं प्रमाणं । एकं प्रमाणं प्रत्ययरूपं येषां ते एकमात्रं, चार्थकाः,
एकप्रमाणवादिनः । तथा द्विमात्रं—द्वे प्रमाणे प्रत्यक्षानुमानरूपे येषां ते द्विमात्रं, द्विप्रमाणवादिनो योऽस्यः 10
तृतीयादि । तथा त्रिमात्रं—त्रीणि प्रमाणानि प्रत्यक्षानुमानागमरूपाणि येषां ते त्रिमात्रं, त्रिप्रमाणवादिनः सांख्याः ।
चत्वारि प्रत्यक्षानुमानागमोपमानारूपाणि प्रमाणानि येषां ते चतुर्मात्रं, चतुःप्रमाणवादिनो नैयायिकाः । तथा
पंचमात्रं—पंच प्रत्यक्षानुमानागमोपमानार्थपक्षिरूपाणि प्रमाणानि येषां ते पंचमात्रं, पंचप्रमाणवादिनः ब्राह्म-
कराः । तथा षण्मात्रं—षट् प्रत्यक्षानुमानागमोपमानार्थपक्षिरूपाणि प्रमाणानि येषां ते षण्मात्रं, षट्प्रमाण-
वादिनो मीमांसकाः । तेषामिनास्तदेतृत्वात्, ताव् कमठे अभिलपति, स एकद्वित्रिचतुःपंचपण्मेनकमने, 15
तस्मिन्मयि । तथा मेनकमनेनका अपि न काः न वादिनः । मा लक्ष्मीः, तस्या इनः स्वामी विष्णुः, कमनो महा,
इन आदित्यः, मेनकमनेनाः । अन्वत्पातकप्रत्यये मेनकमनेनकाः । तेऽपि विष्णु-ब्रह्म-सूर्या मयि देवयोधे क्रुद्धे
सति अस्मान्वाद्यं का न वादिनः । यतों—दैवान् योधयति—इति शब्दव्युत्पत्त्या तेऽपि मया योधिताः सुरान्
अपन्ति । ततो मानुषाणां पट्टपादिनां विदुषामपि किं प्रमाणं का यावत् ॥ इति पञ्चापलंघ्याख्या ॥ अं १६ ॥

३०

॥ ६६. अथासि धाहृदो नाम धनवान् धार्मिकाग्रणीः । शुद्धादान् अग्रन्याय चके विशासनमसौ ॥ ६७ ॥ 20

आदिदयदानविक्रमं कृतं यत्र धनं व्यये । प्रसुराहाले ये जेने द्रव्यस्य सफलो व्ययः ॥ ६८ ॥

आदेशानन्तरं तेनाकार्यं धीमिनालयः । हेमात्रिपयल्लुप्तो दीप्यत्कृन्महामणिः ॥ ६९ ॥

श्रीमदो यद्वैमानस्योभरद् विन्ध्यमद्भुतम् । यत्तेजसां विवाधन्द्रसूर्येकान्तमपिप्रभाः ॥ ७० ॥

श्वेतैकादशके साष्टसप्तौ विक्रमाकृतः । वत्सराणां व्यतिक्रान्ते श्रीमन्निचन्द्रसूर्यः ॥ ७१ ॥

आरापनातिविभेदं कृत्वा मायोपवेकनम् । शम्भोयूपकहोलेमुपासे त्रिदिचं ययुः ॥ ७२ ॥—सुमम् । 25

यत्तरे वत्र चैकत्र पूर्णे श्रीदेवसूरिभिः । श्रीवीरस्य मसिहं स धाहृदोऽप्यत्यन्तम् ॥ ७३ ॥

॥ ७७. अथ नागपुरे श्रीमाय देवसूरिभुवयो । अम्बागाह्य च श्रीमान्हादुननरेधरः ॥ ७४ ॥

अननस राधापावः स च भगवत्प्रेधरः । देवयोधे इमानायांमांषारोऽप्यद्रम् सुम् ॥ ७५ ॥

या येपं—

यो वादिनो दिजिह्वान् साटोपं विपममानमुद्दिशतः ।

30

शमपति स देवसूरिर्नैर्न्द्रयन्धः कथं न स्यात् ॥ ७६ ॥

यं पाठो महाभयया स्थापितो नगठग्नय । रासा विशावत्सरायों मय्यान् योधयति स्र सः ॥ ७७ ॥

यत्र भीसिद्धराजोऽप्य गमं ररुषेवपम् । वयसं देवसूरिं च शाला व्यावशृते वदा ॥ ७८ ॥

गम्भीरिष्ठेऽप्य वनिमे दुर्गं हातुं न शक्यते । इति श्यात्वाऽऽह्वयद् भयया नृपा भीपस्तने सुम् ॥ ७९ ॥

तत्र वर्षास्रवस्याप्याधिनो^१ तं चाम्भमित्रयत् । प्राकारं जगृहे श्रीमान् सिद्धराजश्च सत्वरम् ॥ ८० ॥

५ ८. अथ कर्णावतीसहोऽन्येद्युक्कण्ठितः प्रभोः । आह्वययन्महाभक्त्या चतुर्भासकहेतवे ॥ ८१ ॥

ततस्तत्राययुः पूष्याः सहादेशपुरस्कृताः । शुद्धोपाश्रयमासाद्यावस्थानं प्रतिशुश्रुवुः ॥ ८२ ॥

अरिष्टनेमिप्रासादे व्याख्यानं च प्रतुष्टुवुः । अयुष्यन्तापुधा लोका बस्य अवगतो घनाः ॥ ८३ ॥

५ इत्थञ्च दक्षिणायाः श्रीकर्णाटनृपतेर्युक्तः । श्रीजयकेशिदेवस्य श्रीसिद्धेश्वरसूनुः ॥ ८४ ॥

अनेकवादिनिर्जिष्णुर्वादिपुत्रकपद्धतिम् । वामपादे बहन् गर्वपर्वताधित्यकाश्रितः ॥ ८५ ॥

जैनो जैनमतद्वेषिदर्पसर्पकरण्डिका । श्रीमान् कुमुदचन्द्राख्यो यादिवन्नी दिगम्बरः ॥ ८६ ॥

श्रीवासुपूयपैलस्थो वर्षानिर्वाहहेतवे । श्रीदेवसूरिर्यमोक्त्याप्रभावामर्षणस्त्रदा ॥ ८७ ॥

दानान्मुखरयन् वंदितृन्दानि प्रजिघास सः । उदीपयन् बचोभिर्लालं सूरिं शमिकुलेश्वरम् ॥ ८८ ॥

१०

—पंचभिः कुलकम् ।

वैतालिकपतिर्धर्मिषर्पदन्तःप्रविश्य च । आह स्तुतिपरस्त्रस्य कान्वाभि ज्योतीतये ॥ ८९ ॥

गेय-वाङ्मययोः पारदश्वरौ प्रेक्ष्य यन्मतिम् ।

वीणापुलकश्चद् ब्राह्मी विस्मिता तदपारगा ॥ ९० ॥

तदस्तद्राक्षमास्याय तदुपास्त्रिवरास्त्रिकाः । सिवाम्बराः परानन्दभाजो भवत किं न हि ॥ ९१ ॥

१५

तथा हि—

हंहो श्वेतपदाः किमेव विकटाटोपोक्तिस्रष्टकितैः

संसारावटकोदरेऽतिविषमे मुग्धो जनः पात्यते ।

तत्प्राप्तव्यविचारणामु यदि वो हेवाकलेशस्तदा

सत्यं कौमुदचन्द्रमहिमुगलं रात्रिदिवं ध्यापत ॥ ९२ ॥

२०

अथाह देवसूरीणां प्राणिकयाख्यो विनेयराद । दर्शनप्रतिकूलामिर्वागी रोषाङ्कुरं बहन् ॥ ९३ ॥

तद्यथा—

कः कण्ठीरवकण्ठकेसरसदाभारं स्रष्टात्यंहिणा

कः कुन्तेन शितेन नेत्रकुहरे कण्डूयनं कांक्षति ।

कः सन्नद्यति पन्नगेश्वरशिरोरत्नावतंसश्रिये

यः श्वेताम्बरदर्शनस्य कुरुते धन्यस्तस्य निन्दारमिमाम् ॥ ९४ ॥

२५

प्राणिक्यः शिष्यप्राणिक्यं जगदे देवसूरिभिः । नात्र कोपावकाशोऽस्ति खरवादिनि दुर्जने ॥ ९५ ॥

अथ धन्विराज आह श्वेताम्बरचणकगुरोय इह बादी ।

श्वेताम्बरवमसोऽकः श्वेताम्बरमक्षवधूतोऽयम् ॥ ९६ ॥

श्वेताम्बरप्रहसने स सूरपारः भ्रमुः कुमुदचन्द्रः ।

किं वाच्यस्तव याचा सदृश किमिहान्यवाग्वहमोदः ॥ ९७ ॥

३०

स गुरुः प्राह नाहंयुनेतमासाकदर्शने । ततः ब्रूयन् सद्भावतुः 'पुर एक हि वाचिकम् ॥ ९८ ॥

तद् यथा—

दिगम्बरशिरोमणे । गुणपराङ्मुखो मा स भू-

र्गुणग्रहफलं हि तद् वसति यद् रमापङ्कजे ।

ततस्त्यज भदं कुरु प्रशमसंयतान् स्वान् गुणान्

दमो हि सुनिभृषणं स च भवेन्मदव्यत्यये ॥ १९ ॥

इत्येवं कथिते वन्दिद्वरेणास्य पुरो मुनेः । वादिनः सोऽवदन्मूर्खसाधूनां क्षम उचरत् ॥ १०० ॥

उत्तेजनं किमप्येव कियते चित्तपीडनम् । अस्य विद्याकलामध्वं ज्ञायते येन वत्तवः ॥ १०१ ॥

विमृश्येति निजैः साधुवृन्दं रघ्यान्तरागतम् । वैरातुबन्धचेष्टाभिरुपासार्जन्यदद्भुतम् ॥ १०२ ॥

इत्येवमुपपद्येऽत्र निःप्रक्रम्य सुमेरुवत् । दिग्वासा निजरूपाममविशिष्टं प्रचक्रमे ॥ १०३ ॥

निजचैद्याग्रतो यान्तीं दृष्ट्वां सोचरचर्यया । उपसर्गवितुं साध्वीमारोहेऽन्येयुरुद्यतः ॥ १०४ ॥

अथ पल्लवकाय पल्लवकानिव 'समस्तरोः । प्रेप्य सां कुण्डके क्षिप्वा नर्चयामास साहसी ॥ १०५ ॥

अहो साध्वीमतौ दृष्ट्वां दर्शनिव्याजयुक्तसः । विद्वन्वयति पापीति तस्यावर्णो जनेऽभवत् ॥ १०६ ॥

अथ सा मोक्षिता कैश्चिदुक्तपापैर्नैतैः । सूररुपाग्रयं प्रायादविगद्दक्षदग्धुः ॥ १०७ ॥

किंकृतस्तेऽपमानोऽयमिति घृष्टा च सूरिभिः । जरामन्युभराव्यक्तस्तरं श्राद्ध तदग्रतः ॥ १०८ ॥

षड्विंशोऽप्यापितः सूरिपदे बहुरुभिर्भवान् । स्वापितोऽस्मादृशायीदृग्विद्वन्मनकृते ध्रुवम् ॥ १०९ ॥

दिगम्बरोऽयं धीमत्सद्वर्शनः स्वविद्वज्जैः । राजाण्यनि प्रयान्तीं मामनायवदुपाद्रवत् ॥ ११० ॥

विद्वत्तया प्रमुत्तेन किं फलं तेऽप्यचशिता । किं करस्तेन श्लेषेण यदि शत्रुर्न हन्यते ॥ १११ ॥

शमरौखमहावदयाः फलं परिभवो दृढः । मयते मुच्यते वापि राहुणा स्नेच्छया ज्ञयी ॥ ११२ ॥

अथ ते विक्ताः^१ कालः पठितस्य फलं ह्यवः । धान्ये शुष्के धने चास्ते वर्पन् मेघः करोतु किम् ॥ ११३ ॥

देवसूरिरथो पाचयुवाच कोपदुर्द्धराय । मा विषादं कुरुष्वार्यैः^२ दुर्विनीतः पतिष्यति ॥ ११४ ॥

आर्याह दुर्विनीतोऽयं पतिष्यति नवा पुनः । त्वयि न्यस्तभरः सङ्गः पतिष्यत्येव वेत्नवत् ॥ ११५ ॥

प्रमुत्ताह क्षिरिभूय चेद् बिलोकयसे तसः । मुक्तानामिह वेधो नः संभवी गुणयुक्त्यै^३ ॥ ११६ ॥

अथ चोवाच माणिष्य । विहासिं लिख मामिकाम् । श्रीमत्पत्तनसङ्गतय विनयाविशयत्पुशम् ॥ ११७ ॥

आदेशानन्तरं सोऽथ लिखति स स्फुटाक्षरम् । अदर्शयत् प्रभोः पश्चादप्यसौ प्रत्यवाचयत् ॥ ११८ ॥

‘स्वस्ति नत्वा जिर्न श्रीमदणहिल्लपुरे प्रहृष्टम् ।

संघं कर्णवतीपुर्याः श्रीमंतो देवसूरया ॥ ११९ ॥

भक्त्या विज्ञपयन्त्यब्राह्मण्यवरेण विवादिना ।

श्रीमन्नेवागमिष्यामः कृतवादाभवा इति ॥ १२० ॥’

अचिराभ्यर्पुसंश्रय हस्ते साऽथ समर्पिता । शूर्जराणां राजधानीं स शप्य प्रहरजयात् ॥ १२१ ॥

दृष्ट्वा सङ्गेन मत्तोऽसौ भोजनाच्छादनादिभिः । सम्मान्य प्रहृष्टः श्रीमं प्रतिष्ठेयं समर्प्य च ॥ १२२ ॥

वायाद् देवगुरोः पार्थे सहदेवं ददौ मुदा । एवं ललाटे विन्यस्य विद्वत्सावाचय सः ॥ १२३ ॥

‘स्वस्ति श्रीतीर्थनेतारं नत्वा श्रीपञ्चनात् प्रहृष्टः ।

सङ्गः कर्णवतीपुर्यां परवादिजयोजितम् ॥ १२४ ॥

श्रीदेवोपपदं स्मरि समादिशति सम्मदात् ।

आगन्तव्यं क्षटित्येव भवता वादिपुद्गल ॥ १२५ ॥

§ ९. इत्थं श्रीदेवसूरेः पुं प्रविशतः सतः । थाहडो नागदेवश्चायं संसृजो तदा ॥ १५४ ॥
ताभ्यां प्रणम्य विज्ञां दिगम्बरपराजये । दाप्यतां खेच्छया द्रव्यमेवदर्थं तदर्वितम् ॥ १५५ ॥
श्रीदेवसूरयः प्राहुर्येहि ब्राह्मीप्रसादतः । न जयस्तत् किमुक्तेचैः संकोचैः सत्यसंनिदाम् ॥ १५६ ॥
अथाह थाहडो नाथाक्षम्बरेण धनन्ययात् । तत्रत्येन घनाप्यक्ष्माहृतिर्नां भांगिलादयः ॥ १५७ ॥
ऊनुश्च प्रभवो देवा गुरवश्चात्र जायते । कार्यो न्ययो न गुप्ताभिरस्थाने द्रविणस्य तत् ॥ १५८ ॥ 5
ततः कुसुदचन्द्रेणागतेन नगरन्तरा । श्वेतान्मरजबोजलैः कृतं पत्रावलम्बनम् ॥ १५९ ॥
दिनानां विशतिं प्रत्युपाश्रयं यतिनां तथा । नीरं टणानि मुक्त्वा च स पुरोगान्यवादयत् ॥ १६० ॥
केशचरितयं तस्य पक्षे सभ्यतया स्थितम् । अन्येऽप्यर्वागृह्यः सर्वे तस्य पक्षस्तृशोऽभवन् ॥ १६१ ॥
थाहडस्तस्य 'सत्पत्रं राजद्वारविलम्बितम् । स्फाटयामास शृङ्गारमिव तस्य जयभियः ॥ १६२ ॥
श्रीसिद्धार्थधरो राजा श्रीपालादधिगम्य च । वृत्तान्तमाहवत् तत्र श्वेतान्मर-दिगम्बरो ॥ १६३ ॥ 10
समाव्यवसामाधाव प्रीयद् दूतं च सत्वरम् । सम्यन्धकाववापराय तयोर्गंगिलमंग्रिणे ॥ १६४ ॥
ततः श्रीकरणे सोऽयं श्रीदेवगुरुद्वयम् । जातिप्रत्ययतः किंचिद् 'विद्विष्टमिव चावदत् ॥ १६५ ॥

तथा हि—

वन्तानां भलमण्डलीपरिचपात् स्थूलं भविष्युस्ततिः'
कृत्वा नैक्षकपिण्डभक्षणविधिं शौचं किलाचाम्लतः' । 15
नीरं साक्षि शरीरशुद्धिविषये येषामहो कौतुकं
तेऽपि श्वेतपटाः क्षितीश्वरपुरः' काक्षन्ति जल्पोत्सवम् ॥ १६६ ॥
आह देवगुरुः स्फूर्त्वा भीमांसासक्तजुषः । धीवराञ्चोचितं तद् वः शौचाचारविचारणम् ॥ १६७ ॥

परमुक्तं च—

विमृश विमृशाम्भोभिः शक्योऽपसारयितुं न वै- 20
जैठरपिठरीक्रोडस्येमाप्यहो भललेशकः ।
कपमिब सदा लिष्टज्ञात्मन्यरूपिणि तैरहो
परिदलपितुं पायोजनार्थः स पातककर्दमः ॥ १६८ ॥
भागिष्यः प्राद किनाम द्विजलास्यासि दूषणम् । श्रीसिद्धेश उपालभ्यः स विवेकहृदस्त्विति ॥ १६९ ॥
संस्कारसूत्रातेन चतुर्दो हृदयात्मनाम् । वपुर्मनोवचःकार्वजातेष्वन्यान्तरूपतः ॥ १७० ॥ 25
अक्षय-कृत्ययोरुत्पत्त्यर्थं न्यत्यसृग्नां सदा । द्विजन्मनां प्रधानत्वं दर्शनानां विहम्बनम् ॥ १७१ ॥
इत्येयमूहापोदेन सम्बन्धो नाप्यितसदा । प्रातः सभागतः' पृष्ठो राजा सविषमांगिलः ॥ १७२ ॥
लिखितो भवता कः सम्बन्धः ॥ वादिनोद्वेगोः । स प्राहैषामवाविश्यानाहो राजसभासितिः ॥ १७३ ॥
अहो मया न चातेहि सम्बन्धो नृपतिस्ततः । अन्तःकोषानलं वज्रे पयोधिरिव साहवम् ॥ १७४ ॥
एवं च सत्सन्मर्षविशेषविदुषस्य । न्ययस्य करणं तेऽर्कभारतरोपसवोचितः ॥ १७५ ॥ 30
प्रज्ञानां' गौरवणोऽपि काल एषावमासते । अल्पोऽप्यत्र न ते दोषः सा समेधाविचारिता ॥ १७६ ॥
परं दर्शनवाश्वत्वाद् प्राप्यवचनारोऽपि सन् । नान्तर्गुणो गुणान् दोषीहृत्य यस्मात् प्रजल्पसि ॥ १७७ ॥

1 A चोरोद्वेगः B चोरोद्वेगः । 2 N चोरोद्वेगः । 3 N तनयः । 4 N विद्विष्टः । 5 N 'सुसृजते । 6 N किल-
भरमनः । 7 N किमीश्वरपुरः । 8 N सभागतः । 9 N त्र(क)हानः ।

अन्वदेकं च ते भाग्यं यत्तेन ब्रह्मचारिणा । एवं विवदमानोऽपि शापाद् मसीकृतोऽसि^१ न ॥ १७८ ॥
 संगम्य चाल्य सम्बन्धमधुनेन समर्पय । लिखित्वा वादिनोर्वादकाले जयपराजये ॥ १७९ ॥
 राजादेशं गृहीत्वेति तेन प्रेपि निजोऽनुजः । सान्त्वनाय प्रभोः सोऽपि तद्वत्वाहयदत्तं तम् ॥ १८० ॥
 प्रभुर्विजयसेनाख्यं प्रैषीत् तत्र मनीषिणम् । नोजितं गमनं तत्र सचिवानागतौ^२ खयम् ॥ १८१ ॥
 दिगन्त्यरो विजिघेत् वेत्तं वज्रयन्त्रपूर्वकम् । निर्वालोऽवः पुराद् 'धृत्वा परिस्पन्दं स चौरवत् ॥ १८२ ॥
 अथ येताम्यरो हारयेत् तत्तस्य शासनम् । उच्छिद्यशास्त्रान्तरत्नेनावस्थान्यं तैः सितैः किमु ॥ १८३ ॥
 इत्येवं छेत्तयित्वाऽत्र वद्^३ राजकरणेऽनुचत् । कृतपक्षोऽपि सम्बन्धोऽनुभवसौबलोव्रतैः^४ ॥ १८४ ॥
 प्रेषितः सिद्धराजेन श्रीश्रीपालः कवीश्वरः । शिक्षां दत्त्वाविवातसत्याद् देवसूरिभूषणम् ॥ १८५ ॥
 स प्रगम्य नृपत्याह् पाचिकं तत्पुरः स्फुरत् । रुदेष्ट-परदेवस्या अपि विशा समार्हिताः ॥ १८६ ॥
 परं तथा त्वया घन्थो ! वक्तव्यं पावलीलया । यथा देशान्तरं जेयः श्रेयः श्रेयःकृते 'मम ॥ १८७ ॥
 त्वय्येव मम 'चित्तस्य दृढास्थितिरीदृशी । यथा श्रीहृषसे नो नः समं कार्यसंस्था ध्रुवम् ॥ १८८ ॥
 अथ भीदेयसूरिभ्यः प्रदे प्रविवाचिकम् । प्रतापले महाराज ! निदेशिबुजनिज्वरः ॥ १८९ ॥
 वयं सहकृतस्तत्र परं मा दोल्यतां मनः । गुरुपदिष्टपक्षौपेर्विजिघेसे वं विवादिनम् ॥ १९० ॥
 क ईदृगं विदुषां शास्त्रा सद्रूपःकौतुकी च का । भवानिव भवामिच्छुरन्त्यहं येन वादकृत् ॥ १९१ ॥
 इति गद्व्य आत्त्याच श्रीपालः कविवासवः । भूपालोऽपि मुदं प्राप देवसूरिभूषणोद्वेगः ॥ १९२ ॥
 ११०. चन्द्राष्टदिवसवर्षेऽत्र (११८९) वैशाखे पूर्णिमादिने ।
 अह्नीतौ वादशाखायां ली वादिप्रतिवादिनौ ॥ १९३ ॥

वारी कुमुदचन्द्रमापयावाद्यम्यरक्षितः । सुपासनसमासीनश्चामरशोभितः ॥ १९४ ॥
 प्रतीहारिण मुकुटं पटे चासाधुपाषाणम् । आहायापि न चायाति श्वेतमिधुः कथं भिया ॥ १९५ ॥
 अथ भीदेयसूरिभ्यामयो भूपालसंसदम् । ऊपे कुमुदचन्द्रस्य स्त्रप्रज्ञावलगर्भितः ॥ १९६ ॥

तथा हि-

श्वेताम्यरोऽयं किं द्रुयान्मम यादरणाङ्गणे ।
 सांप्रतं सांप्रतं तस्माच्छीघ्रमस्य पलायनम् ॥ १९७ ॥

सूरिः श्रोत्राय वन्धुर्मे किमस्य वदतसी । श्वेताम्यरो^५ यतः श्रायमसद्वादर्णाङ्गणे ॥ १९८ ॥
 भरणे तस्य धर्मांतं रणे नाधिकृतिः पुनः । परं पलायनं शीघ्रं युक्तं युक्तं वदतः ॥ १९९ ॥
 श्रुतेति पार्पदा याच शम्भुपण्डनयानया । लिखित्वाः स्मितामायाय दध्युरस्य जयो ध्रुवम् ॥ २०० ॥
 एकप्रामाणसौ तत्र शास्त्रे पक्षपातिनौ । धाहृदो नागदेवस्य सह पाजम्भयमुंदा ॥ २०१ ॥
 धाहृदः खलुर्गं व्यसपयद् इत्येण भेदिताः^६ । सम्प्राः भुवा मया द्रव्यं वदासे द्विगुणं ध्रुवम् ॥ २०२ ॥
 प्रमापनाष्टे सीयशासने वत्^७ समादिश । अथावदद् गुरुदेव्यव्ययः कायो न हि त्वया ॥ २०३ ॥
 अत्र प्रभुभिर्पादिः भीमुनिचन्द्रसूरिभिः । स्मरे यद् वत्स ! वक्तव्यं प्रयोगः श्रीपु मुक्तिहरि ॥ २०४ ॥
 स च राघव्येन मन्थटीया भीशान्तिसूरिभिः । कृता वदनुवारेण वक्तव्यं जेष्यते त्रिपुः ॥ २०५ ॥
 इत्युपस्था नृपतेरासीवां दंशनेन हतम् । अग्न्यान् सूरिरानन्दहेतु वेत्तुं विवादिनाम् ॥ २०६ ॥

१ N इतोऽपि वत् । २ N हे । ३ वचिन्तं यत्ते । ४ A B पुनरा । ५ N तः । ६ B वदतः, D वदतः ।
 ७ A N इदं न । ८ N विरल । ९ A ददव्यं । १० N वेदेन । ११ N वत्स ।

नारीणां विदधाति निर्वृतिपदं श्वेताम्बरमोल्लसत्-

कीर्तिस्फीतिमनोहरं नयपथप्रस्तारभङ्गीगृहम् ।

यस्मिन् केवलिनो विनिर्जितपरोत्सेकाः सदा दन्तिनो

राज्यं तज्जिनशासनं च भवतश्चोलुक्यः । जीयाचिरम् ॥ २०७ ॥

अथे कुमुदचन्द्रेण चादिना सिद्धभूपतेः । आशीयसीममूमीशविद्वद्धिजयशोभिः ॥ २०८ ॥

5

सा चर्य-

प्रद्योतयुतिमातनोति सविता जीर्णोर्णनामालय-

कृष्टायामाश्रयते शशी भशकतामायान्ति यन्नाद्रयः ।

इत्थं वर्णयतो नभस्तथ यशो जातं स्मृतेर्गोचरं

तत्राय भ्रमरापते नरपते ! चाचस्ततो मुद्रिताः ॥ २०९ ॥

10

सस्मिन् महर्षिहस्ताहः सागरश्च कञ्चनभिः । प्रज्ञाभिपमो रामश्च नृपसैवे समसदः ॥ २१० ॥

ते प्रोचुर्मुद्रिता वाच इति दिग्वाससः क्षतिः । नारीमुक्तिर्ज्ञानमुक्तिर्यत्र तत्र जयो ध्रुवः ॥ २११ ॥

देवाचार्यश्च 'आभूश्च' श्रीपालश्च महाकविः । पक्षे देगंवरे एत केदाचरितयं मतम् ॥ २१२ ॥

तरोत्साहो महोत्साह उवाच प्रकटाक्षरम् । किञ्चिदुत्सासनगमं दृष्ट्वा दिग्बलपार्यदात् ॥ २१३ ॥

तथा हि-

15

संयुतावयवमस्तद्वपुषं साधनं सदसि दर्शयिष्यतः ।

अस्य लुब्धितकचस्य केवलं केदाचरितयमेति सम्यताम् ॥ २१४ ॥

सहर्षिणा च विभक्ते वपुलक्ष्य प्रमुक्ततः । प्रयोग उच्यतां सम्यगादिदेशेति कौतुकात् ॥ २१५ ॥

ततोऽसौ नास्ति विभोगं, श्रीमवेवस्य देहिनः । तुच्छसत्त्वतया वक्ष्य, यस्तुच्छो मुक्तिरस्य न ॥ २१६ ॥

अत्रोदाहरणं बालः पुमान् तुच्छोऽपलाभयः । अतो न निर्हेतुस्तत्र प्रयोगमनुबाह सः ॥ २१७ ॥

20

देवसूरिवाद् सासिद्धं धर्मविशेषणम् । श्रीमवे निर्हेति प्राप सकृदेवाऽऽगमे मतम् ॥ २१८ ॥

तथाप्रसिद्धमेवधेदनेकान्तं ततः पठ । वक्ष्य मार्गमविकल्प्य दुर्नयो ह्ययधारणम् ॥ २१९ ॥

तथा हेतुश्च ते दूष्योऽनैकान्तिकतया मतः । श्रियोऽपि वन्याहासस्याः प्रत्यक्षायमवशिवाः ॥ २२० ॥

सीताया आगमेऽप्यक्षं पुनः साक्षान्महीपतेः । माता श्रीमयणाह्लादया सत्त्वधर्मेकसेवभिः ॥ २२१ ॥

तथा व्याप्तिरकीर्त्यं प्रतिव्याप्ते प्रदीयनात् । याः श्रियस्तां ध्रुवं तुच्छां नैवत् सत्त्वस्यदर्शनात् ॥ २२२ ॥

25

तथा वरुणात् तत्रोदाहृतिप्रापि दूषिता । बालं पुंसामभिशानादतिमुक्तकसमुत्पत् ॥ २२३ ॥

तथासोपनयोऽसिद्धः प्राह सिद्धान्तात् सद्गुणात् । ततो निगमनं दूष्यं प्रत्युत्पन्नसम्भवान् ॥ २२४ ॥

अनूय दूषयित्वैवं परपक्षमथ स्वकम् । पक्षं देवगुरुः प्राह श्रीमवेव्यव निर्हेतिः ॥ २२५ ॥

प्रानिनः सत्त्वयैरिष्ट्यात् श्रियः सत्त्वाधिका मया । दृष्टाः कुन्ती-सुमद्राया अयोदाहृतिरगमे ॥ २२६ ॥

महासत्याः श्रियः सन्ति मोक्षं गच्छन्ति निश्चितम् । इत्युक्त्वा विरले देवगुरुरायासांमयोऽवदत् ॥ २२७ ॥

30

पुनः पठ ततोऽस्मानि तत्राप्यनवधारिते । त्रिरप्याह कृते नैवमनुद्वा समदूषयत् ॥ २२८ ॥

प्रविधापाह पाष्यस्मानयोयः प्रकटोत्तरम् । दिग्वासाः प्राह जत्सोऽयं कटिरे तिर्यपतामिह ॥ २२९ ॥

महर्षिः प्राह संपूर्णं यादुद्राऽयं ददयते । दिग्मयो जितः श्वेताम्यरो विजयमाप यः ॥ २३० ॥

एवं चानुमते राज्ञा प्रयोगं केशवोऽल्लिखत् । बुद्ध्या च दूषिते वत्र देवसूरिखयाऽ'वदत् ॥ २३१ ॥
 अन्य दूषणं चित्त्वा स्वपक्षं स्थापयन्निह । कोटाकोटीति शब्दं स प्रयुज्यो न विदूषणम् ॥ २३२ ॥
 अपशब्दोऽयमित्युक्ते वादिना पार्षदेष्टवः । उत्साहः ग्राह शुद्धोऽयं शब्दः पाणिनिस्त्युक्तिः ॥ २३३ ॥

उक्तं च—

5

कोटाकोटिः कोटिकोटिः कोटीकोटिरिति त्रयः ।

शब्दाः साधुतया हन्त संमताः पाणिनेरमी ॥ २३४ ॥

इत्थं निरनुयोज्यानुयोगो निग्रहभूमिका । तथैवैषा समायाता व्यावर्त्तक्ष ततो महत् ॥ २३५ ॥

अशङ्कवन्निति प्रत्युत्तरे देवगुरोस्ततः । संबलद्वयमथाहस्मानुत्तरः स दिगंबरः ॥ २३६ ॥

महाराज ! महान् वादी देवाचार्यः किमुच्यते । राजाह वद निस्तन्द्रः कथयिष्यामि विस्मृतम् ॥ २३७ ॥

10

अवदलन्त्यसभ्येभ्य 'हारिताला प्रपातिता । सम्वन्धकविधिं भूप आदिशन्नित्युक्तैः ॥ २३८ ॥

जयपत्रं प्रसादेन देवसूतेरर्द्धौ नृपः । ततोऽवादीद् गुरुक्षं च किमप्याचक्ष्महे वचः ॥ २३९ ॥

शास्त्रीयवाद्यमुद्रायां निग्रहो यत्परजयः । तद्वादिनस्त्रिरस्कारः कोऽपि नैव विरच्यताम् ॥ २४० ॥

राजाह भवतां वाग्भिदिदमप्यस्तु किं पुनः । आहम्यरापहारेण दर्शयित्वमवाप्यताम् ॥ २४१ ॥

एवं कृते तदा वज्रागर्लाख्या सिद्धयोगिनी । श्रीमत्कामाख्याया देव्या प्रहिता साययी रवात् ॥ २४२ ॥

15

भूयास्तत्त्वमक्षयकल्पः सिद्धाधीश ! तवा मुहूर्त्तः । यथा श्रीदेवसूरिश्चापिलेखितनन्दनौ ॥ २४३ ॥

मयीकूर्चकमालीय माले न्यस्यो दिगम्बरः । ततः सा पश्यतामेव निष्कलाम नमोष्मना ॥ २४४ ॥

मुष्टिदाने ततो लक्षं द्रव्यस्य अनुज्ञापिषः । ददृष्यपेधि निर्ग्रन्थेभ्यरेणाल्लुहाजुषा ॥ २४५ ॥

गणगन्धर्वसिद्धादिदेवैः पूर्वमनीक्षितः^१ । राजादेशात् प्रवेशस्य सोऽवर्त्तत महोत्सवः ॥ २४६ ॥

समस्ततर्पणिन्योपपूर्वं संगीतमङ्गलैः । कुलाङ्गनाल्लुहैः सूरिवर्ततैः प्रविशेत् सः ॥ २४७ ॥

20

राजत्रैवालिकस्य चारस्वर आशिषम् । ददौ सदीपितीक्ष्णविदं देवगुरुं प्रति ॥ २४८ ॥

सन्तोषं स्फार्निःकिञ्चनजनवचनैराहतं प्रेक्ष्य नन्यं

कामो हिंसादिकेभ्योऽप्यवगणिततमःशत्रुपक्षे शमादौ ।

आदिष्टो यत्न चेतो नृपतिपरिभयात् पुण्यपण्यं प्रवेदय

प्रायासीद् बालयित्वा शुचिमतिवहिकां देवसूरिः स नन्धात् ॥ २४९ ॥

25

श्रीसिद्धदेवमंथं द्वाभिराभिशङ्कानुज्ञासते । सुत्रधारः प्रभुः श्रीमान् हेमचन्द्रप्रभुनेतौ ॥ २५० ॥

तथा हि—

यदि नाम कुमुदचन्द्रं नाजेष्यद् देवसूरिरहिमरुचिः ।

कटिपरिधानमथास्त्यत कातमः श्वेताम्बरो जगति ॥ २५१ ॥

श्रीचन्द्रसूरयस्त्र सिद्धान्तस्येव मूर्त्यः । शासनोद्धारकूर्मागशासन श्रीदेवसूरये ॥ २५२ ॥

30

§ ११. श्रीमदैवगुरौ सिंहासनस्येव सति भास्वति । प्रतिप्रायां न लभानि वृत्तानि महतामपि ॥ २५३ ॥

तदा गच्छत्य^२ संघस्य समस्तस्य विभावरी । विभावरीयसी चेपा विनिद्रत्यात् क्षणादगात् ॥ २५४ ॥

प्रावक्ष्य प्रत्युपेक्षायामुपधि साधवस्तदा । जपत्रयन् जण्डशङ्खार्णिकताम्रासुभिरुद्वेष्टः^३ ॥ २५५ ॥

प्रवर्त्तयेत् विज्ञेयं गुरुणां वे^४ व्यनितवन् । दिग्भासाः स्वतमं वेपं भ्रमापि हि चिन्तिरिति ॥ २५६ ॥

1 N 'तदा'. 2 N इतिवत्य. 3 N शास्त्रीयवाद्य. 4 N पूर्वमनीक्षितः. 5 N गच्छत्य. 6 N उद्वेष्टः. 7 N अङ्गिज्ञम्.

तत्र प्रतिविधौ शक्तिर्मम पूज्यप्रसादतः । सौवीरपूर्णं आनायि कुम्भो यतित एकतः ॥ २५७ ॥
 गलपिण्डनतः कण्ठं तस्य बद्धाऽन्तराऽयुचन् । अभिमन्य तवः साधूनाह सर्वत्र साहसी ॥ २५८ ॥
 खेदं कमपि मा कापुंभेवन्तः कौतुकं महत् । समीक्षत यदेतेषां भावि दुर्गिनये फलम् ॥ २५९ ॥
 पादोनप्रहरे आह्वानं नम्रसज्जनमुपानताः । प्रसादाद् गुरुमस्माकं मुञ्चैनमिति मायिणः ॥ २६० ॥
 मद्गन्धोः का भवेद् वाधा न जानीमो वयं न्यु । अहानदम्मतः सर्वप्रकारैस्ते निषेधिताः ॥ २६१ ॥ 5
 सार्द्धयामे च संपूर्णं नम्राचार्यसङ्गमम् । नम्राचार्य इवाहार्यः प्रशंसां प्रकटं दधत् ॥ २६२ ॥
 आदिलक्ष्याद्वांसेन सूरिकपावेशयदत्र तम् । आवः ! का तव पीडाऽस्ति ममाह्लातमिदं युवम् ॥ २६३ ॥
 स प्राह छिन्धि मा त्वं मां भव मा दीर्घरोपभूः । विमोचय निरोधं मे तन्निरोधे मृतेर्मुवम् ॥ २६४ ॥
 तस्मैतद् वचनं शीनं श्रुत्वाऽवबृवत्तौ प्रभुः । भवान् सपरिवारोऽपि यातु मे वसतेर्महिः ॥ २६५ ॥
 तवदेशेन ते द्वारे स्थिता 'आत्मावतुन्दकः । छुलाया इव संपूर्णतित्यद्वज्जालदा' वसुः ॥ २६६ ॥ 10
 साधोः पार्श्वान् समानाय्य कुम्भं सौवीरपूरितम् । आच्छ्रोत्रचन्मुखं तेषां सङ्गमे मुक्तलः श्रवः ॥ २६७ ॥
 अनिरोधे निरोधे सत्यसपत्नाकृताम्* ते । नृजलस्य प्रवाहेण जनः सर्वोऽपि विस्मयः ॥ २६८ ॥
 अर्हितोऽपि शृशं शोकपातस्तस्मात् पराभवात् । ययौ कुमुदचन्द्रोऽवमदृश्यत्वमसासिव ॥ २६९ ॥
 तुष्टिवानं वदान्त्य राज्ञः सुरैरगृह्यतः । आशुकोऽब्दे गते मन्त्री राज्यायामशुकोऽमवीत् ॥ २७० ॥
 ध्रुवैषां निःस्पृहाणां न धनेच्छा सज्जिनालवः । विद्याप्यते यथामीनां पुण्यं तव च वर्धते ॥ २७१ ॥ 15
 भवत्वेवं नृपयोगे मन्त्री चैतमकारयत् । स्नेन तेनेतरेणापि स्वामिनाऽनुतवेन सः ॥ २७२ ॥
 दिनस्तोकं च संपूर्णः प्रासादोऽभिलिखो महान् । मेरुनूलोपमः स्वर्गवत्कुम्भश्चजालिभिः ॥ २७३ ॥
 श्रीनाभेयविभोर्भिन्वं पितृलमयमद्भुतम् । हसामगोचरं रोचिःपूरतः सूर्ये दिव्यवत् ॥ २७४ ॥

अनलाष्टशिषे वर्षे (११८३) वैशाखद्वादशीनिशि^१ ।

प्रतिष्ठा विदधे तत्र चतुर्भिः सूरिभिस्तदा ॥ २७५ ॥

20

एवं प्रभावनापूरणाविते धर्मिणां हृदि । क्षेत्रे वषन् बोधिवीजं चिरं च न्यहरत् प्रभुः ॥ २७६ ॥

§ १२. अन्यथा प्रनवोऽरण्ये नात्रा पिप्पलवाटके । कार्दूलं गुरुसार्दूलो रेखया स^२ न्यपेषयत् ॥ २७७ ॥

बालवृद्धाकुलो गच्छो विहारे भान्तरावनौ । शुधादिबाधया तत्र छिद्यो दुःप्रतिकारया ॥ २७८ ॥

तदीयचिन्तामात्रेण सायंऽकस्मादुपागते । प्रासुकैर्मक्षपानैस्तद्गन्ध्यासं प्रखलाभयन् ॥ २७९ ॥—पुष्पम् ।

स्याद्वा द् पूर्वकं रक्षाकरं स्वादुवचोऽभूत् । प्रमेयशतरत्नाढ्यमयुक्तं स किल श्रिया ॥ २८० ॥ 25

पीताम् दद्यात् पुरा कुम्भोद्भवेनाम्भोनिधीनिह । परमादिपटोद्भूतसामान्यं व्ययान्नवद् ॥ २८१ ॥—पुष्पम् ।

इति श्रीदेवसूरीणामसंख्याविशयस्तुत्रम् । वर्षाणां व्याधिकाशीविरलकामदन्त्रिणाम् ॥ २८२ ॥

श्रीभद्रेश्वरसूरीणां गच्छभारं समर्प्य ते । जैनप्रभावनास्त्रेभनितुप्रश्रेयसि स्थिताः ॥ २८३ ॥

रसयुग्मरवौ वर्षे (१२२६) आषाढे मासि संगते ।

कृष्णपक्षस्य सप्तम्यामपराह्णे शुभोद्दिने ॥ २८४ ॥

30

मर्त्यलोकस्थितं लोकं प्रतिबोध्य पुरंदरम् ।

बोधका इव ते जग्मुर्दिवं श्रीदेवसूरयः ॥ २८५ ॥—त्रिभिर्विज्ञेयकम् ।

1 N गतिः । 2 D न ह । 3 N वत । 4 D क्षाम्पानं । 5 N संपूर्णतित्यदं । * 'वप्राह्लातिनि. नम्राष्टी सत्य-
 तपीडने' इति D टिप्पणी । 6 N 'ममासि च । 7 N बाहुभेदे । 8 N द्वयोः । 9 N रेखागतं ।

शिखिवेदशिवे (११४३) जन्म दीक्षा युग्मशरेखरे (११५२) ।

वेदाश्चशंकरे वर्षे (११७४) सूरित्वममवत् प्रमोः ॥ २८६ ॥

नवमे वत्सरे दीक्षा एकविंशत्तमे तथा । सूरित्वं सकलायुश्च व्यशीतिवत्सरा अभूत् ॥ २८७ ॥

इत्थं श्रीदेवसूरेश्चरितमधरितक्षुद्रवादिप्रवादं

नादं वर्द्धिष्णु जैनप्रवचनभविनां सत्त्वमुत्तरसेव्यम् ।

श्रेष्ठश्रेयःप्रदं तद् भवतु भवभृतामद्य काले भवानां

नन्द्यादाचन्द्रकालं विबुधजनशतैर्नित्यमभ्यस्यमानम् ॥ २८८ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीमुखा ।

श्रीपूर्वार्पिचरित्ररोहणगिरौ श्रीदेवसूरेः कथा

श्रीप्रद्युम्नमुनीन्दुना विशदितः शृङ्गः कुयुग्मक्रमः ॥ २८९ ॥

अर्थं यच्छति संसृतिस्थितिमतां दुःखापनोदक्षमं

कल्पद्रुवजचिन्तिताश्मनिषहादप्यद्भुतं यः प्रभुः ।

स श्रीमान् कनकप्रभः कथमयं शक्यो मया वर्णितुं

प्रद्युम्नो यतिनायकश्च समभूद् यन्नाममन्त्रस्मृतेः ॥ २९० ॥

॥ इति श्रीदेवसूरिप्रबन्धः ॥

॥ प्र० ३२५; उभयं ४८७९ ॥

- अलंभ्यत्वाद् गुरोर्वाचामाचारस्थितया तया । दूनयापि सुतः स्नेहादार्यत स्वप्नसंस्तुतेः ॥ ३१ ॥
 तमादाय स्तम्भतीर्थे जम्बुः श्रीपार्थमन्दिरे । मापे सितचतुर्दश्यां ब्राह्मे धिष्ये शनैर्दिने ॥ ३२ ॥
 धिष्ये तयाष्टमे घर्मस्थिते चन्द्रे वृषोपगे । लग्ने वृहस्पती शत्रुस्थितयोः सूर्यमौमयोः ॥ ३३ ॥
 श्रीमातृदयनस्तस्य दीक्षोत्सवप्रकारयत् । सोमचन्द्र इति ख्यातं नामास्य गुरुवो दधुः ॥ ३४ ॥
 5 संचक्रुः परस्कारान् प्रजाप्य परमाक्षरैः । आर्हतेस्तेऽहमर्हणां तमेकप्रणिधानतः ॥ ३५ ॥
 अथैस्य मिलिते कोपकलिते कटुमायिणि । चाचैः प्राचेतसाभस्तमयं प्राशमयत् स्वयम् ॥ ३६ ॥
 सोमचन्द्रस्ततश्चन्द्रोच्चलप्रज्ञावलादसौ । तर्कलक्षणसाहित्यविद्याः पर्यच्छिन्दद् हुतम् ॥ ३७ ॥
 ६. अन्यदाऽपिन्तयत् पूर्वं परो लक्षपद्मलुगः । आसीदेकपद्मात् तस्माद्विगमनल्पमेघसः ॥ ३८ ॥
 तव आराधयिष्यामि देवीं काश्मीरवासिनीम् । चकोरद्विजरोचिष्णुं ज्योत्स्नामिव कलावतः ॥ ३९ ॥
 10 इति व्यक्रपयत् प्रातः प्रभुं विनयनप्रयाह । संमुखीनागमं देव्या प्यात्वा सोऽप्यम्बमन्यत ॥ ४० ॥
 गीतार्यः साधुभिः सार्धं धाम विद्याप्रजस्य च । प्रत्यानं तामलिण्याः स ब्राह्मीदेशोपति व्यधात् ॥ ४१ ॥
 श्रीदेवतावतारे* च तीर्थे श्रीतेमिनामतः । सार्धे भाधुमतेः तत्रावात्सीदवहितस्थितिः ॥ ४२ ॥
 निधीयेऽस्य चिन्त्रस्य नासामन्यस्तचक्षुषः । आराधयन् समक्षाऽभूद् ब्राह्मी ब्रह्ममहोत्तिष्ठेः ॥ ४३ ॥
 वस्त स्वच्छमते ! यासीन् मा स्म देशान्तरं भवान् । तुष्टा त्वङ्कृषिपुष्ट्याऽहं सेत्स्वतीहिसमय ते ॥ ४४ ॥
 15 इत्युक्त्वा सा तिरोधत् देवी वाचामयीश्वरी । स्तुत्या तस्या निशां नीत्वा पश्चादाग्राहुषाभयम् ॥ ४५ ॥
 सिद्धसारस्वतोऽष्टेशात् सोमः सीमा विपयिताम् । जम्बूदभूमिनिगमिन्नान्वरैरिहवृहद् ॥ ४६ ॥
 प्रमायकयुराधुर्यमनुं सूरिपदोचितम् । विहाय सङ्गमामय गुरुवोऽन्यथमिति ॥ ४७ ॥
 योग्यं शिष्यं पदे न्यस्य स्वकार्यं कर्तुमौचिती । जलस्यूर्ध्वेऽयुमाचारं सदा विहितपूर्वजः ॥ ४८ ॥
 सदैव विश्वैकज्ञप्रजाहर्म न्यचारयत् । विमृश्य तेऽयं व्याचक्षुः सर्वोत्तमगुणं क्षणम् ॥ ४९ ॥
 20 जीवः कर्कं तनो सूर्यो मेपे ज्योतिर्गुणाम्बिवः । चन्द्रो वृषे च व्यभस्ये मौमो पशुपि पद्मगः ॥ ५० ॥
 घर्मस्थाने क्षपे शुक्रः शनिरेकादशो वृषे । शङ्खस्तृतीयः कन्यायां शिवविप्रविनाशकः ॥ ५१ ॥
 इति सर्वप्रह्वलोपेतं रुद्रं समृद्धिदम् । दीपा चान्द्री ततः पूर्वा द्रैष्काणः प्रथमस्तथा ॥ ५२ ॥
 वर्गोत्तमः शशांकांशे नवमो द्वादशस्तथा । त्रिंशतो वाक्पतेः पञ्चो लग्नेऽसिन् गुणमणिहते ॥ ५३ ॥
 प्रतिष्ठा यस्य जायेत पुरुषस्य सुरस्य च । रागां क्षातो जगत्पूज्यः स भवेद् विश्वरोत्तरः ॥ ५४ ॥
 25 —पंचभिः कुलकम् ।
 अथ वैशाखमासस्य हृतीयामप्यमेऽहनि । श्रीसङ्गनगरापीशविहितोत्सवपूर्वकम् ॥ ५५ ॥
 मुहूर्ते पूर्वनिर्गते कृष्णमन्दीविधिक्रमाः । ध्वनन्त्यर्चयोर्युद्धमङ्गलाचारवन्धुरम् ॥ ५६ ॥
 शन्याद्वैतेऽयं विद्यान्ते समये पोषिते सति । पूरकापूर्वित्वास्तुक्रमकोद्भेदेमेदुराः ॥ ५७ ॥
 भयणेऽग्राकर्षूरचन्दनद्रवधारिते । कृतिनः सोमचन्द्रस्य निष्ठाविष्ठाव्रतधनः ॥ ५८ ॥
 30 श्रीगौतमादिस्त्रीशैरापधितमयाधिवम् । श्रीदेवचन्द्रगुरुवः सूरिमन्त्रमचीकृतम् ॥ ५९ ॥
 —पंचभिः कुलकम् ।
 तिरस्तरुलालेभिः कलालेतिरुलालयः । हेमचन्द्रप्रभुः श्रीमात्राज्ञा विदयाविमाय सः ॥ ६० ॥
 वृद्धा च पाहिनी स्नेहपाहिनी मुव उत्तमे । तत्र पारिधमादचाविहता गुरुहस्तवः ॥ ६१ ॥

1 N भयेस । 2 N शोवे । 3 N लपुमते । * अथर्वहृदीये इति D टिप्पणी । † 'आरसे' इति D टि० । 4 N व्याचक्षुः । A ॥ व्याचक्षुः । 5 N बहन् । 6 N श्रेष्ठमिषेनाशनः । 7 N मलतः ।

प्रवर्तिनीप्रतिष्ठां च दापयामास नम्रगीः । तदैवाभिनवाचार्यो गुरुभ्यः सम्भ्यसाक्षिकम् ॥ ६२ ॥

सिंहासनासनं तस्या अन्वमानयदेप च । कटरे जनवीमकिरुतवानां कपोपलः ॥ ६३ ॥

॥ ६४ ॥ श्रीहेमचन्द्रसूचः श्रीसद्गसागरकोस्तुमः । विजहारान्यदा श्रीमदणहिल्लपुरं पुरम् ॥ ६४ ॥

श्रीसिद्धभृद्भूद्वयसु राजपाटिका चरन् । हेमचन्द्रं प्रभुं वीक्ष्य तदस्त्रविपणो स्थितम् ॥ ६५ ॥

निरुध्य द्विकसत्रे गजप्रसरमङ्कुशात् । किंचिद् अणिष्यतेसाह प्रोवाच प्रमुरग्यम् ॥ ६६ ॥

कारय प्रसरं सिद्ध ! हस्तिराजमशङ्कितम् ।

अस्यन्तु दिग्गजाः किं तैर्भूस्त्वयैवोद्धृता यतः ॥ ६७ ॥

श्रुत्वेति भूपतिः प्राह वृष्टिपटः सुशीघरः । मध्याह्ने मे प्रयोदायागन्तव्यं भवता सदा ॥ ६८ ॥

तत्पूर्वं दर्शनं तस्य जज्ञे कुत्रापि सत्क्षणे । आनन्दमन्दिरं राज्ञा यत्राजयैमभूत् प्रभोः ॥ ६९ ॥

अन्यदा सिद्धराजोऽपि जित्वा मालवमण्डलम् । समाजगाय तस्मै चाक्षिपं दर्शनिनो ददुः ॥ ७० ॥ १०

तत्र श्रीहेमचन्द्रोऽपि सूरिभूरिकलाविधिः । उवाच कान्यमन्यममतिग्रन्थनिर्द्देशनम् ॥ ७१ ॥

उवाच हि—

भूमिं कामगयि ! स्वगोमपरसैरासिञ्च रत्नाकरा ।

मुक्तास्त्रस्तिकमातनुष्वसुदृप ! त्वं पूर्णकुम्भो भव ।

धृत्वा फल्पतरोर्दलानि सरलेर्दिग्दारणास्तोरणा-

न्याघत्त स्वकैर्यिजित्य जगतीं नन्वेति सिद्धाधिपः ॥ ७२ ॥

न्याख्याविभूयते धृते धृते इव विभोस्तवः । आजुहावावनीपालः सूरिं सीधे पुनः पुनः ॥ ७३ ॥

॥ ७४ ॥ अन्यदाऽवन्तिकोशीयमुल्लकेषु नियुक्तैः । इदंमानेषु भूमेन प्रेक्षि लक्षणपुलकम् ॥ ७४ ॥

किनेतमिति पप्रच्छ स्वामी तैऽपि व्यजिज्ञपन् । भोजन्याकरणं होतच्छब्दज्ञानं प्रवर्तते ॥ ७५ ॥

जटी हि मालवापीठो विप्रचक्रमिरोमणिः । शब्दालङ्कारदेवशतर्कशास्त्राणि निर्ममे ॥ ७६ ॥

चिमिस्ता-राजसिद्धान्त-रत्न-पातुदयानि च । अङ्क-शाकुलकाध्यात्म-स्वप्न-सामुद्रिकान्यपि ॥ ७७ ॥

प्रमथ्यान् निमित्तन्याख्यान-अभ्रवृहामणीनिह । विधुतिं चायसद्भावेऽर्चकाण्डं मेघमालया ॥ ७८ ॥

भूपालोऽप्यवदत् किं नास्मकोषे शास्त्रपटविः । विद्वान् कोऽपि कथं नास्ति देशे विधेऽपि गुरुरै ॥ ७९ ॥

सर्वं सन्भूय विद्वांसो हेमचन्द्रं व्यलोकयन् । महामधया च रात्राऽस्तावन्मर्च्य प्रार्थितः प्रभुः ॥ ८० ॥

शब्दव्युत्पत्तिकृच्छ्राब्धं निर्मायास्मन्मनोरथम् । पूरयस्व महर्षे ! त्वं विना त्वामत्र कः प्रभुः ॥ ८१ ॥

संक्षिप्तं प्रवृत्तोऽयं समयेऽस्मिन् कलापकः । लक्षणं तत्र निष्पत्तिः शब्दज्ञानं नास्ति पाटशी ॥ ८२ ॥

पाणिनिर्लक्षणं वेदशास्त्रमित्रं च द्विजाः । अबलेपाद्दस्यन्ति कोऽयं सैरुन्मत्ताविवैः ॥ ८३ ॥

यद्यो नम तव क्यातिः पुण्यं च मुनिनायक ! । विचलोकोपकाराय कुरु व्याकरणं नवम् ॥ ८४ ॥

इसाकर्णान्यधान् खरिर्हेमचन्द्रः सुशीविधिः । कार्येषु नः किलोक्तिर्वैः स्मरणायैव केवलम् ॥ ८५ ॥

परं व्याकरणाग्रेण वर्तन्ते पुत्रकानि च । तेषां श्रीभारतीदेवीकोशे पवाक्षिवा मुच्यम् ॥ ८६ ॥

आनाययतु फादमीरदेशात् त्वानि स्वमानुषैः । महाराजो यथा मन्मथं सन्दृष्टवान् प्रवच्यते ॥ ८७ ॥

इति वसोकिनाकर्णं तल्लक्षणदेव भूपतिः । प्रपानपुरुषान् प्रैषिद् वाग्देवीदेवाम्भयतः ॥ ८८ ॥

प्रचरारण्यपुरे तत्र प्राप्तास्ते वेश्यां गिरम् । बन्दनादिभिरभ्यर्च्य वृधुषुः पाठनस्तवैः ॥ ८९ ॥

समादिक्षत् ववस्तुष्टा निजाधिष्ठायकान् गिरा । सम प्रसादवित्तः श्रीहेमचन्द्रः सिताम्बरः ॥ १० ॥
ततो मूर्त्यन्तरखेच मदीयस्यास्य हेतवे । समर्प्य प्रेम्णतां प्रेम्णवर्गः पुस्तकसञ्चयम् ॥ ११ ॥
ततः सत्कृत्य हान् सम्यग् भारतीसचिवा नरात् । पुस्तकान्यर्पयामासुः प्रेषुभोत्साहपण्डितम् ॥ १२ ॥
अचिरान्नगरं स्वीयं प्रापुर्देवीप्रसादिताः । हर्षप्रकर्षसम्पन्नपुलकाङ्कुरप्रतीताः ॥ १३ ॥

- 5 सर्वं वित्तपयामासुर्भूपाटाय गिरोदिताः । निष्ठानिष्ठे प्रभौ हेमचन्द्रे तोपमहादरम् ॥ १४ ॥
इत्याकर्ण्य चमत्कारं धारयन् वसुधाधिपः । उवाच धन्यो मदेशोऽहं च यत्रेदशः कृती ॥ १५ ॥
श्रीहेमसूरयोऽप्यत्रालोभ्य व्याकरणव्रजम् । शाखं चकुरन्वं श्रीमत् सिद्धदे मा क्य मद्भुतम् ॥ १६ ॥
द्वात्रिंशत्पादसंपूर्णमष्टाध्यायमुणादिमत् । धातुपाद्यापोपेवं रङ्गहिङ्गातुशासनम् ॥ १७ ॥
सूत्रसङ्घट्टिगन्नाममालनेकार्यमुन्दरम् । मौलि लक्षणशास्त्रेषु विश्वविद्वद्भिर्पटवम् ॥ १८ ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।
10 आदौ वीक्षीर्णशास्त्राणि नहि पाठ्यानि सर्वतः । आयुषा सकलेनापि पुमर्थस्वलनानि तत् ॥ १९ ॥
संकीर्णानि च दुर्घोषदोषस्थानानि कानिचिन् । एतत् प्रमाणितं तस्माद् विद्वद्भिर्धुनातनैः ॥ २० ॥
श्रीमूलराजप्रभृतिराजपूर्वजभूषणम् । वर्णवर्णनसम्बद्धं पादान्ते श्लोकमेककम् ॥ २०१ ॥
तद्युष्मकं च सर्वान्ते श्लोकैश्चिद्विद्वद्भिर्गुण । पञ्चाधिकैः प्रस्तिष्ठति विद्वद्भिर्विद्वत्सदा ॥ २०२ ॥—युग्मम् ।
राज्ञः पुरः पुरोगैश्च विद्वद्भिर्विद्वत्तितं ततः । चक्रे लक्षत्रयं वर्षे राज्ञा पुस्तकलेखने ॥ २०३ ॥
15 राजाविश्वामित्रिकैश्च सर्वस्यानेभ्य उद्यते । तदा चाह्वय सचके लेखकानां शतत्रयम् ॥ २०४ ॥
पुस्तकाः सतलेख्यन्त सर्ववर्षलिनां ततः । प्रलेखमेवादीयन्ताध्वेतृणांमुचमस्तुशाम् ॥ २०५ ॥—विशेषकम् ।

अंग-भंग-कलिगेषु लाट-कर्णाट-कुङ्कणे ।

महाराष्ट्र-सुराष्ट्रासु वत्से कच्छे च मालवे ॥ २०६ ॥

सिंधु-सौवीर-नेपाले पासीक-सुरेडयोः ।

भंगापारे हरिद्वारे काशि-चेदि-गयासु च ॥ २०७ ॥

कुरुक्षेत्रे कन्यकुलो गौड-श्रीकामरूपयोः ।

सपादलक्षवज्रालंघरे च खसमन्वितः ॥ २०८ ॥

सिंहलेऽथ महाबोधे चौडे मालव-कैशिके ।

इत्यादिविश्वदेशेषु शाखं व्यस्तार्थत स्फुटम् ॥ २०९ ॥—पञ्चभिः कलापकम् ।

- 25 अस्मिन् तोपनिवन्मणानां पुस्तकानां च विंशतिः । प्राहीयत मृपेत्रेण काश्मीरिषु महादरात् ॥ २१० ॥
एतच्चत्र गतं शाखं स्वीयकोशे निवेशितम् । सर्वो निर्वाहयेत् खेनादत्तं देव्यास्तु का कथा ॥ २११ ॥
काकलो नाम कायसकुलकल्याणशेखरः । अष्टव्याकरणाभ्येवा प्रज्ञाविजितयोगिराट् ॥ २१२ ॥
प्रमुखं दृष्टमात्रेण श्रुततत्त्वार्थमस्य च । शास्त्रस्य ज्ञापकं चाशु विद्वदेष्वप्यपकं सदा ॥ २१३ ॥
प्रतिमासं स च ज्ञानपञ्चम्यां पृच्छतां द्वौ । राजा च तत्र निम्नूढान् कङ्कषेः समभूययम् ॥ २१४ ॥
30 निष्पन्ना अत्र शाखे च दुःखलक्षणभूषणैः । सुखासनानतपत्रैश्च ते भूपालेन योजिताः ॥ २१५ ॥

१६. अन्यथा सत्यमोक्षस्य सभायां स्वःपतेरिव । विबुधप्रातरौचिन्वामेकस्त्रारण आययौ ॥ २१६ ॥

अवज्ञया न कोऽप्यत्र समुल्लं तस्य वीक्षते । रत्नेषु वीक्ष्यमाणेषु जरत्तृणमणेरिव ॥ २१७ ॥

अथ चासावपप्रसादपाठीदं दोहकं वरम् । तत्पुण्यदोहदं ज्ञात्रीप्रसादं प्रकटं ननु ॥ २१८ ॥

1 N मूलराजप्रभृतिगीराजः । 2 N विद्वद्भिर्विद्वतैः । 3 N वर्णवर्णनं । 4 N सुरेडके । 5 D कसोरिषु । 6 A सर्व । 7 N निर्वाहयेतेन । 8 N निवेशिताः । 9 N विश्वदरात् ।

तथा हि—

हेमसूरि अत्थाणि ते ईसर जे पंडिया ।

लच्छि-वाणि मुहकाणि सा पई भागी मुह मरउं ॥ ११९ ॥

तारसुकेऽस्य^१ पूर्वाहो नाम्ना पूज्यप्रजल्पनात् । अवज्ञाकृतिनोऽयमुन् सभ्यानां कोपतो दशः ॥ १२० ॥

माक्षिष्ठाः सावधानेषु तेषु दस्य पदत्रयम् । उवाच चारणस्तत्र श्रुत्वा ते पुलकं दधुः ॥ १२१ ॥—युगम् । ६

अचिन्तयंश्च बाणस्य चमत्कारकटुभवा । बुधस्य हि स्त्रितिर्यत्र तत्र स्थानमहिमा गुरुः^२ ॥ १२२ ॥

ऊचुर्मुदा ते सम्भूय पुनः पठ पुनः पठ । पठिते प्रसवोऽवोचन्निःक्षोमक्षिः^३ पुनः पठ ॥ १२३ ॥

चतुःकृतोऽपि पाठे तु मते कृतिभिरादरात् । कोषभासमिवाविधद् विचारकारणोऽवदत् ॥ १२४ ॥

यूनं यथेष्टवाक्यो यदि तत्स्थानुमानवः । गृह्णान्यहं गुरुं मरं बाहीक इव इर्यहम् ॥ १२५ ॥

त्रिःपाठे बोधकस्यास्य यत्कथं तेन मे वृत्तिः । नैवाधिकेन कार्यं मे^४ मत्पुत्रादितद्गृह्णा ॥ १२६ ॥ 10

तस्यायुतत्रयं पूज्याः सभ्यपार्श्वोद्दापयन् । स ऊचे मे धर्मं पूर्णमासतपुहपायधि ॥ १२७ ॥

सहं प्रतिमहं गृहे^५ न पातोऽभ्यधिकं किल । इत्युक्त्वा प्रयवो सोऽयं प्रदेशं स्वसमीहितम् ॥ १२८ ॥

१७. राक्षा श्रीसिद्धराजेनान्यदाऽनुयुज्ये प्रभुः । भवतां कोऽस्ति पट्टस्य योग्यः शिष्यो गुणाधिकः ॥ १२९ ॥

तमस्माकं दर्शयस्व चित्तोत्कर्षाय मामिय । अपुत्रमनुकम्पाहं भूतं त्वां मा स्म शोचयन् ॥ १३० ॥

आह श्रीहेमचन्द्राश्च न कोऽप्येवं हि चिन्तकः । आद्योऽप्यभूद्विलापालः सत्पात्रान्मोषिचन्द्रमाः ॥ १३१ ॥ 15

सञ्ज्ञानमहिमस्यैवं शून्यानां किं न जायते । कल्पद्रुमसमे राक्षि त्वयीदृशि कृतस्त्रिवी ॥ १३२ ॥

अस्मात्पुण्यायणो रामचन्द्राक्षयः कृतिशेखरः । प्राप्तस्तेन प्राप्तस्यः संधे विथकलानिधिः ॥ १३३ ॥

अन्यदाऽदर्शयंतेऽसुं क्षितिपस्य स्तुतिं च सः । अलुक्तामाधविद्वद्भिर्हरेराधाविनीं व्यधात् ॥ १३४ ॥

तथा हि—

मात्रपाऽप्यधिकं किंचिन्न^६ सहन्ते जिगीषयः ।

20

इतीव त्वं धरानाथ ! धारानाथमपाकृथाः ॥ १३५ ॥

शिरोधनपूर्वं च भूषालोऽत्र दृशं दधौ । रामे वामेवराचारो विदुषां महियस्तृष्णाम् ॥ १३६ ॥

एकदृष्टिर्नवान् भूयाद् बलः । जैनेन्द्रज्ञासते । महापुण्योऽयमाचार्यो यस्य त्वं पदरक्षकः^७ ॥ १३७ ॥

इत्युक्त्वा विरते राक्षि रामस्मादुपदेककम्^८ । नेत्रं दृष्टिर्हि दुर्द्युष्या मुकुवातिसयस्तृष्णाम् ॥ १३८ ॥

उपाश्रयाभितस्मास महापीडापुनःसरम् । व्यनक्षद् दक्षिणं चक्षुर्न रत्नमनुपद्रवम् ॥ १३९ ॥ 25

कर्मभ्रामार्यभालोच्य ते शीतीमूतचेतसः । शिवालयं चतुर्मासीमासीनास्तपसि स्थिरे ॥ १४० ॥

१८. चतुर्मुखाप्यजैनेन्द्रालये व्याख्यानमनुवृत्तम् । श्रीनेमिचरितव्यासी श्रीसहस्रे प्रतुष्टुः ॥ १४१ ॥

मुपासारवचःसोमाकृष्टमानसवासनाः । सुश्रवणः समागन्ति तत्र दर्शनिनोऽग्रिस्थः ॥ १४२ ॥

पाण्डवानां पतिरग्न्याप्याप्योने विहितेऽन्यदा । प्राज्ञाणां मत्नराष्ठाता व्यापटवृष्टपतेतिदम् ॥ १४३ ॥

स्वामिन् ! पुरा महाग्यासः कृष्णद्वैपायनोऽवदत् । शृचं युधिष्ठिरादीनां मतिप्यज्ञानवोऽद्वयम् ॥ १४४ ॥ 80

उपेदमुच्यते स्मयुःप्रान्ते पाण्डोः सुता अमी । हिमातीमहिते जगुर्द्विमपद्मवराप्यधि ॥ १४५ ॥

भीकेदारक्षिन् दम्भुं ज्ञानपूजनपूर्वकम् । आराध्य परमात्मकिमान्वाः^९ श्रान्तमसाधयन् ॥—युगम् ।

1 B तासुकेऽस्य, N पूर्वाहो. 2 N गृहे. 3 D शिरोऽग्रः पुनरपि. पठ. 4 A नः. 5 N न पातोऽ. 6 D किंचिन्नः 7 A B D एकादृष्टिः. 8 A D पुनःसरः. 9 N रामस्मादुपदेककम्. 10 N परमा भावः चरन्त्याः ।

समी धेताम्वराः शुद्धा विद्वत्सृष्टिसूक्ष्मः । तदुक्तवैपरीत्यानि जल्पन्ति निजपदंदि ॥ १४७ ॥

अनौचित्यकृताचारात् पुरे तेऽरिष्टमित्यदः । भूयुता रक्षणीयाश्च दुराचाराः प्रजाकृताः ॥ १४८ ॥

विचारं हृदि फार्याणि विचारक ! विधेदि तत् । इत्युक्त्वा विररामासौ द्विजव्यूहोऽतिथीरगीः ॥ १४९ ॥

राजाप्याह न मृपाला अविमृश्य विधायिनः । दर्शनानां तिरस्कारमविचार्य^१ न कुर्वते ॥ १५० ॥

5 अनुयोज्या जमी पात्र दशुश्चेत् सलमुत्तरम् । तन्मे गौरविता एव न्याय एवात्र नः सुहृत् ॥ १५१ ॥

हेमाचार्योऽपि निग्रन्थः सङ्गत्यागी महामुनिः । असूतं कथं ब्रूयाद् विचार्य तदिदं वदु ॥ १५२ ॥

एवं भयतिष्ठि श्रोतुः प्रवीणा ब्राह्मणा अपि । आजुहाव ततो राजा हेमचन्द्रं मुनीधरम् ॥ १५३ ॥

अपृच्छदय माध्यस्थ्यात् सर्पसाधारणो नृपः । शास्त्रे चार्हती दीक्षा किं गृहीता पाण्डवैः किमु ॥१५४॥

सूरिरप्याह शास्त्रे न इत्यूचे पूर्वसूरिभिः । देमाद्रिगमनं तेषां महाभारत मध्यतः ॥ १५५ ॥

10 परमेष्ठम जानीमो ये न (नः ?) शास्त्रेषु वर्णिताः । त एव व्यासनाम्नेऽपि कीर्तन्तेऽथ परेऽपरे ॥१५६॥

राजाह तेऽपि यहयः पूर्वं जाताः कथं मुने ! । अयाचोचद् गुरुस्तत्र श्रूयतामुत्तरं नृप ! ॥ १५७ ॥

व्याससन्दर्भितार्याने श्रीगोमेयः पितामहः । युद्धप्रवेशकालेऽसावुवाच स्वं परिच्छदम् ॥ १५८ ॥

मम प्राणपरित्यागे तत्र संरिक्ततां तनुः । न यत्र कौऽपि दग्धः प्राण् भूमितण्डे सदा शुषौ ॥ १५९ ॥

विधाय न्याय्यसद्भासं शुक्तप्राणे पितामहे । विमृश्य तद्वचस्तेऽग्नितुष्टात्वात्स ययुर्गिरौ ॥ १६० ॥

15 अमानुषप्रपारे च शृङ्गे युवापि चोन्नते । असुञ्चन् देवतायाणीं कपि वनोद्ययौ वदा ॥ १६१ ॥

तथा हि—

अद्य भीष्मशतं दग्धं पाण्डवानां शतव्रथम् ।

द्रोणाचार्यसहस्रं तु कर्णसंख्या न विद्यते ॥ १६२ ॥

एतद् धर्मनिहायक्यं 'ज्यमृताम' सचेतसि । यद्वातां मध्यतः केऽपि चेद् भवेयुर्जिनाभिः ॥ १६३ ॥

20 गिरौ शशुअये तेषां प्रत्यक्षाः सन्ति मृत्ययः । धीनासिक्कपुरे सन्ति धीमघ्नप्रभाअये ॥ १६४ ॥

केदारः च महातीर्थं कोऽपि पुत्रापि तद्वतः । यद्वा मन्वन्तो धर्मं तत्र स्नानं न 'नः सुदम् ॥ १५५ ॥

स्मार्ता अभ्यनुयुग्यन्तां येद्विद्याविशारदाः । ज्ञानं युत्रापि चेद् गङ्गा नहि कस्यापि पैतृनि ॥ १६६ ॥

राजा कृत्वाह तत्सत्यं यत्किं जैनपिरेण यन् । अत्र प्रतोत्तरं तथ्यं यद्यसि भयतां मते ॥ १६७ ॥

अत्र कार्यं हि पुत्राभिरैकं तथ्यं यषो ननु । अजस्य यद्विषाण्यैव कार्यं फाण्यं क्षमायुता ॥ १६८ ॥

२५ तपादमेव काव्यऽत्र दृष्टान्तः समदक्षनः । समस्तदेवप्रासादसमूहस्य विधापनम् ॥ १६९ ॥

उत्तरानुदयान् चर मानमाशोभयत्तदा । स्वभावो जगत्तो नय हतुः काश्चात्तत्पकः ॥ १७० ॥

राक्षसं सत्त्वस्य सूर्यशोभांश्चैव स्वागमादिभिरम् । व्याप्यमानं कुर्वता सम्यग् दूषणं नास्ति वोऽप्यपि ॥१७१॥

भूपेण सत्त्वगुणैश्च हर्मणन्द्विप्रमुखा । अग्निनामिन्द्रव्यास प्रपकाश्च गमास्तथ ॥ १७२ ॥

संसिः गावांसि चान्द्राभिरामादिभ्यो धृषा रुम् । यद्भन् जञ्जल्य सूर तन्निविष्ट सञ्जयवादि ॥१७३॥

30 एषं वः शमकाद्व्यवशांमिव न्यूनमवर्णम् । व्यस्यमानं हृष्टद्वाराविव आयातन्त सर्वदा ॥ १७४ ॥
 एषादिनिष्पन्नः सारकां कवेः सः । विष्णुसारासारं सङ्गच्छतः सः सिद्धं हि सः ॥ १७५ ॥

मवाप्रामत्तमः प्राप्नुते इति च पाठः । निन्दारसारनाशे तद्रूपं कथितं हि यः ॥ १७३ ॥

यतः—

विश्वामित्रपराशरप्रभृतयो ये चाम्बुप्राशना-
नेति त्रीणि नामानि ब्रह्मविंशतौ तेषां

स्तोत्रं ग्रामिणपद्मं सुलालनं द्रव्यं माह गन्नाः ।

आहारं सुहृदं पुनर्बलकरं^१ ये सुज्ञते मानवा-

स्तेषामिन्द्रियनिग्रहो यदि भवेद् विन्ध्यः प्लवेत् सागरे ॥ १७३ ॥

अथ सूत्रिकाचार नेदं विद्वज्जनोचितम् । अविमर्शो^२ पुरस्कारं वचः श्रुतिं पुरोहित ! ॥ १७७ ॥

यतो विचित्रा विधेऽस्मिन् प्राणिनां चित्तवृत्तयः । पशूनामपि चैतन्यवतां नृणां तु किं पुनः ॥ १७८ ॥

यतः—

सिंहो बली^३ हरिणश्चकरमांसभोजी

सम्बत्सरेण रतिमेति किलैकवारम् ।

पारापतः स्वरशिलाकणभोजनोऽपि

कामी भवत्यनुदिनं वद^४ कोऽत्र हेतुः ॥ १७९ ॥

श्रुतेति भूपतिः महाविसाहसमिदं नृणाम् । य उत्तराय नालं स्यात् स यद्वदति पर्यदि ॥ १८० ॥ 10

इति भूपालसन्मान्यो बहान्यः सुकृतार्थिनाम् । श्रीहेमसूत्रिः सज्जो सहोद्वारचुत्थरः ॥ १८१ ॥

§ १०. अयान्यदा महाविद्वान् श्री भागवतदर्शनी । देवघोषाक्षर्या^५ चांक्रमिकसारस्वतोत्तरः ॥ १८२ ॥

आजगाम धियां धामाणहिल्लपुरमध्यतः । व्यजिह्वपत्रियुक्ताश्च श्रीसिद्धाधिपतेः पुरः ॥ १८३ ॥

ततः श्रीपालमामक्य कविराजं नराधिपः । यो मज्जयते स्यातो प्रतिपन्नं सहोदरम् ॥ १८४ ॥

देवघोषो महाविद्वान् द्रष्टव्योऽसौ कथं हि नः । निस्पृहत्वावनागच्छन् सभायां तपसोर्जितः ॥ १८५ ॥ 15

आत्मदेशे परो विद्वानागतो यज्ञ पूज्यते । तत् क्षुणमात्मनः केन निवार्यमपकीर्तिहृत् ॥ १८६ ॥

अथाह कविराजोऽपि विद्वानाहमप्यरो च यः । स कथं निस्पृहो लक्ष्मीं विना परिकरः कथम् ॥ १८७ ॥

सा विद्वद्ब्रह्मेयुष्मादसौर्मूर्धेभवेन्निह । दत्तैव नापरः कश्चिदुपायोऽस्यः समर्जने ॥ १८८ ॥

परं श्रीभारतीभक्त्यादावः स्वामिनो यदि । तत् सुधम्मोसपम्मोषां पर्यपाहूपवामसौ ॥ १८९ ॥

अहवेवमिति राक्षोके प्रधानपुरुषास्ततः । प्राहीयन्व तपसोनाभिहितलो मदोद्वतम् ॥ १९० ॥ 20

आह्वानायागवा पूर्यं मम भूपनिदेवतः । भूपालैः किं हि नः कार्यं सृष्टाधिरहितात्मनाम् ॥ १९१ ॥

तथा काशीपरं कन्यकुब्जाशीर्षं समीह्य च । गणयामः कथं स्वल्पदेसं श्रीगूर्जरेभरम् ॥ १९२ ॥

परमस्मदित्थायै भवतां स्वामिनस्तदा । उपविष्टः क्षितीं सिंहासनसं मां स पश्यतु ॥ १९३ ॥

पदं विसर्जितास्ते च यथाहृतं व्यजिह्वपन् । कविराजं नृपः प्राह तद्वाचातिचमत्करः ॥ १९४ ॥

पिना जैनमुनीन् शान्तान्^६ फो न नामाचलितयीः । तारयन्वाधिते ज्ञाने कोऽवकाशो मदस्य सत् ॥ १९५ ॥ 25

द्रष्टव्यगिदमध्यस्य वैष्टिदं कौतुकात् ततः । सश्रीपालस्ततो भूपोऽन्यदागच्छत् तदाह्वये ॥ १९६ ॥

सिंहासनसमद्राक्षीद् विद्वद्भुन्द्विपेवितम् । शृगेन्द्रमिव दुर्धर्षं देवघोषं कवीभरम् ॥ १९७ ॥

एवमथया नमस्यके राजा विनयवामनः । गुणपूर्णे सतां चित्ते नावकाशो मदस्य यत् ॥ १९८ ॥

अलक्षविश्वरूपं तं विश्वरूपवराणिषा । अभिनन्द्यावदत् पाणिसव्यावाऽर्शोयन् सुवम् ॥ १९९ ॥

अश्रोपलित्यतां राजन् ! श्रुत्येति हमापस्तिष्ठतः । श्रीश्रीपालकृवं वाग्वसुवाच प्रकटाशरम् ॥ २०० ॥ 30

यतः—

इह निवसति^७ मेरुः शेरारो मूधराणा-

सिह विनिहितभाराः सागराः सप्त चान्ये ।

१ B N परोद्विपुलः । २ N अविमर्श, B अविमर्शः । ३ D पञ्चशरः । ४ N वतः । ५ N *कोकस्तपरी । ६ N इह निवसति ।

इदं महिपतिदम्भस्तम्भसंरम्भधीरं

घरणितलभिहैव स्थानमसद्विधानाम् ॥ २०१ ॥

इत्युक्त्वाऽथ प्रतीहारं पदात्तलघरात्ले । उपाविशद् विशां नाथः प्रमाथो दोषविद्विषाम् ॥ २०२ ॥

पर्वदोऽनुन्तितः कोऽवमिति हस्तेन दर्शिते । कविराजे नृपोऽवादीदनादीनवगीर्भरः ॥ २०३ ॥

5 'एकाहविहितस्फीतप्रवन्धोऽयं कृतीभरः । क वि राज इतिख्यातः श्रीपालो नाम मानभूः' ॥ २०४ ॥

श्रीदुर्लभसरोराजसथा रुद्रमहालये । अनिवाच्यरसैः कान्यैः प्रशस्तीरकरोदसौ ॥ २०५ ॥

महाप्रयन्त्रे चक्रे च वैरोचनपराजयम् । विहस्यः सद्भिरन्योऽपि नैवास् ॥ किमुच्यते ॥ २०६ ॥

श्रुतेति सितमाधाय देवयोधकविर्जगौ । फान्यमेकं लसद्गर्वपर्वताधिलकासमम् ॥ २०७ ॥

तथा हि—

10 शुक्रः कवित्वमापन्नः एकाक्षिविकलोऽपि सन् ।

चक्षुर्द्वयविहीनस्य युक्ता ते कविराजता' ॥ २०८ ॥

अतिशीघ्रे तथा गुणैः भिरन्यः पूरणाच्छ्रुत्वा । कोऽभिमानस्ततो धीमन्नेकमसद्वचः शृणु ॥ २०९ ॥

तद्यथा—

भ्रातर्ग्रामकुचिन्द ! कन्दलयता ब्रह्माण्यमूनि त्वया

15 गोणीविभ्रमभाजनानि बह्वृशोऽप्यात्मा किमायास्यते ।

अप्येकं रुचिरं चिरादभिनव वासस्तदासूच्यते

यत्नोऽहन्ति कुचखलात् क्षणमपि क्षोणीभृतां बहुभाः ॥ २१० ॥

समलां दुर्गमां फणित् वृच्छतेति नृपोदिते । श्रीपाल ऊचिबानेकं रुष्टं शिखरिणीपदम् ॥ २११ ॥

तद्यथा—

20 'कुरङ्गः किं भृङ्गो मरकतमणिः किं किमशनि'

तत्पाठशृष्ट एवावमवदत्' कविनाथकः । चरणत्रितयं धृत्वे को विलम्बोऽप्यमृदन्ति ॥ २१२ ॥

तद्यथा—

चिरं चित्तोद्याने चरसि च मुखान्जं पिपसि च

क्षणादेणाक्षीणां विपयधिपमुद्रां हरसि च ।

25 नृप ! त्वं मानाद्रिं दलयसि च किं कौतुककरः

कुरङ्गः किं भृङ्गो मरकतमणिः किं किमशनिः ॥ २१३ ॥

गृहाण चैकं मत्पार्थे किञ्चदं व्यवहारयः । दोष्यं यत्र भवेद् ब्रह्माधमर्गो न स तत्र किम् ॥ २१४ ॥

निगद्यन्ते समसाध्यामृदयो विपयार्थकाः । एकपादा द्विपादा च त्रिपादा च बुधोचिता ॥ २१५ ॥

किञ्चदधहलास्तेवाः शून्यप्रभतिमा नृप ! । सदृशा मणितेरस्य निन्या संसदि धीमताम् ॥ २१६ ॥

30 तथा हि—

(१) पौत्रः सोपि पितामहः ।

(२) सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।

1 N इह महि' : 2 N ह्युपला च । 3 A. D प्रतीहार । 4 N एषोदं विहित' । 5 N प्रमिभू । 6 N कविराजिता ।
7 N एकाववदत् । 8 D N निद्या धीमिदहमर्गः ।

(३) नभः कर्पूरपूराभं, चन्द्रो विद्रुमपाटलः । कज्जलं क्षीरसङ्काशं.....
वाचाऽनुपद्मेवासी वाः पुष्टे कवीश्वरः । सिद्धसारस्वतानां हि विलम्बकविता कुतः ॥ २१७ ॥

वाञ्छ-

मूर्तिभेकां नमस्यामः शम्भोरम्भोमयीमिमाम् ।

अन्नोत्पन्नतया यस्याः (१) पौत्रः सोऽपि पितामहः ॥ २१८ ॥

फलितश्चकितो भीतस्तव देव ! प्रयाणके ।

(२) सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ २१९ ॥

(३) नभः कर्पूरपूराभं चन्द्रो विद्रुमपाटलः ।

कज्जलं क्षीरसङ्काशं करिष्यति शनैः शनैः ॥ २२० ॥

इत्थं गोष्ठ्या महाविद्वत्पथिः कम्पकृता सदा । कियन्त्वमपि निर्वाहं क्षणं सौधं ययौ नृपः ॥ २२१ ॥ 10
१११. अन्यथा श्रीदेवसूरिप्रितवाक्षणे मुदा । दत्ते विते नरेन्द्रेण लक्षसंख्ये वदुद्युते ॥ २२२ ॥

अपरेणापि वितेन जैनमासाद् उज्जते । विद्यापिते ष्वज्जरोपविधानाख्यमहामहे ॥ २२३ ॥

देवयोधोऽपि सत्पात्रं तत्राहूयत हर्षवः । समायतेन भूषेन धर्मं ते ह्युः समा यतः ॥ २२४ ॥

श्रीजयसिंहमेवोक्तमहेष्टमुबनामतः । आगच्छन् शङ्करं दृष्ट्वा शार्दूलपवसावतोत् ॥ २२५ ॥

यतः-

15

एको रागिणु राजते प्रियतमादेहार्द्रहारी हरो

श्रीमद्भ्राजविहारेऽसावाययावुत्सवोमते । दृष्ट्वाऽर्हन्तं द्वितीयं च पदं प्रणिजगाद् सः ॥ २२६ ॥

नीरागेणु जिनो विमुक्तललनासङ्गो न यस्मात् परः ।

ततस्तत्र महापर्वतार्थयानं वृषशेखरान् । सावहेलं समीक्ष्याद् स्वप्नानाज्ञावलिनीः* ॥ २२७ ॥

तदवा-

20

दुर्गारम्भरघम्भोरगविपय्यासङ्गमूढो जनः

शेषः कामविडम्बितो न विषयान् भोक्तुं न मोक्तुं क्षमः ॥ २२८ ॥

भद्रासने सनासीनः शक्तिप्रकटनाकृते । आह भूपं त्वं कञ्चिद्वानवयत पारमम् ॥ २२९ ॥

रक्षाऽऽदिष्टः प्रतीहारास्त्रक्षणादानयद् हवम् । श्रीसिद्धाधीशकासारान् कञ्चित् कासारयादकम् ॥ २३० ॥

भगवानपि पप्रच्छ किं ते परिचयोऽक्षरे । कियानप्यस्ति स ग्राहः स्वज्ञातिसदृशं वषः ॥ २३१ ॥ 25

स्वामिभानन्म नो शिक्षे 'था जा' इत्यक्षरे विना । रक्षाक्षचाहे रक्षाक्षस्त्युच्छास्वगवागतान् ॥ २३२ ॥

षवाच विद्रुपां नाभो देवयोधसदीयके । उत्तमाङ्गे कदं न्यस्यामुष्य धाक् क्षुपतां जनैः ॥ २३३ ॥

ततो दत्तावधनेषु सज्येषु स्थिरधीरणीः । काल्याऽन्वासीव महिषीमहामात्रोऽनवीदिदम् ॥ २३४ ॥

तं नौमि यत्कवस्पर्धाद् व्यामोहमलिने हृदि ।

सद्यः सम्पद्यते गद्यपद्यबन्धविदग्धता ॥ २३५ ॥

30

इत्याकर्ण्य सकर्णैर्भूकणैर्व्यतिचमत्कृतेः । इत्यलक्षं वदौ सिद्धाधीश्वरोऽस्य वकीर्तिभुः ॥ २३६ ॥

११२. आग्राह्यं तदीयधरेखात् श्रीपालोऽपि वृत्तिप्रभुः । गुत्तान्यन्वेपयत्साम्ययागर्भमना मन्त्राः ॥ २३७ ॥

अन्यदासहस्रं चारैर्भगवधरितं किल । महस्त्रिन्धमवश्यं सम्यग् विज्ञातमन्यत ॥ २३८ ॥

- अब्रह्मेयं वचः श्रद्धातव्यमस्मत्प्रवीतितः । प्रत्यक्षं यदुक्ता दृष्टमपि सन्देहयेन्मनुः ॥ २३९ ॥^१
 वेदगर्भः सोमपीथी दग्ध्वा यक्षोपवीतकम् । अपि यद् गान्धनीरेण^२ प्राचमामगवतव्रतः ॥ २४० ॥
 अतौ यत्नाश्रमाभासात्तारः सारस्वते उदे । निधीये खपरीवारवृत्तः पियति वारुणीम् ॥ २४१ ॥
 राजा दुषः कविः शूरो गुरुर्वरः शनैश्चरः । अस्तं प्रयाति वारुण्यासङ्गी चित्रमयं तु न ॥ २४२ ॥
 5 अथाह कविराजोऽपि सम्प्रमोहान्वलोचनः । कथं हि जाघटीत्येवच्छूद्रेयं नापि वीक्ष्य यत् ॥ २४३ ॥
 अस्व दुर्धामस्यस्य भोगैर्व्यवहृतैरपि । नार्थस्तद्दर्शनाचारविफट्टेस्तु किमुच्यते ॥ २४४ ॥
 तेऽप्युचुः स्मृताऽऽलोकेयं वयं ब्रूमो न पान्यया । यस्यादिशत तस्याय वीक्षयामः प्रतितया ॥ २४५ ॥
 श्रीपालोऽप्युचिवान् श्रीमज्जयसिंहनरेशितुः । अद्य दर्शयत प्रबामोत्तरार्धे तत्र सङ्गते ॥ २४६ ॥
 ओमिति प्रतिपद्ये च वैश्वनामे यथातथम् । व्यजिज्ञपदिदं सर्वं सिद्धसारस्वतः कविः ॥ २४७ ॥
 10 इत्याकण्ठाहं भूपालः सत्यं चेन्मम दर्शय । इदं हि न प्रतीयेत साक्षाद्दृष्टमपि स्फुटम् ॥ २४८ ॥
 अर्धरात्रे ततो राजाचरसर्पं प्रेक्षित्वाध्वना । स्रवन्तीसकृतं प्राप दुःप्रापं कावैरनैरेः ॥ २४९ ॥
 वृक्षवल्लीमहागुल्मान्वरितो यावदीक्षते । भूपस्त्रावद् ददशममुमुन्मत्तानुचराभिवम् ॥ २५० ॥
 यथेच्छं गीयमानत्वादव्यक्तम्वनिसम्भृतम् । अपकास्यस्फुत्तमद्यस्तुवकाससीसतम् ॥ २५१ ॥—युग्मम् ।
 प्रदीतः सिद्धराजोऽपि दृष्टेदमविशैसम् । विचित्रिस्तां द्वौ चित्ते नासाङ्गणनं पूर्वकम् ॥ २५२ ॥
 15 अहो संसारचैकिञ्च विद्वत्सो दर्शनाग्रिताः । इत्थं विलुप्रमयादः कुर्वते कर्म कुलितम् ॥ २५३ ॥
 इवानीं ययहं साक्षादेनं नो जल्पयाम्यय । प्रातः क्रमेण मन्येत दुःखरिजमिदं नतु ॥ २५४ ॥
 इति ध्यायत पलाय वाणी भूपस्य कर्णयोः । प्राविशत् प्रकटा कोटिं रसप्राप्ताविकलितः ॥ २५५ ॥
 वीक्ष्य श्रान्तदर्शं श्रेष्ठं तज्जेषःप्रचरोऽब्रवीत् । विमान्यतु प्रयाति स्म व्योत्स्रा कटसतीप्तिः^३ ॥ २५६ ॥
 प्रसन्नास्वादमस्तत्प्रसन्नास्वादेककम् । सिधावाय निजं स्थानं गन्वतेऽयं विरम्यते ॥ २५७ ॥
 20 इत्सुस्मितम् क्षमापः^४ प्रकटं वदति स्म तम् । अपि नः सविभागोऽस्तु^५ कः स्वादेपु पराब्जुलः ॥ २५८ ॥
 क्षणं ध्यात्वा समुत्पन्नप्रतिभः प्रोचिवानिति । भवता निधिना भूप ! दिव्या यद्वाग्यदे वयम् ॥ २५९ ॥
 सौमर्षयात्रामपूर्वार्पितं तेनाह भूशुक्ल^६ । यावत् समीक्ष्यते तावत् क्षीरपूर्णं व्यलोच्य च ॥ २६० ॥
 पयावधामृतास्वादं व्यशुभ्रद् भूपतिः क्षणम् । इदं दुर्ग्वं नु मयं वा शक्तयापावृत्ततद्रसम् ॥ २६१ ॥
 चेत् परावृत्तमस्वाहो शपिप्रातिभमद्भुतम् ! ततो विसृज्येऽनेनावसरोऽयं नमीपिना ॥ २६२ ॥
 25 प्रातर्भूपसभां गत्वा देवयोधस्ततोऽवदत् । आहृच्छयसे महाराज ! वयं वीर्ययियासवः ॥ २६३ ॥
 श्रीसिद्धभूपतिः ग्राह भवादृशमुनीश्वराः । वैशस्य शान्तिनीरं कः प्रहेष्यति सकर्णकः ॥ २६४ ॥
 आह सोऽप्ययंवादिनं कृतं यत्र^७ श्रितोश्चरः । प्रतेति पलभापाभिः स्तिप्तिलत्र न युज्यते ॥ २६५ ॥
 शुलविद्यायोज्ञानशक्तयश्चेन्नरं नहि । व्यावर्तयन्ति सन्निव्यकर्मम्यस्तत्^८ परैर्हि किम् ॥ २६६ ॥
 देवा देव्यो महामन्त्रा विवाश्रानेकमो वसे । येषां ताः सितयज्वाष्टौ कल्याणोऽर्वायु^९ जतैर्हि किम् ॥ २६७ ॥
 30 ततो भूपाल ! नासाहृग्योम्या षण्णं तव स्फुटम् । ईदग्गामनतप्राप्त्यसयोगः सदसोऽस्तु वः ॥ २६८ ॥
 सातृतमवषद् गूयः श्रीपालं कविपुङ्गवम् । जुषवे समिनो वाक्यं कोपगर्भं नतु त्वया ? ॥ २६९ ॥
 प्रशापयतुः कविर्देव्यो कार्यसन्मानदण्डितः । भिक्षुरेव त्रियाग्रष्टः सत्सरूपो यथा मनेत् ॥ २७० ॥

1 B N प्राप्तभागवत° 2 N वयन्ति 3 N नासाङ्गणन° 4 N चलीति 5 N मनुस्त्रा व- 6 N सविभागेपु ।
 7 A भूतत् । 8 N अलोक्यत् । 9 N क्लीश्वरः 10 N तत्परे हि 11 N कलयेवम् ।

ल्वाप च महाराजाऽचिन्त्यशक्तिस्तुतो ह्यमी । महाप्रभावा मुनयो न प्रहेयाः स्वदेशतः ॥ २७१ ॥
 नहि द्रव्येण विद्वांस आचरन्त्ये न चादुभिः । परिहृतस्वभावा हि सद्भासस्त्येन केवलम् ॥ २७२ ॥
 श्रुत्या श्रव्यं वचस्तत्त्वं स्वशिरो मुनिपादयोः । स्पर्शयित्वा जगौ वाचयं राजा विनयसम्भृतम् ॥ २७३ ॥
 मुनिसङ्घतमाश्रित्याद् भूपालाः पालकाः क्षितेः^१ । वासवा इव शोभन्ते तत्र हेतुर्नहीतरः ॥ २७४ ॥
 अस्मदेशान्तरा तिष्ठ क्रियाविप्रमुनीश्वर ! । अर्थिप्रणयभङ्गं हि महात्मानो न कुर्वते ॥ २७५ ॥ 5
 इत्थं गिरां भैरः प्रीतोऽवातिष्ठत गुरुसदा । विप्रः समाः समासन्नवारिद्यश्च^२ शनैरभूत् ॥ २७६ ॥
 तस्य न क्रेय-विक्रेयव्यवहाराद् धनागमः । राजदत्तं हि मुन्येव तद्विना दौष्ट्यमाययो ॥ २७७ ॥
 सूरैः श्रीहेमचन्द्रस्य विदितं श्रुतमप्यभूत् । श्रीश्रीपालश्च तत्पार्श्वेऽभवत् तदिदं रहः ॥ २७८ ॥
 जसौ भिक्षुर्निजाचारप्रदो नष्टक्रियः^३ कृषीः । निष्ठानिष्ठयतिन्मूढदृश्यवपकः कुष्ठचभूः ॥ २७९ ॥
 दारिद्र्यराजधानीत्वादिदानीमुणजर्जरः । मदीदृढमहालोललोलावदवतिष्ठभूः ॥ २८० ॥ 10
 अधुना सपरीवारो भिक्षया भुक्तिभाक् ततः । दर्शनी दर्शनाचारे स्थापितो निजलक्षणेः ॥ २८१ ॥
 सिद्धीनामप्रसङ्गानां पङ्क्त्युत्सव सद्गुणेः । अणिमा लचिमा च द्वे पोषं^४ प्राप्तुरद्भुतम् ॥ २८२ ॥
 श्रीसिद्धाधीश्वरं मूर्त्तं देवेन्द्रमिव तेजसा । सोषमौलिस्थकाकोल इव सिंहासने स्थितः ॥ २८३ ॥
 यणोष्मगुणं भूनादुपदेशयति स्म यः । निर्विवेकस्य तस्यैवन् मान्यावहालताफलम् ॥ २८४ ॥
 मया चाप्रापि तन्मन्त्रो यदुपोषद्रवो हि तः । राज्यपूर्णं हेमचन्द्रं विना न प्रतिहन्वते ॥ २८५ ॥ 15
 तदसौ चेत् ससायाति दूषयार्थं ततोऽपि न । मान्योऽसौ पतितस्यास्य वरूः कः प्रेक्षते सुधीः ॥ २८६ ॥
 अधोर्गुणुर्यो भूयं बज्रवत् तदेव तत् । एकस्यास्य गुणे नस्तु बहुमानः परत्र नः ॥ २८७ ॥
 दृश्यते 'जन्यसामान्यं सांक्रामिक'गुणोत्तरम् । सारस्वतं न कुप्रापि समवेऽसिन्नमुं विना ॥ २८८ ॥
 ततोऽसौ निर्विषः सपं इव चेदागमिष्यति । स्थानमाना^५ कुतो धीमान् लभ्याऽनेनापि सत्कृतिः ॥ २८९ ॥
 अथाह कविराजोऽपि गुणमेवैकते महान् । कृष्णवत् कृष्णमुक्तामुषदन्तपबलवत् ॥ २९० ॥ 20
 स्वाभिमायो मया श्रोत्र पुनः पूर्यैर्गुह्यते । यथाविचारं कार्याणि कार्याणि गरितोचितम् ॥ २९१ ॥
 अन्यदाभिनवग्रन्थगुम्फाकुलमहाकवी । पट्टिपापट्टसंघातलिख्यमानपदप्रज्ञे ॥ २९२ ॥
 शब्दव्युत्पत्तयेऽन्योन्यं कृतोद्भाषोद्वन्धुरे । पुराणकविसन्तुष्ट^६ दृष्टान्तीकृतशब्दके ॥ २९३ ॥
 प्रकीर्णसविधासेऽत्र भारतीविदुमन्दिरे । श्रीहेमचन्द्रसूरीणमास्थाने मुखकोविदे ॥ २९४ ॥
 क्षुधातुरपरीवारप्रेरितः स परेषामि । अपराहे समागच्छन् प्रतीक्षारसिधेयितः ॥ २९५ ॥ -पटुभिः कलापकम् ॥ 25
 अभ्युत्तरयुधं ते देवयोधमिदं न्यतद्विज्ञाम् । मन्त्रोपमिमास्तन्मन्त्रविहिनोऽतीतवैजसम् ॥ २९६ ॥
 स्वागतं स्वागतं विद्वतोटीर जगती^७ धृतः । श्रुतपुण्यं दिनं यत्र जातत्वं लोचनात्रिभिः ॥ २९७ ॥
 तदलंक्रियतामपार्त्तांसनं नः कलानिवे ! । सद्देव्यापि निर्मुदकलाप्रागल्भ्यमूषित ! ॥ २९८ ॥
 धृतेति देवयोधोऽपि दम्भो मे मर्म वेत्तयसी । कथनान् कथनातीतवत्ततो वा व विप्रहे ॥ २९९ ॥
 ययातया महाविद्वानसौ भावयथिबोर्जितः । अत्र को मत्सरः न्यच्छेदं यदुमानः शुभोदयः ॥ ३०० ॥ 30
 समयेऽयतने कोऽस्य समानः पुण्य-विधयोः । गुणेषु कः प्रतिद्वन्द्वी तन्मात्रं प्राञ्जलतोषिता ॥ ३०१ ॥
 अयोपाभिरुदेतेनानुमतेऽर्द्धासने कृती । मनसा अन्यमानस्य पुंस्त्वं तां मत्पयनीम् ॥ ३०२ ॥
 ससिम्पयं गिरं प्राह सारसारम्वतोऽन्यतः । पार्श्वतपुलकादूर्ध्वपनापनपनममा ॥ ३०३ ॥

1 A शिते; N शितेः । 2 A दारिद्र्य; N समस्तदरिद्रः । 3 N मया क्रिया । 4 N दोषे । 5 N कथयदप्यं ।
 6 N एकदिष्टः । 7 N 'मन्त्रो' । 8 N 'मन्त्र' । 9 A B जगतीश्वरः ।

तथा हि—

पातु वो हेमगोपालः कम्बलं दण्डमुद्रहन् ।

पद्दर्शनपशुश्रामं चारयन् जैनगोचरे ॥ ३०४ ॥

व्याधूतशिरसः श्लोकमेनं सामानिका हृदा । श्रुत्वा सत्कार्यपुष्टिं च तेऽनुलं विसर्गं दधुः ॥ ३०५ ॥

5 ततः श्रीपालभाकार्यांस्नेहयत् तेन स प्रभुः । आद्यो धर्मो व्रतस्थानां विरोधोपशमः यत्नः ॥ ३०६ ॥

अस्य वृत्तं ततः श्रीमज्जयसिंहनरेशितुः । ज्ञापयित्वा च तत्पार्थाद् द्रव्यलक्ष्मदापयत् ॥ ३०७ ॥

अन्यदर्शनसम्बद्धविद्वत्प्रणवितस्तदा । प्रहीणभाम्यशक्त्यापुःस्त्रितिं स्वं सुविमृश्य सः ॥ ३०८ ॥

तत्रतत्रावृणो भूत्वा देवघोषो महामतिः । तेन द्रव्येण गङ्गायां गत्वाऽऽप्तोत्तरं परं भवम् ॥—युगम् ॥

§ ११. अन्यदा सिद्धभूपालो निरप्यतयादितः । तीर्थयात्रां प्रचक्रामानुपानत्पादचारतः ॥ ३१० ॥

10 हेमचन्द्रमस्तुत्रं सहानीयत् तेन च । विना चन्द्रमसं किं स्वामीलोलमगतन्द्रितम् ॥ ३११ ॥

द्विधा चरणचारेण प्रसुर्गच्छन्नदश्मत् । ज्ञनेयान् जीवरक्षार्थं मूर्तिमानिव संयमः ॥ ३१२ ॥

अर्थितैर्वाहनारोहे निपिच्छश्चरितस्थितेः । किञ्चिद् दूनो जडा यूयमिति तानाह सौहृदात् ॥ ३१३ ॥

प्राकृतोत्तोरं प्रादाद् यद् वयं निजडा इति । राजा चमत्कृते 'दध्यादूचेऽसौ' सजडा जडाः ॥ ३१४ ॥

वयं तु सुभियः स्त्रीयमाचारं^१ दधतो ननु । निजडा इत्यहो सुरैर्ष्वनिव्याख्यातिचातुरी ॥ ३१५ ॥

15 दिनयं न संजगुर्मुपस्थाध्वनि सोऽपि च । कुपितानि^२ विज्ञाय सान्त्वनाय तदागमत् ॥ ३१६ ॥

प्रतिसीरान्तरस्थानामाचामालेन मुञ्जताम् । तामपाशूल भूपालोऽपश्यत् तदशने विभिमं ॥ ३१७ ॥

अहो जितेन्द्रिया एते हिममज्जं हि नीरतः । आश्रुव्य गृह्यते तद् दुःखरमेतत् तपो भुवम् ॥ ३१८ ॥

अज्ञान एव लोकोऽयममूर्त्तिमिष्टाप्रभोजिनः । अक्षेत्रतिशयाद् भव्यलोकानां वदति ध्रुवम् ॥ ३१९ ॥

प्यायेत्साह भवदेहव्ययोच्छेदाय कर्कशम् । नाभफेदकमित्यागः पुत्राग ! क्षुब्धोऽयं नमः ॥ ३२० ॥

20 सूरिः प्राह महाराज ! कुयोद् गीः किं स्वरा प्रिया । अरक्तद्विष्टृत्तानां नृपतेर्दुर्गतस्य या ॥ ३२१ ॥

यतः—

भुञ्जीमही वयं भैक्षं जीर्णं वासो वस्तीमहि ।

शायीमहि महीशृष्टे कुर्वामहि किमीश्वरैः ॥ ३२२ ॥

सन्मान्य तांस्ततो राजा स्थानं सिंहपुरा^३भियम् । दत्त्वा द्विनेभ्य आरुढः भीमरुच्छनुज्जये गितौ ॥

25 श्रीयुगादिप्रभुं नत्वा तत्राभ्यर्च्य च भाषतः । मेने स्वजन्म भूपादः कृपार्थमतिहर्षम् ॥ ३२४ ॥

भामद्वादत्तं तत्र ददौ तीर्थेण भूमिषः । पूजार्थं यन्महान्तस्तां^४ स्तानुमानेन कुरते ॥ ३२५ ॥

ततश्च गिरिमार्गेणापिचद् रैयतकाचलम् । निरुषा निरुषः पुण्यवतां मत्तो भुवोऽगमत् ॥ ३२६ ॥

स प्रादापयदावसानम् संकलीप्रामसञ्चिजौ । गिरिं तत्र स्थितोऽपश्यन्नेत्राश्रुतरसायनम् ॥ ३२७ ॥

तदा भीनेमिषेलस्य पर्वतोर्द्धमुवि^५ स्थितेः । जीर्णोद्गारे कारिते च भीमस्सज्जनमस्त्रिणा ॥ ३२८ ॥

30 प्रासादं घबलं दृष्ट्वा राक्षस शृष्टः स चामवीत् । तीर्थप्रभावनाहर्षवशासम्पुद्गलोचनः ॥ ३२९ ॥

देव ! यादवसदंशावसेसस्य जिनेशितुः । प्रासादः स्वामिपादानां कृतिरेषा समीक्ष्यते* ॥ ३३० ॥—युगम् ॥

1 B "हृदेभ्या" । 2 N स्त्रीयमाचारं । 3 N कुपितामि च । 4 N विद्वत्प्रणवितम् । 5 N चानुमाने । 6 N पर्वतोर्द्धमुवि स्थितः । * B आदर्श एतच्छ्रेष्ठमुपदेशार्थं कथ्यते—

प्रासादं घबलं दृष्ट्वा राक्षस शृष्टः स चामवीत् । देव ! यादवसदंशावसेसस्य जिनेशितुः ॥

द्वितीयपदेनावस्य मुच्यतेप्रासादक । प्रासाद- स्वामिपादानां कृतिरेषा समीक्ष्यते ॥

नृपतिः ग्राह जानै श्रीहेमचन्द्रोपदेशतः । उल्लसन्तमहातीर्थं श्रीनेमिसत्र तीर्थं कृत् ॥ ३३१ ॥
जगत्पूज्यः कृतिर्मेऽस्तु कथमेवेति संसये । श्रुत्वैलमात्र आह स्मावधानादवधान्यताम् ॥ ३३२ ॥
अद्य प्राग् नवमे वषे खातिनाऽधिकृतः कृतः । आहरोह गिरिं जीर्णमद्राक्षं च जिनालयम् ॥ ३३३ ॥
प्रतिवर्षं त्रिलक्षं च न्ययित्वा चैत्यमुद्धृतम् । खातिपादैरनुमतं चेत् प्रणामिदं न चेत् ॥ ३३४ ॥
सप्तविंशतिलक्षांश्च द्रम्मान् गृह्णातु भूपतिः । इत्याकर्ण्य प्रभुः ग्राह पुलकोद्ग्रेदमेदुरः ॥ ३३५ ॥ 5
कथमुक्तसिद्धं भवितुं तुच्छं द्रव्यादशावसात् । वपुः सिरं समाकापीः पुण्यं कीर्तिसर्गं महत् ॥ ३३६ ॥
तत्त्वसमः स्वजनः कोऽसि समेह-परलोकयोः । सखा विपीद् या तस्मादस्मिन्नाकृष्टते ततः ॥ ३३७ ॥
बभौऽनुपदनीयस्त्राधित्यकायां यथौ गिरैः । मण्डपे बुद्धमेदिन्यां स्थित्वाऽष्टाङ्गं नतो जितम् ॥ ३३८ ॥
भीटेष्वानीयमानेषु न्यवारयत तं जनम् । तीर्थेऽत्र नोपप्रेष्टव्यं परेणाव्यासनादिके ॥ ३३९ ॥
स्वापस्तम्बे विवेच्यो न भुक्तौ नाह्निका तथा । खीसङ्गः सृष्टिकर्माणि न इदोऽप्य विलोढनम् ॥ ३४० ॥ 10
इत्यादि तिष्ठ म पर्यां वा वचतेऽद्यापि शाश्वती । ततोऽध्यर्च्य जितं स्वर्णरत्नपुष्पोत्करैर्वरैः ॥ ३४१ ॥
ततोऽम्बाशिखरं गत्वा तां संपूज्य नमाम च । अवलोकनशृङ्गं चाहरोह स तु कौतुकी ॥ ३४२ ॥
तत्र श्रीनेमिनार्यं च नत्वा भक्तिभरानतः । दिशोऽवलोकयामास तव ऊचे स चारणः ॥ ३४३ ॥

यतः—

महं नार्यं सीधेस जं चडिउ गिरनारसिरि ।

लईआं क्यारु वेस अलपठं जोअइं कर्णऊत्र ॥ ३४४ ॥

पर्यतादवतीर्थीय श्रीतोमेऽश्वरूपस्तनम् । यथौ श्रीहेमचन्द्रेण सहितश्च शिवालयम् ॥ ३४५ ॥

सूरिश्च ब्रुवते तत्र परमात्मस्वरूपतः । ननाम चाविरोधो हि मुक्तैः परमकारणम् ॥ ३४६ ॥

तथा हि—

यत्र तत्र समये यथा तथा योऽसि सोऽस्यभिधया यथा तथा ।

वीतदोषकलपः स चेद् भवानेक एव भगवन्ममोऽस्तु ते ॥ ३४७ ॥

महादानानि दत्त्वा न पृथाक् महिमादृताः । न्यातुतः कोटिनगरं प्रापदम्बिकादिवम् ॥ ३४८ ॥

अपस्तम्बिन्याऽऽक्रान्तोऽभ्यकामारययत् ततः । श्रीहेमसूरिभिर्गङ्गामूलावासेरिहादरात् ॥ ३४९ ॥

उपोष्य त्रिदिशं ते बाह्वंसां ज्ञासकामरीम् । प्रसक्षीभूय साऽप्याहं शृणु वार्यं पुनः । मम ॥ ३५० ॥

नास्मास्ति सन्ततेर्भोग्यं जीवोऽपीदृग् न पुण्यम् । समयेऽत्र कुमारस्य भूपभावसुखस्य च ॥ ३५१ ॥ 25

स भावी भूपतिः पुण्यप्रतापमहिमोर्जितः । राज्यान्तराणि जेतासौ ओष्य च परमार्हवः ॥ ३५२ ॥

अणहिल्लपुरं प्रायदनायावोत्सवोदयम् । अन्वर्तुतः सुताभावप्रवापीढनसङ्घितः ॥ ३५३ ॥

॥ ३४४ ॥ इवः श्रीकर्णभूपालवन्द्यः क्षत्रजिरोमणिः । देवप्रसाद इत्यासीत् प्रायश्च इव सम्पदाम् ॥ ३५४ ॥

पत्न्यः श्रीशिशुवनपालः पालितसदमतः । कुमारपालस्तनुवो राज्यलक्षणलक्षितः ॥ ३५५ ॥

अथ श्रीसिद्धसूमीनाः पुत्राणां भद्रजुर्नताः । जाह्नायवत देवहान् परमहानिसंनिमान् ॥ ३५६ ॥ 30

महत्पारापसङ्गाव-मभ्युद्गमणिक्रमैः । कैवलीमिष्य संवाच वेऽप्याचख्युः प्रभोः पुरः ॥ ३५७ ॥

स्वामिन् ! कुमारपालोऽसौ शुभमद्रुमुतो मुवम् । अलंक्रियते राज्यमनुत्वा न वतेदिदम् ॥ ३५८ ॥

- प्रतापान्नन्तदिकचक्रोऽनेकमूपाजित्वरः । भविष्यति पुनस्तस्य पश्चाद् राज्यं विनश्यति ॥ ३५९ ॥
 श्रुत्वेति भूपतिर्भावं भवतीति विदत्रपि । तत्र द्वेयं परं चोढा वषेच्छुरभवत् ततः ॥ ३६० ॥
 कर्णचिदिति स धात्वाऽपस्तस्य शिवदर्शने । जटामुकुटवान् मत्स्योद्धृतः सत्तपो दधे ॥ ३६१ ॥
 विश्वप्रमन्यदा चारैर्जटाधरशतत्रयम् । अभ्यागादसि तन्मध्ये आतृपुत्रो भवद्रिपुः ॥ ३६२ ॥
 5 भोजनाय निमग्न्यन्ते ते सर्वेऽपि तपोधनाः । पादयोरेष्य पद्मानि ध्वजद्वयं स ते द्विपत् ॥ ३६३ ॥
 श्रुत्वेत्याह्वय्य तान् राजा तेषां प्राशालयत् स्वयम् । चरणौ भक्तितो यावत् तस्याप्यवसरोऽभवत् ॥ ३६४ ॥
 पद्मेषु हृदयमानेषु पदयोर्दृष्टिसम्भवा । क्वातेऽत्र वैवृषो ज्ञानात् कुमारोऽपि युयोप तत् ॥ ३६५ ॥
 ततः कमण्डलुं हस्ते कृत्वा प्रथावदम्मतः । बहिर्भूय नृपावासादुपलक्षणमीदिने ॥ ३६६ ॥
 वसतिं हेमसूरीणां प्रसाः स्रस्तवपुर्बलः । आयसो भूपतो रक्ष स्वेत्याक्यन् स्वलद् गिरा ॥ ३६७ ॥
 10 प्रमुभिः साहसात् साहयप्रलक्षन्तराहितः । राजमलैः पदायावैर्व्यालोकि नतु चेक्षितः ॥ ३६८ ॥-युगम् ।
 निद्याकृष्य भेषितश्च प्रायाद् देशान्तरं पुनः । प्राग्पदागात् साहसिक्यमहो भाग्यस्य लक्षणम् ॥ ३६९ ॥
 तथा निर्गल्य तस्मात्तु वामद्वेषतपोवने । तत्पीर्यज्ञानदम्भेन जटी प्रायादपायमी ॥ ३७० ॥
 आश्लिनामः कुञ्जालस्य यावदालयसन्निधौ । आयसौ शृष्टो लग्नं सादिनस्तावदैक्षत् ॥ ३७१ ॥
 आह प्रजापते ! रक्ष क्षरणागतवत्सल ! । मां संकटादतो रक्ष तन्नमतामेव यत् ॥ ३७२ ॥
 15 स य 'सञ्चितनीवाहकोणे संस्थाप्य तं तदा । सुमोच वल्लिभ्रमहाय विमुच्य तदवस्थितिम् ॥ ३७३ ॥
 स तुर्लङ्घिभिरायतैः शृष्टः कोऽपि जटाधरः । तत्रायातो नवाऽजस्य न व्यग्रत्वात्मन्यैक्ष्यत ॥ ३७४ ॥
 निर्विधानादराधैते व्याहृत्य प्रययुस्तदा । राजौ सोऽपि बहिः कृष्टसेन देशान्तरेऽचलत् ॥ ३७५ ॥
 १९५. स्तम्भमतीर्थपुरं प्रायाद् द्विजानुगतस्ततः । तदा घोससिखा श्रीमान् कुमारः स्फारद्वृत्तम् ॥ ३७६ ॥
 श्रीमालचंशभूजान् व्यग्रहारी महाधनः । समस्तपुद्गपानाभिरयस्तस्य पार्थेऽगमद् बधुः ॥ ३७७ ॥
 20 एकान्तोऽस्य स्मृत्यन्तरे तेन सत्ये निवेदिते । अवासीद् बणिजां श्रेष्ठः किञ्चित्पार्थितशम्बलः ॥ ३७८ ॥
 अनमीधो महीशस्य यत्नेनार्यो न नः स्फुटम् । तद् द्रागपसरोह त्वां सा श्राक्ष राजपूरुषाः ॥ ३७९ ॥
 घटो ! स्वामिनमासीयं पुरः सीमां प्रहापय । एवमुक्तः न वैरादयं प्राप श्रोतभयोदयः ॥ ३८० ॥
 श्रुत्वा कुमारपातोऽपि तत्पुंरं प्राविशन् निशि । जुगुप्साक्षामङ्गलिः सन् चतुर्थे लङ्घने तदा ॥ ३८१ ॥
 सूरिः श्रीहेमचन्द्रश्च चतुर्मासकमाश्रितः । तदा पारितसञ्चालं लम्बिभिरागतनोपमः ॥ ३८२ ॥
 १९६. उग्रद्व्यापयानलीलाभिर्वादिदस्त्रेव शृष्टिभिः । क्षीतीकुर्दन् तत्रा भव्यमनोभूमिं शनिप्रभुः ॥ ३८३ ॥
 कर्णचिदपि तत्रागात् कुमारोऽपीक्षितश्च ते । आकृता लक्षणेभ्यायमुपादक्षि विचक्षणैः ॥ ३८४ ॥
 परासन्पुनरेकोप्ये राजपुत्रास्तस्य निर्द्वयः । अमुतः सप्तमे धर्षे नृष्टीपातो भविष्यति ॥ ३८५ ॥
 *स प्राह पूयपादानां प्रसादेन भविष्यति । सर्वं कथं 'तु स' प्राप्यः कालो' निःकिञ्चनेः क्षुपा ॥ ३८६ ॥
 द्वाविंशतमस्य द्रम्भानस्य आयकपार्थतः । दापयित्वा पुनः प्राहुः गृण्वेकं नो ययः स्थिरम् ॥ ३८७ ॥
 80 अक्षप्रभृति दारिद्र्यं नायाति तव सन्निधौ । व्यवहारेरमोच्योऽसि भोजनाच्छादनविधिः ॥ ३८८ ॥
 एवं भावीति चेद् राज्ये प्राप्ते मम कृतं विमो ! । अवलोक्यमिदानीं तु बहूक्तेः क्लृप्तुभिः रिपु ॥ ३८९ ॥
 द्रपुकत्वा प्रययौ देशान्तरं गृहो नराधिपः । पन्नं पनापनैरुज्ज्वलं दायपणपन्द्रमाः ॥ ३९० ॥

1 N अनार । 2 N प्रलम् । 3 B N न तु वीक्षितः, A वतु चेक्षितः । 4 N निमित्त । 5 N D तदा । 6 N 'नर-
 द्वा' । 7 N 'नरा' । 8 D N अभिषेधः । * एष पूर्वो नास्ति A B N आर्षेणुसके । 9 B N न । 10 A B
 शुभप्रयः । 11 B N कान् ।

कापालिकमते' कौले सौवे विप्रपटोच्चरे । चरन् कदापि कुत्रापि कुत्रिमे कुत्रिमक्रमः ॥ ३९१ ॥
ततो वर्षाणि सप्ताणि दिनानीवास्ववाहयत् । गुरुवाच्यैर्मनो विभ्रत् सङ्कटेऽपि विसङ्कटम् ॥ ३९२ ॥
तस्य भोपालदेवीति कलत्रमनुगाऽभवत् । छायेव सर्ववस्थास्वमुद्भवन्ती सविचे स्थितिम् ॥ ३९३ ॥

द्वादशस्थ वर्षाणां श्रुतेषु विरतेषु च ।

एकोनेषु महीनाथे सिद्धाधीशे दिवं गते ॥ ३९४ ॥

5

हात्वा कुतोऽपि सत्पाठ्यः कुमारोऽग्राजिनं पुरम् । अस्वाशसद्गच्छस्यो वासके' भीतरोरधः ॥ ३९५ ॥
तुर्गावेण्याः स्वरं तत्र मधुरं शुभुषे सुधीः । तामाजुहाव भाग्यस्य सिद्धासुः प्रसितिं तदा ॥ ३९६ ॥
मम पश्यसि चेद् राज्यं देवि ज्ञाननिषे ! ततः । उपविष्टवैव मे मूर्ध्नि स्वरं द्युतिमुत्तं कुरु ॥ ३९७ ॥
वचनानन्तरं साऽपि वयैवापादतिस्फुटम् । 'तू राज' इति संरावं तथेवःसीधदीपकम् ॥ ३९८ ॥
आयात् पुरान्तरा श्रीमत्सायस्य मिलितस्त्वतः । चित्ते सन्दिग्धराज्याप्तिनिमित्तान्तेपणादृतः ॥ ३९९ ॥ 10
स तेन सह संगत्य पार्थे श्रीहेममुपमोः । तन्निपद्यावृते पट्टे उपविष्टो विशिष्टधीः* ॥ ४०० ॥
भविष्यत्येव ते राज्यं यन्निविष्टोऽस्मदासने । एतदेव निमित्तं न इत्यमुष्य गुरुर्जनौ ॥ ४०१ ॥
राज्येच्छया पादपाटीति विगानभिया नहि । नतोऽहमिति शङ्क्यो न प्रमो दुर्बिनयो मयि ॥ ४०२ ॥
तत्रास्ति कृष्णदेवाख्यः सामन्तोऽबाधुतस्थितिः । स्वसुः पतिः कुमारस्य मिलितो निशितस्य च ॥ ४०३ ॥

—मुग्धम् । 15

श्रीसिद्धराजमेरौ च संजग्मुः शिवमन्दिरे । प्रधाना राज्यसर्वस्वं राज्ययोग्यपरीक्षिणः ॥ ४०४ ॥
कुमारोऽपि पुरस्वान्तराऽऽजगाम चतुष्पथे । एकत्र सङ्गतानां च प्रधानानां तदाऽमिलत् ॥ ४०५ ॥
कृष्णः प्रवेशयामास मासादे तं करे कृतम् । तत्रापरो च तस्मात् राजपुत्रौ प्रवेशितौ ॥ ४०६ ॥
तयोरेकः प्रणम्यात् पार्थद्याम् स उपाविशत् । अपरोऽपि स्वसंन्यानपट्टं मुकुलमातनोत् ॥ ४०७ ॥
अथ श्रीकृष्णदेवेनोपविष्टोऽयुजिते सति । संयुज्य वस्त्रयुग्मं स्वमुपाविशद् वरासने ॥ ४०८ ॥ 20
व्यचारयन्त मीतिज्ञा एकस्माच्चत् कृतानतिः । मिलोजाः परिभूयेत स्वैः परैरपि निन्दाधीः ॥ ४०९ ॥
सम्भ्रान्तलोचनं प्रयत्नपरो मुक्कलाञ्जलः । तस्य पार्थ्यात् परेभूरेषिर्भं राज्यं ग्रहीष्यते ॥ ४१० ॥
असौ कुमारपालश्च दैवज्ञातुमवः पुरा । धीरे परयन्निहायातः संयुज्याञ्जलमण्डलम् ॥ ४११ ॥
निमर्द्वात् विपक्षणी विमर्द्वात् दिगन्तरान् । अभिष्यति महाभाग्यः सायैर्नैमसमः भिया ॥ ४१२ ॥
जमिपेकमिहैयाम् विदर्भं ध्वस्तदुर्द्धियः । अस्वमुद्रावधिं पृथ्वीं पालयिष्यत्सो ध्रुवम् ॥ ४१३ ॥ 25
अथ द्वादशधा तूर्वङ्गनिष्ठमिरताम्बरम् । चक्रे राज्याभिषेकोऽस्य सुवन्नयमङ्गलम् ॥ ४१४ ॥
प्रतिवेशोत्सवै राजा राजसौधं नृपासति । निविष्टो गोपृष्ठमिरक्षवैरभ्यवर्द्धत ॥ ४१५ ॥
कृतमशमनापातः प्रतापोऽयः परंतपः । कुमारपालमूपातः पालयामास मेदिनीम् ॥ ४१६ ॥

§ १६. सपादलक्षभूमीशमणोर्राजं भरोद्धवम्* । विमर्द्वात्तुमनाः सेनामसावेनामसजयत् ॥ ४१७ ॥
दाक्षिकाक्षीयपादातरण्याभिरमितो द्युतः । विष्यप्रहोपवीतारानिकरीरिव चन्द्रमाः ॥ ४१८ ॥ 30
चचाल छुपु सामन्तमण्डलीकमहाधरैः* । अन्यैश्च क्षत्रियैः सेन्यापादान्मोजयुग्मवत् ॥ ४१९ ॥
सितैः कतिपयैश्च राजयमेकं सुदुर्गम् । लंकादुर्गमिवागम्यं नृपः प्राकारवासदत् ॥ ४२० ॥—विशेषकम् ।
परितोऽस्य च बन्धून्वदिरादिरुद्धैः । करीरिगुणिलं* नृणां दुर्गं योजनद्वयम् ॥ ४२१ ॥

1 *ततः । 2 N बाह्वेः । 3 N *निविष्टधीः । 4 N तत्रापरावतस्थिते । 5 N *पट्टं मुकुलम् । 6 N भरोद्धवम् । 7 N मन्त्रैश्चमहीरैः । 8 N करीरिगुणिलं ।

- वहुधा बहुभिर्मर्त्यैरिच्छ्यमानमपि क्षयम् । प्राप्नोति न ततः खिन्नो व्यावर्तत नराधिपः ॥ ४२२ ॥
 त्वय्यप्यं समागत्यापहिह्यपुरमध्यतः । चतुर्गोत्रां पुनः सैन्यं जातशोपमपोषयत् ॥ ४२३ ॥
 प्रावर्तत च तस्यान्ते पुनर्प्राप्ते न्यवर्तत । एवमेकादश समा व्यतीयुः पृथिवीपतेः ॥ ४२४ ॥
 मम पीतपराभोगेरपि भाग्याधिकः कथम् । अणोर्राज इति ध्यायन् क्षणं तस्यै नराधिपः ॥ ४२५ ॥
- 5 वत्स चाग्भटदेवोऽस्ति मञ्ची मञ्चीव नाकिनाम् । नीत्या क्षत्रेण मञ्चेणोदयनस्याङ्गभूखदा ॥ ४२६ ॥
 अपृच्छत् सं जराधीशः सङ्कटेऽस्मिन् समागते । अस्ति सप्रत्ययः कश्चित् सुते यक्षोऽयवा सुते ॥ ४२७ ॥
 आतिहार्थप्रभावेण भवानो जितकाशिनः । यस्य वत्स मनोऽवश्यं वश्यं नो भवतु श्रुवम् ॥ ४२८ ॥
 च्यजिन्नपद्वय श्रीमान् चाग्भटस्य चाग्भटः । अवधार्य वचः सावधानेन प्रमुणा मम ॥ ४२९ ॥
 यदा श्रीस्वामिपादानामादेशात् प्रमुतोदरः । कीर्त्तिपालो महाबाहुः सुराष्ट्रामण्डलं ययौ ॥ ४३० ॥
- 10 तद्देशाधीश्वरं निग्रहीतुं नचयनाभिषम् । अनेकसो विप्रद्वेष खेदितायनराधिपम् ॥ ४३१ ॥
 तदा मज्जनकलस्य श्रीमानुदयनाभिषः । स्तंभतीर्थपुरापासी जज्ञे सैन्यबलप्रदः ॥ ४३२ ॥
 अन्यदा गच्छता तत्र पुंडरीकाद्रिकुटुरः । द्रष्टव्यस्यावधेष्टं छेन दुष्प्राप्यवर्ततः ॥ ४३३ ॥
 आचख्ये च गिजेष्ठस्य वत्स माहात्म्यमद्भुतम् । *धर्मश्रद्धाभिवाञ्छयाद्यथ सोऽप्यारोह तम् ॥ ४३४ ॥
 श्रीमद्युगादिनाथं च नमस्कृत्यातिमक्तिः । मेने कृतार्थमात्मानं च ध्यानादनुजः प्रभोः ॥ ४३५ ॥
- 15 प्रासादं बाहुलोके च तेन सोऽप्यतिजर्जरः । ततः श्रीकीर्त्तिपालेन शोषेऽसौ मांडहालिकः ॥ ४३६ ॥
 प्रासादस्यास्य नक्षेत्रस्युरिपीर्षी स्थिता मुषम् । जिघांसुं विग्रहं प्रत्यावृत्तैः सर्वं विधास्यते ॥ ४३७ ॥
 पर्यदादवतीर्षाय प्रत्यक्षे पुरवोऽधिपः । अभ्यमित्रीणतां प्राप नृपः सोऽपि मदोद्वतः ॥ ४३८ ॥
 तत आसीन्महायुद्धं कुत्ताकुन्ति गदागदि । सैन्ययोरुभयोः शौर्यविस्फादज्ञातचावचान् ॥ ४३९ ॥
 तस्मिन्नुदयनोऽपि स्वस्वामिनः* पुरतः स्थितः । प्रज्ज्ञे प्रहृतम्यासौ न्यपवद् भूमिमण्डले ॥ ४४० ॥
- 20 मुदे जिते हते शत्रौ शोभ्यमाने रणे प्रभुः । निरीक्ष्योदयनं आसावघोषापुपमूचिवात् ॥ ४४१ ॥
 अनिश्चो भौतिको देहः क्षिरेण यशसा त्वया । व्यकीर्यत स्फुटं साधु वणिग्व्यवहृतिः कटः ॥ ४४२ ॥
 किंचिद् यदस्ति ते चित्ते शक्त्यं सुरसुरायितम् । ब्रूहि तद् विदधानोऽहं किंचित् ते स्वाभ्यासतिगः ॥ ४४३ ॥
 जय स प्राह नाय सो धर्मं स्वाभिगच्छाः स्थिताः । तत्कार्यादपरं नैव जानीयोऽनन्यचेतनाः ॥ ४४४ ॥
 श्रीमत्सिद्धाधिपाद् विभ्यद् भवदबन्धुः क्षितीश्वरः । वटुमेकं समीपे मे प्रेपीत् स न्यक्चो मया ॥ ४४५ ॥
- 25 श्रीमान् कुमाहरपालोऽपि धूर्तं मपि ददा पलम् । अपारपित्यदत्सुप्रमूर्च्छिते मपापि तत् ॥ ४४६ ॥
 इदानीं तु त्वदंशोणामप्रेऽसून् मुञ्चतो मम । उभौ लोकी निजान्नायः श्रुतं शीतं पवित्रितम् ॥ ४४७ ॥
 मूलौ विप्रतिहारो नास्माकं विज्ञापयामि तु* । किञ्चिन्मप्रन्दनस्यास्य चाग्भटाख्यस्य कण्वताम् ॥ ४४८ ॥
 शत्रुस्यमहातीर्थं प्रासादस्य प्रतिष्ठितः* । जीर्णोद्भारततः भयोदेतुर्मे स विधीयताम् ॥ ४४९ ॥
- 30 ओमित्युक्त्वा ततः कीर्त्तिपालेनाब्रूहते तदा । परासुरमवत् तत्र श्रीमानुदयनः शमी ॥ ४५० ॥
 हृते पराग्रहो बभूव हं स्वामपुना पुनः । स्तां देवकुलिकामेकं नगरान्तर्गन्धवापयम् ॥ ४५१ ॥
 यथाऽत्रैव पुरे* वासी न्यवहारी महापनः । श्रीहृद्रुक् इत्याख्यः भेदी नवसितशकः ॥ ४५२ ॥
 मन्मेत्र्या तेन आकादि धर्मस्थानेऽयं रत्नकम् । श्रीमत्ताराजितस्वामिषिर्व्यं चास्याप्यवदुना ॥ ४५३ ॥
 प्रतिष्ठितं च श्रीहेमसूरिभिर्ज्ञानमुरिभिः । तदीयहस्तमन्त्राणां माहात्म्यान् सकलं समूत् ॥ ४५४ ॥

1 A *पदंभोधिपि मायाधिपः । * पठित एव उत्तरार्धः N पुनरेकः । 2 A D सप्तमिह । 3 N व्यहते षट् ।
 4 N तन्पुनोः । 5 N तद् । 6 N परिशुतः । 7 N पुरे वासीद् ।

तत्रोपयान्ति स्थायी चेदिच्छति ततो भुवम् । विजयोऽस्याभिर्वाऽपीहमपराजितताकरी ॥ ४५५ ॥
 इति विज्ञापनां द्रुत्वा मामकां नायको भुवः । विदधातु विचार्यैव नतु प्रमुपरो मतिः ॥ ४५६ ॥
 विज्ञेऽत्रावनीनेता ध्यातामालयचक्रमः । ऊने मन्त्रिन् ! भवद्वाक्यात् कार्यजातं गया स्रुतम् ॥ ४५७ ॥
 सखे ! शृणु यदा पूर्वं बयं सामान्यवृत्तयः । स्तम्भतीर्थमगच्छाम दिनत्रयमुपोषिताः ॥ ४५८ ॥
 योसरिवैर्दुस्माभिः प्रैष्यतोऽप्यनान्तिके । अकृतार्थस्तवज्ञात् तदागः स्फुरितं न मे ॥ ४५९ ॥ 5
 पतेऽहो ! स्वामिनो भवता इति चेत्स्वमुन्मम । परेषु रोपणः स्त्रीयाममयदर्शी कृती न सः ॥ ४६० ॥
 तथा श्वेताम्बरचार्यो हेमस्तूरिर्मया तदा । प्रदोषसमयेऽर्क्षि कल्पद्रुमसमः श्रिया ॥ ४६१ ॥
 पाथेयं कृपया किंच न दद्याद् यद्यसौ प्रभुः । राज्यं कः प्राप्स्यदानन्दि भवस्वह्रममुन्दरम् ॥ ४६२ ॥
 तथा दद्वचनं तत्प्रथमभूद् देवतयाक्यवत् । अथापि ध्वनति ध्यातव्यप्टाटङ्कारयट्टम् ॥ ४६३ ॥
 विन्ध्यस्यास्य प्रतिष्ठाट्टेव्यजात स्मारयता शुक्रम् । भमोपकृतमस्यैव कृतावेद्री नराधमः ॥ ४६४ ॥ 10
 तथा श्रीस्त्रिद्वाराजोऽपि हवा खंगारभूपतिम् । तजातीयबहुत्वेन शक्रो देशं न यासितुम् ॥ ४६५ ॥
 इदानीं त्वरितुर्गुह्या शत्रवस्ते विनाशिताः । सर्वेऽपि च यथा तेषां नामापि नहि बुध्यते ॥ ४६६ ॥
 शुक्रौ न्यक्षेपि देशश्च सुफलप्राधिकारिणः । ईदम् धीमान् भवद्भ्राता स्वामिमफिकच्छं हि तत् ॥ ४६७ ॥
 कीर्तिपालकुमारोऽसौ पदातिर्विमहादिवु । अयुधः सांगुतीनेन स्वस्त्रिपत्रेव भुवः कृतः ॥ ४६८ ॥
 तीर्थोद्धारश्च सन्दिष्टस्तेन ते तदपीह नः । कार्यं ततोऽधुनेवायमादेशो भवतात् तव ॥ ४६९ ॥ 15
 राजकोक्षात् समदाय धनान्यापूर्णतावधि । पूर्वं तस्य प्रभानस्य स्वस्यास्माकं च बाञ्छितम् ॥ ४७० ॥
 इदानीं त्वस्य देवस्य विन्ध्यं मे दर्शय ह्रतम् । पुण्यैर्लभ्यं समभ्यर्च्य प्रस्थानं कुर्महि तवः ॥ ४७१ ॥
 ततः सन्दर्श्यमानाध्या श्रीमद्वाङ्मन्दमभिणा । संख्यालापलायीनाः प्राप धाम्य निनालयम् ॥ ४७२ ॥
 श्रीमन्तं पार्थनाथं प्रागानतो मूलनायकम् । ददर्श मभिणा कथातमनितं तदनु प्रभुम् ॥ ४७३ ॥
 कुङ्कुमागुरुकरपूरफस्त्रीचन्दनद्रवैः । सुगन्धकुसुमैश्चाद्यां विदधे वासनावसात् ॥ ४७४ ॥ 20
 ध्वजिज्ञापय तीर्थं तं त्यक्तभावावाधृषं रिपुम् । अस्त्रिपत्रवसरे नाभ ! विज्ञेय्ये स्वत्यसादवः ॥ ४७५ ॥
 ततो मम भयानेव देवो भाता शुकः पिता । अत्र साक्षी भवान् मन्त्रिन् ! पात्यमेवद्वयो गया ॥—युगम् ।
 इत्युक्त्वाऽऽनन्य सं भूपः पुलकाङ्कितविप्रहः । तदा विजयवात्रापे सैन्यानि समवाहयत् ॥ ४७७ ॥
 ५१७. उपचन्द्रायति प्रायात् प्राणैरप्रमाणकैः । आयासान् दापयामास तत्र भूयास्यो मुदा ॥ ४७८ ॥
 तत्र विक्रमस्त्रिहोऽस्ति राज्ये मुख्य महाधरः । राक्षः फटकरोबाया निर्बिण्णो गगनामनाः ॥ ४७९ ॥ 25
 मशलीः स महामालेनिर्निः । बयं रोदं परं प्राप्ता निर्जीवनृपसेवया ॥ ४८० ॥
 कः प्रतापो यत् किं वा भ्रान्तदेशान्तरे तरे । अत्र चित्रपटाजीवे नमरद्धारोऽसिदुष्टः ॥ ४८१ ॥
 भस्माधारः पुट्रीवर्ध जटा मूर्ध्नि शिवाचनम् । एवं वेपे प्रणामो नः काऽत्र राज्यविदम्बना ॥ ४८२ ॥
 वस्यता कर्मविद्वैव यद्यसौ साप्यवे नृपः । असौ हि शशकः यज्ञो रणनिष्ठावयादकम् ॥ ४८३ ॥
 कोऽपि योलुक्स्वंदीयः ह्यत्रतेजोभिरद्रुतः । राज्ये निवेशयतेऽस्माकं वदाशं कर्तुमेष्विती ॥ ४८४ ॥ 30
 प्रादुस्तस्य प्रधाताश्च नोचितं भवतां इले । स्वामित्रोहो यतोऽपीतसिद्धाधिपपदस्थिनः ॥ ४८५ ॥
 अस्माकं सर्वथाऽऽताप्यो युद्धेऽप्यनियतो जयः । दुर्गरोधविशेषेण विद्युदयं तदिदं घनम् ॥ ४८६ ॥
 उवाच च कथं बभूवो भूपटोऽसौ भविष्यति । कृतं बोडं पराशिशमिरपायं यद्वत् भुवम् ॥ ४८७ ॥

- ययं हि तस्य वचनारः स्वामिना करणे पुनः । प्रमाणं स्वरुचिनोय ! तत्कुरु प्रतिभासितम्^१ ॥ ४८८ ॥
 अयाद् चिक्रमो वहिष्यन् प्रकुरुवाधुना । मत्सौषेऽसौ ययावश्यमच्छेनेन विनश्यति ॥ ४८९ ॥
 'न्यचारयन्निमित्तं ते निजावासेऽग्निदीपनम् । प्रागल्भ्यात् कुमतेरेतद्' विनाशशैव सूचकम् ॥ ४९० ॥
 ति च प्रविदधामोऽन कुल्लेप्या भवितव्यता । राज्योच्छेदोऽस्य सम्पन्नो भूषाणो विजयी पुनः ॥ ४९१ ॥
- 5 श्रीसिद्धापीशपट्टे ये प्राच्यपुण्यैर्निवेशितः । एतत्सदृशश्रुत्यानां नासौ योग्यो भविष्यति ॥ ४९२ ॥
 एवं विमुश्य तेऽयोचक् हस्तसृष्टललाटकाः । स्वाम्यादेशः प्रमाणं नः कार्यो नाऽन विचारणा ॥ ४९३ ॥
 सूत्रपारिस्तो भूयन्तरा सोधं निवेशितम् । ऊर्ध्वं च सत्सम्पद्वादि चर्लं बलाञ्जलोपमम् ॥ ४९४ ॥
 तस्योपरि प्रतिसीराप्रवाारास्तरणास्तृताः । मण्डिता विततोद्भोचाऽवचूर्लैः पद्मकैस्तथा ॥ ४९५ ॥
 मौक्तिकैः कुमुदेगुच्छैर्विच्छन्दकशैतेरपि । सुन्दरा तत्र श्रव्या च सूत्रतन्तुमयाऽऽरुचि ॥ ४९६ ॥—युगम् ।
- 10 एकत्र कीलके कृष्टे^२ सत्सवं गर्तमन्दिरे । रदिराङ्गारसंपूर्णे भस्मीभयति तत्क्षणात् ॥ ४९७ ॥
 एवं निवेद्य ते नेत्रे नेत्रे चाप्युद्वे दधुः । वस्त्रायकोऽप्युवाचैवं मतिः कार्यप्रसाधिका ॥ ४९८ ॥
 असौ यथा तपसीदृष्टाभ्यायां चङ्गमङ्गिति^३ । आक्षिप्तासौ निवेश्येव^४ तदास्वाभोगते^५ स्मृतिः ॥ ४९९ ॥
 इति प्रातर्विचिन्त्यावमायाच्छिविरमग्नयः । राजपादाब्जं नमश्चक्रेऽवनीकुण्डनपूर्वकम् ॥ ५०० ॥
 पिबो विक्षययामास भार्यो मण्डलेधरः । दम्भाम् सुधां गुले विभ्रद् विषपूर्णं घटो यथा ॥ ५०१ ॥
- 15 अलङ्कुरुत हन्यं मे प्रसादः त्रियतां प्रभो ! । सत्र प्रत्ययसानेनावसानेनाद्य^६ दुःस्थितेः ॥ ५०२ ॥
 'ध्यावेति धीनिधिर्भूयो भार्येवैष न विचिन्सेत् । प्राह नः परिवारः प्राग् भुञ्जामनु वयं ततः ॥ ५०३ ॥
 क एयं हि हितान्वेषी स्वामिभक्तश्च हृदयते । परमारकुलोद्भूतं भवन्त्वमभयं विना ॥ ५०४ ॥
 तत्र कः प्रतिपेक्षाति जुमे कार्यं महाधर ! । अस्माकं अवदायास एव योग्यो विलोकिष्युम् ॥ ५०५ ॥
 स्वाम्यादेशः प्रमाणं मे इति श्रोष्य परिच्छदम् । भर्तुऽसौ भोजयांचक्रेऽपराहावध्यापयाम् ॥ ५०६ ॥
- 20 अङ्गरक्षालातः स्वामिमूर्तिरक्षासदोचताः । आहूतास्तसमस्तं च हृष्टिभं प्रपटीकृतम् ॥ ५०७ ॥
 यशसपुः पुमानेवो वृद्धो मतिमतां पतिः । आत्रिमन् गन्धमस्तुयं भ्मावाङ्गरागणस्य सः ॥ ५०८ ॥
 विममसं मिजस्थान्ते विज्ञानं रिद्धिदुद्धतम् । वरासे बह्विसम्यक् प्रमुद्रोहस्य^७ कारणम् ॥ ५०९ ॥
 वतलं यिक्त्रमः साभिप्रायं दृष्टिविरारतः । परितापातिसचरे वराशवशिरोमणिः ॥ ५१० ॥
 ययौ यिक्त्रमसिंहोऽय सह तेनैव मन्दिरम् । राक्षः प्राह च मत्सौषे नाय ! पादोऽवधारयताम् ॥ ५११ ॥
- 25 जय भूम्नस्तथा तेन न्यपेधि गमनं प्रति । भूपतिः प्राह तथं मे समस्तं भोजितं खया ॥ ५१२ ॥
 ययं तु प्राग्प्रिययामायां चिन्ताजागरणीदिताः । अनुनाऽभ्यवहारेषु^८ नाभिदुत्पुसरेवसतः ॥ ५१३ ॥
 गुह्यं प्रापि दैवज्ञैः प्रयाणाय विचारितः^९ । संप्रत्येव वनो दृष्या प्रमथ्यते यथा ॥ ५१४ ॥
 एवमपि स्त्र्यां चभूं सत्रीकृत्य कृत्यवितारद् ! । स्त्रीप्रमाणच्छ न कटेरा^{१०} जूम्भायन्ते स्वरायिते^{११} ॥ ५१५ ॥
 अन्नाः शङ्कं घटोत्तमित्युक्त्वा च प्रययौ न्यक्तम् । धाम क्षान्तमिवायं स्वं विवृणु^{१२} नेनति क्षणम् ॥ ५१६ ॥
- 30 हाटियेव प्राप्ते च रत्नपावारः^{१३} प्रभोन्मदा । अचिराद् रिपुदुर्गमोपकण्ठे शिविरं दधौ ॥ ५१७ ॥
 न यथास्थानमागत्यो शिविरस्य निवेशनम्^{१४} । अहर्निशं प्रहरके जामदग्न्यप्रभटोदुरम् ॥ ५१८ ॥

१ N प्रभासितम् । २ B विचरति । ३ N वृषते । ४ N उते । ५ B चर्लं । ६ G D भिष्यति । ७ B तदा-
 ययौ । ८ A प्रत्ययसानेनावसानेनाद्य । B प्रत्ययसानेनावसानेनाद्य । ९ N चर्लं । १० A प्रभोन्मदा । N प्रभुपरी-
 रणम् । ११ B 'प्रहार' । १२ N भिष्यति । १३ N तप्यते । १४ A जूम्भायन्ते स्वरायिते, N चर्लं । १५ A मन्दिरम् । १६ A संकटप्रयोगः । १७ N चर्लम् । १८ N भिष्यति ।

अणोर्राजोऽप्यजानानः सिद्धकुम्भमवव्रतम् । अवमेनेऽवलेपोऽग्रयाहोर्मिभिरिव तम् ॥ ५१९ ॥
 अयेकादश वर्षाणि विजुगोप पद्मोरधः । समाय द्वादशेऽवस्तु काऽत्र भूपालकल्पना ॥ ५२० ॥
 हतस्तत्त्वोद्धृतेर्मत्सा कृत्रियैरपि दर्शनैः । जीव जीवेति जल्पद्भिर्मतो राजा स्वसेवकैः ॥ ५२१ ॥
 तथा चारुभटः श्रीमत्सिद्धराजस्य पुत्रकः । हृष्टादकास्त्रभ्रान्तहृत्सी मायुपतिव्रते ॥ ५२२ ॥
 इत्यनल्पविकल्पैः स यत्नान् नासज्जयत् वदा । दुर्गे खर्ग इवासीन वदासीनोऽकुतोभयः ॥ ५२३ ॥ 5
 कुन्ततोमरशक्त्यायैः पूर्णवृष्टालकेष्वपि । विलेभे न भटव्यावं निजमाग्यकदर्थितः ॥ ५२४ ॥
 श्रीमान् कुमारपालोऽपि ज्ञात्वेति प्रणिधिप्रजैः । अनीकिर्नो निजां दानमानाद्यैः समपूजयत् ॥ ५२५ ॥
 गजानां प्रतिमानानि शृङ्खलान् मुकुटान्छया । अञ्जानां कविका-बल्गा-दाम-पत्ययनानि च ॥ ५२६ ॥
 रथानां किंकिणीजालचक्राङ्गयुगलम्बिकाः । योधानां हस्तिका-वीरवलयानि च चन्द्रकान् ॥ ५२७ ॥
 सुवर्णरत्नमणिक्मयसूचीमुखमयान्यपि । चतुरङ्गेऽपि सैन्येऽसौ भूपणादि द्रव्यो मुदा ॥ ५२८ ॥—विशेषकम् ॥ 10
 रोहताष्टमकर्षूरकश्मीरजविलेपनैः । खवं विलिप्य वक्त्राणि भटानां पटुताश्रुताम् ॥ ५२९ ॥
 सहस्रपत्रचपेयजातीविविकिलस्रजः । कामं धम्मिहमाळासु बन्धु स्वयमीश्विता ॥ ५३० ॥—युग्मम् ।
 हेमन्तसितपद्मार्धैः श्वातकुम्भसमैरसौ । स्कन्धानभ्यर्चयद् योषमपानानां प्रमोदतः ॥ ५३१ ॥
 सान्ध्यादौ निशीथे च राजा तेजःप्रवापमूः । तातुत्साह्य सुधासभीचीभिर्भञ्जनवीथिभिः ॥ ५३२ ॥
 चञ्चल संमदोत्तालकलकेलिङ्कुलावलिः । अतूर्यवक्त्रनिर्घोषं रहो योगीव निष्कविः ॥ ५३३ ॥ 15
 पर्ववाधिलकाभूमिं गत्वा तूर्यरथान् समम् । व्यस्तारवत् तथा चक्रे भूपः सूकरिकाक्षया ॥ ५३४ ॥
 तदा च चारुभट्टामालस्त्रेणादिष्टः समानय । जामभावात् पञ्चदशतीमात्राणां सेरिभत्वचाम् ॥ ५३५ ॥
 सेनानीस्ताव्य साः संवर्त्मिणोऽप्य रथमण्डपः¹ । खंभीः प्रपातयामासुस्तन्मध्यस्था² भटोत्कटाः ॥ ५३६ ॥
 एकै च दशनैः खङ्गान्युत्पात्याकुरुदुर्हतम् । प्राकारकपिशीषाणि तच्छीर्षाणीव विक्रमात् ॥ ५३७ ॥
 व्यद्रवमय देऽन्तस्था विहिबे संप्रसारणे । हस्तीकटाः³ कुमारिण भूपेनास्पातवैदिना ॥ ५३८ ॥ 20
 विद्वल गोपुरद्वारं बहिर्निरसरत् प्रणे । अणोर्राजोऽपि तत्राज्ञौ स्वजीवे विगतसहः ॥ ५३९ ॥
 वायमानेपु संमामतूर्येषु प्रविशन्वितैः । शब्दाद्वैतं बभूवात्र पक्षयोरुभयोरपि ॥ ५४० ॥
 फातरणां तथा तत्र देहाभासाक्षमाग्निव⁴ । परिलम्ब ययुः प्राणाः पातालं शरणागतिं ॥ ५४१ ॥
 ततः प्रवृत्ते युद्धं स्फूर्तास्त्रि सपशरि । बाहुबाह्वि सर्वत्रादृश्यमानजनास्यकम् ॥ ५४२ ॥
 शूरसंकान्तिकाले च भूपरा असमा हव । यदुशः राक्षसमानाङ्गा जटदन्त्यन्त गजैश्चराः ॥ ५४३ ॥ 25
 पक्षकुन्ताण्डकानीवासण्ड्यन्त्यात्र तुरङ्गमाः । शालिपर्वटवद्भयाः समचूर्णित निर्भरम् ॥ ५४४ ॥
 परिपित्रमकालिङ्गवत् पञ्चिणठावलिः । पाटिया तत्र कालेयद्रीहकुक्कुससंकुलाः ॥ ५४५ ॥
 विचेतर्गते शृणा नृनां मांसागिलापुकाः । निमानस्याधरो दृता इव प्राणैःसज्जने ॥ ५४६ ॥
 श्लेष्मन्वयक्यातिनामोद्धृष्टनपूर्वकम् । युद्धे भवति शान्तासु धृतीपु मद्वारिमिभिः ॥ ५४७ ॥
 पट्टमारणयोस्त्र दन्तादन्ति निलम्बयोः । दृष्ट्वाक्रमतो रागाऽरिनिषादितया स्थितः ॥ ५४८ ॥ 30
 श्यामलाधोरणस्तत्र हस्तिहृक्भयापहृत् । वल्कीत्यान्धपटी द्विः स कृत्वा तस्य धुवी प्लवाम⁵ ॥ ५४९ ॥
 तत्रश्चाराक्रमतो गर्वाद्धविद्वन्ने पदं दधौ । यत् क्रियान् प्रसिमावहन् हति चेत्तसि चिन्तयत् ॥ ५५० ॥
 पक्षधोर्गजैरिषोऽपि लोचने संन्यमीविशत् । बलं निषट्ठि⁶ सर्वं महाधरमुखं वदा ॥ ५५१ ॥

1 N सुवर्त्मिणोपरबन्धः । 2 N B मये नृ । 3 N कृत्वा । 4 N देह नाशकामाणि च । 5 A विषाद ।

शङ्कितेन तदाऽजलिं क्षामल ! त्वमपीह किम् । मेहितो वारणं पश्चाद् व्यावर्त्तयसि यत्सखे ! ॥५५२॥
स ग्राह नाय ! नो शंखं खरोऽपि त्रयमेदम् । निपाही इयामलः स्वामी गजः कलभकेसरी ॥ ५५३ ॥
पश्चात्कर्मैर्गतो भीचैस्त्रयः प्रविज्जात् पतन् । शशुराज्यस्य सर्वसं भास्त्राकुरुभटस्त्वया ॥ ५५४ ॥
यावदेवं वदत्येव तावद्विषदितो रदौ । अन्तर्द्वयोर्जवात् तत्रापतत् सखामितेजसा ॥ ५५५ ॥

- 5 जगृहे तलवर्गीयैः सुमदैः संयतश्च सः । अर्णोराजश्च राक्षसि कुन्तेन निहवोऽलिके ॥ ५५६ ॥
प्रणाशमिषुयः कांदिशीकश्चाकुरुभटं विना । व्यावर्त्तयद् गजं सेनाप्यस्य व्याजुष्टे ततः ॥ ५५७ ॥
जितं जितमिति प्रोच्य पटमभ्रमयत् प्रभुः । मन्यमानश्च राजानं खं तदा विक्रमोर्जितात् ॥ ५५८ ॥
सामन्वाश्चायुः सर्वे गंक्षु तं पर्यवारयन् । जितो भवङ्गिरेवासविस्त्रावर्त्तयदत्र चान् ॥ ५५९ ॥
द्वैशः कोशश्च लुण्ठकैस्त्रयः सेनाप्यलुण्ठयत् । मुलपपाः सत्यहीना गुह्ये वृष्टप्रदायिनः ॥ ५६० ॥
10 ततश्चमूचराः स्वयं तदीयप्रविगैर्धनैः । स्वयं ग्रहणवतोऽप्युपजासत्पुरुषावपि ॥ ५६१ ॥
जितकाशी ततो भूयो न्यवर्त्तयत् पुरं प्रति । यच्छन् यथार्थं वानमार्थिभ्यः कल्पयच्छत् ॥ ५६२ ॥

§ १८. अष्टादशशतीदेशप्रभृत्पत्तनमासदत् । पूर्ववत् वृत्तमत्युर्गं तदीशस्याप्यनुध्यत् ॥ ५६३ ॥

- नृपतिर्विजये सौविदलान् मलानपादिशत् । ततो निमज्जणायातः पश्चाद्वाहुर्मय्यकषत् ॥ ५६४ ॥
प्रेष्य प्रेष्यान् निजांस्तस्य मन्दिरं मन्दुरावरम् । अम्बालयत् क्षणादेव यथाभवदसत्सदृक् ॥ ५६५ ॥
15 शकटेऽनासृते^१ क्षिप्तः स्वसानाधालिवाहकः । हुंकारेऽप्यनलंभूष्णुः सोऽभूत् का वचने कथा ॥ ५६६ ॥
नृपचारैर्यु पापणोद्घातसंकटमूमिषु । अभूदसृग्विलिताक्षः स पदकारस्फुरच्छिराः ॥ ५६७ ॥
परमार्ताग्वयै राजपुत्रैरुत्तार्य भूपतिः । सम्यक्प्रणम्य विज्ञप्तोऽन्वमन्यत^२ वृणास्तृतिम् ॥ ५६८ ॥
मञ्चाविमञ्चकलिचतुर्गुह्यकणोरपम् । अणहिल्लपुरं प्राप क्षमापः प्राप्तयोजयः ॥ ५६९ ॥
महोत्सवे प्रवेशस्य गजाल्लः सुरेन्द्रवत् । घागभटस्य विहारं स दत्तो दृग्गसायनम् ॥ ५७० ॥
20 एत प्रविश्य भीमन्तमजितसामिगं नृपः । आचरयत् सुरभिद्रव्यैरत्नासन्नोपकारिणम् ॥ ५७१ ॥
भीपार्थमय च सृष्ट्वा संपूज्य च ततोऽवदत् । प्रागुक्तं यन्मया नाथ ! वत्तयेवावधार्यताम् ॥ ५७२ ॥
ततः प्रणम्य सोरकणं कण्ठीरवयरासने । पटकुञ्जरबुम्भक्षे सितोऽगाद् भूषदालयम् ॥ ५७३ ॥
गोत्रपुलाङ्गनागर्गसङ्गीतश्रुतमङ्गलः । प्रतीच्छन् शिरसा वद्धोपनाम्यनुयभूय सः ॥ ५७४ ॥
ततो विक्रमसिंहस्य स्थाने सन्धीशिवेय च । आनाम्यान्तिदूरे वं भूपालः ग्राह ससितः ॥ ५७५ ॥
25 ओ विक्रमासियशेण भूपाल एव पञ्चताम् । प्रायन्ति नैव सप्रन्तश्च इति त्वं येन दिक्षितः ॥ ५७६ ॥
तत्रैव यद्यहं त्वां ओ ! वद्धो होवा ततो भवान् । भस्मीभूतः क दृश्येव सपुत्रपुत्रागन्धवः ॥ ५७७ ॥
यादृशात्र भयन्तः स्फुरद्दकर्मकरा मम । मलिना न धर्य नायास्तादृशास्तदसू नह ॥ ५७८ ॥
अहोपि यंदिशालयां ततोऽसौ निजवर्ततः । इह लोके हि भोग्यन्ते राजभिलाससाक्षात् ॥ ५७९ ॥
वया भीरामदेयार्यवद्वातुर्नन्दनं नृपः । श्रीयशोधवलं चन्द्रावलामेप न्यवीतिशत् ॥ ५८० ॥

३

- 30 § १९. अन्येगुर्व्यागमटामायां धर्मोत्पत्तिकवासनः । अपृच्छदाहताचारोपदेशारं गुरुं नृपः ॥ ५८१ ॥
सुरैः श्रीहेमचन्द्रस्य गुणगौरवसौरभम् । आस्वदक्षामविचोपमप्यामोपशमत्रियम्^४ ॥ ५८२ ॥
श्रीधमाद्वयामुपे राजा घागभटमभिजा । राजवेश्मन्वनीयन्त सुरयो बहुमानवः ॥ ५८३ ॥

1 N 'अपृश्य' से । 2 N B वष्टव । 3 N तादृशालयः । 4 N हुंकारेण । 5 N सपुत्रमन्त्रणं सुक्षिम् । 6 N दः भूपतं । 7 N 'एतदेवाहं' । 8 B 'समाययम्' ।

अभ्युत्थाय महीशेन ते दत्तासन्धुपाविशन् । राजाह सुगुरो ! वर्यं दिक्ष जैनं तमोहरम् ॥ ५८४ ॥
अथ तं च दयामूलमाचक्यौ स मुनीश्वरः । असत्त्वसेनतात्रज्ञपतिप्रहृदिविवर्जितम् ॥ ५८५ ॥
निशाभोजनमुक्तिञ्च मांसाहारस्य हेयवा । श्रुति-स्मृति-स्यसिद्धान्तनियामकशतैर्दृढा ॥ ५८६ ॥

उक्तं च योगशास्त्रे—

चित्रादिप्रति यो मांसं प्राणिप्राणापहस्तः ।

5

उन्मूलयत्यसौ मूलं दयारूपं धर्मशास्त्रिनः ॥ ५८७ ॥

अशनीयन् सदा मांसं दयां यो हि चिकीर्षति ।

ज्वलति ज्वलने वह्नीं स रोषपितुमिच्छति ॥ ५८८ ॥

इन्ता पलस्य विक्रेता संस्कर्ता भयस्कस्तथा ।

क्रेताऽनुमन्ता दाता च घातका एव यन्मनुः ॥ ५८९ ॥

10

‘अनुमन्ता विशसिता नियन्ता क्रयविक्रयी ।

संस्कर्ता चोपहर्ता च स्वादकथेति घातकाः’ ॥ ५९० ॥

नाकृता प्राणिनां हिंसां मांसमुत्पद्यते क्वचित् ।

न च प्राणिवधः स्वर्ग्यस्तस्यान्मांसं विवर्जयेत् ॥ ५९१ ॥

इत्यादिसर्वद्विपातां परित्यागमुपादिशत् । तथेति प्रतिजग्माह तेषां च नियमान् शृणुः ॥ ५९२ ॥

11

श्रीचैत्यवन्दनस्तोत्रस्तुतिमुख्यमधीतवान् । वन्दनक्षामपालोचप्रविकसणकान्यपि ॥ ५९३ ॥

प्रत्याख्यानानि सर्वाणि तथा गाथाविचारकाः । नित्यं ब्रह्मसमापद्य पर्यत्येकाग्रं तथा ॥ ५९४ ॥

क्लान्नाचारप्रकारं चाराग्रिकस्याप्यशिक्षत् । जैनं विधिं समभ्यस्य चिरन्नाथकबद्धं भवौ ॥ ५९५ ॥

प्राकृते चामिपाहारे परमावसायं गतः । उवाचावाच्यमेवन्मे पातकं स्वप्नपातकम् ॥ ५९६ ॥

निकयोऽस्याहसो नास्ति पुनरेवद् प्रवीम्यहम् । अपराधी निगृहेव राजनीतेरिति स्थितिः ॥ ५९७ ॥

20

दशनाम् पातवान्यथ मांसाहारापराधिनः । सर्वत्र सहते कर्ता दृष्टमित्यं स्मृतावपि ॥ ५९८ ॥

गुरुराह महाराज ! रुढं स्मृतिर्गर्वं वचः । सकृदेहापदा न स्नासिः कृतिः कृतकर्मणः ॥ ५९९ ॥

तव आर्हत्वधर्मच्छापविक्षिप्तमना भवान् । प्रवर्चतां तथा पङ्कः समस्तः क्षात्यते यथा ॥ ६०० ॥

दन्ता द्वात्रिंशतः पाप्मनोश्चाय त्वं विषापय । द्वात्रिंशत् विहारणां हारणानिव वेऽग्नेः ॥ ६०१ ॥

निजयमुत्तिभ्रयनपालस्य सुकृपाय च । मेरुशृङ्गोत्तं चैलं श्रीजैनेन्द्रं विषापय ॥ ६०२ ॥

25

अपाद मेदिनीपाठः सुगिरिरियमुज्ज्वला । भवकान्तारनिस्तार पतदेव च दम्बलम् ॥ ६०३ ॥

अथो परमया भक्त्या प्राहिणोत् प्रमुखाब्दे । अपरेषुञ्च संप्राप दानभट्टस्य जिनालपम् ॥ ६०४ ॥

तत्रापावस्य भूपस्य ययौ नेपालदेहावतः । श्रीविम्बमेकविंशतशृङ्गं चान्द्रमणीमयम् ॥ ६०५ ॥

‘प्राश्रुतेऽप्राश्रुते तत्र मूर्ते चिन्तामणाविव । सर्वतो व्यक्तसद् राजा पूर्णमासीनिर्दीयवत् ॥ ६०६ ॥

ततो भक्तिमकार्यं प्रसादविशदाननः । कुत्राप्यमाल ! कर्मोऽहमधमज्जो भवानि वः ॥ ६०७ ॥

30

इत्याकर्ण्य स च प्राह प्राणाः स्वामिवशा मम । परिच्छिदो धनं भूमिरासा कान्येषु वस्तुषु ॥ ६०८ ॥

राजाह प्राञ्जलिपत्रे प्रासादो मे प्रदीयताम् । सनायं करये मित्र ! यथा प्रथिमयातया ॥ ६०९ ॥

महाप्रसादो मे नाथ ! भवत्येवं चृतिर्मम । श्रीबुभारविहारोऽवः परं स्वाम्याख्याऽस्तु त्वं ॥ ६१० ॥

५०. किञ्चिद्वा स्थाग्निं विप्रपये तदवधारयताम् । श्रीकीर्तिपालतः पित्रा सन्दिग्धं मम यद्वचः ॥ ६११ ॥
 श्रीशालुपुत्रपदीयं प्रासादः श्वेतं मम । जीर्णशीर्णत्वयोद्धार्य इति मे कृतमस्त्यदः ॥ ६१२ ॥
 प्रनुपादिशयारिष्टं यात्रायाः प्रथमे वदा । देवतास्मृतिवेलायां कीर्तिपालप्रतिमुवात् ॥ ६१३ ॥
 जलत्कोत्तमं छात्रा कार्यां चेतोदृतिस्त्वया । स आदेशो ममास्तु सैः पितुराट्टण्यहेतवे ॥ ६१४ ॥
 ६ श्रुत्वेताद् नृपोऽस्माकं कार्येऽस्मिन् सोदयादरात् । एवमप्यस्वतुष्टं व्यवचनस्त्वं हि नः सरो ॥ ६१५ ॥
 स्थाग्निन् ! महाप्रसादोऽयमित्युक्त्वा तत्र भीसरः । विमलाद्रौ यवौ भेदिव्यापारिपरिवारितः ॥ ६१६ ॥
 तत्र तीर्थे प्रसू नत्वा लाभेवं भक्तिनिर्भरः । गुरुदण्डं प्रदाप्यास्तात् प्रविष्टीयथ सर्वतः ॥ ६१७ ॥
 विमानराशिर्भूषांश्च भद्रान् करभिकास्तथा । यादिकानि चतुष्पाटीः पट्टाटकमण्डिताः ॥ ६१८ ॥
 चन्द्रपतुरकांश्चापि स्वर्णिमानोपममुत्तृन् । अनेकमटसहावसङ्गीर्णां कृत्तवन्वान् ॥ ६१९ ॥—विशेषकम् ।
 १० तत्र पैको यणिक् प्रयासप्रमाणात् समागतः । निषिद्धोऽस्य स्य 'गृष्टातिपटयस्युं दधत् ॥ ६२० ॥
 पद्ममनीविकलेश्च श्रीवाग्यकुतवं बहन् । कटके माहक्यूहपाहत्याद् रूपकाधिकम् ॥ ६२१ ॥
 द्रुमं स पार्श्वविलासितुष्टः श्रीवृषभममुम् । इगुमे रूपकश्रीदेः पूजयामास भक्तिः ॥ ६२२ ॥
 घात द्रुमान् सप्त लक्षानिप प्रन्वो बहन् मुदा । योद्धकः सचिनापीर्षं वल्लंटीद्वारमागमत् ॥ ६२३ ॥
 दृष्टो तेन मधीन्तुपीप्रमभिकान्तपारः । कूर्मेनेष हृदे वल्लालशेखावरन्भवः ॥ ६२४ ॥
 ११ स व्यमृशन् प्राप्यपुण्य-भागयोरेतद्वन्तरम् । पुकपत्ये समेऽमुष्य मम पानीदगाकृतिः ॥ ६२५ ॥
 लर्गनीतिप्रमाणिकयामरणान्मुदुपीकृत्वरत् । न्यापारि-न्यबद्धान्यजीवि-श्रावपरिकृष्टः ॥ ६२६ ॥
 पश्यात् मुमुदाबद्धमण्डलाभ्यर्षितप्रमः । भीनाभेयमहावीर्यजीर्णोद्धारमनोरथः ॥ ६२७ ॥
 अर्द्धं सारुद्विषाप्याभिमूो निर्पन्नत्वतः । सन्ध्यावध्यापि सन्निगृह्याहारप्रानिमुं पाममः ॥ ६२८ ॥
 कुपोद्गहनटिष्ठिशिरा आरोग्यवादि । एकलपकलाभेन धन्यमन्यो दिने प्रति ॥ ६२९ ॥
 १० परं विचिन्त्यन् द्वापराजेन परतः कृतः । भीमदयागमटदेवेन भक्षिनादसि दैवतः ॥ ६३० ॥
 वनिगाद्रूपगमिषेतुष्टे स द्वापराटकः । दूषयागमि तमाह्लाद्यादेशतः प्रभोः ॥ ६३१ ॥
 तालुः सर्वदन्तः स कूर्जोऽप्यान्त्यानुवर्गक्षिरः । अनभिस्तः प्रणामारी मामनीत्याद् ऋणुमितिः ॥ ६३२ ॥
 कृत्स्नमितुष्टिमात्रि भीमप्रति प्रकटाक्षरम् । प्राणुक्तभेदवृत्तं स आक्षरसामुदाः सङ्गृह् ॥ ६३३ ॥
 मर्षापरः 'पुनः प्राह धन्यस्त्वं हेतवोऽस्मिन् । यद्वक्तुं न्यमित्वापार्श्वं भीतिनस्य तमापः ॥ ६३४ ॥
 २१ श्रुत्वा स वरे भूवा गङ्गांममि निवेदिताः । धर्मपुण्यमंवात् मे नृ कार्णं किञ्चिद् मदीदिभोः ॥ ६३५ ॥
 सोऽस्य प्रभोः निवेदकदेः प्रीतिनोऽस्मिन्त्यमुत्तरा । संश्रितः परं कोटिवनेनादिप्रमोऽयहम् ॥ ६३६ ॥
 नरा गाथार्थिगाथर एवहारिमियोगिनः । हरे तीर्थगमुद्धारोऽनन्तं पुण्यभारयिनः ॥ ६३७ ॥
 बक्षिः मण्डपामानुङ्ग्यनीलमिकाहते । प्राग्मविगलशो केवैतुक्क्यादभिया एवमुः ॥ ६३८ ॥
 हहा नामान्वयो दधी येद् द्रुमाः गत मामकाः । काव्येऽभिन्नरुन्मिन् तत्र धरयो मया गतः ॥ ६३९ ॥
 २० बल्लुकाभोऽपि किञ्चिन्दिमिपुष्टं मयिना स नृ । माह गत गृहीत्याऽमृत् इमाम् दीनय मां प्रभोः ॥ ६४० ॥
 वरापः पण् पदानन्दमेतुष्ट मयिबोऽयहम् । एवं मे धर्मगुहद् भान्तुलानर्तव्य नाररम् ॥ ६४१ ॥
 श्रीर्षादीर्णोद्धारस्य निररवागममेऽमकम् । मदी जीवितवर्णां वरहेक्यमम्ययः ॥ ६४२ ॥
 बक्षिः वरी न तमाय विनिग्राह मित्राभियात् । जलकस्य वनो नामावधेर्षं वनराजिनम् ॥ ६४३ ॥

वयं तु कोटिसंख्यस्य द्रव्यस्य स्वरक्ष्मभिः । उपात्तस्य व्यये तन्नाश्रुतोऽन्यधनमिच्छवः ॥ ६४४ ॥
 स्वकीयकोपादाहर्षात् ततः पट्टांशुकत्रयम् । द्रम्भपद्मशती चैवं ग्राहेतुं गृहाण भोः ! ॥ ६४५ ॥
 मभीक्षेण स चैत्युक्तः स्मित्वाऽवादीदसौ वणिक् । न विक्रीणे ध्रुवं पुण्यमखिरद्रव्यलेशतः ॥ ६४६ ॥
 भवन्तः स्वागितः प्राच्यपुण्यसम्पन्नवैभवाः । कुर्वन्तः किं न लज्जन्ते मादृशां विप्रलम्भनम् ॥ ६४७ ॥
 इलाकपर्णोदुपद्रोमा मचीन्दुः ग्राह वाणिजम् । सप्तो धन्यस्त्वमेवासि यस्येदम् निःस्पृहं मनः ॥ ६४८ ॥ 5
 ततः केलिमप्युः सप्तैर्नगरखण्डकैः । वीटकं प्रवदावस्य कर्पूरपरिपूरितम् ॥ ६४९ ॥
 सत् गृहीत्वा स सम्मानपूरितः स्वं गृहं ययौ । रोहिण्या विभ्यद्भ्यस्तदुर्वाक्यालीकुलक्षितेः ॥ ६५० ॥
 अकस्मात् सा च नं स्थावचनैः पर्येतोषयत् । आजन्मादृष्टपूर्वं तद् दृष्ट्वा विस्मयमाप सः ॥ ६५१ ॥
 ऐनोके च यथादृष्टे साऽवादीत् पारितोषिकम् । यत्र स्वया गृहीतं तन्निरुद्धं मे व्यवाद् घनम् ॥ ६५२ ॥
 यदि त्वं मन्त्रिणः पार्श्वं लोहदंकार्धमप्यहो । अमहीष्यत् ततो नाहमस्यासं त्वदृष्टे ध्रुवम् ॥ ६५३ ॥ 10
 वेतुदोषं ततः श्यामुं शूर्यं गार्धं कुरुष्व तत् । वयस्युक्तः कुशो मर्यादं दरमन्त्रायनत् ततः ॥ ६५४ ॥
 दाते शाल्ये दानिर्न च खट्वस्तुतः स तु । भार्यामाकार्य कथयामास सा च ततोऽवदत् ॥ ६५५ ॥
 रात्रौ निर्वृज्जने किञ्चिद्विषेयं ननु सांप्रतम् । वेलां विलम्ब्य तत्समात्तवाऽकृष्यत यन्नतः ॥ ६५६ ॥
 चत्वारि ह्रैमदकानां सहस्राणि स चावदत् । अटपाया अपि पूजायाः फलमेवज्जिनेशितुः ॥ ६५७ ॥
 अर्पयिष्याम्यहं मन्त्रिचारभटस्य धनं ह्यदः । ईदृशि व्यपितं तीर्थं तन्नि कोटिगुणं भवेत् ॥ ६५८ ॥ 15
 पठ्याप्यनुमतः प्रातर्गिरिमारुह्य मन्त्रिणम् । वीक्ष्य तद्दर्शयामास गृहोत्सवदशम् ॥ ६५९ ॥
 क्षुब्धेति भीसरत्स्वामी ग्राह भद्रचनं गृणु । सत्त्वाते सप्तमिर्द्रुग्मेः पूर्णो मम मन्तोरेषः ॥ ६६० ॥
 अतः परं भवद्भयं प्रहीतुं नाहमीक्षिता । अनेन भविता यस्मात् सोवर्णः सकलो गिरिः ॥ ६६१ ॥
 अभिसन्धिर्न मे सोऽस्ति तत् स्वं द्रव्यं यथारुचि । न्ययवर्षेय मुञ्चाम धर्मं वाऽऽवेदि शीघ्रतः ॥ ६६२ ॥
 स ग्राह कुतपोद्वाहभान्यस्य कनकं किमु । स्वाता मे निलये तत्कः कुशोऽङ्गीक्रियतेऽस्य तु ॥ ६६३ ॥ 20
 भवान् यथातथाकर्तुमिदं शक्तः प्रमुत्सवतः । तत्प्रसन्नं गृहाणेदं तुष्टोऽस्तु कुतपो मम ॥ ६६४ ॥
 ग्राह सत्री ततो द्रव्यं न गृह्णामि निर्यकम् । एनं भारं न वोढाऽसि वाहीक इव दुर्बलम् ॥ ६६५ ॥
 एवं विचदतोर्मन्त्रि-यगिजोर्दिनमसगात् । रात्रौ च श्रीकपर्दीशः साक्षाद् यागिजमभ्यधात् ॥ ६६६ ॥
 श्रीयुगाविप्रभो रूपकार्यातुष्टो धनं ह्यदः । अहं प्रादुर्लभं ते तत् त्वं व्यवस्य निजेच्छया ॥ ६६७ ॥
 क्षयं यास्यति नैवेदत् दानभोगेर्धनेरपि । अन्धस्वेदं हि मायीनमत्रान्यन्मा विचारयाम् ॥ ६६८ ॥ 25
 जनं चैतदभिशानं स्वतन्त्री कुमुदाऽप्यलम् । अकस्मात् प्रियवाक्याऽभूद् भक्तिप्रहा च विद्धि तत् ॥ ६६९ ॥
 इदं समीक्ष्य च प्रातः शीनभेष्यप्रसुं स च । सुवर्णं तत्रपुष्पाचैस्तद्भक्षणः समपूजयत् ॥ ६७० ॥
 अभ्यर्च्य श्रीकपर्दीशं ततः स्वगृहभागमात् । स्वकृतैः सुकृतैर्जन्म पवित्रं व्यतनोचराम् ॥ ६७१ ॥
 श्रीमद्वाचभटद्वेषोऽपि जीर्णोद्धारमकारयत् । सदेवकुलिकस्यास प्रासादस्यातिमकितः ॥ ६७२ ॥
 पनद्रव्यग्न्याचित्वाग्नादक्षेपतच्छदा । पर्यपूर्वेन कुम्भस्त्राजालोदं मुदा सद् ॥ ६७३ ॥ 30

शिरीन्दुरविवर्णे च (१२१३) ध्वजारोपे व्यघापयत् ।

प्रतिष्ठां सप्रतिष्ठां स श्रीहेमचन्द्रसरिभिः ॥ ६७४ ॥

५२१. इतश्च स्वर्दिमानशीततः प्रसृति विधुतः । श्रीकुमारविहारोऽयं मन्यटकपुण्यलक्षणम् ॥ ६७५ ॥

पटुवेकटिकप्रेषिपटनाकोटितंक्रितम् । विभ्वं श्रीपार्श्वनायक्य निष्पन्नं रम्यतावधि ॥ ६७६ ॥

प्रातिष्ठिपत् शुभे लभे मन्त्री श्रीहेमसूरिभिः । अतिचिन्तामणिं प्राणिवाञ्छितवातीवस्तुदम् ॥ ६७७ ॥

प्रासादशुक्लासे^१ च भूपतिमोक्षकामिधम् । छिद्रं विमोचयामास विशोपकृतितत्परः ॥ ६७८ ॥

पूर्णमासीनिशीथे च रोमिप्रार्थनया ततः । प्रकटीकृतवच्छिद्रेऽमृतमलावि विभ्वतः ६७९ ॥

वचसुरादिरोगायामपहारं जनेऽतनोत् । उपचके क एवं हि नृपतिः सर्वतो सुरम् ॥ ६८० ॥

प्रासादेः सप्तहस्तैश्च यथावर्णैर्महीपतिः । द्वात्रिंशत् विहारणं साराणं निरमापयत् ॥ ६८१ ॥

ह्यो शुभ्रौ इयामलौ ह्यो च ह्यो रक्तोत्पलवर्णको । ह्यो नीलौ षोडशाय स्तुः प्रासादाः फनकप्रभाः ॥ ६८२ ॥

पद्मार्चशक्तिचैलेषु भीमन्तो ऋषभाद्वयः । सीमंथराद्याश्चत्वारश्चतुर्षु निवसेषु च ॥ ६८३ ॥

श्रीरोहिणिश्च समवसरणं प्रमुपादुकाः । अशोकविटपी चैवं द्वात्रिंशत् स्थापितास्तदा ॥ ६८४ ॥

द्वात्रिंशतः पुरुषायामनृपोऽस्मीति गर्भितम् । व्यभिक्तपत् अभोर्मूषः^२ पूर्ववाक्यानुसारतः ॥ ६८५ ॥

सप्तद्वात्रिंशतिशताह्वलमानो जिनेश्वरः । भीमसिंहपुष्पाशालाक्ये पंचविंशतिहस्तके ॥ ६८६ ॥

विहारेऽस्यान्यत भीमभेमिनायोऽपरैरपि । समज्जदेशस्थानेषु जैनपैत्यानपीकरत् ॥ ६८७ ॥—युग्मम् ।

५२२. ह्येव धर्मोपदेशस्य सप्तव्यसनवर्णनम् । घनदोर्मलदुर्गोमिभयभ्रमणकारणम् ॥ ६८८ ॥

उपादिशत् प्रभू राशे स्वदेवोऽसौ न्यपेययत् । जचीकरदमारि च पटहोद्वेषोपपूर्वकम् ॥ ६८९ ॥

पुरा देशभ्रमिसेन राज्ञा मृतवणिक्प्रिया । सपादलक्ष ऐक्षिष्ट लेखिवा राजपुरुषैः ॥ ६९० ॥

तदा निषेधं जमाद् उत्सा द्यातुकमप्या । निर्वाणसेन^३ नो कार्यं राज्यं चेन्ने भविष्यति ॥ ६९१ ॥

अधुनाऽत्र मृते कापि न्ययहारिणि विमुक्ते । अधुने वद्वपनं खन्तानीयवात्सलिकारिभिः ॥ ६९२ ॥

स्वामी पमच्छ तान् कस्य विपुत्रमीर्मयेदियम् । सेऽवदन् रुदिरैपाऽस्मि वस्तुप्रसन्नपल वा ॥ ६९३ ॥

सित्वाऽद् भूपः पूर्वेषां राक्षसेषाऽविवेकधीः । बलकोटित्वं विना वाच्या दोषा निजगुरोरपि ॥ ६९४ ॥

अज्ञाभयभयः सर्वोपीनावा हेतवे नृपाः । उत्तमाधममप्यानां पुत्रवामनुयान्ति यत् ॥ ६९५ ॥

तस्माद्भार्ह अविष्यामि विश्वलोकस्य नन्दनः । विश्वस्यानन्दनो भावी निर्वाणचन उज्जिते ॥ ६९६ ॥

मृतमर्त्यसुताद्वयमिलीशेऽद् भूपतिः सुधीः । अमुकं^४ तल-रामाचैरपि प्राज्ञतलराजभिः ॥ ६९७ ॥

प्रमुनिर्नोपदेशानां सत्यावात् परितोषवान् । भूपशृत्तलसद्वृत्तिलेपे वृत्तमुदाहरन् ॥ ६९८ ॥

25 तद्यथा—

नयन्मुक्तं पूर्वैरधुनधुपनाभागभरत-

प्रमृत्युर्योनाथैः कृतयुगकृतोत्पत्तिभिरपि ।

विमुञ्चन् सन्तोषात् तदपि स्मृतीवित्तमधुना

कुमारधमापाल ! त्वमसि महतां मस्तकमणिः ॥ ६९९ ॥

30 एवं सान्तःपुरो राजा प्रत्याप्यानीं^५ निरन्तरम् । राज्यं वमार देवेन्द्र इव स्त्रीनं विक्रय्यकम् ॥ ७०० ॥

५२३. अनेपुर्जनपरमार्थं भूपार्थं प्रतिप्रिभजे । वलदीनं द्विषा शात्या कल्पापाकटकापिपः ॥ ७०१ ॥

भूपोऽन्यमित्रयन्त्राणां प्रयागं वलकोटिभिः । कुमारपालसम्यक्ताया चरैर्मित्रवामपाद च ॥ ७०२ ॥

वित्तं च प्रभूनां तन् प्रभोर्जनस्य मे हिम् । अन्त्या परामयो भावी प्राप्रज्ञागतलापयः ॥ ७०३ ॥

प्रमुपाद् महाराज ! त्वां भीमानन्देयकाः । पान्ति जानाति छत्रम् सप्तमे वामरे यवान् ॥ ७०४ ॥

1 N अतिविशालं चोदितम् । 2 N छत्रम् । 3 A D वामपदाय वत् । 4 N भूप । 5 N निरीपुष्टेन । 6 N अमुकं । 7 N *कायने* । 8 N *वत्* ।

क्ष्वेति सचमत्कारं ययौ भूपः स्वमन्दिरम् । अध्यायद् रजनौ सूरिर्विधिना परमाक्षरम् ॥ ७०५ ॥

तदधिष्ठापकस्यादेशं साक्षाद् ददौ वदा । भाग्यात् कुमारपालस्य शत्रुरसंगतोऽयं सः ॥ ७०६ ॥

सप्तमे वासरे चरैरिसृष्टोः स वर्द्धितः । नृपोऽवददहो शानं मद्गुरोर्नामरत्र वत् ॥ ७०७ ॥

§ २४. अन्यदाऽलिलयमाने च सगुणग्रन्थसञ्चये । प्रामीला शास्त्रविस्मयविषये निधये धियाम् ॥ ७०८ ॥

ताडपत्रमुट्टिङ्गो शलभेभ्यो दवेन च । देशान्तरादनायार्तैलैश्चिन्ता भूपतेरभूत् ॥ ७०९ ॥

मद्गुरोः करणे शक्तिलेखनेऽपि न मे पुनः । शाखाणां मीदिता अथ तत्तत् पूर्वजा मया ॥ ७१० ॥

गत्वारामे तिजे तालजाले स्थित्वाऽस्य पूजनम् । गन्धद्रव्यैर्व्यधाद् भूपः सुगन्धकुसुमैस्तथा ॥ ७११ ॥

उवाच 'वृणराज ! त्वं पूज्यो शानोपकारतः । सर्वदर्शनिसाक्षाणामापासत्वं वलैः कलैः ॥ ७१२ ॥

पुस्तकावस्थितौ चेन्मे भाग्यं जार्गाय निर्भरम् । तदा भवन्तु शीताब्जाः सर्वेऽमी तालभूतहः ॥ ७१३ ॥

इत्युक्त्वा' प्रथितं 'मुक्तामाणिक्यैः स्पर्शनमिदम् । श्रेयस्कं तरोः स्कन्धे न्यवेद्यदशङ्कयोः ॥ ७१४ ॥ 10

व्याधुल सौधमूर्धानमभितस्मौ नराधिपः । प्रातः प्राचद्वयंस्तौ चारामपालाः प्रभुं मुदा ॥ ७१५ ॥

सर्वे शीताढतां जग्मुः स्वामिन्न सलङ्गभाः । यथेच्छं लेखकैः शास्त्रसमूहो लिख्यतां ततः ॥ ७१६ ॥

बलाभरणभोज्यादि तेषां सत्सारीतोषिकम् । द्वादशदैव्यदं दानमनादीनवचेतनः ॥ ७१७ ॥

ततः प्रयद्वत् पुस्तकानां लेखयविधिस्तदा । भूपालयशसां भाग्यसङ्गात इव सङ्गतः ॥ ७१८ ॥

राजा सान्तःपुरो गेहमित्रं विभ्रदनिन्दितम् । सम्यग्वभार साप्राप्त्यं स 'वकीव प्रबोदशः ॥ ७१९ ॥ 15

§ २५. अन्यदा भूपतिं श्रीमदजितस्वामिसंस्तपम् । कुर्वन्तं प्राग् निपृच्छेवसंकल्पपरिपूर्तिः ॥ ७२० ॥

तस्मासादविधानेच्छुं प्रसुरादिवत् छुटम् । गिरौ तारङ्गनागात्पेऽनेकसिद्धोन्नतस्त्वितौ ॥ ७२१ ॥

विहार उचितः श्रीमन्नक्षत्रस्थानवैभवात् । शत्रुञ्जयापगमूर्तिर्मिरिरेपोऽपि गृहयताम् ॥ ७२२ ॥

चतुर्विंशतिहोषमरणं मन्दिरं ततः । विम्वं वैकोत्तरशताङ्गुलं तस्य न्यधापयत् ॥ ७२३ ॥

अद्यापि शिवशान्तनरेन्द्रस्तुतिर्योगितः । आले सङ्गजनेर्ददयः प्रासादो गिरिशेखरः ॥ ७२४ ॥ 20

§ २६. आसीदुत्थनस्यापि द्वितीयो नन्दनामणीः । अंशङ्काभिषया श्रीमानमानवपराक्रमः ॥ ७२५ ॥

श्रीमत्कुमारपालस्यादेशतो नृपतेरखौ । कुंकणाधिपतेर्महिकासुनस्याच्छिन्नच्छिरः ॥ ७२६ ॥

लाटमंडल-भंभेरीसदसनयकं तथा । कुंकणा-नंदपत्रं च यद्गं पल्लीवनानि च ॥ ७२७ ॥

मुकुं देसानिमात्रं स्वामिप्रसादाजिज्विक्रमात् । 'राजसंहर' इत्युपं सान्वयं विदधं वहन् ॥-युगम् ।

अथ श्रीभृगुकच्छेऽसौ श्रीभृगुप्रतिनिधायकम् । चित्तनं काष्ठमयं जर्जरं परितुष्टवान् ॥ ७२९ ॥ 25

मूणोत्कीर्णवरत्नाष्टपत्रमूर्णोस्तथावलिः (नि ?) । श्रृंगायःपीलकप्रदमत्सृक्छायापकावृत्तम् ॥ ७३० ॥

अतिदृष्टिगलत्तोयं पतन्निचित्तमं तदा । गर्भागारेऽपि निष्क्योवदाश्वासितविनेधरम् ॥-विमिर्विशेषकम् ।

पूर्वप्रासादमुत्कीर्ण्य स्वस्थानस्थं प्रभुं ततः । अत्रान्वजीर्णोद्धारश्च गर्वापुरमचीनवत् ॥ ७३२ ॥

अत्रान्तरे छले' कसिश्चिदस्मिन् योगिनीगणः । द्वाविंशत्यष्टावलेनाच्छलपय श्रीमदम्पदम् ॥ ७३३ ॥

सर्वाङ्गीजन्यमात्रान्तस्ततः प्रश्रुति कण्ठकम् । अश्रुचूष्यो विडीनाङ्गः केवल' शीपतेवताम् ॥ ७३४ ॥ 30

पद्माचत्तीति तन्मानाऽऽरादा पद्यावती सुते । उपादिशविदं स्मरे गृण्य सत्यं वचः सुते ! ॥ ७३५ ॥

महापीठमिदं विशयोनिवीरकसङ्गतेः । तद्गर्धं योचयेमान्यो हेमचन्द्रं मुष्टं विना ॥ ७३६ ॥

- ततः प्रातः प्रमोरेपाऽऽकारणायादिशमरान् । वेगात् तेऽपि प्रभुं दृष्ट्वा यथादेशं व्यजिज्ञपन् ॥ ७३७ ॥
 क्षुत्ते नष्टे भातुरेव शरणं नापरस्तवः । जीवितव्यं सपुत्राया मम देहि प्रभो ! तवः ॥ ७३८ ॥
 श्रुत्वेति गुरुराशेव^१ यद्वाञ्छन्द्रसमन्वितः । आचरौ पादचारेण समीपेऽभ्यटमश्रिणः ॥ ७३९ ॥
 गणी गणितविष्णातश्चेष्टामेक्षितं तस्य च । चित्ते विचिन्त्य वन्मातुर्द्वौ शिश्यामलक्ष्यपीः ॥ ७४० ॥
 5 नरं निशीथे विश्वासपात्रं प्रेषय मेऽन्तिके^२ । अपलाज्जवलित्यमकरं सौगन्धसङ्गतम् ॥ ७४१ ॥
 प्रातोलिकानामादेशे दाषिते निशि सूर्यः । दुर्गोद् वहिः प्रचेलुस्ते गणिना सह तेन च ॥ ७४२ ॥
 वद्पाट्य गोपुरद्वारा तत्र निर्गस्य वे ततः । गच्छन्तो दृष्टुमार्गे कलविह्वकदम्बकम् ॥ ७४३ ॥
 बगवतिष्ठि शङ्काढ्ये वन्मुत्ते वलितमक्षिपन् । यद्वाञ्छन्द्रसखो दृष्टनष्टं तत् तत्क्षणादभूत् ॥ ७४४ ॥
 गच्छन्ति कियदम्भानं दाषते कपिपेटकम् । अद्राक्षुर्महो वनापि सपर्यक्षिपद्वहान् ॥ ७४५ ॥
 10 अक्षुत्तुलं तदामूचत् वतोऽप्यमे च वे ययुः । भीसैन्धवीसूरीविशमपायं कावरमीपणम् ॥ ७४६ ॥
 जमे व्यलोकयन् दाषत् तावन्माजोरमण्डलम् । अविच्छिन्नमहातौरस्रग्दमीपितयालकम् ॥ ७४७ ॥
 पुष्पाणि वत्र रत्नानि चिक्षेपाथ ननास तत् । तोरणले^३ महादेव्याः प्रमुकुट्कुटुम्बः स्थितः ॥ ७४८ ॥
 जनाकुलं गणी^४ श्रोत्रे हेमसूरीखवाङ्गणे । आयासीदतिदूरेण पादचारेण कटभूः ॥ ७४९ ॥
 जन्मुरायानादिका पूजा कर्तुं समुचिता तव । एवोर्ध्वितो यतः सर्वैः धीर्जालन्धरादिभिः ॥ ७५० ॥
 15 एवं वदत् एपास्य चलच्चलकुण्डला । पुरा^५ भीसैन्धवीदेव्यस्याद् योजितकरद्वया ॥ ७५१ ॥
 आतिथ्यमतिथीनां नो विधेहि विनुचेक्षरि ! । अम्बय^६ मोचय स्वीवपरिवाराद् यत्नादपि ॥ ७५२ ॥
 ध्रुवेति सहरोर्षावयं ग्राह सा परमर्ध्वताम् । सहस्रपाविमपञ्च स परं योगिनीगणैः ॥ ७५३ ॥
 गण्वयाद् महाक्षेपादित्यमप्यासु चेतय । व्यापृत्य निजके स्थाने उपवेष्टुं समर्थवा ॥ ७५४ ॥
 प्रभोः श्रीहेमचन्द्रस्य दीवर्षां मानमदुसम् । वतो यथोभयो रूपमवतिष्ठेव मण्डले ॥ ७५५ ॥
 20 इत्याकर्ण्य भयोद्धान्ना देवी शर्यं दधौ शुकम् । यदाहूतः सुप्रवर्गोऽमुञ्चद्वह्याय मन्त्रिणम् ॥ ७५६ ॥
 प्रदापयामि पाषो वः किं देव्येस्तुदिते सति । प्रदादिवाग्मिरास्या का परमज्ञनिधेः प्रभोः ॥ ७५७ ॥
 भयसाः प्रापुर्वं निश्चिद् विपास्यामः पुनः प्रगे । निरुन्धेति सुरी स्थानं स्वं ययौ प्रसुरप्यवः ॥ ७५८ ॥
 भीमदम्बयटमभीन्दोर्निशं शस्त्रो वहाययो । प्रातः साहसिकं भोगं च भीदेव्या व्यवापयत् ॥ ७५९ ॥
 इयं भीसैन्धवीदेव्याः^७ प्रभुमिर्मोचिरोऽभ्यटः । भीमतमुप्रवपेतस्य जीर्णोद्धारमाकरोत् ॥ ७६० ॥
 25 हताष्टादसकं चैतसमप्रतिच्छन्दपाटयत् । अनेकदेववेदमार्गेण बभौ हेमाद्रिदृष्टवत् ॥ ७६१ ॥
 एवजारोपोत्सवं तत्राकारयन् सविधामणीः । वं समीक्ष्माशिशं प्रादाद् शुश्रुत्तुहिमरैर्गुहः ॥ ७६२ ॥

तथा हि—

किं कृतेन न यत्र त्वं यत्र त्वं तत्र कः कलिः ।

कलौ चेद्भयतो जन्म कलिरस्तु कृतेन किम् ॥ ७६३ ॥

- 20 अत्रपाचन्द्रस्य^१ त्वं निरवन्धमनोरथान् । पूरयन् पूरयन्नन्वर्षेः सात्रवमण्डलम् ॥ ७६४ ॥
 तमाश्रय्य समामग्य स्वामिने मूर्धनि प्रभुः । प्रजानां^२ व्रदानेन विदधे भेदुरं मुदा ॥ ७६५ ॥
 दुस्माप^३ साधिका यस्य गुरोरीदगमापुषी । कफिच्छत्तुपुण्यत्वं मध्येवेति गुरोऽपदत् ॥ ७६६ ॥

1 N पुराद् शेरवधम् । 2 N प्रेरयति । 3 B होराणां स्थितौ देव्याः । 4 N वती । 5 N पुः । 6 N गुरीत्यने ।
 7 B देव्यः । 8 B कलकलम् । 9 B इत्यपुः ।

§ १७. अन्येयुरुपदिष्टे च सम्यक्त्वे सङ्गसाक्षिकम् । राजा गृहीते गुरुभिर्गोथामेनां स जल्पितः ॥ ७६७ ॥

तथा हि—

तुम्हाण किंकरो हं तुम्हे नाहा भवोयद्दिगयस्स ।

सयलवणाइस्समेओ मइ तुम्ह समप्पिओ अप्पा ॥ ७६८ ॥

व्याख्यातायामथैतस्यामर्थं सलापयन्नृपः । राज्यं समर्पयामास जगद्गुरुवस्ततः ॥ ७६९ ॥ 5

निस्तङ्गानां निरीहानां जातौ राज्येन नो नृप ! । आपिबामः कथं भोगान् वान्त्वाननुचितं ददः ॥ ७७० ॥

एवं विवादसम्बाधे दानाग्रहणकारणे । गुरु-भूपालयोर्मर्षी वैशिष्ट्यमकरोद्विदम् ॥ ७७१ ॥

सर्वाणि राजकार्याणि कार्योप्यश्रवितानि न । अतः परं प्रभो राज्ये भूयादनुमतं ह्यदः ॥ ७७२ ॥

मतिप्रभे ततः स्नातप्रतसङ्गज्ञानहेतवे । भूपत्याभ्यात्मतत्त्वावर्थावगमाय च स प्रभुः ॥ ७७३ ॥

योगशास्त्रं मुद्राकाणां शिरोरत्नसमं व्यधात् । अभ्याप्य तं स्वयं व्यक्तं तत्पुरुषं व्यचारयत् ॥—युग्मम् ॥ 10

§ १८. जमाह नियमं राजा दर्शनी जितदर्शने । यादृशस्त्रादृशो वा मे यन्वो^१ मुद्रेव भूपतेः ॥ ७७५ ॥

चतुरङ्गचमूमध्ये राजा राजाभ्यना प्रजन् । गजारुढोऽन्यदाऽऽद्राक्षीजैतार्यं वेदयवा समम् ॥ ७७६ ॥

क्षुरल्लतशिरःकेनां सितचैकक्षकाधृतम् । कलीराक्षीर्णसंभानपत्रद्वारुदपादकम् ॥ ७७७ ॥

अतुल्यफणमुद्राक्षीदलवीटकद्वस्तकम् । आलम्बितमुजादण्डमसंसेऽस्या मन्दिराष्ट बहिः ॥—त्रिभिर्विशेषकम् ।

कुन्मयोर्न्यस्य मूर्धानं सं ननाम महीपतिः । दृष्टासनस्थितश्चक्रे नङ्गल्लुपतिः सिवम् ॥ ७७९ ॥ 15

वदशं धारभट्टामालस्तत् प्रभोश्च न्यवेदयत् । ततो राज्ञः पुरः पूज्या इत्थं धर्मकथां व्यपुः ॥ ७८० ॥

तथा हि—

पासत्थाइ वंदमाणस्स नेव किंती न निज्जरा होइ ।

कायकिलेसं एमेव कुणह तह कम्मचवं वा ॥ ७८१ ॥

व्यसृशद् भूपतिः केनाप्यथ वृत्तं निवेदितम् । व्यजिहास्य पूज्यानां शिक्षाभिर्निर्ह्वो^२ऽस्यहम् ॥ ७८२ ॥ 20

इतश्च धृषिदीशकममस्कारमुदीक्ष्य सः । दध्यावध्यामचैतम्यं का मप्यस्ति नमस्तथा ॥ ७८३ ॥

विम्बस्त्वप्यतिरागाहो^३ लक्ष्मणपुनर्मदे । अट्टयास्ये प्रतिष्ठाया भ्रष्टे दुर्मार्गनामनि ॥ ७८४ ॥—युग्मम् ।

अमुचद् भुजमस्माश्च पापतुल्यं मनोमुषः । कुषियां पैटकं वाय वीटकं व्रतकण्टकम् ॥ ७८५ ॥

नरकावनि धाना मे मुभोवायमुपानहो । विरामी स्वाधयेऽगच्छदुत्तुच्छं स्वल्पमर्षकः ॥ ७८६ ॥

पुनर्व्रतं समुधार्य गुरुपात्ने मद्गमनाः । सङ्गलागादवशनप्रत्याख्यानी पभूय सः ॥ ७८७ ॥ 25

निजैरनेकपाऽप्युच्छो टटो नासौ निजाग्रहात् । पश्चाद् व्याजुष्टे द्रोणीमन्त्रो लप्तां हि कस्तजेत् ॥ ७८८ ॥

अनशम्याश्रयास्तत्र प्रावर्जन्त प्रभावनाः । वरियस्यां तपसायाः धेयोर्यो कः करोति न ॥ ७८९ ॥

विहातेऽपिहृतेस्तत्र गृपो नन्तुं तपोनिधिम् । अज्याययो प्रभोदेन सान्द्रः पुरस्परिच्छदः ॥ ७९० ॥

यायत् पश्यति वदप्रथं वायद् दष्टः स एष यः । पण्याह्नागृहदारे कुबेयोऽपि नवस्तदा ॥ ७९१ ॥

वहुरुत्तुं सुनिवर्गं च नत्वा भूपालपुङ्गवः । तत्पादौ प्रणमंस्तेन निषिद्धो भुजधारणात् ॥ ७९२ ॥ 30

महाराज ! गुरुस्तं मे भवान्प्रेक्षारितस्तवया । तव विधेऽपि वन्द्यस्य प्रणामो ह्यविदुर्जराः ॥ ७९३ ॥

मादृशा भ्रष्टापरित्रा विराधितजिनोक्तयः । आरापकाः कर्म तु स्युः स्फुरमरकदोहदाः ॥ ७९४ ॥

भयाटसः पृथिव्यां चेन्नायोऽपूर्वपितृप्रभुः । न स्याद्वोक्कद्वयापायसंहर्ता प्राणभृद्गणैः ॥ ७९५ ॥—युग्मम् ।
अवन्यं वन्दमानेन मां निस्तारयितुं त्वया । पुनरे समसवेगवासना सद्गमोचिनी ॥ ७९६ ॥

निर्गर्हृत्सैर्यतिभिरभियुक्तोऽपि जीवितुम् । ह्रीवो व्रतस्य वष्टानि न सोढा प्रायमासदम् ॥ ७९७ ॥

एवाच भूपतिर्धामन् ! मुनीशः कस्त्वया समः । निमिचादेकतत्त्वकसङ्गः श्लोकबुद्धयत् ॥ ७९८ ॥

5 तीर्थकृद्देशोनाधारे प्रणामं ये स्वभावजम् । मानयन्नुपकाराय कृत्वममुकुटायसे ॥ ७९९ ॥

ममाद्य धग्दनाभात्राजितमप्यप्रतीच्छया । अद्वित्सन् सुकृतं संविभागार्हं मां न मन्यसे ॥ ८०० ॥

उदरं भरिता युवा सतां नैवदिति भुवन् । तद्वचोऽवसरान्नात् प्रणनाम बलादपि ॥ ८०१ ॥

अथाहानशनी धन्यो देशः पुण्यश्रियः प्रजाः । क्षालयते यत्र पङ्कस्त्वदर्शनायुतवृष्टिभिः ॥ ८०२ ॥

श्रुत्वैतानन्दसम्भेदगद्गदाक्षः क्षमापतिः । प्रभोः श्रीह्रमचन्द्रस्य गत्या वृत्तमयाषदत् ॥ ८०३ ॥

10 शुष्मानिरुपदिष्टानां नियमानां प्रपालना । प्रभो ! कायदुर्घैवेवं समस्तदृढमीष्टदा ॥ ८०४ ॥

अमोचन् गुरवः पुण्यदेशेयं तव जामती । प्रकाशयति चरन्नि शुद्धमत्तयर्षिर्बिरविता ॥ ८०५ ॥

एवं कृतार्थयन् जन्म सप्तश्रेण्यां धनं वपन् । चक्रे संप्रतिवज्जैनभयनैर्मण्डितं महीम् ॥ ८०६ ॥

१२९. श्रीशालाकान्ठणां वृत्तं श्लोकां प्रसयोऽन्यदा । व्याचक्षुर्दुर्घपतेर्धर्मसिरीकरणहेतवे ॥ ८०७ ॥

श्रीमहावीरवृत्तं च व्याख्यान्तः सूरयोऽन्यदा । देवाधिदेवसम्बन्धं व्याचक्षुर्मुपतेः पुरा ॥ ८०८ ॥

15 यथा प्रभावती देवी भूषाणेद्यनश्रिया । श्रीचेटकावनीपालपुत्री तस्या यथा पुरा ॥ ८०९ ॥

वारिधौ व्यन्तरः कश्चिद् यानपात्रं सहाह्वयम् । सम्भवित्वाऽर्षवच्छादित्वाहं सपुटं दृढम् (?) ॥ ८१० ॥

एतं देवाधिदेवं य एषलक्षयिता प्रभुम् । स प्रकाशयिता नान्य इत्युक्त्वाऽसौ तितोदवे ॥ ८११ ॥

पुरे वीतभये यानपात्रे सद्गदिते यथा । अन्येनोद्घाटितं देव्या वीराख्यायाः प्रकाशितम् ॥ ८१२ ॥

यथा प्रयोत्तराजस्य हस्तं सा प्रतिमा गता । दास्या तत् प्रतिविम्बं च सुकं पम्बान् पुरे यथा ॥ ८१३ ॥

20 प्रम्यगौरवभीत्या च न तथा वर्णिता कथा । श्रीवीरचरिताश्लेषा तस्यां ध्रुविसकौतुकेः ॥—पङ्क्तिःकुलकम् ।

तां श्रुत्या भूपतिः पल्पहस्ताभिपुणवीरसौ । प्रेम्ब वीतभये धृम्येऽपीरनन्तं तद्गुहं क्षणात् ॥ ८१५ ॥

राजमन्दिरमालोक्य शुभोऽन्तस्तेऽतिहर्षतः । देवतावसरस्थानं प्रापुर्विम्बं सथाहृतः ॥ ८१६ ॥

आनीतं च विभो राजधानीमतिशयोक्तवैः । स प्रवेशं दधे तस्य क्षीपदेवतदेवमनि ॥ ८१७ ॥

प्रासादः स्फटित्यस्तत्र तद्योग्यः वृषिबीभृता । प्रारेभेऽय निषिद्धञ्च प्रसुभिर्नान्यविषेदिभिः ॥ ८१८ ॥

25 राजप्रासादमभ्ये च नहि देवगृहं भवेत् । इत्यमाह्वानमुल्लंघ्य न्यवर्त्तत ततो नृपः ॥ ८१९ ॥

एवातपत्रतां जैनशासनस्य प्रकाशयन् । मिथ्यात्वशैलवर्जं श्रीह्रमचन्द्रमुपवी ॥ ८२० ॥

१३०. तमा लोटार्कचैत्यस्त्रामतः क्षेत्राधिपालये । अपश्यदामिपाशून् शरावं तण्डकापिषः ॥ ८२१ ॥

तेन त्रिलोचनसेव सहस्रं नृपस्युत्तमम् । तत् त्रिलोचननाम्रञ्च तदारक्षस्य दर्शयन् ॥ ८२२ ॥

असंक्षयजनसञ्चारानुपलब्धवदस्तवः । अन्वेषवन्नुपायं स लेभे मल्लिगतां वरः ॥ ८२३ ॥

30 कुलालभृद्भानार्यं श्लोकं तदुदैक्षयत् । शरावं घटितं केन पत्रच्छेति कुशाग्रवीः ॥ ८२४ ॥

एषलेपामभिज्ञाय व्याहरद् घटितं मया । अवीवरसं तं लक्षो नकुलेक्षायनीपरः ॥ ८२५ ॥

1 A N प्रामिदम् । 2 A 'लोचिनी । 3 N यतिभिरभियुक्तोऽपि । 4 N सुकृतं संविभागार्हं न मन्यसे । 5 N गद्गदाक्षः
प्रमापतिः । 6 B N अद्वित्सदं । * वसवराजोऽयम् । A D व्याचक्षुर्देवैः । 7 A प्रकाशयता । 8 ॥ 'न्यत् । 9 N प्रति-
विम्बम् । 10 A D 'मावदेभिः ।

विमुञ्च्य तान् मदीशाय तलारक्षो न्वजिज्ञपत् । व्याजह्ने तल्लणात्राहः[ः] केल्हणं मण्डलेभरम् ॥ ८२६ ॥
 व्यासामद्वापरार्थेन देसः श्रीकरणे त्वया । उद्गृह्यतां स चावादीज जाने किमिदं प्रभो ! ॥ ८२७ ॥
 द्वारायलगाध्याये खगीलचरिते वतः । लक्षं विलक्षं हत्वा च तोषं चक्रे प्रभोरसौ ॥ ८२८ ॥
 पौत्रमाषाधयुमास्तमहेष्यसि सुरीगणः । अहिंसया मुदं प्राप गुणे को मत्सरं वदेत् ॥ ८२९ ॥
 कर्पूरप्रयुगेभोगैर्वलिभिमोदकादिभिः । सुष्ठोऽसौ मण-मांसेषु पिच्छिलेषु श्रयादरः ॥ ८३० ॥ 5
 शैवाचार्या अपि तदा मिथ्याधर्मेष्वनाद्यताः । जटान्तः स्थापनाचार्यमवहन् कृतिकर्मणि ॥ ८३१ ॥
 श्रीवीतरागमध्यर्च्य परमेष्ठिनमस्कृतीः । परावर्तन्त धर्मोऽपि राजाकुर्यः क्रियते जनैः ॥ ८३२ ॥

चराचरवपुर्भूतामभयदानदानेश्वरो

जटारिलट्टमापगाचरणरत्नराशिप्रदः ।

लसन्निज-परागमाप्रकटतत्त्वपारंगमः

10

शशाङ्कुलशेखरो जयति हेमचन्द्रप्रभुः ॥ ८३३ ॥

व्याकरणं पञ्चाङ्गं प्रमाणशास्त्रं प्रमाणमीमांसा ।

छन्दोऽलङ्कृतिचूडामणी च शाले विमुर्व्यधित ॥ ८३४ ॥

एकार्थानेकार्था देवया निर्घण्ट इति च चत्वारः ।

विदिताश्च नामकोशः शृचि'कवितानद्युपाध्यायाः ॥ ८३५ ॥

15

ज्युत्तरपट्टिशलाकानरेतिवृचं' गृहिव्रतविचारे ।

अध्यात्मयोगशास्त्रं विदधे जगदुपकृतिविधित्सुः ॥ ८३६ ॥

लक्ष्मण-साहित्यगुणं विदधे च आश्रयं महाकाव्यम् ।

चक्रे विंशतिमुषिः सवीतरागस्तत्रानां च ॥ ८३७ ॥

इति तद्विहितग्रन्थसंख्यैव नहि विधत्ते । नामापि न विदन्त्येषां मादद्या मन्दमेघसः ॥ ८३८ ॥ 20

✽

३३१. व्याख्यायामन्यदा भीमच्छत्रुञ्जयगिरिः खयम् । भीमदैत्यैस्तकत्वापि प्रसुराद नृपामगः ॥ ८३९ ॥

वपदेक्षमदीपेन विज्जहान्तलसमा नृपः । तीर्थयात्रां वतश्चक्रे 'क्षेमोऽजरलक्षितं धृत् ॥ ८४० ॥

प्रयाणैः पद्मगम्यतेः पादचारेण सोऽन्यदा । अनुपानन्तकुरुणा मापोयल्लभि हतम् ॥ ८४१ ॥

सन्नाशि स्वराप ईर्ष्यास्तुमिति भूमिपरद्वयम् । तदधो गुरवाः प्रीताः प्राणराषदयकं दपुः ॥ ८४२ ॥

भूपतिस्तत्र पागस यासनामोदमेदुरः । प्रसुत्वाभिर्जितास्तीयगुरुनिष्ठाविनिष्ठपिः ॥ ८४३ ॥

25

प्रणनाम प्रभोः पादो प्रकान्तेऽनः प्रवाणके । प्रासादो कारयामास भूषोऽत्र गुदमन्दिनः ॥ ८४४ ॥

भीनामेय-प्रबोदिशजिनविषये विषाय च । प्रनिज्ञाप्य प्रभोः पार्श्वद्वारायण यात्र गतः ॥ ८४५ ॥

विमलाद्रौ तिनापीतं नमश्चक्रेऽतिमज्जिनः । मित्राजुमानवोऽन्यथ्यं ययो रैवतकापटम् ॥ ८४६ ॥

दुरारोहं गुहं पशामपाद् दद्या स पागमटम् । मज्जिनं तद् विषानाय समारिद्धम् स तां दधे ॥ ८४७ ॥

तत्र उपशिलाशङ्खपद्मच्छेलाभिरौहणम् । रातो विप्राय तदधोभूयः भीनेनिमार्पयम् ॥ ८४८ ॥

30

ततो व्याप्त स प्राप नगरं नं नरापिपः । जैनयात्रोत्सवं दत्वा मेने तं गुण्यपुरिणम् ॥ ८४९ ॥

✽

शर-वेदेधरे (११४५) वर्षे कार्त्तिके पूर्णिमानिधि ।

जन्माभवत् प्रभोर्व्योम-चाण-शुम्भौ (११५०) व्रतं तथा ॥ ८५० ॥

रस-पद्मेधरे (११६६) छरिप्रतिष्ठा समजायत ।

नन्द-द्वय-रवौ वर्षे (१२२९) ज्वसानमभवत् प्रभोः ॥ ८५१ ॥

ॐ

5

इत्थं श्रीजिनशासनाग्रतरणेः श्रीहेमचन्द्रप्रभो-

रज्ञानान्वतमःप्रचारहरणं^१ मात्रादृशां मादृशाम् ।

विद्यापङ्कजिनीविकाशि विदितं राज्ञोऽतिवृद्ध्यै स्फुरद्

वृत्तं विश्वविषोधनाय भवताद् दुष्कर्मभेदाय च ॥ ८५२ ॥

श्रीचन्द्रप्रभसूरिपट्टसरसीहंसप्रभः श्रीप्रभा-

10

चन्द्रः सूरिरनेन चेतसि कृते श्रीरामलक्ष्मीशुभा ।

श्रीपूर्वर्षिचरित्ररोहणगिरौ श्रीहेमचन्द्रप्रथा-

श्रीप्रभुभृन्नीन्दुना विचादितः शृङ्गो द्विकद्विप्रमः ॥ ८५३ ॥

॥ इति श्रीहेमचन्द्रसूरिप्रबन्धः ॥

॥ *ग्रंथा० ८७१ ॥ छ ॥ सस्ति ॥

ग्रन्थकारकृता स्वकीया प्रशस्तिः ।

भास्वत्पात्रं कविमुनिवृषाजितो राजसेव्यः

सर्वेष्टार्थप्रदगुरुलसत्कल्पवृक्षावदातः^१ ।

श्रीजैनाहिअयशुचि^२शिराः सिद्धिमद्भद्रशालो

गच्छश्चान्द्रः सुरगिरितुलामश्रुधानः समस्ति^३ ॥ १ ॥

प्रद्युम्नसूरिरिति तत्र पुरा यभूव मन्दारपादपतुलः^४ कलितोलशाखः ।

यत्सङ्गमासृतरसैर्वह्वः सुधर्माधीशा भवन्ति सुधियः सुमनोभिरामाः ॥ २ ॥

अद्भुतभायां विजिते द्विगम्परे तदीयपक्षः किल कोशरक्षकः ।

दातुं प्रभोरेकपदं समानयत् तमेकपदं जगृहे सुधीषु यः ॥ ३ ॥

शिष्योऽस्याभयदेवसूरिरभवत्पाञ्चान्धकारं हरन्

गोभिर्भास्करवत् परां विरचयन् भव्यास्रवर्गे मुदम्^५ ।

ग्रन्थो वा दम् हार्णवोऽस्य विदितः प्रौढप्रमेयोर्मिभूत्

दत्तेऽर्थं जिनशासनप्रवहणे^६ सांयात्रिकाणां ध्रुवम् ॥ ४ ॥

१ N 'वृक्षा(ल)वदात(त)। २ N 'जैनादिप्रियशुचि। ३ N 'अश्रुधान (नो)वाम(नो)तिः। ४ N 'पादपतुल'। ५ N 'गोच्छदम्'। ६ N 'प्रवहणे'।

तत्पद्मेदयपर्वतामृतरुचिः प्रीणश्चकोरघ्रजं
 श्रीचन्द्रप्रभसूरिरञ्जुतमतिज्योत्स्नानिवानं यमौ ।
 आश्चर्यं न कलङ्कघाम तमसानुल्लङ्घ्यमूर्ति भवं
 पाथोधि क्षणुते' विनम्रकमलोह्लासी न दोषाकरः ॥ १४ ॥

आचार्यः श्रीप्रभाचन्द्रस्तत्पादाम्भोजपट्टपदः ।
 चित्रं यः सुमनःस्योऽपि सदानवगुरुक्रमः ॥ १५ ॥

5

श्री हेमचन्द्रसूरीणामनुध्यानप्रवृत्तिः ।
 पर्वणः परिशिष्टस्य दृष्टेः' सम्पुटवासनः ॥ १६ ॥

श्रीवज्रानुप्रवृत्तप्रकट'मुनिपतिप्रष्टवृत्तानि तत्तद्
 ग्रन्थेभ्यः कान्तिचिच्च श्रुतधरमुखतः कानिचित् सङ्कलप्य ।
 दुष्पापत्वादमीषां विशकलिततपैकत्र चित्रावदातं
 जिज्ञासैकाम्राणामधिगतविधयेऽभ्युद्ययं स प्रतेने ॥ १७ ॥
 -निमिर्विशेषरूपः ।

10

अत्र क्षूणं हि यत्किञ्चित् संप्रदायविभेदतः ।
 मयि प्रसादमाधाय तच्छोधयत कोविदाः ॥ १८ ॥

15

यव. -

आराधितं' मया शून्यं यथा लुप्तं स्वतामदात्' ।
 निजोक्तौ स्यापितं तत् प्राक् कथाकन्यी'कृतास्ततः ॥ १९ ॥

रोदोरन्मगसिद्धकिन्नरगणानुल्लङ्घ्यशृङ्गस्थिति-
 स्तुङ्गत्वोदितवृत्तशेवधिरतिप्रौढार्थसंपत्तिकृत् ।
 पूरुप्रभया तिरस्कृतपरज्योतिःप्रकाशोदयः
 श्रीपूर्वर्विचरिन्नरोहणगिरौ स्यादारवीन्दुलुवः ॥ २० ॥

20

1 N सङ्कलने विनम्रकमले । 2 N "विष्टस्वष्टि" । 3 N "वज्रानुप्रवृत्तप्रकट" । 4 N आराधितवया । 5 N स्व(म)नने(ने).
 दादः 6-A 'वया'चीकृता ।

श्रीप्रद्युम्नगुरोर्हिमांशुविशदो बोधः शुनेः सङ्गतो
 मिश्रो रक्तरुचा^१ मम प्रतिपदास्फूर्जयशःपूरुषः ।
 ज्ञानश्रीपुरतः पदार्थघटनाविम्बद्वगोदङ्कनात्
 जातो ग्रन्थमिषेण साक्षरशुचिर्द्रम्मश्चिरं नन्दतु ॥ २१ ॥

5 घेदानल-शिक्षि-शशधर (१३३४) वर्षे चैत्रस्य धवलसप्तम्याम् ।
 शुक्ले पुनर्वसुदिने सम्पूर्णं पूर्वश्लेषिचरितम्^२ ॥ २२ ॥

शिक्षाप्रसादवशतः स्वगुरोर्मयैनमायासमग्र दधता पदवापि पुण्यम् ।
 व्याख्यानसक्तमनसः श्रवणादराश्व श्रेयस्तुसङ्गममनुत्तरमवाप्नुवन्तु ॥ २३ ॥

10 ग्रन्थस्य मानमस्य प्रत्यक्षरगणनया सुनिर्णीतम् ।
 पञ्चसहस्राः सप्त च शतानि चतुरधिकसप्ततियुतानि* ॥ २४ ॥
 । प्रशस्ति श्लोक ४०, उभयं ५७७४, शिवमस्तु ।

1 D मिशोरक्तवृक्षा, N मिश्रो(वाह)वृक्षा । 2 A पूर्वादिचरितम् । * B चतुरशीति अष्टिभिः । † B आदये माद्योप
 समद्याऽपि मन्मथप्रह्लादा स्वकीया प्रशस्तिः ।

परिशिष्टद्वयम्

१. प्रभावकचरित्रान्तर्गत-समुद्धृतपद्यानामकाराद्यनुक्रमिका ।

२. प्रभावकचरित्रान्तर्गत-विशेषनान्नामकाराद्यनुक्रमिका ।

१. परिशिष्टम् ।

प्रभावकचरित्रान्तर्गतसमुद्धृतपद्यानां

अकाराद्यनुक्रमणिका ।

अग्रायंति महुरा	८७	उज्जितसेलसिहरे	१०८
अज्जवि सा परितप्पह	८४	उत्तिष्ठन्त्या रतान्ते भर०	१०३
अज्जवि तं सुमरिज्जह	८८	उद्धृत्य बाहू किल रारटीति	१६८
अणुदुह्मीय कुल्ल म	५७	उप्पहजायाए असोहरीह	१०१
अति अति अन्म अलं	८९	एको गोत्रे स भवति पुमान्	९८
अथ भीष्म शतं दग्धं	१८८	एको रागिणु राजते	१९१
अथ मे सफला प्रीति०	८९	एकेण कोत्थुहेणं	८८
अनागतं परिज्ञाय	१२५	एते मेकलकन्यका	१४७
अनुमन्ता विशसिता	२०३	एयं लोह्यकञ्चं	७५
अपाणिपादो ह्यमनो	१६२	काः कण्ठीरवकण्ठकेसर०	१७४
अपूर्वेयं धनुर्विद्या	५८	कतिपयपुरस्वामी	१४१
अमी पानकारम्भाः	५९	करवत्तयजलविंदुआ	८७
अयसाभियोगसंदूभि०	३२	कवाडमासज्ज वरंगणाए	१०६
अर्काहितदलोच्छेदी	१४२	कारय प्रसरं सिद्ध	१८५
अहंन सर्वाप्येदी	१०४	कालिन्दि ग्रूहि कुम्भो०	१६९
अवरहं देवहं सिरु पुज्जि०	१४२	किं कृतेन न यत्र त्वं	२०८
अशनीयन् सदा मांसं	२०३	किं नन्दी किं मुरारिः	१४३
अद्भुतपुलकैः प्रमोद०	८९	कुषली संबल चत्तधण	१०४
अन्धयसुयाण कालो	१५३	कुलं पवित्रं जननी कृतार्था	१०४
अंशं तंयच्छीए	२९	कर्मः पादोऽत्र यष्टि०	९८
आकरः सर्वशास्त्राणां	३९	कोटाकोटिः कोटिकोटिः	१८०
आचार्यहरिभद्रो मे	१२५	क्षितिप तय समक्षं	१४८
आचार्योऽहं कविरहमहं	१४८	व्यचरागमने व्यचरो	१३३
आसंसारं कइपुंगवेहिं	१४९	सच्योतयुतिमातनोति	१७२
आसंसारं सरियासएहिं	१०४	रांडं विणावि अगंड०	८८
इय उज्जुयसीलालंकिपा	८८	गतप्राया रात्रिः कृशतनु०	११४
इयं व्योमाग्भोषस्तट०	१४९	गयमाणसु पंदणु	८७
इह नियसति मेरुः	१८९	गययर केरह सत्थरह	९४

गलत्विद्वानि चिरकाल०	१४८	नवि मारिअह नवि	६०
गुणचन्द वाणमन्तर	७२	नाकृत्वा प्राणिनां हिंसा	२०३
गुणसेण अगिगसम्म	७३	नारीणां विदधाति निर्धृति०	१७९
गुणैरुत्तुङ्गतां याति	१६९	नाहं स्वर्गफलोपभोग०	१४२
चक्रिदुगं हरिपणगं	६३	निद्रा जागरणादिकृत्य०	८८
बध्नुः संवृणु वक्रवीक्षण०	९३	निवपुच्छिण भणिओ	३१
बटचटिति चर्मणि	९८	नो बाहुतमुलूकस्य	५९
चतुर्मुखमुखाम्भोज०	१५७	पइं मुकाहंवि वरतरु	८८
चिखादिपति पो मांसं	२०३	पइं सगगए सामंतराय	१०५
चिरं चित्तोद्याने चरसि च	१९०	परिसेसिय हंसउलं	८७
छायह कारणि सिरि	८७	पसु जेम पुलिदउ पीअइ	९१
जड सवत्थ जहचिय	८८	पसु वे रुडंवि विरसियउ	१४३
जय-विजया य सरोपर	७३	पङ्के पङ्कजमुञ्जिनं	११३
जह जह पएसिणिं	३०	पंच महवयजुस०	१०४
जीयं जलविंदुसमं	१०१	प्रकाशितं त्वयैकेन	५९
जीणं भोजनमात्रेयः	३९	पाणयकण्ठे मुनिसुव्वओ	४२
जे केवि पङ्क महिमंडलंमि	८८	पातु यो हेमगोपालः	१९४
जे चारित्तिहिं निम्मला	१००	पालित्तय कहसु रुडं	३१
तइया मह निगमणे	८६	पासत्थाइ वंदमाणस्स	२०९
तत्ती सीअली मेलावा केह	८९	पांशुमलिनांघ्रिजंघः	८७
तुम्हाण किरो हं	२०९	पियसंभरण पलुदंत	९४
त्याजया हिंसा नरकपदवी	१४५	पृथुकार्तस्वरपात्रं	१४९
त्रैकार्ण्यं द्रव्यपदकं नय०	१०४	पृथुरसि गुणैः कीर्त्या	९८
त्वद्वाक्यतोऽपि केषांचित्	५९	पौत्रः सोऽपि पितामहः	१९०
दन्तानां मलमण्डली	१७७	प्राइं सुणिहि वि भ्रंतडी	१०४
दर्पणार्पितमालोक्य	१०३	बलं जगदूर्ध्वसनरक्षणक्षमं	१४१
दामोदरकराघात०	११६	बाला चक्रेमंती पए पए	८५
दिग्गम्बरशिरोमणे	१७५	वृहस्पतिस्तिष्ठतु मन्द०	१४८
दिग्मासा यद्वि तत् किमस्य	१४२	वे घडला वे सामला	१३१
दिहधुमिंधुरायातो	५८	ब्रह्माण्डोदरकोटरं कियदिदं	१५०
द्रीहरफणिदनाले	३८	भयमेकमेकेश्वरः	५९
दोसि गिहत्था घडहड	१०४	भवन्तु ते दोषविदः	१००
धर्मलाभ इति प्रोक्ते	५६	भिक्षवयरो पिच्छइ नाहिं	१०६
न गह्वां न गाह्वयं	८७	मुड्डीमहि वयं भैक्ष्यं	१९४
न यन्मुक्तं पूर्वं रघु०	२०६	भूमिं कामगविं खगोमय०	१८५

भ्रातर्गामकुविन्दकन्दलयता	१९०	विश्वामित्रपराशरप्रभृतयो	१८८
महं नायं सिद्धेस	१९५	विषं विनिर्वूय कुवासना०	१२५
मदेन मानेन मनोभवेन	१०४	विज्ञेयं विणावि गया	८७
मद्गोः शृङ्गं शक्रपट्टि०	५५	शस्त्रं शास्त्रं कृपिविद्या	८६
मयनाहिकलुसिएण	१०५	शम्भुगौडमहामहीष०	१४७
मर्दय मानमतङ्गजदर्प	८४	शुक्रः कवित्वमापन्नः	१९०
मलओ सचंदणो बिय	८७	शैलं नाम गुणस्तवैव	१०२
माणसरहिण्हिं सुहाई	८७	श्रीछित्तपे कर्दमराजशिष्ये	१४९
मातर्मा सृष्टा मा सृष्ट	१४७	श्वेताम्बरोऽयं किं ब्रूयात्	१७८
मात्रपाऽन्यधिकं किञ्चित्	१८७	स एष सुचनत्रपप्रथित०	१४३
मानं सुखं स्वामिनि	११३	सत्यं वप्रेषु शीतं	१४५
मा भूत् संवत्सरोऽस्तौ	१०९	सद्वृत्त सद्वृत्त महाधर्म	१०१
मार्यगासत्तमणस्त	१०१	सन्वत्य अत्थि धम्मो	१४०
मालविओसि किमन्नं	१४६	सर्वदा सर्वदेऽस्तीति	५९
यत्कङ्कणाभरणकोमल०	१५२	सहस्रशीर्षा पुरुषः	१९०
यदभोधमपामन्तरुतं	१०४	सन्तोषं स्फारनिःकिञ्चन०	१८०
यदि नाम कुमुदचन्द्रं	१८०	सन्ध्यां यत् प्रणिपत्य	१०३
यद्यपि ह्यौत्कर्षं	११५	संघृतावयवमस्तद्वर्णं	१७९
यत्र तत्र समये यथा तथा	१०४	सारीरं सयलं यलं	९१
यामः स्वस्ति तवास्तु	८५	सिद्धंततंतपारंगयाण	९२
यो चादिनो द्विजिहान्	१७३	सियेकड सोहम्मे	४२
रसातलं यातु यदत्र पौरुषं	१४३	सिंहो बली हरिणशूकर०	१८९
राज्ये सारं वस्तुधा	९२	सीसं कद्वि न कुदं	३९
रामो नाम यन्मूव हुं	१०३	स्पर्शांश्चेत्यनुजां	१४२
रुचिरचरणारक्ताः सक्ताः	८५	स्नाता तिष्ठति कुन्तलेश्वर०	१४४
लज्जिह्व जेणि जणे	१०१	स्फुरन्ति वादिवयोताः	६१
लिखन्नास्ते भूमि	११४	हरशिरसि शिरांसि	१४४
वहिविवरनिगयदलो	९४	हन्ता पलस्य विभेता	२०३
यक्त्रं पूर्णशशी सुधा	१०१	हंसा जाहिं गय तहिं गय	८७
यपुरेय तवाचष्टे	६३	हो श्वेतपटाः किमेव	१७४
यपुः कुलीभूतं तनुरपि	९१	हुत्वा मंत्री विपाता	१५५
विधिनिषमभङ्गवृत्ति०	७७	हेमसूरि अत्थाणि जे ईसर	१८७
विद्धा विद्धा शिलेयं	१५७	हेमाद्रैर्पलवत्प्रमाण०	१४८
विद्योतयति यालोकं	५९	हेलानिहलिपगङ्गद	१५२
विमृश विमृशाम्मोभिः	१७७		

१. परिशिष्टम् ।

प्रभावकचरित्रान्तर्गतविशेषनाम्नां

अकाराद्यनुक्रमणिका ।

[illegible]

काल(हि)काचार्य	२,२२-२८,२३,२८, ४३,१७०	भांशिल [मंत्री]	१७७	चन्द्रमहाप्रभ	१६७	
कालिंजर [दुर्ग]	१०५	गिरनार [पर्वत]	११५	चन्द्रसेखर [राजा]	४२	
काशि [देश]	१८६	गिरिखण्डल [पर्वत]	७७	चन्द्रावती [नगरी]	१९९,२०२	
काशीधर	१८९	गुडकासपुर [ग्राम]	३३,३४	चाचधेरी	१८३,१८४	
कादम्बर [देश]	८३,१७२,१८४-१८६	गुणचन्द्र [दिगम्बर विद्वाज]	१७२	चान्द्रगुप्त	११८,१८३	
कादम्बरनगर	४४	गुणचन्द्रसूरि [सेतानगर]	४३	चापोक्त [राजवंश]	१६३	
कितवकयात्रक पञ्चक [ग्रन्थ]	७५	गुणाकरसूरि (१)	२२	चामुण्डरान [चालुक्य वृषति]	१३०	
कीर [देश]	१४४	” (२)	११७	चारकीर्ति [दिगम्बर सूरि]	११२	
कीर्तिपाल [क्षत्रिय]	१९८,१९९,२०४	गुर्जर [जनविशेष]	१५६,१५८	चारुमत [सुभट]	२०१,२०२	
कुंक(कु)ण देश	७,१८६,२०७	गुर्जरकवि	१५६	चारुप्राम	१६५,१६८	
कुंकणाधिपति (मल्लिकार्जुन)	२०७	गुर्जरदेश ४७,५०,८०,९२१,१३३,१३४, १४०,१५०,१५२,१५७,१५८,१५९, १६८,१७३,१७५,१८३,१८५,१८९	१५६,१५८	चित्रकूट [पर्वत]	६२,६९,१७३, २१०	
कुङ्गोत्तर [तीर्थ]	५९	गुर्जर मण्डल	९९	चेदि [देश]	१८६	
कुमारपाल [वृषति]	१९५-१९७,२०१, २०६,२०७	गुर्जराचार्य	१५८	चौड [देश]	१८६	
कुमार विहार [आराध]	२०६	गुर्जरापीठा	१४५,१६९	छट्टक [भेरी]	११८	
कुमुदचन्द्र [दिगम्बर विद्वाज]	१७४,१७८- १८१	गुर्जरायली	४७,१५४,१५६,१६२	छन्दश्रमणि [ग्रन्थ]	२११	
कुम्होत्र	१८६	गुर्जरेका	१३४,२०१	छित्तप [कवि]	१४९	
कुषलकपाला [क्या ग्रन्थ]	१३३	गोकुलवास	१०५	जम्बूद्वीप	१६०	
कुर्षुप [ग्राम]	१६२	गोदावरी नदी	८८	जम्बूस्वामी	२६	
कृष्ण [ग्रामहण पण्डित]	१७२	गोपगिरि	८४,९७,१६८,१७२	जयकेरि [राजा]	१७४	
कृष्णदेव [क्षत्रिय]	१९७	गोपालगिरि	१६८	जयसिद्धयुग [सप्त]	१६६	
कृष्णभूप [वृषति]	३६,३९	गोमती [आराणी]	१४६	जयसिंह (सिद्धराज)	१६७,१६८,१६९, १९३,१९४	
कुंदार [तीर्थ]	१८७,१८८	गोविन्दसूरि } ९३,९९,१००,११०, गोविन्दचार्य } १५९,१६३,१६८	१५८	जया-विजया [देवी]	११८	
कुंदरुण [मण्डलेश्वर]	२११	गोष्ठाभासिक [धर्मदासप्रवर्तक]	१७,१८	जानिनी [महत्तरा शास्त्री]	६८	
कुंसाव [पण्डित]	१७७,१७९,१८०	गौड [देश]	५४,८५,१४७,१५५,१६६	जाडुति [धारक]	६१	
कुंशिक देश	१८६	गौडपुरी	८६	जाम्बूही [गंगा]	२८	
कुंशिकनगर [ग्राम]	४४,१९५	गौडकथ [ग्राम्य]	९९	जालंधर [देश]	१८६,२०८	
कुंश्याचार्य [सूरि]	१५४	गीतमत्स्यगी	१,१८४	जालंधि [धारक]	६१	
कुंशिर(से)टक [ग्राम]	४१,११८	शुभ [पूर्व]	१५	जालंधा [राजा]	४१,८०	
कुंशालाग्राम	५४	शुभमिश्र [सूरि]	१५	जालंधर [सूरि] (१)	६२	
कुंशालपुरी	२८	शुभकालपुर [नगर]	४२	” (२)	२१४	
रस [देश]	१८६	शुभदेव [मणिकुण्ड]	१८३	जिनदत्त [भेरी]	८,११८	
रंगार [वृषति]	१९९	शुभदाला [साप्ती]	१७२	जिनदत्त [धारक]	४१	
रंगेकपापर मंडल	१९९	शुभसूरि (१)	८,१३३	जिनदेव [भेरी]	११४	
राजवर [मध्यमहीसूरि]	१४	शुभसूरि (२)	१३३,१८०,२१४	जिनदेवी [धारिका]	१७१	
गया [तीर्थस्नान]	१८६	शुभकाला [राज्ञी]	४३	जिनमट सूरि	६२,६४,७१	
गंगेस्वामि (गर्गसिं)	१३३,१३४	शुभगुप्त [नीर्यधरति]	८१	जिनभद्राग्नि [समारधना]	३१	
गंगेधित [राजा]	२२,२३,२४	शुभपुर [नगर]	४३	जिनानन्द [सूरि]	७७-७९	
गंग [नदी]	१०७,१०८,११३,११४	शुभप्रसूरि	१,८,१८,२३,२४,४०,४१, ५३,६१,७६,७९,१११,११७,१२०, १२६,१३३,१३७,१५१,१६०,१६६, १७३,१८२,२१३,२१५	४३	जिनेश्वर सूरि	११३-१६४,१६६,१६७
गंगाट	१४७			जीवदेवसूरि	२,४०-४१,५१-५३	
गंगाधर [ग्रामहण पण्डित]	१७२			जिनवर्ध	१०	
गंगायात्र	१८६			जगदेव [वैष्णवार्थ]	१६३	

टिषक [ग्राम]	१८५	देवधरी [ब्राह्मणी]	५५	नन्द [बौद्धमुनि]	७७
दण्डहीपुरी	१२९	देवसुरि [वारी]	२, ११८, १२५, १७१-	नन्दक [सुरि]	७८
हुंवारपीग्राम	८०		१७५, १७७, १७८, १८०,	नन्दपद्म [ग्राम]	२०७
दंकरपुरी	३६		१८१-१८३, १९१	नन्दीश्वरद्वीप	४३
दहुर [धानक]	१०	देवानन्दसुरि	१, १५१	नखसुरि	६२, ९९, १००, ११०
सत्योपद्रव [ग्रन्थ]	१३६	देवेन्द्र मुनि	३२	नमि-निनिमि [विद्यापर]	२८
सशशिला [पुरी]	११८, १२०	देवीनाममाळा [ग्रन्थ]	२११	नयचक्र [ग्रन्थ]	७७-७९
सहस्रलोका [कथाग्रन्थ]	३९	दोणाचार्य [जैनसुरि]	१, ५२, १६०, १८८	नमैदावट	४२
सादर गिरि	२०७	रटिवाद् [चाल]	९	नवपन [राजा]	१९८
सद नग	}	श्रुतिदेवीय [वारी]	१३६	नागदत्त [भेटी]	२१
सारगगिरि		हारका [नगरी]	१०८	नागदेव [भेटी]	१०८, १७७
साग्रलिङ्गी [नगरी]	१६५, १८४	आश्रय महाराज्य	२११	नागपुर [नगर]	१६८, १७२, १७३
सिलकमभरी [कथाग्रन्थ]	१३३, १४५	क्षित्यन्वयाकाव्य	१६०	नागार्जुन [योगी]	३९, १०४, १६५
सिद्धगपालविहार [ग्रामाद्]	२०६	चवगिरि [मुनि]	३, ४	नागाबलोका [आनन्दान]	८६, १०९
सुप्रचनग्राम	३	चनंगव [राजा]	९०	नागिनीदेवी	१३६
सौसलियुन [आचार्य]	९, ११-१३	चनदेव [भेटी] (१)	११२	नागेन्द्र कुल, गच्छ	८, २९, ७९, १२३, १३३
सिमुवनगिरि [परंत]	२१४	चनदेव [भेटी] (२)	१३३	नालिकरेवसति [ग्रामाद्]	५४
सिमुवनवाल	१९५, २०३	चनदेवी	१६४	नासिनयपुर [नगर]	१८८
सिरोपन [सलारज]	२००	चम्प [क्षिप्त]	१७३	निर्घण्ट [ग्रन्थ]	२११
सिपटिनगराकापुररक्षरित [चाल]	२११	चम्पूक [नगर]	१८३	निबोणकालिका [ग्रन्थ]	४०
भारापत्रगच्छ	१३३	चनपाल कवि	२, ११३, १३४, १३६, १३८-	निड्डि कुल, गच्छ	८, १२३
भारापत्रपुर	१३८, १३४, १३६		१५१, १५८, १५९	नेपाक [देश]	१८९
धाह [भेटी]	१७३, १७४, १७८	चनपाल व्यवहारी	३	न्यायावसार [ग्रन्थ]	५९
दक्षिणागम	७, ६०, १५५, १५७	चनपाल भेटी	१, ६	पञ्चवटी [तीर्थस्थान]	१०३
दत्त [भेटीपुर]	१२१	चनधी [भेटीनी]	१३३, १३५	पञ्चाक्ष देश	१४, ८०
दुगपुर [नगर]	६, ९, १२, १६	चनेस [धानर]	१६५	पञ्चाश्रयचैत्य	१६३
दक्षिण्यचन्द्र [सुरि]	१३३	चनेश्वर [सुरि]	२१४	पत्तन [अण्डिकपुर]	११३-११६, १५०, १९२, १९४-१९७, १७२, १७३, १७६
दामोदरद्वी [तीर्थस्थान]	१०८	चर्म [पंक्ति]	१३६, १४६, १४७, १५०	पत्तनसह	१७५
दाह [राजा]	२४	चर्मराज [गुपति]	८५, ८६, ८७, १४८-९९	पथ [भेटीपुर] (१)	१९
दिगंबर [धर्मदाय]	१३५, १७४, १७९	चर्मयोग [सुरि]	२१४	" (२)	११५
	१८०, २१३	धर्मदेव [भेटी]	४७	परापत्री	४३
दिवावर [सिकतेनसुरि]	५०	धवलक } पुर	१६५, १७२	परापरीत [ग्रन्थ]	७६
दुन्दुभ [ग्राम]	१०४-११०	धवलचक्र		परापद्म [भेटी]	१९, ५१
दुर्बल [पूर्व] उपमिश्र [सुरि]	१७०-१८६	धरणीपथ [पण्डित]	१७३	परादेवसुरि	१४
दुर्लभदेवी [मानवार्जननी]	७७, ७९	धरनोरगेन्द्र [देव]	१२७	पराधम [राजा]	१७४
दुर्लभराज [नाट्यग्र गुपति]	१६२, १९०	धाराशास्त्र-पुर, सुरि, नगरी	२२, १३४, १३८	पराधम [भेटीवती]	१९, २१
दुर्लभनगर	१९०		१७१, १४६-१४८, १५३, १५४	पराधर [क्षिप्त]	१७९
देवचन्द्र [उपाध्याय]	११८		१०६, १११-११३, १७३	पराधरनी [देवी]	२०७
देवचन्द्रगिरि	१६३, १८३, १८४	धारासंघ	१४०	पराधरनी [राजावती]	१७
देवचन्द्र [क्षत्रिय]	१२५	धारिणी [भेटीनी]	११८	परिनीतपद्म [पत्तन]	१९
देवधोष [सेवाचार्य]	१७२, १७३, १८९, १९०, १९१-१९४	धराराज [गुपति]	१२७	परमहंस [मुनि]	६५, ६६, ७०
		नकुल पुर, पत्तन	११८, ११९, ११४	परमाराधन, कुल	१६, १५५, १८८, २००
देवराज [गुपति]	१२७	नकुल	२१०		२०३
देवसि [ग्राम]	५५, १३८	नकुल [योग]	१०५		

महास्थान (वायट नगर)	४९,५१,५२	वक्त्रिनी महलरा [साची]	६४	वज्रगोला [योमिनी]	१८०
महिय पुर [नगर]	१६६	वास्तवस्थ स्मृति [शास्त्र]	१४२	वज्रक [सौयताचार्य]	३३
महीणल [पट्टिल]	१६५	युगादि-नेमिचरित [ग्रन्थ]	१६०	वस्त [देसा]	१८६
महीतट [अरेर]	१५९	योगसाध [ग्रन्थ]	२०३,२०९,२११	वदनमति [सौगत पण्डित]	७२
महीधर [धेरी]	४७	योनिप्रामुख [शास्त्र]	३२	वनराज [चापोलटवंशीय द्युपति]	१६३
महीपाल [धेरी]	४७	रघुपुर [नगर]	४२	वनराजविहार [जिनमन्दिर]	१६३
महुमहविजय [पाल्य ग्रन्थ]	९९	रथावचैमिनि	८	वरदत्त [श्रेष्ठी]	१९
महेन्द्रमुनि	३४,३५	राजगण्ड	२१८	वर्देनकुञ्जर [सौगताचार्य]	९५-९७
महेन्द्र सूरि १,३६,४०,१३३,१३८-१४१		राजगिरि [नगर]	१०७	वर्द्धमानसुरि १३०,१६२,१६४,२१४	
	१४५,१५०,१५१	राजगृह [नगर]	४७	वर्मल्लत [द्युपति]	१२१
मागप [तीर्थ]	१०७,१०८	राजपुरि ग्राम	१३६	वहभाराज [चालुक्य द्युपति]	१३१
माप [महापति]	१२९,१३६	राजविहार [आराध]	१९१	वहमीपुर	७७,७९,२११
माणिक्य [पण्डित-मुनि]	१७४,१७५,१७७	राम [पण्डित]	१७९	वहमीनाथ [क्षेत्रपाल]	१९८,१३०
माधवदेव [तीर्थस्थान]	१०८	रामचन्द्र [कवि]	१७२,१७३	वाचरतिराज [महाकवि]	८५,९६-९९
मानदेव [नगर]	३३,३९	रामदेव [द्युपति]	२०२		१०२-१०४
मानदुर्ग [सूरि]	२,११२,११६,११७	रामसैन्य [पुर]	८१	वाग्भट्टदेव [मंत्री]	१९८,१९९,२०१, २०५,२०९,२११
मानदेव [सूरि]	२,११८-१२०	रामायण [पुराणग्रन्थ]	७९	वात्सायन [शास्त्र]	९८
मारव [देश]	२००	रारिक सूरि	४७,४८	वाटमहार्णव [ग्रन्थ]	२१३
माछय }	[देश] २,२४,१३४,१४०	रविमणि [श्रेष्ठिकन्या]	६	वादी देवसूरि	१७१
माछयक }	१७८,१९९,१६१,१८५,१८६	रत्न [परमार क्षत्रिय]	१३१	वादिवेताल [चान्स्याचार्य]	१३२-१३४, १३७,१७९
माछयभूषति	१५४	रत्नदेव [सूरि]	२,३२,४०	वादिबिंदु [साय्यवादी]	१९८,१९९
माछयमण्डल	१८५	रत्नमहालक्ष [शिवमन्दिर]	१९०	रामदेव [तपोधन]	१९६
माछवापीना	१५४,१८५	रत्नसोमा [माहणगरी]	९-१३	वायट [पुर]	४७-४९,५२
माछवी [सी]	१६५	रेवानदी	३३,४१,५४	वातराणी [नगरी]	११३,११८
माछवेरा	१६६	रैवकमिनि [पर्वत]	३६,४४,६१,१०७, १०८,११४,१११	विक्रमसिंह [राजा]	१९९,२००,२०२
माहेधरी [नगरी]	७	रैवतकरीये	४४	विक्रमादिल [द्युपति]	२५,४३,४९, ५३,५५,५९
मुद्रुद्वि [मित्र]	५४	रैवतकटुर्ग	३८	विजयप्रज्ञ [भूषति]	२८
मुज्जना [मालवपति]	१३९,१४३,१४८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयमाला [राणी]	४२
मुनिचन्द्र सूरि	११५,१७१,१७३, १७६,१७८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयवध [राजा]	४२
मुरर [देश]	१८६	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयसिंहसूरि (१)	२,४१,४४-४६
मुण्ड राजा	२९	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयसिंहसूरि (२)	१३३
मूलराज [चाटुपत द्युपति]	१८९	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयसिंहसूरि (३)	१६७
मिहलकन्याका [नदी]	४१,१४६	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजयसेन [मुनि]	१७८
मोह शैव	१०७,१८३	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [राजकुमारी]	४२
मोहपंत	१८३	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [देशी]	११८
मोहपंत [नगर]	८०,८३,९१	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [मुनि]	८
मोर्ष [देश]	८१	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [कुल, राष्ट्र, वंश]	२८,५४,९१, १२३
मर [क्षत्रियपुर]	७७,७८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [पर्वत]	३३
मरुना [नदी]	२८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [सूरि]	११,१७
मराभट्ट [गणी]	२०८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४	विजय [विष्णुपट]	२८
मराभट्ट [परमार द्युपति]	१०३	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४		
मराभट्ट [द्युपति]	८१,९८	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४		
मरा [भाद]	११७	रैवतकागर [तीर्थ]	१८४		

विभाकर [अम्बापुत्र]	४४	शासितेय	२४	समुद्रदत्त [वणिक्]	४१, ४२
विमलगणी [चरि]	१२८	शालम [हस्तिप]	२०२	समुद्रसेन [राजा]	१०४
विमलमिरी [पर्वत]	८, ४०, १२८, २०४, २११	शान्तिचन्द्र [मुनि]	१०२	सम्पू [नदी]	२८
विमलचन्द्र [विद्वान्]	१४२	शान्तिधुरि (बन्धिवेताल)	२, ११३, १३७, १४५, १५०, १७१	सरस्वती [साध्वी]	२२
विरूपानाथ [क्षेत्रपाल]	१२८, १३०	शान्तिस्वयन	१२०	सरस्वतीपीठ	४१
खिलास नगर	३२	शालिमद्र सूरि	१३६	सर्वदेव (१) [भाद्रप]	४८
विशाला [नगरी]	२४, २६, ५५, ६०	शिवनाथ [वणिक्]	१२७	सर्वदेव (२) " १३८, १४०, १४१	
विश्रान्तविद्याधर [शम्भुसाल]	७८	शिवभूति [भागवत विद्वान्]	१०२	सर्वदेव सूरि ११८, ११६, २१४	
विश्वामित्र [ऋषि]	१८८	शिवुपासक [कान्ठ]	१२१	सागर (१) [भाद्रपण्डित]	१७२
वीरभयपुर [नगर]	१२०	शीलभद्र सूरि	२१४	सागर (२) ["]	१७५
वीरवास्य [ग्रन्थविशेष]	२११	शीलमयी [श्रेष्ठिकनी]	४७	सागरसेन [वणिक्]	४१, ४२
वीरगणी	२, १२७-१३२	शीलमद्र सूरि	१६४	सागरसुनि	२६
वीरपरित [ग्रन्थविशेष]	२१०	शुद्धोदगसुत	२४	साध [श्रावण]	१३७
वीरदत्त [श्रावण]	११९	शुभंकर [अम्बापुत्र]	४४	सातवाहन [राजा]	२५, ३८, ३९, ४४
वीरनाग [श्रेष्ठी]	१७१, १७२	शुभंकर [श्रेष्ठी]	१२१-१२३	सारस्वत [नदीतट]	१९३
वीरमन्त्री	१११	शोभन [मुनि]	१३८, १४१, १५०	सावित्री [भाद्रपण्नी]	१४६
वीरसूरि, वीराचार्य	२, ११६, ११७, १७०	श्यामल [हस्तिप]	२०१	सांकायनस्याम	१२८, ११९
वीरसूति [स्व]	५९	श्यामसिंह [चरि]	२, २३, ४४	सांघ [कुमारापामिन]	१९७
शुद्ध देवसूरि	११८	श्रीचन्द्रसूरि	१८०, २१४	सिद्धार्थ [वणि, मन्थकर]	१२१-१२५
शुद्ध-वासी सूरि	२, ५४, ५६, ६१	श्रीधर [भाद्रपण्डित]	१६१	सिद्धसौर	११८
श्रीवाङ्मय [पर्वत]	४२	श्रीपति [भाद्रपण्डित]	१६१	सिद्धपुर [नगर]	४१
शैरिसिंह [राजा]	२२	श्रीपवन [मण्डिलपुर]	१०७	सिद्धमाधुत [ग्रन्थ]	३४
शैरोट्या [देवी]	१९, २०, २१, २८, २९	श्रीपाल [वणि]	१६७, १७७-१७९, १८९-१९४	सिद्धमर्वादा	१९५
शो(शे)सति [भाद्रप]	११६	श्रीपुर नगर	१२१, १२७	सिद्धराज [जयसिंह] ११५, ११७-११९	
श्यामप्याथ [सिद्धार्थ]	१२४	श्रीमालपुर [नगर]	१२१, १२७	१७३, १७४, १७६, १७८-१८०, १८३, १८५, १८७, १८९, १९१-१९५, १९८-२०१	
शक [जनविशेष]	२४	श्रीमालवंश	१२३, १२६	सिद्धराजमेरु [मन्दिर]	११७
शकराज्य	२२	श्रीवर्म [श्रुति]	४१	सिद्धप्याथकाता [सिद्धार्थ]	१२५
शकवंश	२४	शुक्लवीर [दिगम्बरचार्य]	४७	सिद्धराजस्थान (धनवालकृति)	१२३
शकसंघ	२५	शेतरट	१७४, १७७	मिर्वाणी [गाणी]	६०
शकुनिकावीर्य	२५	शेताम्बर	१७४, १७८-१८०, १८८	सिद्धसेन सूरि (दिवाकर)	२, ४६, ४४, ६१, ११७
शकुनिकाविहार	४३	शंखित गण्ड	१६७	मिर्वासेन सूरि [मोदगच्छीय]	८०, ८३, ९१
शम्भुपथार [शीर्ष]	१४६	शंखमसिंह सूरि	२९	मिर्वादेमराष्ट्रमुसामन [म्भुकरण ग्रन्थ]	१८०, १८६
शंकर [शान्तिप्रसिद्धि]	२९	शमन [यन्त्री]	१२७	मिर्वादेन [ग्रन्थ]	४०
शंखोद्धार [शीर्ष]	१०८	शमरकर [ग्राम]	१०७	मिन्धु [देश]	१८६
शत्रुजयगिरी	११३, ११६, ११८, १२८, १८८, १९७, १९८, २०४, २०८, २११	समरदेवी [भाद्रपण्नी]	४६	मिन्धु [नदी]	२३
शत्रुजयवीर्य	४४	सम्भु [ग्राम]	१२७, १४६, १४८, १७३	मिरासिरी [सूरि]	३, ५
शर्म [द्विज]	१३६	समरदल [देश]	१६३, १७३, १८६, १९७, २०१	मिरापुर [नगर]	१९४
शालाग्राम [विपश्चिन्नाशत्रुनगरित]	१, २१०	समरगणी देव	११८	मिराद्वीप	४३, १८६
शाकम्भरी [नगरी]	२७	समरविजेश्वर [कृपाग्रन्थ]	७१, ७४, ११३	मीमंसाधार्मी	१७, ३०
शाकिदेव	२१	समराज्यभरित }		शुद्धनाथ [शत्रुजय]	४१, ४६
शाकिराज	२४	समराईचरित्र }			

सुधर्मसूरी	४४	सैन्धवी [देवी]	२०८	संभेत पर्वत [तीर्थ]	३६
सुधर्मा स्वामी	२६, ४३, ५८, १६४, १९५	सोमरत्नगर	८	स्कन्दिशार्च्य	५४, ५५
सुनन्दा [वणिक्कुता]	३, ४, ५, १३	सोमचन्द्र (१) [पण्डित, मुनि]	१७२	सुभक्तप्राम	८, १६५
सुममदेव [मन्त्री]	१२१	सोमचन्द्र (२) [हेमचन्द्रपूर्वनाम]	१८४	सुभक्तनीय, -पुर	१८४, १९६, १९८, १९९
सुराङ्गदेश	३३, ३६, ४४, १५७, १८६	सोमदेव [सौवसिक]	९, ११, १३, १४	स्थाप इत्यालु [पर्वत]	२११
सुराङ्गमण्डल	१९८	सोमनाथ [तीर्थस्थान]	१०८, १०९	स्थिरग्राम	१२८, १२९
सुवर्णकीर्ति [दिगम्बरमुनि]	४७	सोमभट्ट	४४	साद्वादराकार [ग्रन्थ]	१८१
सुमवप्रसु तीर्थ [रुद्रपुरस्थ]	४३	सोमपि	१८	हरिचन्द्रमुनि	१७२
सुमता [क्षत्रियपत्नी]	३६	सोमेश्वरदेव [पुरोहित]	१६३	हरिद्वार [तीर्थ]	१८६
सुरदेव [ब्राह्मण]	१४६	सोमेश्वरपत्तन, -पुर	१०८, ११५	हरिभद्र सूरी	२, ६९, ६५-७६, १२५
सुरपाल [राजा]	६७, ६८, ७०, ७१	सोमतोपासक	१६	हर्षदेव, हर्षराज [रूपति]	११२, ११३, ११५
सुरपाल [क्षत्रिय]	८०	सोमदेव (बज्रस्वामी)	११	हरियोग चक्रवर्ती	४२
सुराचार्य	२, १३, १५३, १६०	सौवीर [देश]	१८६	हस्तिनयपुर [नगर]	९६
सुरिमख	१८४	संकलीप्राम	१९४	हिमवद्गिरि	७
सूर्यमंजु [सूनप्रग्र्य]	१७	संपाल [क्षत्रिय]	३६	हुंयटक [वैश्य ऋषि]	६०
सूर्यशतक [बाध्यग्रन्थ]	११६	संप्रामसिंह [क्षत्रिय]	१७२	हेमचन्द्रसूरी,	१, ३, १८०, १८३ २१३, २१५
सेटिका [नदी]	१६५	संप्रकचेल	१३३, १३५	हेमसूरी, हेमाचार्य	
सेडीतीर [प्रदेश]	१६५	संमति [राजा]	४३, २१०	हंस [मुनि]	६५, ६७
				हंस परमहंस [मुनि युगल]	६५